Saul Bellow

Aventurile lui Augie March

PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ

SAUL BELLOW

AVENTURILE LUI AUGIE MARCH

PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ

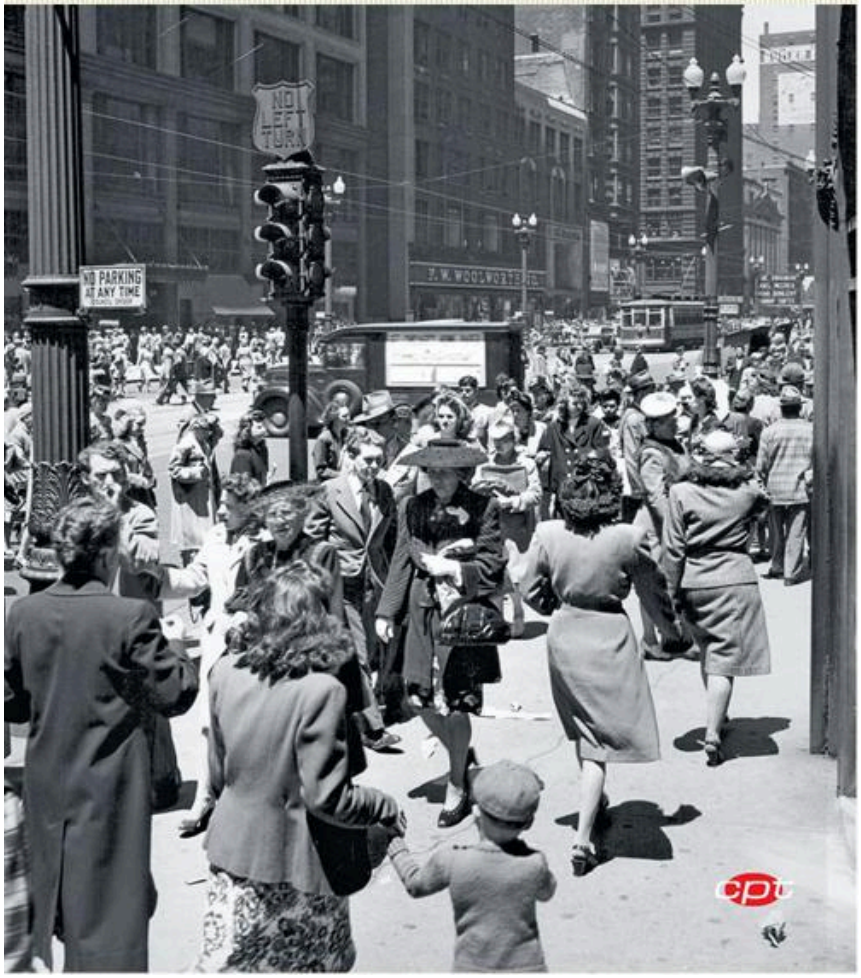

SAUL BELLOW

AVENTURILE LUI AUGIE MARCH

PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ

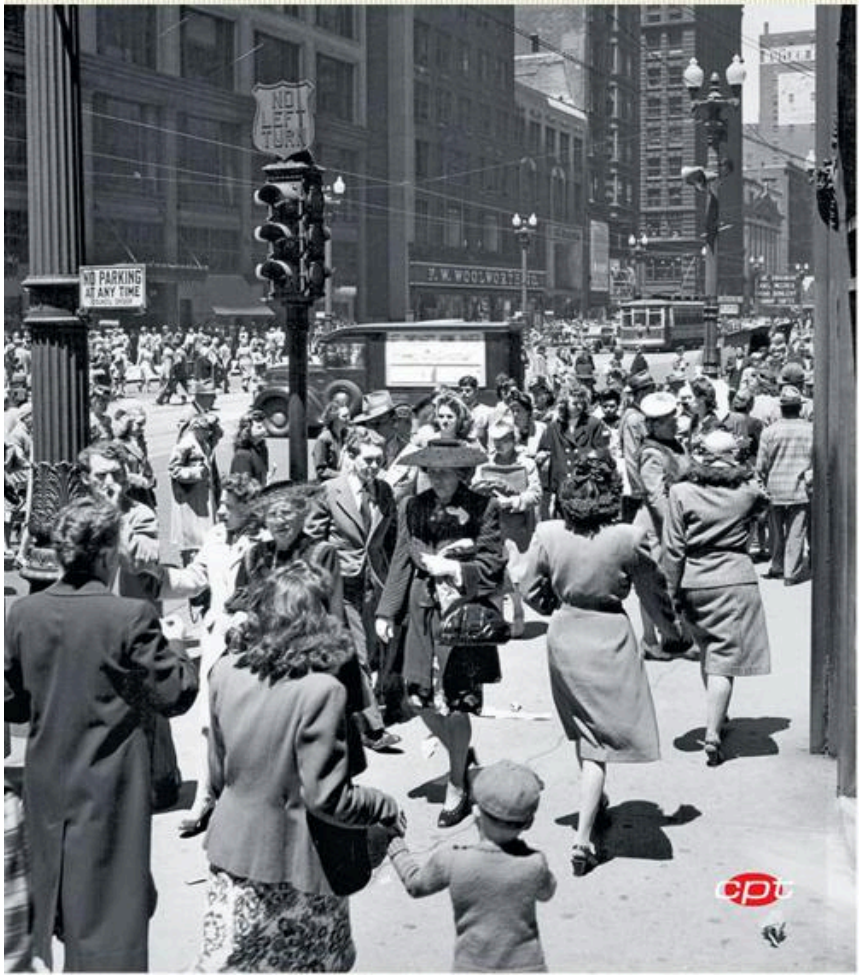

Saul Bellow

Aventurile lui Augie March

PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ

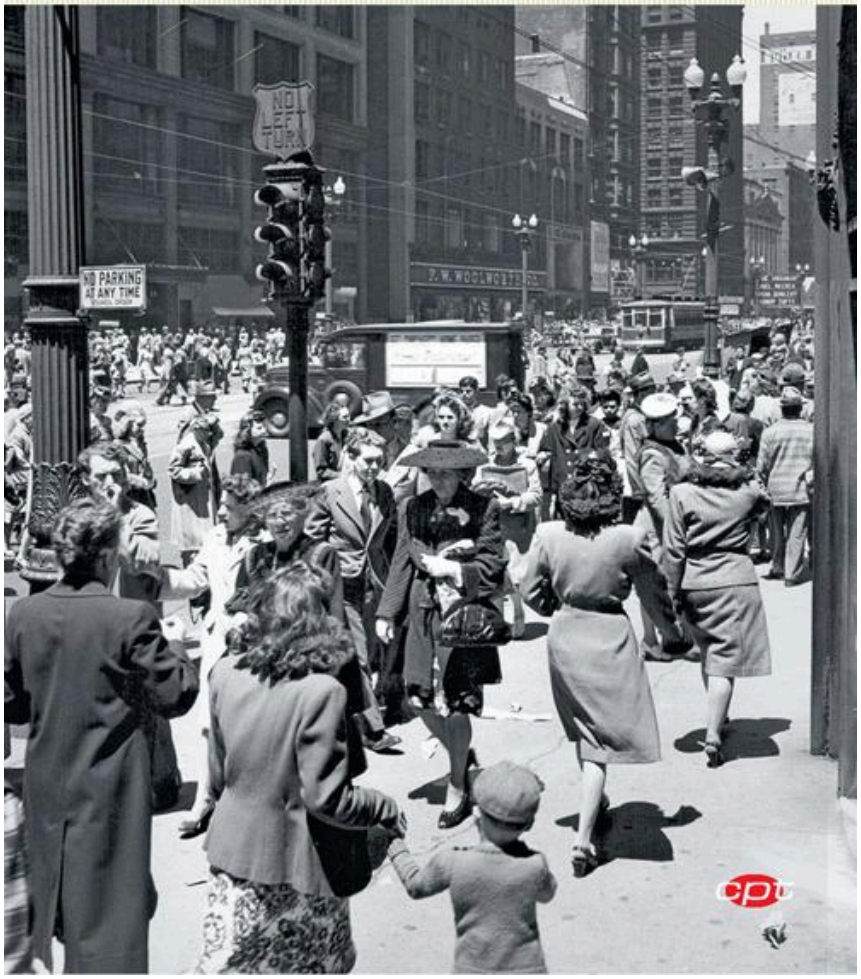

Cronologie

Capitolul I

Capitolul II

Capitolul III

Capitolul IV

Capitolul V

Capitolul VI

Capitolul VII

Capitolul VIII

Capitolul IX

Capitolul X

Capitolul XI

Capitolul XII

Capitolul XIII

Capitolul XIV

Capitolul XV

Capitolul XVI

Capitolul XVII

Capitolul XVIII

Capitolul XIX

Capitolul XX

Capitolul XXI

Capitolul XXII

Capitolul XXIII

Capitolul XXIV

Capitolul XXV

Capitolul XXVI

Referințe critice

SAUL BELLOW
AVENTURILE LUI AUGIE MARCH

Traducere din limba engleză și note de
Nadina Vișan

LITERA
București
2018

The Adventures of Augie March

Saul Bellow

Copyright © 1949, 1951, 1952, 1953 The Estate of Saul Bellow

Copyright reînnoit © 1977, 1979, 1980, 1981 The Estate of Saul Bellow

Toate drepturile rezervate

carte Pentru Toți este o divizie a Grupului Editorial Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, Bucureşti, România

tel.: 021 319 63 93; 0752 101 777

email: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe:

www.litera.ro

Aventurile lui Augie March

Saul Bellow

Copyright © 2018 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Corector: Cătălina Călinescu

Copertă: Flori Zahiu

Tehnoredactare și prepress: Bogdan Coscaru

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Bellow, Saul

Aventurile lui Augie March / Saul Bellow; trad. din lb. engleză și note de Nadina Vișan. –

București: Litera, 2018

ISBN 978-606-33-2661-5

ISBN EPUB 978-606-33-5442-7

I. Vișan, Nadina (trad.) (note)

821.111

Cronologie

1915

La 10 iunie, se naște în Lachine, Québec, Canada, Solomon Bellows, viitorul scriitor Saul Bellow, la doi ani după ce părinții săi, Abraham Bellows și Liza (Lescha) Gordin, evrei lituanieni, emigraseră din Petersburg, Rusia.

1918

Familia se mută la Montréal. Bellow începe studiul religiei. Vorbește franceză pe stradă și idiș acasă.

1923

Se îmbolnăvește de plămâni. Tatăl său face contrabandă cu alcool peste frontiera dintre Canada și SUA.

1924

Familia se mută în Chicago, ca imigranți ilegali în Statele Unite.

1928

Se împrietenește cu viitorul scriitor Isaac Rosenfeld.

1933

Citește Troţki și Lenin. Mama sa moare din cauza unui cancer la sân. Se înscrie la University of Chicago.

1935

Se transferă la Northwestern University, unde studiază literatura engleză şi antropologia.

1937

Este redactor asociat al revistei The Beacon. Se împrietenește cu James T. Farrell.

1938

Se întoarce la Chicago. Se căsătorește cu Anita Goshkin. Este profesor de literatură la un colegiu.

1940

Călătorește în Mexic pentru a-i lua un interviu lui Troțki, dar ajunge în ziua în care acesta este asasinat.

1941

Publică prima povestire în Partisan Review. I se acceptă un roman, dar nu este publicat. Face cunoștință cu Alfred Kazin și Delmore Schwartz

în New York.

1943

Lucrează ca redactor pentru un proiect inițiat de Encyclopedia Britannica.

1944

Apare Omul suspendat (Dangling Man), primul său roman, apreciat de Edmund Wilson.

1946

Este profesor asociat de literatură la University of Minnesota.

1947

Publică al doilea roman, The Victim.

1948

Primește o bursă din partea Fundației Guggenheim și se mută la Paris pentru doi ani. Face cunoștință cu mai mulți scriitori și intelectuali europeni, dar are o părere critică în privința naivității lor politice.

1950

Se întoarce în Statele Unite și locuiește în cartierul Queens din New York.

1952

Ține prelegeri ca asistent al lui Delmore Schwartz. Se împrietenește cu Ralph Ellison.

1953

Publică romanul Aventurile lui Augie March (The Adventures of Augie March), pentru care primește National Book Award.

1955

Moare tatăl său. Primește o a doua bursă Guggenheim. Se stabilește în Reno, Nevada pentru divorț.

1956

Apare microromanul Trăiește-ți clipa (Seize the Day). Se căsătorește cu Sondra Tsachacbasov. Îşi cumpără o casă la New York, din moştenirea lăsată de tatăl său. Se împrietenește cu John Cheever.

1957

Predă la University of Minnesota și la University of Chicago. Face cunoștință cu John Berryman și cu Philip Roth.

1959

Este publicat romanul Henderson, regele ploii, (Henderson the Rain King).

1960

Înființează revista literară The Noble Savage, împreună cu prietenul său Jack Ludwig, care are o aventură cu soția sa, Sondra. Divorțează de Sondra.

1961

Predă la Universidad de Puerto Rico. Se căsătorește cu Susan Glassman.

1962

Devine doctor honoris causa al Northwestern University. Predă timp de cinci ani la University of Chicago.

1964

Apare romanul Herzog, distins cu National Book Award. Piesa The Last Analysis este un eșec pe Broadway.

1966

Alte eșecuri în teatru. Se separă de soția sa, Susan.

1968

Apare volumul de povestiri Mosby's Memoirs. Divorțează de Susan Glassman.

1970

Este publicat romanul Planeta domnului Sammler (Mr Sammler's Planet), distins cu National Book Award.

1972

Devine doctor honoris causa al universităților Harvard și Yale. Moare John Berryman.

1974

Se căsătorește cu matematiciana Alexandra Ionescu Tulcea (născută Bagdasar), profesor la Northwestern University.

1975

Apare romanul Darul lui Humboldt (Humboldt's Gift), distins cu Premiul Pulitzer. Călătorește în Israel.

1976

I se decernează Premiul Nobel pentru Literatură, „pentru înțelegerea umană și analiza subtilă a culturii contemporane care sunt îmbinate în opera sa“.

1978

Călătorește în România cu Alexandra, care dorea să-și viziteze mama, aflată pe moarte.

1982

Este publicat romanul Iarna decanului (The Dean’s December). Moare John Cheever.

1984

Apare volumul de povestiri Him with his Foot in his Mouth. Președintele Franței, François Mitterand, îi conferă titlul de Comandor al Legiunii de Onoare.

1985

Mor doi frați ai lui Saul Bellow și Anita, prima sa soție.

1987

Publică romanul More Die of Heartbreak. Călătorește în Europa cu Janis Freedman.

1988

I se decernează National Medal of Arts.

1989

Începe lucrul la două romane, ambele rămase neterminate la moartea sa. Apare romanul A Theft. Se căsătorește cu Janis Freedman. Publică nuvela Filiera Bellarosa (The Bellarosa Connection).

1990

Primește Medalia pentru contribuția deosebită la dezvoltarea literelor americane din partea National Book Foundation.

1992

Prietenul său Allan Bloom moare de SIDA.

1993

Publică It All Adds Up, un volum de eseuri. Părăsește University of Chicago după treizeci de ani și se mută la Boston.

1997

Publică nuvela The Actual. Moare fosta sa soție, Susan.

2000

Apare romanul Ravelstein, inspirat din viața lui Allan Bloom.

2005

La 5 aprilie, Saul Bellow moare în locuința sa din Brookline, Massachusetts.

Cronologie

Cronologie

Capitolul I

Sunt american, născut în Chicago – Chicago, oraşul cel sumbru – şi m-am deprins să fac lucrurile aşa cum mi se năzare, degajat, să îmi fac simțită prezența în stilul meu propriu: sunt primul care bate la uşă, primul care intră; uneori un ciocănit inocent, alteori nu tocmai. Dar cum e firea omului, aşa-i şi soarta lui, zice Heraclit, şi până la urmă nu ai cum deghiza natura ciocăniturilor meşterind la acustica uşii sau punând mănuşi pe mâna care bate.

Toată lumea ştie că nu există finețe sau acuratețe în suprimare; dacă alegi să reprimi un lucru, vei face la fel şi cu restul care îl înconjoară.

Părinții mei nu au însemnat mare lucru pentru mine, deşi țineam la mama. Avea o minte simplă şi ce am învățat de la ea n-a fost ce încerca ea să mă-nvețe, ci mai degrabă ordinea lecțiilor. Nu prea avea biata femeie ce să mă învețe. Şi eu şi frații mei o iubeam. Vorbesc în numele amândurora; în ceea ce-l priveşte pe fratele meu mai mare, cred că nu greşesc. Cât despre cel mai mic, Georgie, trebuie să vorbesc eu pentru el, căci s-a născut retardat – dar nu e ca şi cum aş încerca să ghicesc acest lucru, întrucât avea un cântec pe care îl cânta când alerga cu paşi târşâiți în ritmul lui țeapăn de cretin, înainte şi înapoi, de-a lungul gardului de sârmă din spatele casei:

Georgie Mahchy, Augie, Simey,

Winnie Mahchy, toți, toți o iubim pe mama.

Aşa era, mai puțin în ce-o priveşte pe Winnie, pudelul bunicii Lausch, o cățeluşă care gâfâia de bătrână şi îndopată ce era. Mama o slujea pe Winnie aşa cum o slujea şi pe bunica Lausch. Răsuflând greu şi scăpând vânturi, animalul şedea pe scăunelul bătrânei doamne, pe o pernuță brodată cu un berber ochind cu puşca un leu. Îi aparținea bunicii personal, făcea parte din suita ei; iar noi, restul, eram în subordinea ei, mai ales mama. Mama îi dădea bunicii farfuriuța câinelui, iar Winnie îşi primea mâncarea la

picioarele bătrânei doamne, din mâinile ei. Avea mâini şi picioare mici; purta un fel de ciorapi de plasă încreţită pe picioare şi avea cipici cenuşii – oh, cenuşiul fetrului aceluia, cenuşiul, despot al sufletului – cu fundulițe roz. Mama însă avea picioare mari şi purta pantofi bărbăteşti în curte, fără şireturi, şi o cârpă pe cap sau o scufie ce semăna cu o efigie pretenţioasă de bumbac în formă de creier. Era înaltă şi sfioasă, cu ochi rotunzi ca ai lui Georgie – nişte ochi verzi, blajini şi o faţă lunguiaţă, mereu uşor îmbujorată. Avea mâinile înroşite de muncă, foarte puțini dinți în gură – care să mai ţină piept loviturilor îndreptate asupră-i – şi împărţea cu Simon aceleaşi pulovere lungi şi destrămate. Pe lângă faptul că avea ochii rotunzi, mama purta nişte ochelari circulari, pentru care am însoţit-o la dispensarul fără plată de pe Harrison Street. Dăscălit de bunica Lausch, m-am apucat să mint. Acuma, ştiu foarte bine că nu era neapărat nevoie să mint, însă toţi credeam că aşa se cuvine, mai ales bunica Lausch – ea era unul din acei Machiavelli de uliță şi de cartier care mi-au populat toată copilăria. Aşa că bunica, cu planul gata deja cu mult înainte de a ieşi noi din casă – şi probabil că petrecuse ore în şir punând totul la cale de-a fir a păr, în timp ce şedea mică în cămăruța ei înghețată, sub plapuma de puf – mi-a prezentat instrucţiunile pe tavă la micul dejun. Ideea fiind că mama nu era destul de ageră să ducă planul la bun sfârşit. Că poate nu era nevoie să fii ager pentru aşa ceva nici că ne-a trecut prin cap; era ca la concurs. Dispensarul va dori să ştie de ce mama nu primea bani pentru ochelari din pensia socială. Aşa că nu trebuia să pomeneşti nimic despre asta, ci doar că banii de la tata uneori veneau, iar alteori nu, şi că mama avea chiriaşi din cauza asta. Fapt care, într-un mod delicat şi destul de selectiv, ignorând şi omiţând anumite lucruri destul de importante, era adevărat. Sau, cel puţin, era îndeajuns de credibil pentru ei, iar eu, la vârsta de nouă ani, eram deja în stare să îmi dau perfect seama. Oricum, mai bine decât frate-meu Simon, care era prea neşlefuit pentru genul ăsta de manevră şi care în orice caz căpătase din cărți nu ştiu ce soi de noţiuni de şcolar britanic despre onoare. Zilele de şcoală ale lui Tom Brown avusese ani în şir o influenţă pe care nu eram în poziţia de a ne-o permite.

Simon era un băiat blond cu pometi proeminenţi şi ochi mari, cenuşii şi avea braţele unui jucător de crichet – mă iau după poze aici; căci n-am jucat niciodată altceva decât baseball.În opoziţie cu stilul lui britanic venea mânia patriotică pe care o simţea faţă de George al III-lea. La acea dată primarul

ceruse conducerii şcolii să comande manuale de istorie care îl criticau aspru pe rege, iar Simon se umplea tot de emoție când citea despre Cornwallis. Îi admiram acest simțământ patriotic, furia personală îndreptată către general şi mulțumirea pe care o simțea pentru capitularea acestuia, la Yorktown, şi care-l apuca adesea la prânz când ne mâncam sendvişurile cu salam de Bologna. Bunica mânca la prânz o bucată de pui fiert şi uneori îi dădea pipota micuțului Georgie cu chica lui aspră, căruia îi plăcea tare şi care tot sufla peste bucățica de carne ațoasă mai mult ca să o drăgălească decât să o răcească. Dar această mândrie marțială şi nobilă a lui Simon îl descalifica pentru trebuşoara meşteşugită ce trebuia făcută la dispensar; era mult prea cu nasul pe sus pentru a minți şi ar fi fost în stare să ne dea pe toți de gol. Eu, în schimb, eram omul potrivit, pentru că îmi plăcea. Apreciam un plan strategic. Aveam şi entuziasm; aveam cât tot entuziasmul lui Simon, deşi nu mi l-aş fi cheltuit niciodată pe lucruri de genul Cornwallis, şi al bunicii Lausch la un loc. Cât despre validitatea declarației pe care fusesem instruit s-o fac – ei bine, aveam într-adevăr un chiriaş. Bunica Lausch era chiriaşul nostru, nu ne era rudă. Era întreținută de cei doi fii ai ei, unul din Cincinnati şi unul din Racine, Wisconsin. Nurorile n-o voiau, iar ea, văduva unui însemnat om de afaceri din Odessa – o divinitate ce plana asupra capului nostru, chel, cu favoriți, un nas lătăreț, încins grandios într-o redingotă şi având pe dedesubt o vestă cu nasturi impresionanți (fotografia lui albastră, mărită şi retuşată de domnul Lulov, atârna în salon, între coloanele de portic ale oglinzii mărime naturală, cupola sobei începând acolo unde se sfârşea trunchiul lui) – ei bine, ea prefera să locuiască cu noi, întrucât fusese ani de zile obişnuită să conducă o casă, să poruncească, să guverneze, să facă socotelile şi să ticluiască planurile şi intrigile în orice fel de limbă. Se mândrea că ştie franceză şi germană, pe lângă rusă, poloneză şi idiş. Şi cine altul decât domnul Lulov, artistul retuşurilor din Division Street, ar fi putut să îi pună la îndoială franceza pe care spunea ea c-o ştie? Iar el era la rândul lui un impostor senin, un băutor galant de ceai cu trei coloane vertebrale. Doar prin faptul că fusese pe vremuri birjar la Paris – şi dacă ne spunea adevărul înseamnă că ştia şi franceză, printre alte lucruri, cum ar fi să cânte melodii ținând un creion între dinți sau să fredoneze şi să bată ritmul cu o mână de monede, pe care le zornăia pocnind cu degetul mare masa, sau să joace şah.

Bunica Lausch juca precum Timur, fie că era vorba de şah sau klabyasch, cu încrâncenare de felină şi săgeți de aur în ochi. Juca klabyasch cu domnul Kreindl, un vecin de-al nostru care o învățase jocul. Un om zdravăn, cu mâinile boante şi o burtă mare, plesnea tabla cu mâinile alea puternice, aruncând jos cărțile şi strigând: „Shtoch! Yasch! Menél! Klabyasch!“ Bunica îi arunca priviri sardonice. Deseori ne spunea, după ce pleca el: „Dacă ai vreun prieten ungur, nu mai ai nevoie de-un duşman“. Dar domnul Kreindl nu era nici pe departe un duşman. Doar că uneori suna amenințător, pentru că îşi păstrase lătrătura de sergent-major. Fusese pe vremuri în armata austro-ungară şi mai avea ceva cazon în înfățişare: un grumaz care se oțelise împingând roțile tunurilor, fața roşie a soldatului care porneşte atacul, o falcă ce putea să muşte amarnic şi dinți cu coroane de aur, ochi verzi cu uitătură aprigă şi păr moale, tăiat scurt, întru totul napoleonic. Picioarele şi le ținea uşor despărțite după modelul lui Frederic cel Mare, dar avea cam cu treizeci de centimetri mai puțin decât i-ar fi trebuit ca să fie luat în gardă. Avea o privire suverană de independență. Şi el şi nevastă-sa – o femeie liniştită şi modestă cu vecinii, dar certăreață foc acasă –, precum şi fiul lui, student la stomatologie, locuiau în ceea ce se numea subsolul englezesc din fața casei. Fiul, Kotzie, lucra seara ca vânzător la farmacia de la colț şi se ducea la şcoală în vecinătatea Spitalului Municipal, şi el a fost cel care i-a spus bunicii despre dispensarul fără plată. Sau, mai bine zis, bătrâna a trimis după el ca să afle ce se putea primi gratis de la instituțiile astea de stat. Era obiceiul ei să trimită după diverşi, măcelarul, băcanul, zarzavagiul, îi primea în bucătărie şi le explica de ce familia March trebuia să beneficieze de reduceri. Mama trebuia de obicei să stea prin preajmă, în picioare. Iar bătrâna le spunea fiecăruia: „Vedeți care e situația – oare e nevoie să vă spun mai mult? N-avem bărbat în casă şi avem copii de crescut“. Acesta era cel mai des întrebuințat argument. Când venea Lubin, de la Asistența Socială, şi se aşeza în bucătărie, familiar, chelbos, cu ochelari cu rame aurii, cu o greutate confortabilă şi o gură plină de răbdare, îi arunca întrebarea: „Cum crezi că putem creşte copiii ăştia?“ Iar el o asculta, încercând să rămână relaxat, dar încet-încet căpătând expresia omului hotărât să nu lase să-i fugă lăcusta prinsă în palmă. „Păi, stimată doamnă, poate că doamna March ar vrea să vă mărească chiria“, spunea el. Şi la asta, bunica probabil îi răspundea – căci erau dăți când ne trimitea pe toți afară ca să rămână singură cu el – „Ai idee ce s-ar face ei fără mine? Ar trebui să fii mulțumit că reuşesc să țin lucrurile în mână“. Ba chiar sunt

sigur că a zis: „Şi când am să mor, domnule Lubin, o să vedeți cu ce necazuri rămâneți pe cap“. Sunt sută-n sută sigur de asta. Nouă oricum nu ni s-a dat niciodată de înțeles că are de gând să renunțe la poziția de stăpână sau că această situație va lua sfârşit. În plus, am fi fost foarte şocați să auzim una ca asta, iar ea, cunoscându-ne miraculos de bine pe toți, capabilă chiar să ne citească gândurile – era un suveran care ştia exact proporția de dragoste, respect şi teamă de putere din supuşii ei – îşi dădea prea bine seama de ce ne-ar fi şocat aşa ceva. Dar e foarte probabil să-i fi spus asta lui Lubin, din motive politice şi de asemenea pentru că trebuia şi ea să-şi exprime sentimentele în fața cuiva. El arbora un aer hărțuit şi răbdător, care parcă spunea „Doamne, cruță-mă de soiul ăsta de clienți“, deşi încerca să pară stăpân pe situație. Îşi ținea pălăria între genunchi (costumele lui, întotdeauna rărite la genunchi, îi lăsau la vedere ciorapii albi şi pantofii de buldog, crăpați, negri, cu degetele mari vizibile sub piele) şi privea în pălărie de parcă s-ar fi întrebat dacă nu era totuşi mai înțelept să dea drumul lăcustei în căptuşeală pentru o vreme.

– Dau şi eu cât pot, spunea ea.

Scotea tabachera de sub şal, tăia o țigară Murad în jumătate cu forfecuța de broderie şi-şi lua portțigaretul. Pe vremea aceea femeile încă nu aveau obiceiul să fumeze. Mai puțin cele din intelectualitate – un termen pe care bunica şi-l aplica sieşi. Cu portțigaretul între gingiile ei mici şi negre, printre care țâşnea toată viclenia, maliția şi autoritatea, avea cele mai bune momente de inspirație strategică. Era smochinită ca o pungă veche de hârtie, un autocrat cu înveliş de fier, perfidă, un şoim bolşevic bătrân şi hrăpăreț, şi îşi ținea picioruşele cenuşii cu fundulițe nemişcate pe lădița de pantofi şi pe scăunelul făcut de Simon la orele de atelier, în timp ce bătrâna Winnie cea soioasă şi lățoasă, care umplea apartamentul de miros urât, şedea pe pernuță alături. Dacă agerimea minții nu merge neapărat mână în mână cu veşnica nemulțumire, acesta e un adevăr pe care nu de la bătrână l-am învățat. Ea era imposibil de mulțumit. Pe Kreindl, de pildă, un om de nădejde, Kreindl care întotdeauna ne căra cărbunele în casă când mama era bolnavă şi care îl punea pe Kotzie să ne facă rețete pe nimica toată, îl numea „ungurul ăla târâie-brâu“ sau „porcul ăla de ungur“. Pe Kotzie îl poreclise „mărul copt“; pe doamna Kreindl o numea „gâscă secretoasă“, pe Lubin „fiul pantofarului“, pe dentist „măcelarul“, iar pe măcelar „escrocul

ăla sfios“. Nu-l putea suferi pe dentist, care de câteva ori încercase fără succes să îi facă o proteză pe măsură. Îl acuza că i-a ars gingiile atunci când i-a luat amprenta, însă uita că încercase să-i dea mâinile la o parte din gură. Am văzut eu cu ochii mei: vajnicul doctor Wernick, spătos, cu antebrațe vânjoase care ar fi putut doborî un urs, încercând din răsputeri să o trateze cu blândețe, hotărât, îngrijorat de țipetele ei înfundate, îndurându-i zgârieturile. N-a fost lucru uşor s-o văd zbătându-se astfel, iar doctorului Wernick i-a părut şi lui rău să mă vadă acolo, ştiu bine, dar unul dintre noi, Simon sau eu, aveam datoria s-o însoțim oriunde se ducea. Aici, îndeosebi, avea nevoie de un martor care să ateste cruzimea şi nepriceperea lui Wernick, precum şi un umăr pe care să se sprijine când se întorcea slăbită acasă. Deja la zece ani eram doar cu puțin mai scund ca ea şi destul de mare ca să-i sprijin corpul micuț.

– Ai văzut cum şi-a pus labele pe fața mea şi nu mai puteam respira? mi-a zis. Dumnezeu a vrut să-l facă măcelar. De ce s-o fi trezit el să se facă dentist? Are mână grea. Mâna uşoară este lucrul cel mai important pentru un dentist. Dacă n-are mână uşoară, nici n-ar mai trebui să lucreze. Dar nevastă-sa a muncit din greu să-l țină în şcoală şi să-l facă dentist. Iar eu trebuie să mă duc la el şi să mă aleg cu arsuri din cauza asta.

Noi toți ceilalți trebuia să ne ducem la dispensar, care era un fel de vis cu o multitudine de scaune de dentist, sute de scaune într-un spațiu la fel de mare ca pentru o sală de arme, cu vase verzi pe care erau pictați struguri de sticlă, freze atârnate în zigzag asemeni unor picioare de insecte şi flăcări de gaz în tăvițele turnante de porțelan – dispensarul de pe Harrison Street, un văl cernit şi tunător de clădiri cu pereți de var şi tramvaie roşii, greoaie, cu zăbrele metalice la ferestre şi favoriți de fier monarhici pe post de apărătoare ale locomotivei şi ale vagonului din spate. Mergeau greoi şi huruiau, iar tamburii de frână gâfâiau în mocirla cafenie a după-amiezii de iarnă sau pe caldarâmul golaş şi cafeniu al unei zile de vară, sărat cu cenuşă, fum şi praf din prerie, făcând pauze îndelungi în fața policlinicilor ca să dea drumul afară unui roi de oameni şchiopi, schilozi, cocoşați, împiedicați în proteze, târându-se în cârje, suferind cu dinții şi cu ochii, şi tot restul.

Aşa că, înainte să merg cu mama la ochelari, eram întotdeauna instruit de bătrână şi trebuia să stau jos şi să o ascult cu mare atenție. Şi mama trebuia să fie de față, căci nu aveam voie să facem nici cea mai mică greşeală. Ea fusese instruită să nu spună nimic. „Ține minte, Rebecca“, repeta bunica, „lasă-l pe el să răspundă.“ La aceste vorbe mama era atât de supusă că nici nu îndrăznea să încuviințeze, ci doar şedea acolo cu mâinile ei lungi împreunate pe irizațiile rochiei, asemănătoare cu nuanțele unor aripioare de tăun, pe care bătrâna i-o alesese special pentru această ocazie. Foarte sănătoasă şi plăcută, culoarea ei; nici unul dintre noi nu moştenise îmbujorarea asta a ei sau forma nasului, cu nările puțin întoarse, lăsând să se vadă şanțul despărțitor. „Tu ține-te deoparte. Dacă te întreabă ceva, uită-te la Augie în felul ăsta.“ Şi îi arăta cum trebuie să se întoarcă spre mine, foarte precis, mă rog, asta dacă ar fi reuşit să se dezbare de grandoarea ei obişnuită. „Nu le spune nimic. Răspunde numai la întrebările lor“, îmi zicea mie. Mama era foarte dornică să mă vadă purtându-mă cum trebuie, cu demnitate şi loialitate. Pentru ea, Simon şi cu mine eram fie nişte miracole, fie nişte accidente ale naturii; Georgie era singurul ei fiu adevărat, de parcă datorită lui se reîntorsese la destinul ei după un binecuvântat şi nemeritat succes. „Augie, ascult-o pe bunica. Ascultă ce spune“ – asta era tot ce îndrăznea ea să zică atunci când bătrâna ne expunea planul ei.

– Când te întreabă „Unde e taică-tău?“, spune-le: „Nu ştiu, domnişoară“. Indiferent de ce vârstă are, să nu cumva să uiți să îi spui „domnişoară“. Dacă vrea să afle unde era ultima dată când ați primit veşti de la el, spune-i că ultima dată când a trimis bani prin poştă a fost acum doi ani, din Buffalo, New York. Nici să nu pomeneşti de pensie. Să nu care cumva să spui ceva despre pensie, m-auzi? Deloc, deloc. Când te întreabă cât de mare e chiria, spune-i că e optsprezece dolari. Când te întreabă cum vă descurcați s-o plătiți, îi spui că aveți chiriaşi. Câți chiriaşi? Doi. Acuma, ia spune-mi, cât e chiria?

– Optsprezece dolari.

– Şi câți chiriaşi?

– Doi.

– Şi cât plăteşte fiecare?

– Cât să zic că plătesc?

– Opt dolari pe săptămână fiecare.

– Opt dolari.

– Prin urmare nu poți să mergi la un doctor particular dacă primeşti doar şaizeci şi patru de dolari pe lună. Numai picăturile de ochi m-au costat cinci dolari când m-am dus, şi mi-au opărit ochii. Iar ochelarii ăia, zise ea bătând cu degetul în suport, m-au costat zece dolari ramele şi lentilele încă cincisprezece.

Niciodată nu era numele tatei pomenit, cu excepția momentelor de genul ăsta, de nevoie. Îmi plăcea să cred că mi-l aduceam aminte; Simon mă contrazicea şi cred că avea dreptate. Dar îmi plăcea să îmi închipui.

– Purta uniformă, spuneam. Mi-aduc aminte bine. Era militar.

– Pe naiba. Habar n-ai ce spui.

– Poate era marinar.

– Pe naiba. Conducea un camion pentru spălătoria fraților Hall în Marshfield, asta făcea. Eu ți-am zis că avea uniformă. Fac eu ceva, faci şi tu după mine, ca maimuța.

Maimuța era baza multor discuții între noi. Sus pe bufet, pe carpeta turcească, se aflau Doamne-fereşte, Doamne-ajută şi Doamne-alină, mica triadă de divinități ale casei. Avantajul zeităților mai neînsemnate este că le poți lua numele în van cum pofteşti. „Linişte în instanță, maimuța vrea să glăsuiască; hai, vorbeşte, maimuță.“ „Maimuța şi bambusul se jucau în iarbă...“ Totuşi maimuțele aveau multă putere, erau şi grozave pe deasupra şi deveneau critici sociali plini de profunzime atunci când bătrâna, ca o mare preoteasă budistă – căci pentru mine era foarte orientală, în fond –, arăta către cele trei maimuțe cafenii aşezate pe vine, cu guri şi nări pictate în roşu sângeriu, şi spunea, cu limba ei ascuțită prin care lipsa de bunătate atingea maiestatea: „Nimeni nu vă cere să iubiți lumea, ci doar să fiți sinceri, ehrlich. Nu mai dați din clanță. Cu cât iubiți oamenii, cu atât o să vă

prostească mai tare. Un copil iubeşte, un adult respectă. Respectul e mai bun ca dragostea. Şi ăsta e respectul, maimuța din mijloc“. Niciodată nu ne-a dat prin cap că ea însăşi păcătuia cu ticăloşie împotriva acelui Doamne-ajută convulsionat care îşi ținea mâinile la buze; dar nu ne dădea prin gând s-o criticăm la acea vreme, cu atât mai puțin atunci când un principiu măreț umplea cu răsunet bucătăria.

Ne dădea lecții peste capul bietului Georgie. El în timpul ăsta pupa cățeluşa, această cârcotaşă domnişoară de companie, pe vremuri, a bătrânei doamne. Acum, o ființă adormită oftând veşnic, cu gura mare, şi totodată obiectul respectului nostru pentru îndelungii ei ani de activitate îndatoritoare, care însă nu te invita nicicum s-o iubeşti. Însă Georgie o iubea – şi pe bunica, pe care o pupa pe mânecă, pe genunchi, îi îmbrățişa genunchiul sau brațul cu mâinile, stătea aşa cu buza de jos răsfrântă, cast, greoi, mângâietor, blând şi sârguincios atunci când îşi apleca spatele îngust, cu bluza lăbărțată toată în jurul lui şi părul albicios, zburlit şi des ca ciulinii sau ca pălăria florii-soarelui din care au fost culese semințele. Bătrâna doamnă îi permitea să o îmbrățişeze şi îi vorbea în felul următor: „Hei, băiete, tu junge şmecher ce eşti, îți place de bătrâna bunică, preoțelul meu, cavalyer-ul meu? Cine e băiatul meu? Ştii tu prea bine cine te iubeşte, cine îți dă pipota şi gâtul de la pui! Cine? Cine îți face tăiței? Daaaa. Tăițeii sunt lunecoşi, greu de luat în furculiță şi mai greu de prins între degete. Vezi cum scoate pasărea râma din pământ? Râma nu vrea să-şi părăsească culcuşul. Nu vrea să iasă afară. Hai, gata, că îmi umpli rochia de bale“. Şi îi dădea brusc fruntea la o parte cu mâna ei bătrână şi scorțoasă, după ce ne spusese vreo două mie şi lui Simon, întotdeauna atentă să nu ne scape din mână, încă o restrişte pe capul celor încrezători, iubitori şi simpli, mereu înconjurați de cei cu inima vicleană şi împietrită, de natura războinică, cu păsările şi râmele ei, şi de omenirea disperată, lipsită de sentimente. Ilustrată de Georgie. Dar, totuşi, principala ilustrare nu era Georgie, ci mama, în servitutea ei indusă de dragoste, săracă cu duhul, abandonată cu trei copii. Asta ne explica acuma bunica Lausch, ajunsă în ceasul înțelepciunii, cu cea de-a doua familie pe care o avea de condus.

Şi, mă întreb, ce s-o fi gândit mama când, ori de câte ori se ivea vreo nevoie, era pomenit numele tatei? Şedea docilă. Presupun că se gândea la vreun amănunt legat de el – vreo mâncare preferată, friptură cu cartofi,

poate, sau varză cu sos de afine; la faptul că nu suporta să poarte gulere scrobite sau, dimpotrivă, pe cele moi; poate că aducea The Evening American sau The Journal acasă. Se gândea la asta pentru că gândurile ei erau întotdeauna simple; însă simțea abandonul, iar durerile mai cumplite decât cele mentale conştientizate reuşeau să arunce o umbră asupra simplității ei. Nu ştiu cum se descurcase înainte, când am rămas singuri după ce ne-a părăsit tata, însă a apărut bunica şi ea a luat în mână viața familiei noastre. Mama a renunțat la autoritate în favoarea ei, poate şi pentru că nu ştia că deținea acest drept, şi a căutat să-şi ispăşească păcatele făcând corvezi; presupun că a ocupat un loc printre femeile cucerite de superioara forță a dragostei, ca acele femei pe care Zeus le-a supus sub formă animală şi care după aceea au trebuit să se pună la adăpost de furia consoartei lui mânioase. Nu că mi-aş vedea masiva, părăginita, blânda mea mamă, mereu lustruind în jur cu stângăcie ca pe o fugară de o frumusețe nemărginită, încercând să se adăpostească de o astfel de mânie măreață, sau că l-aş vedea pe tata ca pe un olimpian cu picioare de marmură. Mama cosea nasturi într-o fabrică de confecții, într-un hangar de pe Wells Street, iar el era şofer la spălătorie – nu ne-a rămas de la el nici măcar o fotografie după ce a şters-o. Însă mama şi-a căpătat pe drept locul în rândul acestor femei datorită sumei pe care a continuat s-o primească de la el. Cât despre răzbunările puse la cale de femei, o aveam pe bunica Lausch, gata să administreze pedepsele ascunse sub forma unor standarde de legitimitate, reprezentantă a principalului grup de femei căsătorite.

Totuşi bătrâna doamnă avea şi ea o inimă. Nu încerc să spun că n-ar fi avut. Era tiranică şi snoabă cu lustrul ei de Odessa şi cu servitorii şi guvernantele ei, însă, deşi avusese toată viața succes, ştia şi ea ce înseamnă să te prăbuşeşti prin susceptibilitate. Am început să îmi dau seama de asta când am citit mai târziu o parte din romanele pe care mă trimitea să i le iau de la bibliotecă. M-a învățat alfabetul rus ca să le pot descifra titlurile. O dată pe an citea Anna Karenina şi Evgheni Oneghin. Ocazional intram în bucluc împrumutând o carte pe care n-o voia. „De câte ori trebuie să îți spun că dacă nu scrie pe ea roman nu mă interesează? Nu te-ai uitat înăuntru. Te dor degetele de nu vrei să deschizi o carte? Ei, atunci înseamnă că nu poți nici să te joci cu mingea sau să te scobeşti în nas. Dar pentru asta găseşti resurse! Boje moi! Dumnezeule mare! N-ai minte nici cât o mâță, de te duci

doi kilometri ca să te întorci cu o carte despre religie doar pentru că scrie Tolstoi pe copertă!“

Bătrâna grande dame – n-aş vrea să o reprezint greşit. Avea suspiciuni legate de ce s-ar fi putut întâmpla dacă o singură verigă ereditară n-ar fi fost la locul ei, viciu moştenit din familie pe care l-am fi putut exploata. Nu voia să citească ce-a scris Tolstoi despre religie. Nu avea încredere în el ca om de familie, pentru că îi dăduse atâta bătaie de cap contesei. Dar, deşi nu mergea niciodată la sinagogă, mânca pâine de Paşte, o trimitea pe mama la măcelărie după carne de porc pentru că era mai ieftină, adora homarul la cutie şi tot felul de alte mâncăruri interzise, nu era atee şi nici liber-cugetătoare. Domnul Anticol, bătrânul negustor de vechituri pe care-l botezase (habar n-am de ce!) „Ramses“ – după cetatea pomenită alături de Pitom în Sfânta Scriptură, poate, altfel nu-mi imaginez de unde se inspirase –, era ateu. Un adevărat rebel împotriva lui Dumnezeu. Rece şi abilă, asculta ce-avea el de spus şi nu îşi mărturisea părerile. El era roşu în obraz şi posomorât; şapca elastică de serj pe care o purta dădea impresia că are capul teşit; iar faptul că striga pe stradă după zdrenţe şi fier vechi – „haai-nee vechi“, cânta el – îi făcuse vocea scârţâită şi răguşită. Avea părul şi sprâncenele ţepoase şi ochi căprui ce luceau de dispreţ; era un bătrân plin de zel, lăţos, îndesat. Bunica a cumpărat de la el toată seria Enciclopedia Americană – ediţia 1892, cred – şi a avut grijă să ne pună şi pe mine şi pe Simon s-o citim; iar el, la rândul lui, ne întreba ori de câte ori ne întâlnea: „Cum merge cu enciclopedia?“, crezând, probabil, că ediţia cu pricina ne îndemna să nu mai respectăm religia. Devenise ateu din cauza unui masacru al evreilor din oraşul lui. Din pivniţa în care stătea ascuns văzuse un muncitor uşurându-se pe corpul nevestei abia ucise a fratelui său mai mic. „Aşa că nu veni să-mi vorbeşti mie de Dumnezeu“, spunea el. Dar totuşi el era cel care vorbea întruna despre Dumnezeu. Şi în timp ce doamna Anticol rămăsese pioasă, domnul Anticol a pus la cale o grandioasă apostazie; îi venise ideea de a-şi duce mârţoaga cu ochi roz până la sinagoga reformată într-o zi de mare sărbătoare ca s-o proţăpească printre maşinile de lux, cu volane învelite în piele şi motoare puternice, ale evreilor bogaţi care îşi dezgoleau înăuntru capetele de parcă ar fi fost la teatru, cu un soi de josnicie. Un spectacol crunt de care avea să se bucure până la sfârşitul zilelor. În cele din urmă a răcit pentru că a mers prin ploaie şi a murit de pneumonie.

Bunica, după cum îi era obiceiul, aprindea o lumânare la comemorarea morții domnului Lausch, arunca o bucățică de cocă pe cărbuni când cocea pâine, spunea incantații pentru dinții de lapte şi descânta împotriva deochiului. Asta era religia de bucătărie, n-avea nimic de-a face cu uriaşul Dumnezeu al Creației care a despărțit apele şi a nimicit Gomora, ci se afla pe undeva pe la periferia religiei. Şi dacă tot suntem la periferie, ar fi cazul să-i menționez pe polaci – eram doar o mână de evrei printre ei în cartier – şi inimile uriaşe, sângerânde, de pe fiecare perete de bucătărie, tablourile cu sfinți, coşurile cu flori moarte atârnate la uşă, comuniunile, Paștele şi Crăciunul. Şi uneori eram urmăriți, loviți cu pietre, muşcați şi bătuți pentru că eram ucigaşii lui Hristos, cu toții, până şi Georgie, afiliați, că ne plăcea sau nu, acestei misterioase practici. Dar nu am pătimit în nici un fel de pe urma ei, nici nu le-am purtat pică; aveam o fire mult prea zburdalnică şi plină de veselie ca să pun asta la suflet şi priveam toată această situație ca neavând nevoie de mai multe explicații decât luptele cu pietre şi bâte ale bandelor de pe străzi sau roiurile de golani ai parohiei care ieşeau în serile de toamnă pe stradă, devastând gardurile, zbierând şi strigând după fete şi bătând străinii. Nu-mi stătea în fire să mă omor cu grija gândindu-mă cum se face că mă născusem în această ocultă împrejurare, chiar dacă o parte din prietenii şi tovarăşii mei de joacă se iveau brusc în mijlocul acestor hoarde şi te prindeau în vreun gang. Simon n-avea atât de mult de-a face cu ei. Era mult mai absorbit de şcoală şi avea sentimentele lui proprii, un amestec extras din Natty Bumppo, Quentin Durward, Tom Brown, Clark la Kaskaskia, solul care adusese veştile bune de la Ratisbon şi aşa mai departe, care îl izolau de ceilalți. Eu nu eram decât o copie palidă, căci de altfel n-a reuşit să mă convingă să petrec ore exersând la aparatul lui de întărire a muşchilor şi nici la maşinăria care te ajuta să îți dezvolți musculatura încheieturii. Eu legam prietenii cât ai clipi şi cel mai des le rupeam din cauza unor loialități mai vechi. Cel mai mult a durat prietenia cu Stashu Kopecs, a cărui mamă era moaşă, urmase Şcoala de Moaşe Esculap de pe Milwaukee Avenue. Înstărită, familia Kopecs avea un pian electric şi linoleum în toate camerele, însă Stashu era hoț şi pentru că voiam să fiu cu el, furam şi eu: cărbuni din camioane, rufe de pe frânghie, mingi de cauciuc de la prăvălie, bănuți de la chioşcul de ziare. Mai ales pentru plăcerea îndemânării, deşi Stashu a fost cel care a inventat jocul dezbrăcatului în pivniță şi al îmbrăcatului cu haine femeieşti pe care le şterpelise de pe frânghia de rufe. Apoi a apărut şi el într-o bandă care m-a prins într-o după-

masă rece cu foarte puțină zăpadă, în timp ce şedeam pe o ladă înghețată, în noroi, mâncând napolitane Nabisco, cu gâtul plin de praful lor dulce. În față se afla un zgâmboi de puşti, la vreo treisprezece ani, dar nedezvoltat, dur şi cu o mutră obidită. A venit la mine să mă acuze, iar Moonya Staplanski cea grasă, care tocmai ieşise din Școala de corecție St. Charles şi se îndrepta spre următoarea din Pontiac, l-a susținut.

– Jidan mic şi împuțit, ai dat în frati-miu, mi-a zis Moonya.

– Nu e adevărat. Nu l-am văzut în viața mea.

– I-ai furat un penny. Altminteri n-ai fi avut cu ce să-ți cumperi dulciurile astea!

– Le-am luat de acasă.

Atunci l-am zărit pe Stashu, cu claia lui de păr blond, rânjind, mulțumit nevoie mare de trădarea lui şi de recent dezvăluita înfrățire cu ceilalți, şi am zis:

– Hei, Stashu, pişăcios nenorocit, ştiai că Moon nici măcar n-are un frate?

Atunci puştiul m-a lovit şi toți au sărit pe mine, cu Stashu cu tot, rupându-mi nasturii cojocului şi dându-mi borşul pe nas.

– Cine e de vină? mi-a spus bunica Lausch când am venit acasă. Ştii cine? Tu eşti de vină, Augie, pentru că n-ai mai multă minte în cap decât să te întovărăşeşti cu pişăciosul ăla de fiu de accoucherka. Îl vezi pe Simon că stă cu ei? Nu. Are mai multă minte de-atât.

I-am mulțumit lui Dumnezeu că nu aflase nimic de hoții. Şi, într-un fel, pentru că era în dispoziția ei pedantă, socot că s-a bucurat că am înțeles unde poți ajunge dacă îți dăruieşti prea uşor afecțiunea. Dar mama, exponentul cel mai de sus al acestei slăbiciuni, a fost îngrozită. N-a îndrăznit să îşi dea frâu liber sentimentelor în timpul judecății şi să conteste autoritatea bătrânei doamne, însă când m-a luat în bucătărie şi mi-a pus comprese, s-a aplecat miop asupra zgârieturilor, şoptind şi oftând, în timp

ce Georgie venea şontâc în urma ei, lung şi alb, iar Winnie lipăia apă sub chiuvetă.

Capitolul II

După ce am împlinit doisprezece ani am fost trimişi de bătrână la țară pe timpul verii ca să vedem cum e viața acolo şi să căpătăm un simț al banului câştigat prin muncă. Chiar şi înainte de asta îmi găsise ceva de făcut. Existau cursuri de dimineață pentru copiii mai puțin dotați şi după ce îl duceam pe Georgie la şcoală, mă prezentam la cinematograful Star al lui Sylvester, ca să distribui pliante. Bunica aranjase cu tatăl lui Sylvester, pe care îl cunoştea de la bolta sub care se întâlneau bătrânii în parc.

Dacă ajungea la apartamentul nostru din spatele casei vestea că vremea este foarte bună – caldă şi liniştită, aşa îi plăcea ei –, se ducea în camera ei şi îşi punea corsetul, relicvă de pe vremea când era mai împlinită la trup, şi apoi rochia ei neagră. Mama îi umplea o sticlă cu ceai. Apoi, cu un chapeau cu floricele şi o capă de blană terminată în nişte cozi cu gheare de viezure care se încheiau pe umăr, se ducea în parc. Cu o carte pe care n-avea de gând s-o citească. Era prea multă vorbărie sub boltă pentru aşa ceva. Era un loc unde se puneau la cale căsătorii. Cam la un an de la moartea bătrânului ateu, acolo şi-a găsit doamna Anticol bărbatul de-al doilea. Văduvul cu pricina călătorise de la Iowa City numai în scopul căsătoriei şi după ce s-au căsătorit ne-au sosit veşti că o ținea încuiată în casă şi o făcuse să pună pe numele lui toți banii pe care îi moştenise. Bunica nu s-a prefăcut îndurerată; a spus „Biata Bertha“, dar cu un umor la care era maestră, la fel de subțire şi plin de zvâcnet ca o coardă de vioară, şi şi-a asumat merite pentru că nu se lăsase păcălită de genul ăla de căsătorie de-a doua. De mult am încetat să mai cred că toți oamenii bătrâni ajungeau să se scârbească de exact lucrurile pe care şi le doriseră în tinerețe. Dar asta voia ea să ne facă pe noi să credem – „o baba bătrână ca mine“ – şi noi ne conformam şi o credeam pe cuvânt că este bătrână şi are o înțelepciune bătrânească ce a îndepărtat-o de vanitate. Totuşi, chiar dacă n-a primit niciodată o propunere de căsătorie, mie tot nu-mi vine a spune că nu i-ar fi păsat deloc de asta. Nu se poate să fi fost aşa de înnebunită după Anna Karenina degeaba sau după o altă carte favorită a ei pe care se cuvine s-o numesc, Manon Lescaut, şi când era în toane bune se lăuda cu talia şi şoldurile ei, prin urmare, de vreme ce niciodată nu a renunțat la glorie şi influență, din câte ştiu eu, îmi dau prea

bine seama că nu din obişnuinţă se ducea în dormitor să îşi pună corsetul şi să îşi răsucească părul în coc, ci pentru a atrage privirile vreunui Vronski sau Des Grieux septuagenar. Uneori mă convingeam să întrezăresc în ochii ei, în spatele tenului ei gălbejit, pătat şi al ridurilor şi laţelor uscate din breton, o femeie mai tânără şi plină de resentimente.

Însă indiferent ce va fi căutat ea acolo sub bolta din parc, pe noi nu ne uita, şi astfel mi-a găsit slujba, prin bătrânul Sylvester, supranumit şi „Brutarul“ pentru că purta pantaloni marinăreşti albi şi o şapcă albă de golf. Avea tremurici, de unde şi gluma cu frământatul chiflelor, dar era curat, scump la vorbă, te ţintea cu ochii lui injectaţi, era împăcat cu viaţa şi făcea eforturi să se arate cu vână, lucru care s-a oglindit în linia mustăţii lui albe ca o potcoavă de cal până în ultimul moment al vieţii. Presupun că i-a aruncat aceeaşi replică bine cunoscută, legată de familia pe care o proteja, şi Sylvester m-a dus la fiu-său, un tânăr pe care banii şi problemele familiei păreau să-l ţină perpetuu asudat. Ceva, afacerea lui fantomă şi scaunele goale la ora două, violonistul care cânta numai pentru el şi operatorul din cabina de proiecţie l-au făcut să se simtă strâmtorat că îmi dă şi mie doi gologani. L-au forţat să se poarte dur. Mi-a zis: „Am avut nişte puşti înainte care aruncau pliantele în canal. Dacă te prind cumva, e vai de tine, şi să nu crezi că nu am eu metodele mele să verific“. Aşa că ştiam că s-ar putea să mă urmărească de-a lungul unei străzi pe ruta mea şi eram mereu cu ochii în patru pe stradă să îi zăresc capul cu păr rar şi ochii răniţi de griji, căprui ca ai ursului. „Am pregătite şmecheriile mele pentru orice golănaş care încearcă să mă tragă în piept“, m-a avertizat el. Dar când s-a convins că-s de încredere, şi la început am şi fost, urmându-i instrucţiunile cum să împăturesc pliantele şi să le înfig în gurile de aramă de deasupra soneriilor fără să înfund cutiile poştale şi să-l bag în belea cu poliţia, mi-a dat un sifon şi o bucată de rahat şi mi-a zis că o să mă lase să rup bilete, când mai cresc, sau o să mă facă responsabil cu maşina de făcut floricele pe care se gândea s-o cumpere; şi la anul, poate, avea de gând să angajeze un director când o să se întoarcă la Facultatea de Inginerie Mecanică să-şi ia diploma de inginer. Mai avea de făcut vreo doi ani şi nevastă-sa îl tot bătea la cap să şi-o termine. Mă credea mult mai mare când îmi spunea asta, bănuiesc, la fel ca şi cei de la dispensar, şi cum de altfel mi se întâmpla adesea. Dar eu nu înţelegeam tot ce-mi spunea.

De fapt nu se înşelase în ceea ce mă priveşte, căci atunci când s-a apucat să-mi spună de ceilalți băieți că aruncau pliantele în canal, am simțit că nu puteam fi nici eu mai prejos şi n-am lăsat să-mi scape şansa din mână. Le dădeam pachetele copiilor de la şcoala de nerozi a lui George când veneam la prânz să-l iau – clădirea arăta ca un penitenciar, construită cu acelaşi gen de cărămidă ca fabrica de gheață şi cea de butoaie, vecinii ei cei mai de soi. Înăuntru avea acea atmosferă întunecată care prefigurează sfârşitul lumii, cu tavane pe care ochiul încearcă să le distingă şi podele de lemn brăzdate cu urme de paşi. În timpul verii, un colț al acestei clădiri se deschidea pentru cei săraci cu duhul şi, când intrai acolo, schimbai duşul de aer rece al fabricii de gheață pe larma făcută de foarfeci şi de murmurele celor care confecționau lănțişoare de hârtie şi de vocile poruncitoare ale profesorilor. Mă aşezam pe scări şi împărțeam pliantele care-mi mai rămăseseră şi când şcolarilor li se dădea liber, Georgie mă ajuta să scap de ele. Apoi îl luam de mână şi îl duceam acasă.

Chiar dacă o iubea mult pe Winnie, lui Georgie îi era frică de câinii străini şi, întrucât avea pe el mirosul ei, îi atrăgea. Mereu îi zăreai amuşinând pe la picioarele lui şi aveam întotdeauna pietre la mine cu care să-i alung.

Asta a fost ultima vară de huzur. În următoarea, imediat ce s-a terminat trimestrul, pe Simon l-au trimis să lucreze ca băiat de serviciu la un hotel din Michigan, iar eu m-am dus la Coblin, în North Side, ca să îl ajut cu distribuitul ziarelor. A trebuit să mă mut acolo, căci ziarele veneau la magazie la patru dimineața şi casa noastră era la mai mult de o jumătate de oră depărtare de stația de tramvai. Dar nu era ca şi cum mă dădeau pe mâini străine, căci Anna Coblin era verişoara mamei şi m-au tratat prin urmare ca pe o rudă. Hyman Coblin a venit şi m-a luat cu Fordul lui; George a bocit când am plecat de acasă; avea un fel al lui de a-şi demonstra sentimentele, motiv pentru care bătrâna îi poruncise mamei să-l țină ascuns. George trebuia să stea închis în salon. L-am aşezat lângă sobă şi am plecat. Verişoara Anna a vărsat ea destule lacrimi, cât pentru toată familia, şi m-a acoperit cu pupături în pragul casei ei, văzându-mă atât de năucit de durerea de a fi plecat de acasă – o emoție foarte temporară, în cazul meu, şi aproape cumva împrumutată de la mama, care îşi vedea fiii luați cu japca la corvezi înainte de vreme. Dar Anna Coblin, care dusese negocierile pentru mine, a plâns cel mai abitir. Era cu picioarele desculțe, o claie enormă de păr şi

rochia neagră încheiată aiurea. „Ai să fii ca propriul meu copil“, mi-a promis ea, „ca Howard al meu“. Mi-a luat din mână valiza de pânză şi m-a dus în camera lui Howard, între bucătărie şi baie.

Howard fugise de acasă. Împreună cu Joe Kinsman, fiul antreprenorului de pompe funebre, minţise că are vârsta legală şi se înrolase voluntar în marină. Familiile lor încercau să îi recupereze, dar între timp fuseseră trimişi în Nicaragua şi se luptau cu Sandino şi rebelii săi. Anna îşi ieşise din minți de durere, de parcă era deja mort. Şi cum avea proporții uriaşe şi o constituție cu o energie uluitoare, reuşea să dea frâu liber unui potop întreg de excese. Chiar şi din cele fizice: negi, bubulițe, fire de păr, gâlme pe frunte, o spuzeală întreagă pe grumaz; avea un păr roşiatic învălătucit care răsărea cu o frumusețe deloc neglijabilă şi cu totală certitudine din pielea capului, încurcându-se pe măsură ce se revărsa în toate direcțiile, tăiat ca o coadă de rață la spate şi ridicat foarte mult deasupra urechilor. Vânjoasă din născare, avea o voce schilodită de plâns şi astm, iar albul ochilor ei era arămiu din aceleaşi motive, o față inflamată, mohorâtă, jalnică, cu spiritul neîmblânzit de gânduri sau măcar de cea mai mică speranță că alți oameni ar fi putut să fie într-un bucluc mai mare decât ea. Căci, după cum zicea bunica Lausch, disecându-i cazul cu obişnuita ei satisfacție şi reducându-l la esențial, ce-i lipsea în fond unei astfel de femei? Frații îi găsiseră un soț, îi făcuseră acestuia rost de o afacere, avea doi copii în casă şi pe lângă asta mai avea şi câteva proprietăți imobiliare. Ar fi putut să mai lucreze încă la fabrica de pălării unde începuse, în Loop[1], pe Wabash Avenue. Acestea fuseseră observațiile pe care le-am auzit după ce verişoara Anna venise să îi vorbească – aşa cum vii la o femeie mai bătrână care le ştie pe toate. Adunată în chingile unui costum, cu pălărie şi pantofi, se aşezase la masa de bucătărie şi se privea în oglindă în timp ce vorbea, nu pe furiş, ci încontinuu, cu un aer sever şi comentarii furioase; chiar când se arăta mai plină de amărăciune, chiar şi atunci când gura ei se lățea într-un plânset înlăcrimat, continua să se privească. Mama, cu capul înfăşurat într-o bandanna, pârlea un pui pe plită.

– Daragaya, n-o să i se întâmple nimic băiatului tău; o să se întoarcă acasă, îi spunea bătrâna în timp ce Anna hohotea de plâns. Şi alte mame au fiii acolo.

– I-am spus să nu se mai ducă la cioclu. Ce fel de prieten i-a fost băiatul ăla? El l-a târât acolo.

Era ferm convinsă că toți membrii familiei Kinsman sunt aducători de moarte şi am aflat apoi că făcea un ocol mare când se ducea la târguieli numai ca să evite să treacă prin fața magazinului lui Kinsman, deşi înainte întotdeauna îi plăcuse să se grozăvească în fața doamnei Kinsman, o femeie masivă, proaspătă, cu privire pofticioasă, care îi era soră de lojă şi prietenă – din bogata familie Kinsman. Unchiul lui Coblin, funcționar la bancă, fusese şi el îngropat de Kinsman, iar Friedl Coblin şi fata lui Kinsman mergeau la acelaşi logoped. Friedl avea acelaşi cusur pe care-l avusese Moise, a cărui mână a fost călăuzită de înger spre cărbune, şi şi-a târât după ea bâlbâiala până când a reuşit s-o transforme în fluență. Ani mai târziu, la un meci de fotbal la care vindeam cârnați, am auzit-o vorbind; nu m-a recunoscut cu pălăria aceea albă, tipică evenimentului, dar mi-aduc şi acum aminte cum am ajutat-o să repete „Când bruma se aşterne peste Punkin“. Şi mi-am amintit de asemenea şi cum jurase verişoara Anna să mă căsătorească cu Friedl când mă fac mare. Se citea în lacrimile cu care mă întâmpinase atunci în prag, când mă strânsese la piept. „Auzi tu, Owgie, ai să fii băiatul meu, soțul fetei mele, mein kind!“ În momentul ăla se gândea iar la Howard ca şi cum ar fi fost mort.

Nu contenea cu planul ăsta de căsătorie nici o clipă. Când m-am tăiat la mână în timp ce ascuțeam lama maşinii de tuns iarba, mi-a spus: „O să-ți treacă până la nuntă“ şi apoi: „Mai bine să iei pe cineva pe care-l ştii de-o viață, zău. Nimic nu-i mai rău decât să dai peste o străină. M-auzi tu? Zău că da!“ Aşa că îmi aranjase deja viitorul pentru că micuța Friedl semăna aşa de bine cu ea, că deja trăia în cap cu ideea dificultăților pe care avea biata fată să le întâmpine; şi ea trebuise la rândul ei să se lase târâtă de brutala Providență a fraților ei. N-avusese o mamă care s-o ajute. Şi probabil simțea că, dacă nu i s-ar fi găsit un soț, pur şi simplu ar fi dărâmat-o noianul de nestăvilit al instinctelor ei; ar fi rămas fără copii. Şi lacrimile pe care acum le vărsa pentru ei ar fi înecat-o cu siguranță, asemeni apei din pârâul Ofeliei. A fost bine că s-a căsătorit aşa devreme. Oricum, acolo de unde provenea Anna nu exista noțiunea de copilărie prelungită. Propria ei mamă se căsătorise la treisprezece sau paisprezece ani, prin urmare Friedl mai avea doar patru sau cinci ani până atunci. Anna mărise limita de vârstă până

la cincisprezece ani, cel mult, ultimii anişori, mi-nchipui, de jale temătoare până s-o ia Coblin. Carevasăzică, era deja în mijlocul campaniei, fiecare băiat reprezenta o posibilitate, pentru că mă gândesc că nu aveam cum să fiu singurul, ci doar cel mai la îndemână pentru moment. Iar Friedl se şcolea, învățând să cânte şi să danseze, şi lua lecții de vorbit frumos, şi se vizita cu cele mai bune familii din cartier. Numai asta şi ar fi fost un motiv întemeiat ca Anna să se considere membră a unei loji; era o femeie mult prea mohorâtă, veşnic bântuind prin casă, şi avea nevoie de un țel înalt ca să fie convinsă să iasă la tombole și bazaruri.

Celor care se luau de copilul ei le devenea cel mai înverşunat duşman şi împrăştia tot felul de zvonuri urâte despre ei. „Ştiu asta direct de la profesoara de pian. Şi în fiecare sâmbătă se întâmpla la fel. Când se ducea să-i predea următoarea lecție lui Minnie Carson, domnul Carson încerca s-o tragă în spatele uşii.“ Că erau sau nu adevărate, se convingea singură de ele. Puțin îi păsa de oricine ar fi încercat să o tragă la răspundere – sau de profesoara de pian care o implora să înceteze. Cert e că familia Carson n-o invitase pe Friedl la o zi de naştere şi dobândise un duşman de o rigoare corsicană şi o încrâncenare pură.

Iar acum că Howard fugise de acasă, toți duşmanii ei păreau cumva implicați ca agenți şi adjuncți ai iadului şi zăcea în pat, plângând şi împroşcându-i cu blesteme: „O, Doamne, stăpâne al universului, fie să li se usuce mâinile şi picioarele şi să le sece creierii din cap“ şi alte astfel de lucruri grandioase, limbaj de zi cu zi în ceea ce-o privea. Şi cum şedea întinsă pe spate în lumina văratică, îndulcită de obloane şi de catalpa din curtea din față, acoperită de comprese, ştergare şi cârpe, avea altitudinea considerabilă a unui trunchi, iar tălpile picioarelor îi luceau sub cearşafuri asemeni unor desene copiate pe hârtie cu grafit, picioare ale unor dezastre de război din satele distruse ale campaniei napoleoniene din Spania; roiuri de muşte zburau în eşalon de luptă pe firul lung al întrerupătorului electric. Răstimp în care ea gâfâia şi se măcelărea cu junghiuri şi temeri. Avea voința unui martir care îşi poartă capul ciopârțit prin Paradis până în Ziua de Apoi, din grupa mamelor suferinde condusă de Eva şi de Hannah. Căci Anna era extrem de religioasă şi avea propriile ei idei despre timp şi spațiu, astfel că pentru ea Raiul şi eternitatea nu se aflau deloc departe; le segmentase pe toate, le netezise şi le închisese ca pe un telescop, asemeni unor stadii şi

niveluri ale Turnului din Pisa, în timp ce Nicaragua era la o distanță dublă a circumferinței terestre, unde Sandino cel pitic ca un cocoş de Bantam – şi ce reprezenta el pentru ea zău că este peste puterile mele să-mi închipui – îi ucidea fiul.

Între timp, mizeria din casă, şi mai ales cea din bucătărie, atingea cote uluitoare. Cu toate acestea, umflată de plâns şi cu ochii scăpărând, târşâindu-şi picioarele, zbierând vorbe fără şir la telefon, cu fața aprinsă parcă toată de la părul acela minunat care, în sfârşit, o avansa în tagma regală, reuşea cumva să-şi ducă la bun sfârşit toate sarcinile. Le punea mâncare pe masă bărbaților, avea grijă ca Friedl să-şi facă temele şi să exerseze, ca banii încasați să fie verificați, numărați, sortați, iar monedele puse în fişic atunci când Coblin nu era acolo să facă el acest lucru, şi ca noile comenzi să fie executate.

– Der... jener... Owgie, sună telefonul. N-auzi?! Nu uita să le spui că ziarele de sâmbătă după-masa costă mai mult!

Şi când am încercat să suflu în saxofonul lui Howard am aflat cât de repede putea să sară din pat şi să acopere distanța din casă. A intrat ca o furtună în cameră şi mi l-a smuls din mână, țipând: „Uite cum deja îi iau alții lucrurile!“, într-un mod care m-a făcut să simt cum mi se adună pielea în josul capului şi mi se scurge pe gât. Şi am văzut ce loc ocupa un ginere – e drept, doar unul prezumtiv – față de fiul ei. Nu m-a iertat în ziua aceea, deşi şi-a dat seama că mă speriase. Dar probabil că arătam mai puțin rănit decât mă simțeam şi a crezut poate că nu am simțul căinței. Dar adevărul este că nu eram în stare să port nimănui pică, spre deosebire de Simon, cu onoarea lui de sudist de modă veche şi cu o nonşalanță periculoasă cododuello, care era specialitatea lui la acea dată. În plus, cum puteai oare să porți pică unei ființe aşa de grozave? Chiar şi în momentul în care îmi smulgea saxofonul din mâini îşi vâna reflexia în oglinjoara de pe scrinul cel lung. M-am dus jos în pivniță unde erau depozitate obloanele împotriva furtunii şi toate uneltele şi acolo, după ce am hotărât că nu mă pot întoarce acasă numai ca să fiu trimis înapoi de bunica Lausch, m-am apucat să mă uit să văd de ce curgea closetul, am ridicat capacul de la rezervor şi mi-am petrecut acolo timpul, meşterind la el, în timp ce podeaua bucătăriei se bomba şi scârțâia deasupra capului meu.

Cel care păşea greoi deasupra trebuia să fie Cinci Propităţi, uriaşul frate al Annei, cu braţe lungi şi adus de spate, cu capul crescut din centura groasă de muşchi la fel de autentic ca o buturugă răsărită pe spinare, cu părul de un castaniu dulce şi verzui, cu ochi complet verzi, clari, scormonitori, primitivi şi sardonici, cu un zâmbet eschimos, de o simplitate primitivă, ce se desfăcea într-o pereche de dinţi de eschimos, implântaţi adânc în gingiile late, glumind, cu o veselie răutăcioasă, şi nesincer; un câştigător de averi, cu picioare imense. Conducea un camion cu produse lactate, una dintre acele maşinării în care şoferul şedea în picioare ca un cârmaci, în timp ce sticlele şi lăzile din lemn şi sârmă zdrăngăneau de te asurzeau. M-a luat de câteva ori cu el şi îmi dădea o jumate de dolar ca să-l ajut să adune sticlele goale. Când am încercat să ridic o ladă plină, mi-a pipăit coastele, şoldurile şi braţele – îi plăcea grozav să facă asta – şi mi-a zis: „Nu încă, mai ai de aşteptat“, apoi a înhăţat el lada şi a trântit-o lângă congelator. Era sufletul micilor băcănii poloneze, liniştite şi mirosind a rânced, la care se oprea, dând pumni în glumă sau luptându-se în joacă cu proprietarii, frunte lângă frunte, sau înjurând în italiană către italieni, „Fungoo!“ şi agitând o lungime de braţ ţeapăn în direcţia lor. Îşi oferea singur momente intense de încântare. Şi era foarte şmecher, zicea soră-sa. Nu cu mult în urmă jucase şi el un rolişor în ruina imperiilor, conducând căruţe întregi de cadavre, ruşi şi nemţi, ca să fie îngropate la fermele poloneze; iar acum avea bani în bancă, acţiuni la fabrica de lactate şi prinsese din teatrul idiş acel umblet ţanţoş şi plin de sine al peţitorului pe care nimeni nu-l putea suferi: „Cinci Propităţi. Mu-ulţi bani“.

Duminica dimineaţa, când vânzătorii de baloane îşi trâmbiţau marfa în dulceaţa şi liniştea străzii acoperite de frunze şi de cer albastru, cobora la micul dejun îmbrăcat într-un costum alb, scobindu-şi dinţii cu grijă, cu părul lui scit, netezit cum se cuvine sub o pălărie de paie. Însă mirosul de lapte din timpul săptămânii încă stăruia în jurul lui. Dar cât de bine arăta în acea dimineaţă, ars de soare şi cu sângele clocotitor, cu dinţii, gingiile şi obrajii angrenaţi într-un rânjet generos. Îşi ciupea sora cu ochi înroşiţi şi posomorâtă de atâta plâns.

– Annitchka.

– Du-te, e gata micul dejun.

– Cinci Propitați. Mu-ulți bani.

Iar Annei i se furişa un zâmbet pe față, căruia încerca să-i reziste, morocănoasă. Dar îşi iubea fratele.

– Annitchka.

– Lasă-mă, mi-am pierdut băiatul. Lumea e cu susul în jos.

– Cinci Propitați.

– Nu te purta prosteşte. O să ai şi tu un copil al tău şi-ai să ştii ce-i aia wehtig.

Cinci Propitați nu se sinchisea absolut deloc de cei absenți sau de cei morți şi o spunea deschis. Ducă-se naibii. Le purtase ghetele şi şepcile în timp ce trupurile lor țepene se bălăngăneau în căruță printre gloanțe şi bombe care explodau. Ce-avea el de spus era de obicei pe modelul spartan sau proconsular, rapid şi dur. „Nu poți lupta fără să miroşi a praf de puşcă.“ „Dacă bunica ar avea roți, ar fi căruță.“ „Dormi cu câinii şi te trezeşti cu purici.“ „Nu scuipa unde-ai mâncat.“ O morală simplă, rezumându-se la: „Numai tu eşti de vină“ sau „Vorba franțuzului – pentru că la vremea mea am fost şi prin capitala lumii – Tu l'as voulu, Georges Dandin“.

Aşa că vă dați seama ce credea Cinci Propitați despre înrolarea nepotului său. Dar încerca şi el să o cruțe pe soră-sa cât putea.

– Şi ce vrei? Doar ți-a scris săptămâna trecută.

– Săptămâna trecută! Şi între timp ce mă fac?

– Între timp şi-a găsit el o indiancă care să-l gâdile şi să-l țină în palmă.

– Nu pe fiul meu, spunea ea, îndreptându-şi ochii spre oglinda din bucătărie.

Se pare însă că băieții găsiseră pe cineva cu care să se adune. Joe Kinsman i-a trimis lui taică-său o fotografie cu două localnice cu părul lins, cu fuste scurte, ținându-se de mână, fără nici un comentariu dedesubt. Kinsman i-a

arătat-o lui Coblin. Tații nu erau tocmai nemulțumiți; cel puțin nu au găsit cu cale să-şi manifeste nemulțumirea unul față de celălalt. Ba dimpotrivă. Însă verişoara Anna nu a aflat de fotografie.

Coblin avea şi el temerile lui de tată, care însă nu semănau cu furiile Annei față de Kinsman, şi păstra o necesară legătură cu acesta la serviciu, căci bineînțeles, antreprenorul de pompe funebre nu avea voie să le calce pragul. În comparație cu Anna şi fratele ei, părea mărunt, dar era de fapt destul de înalt la rândul lui, bine clădit, şi chel dintr-o singură lovitură, cu trăsături pronunțate, rotunjite şi teşite, cu cearcăne în jurul ochilor care clipeau des, aproape până la caricatură. Dacă puneai acest tic al lui alături cu interpretarea standard pe care o dăm blândeții – ei bine, sunt tot felul de genuri şi obiceiuri care se dezvoltă în lume, menite să înşele experiența omenirii. Nu era deloc călcat în picioare de Anna sau de Cinci Propități sau de vreun alt membru al familiei. Era un tip dintr-o bucată, avea şi el propria lui motivație şi îşi stabilise dreptul de a avea o cale a lui cu hotărârea omului care poate fi foarte periculos când se ia la ceartă. Şi Anna cedase. Prin urmare cămăşile lui erau întotdeauna culcate în sertar cu fâşii de os de balenă la guler, iar al doilea dejun pe care-l primea când venea de la livrările de dimineață trebuia să conțină fulgi de porumb şi ouă fierte tari.

Mesele aveau un caracter întru totul uimitor şi erau în cantități industriale – Anna credea cu tărie în mâncatul zdravăn. Castroane cu macaroane fără sare sau piper, fără unt sau sos, creier la capac, bojoci la capac, piftie din picior de vițel cu bucăți de piele pe care mai erau încă fire de păr, ouă tăiate bucăți, peşte marinat rece, burtă pane, cremă de porumb la cutie şi sticle uriaşe de suc portocaliu acidulat. Şi toate astea îi conveneau de minune lui Cinci Propități, care întindea untul pe pâine cu degetul. Coblin, care avea maniere un pic mai răsărite la masă, nu se plângea nici el şi considera totul în firea lucrurilor. Dar ştiu că atunci când se ducea în oraş la o întâlnire a distribuitorilor mânca altfel de mâncare.

Pentru început, se schimba de vechiul lui costum cadrilat în care îşi făcea drumurile, cu o servietă plină de hârtii ca semănătorul lui Millet, şi îşi punea un costum cadrilat nou. Cu pălăria lui de fetru cu boruri înguste, de detectiv, şi cu pantofii lui cu vârful lat, ducând cu el actele de contabilitate şi o copie a ziarului Tribune cu ştiri despre frații Gump, cu scorurile de la

fotbal şi informațiile de la bursă – căci îi plăcea să joace – şi cu alte ştiri despre războaiele dintre bandele de gangsteri, ținându-se la curent cu ce mai era nou în jurul lui Colossimo şi Capone în Cicero şi cu clanul O'Bannion din North Side, cam atunci fiind momentul când O'Bannion a fost doborât printre florile din curtea lui de o mână încleştată prieteneşte pe tocul revolverului – purtând toate acestea, Coblin cobora din maşină. Prânzul îl lua într-un restaurant bun sau la Reicke, pentru fasolea gătită ca la Boston şi pâinea neagră. Apoi se ducea la întâlnire, unde responsabilul cu circulația ziarelor îşi ținea discursul. După aceea, plăcintă à la mode şi cafea în zona de sud a cartierului Loop, urmate de un spectacol de vodevil la Haymarket sau la Rialto, sau într-un loc mai ieftin unde ți se suiau în poală lucrătoare de fermă sau negrese, acele locuri cu un scop bine definit, locurile mai puțin nevinovate.

Cum spuneam, e greu de ştiut ce părere avea Anna despre programul lui din oraş. S-ar zice că era într-o condiție de om rămas în pustiu, într-un peisaj pastoral, în nici un caz nu ajunsese la stadiul mai evoluat de festin al lui Baltazar din zilele de barbarism ulterior. Şi de altfel nici Coblin nu ajunsese acolo. Era un om solid cu gânduri a căror intensitate era relativ scăzută; avea mare grijă de afacere şi n-ar fi exagerat cu statul în oraş peste o anumită oră, care l-ar fi împiedicat să se scoale la timp a doua zi, la patru dimineața. Juca la bursă, dar şi asta era o afacere. Juca poker, dar niciodată pe o miză mai mare decât suma pe care o avea în buzunarele lui grele. Nu avea acele vicii adânc înrădăcinate, de cursă lungă, ale persoanelor care te păcălesc cu înfățişarea lor blândă şi apoi se dovedesc a fi forat şi săpat în tot răstimpul acesta – după cum judecătorii sceptici nu se sfiesc să sublinieze ori de câte ori descoperă preacinstite capete care se ițesc din pământ prin unghere întunecate. Era în mare un tip cumsecade, cred eu, deşi avea şi el momentele lui de îmbufnare, când mă pisa să mă mişc mai repede cu împărțitul suplimentului de duminică. Aceasta se datora efectului pe care-l avea Anna asupra lui, când căpăta foarte mare influență şi îl aducea pe picior de luptă cu ea, în fumul tranşeelor ei. Dar dacă era lăsat în pace avea un spirit cu totul diferit, de o voioşie personală, ilustrat de pildă de dățile în care am intrat peste el în baie şi l-am surprins în cadă, gol-goluț, în erecție, stropindu-se cu apa din burete în spațiul îngust şi plin de aburi al încăperii mici fără ferestre. Probabil că mi-ar fi dat prea multă bătaie de cap să stau să cuget la faptul că tatăl unui soldat la marină şi al unei fetițe, soțul

verişoarei Anna, fusese descoperit într-o poziție atât de puțin demnă – mai multă bătaie de cap, văd bine acum, decât merita acest lucru. Dar gândurile mele legate de acest subiect nu au fost niciodată foarte serioase; nu reuşeam să văd un desfrânat în persoana cuiva pe care îl văzusem întotdeauna ca pe vărul Hyman, şi anume un bărbat grijuliu şi milos în mare, generos cu mine.

De fapt cu toții erau generoşi. Verişoara Anna era chivernisită, cânta fals şi nu cheltuia mult pentru ea, dar mi-a cumpărat o pereche de bascheți călduroşi, de iarnă, şi un briceag pe deasupra. Iar lui Cinci Propități îi plăcea grozav să aducă bunătăți acasă, cutii întregi de bomboane de ciocolată cu lapte şi cutii uriaşe de dropsuri, cărămizi de înghețată şi torturi. Atât Coblin, cât şi el erau morți după superabundență. Fie că era vorba de cămăşi de mătase vărgate, de butoni de manşetă sau ciorapi cu model, de cazane de popotă ca în filme sau de bomboane din parc, când ne duceau pe mine şi pe Friedl cu barca, rareori cumpărau mai puțin de o duzină, Cinci Propități cu bancnote, vărul Hyman cu grămăjoare de monede, dar cu pungile la fel de pline. Mereu găseai o mulțime de bani lăsați la vedere, în căni, în pahare, în borcane, înşirați pe biroul lui Coblin. Erau convinşi că nu o să iau nimic şi, probabil pentru că totul se găsea din belşug, nici nu s-a întâmplat s-o fac. Mă câştigau în felul ăsta, pentru că mi se acorda credit, înțelegeam care e treaba, la fel ca în momentele când mă trimitea bunica în misiune. Dar mi-ar fi fost la fel de uşor să mă dau de partea şmecherilor. Nu încerc să susțin acum că, dacă aş fi fost tratat cum trebuie, ar fi scos din mine vreun Cato sau vreun tânăr Lincoln, mărşăluind vreo patru kilometri pe o vântoasă de frontieră numai ca să dea înapoi trei cenți unui client. Să nu credeți una ca asta. Nu vreau să trec drept având asemenea stofă legendară prezidențială. Spun doar că acei patru kilometri n-ar fi însemnat chiar aşa mare scofală pentru mine dacă sentimentele cuvenite mi-ar fi fost aprinse în suflet. Depindea de modul în care eram convins.

Casa noastră era de un contrast ordonat şi lustruit când mă duceam în vizită, în după-amiezile libere. La Anna podelele se spălau vineri după-masa, când cobora din pat şi umbla desculță în urma cârpei ude, înaintând şi apoi întinzând ziare curate care se umezeau şi se uscau şi nu mai erau luate de pe jos până la sfârşitul săptămânii. Aici se simțea mirosul de ceară de lustruit şi totul era conform unui plan bine întocmit – mobila lucitoare, milieurile întinse cu grijă, paharele ieftine cu model, cornul de elan, ceasul, toate la

locul lor – aliniate ca într-o mănăstire sau ca în orice alt loc unde totul este orânduit ca să se pogoare dragostea lui Dumnezeu asupra curățeniei domestice şi unde lucrurile sunt bine delimitate de compoziția marină a necazurilor brutale şi zgomotoase ce lovesc orice perete lipsit de apărare. Patul în care dormeam eu şi Simon se înfoia în veşmintele lui, cu perne brodate; cărțile (biblioteca eroică a lui Simon) erau puse în teanc; steguleţele cu emblemele diferitelor facultăți erau bătute în cuie; femeile croşetau în aerul limpede, văratic, de lângă peretele cafeniu al ferestrei de bucătărie; Georgie mergea agale printre floarea-soarelui şi stâlpii verzi ai funiei de rufe din curte, urmărind-o pe Winnie, ce amuşina după vrăbiile care aterizau prin curte.

Cred că mă tulbura destul de tare să văd cât de absenți puteam fi eu şi Simon din casă în timp ce treburile continuau să meargă ca pe roate fără noi. Mama trebuie să fi simțit lucrul ăsta şi încerca să mă răsfețe cât putea şi ea; îmi făcea o prăjitură şi mă trata ca pe un fel de oaspete, punându-mi masa şi umplând farfuriuțele cu dulceață. În felul ăsta îmi recunoşteau meritul de a aduce bani în casă şi mă simțeam tare mândru când pescuiam bancnotele de un dolar împăturite din buzunarul de la piept. Totuşi, când vreo glumă de a bătrânei mă făcea să râd mai tare ca de obicei, îmi ieşea din gât un fel de zgomot, ca un ecou al tusei măgăreşti – nu o luasem decât cu câțiva paşi înaintea copilăriei şi, deşi deja începusem să mă lungesc, iar capul mi se mărise, mai purtam încă pantaloni scurți şi guler scrobit.

– Se vede treaba că te învață o mulțime de lucruri bune pe-acolo, spunea bunica. Asta e şansa ta să capeți cultură şi rafinament.

Voia de fapt să se laude că mă formase deja şi că n-aveam a ne teme de influențe ordinare. Dar se cerea şi un pic de batjocură, în caz de pericol.

– Tot mai plânge Anna?

– Da.

– Toată ziulica? Şi el ce face? Se uită la ea şi clipeşte din ochii ăia ai lui. Iar fetița se bâlbâie. Trebuie să fie o veselie! Şi Cinci Propități – acel Apollo – tot mai caută o fată americană să o ia de nevastă?

Ăsta era felul ei viclean şi lunecos. Cu osul mic şi gălbejit ce-i servea de mână, mâna care fusese cu adevărat căsătorită în Odessa cu un om cu greutate, apăsa pe clanță, apa năvălea înăuntru şi cei stângaci cădeau la fund – cu tot cu bani, putere, grăsime, mătăsuri, cutii de bomboane – şi îi lăsau pe cei cu spirit şi zâmbet superb să contemple încrețiturile de la suprafață. Trebuia să ştii, ca să poți înțelege cum trebuie lucrurile, aşa ca mine, că de Ziua Armistițiului, în 1922, când bunica şi-a sucit glezna coborând pe scări la ora unsprezece, în timp ce fabricile clocoteau de zgomotul lor solemn de celebrare, iar ea ar fi trebuit să şadă cuminte, Cinci Propități a luat-o în brațe şi a alergat cu ea blestemând şi strâmbându-se de durere în bucătărie. Dar memoria ei era specializată pe încălcări de reguli şi ofense, care erau pe atât de imposibil de eradicat din creierul ei, pe cât era şi ridul patrician dintre ochi, iar nemulțumirea îi era parte din fire.

Cinci Propități îşi pusese în cap să se însoare. Le spunea tuturor şi bineînțeles că fusese şi la bunica Lausch să-i spună, iar ea îşi trăsese fața aceea prevenitoare şi politicoasă în timp ce în secret bifa şi strângea tot ce îi trebuia pentru dosarul ei. Şi văzuse în aceasta şi ceva gologani pentru ea, o taxă de petițoare. Era mereu în căutare de prilejuri de a scoate bani. Mai demult plănuise o operațiune întreagă de transportare ilegală peste graniță a unor imigranți din Canada. Şi se întâmplă să ştiu că făcuse o înțelegere cu Kreindl în legătură cu o nepoată de-a nevesti-sii, în care Kreindl urma să facă pe mijlocitorul în timp ce bătrâna îl încuraja pe Cinci Propități la rândul ei. Planul a dat greş, deşi inițial Cinci Propități s-a entuziasmat, prezentându-se periat şi lustruit, cu fața inflamată de la bărbierit până la colțul ochilor lui de eschimos, în subsolul lui Kreindl unde urma să aibă loc întâlnirea. Dar fata era slabă şi palidă şi nu i-a plăcut. El avea în minte o fetişcană nurlie, plină de viață, cu păr negru şi buze mari, o petrecăreață. S-a purtat ca un domn, însă, şi a scos fata cea slabă în oraş de vreo două ori; i-a dăruit o păpuşă în formă de heruvim şi una din acele cutii stacojii de bomboane Bunte în formă de roată, şi asta a fost. Bătrâna i-a spus atunci că îşi ia mâna de pe el. Cu toate acestea, cred că aranjamentul ei cu Kreindl a continuat o perioadă, iar Kreindl nu s-a lăsat. A continuat să treacă pe la Coblin duminica, cu scop dublu, căci avea de vândut şi felicitări de anul nou evreiesc pe care i le dădea o tipografie. Era una din îndeletnicirile lui obişnuite, ca atunci când cumpăra tot felul de nimicuri pe care le vindea la

licitație şi îi lua pe vecini la magazinele de mobilă de pe Halsted Street când auzea că au nevoie de mobilă nouă în casă.

Ducea muncă de convingere cu Cinci Propități cu mare măiestrie şi îi vedeam stând la sfat în hambar, Kreindl cu pantalonii suflecați şi trecutul lui de ostaş afişat pe spinarea lui hulpavă şi umilită, cu fața lui de cătană bătrână umflată până în vârful capului de harurile tinerei domnişoare în chestiune: de familie bună, hrănită de mâna maicii ei cu cea mai pură şi mai imaculată mâncare, crescută fără grosolănii sau conflicte, cu pieptul îmbobocit la timp, fără vreun gând rău, neoferind nimic alta decât cea mai limpede fiertură, ai spune – şi îmi pot imagina gândurile lui Cinci Propități în timp ce-l asculta, îşi încrucişa brațele, rânjea şi părea că nu-l ia în seamă. Era ea oare atât de blândă, de minunată, de albă? Dar dacă s-ar fi transformat cumva într-o plantă carnivoră grosolană şi scârboasă după doar câteva luni de căsătorie, dacă ar fi zăcut în patul cald mâncând rulouri cu smochine, coruptă şi leneşă, trimițând pe fereastră mesaje băieților tineri şi arătoşi? Şi dacă tatăl ei era cumva un şnapan, iar frații ei nişte golani şi nişte trişori, iar maică-sa o desfrânată şi o cheltuitoare? Cinci Propități voia să se asigure, şi nu-i lipseau nici avertismentele şi nici sfaturile de la soră-sa, care, cu zece ani mai mare decât el, îi putea deschide ochii asupra pericolelor americane şi a femeilor americane unui băiat necopt şi neumblat ca el. Era tare amuzantă, de altfel, când începea, dar amuzantă la modul serios, căci îşi îngăduia o pauză din doliul ei veşnic.

– Ai să vezi c-ai să dai peste cineva diferit de mine, cineva care ştie cum e viața. Dacă vrea o haină de blană cum au prietenele ei cele grozave, va trebui să i-o cumperi şi femeiuştii tale n-o să-i pese nici cât negru sub unghie că te stoarce de puteri.

– Nu fac eu una ca asta, spunea Cinci Propități, cam la fel cum spusese Anna: „Nu pe fiul meu“.

Făcea cocoloaşe de pâine cu degetele lui late şi fuma un trabuc; iar ochii lui verzi erau alerți şi reci.

Ocupat să facă bilanțul, în chiloți – după-amiaza era foarte caldă –, Coblin mi-a mai trimis un zâmbet clipind din ochi, observând cum îmi neglijam

cartea ca să casc urechile la conversația asta. Nu îmi purta deloc pică pentru că intrasem peste el în baie; dimpotrivă.

Cât despre carte, era exemplarul lui Simon din Iliada şi tocmai citeam cum frumoasa Briseis fusese târâtă din cort în cort şi cum Ahile îşi pusese sulița în cui şi armura în cufăr.

Matinală, familia Coblin se ducea la culcare imediat după cină, exact ca nişte țărani. Cinci Propități se scula primul, la trei şi jumătate, şi îl trezea pe Coblin. Coblin mă lua cu el să mâncăm micul dejun la o tavernă de pe Belmont Avenue, un fel de popas pentru camionagii, vatmani, lucrători la poştă şi femei de serviciu din birourile din Loop. Hering marinat şi cafea pentru el, clătite şi lapte pentru mine. Era tare sociabil în locul ăla, cu ceilalți clienți fideli ai cârciumii şi cu grecul, Christopher, şi cu chelneriţele. Nu avea mare lucru de spus, dar râdea la orice vorbă. La ora aceea criminală dintre patru şi cinci, când chiar şi cei cu cele mai puține motive de grijă sunt posomorâți şi înnegurați, şi parcă nu le-ar veni să se scoale din somn. El din contră; vara, cel puțin, adora să iasă din casă şi să stea undeva cu cafeaua în față şi ediția de dimineață a ziarului sub braț.

Ne întorceam la magazie ca să primim camioanele cu ziare care veneau huruind pe alee, rupând frunze, cu golănaşi agățați de bara din spate (să te cațeri acolo era o parte necesară din evoluția lor spre golănie, la fel ca o vizită la școala de corecție sau cursele cu maşini furate), lepădând legături din ziarul Tribune sau Examiner. Apoi apărea echipa de băieți care să le împartă, cu biciclete şi patine cu rotile, şi până la opt îşi făceau deja turul, în vreme ce Coblin şi cei mai bătrâni mergeau pe la curțile din spate cu trepte înalte unde trebuia să ştii cum să arunci ziarul la etajul al treilea, peste grindă şi frânghiile de rufe. Între timp verişoara Anna se trezea şi îşi relua specialitățile – de parcă scăzuseră vertiginos în timpul nopții în casă – lacrimi, discursuri, lamentări şi sâcâiala oglinzilor cu veşnicele ei ocheade. Dar al doilea mic dejun era pe masă, iar Coblin îl mânca înainte să se apuce de strânsul banilor şi de ciocănitul la uşi, într-o politicoasă pălărie de panama, clipind cu vajnică iuțeală. Avea funigei pe pantaloni pentru că era primul care trecea prin curți şi era dornic de conversație cu hoardele de băieți de la ziare veşnic la curent cu ultimele ştiri despre nopțile sângeroase

ale baronilor locali ai berii şi despre ultimele cote ale bursei – căci toată lumea juca la bursă, în frunte cu Insull[2].

Iar eu stăteam acasă cu Anna şi cu fiică-sa. De obicei Anna pleca în partea de nord a Wisconsinului, ca să scape de polenul din august, însă anul ăsta Friedl fusese privată de vacanță din cauza fugii lui Howard. Şi Anna găsise astfel încă un motiv să se plângă, că Friedl era singurul copil de familie mai bună care să nu meargă şi el în vacanță. Ca să compenseze acest neajuns, o îndopa pe Friedl mai mult ca de obicei, iar copilul avea culoarea unuia prea bine hrănit, un ten febril, irascibil, barbar. Nu reuşiseră s-o învețe să închidă uşa când se ducea la closet, ceea ce până şi Georgie ştia să facă.

N-am uitat că Friedl îmi fusese promisă mie când m-am făcut nevăzut şi m-am dus la meciul de fotbal în ziua aceea –jucătorii se încordau şi duduiau în dreptul liniilor albe trasate pe terenul înghețat. Era de-acum o tânără domnişoară, iar vechile obiceiuri fuseseră îndepărtate, sunt convins; crescuse mare ca maică-sa, şi cu tenul acela de măr roşu moştenit de la unchi-meu, purta o pălărie din blană de raton şi râdea cu poftă şi agitând un steguleț al echipei din Michigan. Se pregătea să devină nutriționistă la Ann Arbor. Asta era deja la distanță de vreo zece ani de la acele sâmbete în care primeam de la Coblin bani ca s-o duc la film.

Anna nu avea nimic împotrivă să mergem împreună, dar ea personal nu voia să pună mâna pe bani în zilele de sărbătoare. Le respecta pe toate cu sfințenie, inclusiv lunile noi, după un calendar evreiesc mic, acoperindu-şi capul, aprinzând lumânări şi rostind în şoaptă rugăciuni, cu ochii măriți şi plini de hotărâre, vânând terorile religioase cu teama şi curajul unui Iona împins să intre în înfiorătoarea Ninive. Socotea că e de datoria ei ca atâta vreme cât locuiam la ea să-mi ofere educație religioasă şi astfel mi-a spus o versiune stranie a Genezei şi Căderii din rai, a construirii Turnului Babel, a Potopului, Lot vizitat de îngeri, pedepsirea nevestei lui şi desfrânarea fiicelor sale – într-o combinație de ivrit, idiş şi engleză, însuflețită de pietate şi mânie, flori mărunte şi focuri sângerii izvorâte din propria ei memorie şi fantezie. Nu se sinchisea să dea amănunte despre povestiri precum cele cu Isaac iubindu-se cu Rebeca în grădinile din Abimeleh sau cu Dina, violată de către Sichem.

– A torturat-o, spunea ea.

– Cum?

– A torturat-o.

Nu credea că e nevoie de mai multe detalii şi avea dreptate. Ce-i al ei e al ei, trebuie să recunosc, îşi cunoştea bine publicul. N-avea defel intenția să se prostească. Mă conducea direct din pieptul ei adânc către marile lucruri eterne.

Loop – centrul oraşului Chicago, al doilea ca importanță după cartierul şi centrul comercial Manhattan din New York

Samuel Insull – figură importantă în peisajul afacerilor din Chicago, a investit în electricitate şi a vândut acțiuni al căror preț a scăzut vertiginos în momentul Marii Crize din 1929, contribuind la sărăcirea unui număr mare de investitori

Capitolul III

Nici la acea dată nu puteam deloc să îmi imaginez că voi ajunge un membru al familiei Coblin prin căsătorie. Şi când Anna mi-a smuls din mână saxofonul lui Howard, gândul meu a fost: „Hai, ia-l liniştită. Nu-mi trebuie! O să mă descurc eu!“ Deja îmi umbla mintea la un destin satisfăcător numai al meu.

Asta în timp ce bătrâna, credincioasă propriilor idei legate de ce avea să-mi aducă soarta, continua să îmi găsească tot felul de slujbe.

Când zic „tot felul de slujbe“, vă ofer piatra de la Rosetta a întregii mele vieți, cum s-ar spune.

Însă aceste prime slujbe pe care ni le-a ales nu erau genul care să îți pună spinarea la bătaie. Chiar dacă erau grele, erau doar temporare şi aveau menirea să te conducă spre ceva mai bun. Nu avea deloc de gând să ne transforme în salahori. Nu, noi trebuia să purtăm costume, nu salopete, şi era hotărâtă să ne pună pe drumul devenirii sociale, chiar dacă naşterea noastră nu ne permitea nici o speranță de acest fel, nu ca în cazul fiilor ei care fuseseră crescuți cu guvernante nemțoaice, cu profesori particulari şi uniforme de gimnaziu. Nu era vina ei că nu fuseseră în stare să devină altceva decât nişte negustori de târg, căci ea îi crescuse în aşa fel încât să răstoarne lumea. Nu că s-ar fi plâns de ei şi că ei nu ar fi tratat-o cu respectul cuvenit – doi bărbați destul de lați în umeri, îmbrăcați în pardesie cu cordon şi încălțați cu ghetre, Stiva conducând un Studebaker, iar Alexander un Stanley Steamer. Amândoi erau genul tăcut şi plictisit. Dacă li se vorbea în rusă, răspundeau în engleză şi nu păreau prea marcați de recunoştință pentru câte făcuse ea pentru ei. Poate că se străduia mai tare cu Simon şi cu mine, ca să le demonstreze ce poate face ea chiar şi cu cineva cu handicapuri ca ale noastre; şi poate că ne făcea amândurora capul călindar în legătură cu iubirea aproapelui din cauza fiilor ei. Deşi lor le prindea cu mare iuțeală capetele atunci când se aplecau să îi dea sărutul filial.

În orice caz, eram la mâna ei. Trebuia să ne frecăm dinții cu sare şi să ne spălăm pe cap cu Castile, să prezentăm carnetele de note şi ne era strict interzis să dormim în maiou şi chiloți; trebuia să purtăm pijamale.

La ce bun şi-a pierdut Danton capul sau a existat un Napoleon dacă nu să ne transforme pe noi în nobili? Iar această disponibilitate universală spre noblețe, propovăduită pretutindeni, a fost cea care i-a băgat lui Simon în cap aerele de onoare, postura irocheză şi ținuta de vultur, pasul sprinten care nu scotea un foşnet, grația cavalerului Bayard, mâna lui Cincinnatus pe plug şi ambiția băiatului cu chibriturile de pe Nassau Street care devenea regele corporațiilor. Fără vreo înclinație anume spre profeție, poate că nu ați fi reuşit să vedeți aşa ceva ascuns în noi, cum ne înşiram în curtea şcolii într-o dimineață roşiatică de toamnă, cum stăteam pe pietriş îmbrăcați în cojoacele noastre negre de oaie şi şosete negre răsucite pe picior, mănuşi cu un deget, după moda din vest, pantofi scorojiți, în timp ce hoardele de toboşari şi gornişti trâmbițau şi bubuiau, iar fluxul sticlos al vântului aduna buruieni, frunze şi fum în jur şi izbea steagul de-l înțepenea, zdrăngănind catarama frânghiei de pe stâlpul de oțel. Dar Simon trebuie să fi ieşit în evidență, în fruntea patrulei din garda şcolii, într-o cămaşă scrobită Sam Browne călcată de cu noapte şi o şapcă de serj. Avea o față chipeşă, îndrăzneață, blondă; chiar şi micuța cicatrice de pe sprânceană era frumoasă şi impunătoare. La ferestrele şcolii se zăreau flamuri de Ziua Recunoştinței, în formă de pelerini îmbrăcați în negru şi portocaliu, curcani, afine uscate înşirate pe sfoară, iar sticla lustruită reflecta răcoarea albastră şi roşie a cerului, luminile electrice şi tablele dinăuntru. O clădire roşie şi întunecată; o abație, o moară de pe râul Fall sau de pe Susquehanna, o închisoare de județ – semăna cu fiecare din ele.

Simon avea un palmares de înaltă distincție aici. Preşedintele Ligii de Onoare, purta însemnul pe pulover şi terminase primul în promoția lui. Eu nu aveam aceeaşi ambiție, eram mai împrăştiat şi oricine propunea vreo distracție reuşea să mă convingă să trag chiulul şi să bat ulițele după tot felul de nimicuri sau să colind prin hangarul cu bărci şi să mă sui pe schelele de fier de sub podul din lagună. O dovedeau şi notele mele, iar bătrâna mă sucălea de câte ori i le dădeam să le vadă, numindu-mă „cap pătrat“ sau, în franceza ei, „meshant“, amenințându-mă că mă trimite la

muncă de la paisprezece ani. „Îți iau certificat de la Consiliul Şcolii şi n-ai decât să te duci ca polonezii la muncă, la oborul de vite“, îmi spunea.

Alteori adopta un alt ton. „Nu e ca şi cum n-ai avea minte, doar eşti destul de inteligent. Dacă fiul lui Kreindl se poate face dentist, atunci tu ai să ajungi guvernatorul statului Illinois. Numai că eşti prea uşor de ademenit. E de ajuns să-ți promită cineva o glumă, un zâmbet, o bomboană sau o gură de înghețată, că laşi totul baltă şi fugi după el. Pe scurt, eşti un prost“, îmi spunea, luându-şi şalul din lână croşetată în cercuri largi, ca pânzele de păianjen şi punându-şi-l pe umeri, la fel cum îşi aranjează un bărbat reverul hainei. „Habar n-ai ce te-aşteaptă dacă îți închipui că aşa o poți duce toată viața, râzând şi băgând în tine prăjituri cu piersici.“ Coblin îmi deschisese gustul pentru prăjituri; ea, pe de altă parte, le disprețuia profund. „Hârtie şi clei“, spunea cu ură şi cu o gelozie de Iehova pentru influențele străine. „Şi ce te-a mai învățat?“, mă întreba amenințător.

– Nimic.

– Nimic e bine!

Şi mă ținea în picioare şi mă trata cu tăcere în semn de pedeapsă, comentând despre mine şi prostia din capul meu, cum stăteam acolo prea deşirat, cu picioarele mele lungi în pantalonii prea scurți, cu capul mare, cu o claie neagră de păr şi gropiță în bărbie – sursă veşnică de glume. Şi de asemenea cu un ten sănătos care era evident o risipă, pentru că spunea: „Uite, uite ce față are! Uite!“, rânjind şi strângând muştiucul portțigaretului între gingii, lăsând fumul din țigară să se strecoare în sus.

M-a prins odată pe o stradă pe care tocmai o pavau, mestecând smoală dintr-unul din cazanele în care o puneau la clocotit, împreună cu prietenul meu Jimmy Klein, a cărui familie nu era în grațiile ei, şi m-a pus pe lista neagră o bună bucată de vreme. Aceste perioade se înmulțeau vertiginos, căci poznele mele erau din ce în ce mai grave. Înainte eram tare supărat când mă pedepsea, o întrebam pe mama ce să fac să fiu iertat, mă rugam de ea să intervină pentru mine la bătrână şi vărsăm lacrimi de bucurie când în sfârşit mă ierta, dar acum ajunsesem într-un stadiu în care eram mai rezistent, prin intermediul unor comparații lumeşti care mă făcuseră să-mi văd delictele într-o lumină mai tolerantă. Asta nu însemna că încetasem să o

consider pe bunica aflându-se pe cea mai de sus treaptă a oamenilor aleşi – căci o credeam pe cuvânt aici – din curțile regale ale Europei, Congresul de la Viena, cu o familie de viță şi tot felul de lucruri profunde, culturale, după cum o sugera comportamentul ei şi o demonstra felul ei de a vorbi – avea obiceiul să invoce conotații de cea mai mare importanță, cafeniul imperial al kaizerilor şi rotogravurile capitalelor, negura celei mai adânci gândiri. Şi nu rămâneam neafectat de cicăleala ei. Nu voiam să părăsesc şcoala la paisprezece ani cu un permis de muncă şi să lucrez la fabrica de ambalaje, aşa că, din când în când, îmi luam seama pentru o vreme, îmi făceam temele şi aproape că mă rostogoleam afară din bancă fluturând mâna cu zel ca să răspund la întrebări. Atunci bunica se jura că nu mă va trimite doar la liceu, ci, dacă trăia şi avea destulă putere, chiar la facultate. „Numai să vrei! O să mut cerul şi pământul.“ Şi o pomenea pe vară-sa Daşa, care se rostogolea pe podea noaptea numai ca să nu adoarmă când învăța pentru examenul la medicină.

Când Simon a absolvit şi a ținut discursul de sfârşit de an, m-au avansat cu o clasă, şi directorul şcolii ne-a menționat pe amândoi în cuvântarea lui, pe amândoi frații March. Toată familia era de față – mama în spate, unde se aşezase cu Georgie, ca să aibă grijă de el dacă îl apucau pandaliile. Nu voise să-l lase singur acasă şi din cauza asta erau în rândul din spate, mai aproape de podea şi de capătul tribunei. Eu stăteam în față, în aerul mângâiat de pene, cu bătrâna îmbrăcată în mătase de culoare închisă şi lanțuri de aur învârtite de câteva ori în jurul gâtului, pe care atârna un medalion cu o urmă de dinți făcută de unul din copii, de pe vremea când le dădeau dinții; avea nasul lung de-atâta mândrie şi şedea separată de celelalte rude emigrante, într-un fel de furie a efortului tăcut, iar şirul dublu de pene de pe rochie atârna în două direcții. Iată ce voise ea să ne sădească în suflet, anume că dacă o ascultam ne puteam aştepta la o mulțime de rezultate asemănătoare acestui omagiu public.

– Ei, acuma mai rămâne să te vedem pe tine acolo sus pe scenă la anul, mi-a zis.

Dar acest lucru n-avea să se întâmple. Era deja prea târziu, nemaipunând la socoteală faptul că mă cam dădusem peste cap să chiulesc; îmi stăteau

împotrivă toate isprăvile din trecut şi oricum nu eram eu omul care să mă las perpetuu inspirat de genul ăsta de succes. Nu eram făcut pentru aşa ceva.

În plus, nici Simon n-a continuat pe drumul ăsta. A fost întotdeauna mai silitor decât mine, însă a suferit o schimbare în vara în care a lucrat ca ospătar la Benton Harbor şi s-a întors cu țeluri întru câtva diferite de cele pe care le avusese şi cu idei noi despre cum trebuie să se comporte.

Un semn al acestei schimbări, de mare importanță pentru mine, a fost acela că s-a întors în toamnă mult mai viguros şi mai auriu, dar cu un dinte din față rupt, un colț ascuțit şi un pic decolorat printre restul de dinți albi şi întregi, şi cu fața schimbată de acest aspect, în ciuda veseliei ei obişnuite. Nu a vrut să ne povestească cum s-a întâmplat. Oare i-l spărsese cineva în timpul unei bătăi?

– Am sărutat o statuie, mi-a zis. Ba nu, am muşcat un gologan la un joc stupid.

Cu şase luni în urmă un asemenea răspuns ar fi fost de neconceput. De asemenea, nu adusese nici destui bani din punctul bunicii de vedere.

– Nu-mi spune că ai primit doar treizeci de dolari bacşiş! Ştiu că localul lui Reimann este de mâna întâi şi le vin oameni tocmai din Cleveland şi din St. Louis. Mă aşteptam să cheltuieşti o parte pentru tine, că doar ai fost plecat toată vara, dar...

– Păi, da, am cheltuit cam cinşpe dolari.

– Întotdeauna ai fost cinstit, Simon. Uite, Augie a dat până la ultimul bănuț.

– Am fost? Sunt! a răspuns el, plin de aerele vanității şi ale celei mai profunde demnități izvorâte din minciună. Ți-am adus salariul primit pe doişpe săptămâni, plus încă treizeci de dolari.

Bătrâna n-a mai spus nimic, cu un licăr tăcut, pătrunzător, din fundul ochelarilor ei cu rame aurii şi un avertisment că l-a prins cu minciuna în ochii cenuşii, în ridurile de pe față şi în obrazul supt, a lăsat-o baltă. Îi dădea, oricum, de înțeles că poate să-i trântească o lovitură în orice

moment. Dar pentru prima dată l-am simțit pe Simon gândindu-se că nu trebuie să te sinchiseşti prea tare de aşa ceva. Nu că ar fi fost pregătit să se răscoale. Dar avea ideile lui şi deja ne spuneam lucruri pe care nu se cuvenea să le spui în fața femeilor.

La început lucram deseori în aceleaşi locuri. Ne duceam la Coblin uneori când avea nevoie să îi completăm echipa sau jos în pivnița lui Woolworth unde descărcam oale din nişte butoaie atât de mari că ai fi putut încăpea lejer în ele; luam de pe jos paie putrede şi le aruncam în furnal. Sau băgam hârtie în presa uriaşă şi o făceam calupuri. Mirosea îngrozitor acolo din cauza mâncării stricate şi a borcanelor cu muştar, a bomboanelor vechi, a paielor şi a hârtiei. La prânz, ne duceam sus. Simon refuza să ia de-acasă sendvişuri; spunea că avem nevoie de mâncare caldă când munceam. Pentru douăzeci şi cinci de cenți luam doi crenvurşti, o halbă de bere slabă, foarte aromată, şi plăcintă; crenvurştii erau băgați în nişte chifle înfoiate şi din ei picura acelaşi muştar care împuțea aerul dedesubt. Dar era important să dăm bine în fața fetelor, ca angajați cu drepturile de rigoare, îmbrăcați în uniforma de lucru şi făcând parte din acel bazar afon de tinichea, scârțâitor, cu note de jazz, al celor care lucrau cu articole de fierărie, de sticlă, ciocolată, hrană pentru păsări, bijuterii, articole de băcănie, muşama şi cântece populare – aici aveai cel mai mare prestigiu; eram într-adevăr ca nişte Atlaşi în acest angrenaj, şezând sub podele, ascultând cum se îndoaie duşumeaua sub greutatea sutelor de oameni care se perindau pe acolo, cu orga de la cinema care se agita şi respira vizavi şi cu huruitul care se cobora până la noi de la tramvaiele de pe Chicago Avenue – în timp ce pâcla cu pieliță sângerie a zgurii aduse de vânt şi contururile înnegrite ale clădirilor cu cinci etaje se înălțau în semiîntunericul orb şi nordic din explozia de Crăciun a magazinelor.

Simon a avansat curând la o slujbă mai bună, la Compania Federală de Presă, care deținea o concesiune a standurilor din gări şi a vânzărilor de bomboane şi ziare din tren. Familia a trebuit să depună o sumă ca gaj pentru uniformă, iar el a început să se întoarcă acasă pe la miezul nopții, căci colinda tot centrul şi mergea cu trenul, fercheş ca un cadet în uniforma lui nouă-nouță. Duminica se scula târziu şi apărea în halat de baie, aşezându-se la micul dejun, zdravăn şi nonşalant, încurajat de noua lui putere de câştig. Vorbea şi mai puțin cu mama şi cu George, iar cu mine era uneori dificil.

– Nu te apuca să citeşti ziarul înainte să pun eu mâna pe el. Doamne, îl aduc cu noaptea-n cap acasă, iar dimineața e deja franjuri înainte să-l deschid!

Pe de altă parte, îi dădea mamei o parte din salariu fără să ştie bunica, pe care s-o cheltuiască pe ce vrea ea, şi avea grijă de mine să primesc bani de buzunar şi chiar şi de George, să aibă câțiva penny pentru acadelele lui în formă de soldăței. Simon nu a fost niciodată meschin. Avea un fel de temperament darnic, oriental; n-avea pace şi nici linişte dacă-i lipseau paralele şi mai degrabă bătea din buze decât să iasă dintr-un local fără să lase un bacşiş bun. M-a pocnit odată peste cap pentru că am şterpelit unul din cei doi bănuți pe care i-a pus sub farfuriile noastre într-o cofetărie. Mie mi se păruse că zece cenți ajung.

– Să nu te mai prind cu coțcării de-astea, mi-a zis şi mi-a fost frică de el, n-am mai îndrăznit să-i răspund.

În diminețile acelea de duminică când stăteam în bucătărie, iar uniforma i se zărea din dormitor, atârnată cu grijă la capul patului, şi lacrimi confortabile de ceață se prelingeau pe ferestre, Simon se simțea în deplinătatea puterii sale, a omului care se pregăteşte să ia frâiele familiei în mână. Pentru că uneori vorbea cu mine despre bătrână ca de un străin.

– De fapt nu e de acelaşi sânge cu noi, ştii asta, nu, Aug?

Ea n-avea atât de mult a se teme de o revoltă, cât de o repudiere, de o încetare de a mai fi luată în seamă, ca atunci când Simon îşi întindea ziarul peste întreaga masă şi îl citea cu mâna la frunte şi cu părul de un blond închis revărsat deasupra. Totuşi, el nu avea nici un plan de a o deposeda şi nici nu intervenea în autoritatea ei peste restul familiei – mai ales asupra mamei, care rămânea la fel de înrobită ca întotdeauna. Şi cu vederea care îi slăbea, astfel încât ochelarii pe care îi purtase anul dinainte nu mai erau destul de tari. Ne-am întors deci la dispensar să mai luăm o pereche şi abia am ieşit basma curată de pe urma anchetei; a fost cât pe ce s-o pățim. Aveau trecută în catastif vârsta lui Simon şi ne-au întrebat dacă are slujbă. Crezusem că nu mai am nevoie de repetiția pe care o făceam cu bunica şi că pot inventa eu răspunsurile; şi nici mama nu a mai fost ascultătoare ca de obicei, ci şi-a înălțat vocea ei stranie şi limpede şi a spus: „Băieții mei sunt încă la şcoală, iar după şcoală am nevoie de ei să mă ajute în casă“.

După aceea a fost cât pe ce să ne prindă un funcționar care s-a apucat să ne controleze bugetul şi ne-a fost tare frică, dar am avut noroc cu aglomerația mare din ziua respectivă şi am primit biletul pentru oculist. Nu eram încă gata să ne descurcăm fără instrucțiunile bătrânei.

Noutățile lui Simon erau acum cele mai importante acasă, căci fusese mutat de pe tren într-un stand din Gara La Salle şi apoi la un chioşc central care avea şi cărți şi tot felul de titluri recente. Acolo se făceau afacerile cele mai rapide şi mai semnificative, locul era exact în centrul circulației. Şi acolo a văzut el celebritățile în haine de blană, cu pălării de cowboy sau din păr de cămilă, mergând fără nici o geantă în mijlocul bagajelor lor cărate de hamali, întotdeauna cu un aer mai mândru şi mai melancolic sau mai afabili şi mai plini de bani decât erau reprezentați în ziare. Soseau din California sau din Oregon cu trenul Portland Rose în vârtejurile de zăpadă ce cădea din inumanele înălțimi ale străzii La Salle sau care se aşternuse pe rutele trenurilor rapid; decolau către New York, către Twentieth Century Fox, în compartimentele lor întunecate, împodobite cu flori şi lustruite, cu tapițerie de un verde închis, spălându-se în chiuvete de argint, sorbind cafea din porțelanuri, fumând trabucuri.

Simon ne spunea: „L-am văzut azi pe John Gilbert cu o pălărie uriaşă de velur“ sau: „Senatorul Borah mi-a lăsat rest zece cenți după ce-a cumpărat Daily News“, sau: „Dacă l-ați vedea pe Rockefeller, ați crede că are stomac de cauciuc, cum se spune“.

Când ne povestea toate acestea la masă ne semăna în suflet speranța că poate măreția îl va absorbi şi pe el în cercul ei de vreme ce deja îl atingea, că poate cineva o să-l observe, că poate ochiul lui Insull îl va distinge şi i se va întinde o carte de vizită spunându-i-se să se prezinte la birou a doua zi. Am sentimentul că la scurtă vreme după aceea bunica a început să-l considere pe Simon vinovat în sinea ei că nu reuşea să se înalțe. Poate că nu-i păsa îndeajuns că trebuie să pară distins, poate că manierele lui lăsau de dorit, poate era impertinent. Pentru că bunica credea în norocul sau inspirația care te făcea remarcat de oamenii eminenți. Avea un întreg bagaj de istorioare de astea şi avea în plan să-i scrie lui Julius Rosenwald de câte ori citea că a mai donat nişte bani. Îşi dădea banii întotdeauna negrilor, niciodată evreilor, spunea ea, ceea ce o supăra îngrozitor, şi striga: „Un

Iehuda neamț!“ La un astfel de strigăt cățelul ei gârbovit şi alb se ridica şi încerca să tropăie înspre ea.

– Un Deutsch!

Totuşi îl admira pe Julius Rosenwald; el făcea parte din cercul ei select de oameni de acelaşi calibru cu ea; acolo se aflau ei, cu o înțelegere diferită de a noastră, posedând şi supervizând totul.

Între timp Simon încerca să îmi găsească şi mie un post în Gara La Salle şi să mă salveze din pivnița prăvăliei de mărunțişuri, în care-i luase locul Jimmy Klein. Bunica şi chiar şi mama îl tot băteau la cap să facă ceva.

– Simon, trebuie să îl bagi şi pe Augie acolo.

– Păi am să-l întreb pe Borg când îl văd. Pentru numele lui Dumnezeu, oameni buni, şi alții au rude, nu numai eu!

– Şi ce dacă, nu se lasă mituit? spunea bunica. Crede-mă, abia aşteaptă să-i oferi ceva. Invită-l la cină şi-ai să vezi. Pune-i două bancnote de un dolar în şervețel.

Ne spunea care era legea pământului. Mă rog, exceptând cazurile când i se tăia gâtul vreunui rival sau când ucideai pe cineva cu o pană otrăvită la masă, cum făcuse Nero. Simon îi spunea că nu-l poate invita pe Borg. Nu-l cunoştea destul de bine de vreme ce nu era decât un suplinitor şi apoi nu voia să pară linguşitor şi să fie ostracizat.

– Ei, dragul meu graf Potocki, spunea bunica, îngustând ochii, pe un ton rece şi uscat, în timp ce Simon de atâta iritare rămăsese deja fără răsuflare. Deci ai prefera să-l laşi pe frate-tău să lucreze la Woolworth cu imbecilul ăla de Klein la subsol!

După câteva luni de astfel de discuții, Simon m-a luat în sfârşit cu el în centru, demonstrând că puterea bătrânei asupra lui nu se sfârşise încă.

M-a dus să mă prezinte lui Borg într-o dimineață. „Nu uita“, m-a avertizat el în tramvai, „vezi să nu începi cu şmecheriile. O să lucrezi pentru un

maestru al şiretlicurilor, care nu se lasă tras pe sfoară cu una, cu două. În slujba asta umbli cu o grămadă de parale şi te poți arde uşor. Dacă-ți lipseşte ceva la sfârşitul zilei, Borg îi ia din pliculețul tău de salariu. Eşti angajat provizoriu. Am văzut câțiva nătăfleți plecând de-aici cu un picior în spate.“

A fost foarte dur cu mine în dimineața aceea. Era o vreme geroasă, pământul era înghețat şi buruienile frânte sub brumă, iar râul scotea aburi şi trenurile şuierau dâre lungi de fum în cerul întins şi albastru cu tentă de Wisconsin; mânerul de aramă al scaunelor din răchită era lustruit de mâinile care îl atinseseră, răchita era aurie şi scorojită, până şi măsliniul sau cafeniul huselor părea auriu, iar firişoarele de păr de pe încheieturile late ale lui Simon erau şi mai strălucitoare. La fel şi puful de pe fața lui, mult mai des bărbierită decât înainte. Avea un mod nou şi dur de a respira şi de a-şi striga marfa pe stradă. Şi în ciuda schimbărilor prin care trecuse şi trecea încă, nu-şi pierduse acea privire bine încadrată şi independentă cu care mă controla. Mi-era teamă de el, deşi eram aproape la fel de înalt ca el. Cu excepția feței, eram la fel clădiți.

Nu mi-a fost dat să mă descurc cum trebuie la gară. Poate şi din cauza amenințărilor lui Simon şi a dezgustului pe care mi l-a arătat în prima zi când mi-au scăzut din salariu ce pierdusem. Dar nu mergea şi pace, şi mereu îmi lipsea câte aproape un dolar, chiar şi-n a treia săptămână. De vreme ce mi se dădeau doar două bucăți în plus peste ce aveam în tonetă – la patruzeci de cenți câştigam câte un penny –, nu reuşeam deloc să îmi acopăr pierderile, iar Simon, posomorât şi concis, mi-a spus într-o seară în drum spre maşină că Borg mă dăduse afară.

– Dar n-aveam cum să alerg după cei care-mi dădeau mai puțini bani, am continuat eu să mă apăr. Aruncă banul şi înhață ziarul; nu poți fugi din stand ca să-i prinzi.

În cele din urmă mi-a răspuns rece, cu un licăr înghețat în ochi, pe fundalul nemişcat şi iernatic al hamurilor de oțel negru ale podului şi al amestecului imposibil de numit care se târa în albia râului şi care aproape că mergea îndărăt din cauza gunoaielor.

– Şi nu puteai să iei banii ăia din restul pe care ți-l lăsau alții, nu?

– Ce?

– Ai auzit ce-am zis, tăntălăule!

– Dar de ce nu mi-ai spus? am strigat eu.

– Să-ți spun? mi-a răspuns el, împingându-mă furios să-i fac loc să treacă. Ce să-ți spun, eventual să te închei şi la nădragi când eşti deschis la prăvălie, de parcă n-ai avea mai multă minte în cap decât George!

Şi a lăsat-o pe bătrână să țipe la mine, neluându-mi partea în nici un fel. Înainte, întotdeauna ținuse cu mine când era vorba de vreo problemă gravă. Acum s-a ținut deoparte în lumina blândă a bucătăriei, cu pumnul în şold şi haina azvârlită pe umăr, ridicând din când în când capacul cuptorului unde era cina noastră păstrată la cald şi zgândărind cărbunii. Nu l-am iertat pentru că nu mi-a fost loial, însă mi-am dat seama că-l dezamăgisem la Borg, căruia îi vânduse un frate ager ce se dovedise a fi un prost. Dar mă puseseră la un chioşc mic la baza unui stâlp unde nu veneau decât vagabonzi, iar Borg nu-mi dăduse decât haina de la uniformă, căreia i se tocise căptuşeala şi avea manşetele uzate şi galoanele lipsă. Singur cum stăteam acolo, nu era nimeni care să-mi arate şi mie vedetele care treceau pe lângă mine şi îmi petreceam timpul lâncezind şi aşteptând să vină pauza de prânz şi apoi răgazul de la ora trei, când îl priveam pe Simon la chioşcul principal şi admiram ce bine le mergea acolo – erau bonuri cu sume grase pe ele –, bănetul care se vărsa şi circulația neagră moleculară a trecătorilor care ştiau că-şi doresc gumă, fructe, țigări, teancuri groase de ziare şi reviste, puterea acelui loc şi rotocolul de lumină proiectat de candelabrul cel mare. Mă gândeam că dacă Borg m-ar fi pus acolo de la început în loc să mă aşeze în colțişorul meu de marmură, izolat la margine, unde n-auzeam decât ecouri şi nici măcar nu puteam vedea trenurile, m-aş fi descurcat mai bine.

Aşa că am suferit ruşinea maximă de a primi o papară şi de a mi se citi capetele de acuzare în bucătărie. Se pare că bătrâna abia aştepta să se întâmple una ca asta şi se pregătise de mult să-mi spună că aveam cusururi pe care n-aveam voie să le am, fiind oricum jos pe treapta vieții, un copil dintr-o familie părăsită, fără tată care să mă ocrotească de necazuri, doar cu două femei, cu mâini neputincioase, care nu puteau veşnic să ne țină

departe de foame, nenorocire, tâlhării şi urgia de pe lume. Poate dacă m-ar fi trimis la orfelinat, cum de altfel se gândise mama să mă trimită mai demult, ar fi fost mai bine. Pentru mine cel puțin, căci aş fi făcut şcoala vieții, de vreme ce aveam un caracter care mă îndemna să caut numai locuri calde şi moi în care să mă aşez. Mi-a arătat pumnul ei mic şi solzos care tremura de furia vorbelor rostite şi pe care şi le-a mai şoptit o dată sieşi cu amărăciune şi, împreună cu ele, s-a abătut asupra mea fulgerul oceanic al profeției adunate în tigva ei, cum şedea lângă cuptor şi-şi ducea zilele altminteri nu foarte luminoase.

– Aminteşte-ți ce-ți spun când eu nu voi mai fi, Augie, când o să fiu moartă!

Iar mâna ce plonja în jos mi-a aterizat pe braț; n-a fost decât un accident, însă unul înspăimântător, căci am țipat, de parcă această atingere mi-ar fi lovit înzecit sufletul. Poate că nu făceam decât să îmi plâng caracterul, căci tocmai mi se arătase ce nemulțumitor era, gândindu-mă că voi ajunge şi eu în mormânt fără vreo speranță de a căpăta altul mai bun; fără nici o putere care să mă scape de el, să mă purifice şi să mă mântuiască; iar ea deja se plasa dincolo de această viață, transformându-şi verdictul într-un legământ teribil.

– Gedenk, Augie, wenn ich bin todt!

Însă nu era ea omul care să stea să se gândească prea mult la propria moarte. Până în acel moment nici nu ne pomenise vreodată de faptul că ar fi cumva muritoare, asta fusese o simplă scăpare; şi chiar în acel moment era asemeni unui faraon sau unui cezar ce promitea să se întrupeze într-un zeu – doar că nu avea să aibă piramide sau monumente pentru a susține această promisiune şi, în plus, le era totuşi inferioară. Cu toate acestea, durerosul, înfiorătorul plânset fără dinți, cu gingiile căscându-se goale şi proferând acest strigăt al judecății din ghearele morții m-a lovit în suflet. Avea puterea să transforme amenințările de genul ăsta în ceva mult mai tulburător decât amenințările unui om obişnuit, însă trebuia în acelaşi timp să plătească prețul propriei terori când le rostea.

După aceea a revenit la subiectul tatălui nostru care ne părăsise. A fost un moment neplăcut, pe care eu l-am abătut asupra capului mamei. Simon tăcea lângă soba din nichel şi bitumen, jucându-se cu mânerul rotund din

oțel, asemănător celui de vătrai, al uşii cuptorului. În celălalt colț şedea mama, serioasă şi vinovată, o pradă uşoară pentru ticălosul care va fi fost tata. Bătrâna se pornise să mă facă scrum până la ultima rămăşiță în seara aceea şi toată lumea avea să simtă para focului ei.

Nu m-am mai putut întoarce la vechea mea slujbă de la Woolworth. Aşa că şi eu şi Jimmy Klein am plecat să căutăm alt loc de muncă, în ciuda avertismentelor primite de la bunica în legătură cu el. Era un băiat foarte sociabil şi cu mult spirit, subțirel, cu o față negricioasă, ochi înguşti, cu un aer spiritual, destul de dornic să fie onest, dar nefiind complet ferecat în chingile conştiinței – avea şi bătrâna dreptate în felul ei. Nu avea voie să vină în vizită; ea n-avea defel de gând să mă încurajeze în această companie, îmi spunea ea. Dar eu eram întotdeauna primit la familia Klein, chiar şi Georgie. În după-amiezile în care trebuia să-l iau cu mine, îl lăsam acolo să se joace cu puişorii pe care-i creşteau sau pe care încercau să-i crească în aleea întunecoasă, mocirloasă de lut dintre clădiri, iar doamna Klein mai arunca din când în când un ochi din bucătăria de la subsol, unde şedea la masă, aproape de plită, răzuind, curățând, tăind în felii, tranşând carnea de tocană şi făcând chiftele.

Cu o greutate de mai bine de o sută de kile şi un picior mai scurt, nu putea sta prea mult în picioare. Netulburată şi cu o înfățişare comună, cu sprâncenele împreunate, un nas curbat şi scurt, îşi vopsea părul negru cu o loțiune pe care o comanda prin poştă de la Altoona; aplica acest lichid cu periuța de dinți pe care o ținea într-un pahar pe pervazul ferestrei din baie şi cozile ei, care îi cădeau de-a lungul obrajilor până la eşafodajul complicat al guşii, căpătau un luciu indian straniu. Ochii ei negri erau mici, dar atât de blânzi că te zăpăceau; era asemeni unui papă şi foarte generoasă cu iertările de păcate şi indulgențele. Jimmy avea patru frați şi trei surori, unii dintre ei îndeletnicindu-se cu nişte treburi misterioase, însă cu toții plăcuți şi simpatici, chiar şi fetele mai mari căsătorite şi frații trecuți de treizeci de ani. Doi dintre copiii doamnei Klein erau divorțați, iar una din fete era văduvă, astfel că ea avea mereu nepoți în bucătărie, unii care veneau de la şcoală să mănânce de prânz, apoi se întorceau după şcoală să bea cacao, alții care se târau de-a buşilea pe podele sau şedeau în căruț. Toată lumea câştiga bani în zilele acelea prospere şi, cu toate acestea, cu toții aveau angarale. Gilbert trebuia să plătească pensie alimentară; sora divorțată,

Velma, nu şi-o primea pe a ei la timp. Bărbatul ei îi zburase un dinte afară din gură în timpul unei încăierări şi acum venea des să o implore pe maică-sa să o convingă să se întoarcă acasă. L-am văzut punându-şi capul roşcat pe masă şi plângând în timp ce fiii şi fiicele lui se jucau pe bancheta taxiului pe care-l conducea. Făcea bani buni şi totuşi nu-i dădea Velmei destui, socotind că o va face să se întoarcă acasă dacă o ține în lipsuri. N-am mai văzut oameni care să împrumute atâția bani; paralele treceau încontinuu dintr-o mână într-alta şi nimeni nu se supăra pe nimeni pentru asta.

Însă cei din familia Klein păreau a avea tot timpul nevoie de una-alta şi mereu cumpărau câte ceva în rate. Jimmy era trimis – şi eu împreună cu el – cu banii puşi în căptuşeala şepcii ca să le plătească. Pentru fonograf, pentru maşina de cusut Singer, pentru corpul de mobilă cu învelitori de mohair şi cu scrumiere mereu încărcate de mucuri de țigară pe care nu le puteai răsturna, pentru cărucțuri, biciclete şi linoleumuri, pentru datorii la dentist şi la ginecolog, pentru înmormântarea tatălui domnului Klein, pentru corsetele de spate şi pantofii ortopedici ai doamnei Klein, pentru fotografiile de familie făcute la o aniversare de căsătorie. Băteam tot oraşul ca să le plătim pe toate. Pe doamna Klein n-o deranja că ne duceam la spectacole, cum de altfel făceam des, să o ascultăm pe Sophie Tucker plesnindu-se peste fund şi cântând „Sunt îndrăcită“, sau s-o vedem pe Rose La Rose fâțâindu-se şi dezbrăcându-se în ritmul indolent care-l făcuse pe Coblin s-o admire atât. „Fata aia nu-i doar o fată frumoasă“, spunea el. „Există multe fete frumoase pe lume, însă asta ți se vâră în suflet. Nu-şi dă rochia jos ca restul, o trage peste cap. De-aia e cea mai tare în profesia ei.“

Zăboveam în cartierul Loop mai mult decât ar fi trebuit şi mereu dădeam peste Coblin care stătea la coadă la cinema în timpul orelor de şcoală. Dar niciodată nu m-a pârât. Spunea doar, cu voie bună: „Ei, e zi liberă azi, Augie? A închis primarul şcolile?“ Vesel ca de obicei, zâmbind şi plin de fericire în lumina verzuie şi roşie a holului, asemeni bătrânului rege al cețurilor din Scoția, al cărui chip era jumătate din smarald şi jumătate dintr-o piatră prețioasă roşie.

– Ce dau azi?

– Bardelys Magnificul plus Dave Apolloon şi dansatoarele Komarinsky. Haideți şi voi să-mi țineți de urât.

La data aceea aveam motivele noastre să stăm departe de şcoală. Steve Marinarul Bulba, tovarăşul meu de vestiar, cu un nas de brută şi roşu la faţă, cu chica tunsă cu grijă doar la vârfuri şi favoriţi de băgător de seamă, care dădeau de ştire că e periculos; cât un munte, cu fundul greoi în pantalonii lui de marinar cu mulţi nasturi şi cu burţi la genunchi şi cu ameninţătorii săi pantofi cu bot ascuţit ca de şobolan; un spărgător de case care fura instalaţiile din baie şi crăpa cutia de monede a telefonului din apartamentele abia evacuate – acest Bulba îmi furase caietul de chimie şi zisese că-i al lui. Din moment ce nu mă puteam pune cu Bulba, Jimmy îmi împrumutase notiţele lui, iar eu îi ştersesem numele cu nepăsare şi mi-l scrisesem pe-al meu deasupra. Am fost imediat prinşi, iar Simon a fost chemat la şcoală. Simon nu voia să fie chemată mama la şcoală, aşa cum nici eu nu voiam acest lucru. În cele din urmă s-a învârtit şi l-a păcălit pe Wigler, profesorul de chimie. Dar în tot acest timp, Bulba, cu ochi mici şi privire calină, cu fruntea senină şi oarbă, încreţită în lumina suavă de iarnă din clasă, încerca să-şi facă şişul cu două lame să stea în picioare, ca o insectă în călduri.

După acest episod nu i-a fost deloc greu lui Jimmy să mă convingă să plec prin oraş cu el, mai ales în după-amiezile când aveam chimie, să ne dăm cu liftul Primăriei din holul aurit al Clădirii Municipale, împreună cu fratele lui, Tom, dacă nu aveam altceva mai bun de făcut. Suiam cu cuşca liftului şi apoi ne dădeam drumul, cot la cot cu tot felul de mahări şi de operatori, comisionari, borfaşi, şuţi, vânzători de ponturi, târâie-brâu, fanţi de cartier, mijlocitori, reclamanţi, copoi, bărbaţi cu pălării de cowboy şi femei cu pantofi din piele de şopârlă şi haine de blană, curenţi arctici şi de seră puşi laolaltă, oameni din topor sau cei cu vino-încoace, mărturie a hranei îndestulate şi bărbieritului constant, a calculelor, durerii, nepăsării, a speranţelor de a scoate milioane de dolari din betonul ce urma turnat sau din întregi fluvii Mississippi de whisky şi bere de contrabandă.

Tommy ne trimitea la agentul lui de la o casă de pariuri ilegale de pe Lake Street, ascunsă în spatele unei vitrine în care stăteau etalate trabucuri şi care mai apoi a devenit vitrină de librărie. Tommy avea un post bun în care primea ponturi. Dar nici în zilele acelea, în care se băteau monede peste monede, nu reuşea să dea pe dinafară. Asta dacă nu puneai la socoteală câştigurile care mergeau la el în şifonier şi cadourile pe care le făcea familiei. Cei din familia Klein adorau cu toţii să facă daruri. Halate de baie

şi neglijeuri, oglinzi veneţiene şi tapiserii pe care erau zugrăvite castele în lumina lunii, tăvi uriaşe pentru ceai, măsuţe, lămpi de onix, filtre de cafea şi prăjitoare de pâine, şi romane – cutii întregi de lucruri stocate în dulăpioare şi sub pat, aşteptând să fie odată şi odată folosite. Şi totuşi, în afara zilei de duminică, când se puneau la patru ace, ai fi zis că sunt săraci. Bătrânul Klein purta o vestă peste o bluză de corp cu mâneci lungi şi îşi răsucea ţigările cu o maşinărie mititică.

Unica fiică rămasă nemăritată, Eleanor, se îmbrăca în straie de ţigancă, se împopoţona cu flori arzătoare, înfoiate şi se vopsea ca o japoneză. Grasă şi palidă, cu sprâncene arcuite sub care ochii ei circazieni străluceau de inteligenţă, foarte umană, mai mult decât resemnată cu soarta ei amară, considerând că e de la sine înţeles că e prea grasă să-şi găsească un soţ şi iertându-şi surorile măritate şi fraţii ei mereu în mişcare după norocul lor, avea o voce extraordinar de caldă, aproape masculină şi fraternă. Cu mine se arăta foarte cumsecade, spunându-mi „scumpule“, „frăţioare“ şi „craiule“, îmi dădea în cărţi şi odată mi-a împletit o căciulă pentru patinaj cu trei ciucuri în galben şi verde, ca să arăt ca un campion norvegian pe lacul îngheţat. Când se simţea cât de cât bine – suferea de reumatism şi de tot felul de metehne femeieşti – lucra la împachetat într-o fabrică de săpun din North Branch; şi când stătea acasă, şedea cu maică-sa în bucătărie, înfăşurată într-un material floral ţipător, cu părul ei bogat şi negru lăsat liber pe spate şi încă umflat ca un tubercul de la cocul în care fusese strâns, bând cafea, împletind, citind, răzându-se pe picioare, punând operete la gramofon, dându-şi cu lac unghiile şi, făcând toate aceste lucruri necesare, seminecesare sau superflue, îşi câştiga pe nesimţite poziţia de femeie de mult aşezată.

Familia Klein o respecta şi o admira pe bunica Lausch pentru că-şi luase sarcina să ne crească. Dar bunica auzise de la una din sursele ei Pinkerton că Georgie a fost văzut lângă puişorii dintre case – aceştia niciodată n-ajungeau la dimensiuni mari, căci n-aveau destul soare şi mâncare potrivită, ci năpârleau şi mureau pe jumătate golaşi şi pe jumătate crescuţi – şi sigur le-a trântit în sinea ei câteva vorbe de dulce.

Nu s-a dus să le zică vreo două pentru că n-avea sens să te cerţi; uneori reuşeau şi ei să-mi facă rost de câte o slujbă mai măruntă, datorită influenţei

unchiului lui Jimmy, pe nume Tambow, care avea votul rudelor lui la circumscripție şi care era mare sculă în politica de circumscripție electorală a republicanilor. Înainte de alegeri petreceam o lună excelentă, împărțind tuturor fluturaşi pentru campanie. Tambow apela deseori la noi, mai ales atunci când cineva îi oferea vreo afacere precum recuperarea unor articole pierdute la poştă sau a unor bunuri care trebuiau vândute de pe urma vreunui faliment. Trebuia să fie ceva care să merite să îl facă să se scoale de la masa de joc, dar după ce cumpăra lamele de ras, curelele de piele, vasele de păpuşă sau xilofoanele de jucărie, diamantele de tăiat geamul, săpunul de hotel sau trusele de prim ajutor, fiind scutit de taxă, ridica un chioşc pe Milwaukee Avenue şi ne angaja ca vânzători. Fiii lui refuzau să muncească pentru el.

Era divorțat şi trăia într-o garsonieră. Avea un nas imens şi o față cu pielea lăsată, cu pungi la ochi ca un cormoran, oțărât, verzui şi cenuşiu. Răbdător, cu o privire plină de hărnicie şi vulgar, stând pe scaun ca un vaquero care se prăvălise greoi în şa, şuiera când respira din cauza marii lui greutăți şi a trabucului său iute. Îi creştea păr din nas şi pe spatele degetelor. Diversele momente ale anului erau totuna pentru el. Că era mai sau noiembrie, îşi lua micul dejun la ora unsprezece, constând din ceai cu lapte şi zahăr cubic şi chifle dulci, iar la cină mânca friptură şi cartofi copți, fuma zece sau douăsprezece Ben Bey, purta aceiaşi pantaloni cu dungi de consilier municipal, o pălărie de un convenționalism întunecat ce trasa o sferă de putere socială asupra feței sale oricum potente, atunci când se gândea ce să arunce în joc, dacă să mizeze pe juveți sau pe aşi sau dacă să-i dea fiului său, Clementi, cei doi dolari pe care tot venea să îi ceară. Clementi era fiul cel mai mic, care locuia cu mama lui şi cu tatăl vitreg în spatele magazinului lor cu haine pentru copii. „Dragă băiete, cu plăcere“ sau „Mâine, cu plăcere“ spunea Tambow. Tambow nu le spunea nu niciodată băieților lui care aveau tată vitreg. Şi cu guşa plină, în explozia de grăsime, ceai şi ceapă a incintei restaurantului, cu scrumul dezintegrându-i-se în poală şi cu cărțile într-o mână, nu avea grija banilor şi nici a celorlalte păcate; era ca un duce, la fel ca şi cei din familia Klein. Iar Clem era la rândul lui mare cheltuitor şi mereu cerea alți bani. Dar nu voia să muncească, nici pentru taică-său şi nici pentru alții. Aşa că bătrânul Tambow ne trimitea la capătul lui Milwaukee Avenue, în mijlocul mulțimii,

de obicei cu Sylvester şef peste noi, punea o vorbă la poliţai ca să nu se ia de noi şi se întorcea înapoi la jocul lui de cărţi.

Sylvester n-o ducea bine. Nu mai avusese bani să închirieze sala de cinema, care oricum nu-i aducea cine ştie ce câştig – acum fusese transformată într-un magazin de tapet şi vopsele şi trăia cu taică-său, căci îl părăsise nevasta şi, după cum ne zicea chiar el, îl gonea cu pietre de câte ori încerca să intre prin curtea din spate s-o vadă. Renunţase să o mai urmărească, socotind că e sonată, şi îi trimisese o scrisoare în care era de acord cu anularea căsătoriei. Ca să strângă banii pentru Facultatea de Inginerie Mecanică, unde încerca să-şi termine şcoala şi să-şi ia diploma de inginer, îşi vânduse scaunele din cinema şi aparatul de proiectat, iar acum spunea că lipsise prea mult de la şcoală ca să mai fie în stare să şadă în clasă. Cu ochii lăcrimându-i din cauza vântului de noiembrie, stătea cu noi pe Milwaukee Avenue, iar mâinile groase îi erau înfundate în buzunarul pardesiului, avea grumazul scofâlcit, genunchii i se loveau unul de altul şi făcea haz de necaz. Nu lua în serios diferenţa de vârstă dintre noi. Îşi dădea pe faţă toate gândurile. Când avea să-şi ia diploma, voia să plece să vadă lumea. Guvernele străine strigau mereu că vor ingineri americani şi avea cum să plece prin propriile forţe. O să se ducă la Kimberley, unde auzise că băştinaşii încercau să-şi ascundă diamantele în stomac. Sau în Rusia sovietică – şi acum ne dezvăluia tot ce credea, că era alături de comunişti şi îl admira pe Lenin, dar mai ales pe Troţki, care câştigase războiul civil mergând cu tancul şi citind romane franţuzeşti, în timp ce ţarul, preoţii, baronii, generalii şi proprietarii de pământuri erau scoşi afară cu focul din palate.

Între timp, Jimmy şi cu mine şedeam pe cele două valize mari ale lui Tambow şi strigam „Hai la brice ascuţite!“ şi ne vedeam de vânzare. Iar Sylvester aduna banii.

Capitolul IV

Toate influențele se aliniau în aşteptarea mea. Mă născusem, deci se aflau acolo, gata să mă formeze, motiv pentru care prefer să vă dau amănunte mai degrabă despre ele decât despre mine.

La momentul acela şi de altfel nici mai încolo nu eram prea conştient de consecințele faptelor mele, iar bătrâna doamnă n-a reuşit să-şi croiască drum în imaginația mea cu avertismentele şi prezicerile ei în legătură cu ce mi se pregătea – permise de muncă, oborul de vite, muncă de salahor, grămezi de pietre, penitenciare, pâine şi apă, ignoranță şi degradare pe viață. Le invoca pe toate, cu din ce în ce mai multă ardoare, mai ales din clipa în care am început să ies în oraş cu Jimmy Klein, şi încerca să înăsprească regulile de disciplină; îmi inspecta unghiile şi gulerul cămăşii înainte să plec la şcoală, mă taxa când nu mă comportam cum se cuvine la masă şi mă amenința că mă va închide în casă serile dacă veneam acasă mai târziu de ora zece.

– N-ai decât să te duci la Klein dacă te primeşte. Ascultă-mă bine, Augie, pentru că încerc să scot om din tine. Dar nu pot s-o trimit pe maică-ta să te urmărească să vadă ce faci. Vreau să fii mensch. Ai mai puțin timp la dispoziție decât crezi. Băiatul ăsta o să te bage în bucluc. Are ochi de pungaş. Hai, spune drept – nu-i aşa că-i hoț? Aha! Nu-mi răspunde. Spune-mi, îmi zicea, îmboldindu-mă. Spune drept!

Îi răspundeam tăios „Nu“ şi mă întrebam oare ce ştia de fapt şi de unde. Căci Jimmy, exact ca şi Stashu Kopecs, înhăța orice poftea din magazine şi de pe tejghele. Şi exact la acea dată eram băgați într-o afacere necurată la Deever’s, magazinul universal din cartier unde ne angajaserăm ca subalterni de-ai lui Moş Crăciun la raionul cu jucării, eram Ajutoarele Moşului, îmbrăcați în costume de elfi cu fețele machiate.

Trecuserăm în al doilea an de liceu şi eram deja cam prea înalți pentru genul ăsta de rol, însă Moş Crăciun era el însuşi un bărbat imens, un suedez care lucra ca fochist şi om bun la toate, cu nişte muşchi care i se încolăceau ca

vița pe spalier şi orbite de Neanderthal, cu cucuie ce luceau de spirt în frunte şi cu buzele ascunse în barbă, mânjite de tabac Copenhagen Seal. Îşi punea perne în jurul taliei pe care le lega peste un maiou găurit, îşi vătuia pantalonii, căci avea picioare lungi şi slabe şi îl ajutam să-şi pună haina. Văcsuiți şi rujați cu farduri de la teatru şi pudrați cu praf de mică, Jimmy şi cu mine mărşăluiam prin magazin cu tamburine şi fluiere ce se desfăceau într-o limbă încârligată, făcând tumbe în costumele noastre de bufon din fetrul meselor de biliard, adunând în urma noastră o liotă de copii pe care-i duceam la etajul trei, unde Moş Crăciun cel suedez şedea în sania trasă de renii care atârnau din tavan, iar trenulețele de jucărie treceau cu clinchet şi coşurile cu cadouri mergeau tiptil, iuți şi mecanice, pe cablurile ce duceau spre casa de bani. Iar aici eram responsabili cu butoiaşul cu cadouri-surpriză, înveşmântate în hârtie roşie şi verde, decorate cu rămurele de ilice, pudră de diamant şi salbe de beteală argintie. Aceste pachete de Crăciun erau vândute la douăzeci şi cinci de cenți bucata, iar eu şi Jimmy ajunsesem la concluzia că nu li se putea ține socoteala şi începuserăm să băgăm în buzunar un sfert de dolar la fiecare zece pe care-i încasam. Câteva zile nu mi-a spus nimic, făcându-mi el cinste cu prânzul. Apoi mi-a dezvăluit secretul şi volumul de câştiguri a crescut simțitor. Trebuia să predăm banii la casieriță, când ajungeam la suma de zece dolari. „Îi azvârle direct în sac cu restul“, mi-a spus el. „Nu o interesează să scrie de unde vin pentru că are prea multe pe cap, deci de ce să nu ne luăm şi noi o parte?“ Am discutat de multe ori despre asta şi apoi am decis să mărim partea noastră, câte cincizeci de cenți la fiecare zece dolari. În jurul nostru totul strălucea şi vuia de prosperitate. Toate mințile erau dispersate în acest clinchet de Crăciun, în huietul, colindele, glasul zglobiu al clopoțeilor şi nimeni nu stătea să vadă ce făceam noi cu mâinile. Am furat o sumă considerabilă. Jimmy era fruntaş. Nu numai pentru că începuse înaintea mea, ci şi pentru că timp de câteva zile am fost năucit de efectul plăcintei cu cremă de zahăr ars şi al altor bunătăți delicioase cu care ne-am tratat. Sau poate din cauza unei sensibilități sporite datorate geniului şi succesului înşelătoriei pe care o puneam în aplicare şi a întrebării pe ce să cheltuim banii. Jimmy a cheltuit o groază pe cadouri – conduri eleganți şi papuci cu pompon pentru toți, jachete de seară, cravate extravagante, cuverturi din petice şi aluminiu Weareaver. Eu i-am luat mamei un halat de baie, bătrânei o broşă-camee, lui Georgie ciorapi în carouri, iar lui Simon o cămaşă. Le-am dat cadouri şi doamnei Klein şi lui Eleanor, ba chiar şi unor colege.

Când nu munceam, preferam să stau la familia Klein, unde pervazurile erau la acelaşi nivel cu trotuarul şi în felul ăsta gustam din plăcerea de a şedea pe canapea în timp ce afară se conturau tot felul de consecințe ale fărădelegilor noastre, ca în cazul unui Roger Touhy sau Tommy O'Connor, Basil Banghart sau Dillinger, care-şi făcuseră operații plastice, îşi dăduseră cu acid pe buricele degetelor, care jucau solitaire, citeau rubrica sportivă din ziar, trimiteau după hamburgeri şi milkshake şi erau în cele din urmă capturați într-o sală de cinema sau pe un acoperiş. Uneori îi desenam arborele genealogic lui Jimmy, căci exista o credință veche la ei în casă cum că ar fi provenit dintr-o familie spaniolă pe nume Avila, din secolul al XIII-lea. Aveau un văr în Mexic care făcea haine de piele şi care scornise respectiva poveste. Eu eram însă perfect dornic să cred în asemenea istorii norocoase despre origini. Desenam cu Jimmy pe o coală de hârtie milimetrică, pictând arborele genealogic cu cerneală roşie şi cu tuş. Şi mă simțeam stingher.

La sfârşitul vacanței de Crăciun, Deever's a prins de veste de hoția noastră. Şeful raionului a venit şi a vorbit cu bunica. Făcuseră un inventar al cadourilor. N-am încercat să negăm că furaserăm, iar eu nu m-am obosit să mă contrazic cu el asupra sumei de şaptezeci de dolari pe care a cerut-o, deşi de fapt luasem mai puțin. Bătrâna n-a vrut la început să mă scape. Cu o privire de gheață, i-a spus lui Simon că ar face mai bine să-l cheme pe Lubin, meşterul de coşciuge, fiindcă ea nu mai avea putere şi se înhămase să crească copii, nu borfaşi. Simon a reuşit s-o dea pe brazdă, căci, i-a zis el, cei de la Serviciul Social aveau să dorească să afle de câtă vreme lucram şi de ce nu fuseseră, mă rog, informați. Bineînțeles că bătrâna doamnă n-avea nici cea mai mică intenție să mă lase să fiu trimis la şcoala de corecție, cum mă amenințase. Dar amenințarea fusese formulată, iar eu eram pregătit să merg la Tribunalul pentru Tinerii Delincvenți şi să plec la casa de corecție cu resemnarea orientală a celui care acceptă că alții au tot dreptul să îl pedepsească şi oricum n-are de ales decât să se dea pe mâna lor. În parte se vedea clar că socoteam că oamenii au dreptate să fie aşa supărați. Pe de altă parte, îmi lipsea conştiința faptului că eram cu adevărat un delincvent, că mă aflam de partea necuvenită a celor mai mârşave şi nevolnice elemente ale omenirii, care aveau obrajii brăzdați, degete lipsă şi urechile şi nasul tăiate.

N-au urmat de această dată doar amenințări şi dojeni, ci o înjosire totală. După prima umilire gigantică, bunica mi-a întors complet spatele. Simon se purta distant. Nu puteam nici măcar să-i arunc în față că, în definitiv, el a fost primul care mă sfătuise să le dau restul clienților mai puțin decât trebuia; îmi răspundea laconic că sunt un netot şi apoi se purta de parcă habar n-avea despre ce vorbesc. Mama probabil avea sentimentul că era într-un moment în care o părăsise norocul şi că rezultatul nefericitei ei capitulări în fața tatei începea în sfârşit să se materializeze în pedeapsa cuvenită. Până şi ea mi-a aruncat vreo două vorbe aspre. Sufeream ca un câine. Şi totuşi nu au reuşit să smulgă nici o rugăminte sau implorare de la mine – deşi asta nu înseamnă că eram netulburat de gândul unei perioade la închisoare, cu capul ras, mâncând lături, împins cu nasul în noroi, înfricoşat şi mânat de la spate. Dacă fusese hotărât că de mult mă îndreptam pe această pantă, păi nu văd cum aş fi putut să zic eu că nu era aşa.

Însă nu mă păştea casa de corecție. Halatul de baie, broşa şi toate celelalte au fost date înapoi. Fuseseră puşi deoparte şi îndeajuns de mulți bani din ce primisem la Coblin încât să putem plăti. Familia lui Jimmy l-a răscumpărat şi ea. A primit o chelfăneală de la taică-său, maică-sa a plâns şi apoi au uitat totul cu mult înainte ca dizgrația în care căzusem să fie cât de cât îndepărtată. La noi era totul mult mai auster. Dar cei din familia Klein nici măcar n-au rămas supărați pe mine; în ochii lor, ce făcusem nu merita să fie obiectul mâniei şi nici nu vedeau acest lucru ca pe o degradare a sufletului. După doar câteva zile mă primeau cu aceeaşi căldură ca de obicei, iar Eleanor îmi spunea „scumpule“ şi îmi împletea un fular în locul celui pe care trebuise să-l dau înapoi.

Când Jimmy şi-a revenit din sperietură, prin care trecuse netulburat şi cinic, încasând fără să clipească scatoalcele zdravene şi nesistematice ale lui taică-său, care îi fuseseră servite cu brațul gol, s-a scandalizat că Deever’s realizase profit de pe urma noastră.

Clem Tambow, vărul lui Jimmy, a tras o porție de râs pe seama noastră când ne-a auzit dezbătând dacă să punem foc la magazin sau alte astfel de propuneri de desperado. Ne-a sugerat să ne înscriem la concursul de charleston de la Webber dacă voiam parale şi țineam să câştigăm un bănuț cinstit. Şi nu glumea. Îşi dorea să se facă actor şi deja îşi încercase norocul

la serile amatorilor, imitând un englez care voia să spună o poveste lungă despre un incident din Khyber Pass. Polonezii şi suedezii l-au huiduit, iar maestrul de ceremonii l-a scos de pe scenă. Frate-său, Donald, câştigase însă cinci dolari, cântând Maquita şi dansând step. Donald era fratele cel chipeş, negricios şi creț – fiul care semăna cu mama. Şi ea era arătoasă şi distinsă, şi purta rochii negre şi un pince-nez când servea la magazin. Subiectul ei preferat era fratele ei, industriaş, care murise de tifos în timpul războiului la Varşovia. Clem avea aspectul tatălui său, cu aceiaşi obraji aprinşi, cap osos şi nas mare, păr lățos, buze late, mai puțin greutatea; avea picioare nervoase şi lungi. Ar fi avut chiar şansa de a câştiga concursul de cros al oraşului dacă n-ar fi întinat aerul cu țigările lui şi – după cum se lăuda singur – cu ceea ce manualele fiziologice numeau istovirea şi vătămarea masculinității. Se împăuna cu ticăloşia lui şi cu tot ceea ce îi făcea pe cei care încruntă din sprâncene să geamă de oroare. Mergea ca un cocoş pe pistă, cu pulpele la fel de groase precum gambele şi acoperite cu păr negru şi drept, sclivisit şi cu nasul pe sus față de ceilalți concurenți, nătărăii care țopăiau şi făceau mişcări de încălzire. Dar era şi el oarecum îndoit şi bântuit de temeri, iar ochii lui negri din capul prelung şi pe jumătate auster erau adesea foarte melancolici. Uneori era la fel de melancolic ca țărâna. Spunea că nu există lucru pe care să nu-l pot face mai bine decât el, numai să încerc. „Oh, da“, spunea, „ai putea să vrăjeşti gagici care nici nu s-ar uita la mine.“ Ăsta era lucrul la care zicea el că sunt cel mai tare. „Cu dinții ăia! Sunt perfecți. Maică-mea m-a lăsat să-mi bat joc de ai mei. Dacă ajung cumva pe scenă, o să trebuiască să port proteză.“ Râdeam aproape la orice spunea şi el îmi zicea deseori că sunt nătâng. „Bietu’ March, râde din orice prostie.“

În mare ne înțelegeam tare bine. Lui nu-i păsa că sunt novice şi amândoi, şi el, şi Jimmy, m-au susținut când m-am îmbolnăvit de dragoste şi am suferit simptomele clasice de lipsă a poftei de mâncare, obsesie, dor, încercarea de a arunca priviri de un respect rafinat, incompetență şi tot felul de idei şi versuri din cântecele de dragoste la modă pe care le luam din filme. Numele fetei era Hilda Novinson şi era destul de înaltă, dar cu o față îngustă, cu paloarea şi toate celelalte semne care indică probleme la plămâni, cu o voce lină, vorbă repezită şi foarte timidă. Nu i-am spus niciodată nici un cuvânt, ci mă duceam pe lângă ea prefăcându-mă cu mare stângăcie că doar treceam pe acolo, pulsând în secret de încântare şi şiroind jalnic. Mă

strângeam tot în mine, arătând complet insensibil, ca şi cum m-aş fi gândit la cu totul alte lucruri. Cu fața ei cu trăsături ruseşti şi ochii deschişi la culoare, plecați, refuzând să te privească direct, arăta ca o femeie mai în vârstă. Purta o haină verde, fuma, umbla cu un teanc de manuale pe care le ținea în brațe şi galoşi descheiați, ale căror catarame scoteau un clinchet. Deschizătura acestor galoşi cu tocuri înalte, descheiați, precum şi clinchetul lor rapid aveau darul de a acționa asupra spiritului meu prostit de dragoste asemenea unor săgeți mici dătătoare de febră şi mă făceau să înțepenesc de dorința idioată de a-i cădea la picioare. Mai încolo, când m-am deşteptat şi mi-a trecut euforia, am devenit mai senzual. În aceste prime momente m-am aflat într-o stare de îndrăgostit curtenitor, tânjind doar la sentimentul pur, căci eram învestit din plin cu toate materialele necesare dragostei, probabil din născare.

Nu aveam idee că Hilda este flatată că o urmăream şi am fost de-a dreptul uimit când mi-au zis Clem şi Jimmy. Am mers după ea pe coridoare şi m-am postat în spatele ei la baschet, am intrat în clubul Bonheur doar ca să fiu în aceeaşi cameră cu ea o oră pe săptămână, după şcoală, şi, suferind îngrozitor, mă aşezam în spate în tramvai de câte ori se ducea acasă. Cobora prin față, iar eu săream din spate în nămeții plini de zgură şi pe caldarâmul cenuşiu şi îmbibat de apă al străzii din West Side. Tatăl ei era croitor, iar familia locuia în spatele atelierului. Hilda dădea o perdea la o parte şi intra şi – oare ce făcea? Îşi scotea mănuşile? Galoşii? Bea o cană de cacao? Fuma? Eu personal nu fumam. Îşi făcea de lucru cu manualele? Se plângea că o doare capul? Îi mărturisea mamei ei că stăteam pitulat în scânteierile străzii întunecoase în acea după-amiază de iarnă, păşind greoi în cojocul meu de oaie? Asta nu credeam că ar face-o. Iar taică-său, croitorul, nu părea să ştie că sunt acolo, acest bărbat slab, neras, adus de spate, şi mă uitam la el cât de mult aveam poftă în timp ce el punea bolduri, spăla, călca, cu o față istovită şi neatent la nimic în jur. Oricum, odată ce intra în casă, Hilda nu mai ieşea. Se cufunda acolo şi părea să nu mai aibă absolut nici o treabă pe stradă.

– Când sunt atâtea fete frumoase în jur la care te-ai putea uita! spunea Clem Tambow, disprețuitor, cu nasul lui urât. Lasă-mă să te duc la o curvă şi o să uiți de ea.

Bineînțeles că nu-i răspundeam.

– Atunci îi scriu o scrisoare din partea ta şi îi cer o întâlnire, se oferea. După ce-ai ieşit o dată cu ea şi ai pupat-o, o să-ți treacă. Ai să vezi ce minte de găină are şi că nu-i deloc frumoasă; are dinți nasoi.

Refuzam din nou.

– Bine, atunci vorbesc eu cu ea. Îi zic să pună mâna pe tine acum, cât eşti cu mințile rătăcite. Că oricum n-o să fie în stare să găsească un tip mai frumos, şi sunt sigur că o ştie şi ea. Ce-oi fi găsind la ea? Probabil îți place că fumează.

În cele din urmă, Jimmy i-a spus:

– Lasă-l în pace, vrea şi el să se simtă amorezat.

Şi şi-au dus amândoi mâna la pantaloni, făcând gesturi obscene şi aruncându-se pe canapelele din sufrageria familiei Klein, care era clubul nostru. Dar eu n-am încetat cu această bâjbâială tristă şi cucernică, nici cu şezutul în fața atelierului croitorului, ca un gard vopsit, în după-amiaza viorie. Ponositul ei tată lucra de zor cu acul, aplecat, probabil negândindu-se deloc că eu îl văd din stradă prin geamul luminat; surioara ei slabă ca un pui stătea în chiloți negri de gimnastică şi tăia hârtie cu foarfece mare.

A durat câteva săptămâni până a trecut partea acută şi între timp eram tot în dizgrație acasă. Nu a ajutat la nimic nici faptul că în această perioadă de amor bolnav nu am adus aproape deloc bani în casă. Acum Simon se întorcea la ore foarte stranii şi nu putea nimeni să-i pună întrebări, de vreme ce muncea. Nu mai veneam acasă să luăm prânzul. Prin urmare, mama făcea ea treburile pe care înainte le făceam noi la prânz, aducea înăuntru cărbunii, o scotea pe Winnie afară, îl lua pe Georgie de la şcoală şi storcea singură cearşafurile grele în ziua în care spăla, slăbind şi trăgându-se din ce în ce mai tare la față de prea multă muncă. În orice caz, plutea în aer o notă de anarhie şi revoltă, de puteri care creşteau odată cu vârsta şi cu amânările, plănuind lovitura ce avea să facă pereții palatului să răsune ca pe vremuri şi să răstoarne schelăria curtenilor de pe ziduri când se aşteptau mai puțin la una ca asta.

– Ei, Augie? Ce spui? Gata cu munca? mi-a zis bunica. Ai isprăvit, da? Vrei să trăieşti pe spinarea statului toată viața?

La vremea aceea aveam un fel de slujbuliță într-o florărie. Numai că în după-amiezile în care mă duceam la întâlnirile de la clubul Bonheur sau o urmăream prin zloată pe Hilda Novinson cu galoşii ei care erau adevărate capcane ale dragostei, puteam invoca foarte uşor scuza că Bluegren nu avea comenzi pentru mine.

Bluegren îmi dădea ce îmi dădea în fiecare după-masă lăsată de la Dumnezeu; şi asta mai degrabă pentru că îl ajutam să desfacă şi să lege cu sârmă scheletul din paie al jerbelor (avea o clientelă numeroasă de gangsteri) decât pentru comenzi, unde se gândea că oricum primeam bacşiş, ceea ce în principiu s-a dovedit adevărat. Nu-mi plăcea să merg cu tramvaiul cu coroane mari de flori sau cu jerbe pe care le agăți pe uşă când moare cineva, pentru că seara mă nimeream în aglomerația oamenilor care veneau acasă şi trebuia să mă lupt să am loc şi să țin un colț liber, certându-mă cu controlorii şi pasagerii oțărâți din cauza iernii, apărând florile cu propriul trup, scos din minți din cauza asta. Şi apoi, dacă trebuia să duc florile la cioclu, legănând pachetul deasupra capului ca un cântăreț la vioară şi făcându-mi drum anevoie printre claxoane şi mulțimea corpurilor înghesuite, rareori se găsea cineva în strălucirea peticită şi calmă de pluş roz a salonului de mahon care să-mi dea bacşiş; mă primea vreun servitor care se uita la căciula mea de patinaj ascuțită şi la nasul care-mi curgea, păstrat totuşi la limita decenței pentru că-l ştergeam din când în când cu mănuşa de lână. Foarte rar reuşeam să dau de oameni care stăteau de veghe şi-şi treceau un clondir de rachiu ieftin de contrabandă unul altuia, într-unul din acele bungalow-uri la care se ajungea printr-un pod de scânduri întins peste mlaştina lungă a curții, o cameră de prieteni îndoliați. Când intrai cu florile tale într-una din aceste camere de veghe care miroseau a whisky, ce mai, nimeni nu era aşa de îndurerat încât să uite de tine, nu era ca în alte momente de îndurerare, şi sigur urma să pleci şi tu cu vreun dolar-doi care atârnau în căptuşeala căciulii. Preferam oricum să stau la florărie – în acea ninsoare de flori ce aducea cu Câmpiile Elizee, înşirate în jurul cutiilor cu pământ de flori din camera din spate sau stivuite în spatele geamurilor groase ale frigiderului, trandafiri, garoafe şi crizanteme. Mai ales că eram şi îndrăgostit.

Bluegren era şi el un bărbat impunător, blond, plăcut, masiv, cu munți de muşchi sănătoşi pe el – prieten cu gangsterii şi contrabandiştii de rom, amic la toartă cu oameni ca Jake Bărbierul care la vremea lui fusese şeful găştii din North Side, ori Dion O'Bannion, tot un fel de florar la rândul lui, ce fusese doborât în propriul lui magazin de trei tipi, despre care se credea că fuseseră trimişi de Johnny Torrio şi care scăpaseră într-un sedan Jewett albastru. Bluegren îşi punea mănuşi din cauza spinilor pe care îi îndepărta de pe trandafiri cu foarfecele. Avea ochi albaştri, reci, pregătiți să vadă orice, şi un nas mare, cărnos, cam scârbit de toate cele. Presupun că dacă aveai mintea ascuțită şi fața lată sau gânduri late şi fața ascuțită, puteai semăna o oarecare confuzie. Iar el se încadra în primul tipar, mai degrabă, probabil şi din cauza legăturilor pe care le avea cu gangsterii şi a efectelor de teamă sau de precaritate provocate de aceste legături. De asta era aşa. Putea fi necioplit şi tăios, uneori de-a dreptul arțăgos, mai ales imediat după moartea vreunui gangster de vază, ca Genna sau Aiello. Iar în iarna aceea mulți au fost împuşcați.

A fost o iarnă grea pentru toată lumea – nu numai pentru persoanele cu greutate, dar şi pentru cei cărora le stătea capul numai la propriile victorii şi eşecuri, preocupați de traficul limitat din mințile şi inimile lor. Kreindl, de pildă, sau Eleanor Klein, sau mama. În acele zile Kreindl avea nervi de primadonă şi făcea scene peste scene în apartamentul său de la subsol; arunca farfurii pe jos şi bătea din picior. Iar Eleanor căzuse într-o stare de descurajare şi adesea bocea în camera ei pentru viața în derivă pe care o ducea. Peste tot se simțea acest impuls, îndeajuns cât să îi afecteze pe toți, parcă era o modă. Şi poate m-aş fi molipsit şi eu dacă n-ar fi fost Hilda Novinson.

Şi mama era foarte nervoasă; trebuia să ştii să vezi lucrul ăsta, de vreme ce nu dădea nici unul din semnele ei obişnuite. Îmi dădeam seama din posomoreala care răzbătea prin docilitate, din modul în care ochii ei verzi rămâneau pironiți pe un lucru, iar uneori din respirația năvalnică, nedatorată însă oboselii pricinuite de muncă. Era într-o stare confuză, de alertă, provocată de semnalul de alarmă al cine ştie cărui semn rău prevestitor.

În curând ne-am dat cu toții seama ce ne cocea bătrâna; era de-acuma pregătită să ne dea lovitura de grație. A aşteptat o seară în care eram cu toții

adunați la cină. Eu tocmai sosisem de la livratul florilor mortuare; Simon avea liber de la gară. Bătrâna ne-a trântit-o în maniera ei abruptă şi ne-a declarat că era vremea să luăm o hotărâre în legătură cu Georgie, care creştea. Pe masă se afla tocană de vită şi toată lumea, inclusiv el, a continuat să mănânce şi să-şi înmoaie pâinea în sos. Dar nici un moment nu am crezut, cum credea bătrâna, că Georgie nu îşi dădea seama că era vorba despre el; nici măcar pudelul nu era atât de inconştient, chiar şi după ce surzise de tot, înainte să moară, ştia când se vorbea de ea. Şi uneori Georgie avea o privire şi un zâmbet de Giocondă atunci când se discuta despre el, susțin cu tărie asta, o uitătură plină de subtilitate ce îi traversa genele lui albicioase şi apoi obrajii, un fel de reflex de înțelepciune făcută prizonieră de incapacitate, ceva cu mult miez legat de viața noastră a tuturor. Nu era prima dată că bunica vorbea despre viitorul lui Georgie, însă de data aceasta nu mai era o simplă remarcă, ci o abordare clară a chestiunii. Presupun că mama ştia deja, căci pe față îi apăruse o privire care spunea că se aştepta la asta. Mai devreme sau mai târziu trebuia să se ia o hotărâre în legătură cu Georgie, a spus bătrâna. Nu mai era uşor de ținut în frâu, acum că se înălțase aşa de tare şi începea să arate a bărbat în toată firea. Ce ne făceam dacă îi dădea prin cap să pună mâna pe vreo fată, a spus ea, şi trebuia să avem de-a face cu poliția? Aceasta era dojana ei pentru toate problemele pe care i le făcuserăm, pentru că fuseserăm neascultători, impertinenți şi nu ne păsase de situația în care ne aflam, iar eu eram principalul motiv, îmi dădeam prea bine seama. A spus că Georgie trebuia internat la azil. Era, de altfel, de la sine înțeles că nu avea cum să locuiască cu noi tot restul vieții, întrucât nu ne dovediserăm în stare să facem față poverilor până acum. În plus, Georgie trebuia să învețe şi el o meserie, să împletească coşuri de nuiele, să facă perii sau ceva în genul ăsta, lucruri pe care le învățau cei cu minte puțină, o slujbă care să-i asigure traiul. A terminat în forță, cu amenințarea că vecinii care aveau fiice erau deja furioşi când îl vedeau colindând prin curți, gata de-acum să treacă la pantaloni lungi. Fără să îşi ascundă prea mult dezgustul, a remarcat că ajunsese la vârsta în care nu mai era un copil. De parcă acest lucru era unul ruşinos, dar pe care trebuia să-l rezolvăm. Ne-a transmis toate temerile acestea, cu grimasa ei de bunicuță dezgustată, şi ne-a lăsat să facem ce vrem cu ele.

Ah, se simțea grozav că ne face să tragem o duşcă zdravănă din porția ei de realitate, urmărind cum efectul acesteia se face văzut în ochii noştri

deschişi. Terminându-şi cuvântarea, avea pe față o privire teribilă de plăcere vicleană. Avea sprâncenele zbârlite. Insist să susțin că Georgie îşi dădea seama despre ce e vorba, în timp ce continua să mănânce şi să şteargă sosul din farfurie. Nu vreau să dau de înțeles că poziția ei era una de răutate voită, în timp ce a lui nu conținea decât sublim. Nu are cum să fie aşa. Bunica resimțea o povară foarte grea când sugera acest lucru şocant, care se presupunea că e spre binele nostru. Nici unul dintre noi n-ar fi avut puterea sau înțelepciunea să propună aşa ceva. Ca mulți alți oameni de omenie, cu suflet cald, care trebuie totuşi să trăiască şi ei, ca oricare altul, şi care se sprijină pe suflete mai tari să-i scoată la liman. Dar iată că îi ofer bunicii scuza ei favorită. Pentru că nu puteam uita satisfacția din vocea ei când spunea toate acestea. Rostea un „aha“ tensionat de câte ori prindea pe cineva în capcană la şah. Mereu se întâmpla acelaşi lucru; noi refuzam să ne gândim unde o să ne ducă toate greşelile pe care le făceam şi apoi consecințele teribile se abăteau peste noi. La fel ca ursul lui Elisha care a sărit asupra copiilor care-l ațâțaseră; sau ca lovitura divină care îl fulgerase pe acel evreu atât de nesocotit încât să ridice mâna şi să împiedice Chivotul Legii să cadă din căruță. Era o pedeapsă pentru greşelile noastre pe care acum nu mai aveam cum le îndrepta, asta era. Iar ea era fericită când putea acționa în numele acestui destin implacabil asupra căruia ne atrăsese mereu atenția.

George şedea acolo, călcându-se cu un picior pe celălalt, şi îşi mânca sosul în acea manieră inconştientă, a unui serafim cu mintea schilodită, ce contrasta cu raționamentul clar al lumii înconjurătoare. Cu voce îndurerată, ascuțită, mama a încercat să îi răspundă, însă n-a putut scoate decât câteva vorbe confuze. Era oricum incapabilă să spună ceva limpede şi când era foarte bucuroasă sau amărâtă, nu se mai putea deloc face înțeleasă. Apoi Georgie s-a oprit din mâncat şi a început să geamă.

– Taci din gură! i-a spus bătrâna.

Am vorbit şi eu arătându-mă de partea lui şi a mamei. I-am spus că Georgie nu făcuse deocamdată nimic rău şi că voiam să îl ținem lângă noi.

Se aşteptase să reacționez astfel şi era pregătită.

– Kopfmensch meiner, a spus ea cu nețărmurită ironie. Eşti un geniu! Vrei să spui că ai de gând să aştepți să dea de belea! Dar eşti de găsit vreodată când e nevoie de tine? Nu, matale eşti pe străzi cu pierde-vară ăla de Klein şi înveți să furi şi tot felul de alte porcării. Nu mă îndoiesc că ți-ar plăcea să fii unchiul unui mongrel făcut de frate-tău cu vreo fetişcană poloneză cu păr alb şi să-i explici lui taică-său care munceşte la obor ce ginere grozav o să aibă? O să-ți crape capul cu ciocanul, ca unei vite, şi apoi o să dea foc casei.

– Păi, a zis Simon, dacă Augie vrea să aibă el grijă de George...

– Şi dacă Augie ar fi mai de încredere, a răspuns ea iute, la ce bun? Când Augie o să-şi găsească în cele din urmă o slujbă, o să avem de tras. Iar dacă nu se duce deloc la lucru, nici asta nu e o soluție. O să-l lase pe băiat la Klein şi o să plece să vagabondeze cu amicul lui. Las' că-l ştiu eu pe frate-tău, băiete! Dacă nu-l costă nimic, are un suflet mare, de aur, şi e în stare să-ți promită şi luna de pe cer. Dar nu trebuie să-ți spun eu că nu e de încredere. Şi chiar dacă aş băga mâna în foc pentru el, puteți cu adevărat să vă permiteți să renunțați la puținii bani pe care-i aduce în casă? Ați moştenit o avere şi nu ştiu eu? Vă permiteți să țineți servitori, gouvernantkes, tutori, aşa cum s-a zbătut Lausch să le dea fiilor săi? Eu am făcut tot ce-am putut să vă dau un pic de educație şi de creştere cuviincioasă, am încercat chiar să fac nişte domni din voi. Dar trebuie şi voi să vă cunoaşteți lungul nasului, să nu vă închipuiți mai mult decât e cazul. Aşa că vă spun că mai bine faceți pentru voi de la început ce-o să facă oricum lumea fără nici o milă. Am văzut un pic mai multe decât voi la viața mea. Ştiu prea bine cum se îndreaptă greşelile şi câte moduri există de a muri din pură prostie, ca să nu mai zic de altele. Am încercat să-i explic şi fratelui vostru câte ceva, dar gândirea lui e la fel de dreaptă precum e jetul pe care-l face un bețiv când se uşurează.

Şi uite-aşa a continuat cu bocetele şi profețiile ei rău prevestitoare. Nu avea nevoie să-l câştige de partea ei pe Simon; în ceea ce priveşte această chestiune, Simon era întru totul de acord cu ea. Nu avea de gând să-şi expună deschis părerile pentru că ținea la mama, dar când ne-am aflat singuri în dormitor m-a lăsat să-i torn toate argumentele şi acuzațiile, aşteptând să termin cu o mutră superioară, întins cât era de lung pe

cearşafuri – cusute din saci Ceresota – şi când şi-a închipuit că am terminat, mi-a zis:

– Spune-i asta lu' mutu, puştiule. De ce nu îți pui şi tu o dată capul la contribuție înainte să te facă ăştia arşice? Bătrâna are dreptate şi ştii şi tu asta. Şi să nu crezi că eşti singurul căruia-i pasă de George, însă trebuie să luăm o hotărâre. N-ai de unde să ştii ce-o să facă. Nu mai e un băiețel şi nu putem să fim cu ochii în patru după el toată viața.

Simon mă trata cu răceală de când cu slujba de la gară pe care o pierdusem, cu episodul cu Wigler şi Bulba Marinarul şi escrocheriile de la Deever's. Şi nu avea o părere prea bună nici despre Clem sau Jimmy, iar eu făcusem marea greşeală de a-i spune ce simțeam pentru Hilda şi îi dădusem astfel apă la moară să râdă de mine.

– Păi bine, dar până şi Friedl Coblin o să fie mai arătoasă când creşte mare. Aia măcar o să aibă țâțe.

Desigur, Simon ştia prea bine că nu eram eu omul care să-i poarte pică toată viața, ci, dimpotrivă, genul căruia îi trece la fel de repede pe cât se înfierbântă. Şi credea că are dreptul să mă trateze astfel, pentru că el făcea progrese, iar eu mă făceam de râs, şi avea de gând să mă tragă după el la timpul potrivit, la fel cum i-a ajutat Napoleon pe frații lui. În perioada când bătrâna îmi dădea de furcă, s-a ținut bățos şi rece, dar apoi mi-a spus că atâta vreme cât eram cât de cât la locul meu, o să mă ajute întotdeauna să ies din bucluc. Nu-i plăcea însă să vadă cum mă bagă în tot felul de belele prietenii mei cei netoți. Mda, avea şi el simțul datoriei, şi față de mine, şi față de George. Nu pot spune că era ipocrit în ceea ce-l privea pe George.

– Am fost foarte supărat când te-am văzut că o laşi pe mama să vorbească şi tu nu spui nimic, i-am zis. Ştii bine că nu pot face mare lucru să-l ajut pe George dacă nu mă las de tot de şcoală şi nu vin să stau cu el. Dar dacă mama vrea ca el să stea cu noi, ar fi cinstit s-o lăsăm pe ea să aibă ultimul cuvânt. Şi nu a fost corect să stai acolo şi s-o laşi să se dea singură de ceasul morții.

– E mai bine să spună acum tot ce are pe suflet decât cu țârâita.

Simon şedea întins pe patul din fier închis la culoare, vânjos şi blond. A vorbit cu convingere. Apoi s-a oprit şi şi-a atins calm dintele spart cu limba. Părea că se aşteptase să mă iau mai tare de el, şi când i-am spus cuvintele cele mai aspre, s-a apucat să îmi explice ceea ce ştiam deja fără să-mi spună el.

– Augie, are dreptate în ceea ce te priveşte. Ştii bine că ai fost „lasă-mă să te las“. Şi oricum n-am mai fi putut să-l ținem aici mai mult de un an. Chiar dacă ai fi adus banu’ în casă, ceea ce nu se întâmplă.

– Deci acuma are senzația că ea e şeful.

– N-are decât, mi-a spus el.

Şi-a scuturat capul cu acea mişcare bruscă şi zgomotoasă care avea să îl caracterizeze în momentele lui de mare seriozitate şi a apăsat întrerupătorul cu piciorul. După care s-a apucat să citească.

După asta n-am mai putut face mare lucru. Nu mai puteam să cred că bunica este capul familiei, iar o parte din vechea autoritate s-a canalizat spre Simon. Preferam să stau cu el în cameră decât să ies şi să trebuiască să dau ochii cu mama, care, după ce spăla vasele şi scutura fața de masă de firimituri, stătea pe jumătate prăvălită în scaun, iar becul ascuțit ca vârful coifului unui ofițer prusac arunca o lumină galbenă şi rea pe umflăturile asemenea unor dovlecei, pe ridicăturile şi denivelările peretelui văruit. Când o necăjea ceva nu făcea scene; pur şi simplu se abandona durerii. Nu făcea nici un fel de scandal şi nici nu plângea, ci într-un mod extrem şi teribil părea să privească în gol pe fereastra bucătăriei, până când te apropiai de ea şi vedeai culoarea împrospătată de lacrimi a ochilor ei verzi şi a feței roz, a gurii ei cu strungăreață; îşi culca pieziş capul pe brațul scaunului, niciodată drept. Aşa stătea şi când era bolnavă. Se suia în pat în cămaşa ei de noapte, îşi răsucea părul în cozi ca să nu îi cadă pe spate şi nu voia să aibă de a face cu nimeni până nu se simțea în stare să stea în picioare. N-avea sens să ne ducem peste ea cu termometrul, pentru că refuza să îl folosească; se lăsa mută pradă forțelor rele, aşteptând să-şi facă efectul, fără să îşi bată prea mult capul, căci nu era capabilă de aşa ceva. Avea ideea ei personală despre condangare şi însănătoşire.

Carevasăzică decizia în privința lui George fusese luată şi, nereproşând nimic nimănui, ea îşi vedea de treburi, în timp ce bunica Lausch dădea zor să-şi ducă proiectul la bun sfârşit. Bătrâna s-a dus personal la farmacie să îi telefoneze lui Lubin, meşterul de coşciuge. Acest lucru are în sine însemnătate, căci nu mai pusese piciorul afară după ce ninsese de când îşi scrântise glezna. Mulți bătrâni sufereau tot restul zilelor cu oase rupte care nu se mai reparau, remarcase ea. În plus, chiar dacă n-avea de mers mai mult de o stradă, tot nu putea ieşi îmbrăcată în haine de casă. Nu se cuvenea. A trebuit deci să se scoale şi să îşi dea jos ciorapii de lână – care erau de fapt făcuți din plasă şi ținuți cu un elastic vechi – şi să îşi pună unii de mătase, rochia neagră, pălăria cu trei cercuri şi, cu o privire afurisită, să-şi pudreze fața. Nepăsându-i câtuşi de puțin cât de antipatic ni se părea că arată, şi-a prins penele ce mângâiau aerul cu ace de pălărie şi, astfel dichisită, a ieşit cu o îmbătrânită iuțeală a mâniei, însă în timp ce cobora scările tot a trebuit să le coboare una câte una.

Era zi de alegeri şi steaguri încrucişate atârnau deasupra urnelor, membri de partid cu priviri crâncene stăteau afară în zăpadă, suflând pe nări aburi şi fluturând buletine lungi de vot. Ne dăduseră liber de la şcoală şi, deci, puteam să mă duc cu ea, dar ea nu m-a lăsat. Iar o jumătate de oră mai târziu când am ieşit să golesc făraşul de cenuşă, am zărit-o ridicată într-un genunchi pe aleea înzăpezită. Căzuse. M-a durut s-o văd astfel. Nu mai ieşise niciodată înainte fără cineva care s-o ajute. Am aruncat făraşul de tinichea cât colo şi am alergat la ea, iar ea s-a apucat cu mănuşile ude de zăpadă de brațul meu îmbrăcat doar într-o cămaşă subțire. Odată ridicată, n-a mai vrut să se sprijine de mine, fie din cauza unei conştiințe mari şi umflate a sacrificiului, fie pentru că avea o idee superstițioasă despre pedeapsă. A suit singură scările şi a şchiopătat prin casă până la ea în cameră, unde a mai creat un precedent încuind uşa. Până în momentul acela habar n-avusesem că există o cheie; o ținuse probabil ascunsă din primele zile, cu tot cu bijuteriile şi actele ei de familie. Mama şi cu mine am rămas afară, uimiți, întrebând dacă a pățit ceva, până când am primit un răspuns răstit şi plin de furie să plecăm şi s-o lăsăm în pace, iar eu eram deja îndeajuns de zguduit că îi văzusem fața stropită de zloată ca să tremur acum la intensitatea cumplită a vocii ei. Într-adevăr, se produsese o schimbare în ordinea obişnuită a lucrurilor: ca o uşă pe care nimeni nu şi-o închipuise încuiată, aşa cum nu-ți imaginezi c-ar fi o uşă de biserică, o uşă veşnic

accesibilă, să aibă dintr-odată o cheie şi acea cheie să fie folosită! Semnificația acelei căderi din ziua de alegeri era cu atât mai profundă cu cât toate tăieturile şi arsurile de la bucătărie erau tratate cu mare seriozitate şi gravitate în ceea ce-o privea, cu clară melancolie şi cu aluzia unei amenințări finale. După ce-şi dădea cu iod sau cu rivanol şi-şi punea bandajul, fuma întotdeauna o țigară, ca să-şi calmeze nervii. Dar acum țigările ei Murad se aflau în coşul cu lucrul de mână, iar ea n-a ieşit din cameră.

A trecut şi ora prânzului, şi a apărut de-abia spre sfârşitul după-amiezii. Avea piciorul învelit într-un bandaj gros. S-a apropiat de noi urmând potecile bătătorite ale casei, pe covorul în culorile penelor de papagal, atât de ponosit că i se vedea urzeala, apoi a înconjurat soba şi a luat-o pe holişorul care dădea în bucătărie, unde poteca îşi schimba culoarea în cafeniu din cauza linoleumului, care fusese în mare parte tocit de picioarele ei cu papuci de culoarea cremenii, ce bătuseră această cale preț de mai bine de zece ani. Îşi pusese din nou hainele de casă şi şalul, astfel că se putea crede că totul revenise la normal; de fapt în cameră era o linişte nefirească, iar fața ei, ce încerca să se arate senină şi calmă, era albă de parcă pierduse sânge sau de parcă îşi pierduse cumpătul ei feminin de-o viață la vederea sângelui. Trebuie că fusese tare înspăimântată şi zguduită din temelii ca să încuie astfel uşa, însă se hotărâse că trebuie să se întoarcă şi, palidă ca o coală de hârtie, să-şi restabilească influența. Dar ceva lipsea. Chiar şi cățelul jerpelit şi pufăitor a cărui blană albă se făcuse maronie în jurul ochilor se strecura încetişor cu gheruțele ce zgâriau podeaua, de parcă şi-ar fi dat seama că vremuri noi împingeau într-o parte ultimele zile ale vechiului regim, în care sfetnici şi miniştri îşi văd gloria apunând, iar gărzile de mercenari elvețieni şi cele pretoriene încep să dea semne de nelinişte.

În această ultimă lună am rămas tot timpul cu Georgie acasă, trăgându-l cu sania, ducându-l la plimbare în parc, luându-l la serele din parcul Garfield să vadă lămâii înfloriți. Dar roțile administrative se învârteau deja; eforturile acestea dintr-a douăşpea oră n-au dat rezultate. Lubin, care susținuse întotdeauna că lui Georgie i-ar fi mult mai bine într-o instituție, a adus cu el actele de internare, iar mama, lipsită de susținerea lui Simon în fața bătrânei doamne (şi poate că nici măcar el n-ar fi fost de nici un ajutor,

de vreme ce bunicii îi intrase asta în cap şi era mânată de un impuls al condangării), a trebuit să semneze. Nu, n-am fi putut s-o potolim pe bunica Lausch, sunt sigur de asta. Nu în această privință, nu în acest moment. Stând strâmb şi judecând drept, era mai cuminte să-l internăm, oricât de trist ni se părea. Şi, după cum spunea Simon, mai târziu ar fi trebuit s-o facem noi, cu mâna noastră. Dar bătrâna transformase acest lucru într-o problemă care poate n-ar fi trebuit să existe, într-un test al rezistenței, lipsit de tact, o dovadă de tiranie; provenea din lucruri pe care le înțelegeam prea puțin: dezamăgire, zăpăceală furioasă datorată unei lupte autoimpuse, vanitoase, apropierea neputincioasă de moarte care îi ştirbea cugetul, poate o afirmare tăioasă a spiritului ei încăpățânat şi animalic sau un balon de săpun al operativității omeneşti, ce se scufunda şi se spărgea orbeşte în adâncuri.

De unde să ştiu eu? Dar internarea lui Georgie ar fi putut fi făcută şi altfel.

În cele din urmă am primit înştiințare că s-a eliberat pentru el un loc la azil. A trebuit să mă duc să-i cumpăr o valiză de la magazinul cu obiecte militare – un sac de voiaj din piele deschisă la culoare, ca un buldog, cel mai bun pe care l-am găsit. L-am învățat cum să deschidă cataramele şi să-l încuie cu cheița. Desigur că acolo unde mergea el aveau mereu să se găsească oameni care să-l ajute, dar socoteam că trebuie să fie stăpân pe puținul lui avut, când era mutat dintr-un loc într-altul. I-am mai luat şi o pălărie de la magazinul universal.

Era o vreme închisă, dar destul de caldă ca să topească zăpada la începutul primăverii aceleia târzii, iar copacii şi acoperişurile picurau cu toatele. Cu pălăria aceea de om mare şi cu haina pe care nu ştia prea bine cum s-o poarte – nepărând să aibă nevoie să o țină cum trebuie pe umeri – arăta ca un călător adult. Era de fapt frumos, un drumeț care bătuse cale lungă, cu chipul lui arătos şi palid, schilodit la minte şi neputincios. Nu trebuia decât să te uiți la el şi îți venea să plângi. Dar nici unul din noi n-a plâns. Nici unul dintre noi doi, vreau să spun, căci nu mai rămăseserăm decât eu şi mama – Simon îl sărutase pe cap când plecase dis-de-dimineață şi îi spusese: „Pa, ciorăpel, o să vin să te văd“. Cât despre bunica Lausch, ea a rămas închisă în camera ei.

Mama mi-a spus:

– Du-te şi spune-i bunicii că suntem gata de plecare.

– Augie sunt, am spus la uşa bunicii. Suntem gata.

Ea mi-a răspuns:

– Şi? Duceți-vă.

Mi-a spus asta în felul acela tranşant, hotărât şi nerăbdător al ei, însă fără acea sclipire pe care ai putea-o identifica drept sunetul de gong al adevăratei autorități. Uşa îi era încuiată şi presupun că şedea întinsă pe patul ei de puf, în şorț şi şal şi papuci cu vârful ascuțit, cu toate nimicurile existenței ei din Odessa aşezate pe măsuță, pe scrin şi pe pereți.

– Cred că mama se aşteaptă să-i spui la revedere.

– La ce bun? O să mă duc oricum să-l văd mai încolo.

N-a avut puterea să meargă să vadă rezultatul muncii ei îndârjite de a păstra puterea în mână. Şi cum puteam eu să interpretez acest refuz altminteri decât ca pe o decădere şi destabilizare a sistemului?

Mama a lăsat să se vadă în sfârşit acea mânie a celor slabi, ce apare după ce au îndurat multe. Părea hotărâtă să o facă pe bătrână să îl trateze pe Georgie ca pe copilul lor. Dar după câteva minute s-a întors singură din dormitor şi mi-a spus cu o asprime ce nu-mi era destinată mie:

– Ia sacul, Augie.

L-am prins pe Georgie de braț, pe sub mâneca largă şi am plecat pe uşa camerei din față, pe lângă Winnie care moțăia sub ferigi. Georgie îşi rodea colțul gurii domol. Am mers foarte încet către maşini; am schimbat de trei ori, iar ultima parte a Cartierului de Vest ne-a condus până la magazinul domnului Novinson.

Ne-a luat cam o oră să ajungem la azil – cu ferestrele sale zăbrelite, gardul înalt de un stat de om, curtea de asfalt, negură adâncă. În biroul mititel de sub scară, o administratoare cam isterică ne-a luat actele şi l-a trecut în catastif. Ni s-a dat voie să mergem cu el până la dormitor, unde erau şi alți

copii sub radiatorul pus sus pe perete, care ne priveau. Mama l-a ajutat pe George să-şi scoată haina şi pălăria de om mare şi, în cămaşa lui cu nasturi mari, cu capul albicios şi degetele mari, albe şi înghețate – mă tulbura că arătau a degete de bărbat –, s-a ținut lângă mine, aproape de pat, iar eu i-am mai arătat o dată mişcările simple pentru încuierea sacului de voiaj. Dar n-am reuşit să îl distrag de la teroarea ce-o simțea față de acel loc şi de băieții aceia asemănători lui căci nu mai văzuse aşa ceva. Şi când şi-a dat seama că-l lăsăm acolo şi-a dat drumul sufletului, adică a început să geamă prelung, lucru mai rău decât lacrimile, deşi cu multe grade mai prejos de plânset. Atunci mama s-a prăbuşit complet. În acel moment i-a luat capul lui deosebit şi țepos în brațe, l-a sărutat şi a început să plângă. Când am încercat după o vreme să o iau de acolo, Georgie a vrut să vină după noi. Am plâns şi eu. L-am dus înapoi la pat şi i-am zis: „Stai jos“. Iar el s-a aşezat şi a gemut. Ne-am dus apoi la stația de tramvai şi am aşteptat acolo, lângă stâlpul negru, răsunător, să vină tramvaiul şi să ne întoarcem de la periferiile oraşului.

După asta, viața noastră de familie s-a diminuat, de parcă grija pentru Georgie fusese principala bază a uniunii noastre familiale şi acum totul era cu susul în jos. Ne uitam în alte direcții, iar bătrâna se păcălise singură cu acest joc de putere. Sigur, şi noi o dezamăgiserăm. Poate că visul ei fusese ca unul să se dovedească a fi un mic geniu pe care ea să-l ridice pe culmile gloriei. Poate. Forța care guvernează aceste lucruri în noi, ființele superioare, şi care îi uneşte pe iubiți întru zămislirea acelui geniu ce va conduce lumea un pas-doi mai înainte în marşul leneş către perfecțiune, sau care va găsi acea notă care să atingă inimile mulțimii şi să o încurajeze să facă acest pas, îl adusese pe Georgie, în schimb, în casa noastră. Nu ne calificam deloc pe treapta unde ne-ar fi voit ea. Nu ar fi contat prea mult de ce viță eram, căci n-avea importanță dacă eram de neam ales sau măcar consfințit de lege. Fouché a ajuns la fel de sus ca Talleyrand. Ce conta erau calitățile naturale şi, în această privință, ea ajunsese cu amărăciune la părerea că nu ne născuserăm cu nici un talent. Cu toate acestea am fi putut fi instruiți, să ajungem decenți şi politicoşi, să purtăm gulere albe şi să avem unghii curate, dinți bine periați, maniere cuviincioase la masă, să ne comportăm cumsecade în orice birou am fi lucrat, în orice magazin am fi vândut, în orice ghişeu am fi numărat bani – curtenitori în lift, prevenitori

când abordam vreun trecător, politicoşi cu doamnele, serioşi şi nerăspunzând nimic vagaboandelor de pe stradă, plini de considerație în mijloacele de transport, mergând cu sârg pe calea unui mai cenuşiu şi mai şters Castiglione.

În loc de asta, eram mai comuni şi mai mârlani, cu voci din ce în ce mai groase, din ce în ce mai păroşi. Numai în izmene, dimineața înainte să ne îmbrăcăm, ne pocneam şi ne luam la trântă în joacă, săltând pe arcurile patului, bubuind pe podele şi răsturnând scaune. Treceam apoi prin hol să ne spălăm şi acolo zăream adesea silueta măruntă a bătrânei, ochii ei ce se roteau albi în cap de dispreț, cu un căscat scurt şi teribil ce-i dezgolea gingiile, cu obrajii scofâlciți, dar plini de comentarii nerostite. Însă înveşmântată în mantia puterii. Dură. Uneori Simon îi spunea: „Ce mai zici, buni?“ – ba chiar, uneori: „Doamnă Lausch“. Eu n-am repudiat-o niciodată prea mult şi nici n-am încercat să-i contest autoritatea ei bătrână sau pe cea pe care o avea acum, aproape redusă la zero. Încet-încet, şi Simon a mai pierdut din impertinență. Însă acum, nu mai conta prea tare. Văzuse ce eram şi de ce eram noi capabili.

Şi casa se schimbase; mai pipernicită, mai întunecoasă, mai mică; lucruri pe vremuri strălucitoare şi venerate îşi pierdeau acum farmecul, splendoarea şi importanța. Se vedeau tinicheaua, crăpăturile, petele negre unde fusese ciobit smalțul, toate mai ponosite, covorul cu chenarul aproape şters în centru, tot hazul, lacul, măreția, fluorescența, toate duse. Mirosul de lipici vechi pe care-l răspândea Winnie în ultimele ei zile nu mai era se pare deloc perceput de femeile ce locuiau în casă; însă noi îl simțeam, căci veneam din aerul proaspăt de-afară.

Winnie a murit în luna mai a acelui an, iar eu am pus-o într-o cutie de pantofi şi am îngropat-o în curte.

Capitolul V

William Einhorn a fost primul om superior pe care l-am cunoscut. Avea creier şi multe afaceri, un adevărat talent de organizator, capacitate filosofică şi, dacă aş fi îndeajuns de metodic să mă gândesc mai mult înainte de a lua o decizie importantă şi dacă (N.B.)[3] aş fi cu adevărat discipolul lui şi nu ceea ce sunt, mi-aş pune întrebarea: „Ce-ar accepta Cezar în acest caz? Ce sfat ne-ar da Machiavelli sau Ulise?“ Nu glumesc absolut deloc când îl adaug pe Einhorn pe această eminentă listă. Pe el l-am cunoscut şi prin el i-am înțeles pe ei. Doar dacă nu vreți să spuneți că noi suntem la capătul cel mai neînsemnat al tuturor timpurilor, nişte bieți copii a căror singură legătură cu grandoarea se aseamănă cu accesul imaginar al unui copil la regii din poveşti, la ființele de alt soi din timpuri mai bune şi mai trainice decât ale noastre. Dar dacă comparăm un om cu altul, nu un om cu un copil sau un om cu un semizeu, ceea ce tare l-ar mai încânta pe Cezar în cazul puzderiei de democrați ce suntem, şi dacă nu avem vreo dorință specială de a ne prăvăli într-o formă diferită, josnică de existență, dintr-un sentiment de ruşine pentru defectele ce le avem în prezența fețelor aurite ale acestor oameni şi ale altora din vremurile străvechi, atunci găsesc că am dreptul să-l laud pe Einhorn şi prea puțin să-mi pese de zâmbetele disprețuitoare ale celor ce cred că rasa nu mai are în nici o măsură trăsăturile pe care le onorăm prin aceste nume fabuloase. Dar nu vreau să fiu împins spre exagerare de o asemenea opinie; e doar opinia acelor discipoli care, la fiece vârstă, se simt din nou copii atunci când se confruntă cu trecutul.

M-am dus să lucrez pentru Einhorn când eram încă la liceu, cu puțin înainte de marele crah, în timpul mandatului lui Hoover, când Einhorn era încă un om cu stare, deşi nu cred că a fost vreodată atât de bogat pe cât a pretins mai târziu, şi am continuat să lucrez pentru el chiar şi după ce şi-a pierdut cea mai mare parte din avere. De fapt la data aceea îi devenisem aproape indispensabil, nu doar proverbiala mână dreaptă, ci practic brațele şi picioarele lui. Einhorn era handicapat şi nu-şi putea folosi nici mâinile, nici picioarele, nici măcar parțial; avea un oarecare control al mâinilor, dar acestea nu erau destul de puternice pentru a putea să conducă un scaun cu

rotile. Trebuia să fie împins şi tras prin casă de către nevastă, frate, rude sau unul din cei ce-l vizitau de obicei, fie angajat la el, fie având vreo treabă cu el. Indiferent dacă lucrai pentru el sau erai doar un om de-al casei sau de-al biroului, avea talentul ăsta de a te transforma într-un fel de persoană pe lista lui de aşteptare şi, deci, avea mereu în jur tot felul de oameni care-şi aşteptau rândul să se îmbogățească sau să se îmbogățească peste măsură, dacă aveau deja oarece cheag, prin intermediul familiei Einhorn. Aceasta conținea cei mai importanți agenți de bursă imobiliară din district, care dețineau sau controlau proprietăți imense, inclusiv enorma clădire cu patruzeci de apartamente în care locuiau. Sala de biliard din magazinul de la parter era practic proprietatea lor şi se numea Salonul de Biliard Einhorn. Mai erau acolo alte şase magazine – fierărie, aprozar, un magazin de conserve, un restaurant, o frizerie şi un atelier de pompe funebre ce-i aparținea lui Kinsman, al cărui fiu o ştersese împreună cu vărul meu, Howard Coblin, să se înroleze la marină şi să lupte împotriva lui Sandino. Restaurantul era localul în care Tambow, simpatizantul republican, venea să joace cărți. Familia Einhorn era înrudită cu fosta lui nevastă; şi se păstrase neutră în timpul divorțului. Nu ar fi cadrat deloc cu poziția lui Einhorn Senior, distinsul Comisar, care avusese el însuşi patru neveste, dintre care două încă mai primeau pensie alimentară, să se arate sever cu cineva pentru o astfel de pricină. Comisarul nu fusese niciodată în guvern, avea titlul ăsta doar aşa, de amorul artei. Era un chefliu bătrân, ce purta gulere de dantelă în stilul lui Buffalo Bill şi umbla țanțoş, plesnind încă de sănătate, în costume albe, măsurând totul cu ochii lui mari, amuzați de sex. Toată lumea îl respecta pentru şiretenie, iar când deschidea gura aia bătrână şi măreață ca să zică ceva despre ipotecarea proprietăților sau despre locația unui lot de pământ, într-un mod laconic, monosilabic, întreaga ceată serioasă şi voinică a oamenilor de afaceri din birou contenea din vorbă. Dădea o grămadă de sfaturi bune, iar Coblin şi Cinci Propități l-au convins să investească o parte din banii lor. Kreindl, care din când în când îi făcea câte o treabă, credea că e înțelept ca un zeu. „Fiu-său e deştept“, spunea el, „dar Comisarul – ăsta da bărbat dintr-o bucată pe lumea asta.“ Nu eram de acord, şi nici acum nu sunt, deşi, când Comisarul îşi punea capul la contribuție, le lua fața la toți. Una din responsabilitățile pe care le aveam vara era să mă duc cu el la plajă, unde înota zilnic până în cea de-a doua săptămână din septembrie. Trebuia să am grijă să nu se ducă în larg şi de asemenea să-i dau țigări aprinse în timp ce plutea lângă dig în costumul lui de baie dungat ca o față de pernă,

cu burta lui mare, sexul lui mare de om bătrân şi genunchi galbeni şi golaşi; coama lui albă se răsfira în apă, gălbuie, asemenea blănii unui urs polar, iar fruntea lui viguroasă, bronzată şi roşie, era întoarsă în sus; în timp ce buzele lui mari rosteau vorbe, iar nările scoteau fum, inteligent şi plăcut în albastrul cald, intens al lacului Michigan; iar drage cu margini de lemn, date cu gudron, pufăiau şi se evaporau în afara perimetrului de apă rezervat mulțimii țipătoare, plescăitoare, întreprinzătoare şi multicolore; lângă clădirile şi turnurile de pe mal şi zgârie-norii ce se ițeau dincolo, într-un vast unghi drept, către cotitura malului care evada spre orizont.

Einhorn era fiul Comisarului făcut cu prima soție. De la a doua avea un alt fiu numit Shep, căruia prietenii lui de la biliard îi mai spuneau şi Dingbat, după John Dingbat O'Berta, băiatul de zahăr al politicienilor oraşului şi prieten cu polonezul Sam Zincowicz. De vreme ce nici nu-l cunoştea pe O'Berta, nici nu semăna cu el şi nici n-avea vreo legătură cu politica Circumscripției a Treisprezecea, nu aş şti să spun cum a ajuns să aibă porecla asta. Însă, chiar dacă el personal nu era gangster, era fascinat de loviturile date de bande, un fel de cunoscător amator al istoriilor cu gangsteri şi chiar se îmbrăca după tipicul lor, ca să fie luat drept cineva care avea legătură cu periculosul Druccis sau cu Marele Hayes Hubacek: o pălărie de tip care învârteşte milioane, costum strâns pe corp, cămaşă în stil andaluz, închisă până la gât şi purtată fără cravată, pantofi de şmecher, cu vârful ascuțit, cum poartă codoşii, lustruiți cum sunt pantofii unui dansator de tango; se proptea cu putere pe tocurile lor de piele. Părul lui Dingbat era violent, strălucitor, negru, dat cu balsam, în valuri. Ca un cocoş, cu mușchi slabi, rapid, aproape fragil, avea o față absolut nerezonabilă. Trebuie făcută o distincție între fața lui şi cea a unei brute – nu era astfel, căci oglindea sentimente puternice. Însă era sălbatică, contorsionată, cu ochi holbați, nestrămutat de fermă şi nedreaptă în gândurile ei, cu pori ce se vădeau negri prin pudra de talc cu care se dădea după bărbierit: puroiul unui supus al călăului, în condițiile în care se înțelege că nu era vorba de prototipul unui ucigaş (sărea să dea cu pumnul şi loviturile lui aveau balans de asasin, deşi nu avea intenția de a ucide), ci al cuiva cu care nu puteai trata. Din câte se ştie, pierdea întotdeauna lupta şi avea o tăietură care se închisese greu acolo unde obrazul i se stâlcise între dinți şi inelul cuiva, însă continua să sară şi să boxeze, ieşind în grabă din sala de biliard la orice nouă provocare ca să se învârtească în pantofii lui de dansator de tango şi să împartă loviturile

sale de pumn crispate şi lipsite de greutate. Aceste bătăi nu-l pleoştiseră deloc. Eram într-o duminică pe-acolo când s-a luat de uriaşul Cinci Propități şi l-a pocnit în piept cu mâinile, nereuşind să-l clintească din loc; Cinci Propități l-a ridicat în aer şi l-a zvârlit pe podele. Când Dingbat s-a reîntors să-i care pumni, Cinci Propități a rânjit, dar a fost intimidat şi s-a dat în spate, către suportul pentru tacuri. Cineva din mulțime a început să strige că Cinci Propități e laş şi, până la urmă, au găsit cu cale să-l tragă pe Dingbat înapoi, de brațe, în timp ce el se zbătea cu o față orbită şi schimbată de furie. Un prieten de-al lui a zis în gura mare că e păcat ca un veteran de la Château Thierry să fie îmbrâncit de un civil cu caş la gură. Cinci Propități s-a simțit atins şi după aceea n-a mai intrat în salonul de biliard.

Dingbat avusese pe vremuri sala de biliard pe mână, dar nu era un tip responsabil şi Comisarul îl înlocuise cu un administrator. Acum se învârtea pe acolo în calitatea lui de fiu al proprietarului, mai aduna bilele, din an în paşte se schimba la față când pâsla verde a unei mese era sfâşiată – şi în calitatea lui de om de bază, om de ordine, arbitru, casă de pariuri, expert sportiv şi istoric al războaielor între bande, veşnic umblând după vreun târg de încheiat, vreun scandalagiu de scuturat sau după vreun joc cu zece cenți de fiecare bilă băgată. În răgazul dintre aceste episoade, făcea pe şoferul pentru taică-său. Comisarul nu-şi putea conduce marele Blackhawk-Stutz roşu pe care-l avea – iar Dingbat îl ducea la plajă când era prea cald să umble pe jos. În fond, bătrânul mergea pe şaptezeci şi cinci de ani şi nu putea să rişte un atac. Mergeam şi eu cu el, pe bancheta din spate, în timp ce Dingbat şedea în față cu gâtul ăla al lui dement şi mutilat, ținând strâns volanul, cu ukulelele şi costumul de baie pe locul de lângă el; era împins de la spate de o poftă aprigă de sex şi urla, fluiera, claxona după orice pipiță, spre amuzamentul lui taică-său. Uneori veneau cu noi Clem sau Jimmy, sau Sylvester, proprietarul de cinema falimentar, care acum pica la cursurile lui de inginerie la Facultatea de Mecanică şi care tot spunea că o să se mute de tot în New York. Pe plajă, Dingbat, încorsetat atletic cu curea şi bretele, cu o bandanna care să-i apere părul de nisip când se punea să stea în cap, cu trupul vrâstat cu ulei de plajă, era urmărit de o ceată de fete şi alți atleți ai plajei, şi dansa şi zdrăngănea din ukulele:

Ani-ka, hula wicki-wicky

Mi-a spus fata cu ochi vii

M-a-nvățat să dansez hula

Pe plaja din Waikiki...

Dacă era pornit, îl cânta pe un ton încărcat de sugestii, vocea lui neagră se spărgea, iar flacăra lui micuță de cocoş se aprindea clară, stranie şi posacă. Bătrânul lui părinte, morocănos şi batjocoritor, dar amuzat, stătea pe şezlong asemenea unui Buffalo Bill al etruscilor şi avea prosopul de baie înfăşurat ca un burnus ca să nu-l orbească soarele – de care se apăra din când în când şi ducând brațul lui moale, cărnos la frunte –, iar gura sa blănoasă rămânea deschisă de atâta râs.

– Iii-dii-otule! îi spunea lui fiu-său.

Dacă petrecerea începea după ce se mai dusese vipia în ziua respectivă, era posibil să vină şi William Einhorn; îi puneam scaunul cu rotile în plasa de bagaje a Stutzului, iar nevastă-sa ducea umbrela sub care stăteau amândoi. Frate-său sau eu îl luam hopa-sus în spinare, din birou la maşină, de la maşină pe partea dreaptă a malului lacului; cu toții la fel de distinşi, atenți, albi, neatinşi şi nobili ca nişte margrafi. Ochi de şoim. Inițial bine clădit, de statura Comisarului, zdravăn, arătos, avea mai multă delicatețe de spirit decât Comisarul, şi desigur că Dingbat nici nu-i trecea pe dinainte. Einhorn era foarte palid şi un pic cam flasc la față; nasul avea o curbură considerabilă, buzele erau subțiri, iar părul grizonant îi cădea bogat peste urechi; era într-o perpetuă stare de alertă, privirea lui o lua neîncetat înainte şi se agăța de diverse subiecte. Nevasta lui greoaie şi atrăgătoare şedea lângă el cu umbrela, languroasă, zâmbind pe jumătate, cu pumnul ei liber, moale şi maroniu în poală, iar părul ei viguros era tăiat în acel unghi pe care-l mai găseşti doar la pieptănătura egipteană, baza lui formând o pensulă neagră pe ceafă. O distrau atmosfera relaxată de vară, bărcuțele pe valuri, poznele şi cântecele de menestrel.

Dacă vreți să ştiți la ce se gândea, ei bine, se gândea la faptul că încuiase uşa din spate a casei. Avea vreo două livre de crenvurşti pe policioara sobei, vreo două livre de cartofi fierți pentru salată, muştar, o pâine de secară gata

tăiată în felii. Dacă nu-i ajungeau, mă putea trimite să mai cumpăr. Doamnei Einhorn îi plăcea să ştie că totul e în bună regulă. Bătrânul avea să-şi ceară gustarea şi ceaiul. Trebuia răsfățat, iar ea n-avea nimic împotrivă, necerându-i altceva în schimb decât să nu mai scuipe pe podea, şi nici măcar asta direct, căci era prea timidă, ci prin intermediul soțului ei, pentru care acest lucru era un pretext de glumă. Noi, restul, urma să bem Coca-Cola, băutura favorită a lui Einhorn. Una din îndatoririle mele zilnice era să-i aduc sticle cu Cola de la sala de biliard sau pahare de la farmacie, în funcție de care din aceste locuri socotea el că are amestecul cel mai bun în ziua respectivă.

Simon, frate-meu, văzându-mă cum duceam un pahar pe tavă prin mulțimea de pe trotuar – căci întotdeauna era un puhoi de afacerişti în fața casei lui Einhorn, care se amestecau cu rudele mortului din ziua aceea de la Kinsman şi cu ipochimenii de la sala de biliard –, trăgea un hohot de râs surprins şi spunea: „Aşa, carevasăzică cu asta te ocupi! Eşti valet!“

Dar asta nu era decât una din multele mele funcții, unele dintre ele chiar şi mai umile, cu caracter mai personal, altele necesitând inteligență şi calificare – de secretar, adjunct, agent, tovarăş. Era genul de om care avea continuu nevoie de cineva care să fie lângă el; toate lucrurile de care avea nevoie să le facă alții pentru el îl transformaseră într-un tiran. La Versailles sau la Paris, Regele Soare avea un nobil care să îi dea ciorapii, altul care să-i dea cămaşa, în cadrul ceremoniei trezirii de dimineață. Einhorn trebuia proptit în capul oaselor în pat şi îmbrăcat. Din când în când eram desemnat eu pentru treaba asta. Camera era întunecoasă şi cu aer stătut, căci el şi nevastă-sa dormeau cu geamul închis. Deci avea mirosul amândurora din timpul nopții. Eu însă n-aveam a mă plânge în nici un fel de genul ăsta de lucruri; m-am obişnuit repede cu ele. Einhorn dormea în izmene pentru că îi era greu să se schimbe în pijama, iar el şi nevastă-sa se culcau târziu. Astfel, cu lumina aprinsă, îl vedeam pe Einhorn în brăcinare, cu brațele lui descărnate şi pline de pistrui, cu părul lui cărunt ce zbura în toate părțile în jurul feței care era întru câtva teşită, cu nasul lui coroiat de şiretenie şi mustața tunsă scurt. Dacă era fără chef, ceea ce se întâmpla uneori, ştiam să nu fac zgomot până nu-i revenea buna dispoziție. Nu era o politică bună să fii prost dispus dimineața. Prefera să fie glumeț. Vesel ca un cintezoi şi glumeț nevoie mare, deseori cu poante răsuflate sau deocheate, o lua pe

nevastă-sa în balon pentru că se agita atâta când ne pregătea micul dejun. Experiența mea de pe vremea când aveam grijă de George era de folos când îl îmbrăcam, însă Einhorn făcea totul cu mai mult stil decât eram eu obişnuit. Avea ciorapi de mătase grea, pantaloni cu vipuşcă de bancher; avea câteva perechi de pantofi, genul ciupici mai degrabă, dar care nu făceau nici un fel de creţuri la talpă, şi cu atât mai puțin se toceau, şi o curea cu monogramă gotică. Cu bustul acoperit, era pus într-un scaun de piele neagră şi tras pe nişte roți instabile până la baie. Uneori când îl aşezai în scaun prima dată se încrunta, alteori îți arunca o privire mult mai voalată, de acceptare înveninată; dar în mare era o operațiune stoică. Îl coboram încetişor şi îl ridicam în brațe, mergând îndărăt, până la baie, o cameră însorită cu fereastră estică ce dădea spre curte. Comisarul şi Einhorn, amândoi cam neglijenți, îi dădeau de furcă omului de serviciu. Dar pentru oameni de un asemenea rang nobiliar se făceau concesii. Înțeleg că aristocraților britanici încă li se îngăduie prin lege să se uşureze pe roțile din spate ale trăsurii, dacă aşa au poftă.

Deci, doamna Einhorn nu prea avea ce face în legătură cu podelele ude. Uneori, când Bavatsky, omul bun la toate, stătea prea mult în Cartierul Polonez sau era beat în pivniță, mă ruga pe mine să curăț. Spunea că se simte prost că trebuie să mă roage aşa ceva, pentru că eu eram ucenic acolo. Primeam totuşi leafă. Pentru o muncă nedeterminată din cea mai variată. O acceptam ca atare; caracterul ei variat era de fapt unul din lucrurile care-mi conveneau. Eram la fel de schimbător şi incapabil de ordine şi disciplină ca prietenul meu Clem Tambow; singura diferență e că, spre deosebire de Clem, eram silitor odată ce inima începea să-mi bată pentru munca sau cauza respectivă. Normal, când Einhorn a descoperit acest lucru, ceea ce nu i-a luat mult timp, m-a ținut în priză. Îi convenea de minune, căci avea o sumedenie de lucruri care trebuiau făcute. Iar dacă le termina, inventa numaidecât altele. Aşa că n-ajungeam prea des la sarcina de a curăța closetul; avea alte lucruri mult mai importante pentru mine. Iar când se întâmpla să primesc totuşi sarcina aceasta, păi nu încăpea vorbă, mi se părea floare la ureche față de muncile de hamal pe care trebuia să le îndeplinesc când eram în subordinele bunicii Lausch.

Acum să ne întoarcem în toaletă la Einhorn; mă ținea acolo lângă el să îi citesc titlurile de dimineață din ziarul Examiner, apoi informațiile

financiare, ultimele ştiri de pe Wall Street şi La Salle Street. Apoi urmau ştirile locale, ceva despre Big Bill Thompson, pe care-l angajase la Teatrul Cort, de pildă, şi care se înfăţişa pe scenă cu doi şobolani mari într-o cuşcă, pe care îi numea renegaţi republicani – ajunsesem să ştiu ce voia Einhorn să audă mai întâi. „Da, are dreptate Thompson aici. De obicei îndrugă verzi şi uscate, dar de data asta aşa e. S-a întors aici din Honolulu ca să-i salveze pielea lu' Terchea-Berchea ăsta de la penitenciar...“ Avea o memorie lungă şi aproape perfectă, citea ştirile cu mare atenţie şi în amănunţime, păstrând informaţiile care-l interesau la dosar, pentru că era extrem de sistematic, iar una din îndatoririle mele era să îi ţin dosarele în ordine, în fişetele înalte de oţel şi lemn, cu care se înconjura, arătându-se un stăpân greu de mulţumit din motive necunoscute mie uneori atunci când îi puneam ceva în faţă şi-l întrebam dacă nu e de aruncat. Trebuia să aibă totul la îndemână, tăieturile lui din ziare, în dosare cu denumiri precum Comerţ, Invenţii, Tranzacţii Locale, Crimă organizată, Democraţi, Republicani, Arheologie, Literatură, Liga Naţiunilor. Habar n-am de unde până unde treaba asta cu Liga Naţiunilor, dar el trăia după principiile baconiene despre ce determină un om să fie aşa şi pe dincolo şi avea o slăbiciune mare să ştie el tot. Totul trebuia făcut după reguli clare la Einhorn, iar biroul lui era complet organizat – Shakespeare, Biblia, Plutarh, dicţionare explicative şi tezaur, Dreptul comercial pentru începători, ghiduri despre proprietatea imobiliară şi asigurări, almanahuri şi cărţi de telefon; maşina de scris într-o husă neagră, dictafonul, telefoane pe suporturi şi o şurubelniţă mică cu care poţi să atingi acea parte din mecanismul telefonului care înregistrează căderea unei monede – pentru că şi atunci când era în zilele lui de glorie, Einhorn tot nu avea de gând să plătească pentru toate convorbirile pe care le făcea; compania practic îşi trăgea o avere din cutiile de monede folosite de ceilalţi oameni de afaceri care veneau la biroul lui – tăviţe de sârmă pecare scria Intrări şi Ieşiri, greutăţi Etna topite, sigiliul notarului pe un lanţ, capsatoare, bureţi umezi pentru număratul banilor, chei de la seif, acte confidenţiale, note, prezervative, corespondenţă personală şi poeme şi eseuri. Când toate acestea erau aranjate, puse la locul lor, cum se cuvine, putea să înceapă să funcţioneze, în spatele barierei lui lustruite, abordat prin două uşi de birou, unde el era unul dintre Marii Şefi ai vieţii, un director cu faţă palidă, foarte conştient de sine şi chiar de şiretenia zbanghie, încăpăţânată, ce uneori îi ştirbea din demnitate şi din imaginea de efigie mândră şi chipeşă pe care o avea.

Trebuia să țină pasul cu taică-său, ale cărui idei de afaceri erau poate mai puțin imaginative, dar mai vaste, bazate pe legăturile sale cu vechii lui amici bogați. Bătrânul Comisar făcuse averea Einhorn şi încă păstra cea mai mare parte din acțiuni pe numele lui, nu pentru că n-ar fi avut încredere în fiul său, ci pentru simplul motiv că în comunitatea oamenilor de afaceri el continua să fie capul familiei Einhorn, cel care trebuia în primul rând abordat pentru a se pune la cale vreo afacere. William era moştenitorul şi avea de asemenea să fie cel care controla acțiunile fiului său Arthur, care era în anul doi la Universitatea din Illinois, şi ale lui Dingbat. Uneori lui Einhorn nu-i convenea că taică-său avea obiceiul să acorde împrumuturi personale, unele din ele considerabile, pe carnetul de cecuri pe care-l purta agățat în interiorul buzunarului costumului său de Mark Twain. Cel mai adesea Comisarul se lăuda că ar fi unul dintre pionierii care au înălțat cartierul din nord şi avea idei dinastice despre neamul Einhorn – organizatorul venind după cuceritor, poetul şi filosoful urmându-i organizatorului, întreaga întreprindere cu totul americană, rezultatul inteligenței şi puterii manifestate pe un teren deschis, o lume a posibilităților. Însă, deşi am un mare respect pentru Comisar, trebuie să recunosc că Einhorn, când încă era tânăr şi prosper, avea puterea copleşitoare a lui taică-său şi încă ceva în plus, o autoritate de om de stat, o subtilitate în gândire, o viziune ca a lui Parsee, o intrigă adânc săpată, disprețul pentru tradiție al papei Alexandru al VI-lea. Într-o dimineață, în timp ce-i citeam despre aventurile unei moştenitoare americane cu un prinț italian la Cannes, m-a oprit să îmi citeze: „«Scumpă Kate, tu şi cu mine nu putem fi închişi în cercul strâmt al obiceiurilor unei țări. Noi facem datina, Kate, şi libertatea care decurge din starea noastră închide gura tuturor bârfitorilor[4]...» Henric al V-lea, dacă nu ştiai. Vrea să spună că într-un fel se poartă oamenii de rând şi altfel cei care au ceva special de făcut. Pe care cei de rând trebuie să îi aibă de model. Pe omul de rând îl întăreşte ideea că există o poziție privilegiată la care n-are acces, atâta vreme cât o are sub ochi. În plus, există legi, şi există natură. Există opinii, dar există şi instincte. Ca să ajungi la natură, trebuie să depăşeşti legile şi opinia. Ba chiar e o datorie publică, altfel tradiția ne ia pe toți de beregată“. Einhorn avea o tendință pedantă în el, care aducea cu cea a bunicii Lausch, amândoi fiind încredințați că ne pot învăța ce se poate face pe lumea asta, care îți dădea, dar nu-ți băga şi în traistă, unde puteai fi încrezător în forțele tale sau puteai da bir cu fugiții sau, dacă nu, puteai să bâjbâi pe drumul tău, uneori

din rău în mai rău, fără să ai prea multe de ales. Şi pentru că băiatul lui plecase la universitate, eu eram singurul învățăcel care-i mai rămânea.

Era judicios şi, oricât de mare era zăpăceala, o ținea la respect, o domolea, atunci când se declara gata de treabă, îşi ridica brațele neputincioase de pe birou, printr-un truc inteligent ce presupunea câteva stadii, întâi trăgea de mâneca dreaptă cu degetele mâinii stângi, iar apoi îşi sprijinea stânga cu dreapta. Nu făcea apel la sentimente când proceda aşa; era doar o operație. Dar avea o importanță uriaşă. La fel precum un bărbat robust şi roşu în obraji se duce la amvon şi îşi mărturisește slăbiciunile în fața lui Dumnezeu, tot astfel Einhorn, demonstrându-şi fragilitatea ca un preliminar, se punea în poziția în care putea vorbi despre forță, cu forță. Era foarte ciudat să-l auzi vorbind de asta, mai ales dacă ținem seama de câtă viață se perinda prin fața ochilor lui.

Să ne întoarcem însă la toaletă, unde Einhorn se pregătea dimineața. Pe vremuri avea un frizer care venea să-l bărbierească. Dar lucrul ăsta îi amintea prea mult de spital, zicea el, unde petrecuse un total de doi ani şi jumătate. În plus, prefera să aibă personal grijă de el, pe cât posibil; şi-aşa trebuia să se sprijine pe o grămadă de lume. Aşa că acum folosea un brici înfipt într-o maşinărie pe care i-o vânduse personal un inventator ceh; avea încredere oarbă în ea. Îi lua mai mult de o jumătate de oră să se bărbierească, cu bărbia pe marginea chiuvetei şi cu mâinile în apă, lucrând în jurul feței. Culegea din apă buretele, îşi băga fața în el; îl auzeam respirând prin papilele lui. Săpunea, freca, se juca, râcâia, explora cu degetele în căutare de porțiuni de piele nebărbierită, iar eu stăteam pe capacul closetului şi citeam. Aburii trezeau mirosuri vechi la viață, iar în crema de ras era ceva astringent care îmi tăia răsuflarea. Apoi îşi dădea părul ud cu pomadă şi îşi punea pe cap o scufie mică făcută dintr-o bucată de ciorap femeiesc. Uscat şi pudrat, trebuia ajutat să-şi pună cămaşa, îi înnodam cravata, iar el verifica nodul şi îl strâmba cu degete oarecum nervoase până era exact deasupra nasturelui de la gât. Urma haina, curățată cu zgomotul uscat al periei de scame. Se mai uita o dată dacă s-a închis la pantaloni, îi ştergeam picăturile de apă de pe pantofi, şi eram cu toții gata, iar eu primeam încuviințarea să-l împing în bucătărie pentru micul dejun.

Avea o poftă zdravănă şi îşi îndesa mâncarea în gură. Dacă un necunoscut s-ar fi uitat la el când mânca, neştiind că Einhorn e paralizat, şi-ar fi dat seama că nu e întreg din modul în care sugea dintr-un ou găurit, căci avea ceva de vulpe umană, care ține oul între labe cu o foame ce depăşeşte pofta omenească obişnuită. Apoi avea pe cap şi această scufie din ciorap de femeie, ca un trofeu provenit dintr-o altă zonă de apetituri, scuzați această referință deocheată, sau dintr-o zonă marțială. Şi el era conştient de asta, căci în principiu nu era lucru la care să nu se gândească înainte, iar mintea lui realiza în acest fel o treabă de toată frumusețea cu tot ce întreprindea; sau cu tot ce nu i se părea prea obositor să întreprindă; sau pe care nu se putea stăpâni să n-o facă; sau care considera el că e în firea noastră de creaturi umane s-o facem; sau care pur şi simplu îi făcea plăcere şi şi-o permitea; de care era mândru, căci, iată, boala nu-i ucisese puterile s-o facă, ci dimpotrivă îl lăsase mai pregătit decât mulți alți bărbați. Mare parte din lucrurile pe care ceilalți nu le puteau numi, din cauza dezgustului sau a ruşinii, el nu se sfia deloc să le numească pentru sine sau să le spună unui confident (ori cuiva care era aproape un confident) ca mine, şi toate acestea îi absorbeau, foloseau şi cheltuiau sentimentele din belşug. Şi avea destule astfel de lucruri de învârtit; doar era un om ocupat.

Urma apoi o scurtă perioadă administrativă, după cafea, când Einhorn îşi impunea punctul de vedere asupra treburilor gospodăriei. Tiny Bavatsky, zbârcit şi subțiratic, era chemat de jos de la subsol, să i se spună ce-are de făcut, şi i se atrăgea atenția să o lase mai moale cu băutura până spre seară. Acesta se îndepărta cu mersul lui săltat, mormăind în barbă cuvinte de amenințare, şi se apuca de treabă. Doamna Einhorn nu ştia să conducă aşa cum trebuie gospodăria, deşi se plângea de podeaua toaletei şi de scuipatul bătrânului. Însă Einhorn avea grijă de casa lui şi se asigura că totul merge ca pe roate, zumzăind, huruind şi veşnic îmbunătățindu-se – şobolanii trebuie exterminați, cimentul turnat în curtea din spate, maşinile curățate şi unse, verandele pardosite din nou, să fie curat la chiriaşi, coşurile de gunoi acoperite, copertinele peticite, muştele otrăvite. Era în stare să-ți spună cât de repede se înmulțesc toți paraziții, cât chit trebuie să cumperi pentru un geam, prețul corect al cuielor sau al frânghiei de rufe sau al siguranțelor sau tot felul de astfel de lucruri; tot atâtea cunoştințe gospodăreşti câte aveau senatorii romani înainte ca astfel de preocupări să fie considerate de prost gust. Apoi, după ce totul era sub control, cerea să fie dus în birou şi aşezat

pe scaunul special construit, cu rulmenți chicotitori. Eu trebuia să îi şterg biroul de praf şi să-i aduc o Cola s-o bea la a doua țigară şi când mă întorceam cu ea, el răspundea deja la scrisori. Avea o corespondență intensă – n-avea încotro, coresponda cu tot soiul de oameni de prin toate părțile țării.

Să zicem că e zăpuşeală – căci vă povestesc aici de veri calde, din timpul vacanțelor, pe care le-am petrecut cu el –, iar el purta vestă la birou. Dimineața, devreme, era deseori o vreme blândă de prerie, cu mult înainte să se înăsprească rău – ca acea naivitate pe care înveți să te aştepți s-o găseşti la cei mai duri şi mai încercați de nevoi după ce ai stat îndeajuns cu ei ca să îi cunoşti; mă refer aici la lumea afacerilor şi la zăduful dintr-o după-amiază de vară din Chicago. Era un moment în care se putea încă respira. Comisarul nu apucase să termine cu îmbrăcatul; ieşea în soarele blând al străzii în papuci, cu bretelele spânzurând, iar fumul trabucului său Claro o lua în sus, peste părul lui alb, în timp ce mâna i se cufundase confortabil sub betelia pantalonului. Iar Einhorn, şi el ceva mai încolo, în birou, îşi deschidea scrisorile, făcea note de răspuns, îşi consulta dosarele sau mă punea pe mine să verific una, alta – pe mine, ajutorul său adesea năucit, care încerca să se lămurească ce punea el la cale cu numeroasele lui mici escrocherii. Din punctul ăsta de vedere, rar era trebuşoară în care să nu-şi vâre el nasul, de pildă comanda lucruri pe care n-avea de gând să le plătească – timbre, flacoane mici de parfum de liliac, pachețele cu pliculețe de pânză, trandafiri din hârtie japoneză care se deschideau când erau puşi în apă şi tot felul de articole cărora li se făcea reclamă în ultimele pagini ale suplimentului de duminică. Mă punea să scriu eu să le comand şi să dau nume false, iar el bineînțeles că apoi arunca scrisorile în care se solicita plata pentru obiectele respective, spunând că toți oamenii ăştia aveau pierderile calculate pentru genul ăsta de comenzi. Trimitea scrisori pentru tot ce se dădea gratis: mostre de mâncare, săpun, medicamente, cărți pe toate temele, raporturi ale Biroului de Etnologie Americană şi publicații ale Institutului Smithsonian, ale muzeului Bishop din Hawaii, monitorul oficial, legi, pamflete, prospecte, cataloagele facultăților, cărți aiuristice despre igienă, sfaturi despre dezvoltarea bustului, despre cum să scapi de coşuri, despre longevitate şi couéism, pamflete despre flechterism, yoga, spiritism şi propagandă împotriva disecției; era pe lista de corespondenți a Institutului Henry George şi a Fundației Rudolf Steiner, a asociației locale a

avocaților, a Legiunii Americane. Trebuia să aibă contact cu toate. Şi toate materialele astea le păstra; surplusul lua drumul subsolului. Eu sau Bavatsky, sau Lollie Fewter, care venea de trei ori pe săptămână să calce rufele, le duceam jos. O parte din materialele acestea deveneau obiecte de colecționar, iar el le vindea la librării şi biblioteci, iar altă parte o trimitea prin poştă clienților lui cu un timbru Einhorn pe ea, în semn de bunăvoință. Era mort după concursuri şi participa la orice competiție care-i trecea pe la urechi, sugerând nume pentru produse noi, sloganuri; inventa proverbe strălucitoare şi momente din cele mai jenante, vise din cele mai încântătoare, semne pe care ar fi trebuit să le ia în seamă, experiențe telepatice şi cântecele de reclame:

Când s-a inventat radioul am fost fericit,

Şi toți bănuții mei mi i-am economisit,

Până într-atât că nici nu m-am bărbierit.

Cu aparatul Dynamic vreau să mor, mulțumit.

A câştigat premiul întâi al ziarului Evening American în valoare de cinci dolari cu strofa asta, iar una din sarcinile mele era să am grijă ca tot ce trimitea la concursuri, anagrame ale numelor preşedinților sau ale capitalelor lumii, sau elefanți compuşi din numere mici (constituind oare ce sumă?), toate acestea erau contabilizate, adunate cum trebuie, în perimetrul unor granițe bine stabilite, acompaniate de cupoanele, capacele şi etichetele necesare. Mai mult, trebuia să mă duc să mă documentez pentru el în biblioteca din birou sau în oraş, căci unul din proiectele sale era să scoată o ediție Shakespeare indexată la fel cum era Biblia Gideon: Afaceri care scârțâie, Vreme proastă, Clienți dificili, Rămas pe cap cu inventarul machetelor din anul trecut, Femeie, Căsătorie, Parteneri. O mie şi una de tranzacții în care se împuşcă francul, nici o comandă nefiind prea mare, nici o sumă prea mică. Şi în tot răstimpul ăsta, vorbăreț, maimuțărindu-se, clasic, filosofic, omiletic, sforăitor, dând tuturor poze franțuzeşti şi imitații de rahați de la magazinele cu noutăți de pe Clark Street, amocuri pornografice şi numere din Somebody's Stenog[5]; tachinând-o pe Lollie

Fewter care era abia venită de la depozitele de cărbune, fata aceea cu ochii verzi din care nu încerca să alunge focul şi bustul ei pistruiat, prezentându-se în mijlocul adunării de bărbaţi cu cârpele ei de lustruit parchetul şi legănatul molatic al mersului. Şi da, Einhorn, cu picioarele lui moarte cocoţate grijuliu pe o stinghie şi totuşi aruncându-ţi în obraz faptul că nu era diferit de alţi bărbaţi. Nu îl deranja să vorbească despre paralizia lui; dimpotrivă, uneori se lăuda cu ea, ca fiind lucrul pe care reuşise să-l învingă, în maniera omului de afaceri plin de succes care îţi povesteşte despre ferma amărâtă la care a crescut. Şi nu pierdea nici o ocazie să o exploateze. Avea o listă de corespondenţi, de la aşezăminte care vindeau scaune cu rotile, proteze şi alte asemenea obiecte, cărora le trimisese o lucrare reprodusă la mimeograf, un ziar cu titlul Bolnavul sechestrat. Două pagini de notiţe şi eseuri, nimicuri sentimentale luate din Albumul cu amintiri al lui Elbert Hubbard şi citate din Thanatopsis. „Nu asemenea sclavului biciuit pe stânca lui“, ci ca un grec nobil, stoic; sau din Whittier: „Prinţ eşti tu, iar omu-ntreg/ este doar republican“ şi alte asemenea surse. „Înalţă pentru tine mândre case, o, suflete!“ A treia pagină era rezervată scrisorilor cititorilor. Această fiţuică – eu o puneam la mimeograf, o capsam şi o duceam la poştă – îmi cam dădea fiori, îmi făcea pielea de găină. Dar el vorbea de ea ca de un serviciu adus tuturor celor care nu puteau părăsi casa. Îi era şi lui de folos; îi aducea un flux de asigurări, căci se semna „William Einhorn, agent de bursă local“ şi o grămadă de companii plăteau costurile. La fel ca bunica Lausch, ştia cum să facă uz de instituţiile mari. Dădea bine în faţa reprezentanţilor acestora – cu faţa lui pungită, cu mustăcioara lui inteligentă şi ochii care i se roteau în cap cu şiretenie, cu braţele lui slăbănoage culcate lângă el. Avea mânecile prinse cu barete – o altă fărâmă de îmbrăcăminte feminină. Încerca să manevreze diverse companii de asigurări să liciteze pentru sporirea comisionului său.

Presiuni rapide şi repetate, cu acelaşi efect pe care l-ar avea o singură lovitură puternică, aceasta era metoda lui, zicea el, şi se mândrea grozav că ştie cum să se folosească de atuurile puse la dispoziţie de epoca aceasta pentru a unelti la fel de bine ca oricare altul; în vremuri nu aşa de avansate, ar fi fost mutat de colo colo ca o mumie într-un bordei sau ajutat de cineva să se pună pe cerşit în faţa bisericii, un substitut pentru memento mori sau, şi mai groaznic, un mod de a aminti altora cu ce greutăţi se confruntă omul înainte să moară. Câtă vreme acum – ei, probabil nu era deloc întâmplător

faptul că schilodul Hefaistos era cel care construia maşinăriile cele mai ingenioase; un om normal nu avea nevoie să se smucească sau să se târască peste obstacole cu ajutorul unor leviere, lanțuri şi alte fiare. Era deci în conformitate cu progresul uman ca Einhorn să se descurce; mai ales că atât timp cât toată rasa omenească era aşa de dependentă de maşinării, el nu era cu mult mai legat de ele decât alții care nu se mai puteau descurca fără facilitatea asta sau ailaltă, fără motor, drăcie mecanică, uşă glisantă, serviciu public, iar faptul că trupul era astfel scutit de micile lui cazne făcea din minte principalul centru al încercărilor. Trebuia numai să-l găseşti pe Einhorn într-o stare de gravitate, cu fața lui nobilă de Bourbon, buhăită şi coroiată, căci se adâncea în gânduri şi se apuca şi-ți făcea un portret plin de acuratețe al epocii mecanice, al puterii şi slăbiciunii, împănându-l cu mici digresiuni asupra istoriei schilozilor – muțenia spartanilor, faptul că Oedip era şchiop, că zeii erau adesea ciungi, că Moise avea un defect de vorbire şi Dimitri Vrăjitorul un braț atrofiat, Cezar şi Mahomed aveau epilepsie, Lordul Nelson o mânecă goală –, dar mai ales asupra epocii maşinilor şi a genului de avantaje ce se puteau obține de pe urma ei; iar eu, asemenea unui soldat, ascultam prelegerea preaînvățatului signor care era în dispoziția necesară de a ține discursuri.

Prin natura educației mele, eram un om care ştia cum să asculte. Iar Einhorn, cu însuşirile lui, cu cultura şi talentul său oratoric, cu registrul lui de efecte nu voia să mă influențeze practic. Nu semăna cu bunica aici, cu flintele ei educaționale ațintite asupra noastră. El prefera să susure, să se poarte admirabil şi elocvent. Nu părinteşte. Nu se cădea să îmi închipui cumva că sunt parte din familie. Şi nici nu prea existau şanse de aşa ceva, la stilul la care Arthur, unicul lor fiu, era pomenit tot timpul, iar pe mine mă trimiteau de acolo de câte ori era pregătită vreo întrunire grasă de familie. Ca să se asigure complet că nu nutream asemenea speranțe, Einhorn mă întreba din când în când de familia mea, de parcă n-ar fi avut destule informații de la Coblin, Kreindl, Clem şi Jimmy. Era foarte şmecher când proceda astfel. Dacă bunica trăia cu ideea că un om bogat ne va îndrăgi şi ne va ajuta să ne facem averile, pe mine şi pe Simon, Einhorn avea exact ideea opusă. Nu trebuia să îmi imaginez, doar pentru că eram îndeaproape legat de el şi pentru că mă plăcea, că o să ajung să fiu pomenit în testament. Lucrurile pe care trebuia să le faci pentru el erau exact genul care să determine pe oricine lucra pentru el să-i fie apropiat prin forța

împrejurărilor. Uneori mă cam zgândărea modul în care şi el şi doamna Einhorn se asigurau că-mi cunosc lungul nasului. Dar poate aveau şi ei dreptate; bătrâna îmi răsădise în cap gândul, deşi nu pot spune că am visat chiar la aşa ceva. Totuşi, ideea era acolo şi uneori se putea întrezări în indignarea mea copioasă. Einhorn şi nevastă-sa erau egoişti. Nu erau meschini, o spun cu toată onestitatea, şi în general eram onest în legătură cu asta; erau doar egoişti, ca doi oameni care se bucură de prânzul întins pe iarbă şi nu te invită să li te alături. Dacă nu ai fi murit să mănânci şi tu un sendviş, te-ai fi putut chiar delecta cu imaginea lor plăcută, cum întind muştarul cu plescăit, cum taie prăjitura, cojesc ouăle şi curăță castraveții. Dar asta nu însemna că Einhorn nu era egoist; nasul său, veşnic în căutare de acțiune, adulmeca, adulmeca totul, uneori auster, iar alteori chiar fără maniere, pe ascuns, cu un ochi pe jumătate deschis pentru cei care-l observau, dar de neoprit, indiferent de numărul acestora.

Nu cred că aş fi avut cea mai mică pretenție să mă consider un fel de moştenitor al Comisarului dacă nu s-ar fi dat peste cap atâta să sublinieze cu toții cât de puține drepturi aveam să moştenesc ceva şi dacă pe de altă parte nu ar fi vorbit întruna despre moştenire.

Ei bine, erau cu toții afundați până peste creştetul capului în asigurări şi proprietăți, procese şi încălcări ale justiției, parteneriate eşuate, evaziuni fiscale şi testamente contestate. Numai asta auzeai când se întrunea clubul atotcunoscător de coțcari bătrâni, căci ei toți demonstrau prin semne bine stabilite – inele, trabucuri, calitatea şosetelor, pălăriile noi de panama – unde se situau; erau de asemenea puşi pe căprării, pe grade de noroc şi înțelepciune, de familie mai bună sau mai proastă şi de neajunsuri, pe raporturi de putere asupra nevestelor sau, dimpotrivă, de subjugare, în fața femeilor, a fiilor şi fiicelor, şi pe grade de desfigurare; sau în funcție de rolurile pe care le jucau în comedii, tragedii, farse sexuale; dacă şi-o trăgeau sau le-o trăgeau altora, dacă manipulau sau erau mânuiți grosolan, traşi şi smuciți de soartă; în funcție de fraudele lor, falimentele lor ingenioase, focurile pe care le puseseră; care le erau perspectivele în viață, cât de departe se aflau de moarte. De asemenea, în funcție de meritele lor: care personaj cu greutate, de vreo cincizeci de ani, era băiat bun, donator, prieten, om cu milă, om cu vână, un calculator lucid al procentajelor, un tip dornic să facă un împrumut caritabil, deşi nu-şi putea nici măcar scrie

numele, un om care dăruia pergamente la sinagogă, un protector al rudelor de origine poloneză. Se ştia; Einhorn le notase pe toate. Şi se pare că toată lumea ştia tot. O grămadă de franchețe şi respect se perinda de la unul la altul. Şi de asemenea, tot felul de lucruri demne de dispreț. Dar oricum va fi fost, subiectul de bază din interiorul spațiului dintre bănci sau de la jocul de pinacle[6] din cămăruța biroului de rezervă era în mare parte tranzacția – încasări, amortizări, testamente, numai şi numai aşa ceva. La fel cum rezistența este tema labradorului care respiră din aerul de pe culmile Anzilor, cum spațiul este tema minerului din Cornwall care şade într-un filon sub nivelul mării. Şi pe pereți se aflau afişe cu asigurări pentru oameni împresurați de flăcări sau de şobolani care le rodeau grinzile caselor, de gospodine care cădeau, cu rafturile cămării prăbuşindu-se peste ele. Ceea ce nu face decât să demonstreze că nu se putea în nici un fel evita chestiunea moştenirii. Oare îi plăcea bătrânului Comisar de mine? De felul ei o femeie cumsecade, doamna Einhorn îmi arunca uneori o privire care mi-o sugera pe Sara şi pe fiul lui Hagar. Asta nepunând la socoteală că n-avea de ce să-şi facă griji. În nici un fel. Pentru că nu aveam sângele lor în vine, iar bătrânul avea şi el ideile lui dinastice. Şi nici nu încercam să mă bag pe sub pielea lor pentru moşteniri şi să înhaț vreo părticică din ce i se cuvenea elegantului şi cultivatului ei fiu Arthur. Sigur, Comisarului îi era drag de mine, mă bătea pe umăr, îmi dădea câte o para; dar după aia uita de mine.

Însă el şi Einhorn erau pentru Tillie o enigmă. Părul ei cu tunsoare de faraon creştea pe un cap care nu avea decât atribute fizice; ea nu ar fi fost niciodată în stare să intuiască ce urmează ei să facă. Sau ce e în mintea bărbatului ei, care era atât de flexibil, fertil şi schimbător. Îl asculta cu evlavie şi făcea tot ce-i spunea exact la fel cum procedam noi toți. O trimitea la primărie cu sarcina de a obține informații de la arhivă sau de la biroul de licențe; îi scria biletele, căci ea n-ar fi putut explica în veci ce voia el, iar ea aducea înapoi informația pe care i-o scria funcționarul. Dacă voia să scape de ea şi să-şi facă mendrele, o trimitea în vizită la verişoara ei din South Side, o excursie plătită cu tramvaiul care dura o zi întreagă. Şi, să ne-nțelegem, se ducea; ba mai mult, ştia bine ce se întâmplă.

Acum însă, să presupunem că suntem la ora prânzului, într-una din zilele stas ale lui Einhorn. Doamnei Einhorn nu-i plăcea să se dea peste cap cu gătitul şi prefera să cumpere mâncare gata făcută sau să pregătească mese

foarte uşoare, cu mezeluri, somon la cutie cu ceapă şi oțet sau hamburgeri şi cartofi prăjiți. Iar hamburgerii ăştia nu erau varianta nesărată pe care o primeşti la cantină, în care se bagă amidon, ci bucăți imense de carne înotând în usturoi, prăjite până deveneau negre. Înveliți în hrean şi sos de chili, nu era deloc o caznă să-i mănânci. Asta era mâncarea de acolo, din sistemul de normalitate al acelei case, la fel ca mirosurile şi mobilele ei, iar dacă erai albatrosul ce iese la lumină vizitând-o, băgai mâncarea aceea nemaivăzută în gură fără să crâcneşti. Comisarul, Einhorn şi Dingbat mâncau fără un murmur, băgând în ei o grămadă şi bând de obicei ceai şi cola. Apoi Einhorn lua o linguriță de pudră albă Bisodol şi un pahar de apă Waukesha împotriva balonării. Glumea când le lua, dar nu uita niciodată să le înghită, cum de altfel trata cu seriozitate toate procesele acestea, având grijă să nu aibă limba încărcată şi să meargă bine maşinăria. Era uneori foarte grav când făcea pe propriul medic. Îi plăcea să spună că le e fatal doctorilor, mai ales acelora care nu i-au dat prea multe şanse de însănătoşire. „Doi dintre ei am îngropat!“, spunea el. „Nici unul nu mi-a dat mai mult de un an de viață, dar până să se facă anul crăpaseră amândoi.“ Se simțea bine când le povestea altor doctori asta. Totuşi, avea grijă de sine cu foarte mult zel; şi acest zel era însoțit de o autoironie de zgâmboi legată de obiectul grijii sale, un sac fără fund de glume pe propria-i socoteală; îşi spânzura limba peste buza de jos, comic şi stupid, şi îşi încrucişa ochii amețiți. Cu toate acestea, se gândea încontinuu la sănătatea lui şi îşi lua prafurile şi pastilele de fier şi de ficat. Se poate spune aproape că urmărea cu gândul procesul de asimilare; prin tot organismul lui, prin care se plimbase deja moartea, până la Washingtonul creierului său, până la sex şi la ochii lui pătrunzători. Ah, sigur, era în continuare un concern solid, nu încape îndoială, dar trebuia să se îngrijească de sine mai mult decât alții, de vreme ce, dacă i se întâmpla ceva lui, devenea o pierdere totală, nicidecum justificată, un cont mort, legat de mâini şi de picioare, o piatră de moară, un zero. Ştiam acest lucru, pentru că el exprima totul şi, deşi nu vorbea deschis despre banii pe care-i ținea în bancă sau despre proprietățile pe care le deținea, vorbea răspicat în schimb despre tot ce ținea de corpul lui şi îşi deschidea mintea către mine, mai ales când eram singuri în birou şi ne îndeletniceam cu vreunul din proiectele sale, care erau mai stranii şi mai încurcate pe măsură ce îşi punea în cap să le trateze mai sistematic, astfel că în final ne trezeam cu un aparat mai mult decât monstruos pe care nu-l mai

puteai pune în mişcare printr-o simplă apăsare de buton sau învârtire de manivelă.

– Augie, ştii că altul în situaţia mea ar fi dat colţul de mult. Există o părere cum că omul n-ar fi decât un pântec nesătul; o găseşti şi în Hamlet, din belşug. Ce lucru desăvârşit e omul[7] şi mândra boltă cerească bătută în scântei de aur[8] – însă e plictisit de tot acest gescheft. Uită-te la mine, nu sunt nici măcar cinstit şi admirabil în ceea ce fac. Ai putea zice că un om ca mine ar trebui să se întindă pe spate şi să abandoneze câmpul de luptă. În schimb, eu ce fac? Stau în fruntea lumii afacerilor – mă rog, ăsta nu era chiar adevărul adevărat, căci Comisarul era cel care stătea la cârmă, dar nu suna deloc neinteresant până la urmă –, când de fapt nimeni nu m-ar învinui dacă m-aş duce să putrezesc în camera din spate sub o pătură sau să îmi las inima plină de amar să se usuce, înconjurat de oameni zdraveni şi vioi, numai ca să nu se uite la mine. Un puşti ca tine, de pildă, puternic ca un cârlan şi rumen ca un măr. Un Alcibiade iubit de toţi, pelegea mea. Nu ştiu ce inteligenţă ai; eşti încă prea zvăpăiat şi chiar dacă te-ai dovedi foarte deştept, tot n-ai reuşi să-l ajungi pe fiu-meu Arthur. Nu trebuie să te superi că auzi adevărul, dacă ai norocul să fie cineva pe lângă tine care să ţi-l spună. Oricum, nu o vei duce rău deloc în pielea lui Alcibiade. Asta deja înseamnă că eşti pe o treaptă superioară semenilor tăi. Şi nu cred deloc că modelul tău nu era urât de moarte. Pe toţi îi urau, cu excepţia lui Socrate, care era hidos ca o broască, ni se spune. Şi nici măcar nu-l urau pe tinerel pentru că i-a scuturat bine pe toţi greii de acolo înainte să fie expediat pe mare în Sicilia. Dar, ca să ne întoarcem la subiectul nostru, una e să fii îngropat cu tot cu plăcerile tale, ca Sardanapal, şi cu totul alta să fii îngropat cu ele sub nas, dar neputând să le atingi sau să le vezi. N-am dreptate? Trebuie geniu ca să te ridici deasupra...

O după-amiază liniştită, liniştită, liniştită în biroul lui din spatele casei, cu o muşama pe masa cu cărţi, cu busturi în perete, maşini invizibile sforăind şi tremurând dincolo de parc, soarele lucind în curte, în dreptul ferestrei cu gratii împotriva hoţilor, cu bilele de biliard sărutându-se şi ricoşând pe fetru, şi buretele de cauciuc, şi uşa din spate de la pompe funebre din ce în ce mai nemişcată, pisici aşezate pe alei şi grădinile luterane, măturate şi decorate, niciodată călcate de diaconiţele daneze care ieşiseră pe verandele proaspăt vopsite, împodobite cu leagăne, ale caselor lor.

Mă durea, într-un fel, modul în care mă compara cu fiul lui. Dar nu mă deranja deloc să fiu Alcibiade şi să-l las pe el să fie în aceeaşi oală cu Socrate, de vreme ce cam într-acolo bătea. Aveam titluri pentru el la fel de bine cum aveau regii englezi cu platoşă de fier pentru Brutus. Dacă vrei să-ți creezi propria ființă ideală oglindindu-te în înălțimi rarefiate şi culegând frunzele ascuțite ale perfecțiunii, şi să te simți în largul tău în acelaşi loc în care mai-marii acestei lumi se simțeau în largul lor, nu văd de ce n-ai putea face una ca asta. Deşi nu puteam să fiu sută la sută de acord cu un om ca reverendul Beecher când le spunea enoriaşilor: „Voi sunteți Dumnezeu, sunteți cristalini, fețele voastre radiază!“, căci nu sunt un optimist atât de înfocat, având în vedere fețele oamenilor normali, credincioşi sau altminteri, din câte le văzusem eu; admițând, iată, că a vedea cu adevărat lucrurile este un dar, mai ales în timpuri de desfigurare intensă şi de babilonism universal, când ni se pare mai normal să găsim macadamul de origine umilă şi roca vulcanică decât cristalul – cel puțin în fața ochilor care au cât de cât un pic de simț al grației – şi când ni se pare o politică bună să ne mulțumim cu un cuarț de calitate medie. Mă întreb unde pe fața pământului ar irosi cineva o a doua privire la strigătul „Homo sum!“ Dar întotdeauna am fost gata să mă aventurez cât de departe se poate; chiar dacă nu m-a mai atins nimeni aşa cum a făcut-o Einhorn în acele momente importante, cu pantalonii lui de bancher şi cravata de cancelar, cu picioarele lui încârligate şi netrebuincioase aşezate pe scândurica de scaun de bărbier a drăciei lui mecanice cu roți făcute exact după indicațiile lui. Şi nu m-am putut niciodată hotărî dacă voia de fapt să spună că era un geniu sau că avea geniu, căci presupun că doar voia să răsădească o îndoială cu privire la sensul cuvintelor sale. Nu era omul care să se bage să declare că nu e un geniu când putea exista totuşi o şansă ca el să fie – un astfel de lucru vine pe capul omului volens nolens. Din punctul unora de vedere, cum ar fi frate-său Dingbat, era un geniu. Dingbat jura sus şi tare: „Willie e un vrăjitor. Dă-i pe mână doi firfirici, cât ai nevoie ca să dai un telefon, şi o să ți-i transforme în parale, nu glumă“. Şi nevasta lui credea, fără rezerve, că Einhorn este un vrăjitor. Tot ce făcea – şi asta acoperă o arie largă – era indiscutabil bine în opinia ei. Nu exista autoritate mai înaltă, nici măcar vărul ei Karas, care conducea Holloway Enterprises şi Management Co. şi învârtea banii cu lopata ca un diavol la rândul lui. Karas, individul ăla rău, muced, cu burta mustind de alcool, uns cu toate alifiile, îmbrăcat la patru

ace, cu o umbră de zâmbet de fiară încolțită şi ochi de recuperator, şi pe el îl venera, dar nu îl considera în aceeaşi categorie cu Einhorn.

Dar Einhorn nu era chiar îngropat în fața plăcerilor lui. Se încurca ba cu o femeie, ba cu alta, avea mai ales nevoie de fete ca Lollie Fewter. Explicația lui era că îl moşteneşte pe taică-său. Comisarul, într-o manieră cumsecade, somnoroasă, calină şi fascinantă, mângâia şi admira orice femeie şi nu-şi ținea deloc mâinile acasă. Îmi imaginez că femeile nu se supărau când le omagia astfel, pentru că el aprecia exact trăsătura pe care fiecare dintre ele o prețuia mai mult – coloritul, sânii, părul, şoldurile şi toate micile secrete şi trucuri prin care respectiva îşi punea în valoare ce-avea ea mai bun. Nu puteai zice de fapt că era doar un bătrân pofticios; avea un fel de apreciere de bătrân Solomon, de şef indian sau de bătrân lup de mare. Cu mâinile lui mari şi bătrâne, acoperite de pete, pipăia şi măritatele şi nemăritatele, până şi fetițele, căci şi acestea promiteau, şi niciodată nu se supărase nimeni pentru asta sau pentru numele pe care le inventa, precum „Mandarinele“, „Săniuța“, „Găina Bătrână“ sau „Porumbița Deşirată“. Bătrânul domn grandios. Mulțumit şi răsplătit. Îți dădeai seama din aerul acela de mulțumire pe care-l avea că fusese ceva între el şi femeile care acum erau bătrâne sau moarte, pe care probabil le recunoştea şi le saluta privind nasul acesta sau pieptul celălalt.

Fiii săi nu aveau această calitate. Sigur, nu te aştepți ca bărbații mai tineri să aibă acest gen de seninătate, ca Mississippiul pe înserate, însă ei nu aveau nimic din dezinteresul şi aerul lui contemplativ. Dingbat avea un aer mai romantic decât fratele lui. Nu era moment în care Dingbat să nu fie în vorbă cu vreo fată cuminte. Se spăla din cap până în picioare şi se îmbrăca frumos ca să se ducă să o vadă, într-un acces disperat şi evident de respect onest. Uneori arăta gata să plângă de atâta devotament şi, în timp ce se pregătea, alerga afară din baia parfumată, cu cămaşa curată şi scrobită descheiată, lăsând să i se vadă păroşenia slăbănoagă, ca să îmi aducă aminte să îi cumpăr o floare de corsaj de la Bluegren. Nu ştia ce să mai facă pentru fetele astea şi se considera mereu sub ele. Şi cu cât le respecta mai mult, cu atât mai multe escapade făcea cu tot felul de curviştine, pe care le culegea de la Gunyon’s Paradise şi le ducea cu Stutzul la Forest Preserves sau într-un mic hotel de pe Wilson Avenue, proprietate Karas-Holloway. Dar în după-amiezile de vineri, la cina luată cu toată familia, lângă el se afla

adesea o logodnică, din când în când o profesoară de pian, o creatoare de modele sau o contabilă, sau pur şi simplu o fată casnică, ce purta pe deget inelul de logodnică sau alte astfel de cadouri; iar Dingbat, cu cravată la gât, crispat şi prostit, îi spunea cu venerație „Scumpo“, „Isabel, iubito“ sau „Janice, dragă“ cu vocea aia a lui răguşită, subțire şi neagră.

Însă Einhorn nu avea deloc astfel de sentimente, oricare vor fi fost sentimentele lui în alte situații. Glumea cu neruşinare, ca şi taică-său, dar glumele lui nu sunau la fel; nu înseamnă că n-ar fi fost amuzante, ci că se propulsa prin intermediul lor către un singur scop – seducția. Obiectul glumelor era handicapul lui; râdea de sine într-un anume mod, spunând nu foarte pe ascuns femeilor că dacă s-ar uita un pic mai bine, ar fi surprinse să descopere că nu era handicapat chiar în toate privințele, dimpotrivă. Făcea promisiuni. Astfel că, atunci când punea în funcțiune şarmul lui păcătos şi plin de patimi, aparent atât de nevinovat, asemenea unui preot versat sau ca un domn bătrân din partea căruia nu e nici o problemă să accepți un pic de tachinărie şi o gâdilătură, se fixa cu un singur scop încăpățânat în minte pe un singur lucru, practic acel lucru pentru care se adunau bărbații cu femeile. Şi făcea la fel cu toate; neprevăzând, bineînțeles, cine ştie ce succes, dar sperând totuşi că una dintre ele – frumoasă, îndrăzneață, intrigată de el, dorind să joace un joc ascuns, poate chiar nițel pervers (sugera el), va vedea, va pricepe, va tânji, va arde pentru el. Se uita după fiecare femeie sperând aşa ceva.

Nu voia şi pace să stea schilod, Einhorn al nostru; nu accepta să-şi păstreze sufletul schilav. Uneori îi era tare greu să facă asta; pierdea tot ce se chinuise de nenumărate ori să accepte şi semăna cu lupul din groapa de la grădina zoologică care tot îşi pune botul în colțurile pereților, înainte şi înapoi, înainte şi înapoi. Nu i se întâmpla prea des; probabil nu mai des decât oricăruia dintre noi când se vede pus în fața propriilor demoni. Dar i se întâmpla. Dacă te nimereai să îl atingi când nu putea mânca sau avea un pic de răceală şi puțină febră, sau când se năruise ceva în sistemul său de organizare, sau când poziția lui nu era aşa de proeminentă şi nu primea volumul de omagii şi de corespondență pe care-l voia – sau când era rândul cine ştie cărui adevăr de temut să îşi scoată capul la iveală prin multitudinea de elemente care-i compuneau viața, zicea: „Înainte credeam că dacă nu voi mai putea merge o să înghit tinctură de iod. Făceam masaje şi exerciții şi

contorsiuni, concentrându-mă pe un singur muşchi şi crezând că îl întăresc prin forța voinței mele. Şi nu era decât o mare prostie, Augie, şi teoria Coué etcetera. Pentru cretini. Şi Poți şi tu şi toate rahaturile alea pe care grangurele ăla de Teddy Roosevelt le-a scris în cărțile lui. N-are nimeni cum şti câte am încercat eu înainte să recunosc că nu ajută la nimic. Nu aş fi putut trăi astfel, dar iată că am trăit. Şi tot simt că mai bine aş muri, dar iată că rezist. Dar cu ce efort! Poți s-o duci douăzeci şi nouă de zile fără nici o belea, dar întotdeauna există o a treizecea, când, fir-ar să fie, nu mai poți şi gata, când te simți ca o muscă prinsă de primul ger al iernii, când te uiți în jur şi te gândeşti că eşti Bătrânul Mării cocoțat pe grumazul lui Sindbad; şi în definitiv de ce să care cineva în spate o epavă umană roasă pe dinăuntru de invidie? Dacă societatea ar avea cât de cât bun-simț, m-ar eutanasia. M-ar abandona aşa cum îşi lasă eschimoşii bătrânii într-un iglu, cu hrană pentru doar două zile. Nu te uita aşa nenorocit la mine. Hai, du-te. Vezi dacă are Tillie nevoie de tine“.

Dar asta se întâmpla doar în a treizecea zi, ba chiar şi mai rar de-atât, pentru că în general era sănătos şi se considera un cetățean folositor, ba chiar unul ieşit din comun, şi se lăuda că nu e lucru pe care să nu reuşească să-l scoată la capăt dacă îşi pune el mintea. Şi cu siguranță reuşea să facă lucruri care te dădeau pe spate. Ne trimitea pe toți care încotro ca să rămână singur cu Lollie Fewter; aranja să mergem cu toții la Niles Center ca să-i arătăm Comisarului cine ştie ce proprietate. Ostentativ, îşi găsea ceva important de făcut cât lipseam noi – îşi punea în față dosarele şi informațiile – şi nu se grăbea deloc, simpatic, cu un calm suav în spatele ochelarilor cu ramă de baga, răspunzând la fiecare întrebare în amănunt, ba chiar întârziindu-ne să plecăm ca să îi mai zică ceva lui taică-său despre fațada proprietății sau despre eventualele îmbunătățiri. „Stai să vezi pe hartă unde e stația de autobuz. Ia adu harta, Augie.“ Mă punea să i-o aduc şi îl reținea pe Comisar până ce acesta nu mai avea răbdare, iar Dingbat apăsa ca apucatul pe claxon şi doamna Einhorn, aşezată deja cu plasele cu fructe în spate, striga: „Haide odată, că e cald. Îmi dau duhul aicea“. Iar Lollie trepăda pe coridorul dintre apartament şi birouri, cu peria de praf în mână, în pâcla lustruită, mare şi pufoasă, îmbrăcată subțire din cauza căldurii într-o bluză decoltată şi sandale din pai împletit, asemenea unei fete care a crescut prea mare ca să mai umble cu o păpuşă, zâmbind în sinea ei la vederea acestui joc matern şi matrimonial, leneşă şi nepăsătoare şi, ai putea spune, păstrându-şi forțele

pentru jocul ce avea să urmeze. Clem Tambow a încercat odată să îmi explice care era treaba, dar n-a reuşit să mă convingă, nu pentru că ideea mi se părea caraghioasă sau pentru că aveam un respect copilăresc pentru Einhorn, ci pentru că şi eu îi făceam ochi dulci lui Lollie. Găseam tot felul de scuze să stau cu ea în bucătărie când călca rufele. Îmi povestise despre familia ei de la depozitele de cărbune din Franklin County şi apoi despre bărbaţii de acolo şi ce încercau să-i facă şi ce-i făceau. Mă înfăşurase în sentimente. Numai din vorbe şi abia mă mai puteam ţine în picioare. Curând ne pupam şi ne pipăiam; ba îmi dădea mâna la o parte, ba mă lăsa să i-o bag în rochie, îmi împuia capul cu sfaturi, încântată că eram încă neînceput şi, în cele din urmă, din bunătate, mi-a spus într-o zi că dacă mă întorc pe seară îmi dă voie să o conduc acasă. M-a lăsat aşa de pornit că de-abia mai puteam să-mi mişc picioarele. M-am ascuns în sala de biliard, îngrozit că o să trimită Einhorn după mine. Dar Clem s-a întors cu un mesaj din partea ei că s-a răzgândit. M-am amărât rău, dar cumva m-am simţit şi eliberat, de parcă depăşisem o criză.

– Nu ţi-am zis eu? mi-a spus Clem. Amândoi aveţi acelaşi patron, iar ea e pisicuţa lui. A lui şi a altor câţiva. Da' nu-i pentru tine. Habar n-ai cu ce se mănâncă şi n-ai nici bani.

– S-o ardă focul!

– Ei, Einhorn îi dă orice poftеşte. E mort după ea.

Nu puteam să îmi închipui aşa ceva. Nu avea cum să fie genul lui Einhorn să îşi irosească sentimentele lui importante pe-o vagaboandă. Dar exact asta făcuse. Murea de dragul ei. Einhorn ştia şi că o împarte cu nişte golani de la sala de biliard. Bineînţeles că ştia. Nu era el omul să n-aibă toate informaţiile. Avea o întreagă structură de muşuroi de furnici în sensul ăsta, cu linii negre de cărăuşi care se târau până în vârf din toate direcţiile. Îi spuneau care avea să fie următoarea mutare în procesul Lingle, care avea să fie programul pentru licitaţiile publice, care erau deciziile Tribunalului Appellate, încă înainte să apară în ziar, sau care erau bunurile cele mai vândute, de la blănuri până la rechizite şcolare; aşa că ştia toate mişcările lui Lollie de-a fir a păr.

Eleanor Klein îmi punea întrebări de ordin sentimental. Aveam o drăguță? Arătam numai bun pentru aşa ceva. Vechiul nostru vecin, Kreindl, m-a întrebat şi el asta, dar pe cu totul alt ton, conspirativ. Socotea că nu mai sunt copil şi că putea să-mi vorbească deschis, iar ochii lui gogonați sclipeau cu o lumină fioroasă şi plină de voioşie.

– Schmeist du schon, Augie? Ai vreo prietenă? Fi-miu n-are. Vine de la magazin şi citeşte ziarul. S'interesiert ihm nisht. Nu mai eşti un puşti, nu? Eu eram mai tânăr ca tine şi gefährlich. Nu mă mai săturam. Kotzie nu seamănă cu mine.

Avea mare nevoie să se proclame mai bun, şi de fapt unicul bărbat al casei. Şi într-adevăr arăta viguros când îşi împreuna dinții şi îşi încrețea într-un zâmbet fața aceea bătută de vânt şi aspră. Şi îl bătuseră multe vânturi, căci colinda tot West Side pe jos cu geanta lui de mostre. Pentru că avea fiecare bănuț numărat. Şi avea şi răbdarea şi duritatea pavajului, cum mergea şi trecea de douăzeci de ori pe lună pe lângă aceleaşi ferestre albite de plumb ale unei fabrici, ştiind pe de rost fiecare pătrățel de teren şi fiecare buruiană dintre el şi destinația lui. După ce sosea, se învârtea ore în şir în aşteptarea unui comision de câțiva gologani sau a unei informații.

– Kotzie seamănă cu mă-sa. Este kaltblutig.

Ştiam şi eu că el făcea tot tărăboiul şi toată tevatura cu țipete şi bătăi din picior la el în apartament, când arunca lucruri pe jos.

– Şi ce mai face frate-tău? mă întreba el misterios. Înțeleg că tinerele maidelech se udă în chiloți de dragul lui. Ce mai învârteşte?

Adevărul e că habar n-aveam ce mai făcea Simon zilele astea. Nu-mi spunea şi nici nu părea curios să afle ce-i cu mine, căci în capul lui hotărâse că-s doar un băiat bun la toate angajat la Einhorn.

Odată m-am dus cu Dingbat la o petrecere pe care o dădea una din logodnicele lui şi l-am întâlnit pe frate-meu cu o poloneză într-o rochie portocalie tivită cu blăniță; el era îmbrăcat într-un ditamai costumul, cadrilat, foarte şic şi arăta bine şi mulțumit de sine. Nu a stat mult şi am avut impresia că nu voia să-şi petreacă serile în acelaşi loc unde eram şi eu.

Sau poate l-a deranjat ce-a făcut Dingbat în seara aceea. Recitările şi parodiile răguşite ale lui Dingbat, gâlgâitul de curcan şi chirăielile lui obscene care făceau fetele să țipe de plăcere. Vreo câteva luni eu şi Dingbat am fost amici la toartă. La petreceri mă prosteam pe lângă el, făcând pe caraghiosul, mâna lui dreaptă; sau îmbrățişam fete pe verande şi în curțile din spate, exact ca el. M-a luat sub aripa lui la sala de biliard şi am tras şi nişte partide prieteneşti de box, la care niciodată n-am reuşit să mă pricep, şi am jucat snooker – cu un pic mai mult succes – şi m-am învârtit pe acolo în compania golanilor şi a tupeiştilor, încât bunica Lausch ar fi crezut că, probabil, cel mai rău lucru pe care l-a spus despre mine era o palidă insultă, dacă m-ar fi văzut cum stăteam pe scăunelul lustragiului, deasupra meselor verzi, cu o pălărie care avea găuri de aerisire de mărimea diamantului, decorată cu broşe de aramă şi cu nasturi Al Smith, cu bascheți şi tricou mohican, în toată bâțâiala şi bâzâiala aceea a emisiunilor radio de baseball, declicul markerelor, pocniturile tacurilor, cojile de semințe scuipate pe jos, creta albastră strivită sub tălpi şi praful de talc care plutea prin aer şi-ți făcea mâna fină. Împreună cu aceşti fanfaroni care abia aşteptau să vadă dacă e rost de trosneală, viitorul material uman pentru găşti, hoți de automobile, spărgători, bătăuşi cu mâna grea, haidamaci însărcinați cu ordinea, găinari plini de ambiția de-a deveni mahări ai lumii interlope, cowboy de cartier cu favoriți Jack Horn ce coborau până în josul fălcii, absolvenți de facultate, cartofori de trei lei şi pungaşi obscuri, pugilişti, băieți de „serviciu“ ieşiți la pensie, soți care se căraseră de acasă, şoferi de taxi, camionagii, atleți din liga a ț-şpea. Ori de câte ori îi dădea vreunuia prin cap să caute pricină de ceartă cu mine – şi se învârteau pe acolo destui tipi arțăgoşi care abia aşteptau să te vadă aruncându-le o privire câşă –, Dingbat sărea în apărarea mea.

– Băi, băiatu’ ăsta e un preten de-al meu şi lucrează pentru frati-miu. Vă ia mama dracu’ dacă vă dați la el. Ce v-a găsit, aveți pitici pe creier?

Întotdeauna a fost un om de o mare cinste şi onestitate când era vorba de loialitate şi onoare; labele lui osoase erau pregătite să se apere, iar tocurile lui cubaneze se propteau zdravăn în podea; bărbia lui brăzdată se ridica deja într-o poziție belicoasă, pe umărul cămăşii apretate. Şi apoi era pregătit să înceapă jocul de picioare şi să care pumni.

Nu aveau însă loc bătăi din cauza mea. Dacă existase vreo doctrină de-a bunicii Lausch care îmi intrase şi mie în cap, păi aceasta era cea a răspunsului măsurat, deşi în ceea ce-o privea pe ea genul ăsta de reacție venea mai mult din tactică decât din bunătatea inimii ei, acel mod de-a te descotorosi dintr-o singură replică de păgâni, tăntălăi şi capete seci. Aşa că nu încerc să spun că eram un spirit pacifist, ce ştia să îndepărteze furia oarbă, sau integer vitae (cum aş fi putut oare?) care îi determina pe toți lupii ăştia să mă respecte; dar n-aveam deloc apetit pentru un veşnic semn de pericol, ca Tybalt care mijeşte ochii şi se arcuieşte să sară la beregată, în numele vreunui cod, şi nu mă simțeam în nici un fel curios să aflu cum este când loveşti pe altul sau când altul te loveşte pe tine, aşa că refuzam orice provocare de-a lua fața vreunuia sau de a mi se lua mie fața.

Aici împărtăşeam şi părerile lui Einhorn, al cărui exemplu favorit era acela în care el şedea în Stutz – cum proceda uneori, când era depus acolo ca să poată urmări vreun meci de tenis sau vreun joc de maidan – şi deodată s-a trezit cu un hamal de la terenurile de cărbune agitând un levier pentru că claxonase de vreo două ori să se dea Stutzul deoparte, iar Dingbat nu era acolo ca să-l mute. „Şi ce era să fac“, îmi spunea Einhorn, „dacă se apuca să învârtă levierul şi-mi trăgea una în față, fără să întrebe nimic? Cum stăteam acolo cu mâinile pe volan, avea să creadă că sunt şoferul. Trebuia să încep repede să vorbesc. Dar oare puteam? Cu ce să impresionezi un animal ca ăsta? Să mă prefac că leşin şi să fac pe mortul? O, Doamne! Nici înainte de a mă îmbolnăvi n-am fost cine ştie ce forțos, aş fi făcut aproape orice până să mă apuc să mă pocnesc cu vreun dobitoc de ăsta, o gorilă cu muşchi în loc de creier, un individ care nu caută decât ceartă. Ăsta e genul de oraş în care dacă pleci să faci o plimbare liniştită te poți trezi că te întorci acasă cu ditamai ochiul vânăt sau cu borşul dat pe nas şi asta probabil de pe urma vreunui baston de polițist la fel de bine ca de pe urma vreunor derbedei care n-au destui bani în buzunar să se ducă la femei în Riverview şi atunci stau şi ei ca neisprăviții pe alee şi te-aşteaptă la cotitură. Pentru că, ştii, polițiştii nu trăiesc din banii de la stat, mai ales când există toți banii ăştia ai cartelului crimei din care vor şi ei o felie. Nu e camion cu băutură de contrabandă care să poată parcurge mai mult de-un kilometru fără să fie tras pe dreapta de vreo maşină de poliție. Aşa că nici capul nu-i doare. Am auzit că aproape au omorât în bătaie nişte tipi numai pentru că nu ştiau destulă engleză ca să răspundă la întrebări.“

Şi acum, cu viclenia avidă a nasului şi a ochilor lui cu cearcăne, începea să pluseze; uneori, cu părul ăla alb care îi creştea în smocuri peste urechi şi cu capul ridicat şi dat pe spate, arăta impozant, mai degrabă suferind pentru ceva decât din cauza a ceva, relaxându-şi tensiunea aceea auto-protectoare. „Dar există şi un soi de avantaj pe care poți să-l obții într-un loc afurisit ca Chicago, şi anume acela că n-ai ce iluzii să-ți faci. Câtă vreme în toate capitalele mari ale lumii există un motiv să crezi că umanitatea e diferită. Toată cultura aia antică şi toate operele minunate expuse publicului, Michelangelo, Christopher Wren, toate ceremoniile alea, cum e prezentarea steagului la parada Gărzilor sau îngroparea vreunui om important în Pantheon la Paris. Vezi acele lucruri magice şi crezi că orice urmă de sălbăticie e de domeniul trecutului. Slabe speranțe. Apoi, te gândeşti mai bine şi vezi că după ce au oprit femeile să mai lucreze în minele de cărbuni sau au dărâmat Bastilia şi au scăpat de tribunalele Inchiziției şi de lettres de cachet, au alungat iezuiții, au sporit educația şi au construit spitale, au răspândit legea curteniei şi a politeții, vezi că urmează cinci sau şase ani de război şi revoluții în care douăzeci de milioane de oameni sunt şterşi de pe fața pământului. Şi cred ei că sunt mai puține şanse să mori acolo decât aici? Mă fac să râd. N-au decât să se laude că, vezi, Doamne, au oameni mai de calitate acolo, dar să nu îmi vină mie să-mi spună că singurele ființe omeneşti care se scaldă în sânge sunt în Orinoco unde vânează capete sau în Cicero la bordelul lui Al Capone. Oricum, cei mai de calitate sunt primii maltratați şi ucişi. Am văzut o pictură cu Aristotel călărit ca un cal de-o târfă nemernică. Apoi Pitagora, care-a fost ucis din cauza unui desen; sau Seneca, cel care a trebuit să-şi taie singur venele; ăştia sunt dascălii şi sfinții care-au devenit martiri.“

„Însă uneori mă gândesc“, zicea el, „ce fac dacă intră un individ cu o armă şi mă vede la birou? Şi dacă spune: «Mâinile sus!», crezi tu că ar aştepta să-i explic eu că am brațele paralizate? Mi-ar trage un glonț imediat. Ar crede că încerc să bag mâna în sertar sau să apăs un buton de alarmă şi «La revedere, Einhorn». Uită-te şi tu la statisticile de jafuri şi spune dacă greşesc. Ce-ar trebui eu să fac e să-mi pun deasupra capului o tăbliță cu «Olog». Dar nu cred că mi-ar plăcea să văd aşa ceva pe perete tot timpul. Sper doar că afişele în care li se dă de înțeles că suntem în contact direct cu agenția Pinkerton şi cu Brink îi vor ține deoparte.“

Adesea se lăsa în voia gândurilor negre şi, în ciuda faptului că era un om avansat în multe privințe, Moartea sa umbla în continuare înveşmântată în straiele acelea zdrențuite de mumie pe care le ştim; aceeaşi Moarte pe care fetele frumoase nu o zăresc în oglinzile lor pentru că oglinzile le sunt ocupate de sânii lor albi, de lumina albastră a vechilor râuri îngemănate, de oraşele de pe fereastră, pestrițe asemenea podelelor lor. Moartea asta era un pungaş bătrân cu oase ce se zăreau prin franjurii pantalonilor de piele întoarsă, nu un gentil Sir Cedric Hardwicke ce le dă bineț băieților cocoțat pe creanga unui măr, dintr-o piesă pe care am văzut-o odată. Einhorn n-avea idee de aşa ceva, dar era superstițios în legătură cu acest Tâlhar înspăimântător, şi doar făcea pe stoicul Thanatopsis, când de fapt făcea manevre în aşa fel încât să învingă acest spectru – Moartea! – care câştigase deja atâta teren.

Poate că acesta era singurul zeu în care credea.

Deseori m-am gândit că, în adâncul sufletului său, Einhorn se predase complet fricii. Dar când credeai că i-ai dat lui Einhorn de capăt şi eşti gata să-i dezlegi enigma, te trezeai nu în centrul unui labirint, ci pe un bulevard imens; şi el venea din cu totul altă direcție – un guvernator într-o limuzină, înconjurat de gărzi, dominator şi necesar, îndrăgit de toată lumea, a cărui moarte nu era decât un element, unul foarte îndepărtat, din intimitatea lui.

Într-una din Discuțiile de la gura sobei, FDR (Franklin D. Roosevelt) a făcut o impresie deosebită asupra nației spunând „N.B.“ – care înseamnă Nota Bene. (n.a.)

Henric al V-lea, Actul V, Scena 2 – William Shakespeare, Opere V, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, București, 1958, traducere de Ion Vinea

Somebody's Stenog este titlul prescurtat pentru Somebody's Stenographer, revistă de benzi desenate inaugurată în 1918 şi care are drept obiect viața angajatelor dintr-un birou.

Joc de cărți jucat de patru persoane cu un pachet de patruzeci şi opt de cărți

Hamlet, Actul II, Scena 2 – William Shakespeare, Teatru, Editura Univers, Bucureşti, 1971, traducere de Ion Vinea

O nouă trimitere la piesa lui W. Shakespeare; Bellow parafrazează un citat mai amplu (Hamlet, ibid.).

Capitolul VI

Oare ce îmi doream eu să am din toate astea? Nu aş fi ştiut să spun. Fratele meu Simon nu era cu mult mai mare decât mine şi atât el, cât şi alții de vârsta noastră aveau deja o idee clară despre ce însemna un trai pe lumea asta şi îşi aleseseră calea deja, câtă vreme eu încă mă învârteam fără țel. Iar Einhorn ştia prea bine ce putea obține de la mine, pe când mie nu mi-era clar ce aveam să primesc de la el. Ştiu doar că tânjeam, dar nu înțelegeam prea bine după ce anume.

Înainte ca viciul şi defectele să fie admise în istoveala maturității, îndeajuns de comune şi plicticoase ca să fie îndelung arătate, există sau se presupune că există nişte vremuri mătăsoase, candide, în mijlocul naturii, asemenea bucolicelor cu păstori sicilieni îndrăgostiți sau cu lei pe care-i goneşti cu pietre şi şerpi de aur ce din nodurile lor se împrăştie în fisurile Eryxului. Scene timpurii din viață, adică; pentru fiecare din noi, căci fiecare începe cu un Eden şi trece prin întorsături, durere, distorsiuni şi moarte în întunericul în care, se spune, avem speranța să intrăm pentru a începe din nou. Avem oroare de cenuşiu, de pişcătura ce ne anunță moartea, de gura scandaloasă şi ochii plini de groază, de orice îți trece prin minte când nu-ți aminteşti să fi fost vreodată fericit şi nici nu speri că ai putea fi. Dar atunci când nu există nici o Sicilie cu păstori, nici un tablou de natură făcut cu mână largă, şi eşti împins devreme către îndatoriri civice, nu trimis în efod dinaintea lui Eli să începi serviciul la templu, nu pus pe cal de către surorile tale înlăcrimate să pleci să studiezi greaca în Bogotá, ci aterizezi într-o sală de biliard – la ce lucruri mărețe te poate duce asta? Şi ce fericire sau antidot împotriva nenorocirii îți poate asta oferi în locul cimpoaielor şi al oilor sau al inocenței muzicale, hrănite cu lapte, sau chiar în locul plimbărilor în natură cu un tutore palid cu ochelari şi al lecțiilor de vioară? Prieteni, tovarăşi din specia umană, semeni ai mei, nu există vreun mod mai scurt, mai concis sau mai restrâns de a spune unde te duce asta. Crusoe, rămas singur în natură, sub stele, a avut parte de treburi până peste cap, de momente dificile, confruntându-se cu fiara din el, iar eu mă aflu într-o mulțime ce evoluează cu şi mai mari hopuri şi îndoieli, şi-s parte din ea.

Şi, că vorbeam de înaltele îndatoriri civice, Dingbat a avut un astfel de efect asupra mea, pentru scurtă vreme. El credea că mă poate învăța lucruri despre care nici fratele lui n-ar fi fost în stare să mă învețe. Am aflat că Dingbat era plin de dorința de a-şi dovedi valoarea în ochii Comisarului şi ai lui Einhorn şi năzuia să producă un succes, unul care să-i fie caracteristic. Jura că o să reuşească, că are tot ce-i trebuie ca să capete avere şi reputație, şi dorea să strălucească în calitate de sponsor în box, să fie anunțat la radio printre personalitățile care trec prin ring înainte de marele meci, cu ochelari ce lucesc precum diamantele. Uneori, găsea câte un boxer pe care să-l păstorească, cineva care se lăsa uşor dus de nas. Şi la această dată devenise managerul unui sportiv de categorie grea. În sfârşit, ne-a spus, ăsta era bun. Nails Nagel. Dingbat se ocupase şi de categorii mijlocii şi uşoare, dar un sportiv bun de categorie grea făcea cele mai multe parale, cu condiția să fie material de campion, ceea ce, ne-a declarat Dingbat – cu cel mai sincer strigăt în care se anunța gata de luptă –, Nails era cu prisosință. Nails îşi permitea şi el să creadă asta uneori; în sinea lui probabil nu credea, căci de-ar fi fost aşa s-ar fi aruncat cu tot sufletul în această încercare şi nu s-ar mai fi dus la slujba lui din cimitirul de maşini. Era încet şi spasmodic în modul în care îşi folosea mâinile încoronate de murdărie de la capătul brațelor sale albe şi aspre, întărite cu muşchi grei la încheieturi. Falca lui molatică şi neagră era şi ea astfel întărită, coborând țeapănă către gâtul lui bărbierit, ca să-l ocrotească de pumni; creştetul capului îi era înconjurat de-o şapcă, cu cozorocul împins înainte peste ochii lui ascunşi ca-ntr-un bârlog. O bărbăție lovită şi decentă, ce nu voia să facă nimănui nimic rău, un vârtej de păr de cal sau un ghem zdrențuit de virilitate molâie, asta era impresia pe care ți-o dădea. Era foarte puternic şi suporta loviturile ca un înger; iar trupul lui mare, alb, care te flanca, se mişca destul de rapid pentru unul de categorie grea. Ce n-avea însă era inteligență în ring. Depindea de Dingbat să-i spună ce-are de făcut, accepta să fie condus şi nu putea să-i țină eficient piept, căci limba lui, între dinții săi lipsă, era tare înceată, iar şmecherii de la sala de biliard spuneau: „Treci pe motorină; n-o să se răstoarne pe vremea asta“. Nu i se potrivea rolul de luptător în ring fiului găinăresei. Maică-sa lucrase ani de zile în camera din spate a unui magazin de păsări, jumulind găini şi gâşte, o femeie îmbrăcată în iută care nu-şi putea închide buzele peste dinți. Făcea bănuți buni, iar Nails încă lua de la ea mai mult decât câştiga. Asta era singura şmecherie pentru care avea cât de cât talent cum trebuie.

Totuşi, ținea morțiş să fie admirat ca luptător şi a fost nebun de fericire într-o zi când Dingbat l-a luat cu el să-i stea alături, în timp ce a ținut un discurs la un club de adolescenți dintr-un subsol de pe Division Street, invitat de un tovarăş de biliard care era acolo sponsor. S-a întâmplat după cum urmează: atât Dingbat, cât şi Nails în cele mai bune haine ale lor, cu pantofi negri din piele întoarsă, pălării ca foaia de hârtie, îndesate peste ochi şi lanțuri pe care-şi țineau cheile. „Copii, primul lucru pe care trebuie să-l înțelegeți este cât de important e să trăiți în curățenie, să vă antrenați mult, să mâncați multe legume şi să beți lapte, şi să dormiți cu ferestrele deschise. Să luăm de pildă un boxer precum prietenul meu aici de față“ – Nails rânjind fericit, binecuvântându-i cu mănuşa ridicată – „fie că suntem în turneu, n-are importanță unde, Nails asudă din greu măcar o dată pe zi. Apoi, face un duş fierbinte şi se şterge bine cu prosopul. Scoate toxinele prin pori şi unica dată când are voie să fumeze este atunci când îi ofer un trabuc, după o victorie. Chiar citeam articolul lui Tex Richard zilele trecute în Post, că înainte de lupta cu Willard, când erau o sută de grade la umbră în Ohio, Dempsey era aşa de bine antrenat că atunci când a tras un pui de somn înainte de meci, numai în chiloți, s-a trezit cu ei perfect uscați şi nu avea nici o picătură de sudoare pe el. Copii, vreau să vă spun că ăsta e mare lucru! Asta e una din căile demne pe care le aveți în față. Deci, ascultați ce vă spun, şi nu vă apucați să vă jucați cu cocoşelul. Nu pot să vă spun cât de important e lucrul ăsta. Lăsați-l în pace. Nu numai dacă vreți să fiți atleți, deşi sunt puține lucruri care merită mai mult ca asta, ci chiar şi dacă aveți alte ambiții, căci ăsta e primul loc unde-o zbârceşti. Aşa că, mâinile jos; vă zăpăceşte la cap. Şi nu vă faceți de cap nici cu prietenele voastre. Nu vă ajută nici vouă, nici lor la nimic. Vă zic eu, şi vă spun aşa, direct, pentru că nu cred în ascunzişuri şi umblatul pe după pod. Golănaşii ăştia şmecheri pe care îi zăriți pe stradă – treceți pe lângă ei. Dacă vreți s-aveți o iubită, şi în definitiv nu văd de ce nu, există atâtea fete cuminți din care să alegeți, genul care n-o să vă înhațe niciodată de prohab sau să vă lase să vă lălăiți pe lângă ele până la unu dimineața în pipăieli pe scările din fața casei“ – şi aşa mai departe, cu privirea aceea sinceră ațintită pe cei prezenți aşezați în scaunele pliante.

Era perfect pentru Dingbat să fie manager. Şi era tot ce voia, să țină discursuri (fratele lui era genul de orator de confrerie secretă sau de banchet) şi să-l târască pe Nails afară din dormitor, ca să lucreze în parc, şi

să îl convingă cu frumosul, să-l antreneze, să necheze şi să se agite în jur şi să-şi dispute echipamentul la sala de box a lui Trafton, perorând supărat cum că el are întâietate asupra sacilor de box din camerele ce puteau a unsori făcute din bălegar pentru muşchii obosiți şi răsunau de corzile pe care le săreau boxerii sau de uşile trântite ale vestiarelor, camere întunecoase şi pline de material uman polonez, italian, negru, cu muşchi de granit lucind de sudoare, unde se afla ceata dichisită de proprietari şi socotitori de procente. După ce a reuşit să-l ajute pe Nails să-şi intre în mână, l-a luat în turneu, spre vest, cu autobuzul, cu bani împrumutați de la Einhorn, trimişi telegrafic în Salt Lake City, unde aterizaseră complet faliți şi de unde s-au întors hămesiți şi albi. Nails câştigase două lupte din şase şi le-a venit tare greu să suporte glumele făcute pe seama lor la sala de biliard.

Însă Dingbat a pus boxul în cui o bucată de timp; cam pe vremea asta a avut loc marea evadare de la Joliet, iar el, fiind caporal în Garda Națională, a fost chemat la datorie de guvernator. Imediat s-a schimbat în haine kaki şi pălărie de campanie, neascunzându-şi teama că va fi poate în patrula ce avea să-l înconjoare pe Tommy O'Connor sau pe Larry Aviatoru' sau pe Bugsy Gonzales, pe care îi admira.

– Aruncă-te şi tu într-un şanț, prostule, şi stai nemişcat, i-a spus Einhorn. Poliția de stat o să-i prindă oricum înainte să ajungi tu în tren şi probabil că n-o să ai de îndurat ceva mai groaznic decât un drum pe aglomerație şi un prânz cu fasole.

Comisarul, care cam suferise cu sănătatea în ultima vreme, a strigat din pat:

– Hai să te vedem, Cholly Chaplin, înainte să pleci.

Şi când Dingbat, cu o mutră lovită şi cu picioarele îmbrăcate în pantalonii ăia diformi i s-a înfățişat în fața ochilor, Comisarul i-a zis teribil de amuzat: „Ii-dii-otule!" Dingbat s-a retras ofticat până peste poate şi fără să priceapă. Doamna Einhorn s-a speriat de uniformă şi a plâns, agățată de gâtul lui Lollie Fewter. Apoi Dingbat a staționat câteva zile lângă Joliet pe o vreme ploioasă şi s-a întors mai slab, mai negricios şi istovit peste măsură, cu ochii întărâtați, dar închizându-se de atâta oboseală. Însă şi-a reluat antrenamentele cu Nails imediat. Îi făcuse rost de un meci în Muskegon,

Michigan. Einhorn m-a trimis codiță după ei ca să îi povestesc exact ce se întâmpla cu Dingbat şi Nails în provincie. Mi-a zis:

– Augie, îți datorez o vacanță. Dacă prietenul tău Klein, în care n-am prea mare încredere, o să îți țină locul câteva după-amiezi, poți să te duci şi să îți faci excursia. Poate că o să-i dea încredere lui Nagel să aibă pe cineva de partea lui în colțul lui. Dingbat îi agită prea tare biciul deasupra capului şi-l descurajează. Poate n-ar fi rea o terță persoană cu voie bună – sursum corda. Ei, cum stai cu latina, băiete?

Einhorn se bucura ca un diavol de ideea lui; când ce voia el coincidea şi cu o faptă bună, se simțea foarte emoționat. L-a strigat pe taică-său şi i-a spus: „Tată, dă-i lui Augie zece dolari. Pleacă pentru mine într-o excursie“ – arătându-mi astfel că exista un obstacol de trecut. Comisarul mi-a dat cu bucurie, fiind un tip larg la mână, care nu se uita la mărimea sumei; era exemplar modul în care se despărțea de parale.

Dingbat s-a bucurat că merg şi eu şi ne-a ținut tuturor o cuvântare, cu acea impertinență animalică pe care o afişa de câte ori prelua conducerea:

– Gata, băieți, de data asta tre’ să strălucim...

Bietul Nails n-arăta prea grozav în haina de culoarea dudelor ce cădea prost pe muşchii lui, iar geanta plină cu hanțe îi atârna peste picioroangele uriaşe la fel de greu ca uneltele unui instalator. O față imensă ca un pământ de grădină afânat care aşteaptă să fie udat. Şi în mijlocul acestei uscăciuni poroase, o pereche de ochi alburii care se aşteptau la ce-i mai rău şi un nas strâmbat de pumni.

Ce era mai rău pe ziua aceea se întâmplase deja altcuiva; unul din frații Aiello fusese găsit împuşcat mortal în decapotabila lui. Toate amănuntele erau date în ziarul Examiner; le-am citit în tramvaiul care ne ducea spre port şi Nails chiar ne-a spus că a jucat odată mingea cu acest Aiello sau aşa credea. Era tare pleoştit. Dar era încă devreme, de-abia se crăpase de ziuă, iar străzile de la periferie atinse de zori abia se desluşeau în depărtare, căci numai o picătură albă de soare se prelingea pe marginile clădirilor. Când am mers în port la Saugatuck şi am ieşit din hangar, brusc pâcla din oraş s-a sfârşit într-un balansoar de apă de un albastru înflăcărat, de la malurile

negre până la albeața aurie dinspre est. Punțile albe de la pudra de plumb fuseseră abia spălate şi luceau în toate culorile apei şi căldurii din Golful Mexic, iar pescăruşii se lăsau în voia curenților de aer. În sfârşit, Dingbat era fericit. L-a pus pe Nails să-şi facă exercițiile pe punte, înainte să se aglomereze prea tare. După opt ore pe apă fără să se încălzească avea să fie prea rigid ca să mai poată lupta în seara aceea. Aşa că Nails s-a apucat să tropăie, zâmbind; era şi el un om schimbat în acest soare de apă repede, cu pescăruşi care plonjau brusc la suprafață să prindă bucăți de pâine. A descărcat câteva lovituri din capul pieptului, animat, tehnic şi periculos, iar Dingbat, dungat ca piciorul de lăcustă, îl sfătuia să bage mai multă forță din umăr. Erau foarte convinşi că plutesc spre victorie. După care, ei doi au păşit pe mocheta rozalie a salonului să-şi ia cafeaua, iar eu am rămas pe punte în miracolul soarelui, al culorilor şi al mirosurilor de fân care veneau din cală unde erau nişte cai de la un circ care făcuse turul târgurilor; îmi cânta sângele în vene stând acolo în albastru şi căldură, cu aerul molatic cățărându-se pe mine dinspre tălpile încălțate în tenişii foarte uzați, prea mari pentru mine, dați cu vopsea neagră, pe cracul blugilor în sus, până la capul meu cu o claie deasă de păr, ca să-l ocrotească de duritatea balustradei.

Când ne-am găsit în mijlocul apei calde şi dulci, Dingbat a ieşit din salon cu două tinerele, prietene de-ale lui Isabel sau Janice, pe care le-a întâlnit acolo, amândouă îmbrăcate în costume de tenis şi cu funde în păr: plecaseră în vacanță, ca să alerge şi să tragă lovituri înalte pe terenurile de tenis din stațiunea Saugatuck şi să-şi exerseze în canoe piepturile lor bine formate pe apa calmă a țărmului. El a făcut semn cu pălăria către priveliştea de care ne îndepărtam, iar părul lui extraordinar a prins şansa de a se înfoia în soare şi a scăpa de parfumuri – ce era oare mai minunat pentru un tânăr manager de box în ascensiune decât să se plimbe agale în pantofii lui albi, cu pantalonii de yachting suflecați, într-o dimineață proaspătă în care speranțele omului sunt încurajate, şi să facă pe cavalerul cu fetele? Nails a rămas în salon, încercând să ia premiul cel mare de la un automat numit Gheara, o macara de jucărie dintr-o vitrină în care erau o grămadă de aparate foto, stilouri şi lanterne îngropate într-un munte de bomboane ieftine. Dacă puneai înăuntru un gologan, puteai s-o manevrezi cu două manete, una care o direcționa, iar alta care făcea gheara să se strângă. Nu a câştigat nimic după cincizeci de

cenți, cu excepția unei mâini de bomboane păstoase. Voia un aparat foto pentru maică-sa.

Aşa că a împărțit cu mine bomboanele pe punte şi apoi a declarat că şi-a forțat ochii prea tare la automat şi că se simțea amețit, dar de fapt era afectat de mişcarea vaporului care tăia apa lin, şi când am ajuns aproape de țărmul lacului Michigan şi valurile sale agitate, l-a apucat răul de mare, se albise ca un polip, până în fundul celor mai adânci riduri. În timp ce vomita, Dingbat îl ținea strâns din spate – era băiatu' lui şi avea de gând să îl scape şi din ghearele morții – şi pleda cu neascunsă amărăciune şi dezamăgire: „Măi frate, abține-te, pentru numele Domnului!" Dar Nails a continuat să se înece şi să înghită aerul în piept, iar părul îi atârna umed pe fața rece şi peste ochii ce tânjeau la uscat. Când am ajuns la Saugatuck nici n-am îndrăznit să-i spunem că mai aveam câteva ore până la Muskegon. Dingbat l-a dus sub punte să se întindă. Nails nu se putea simți în siguranță decât pe câteva străzi din întreaga lume.

La Muskegon l-am condus afară, galben şi stors, pe scândurile debarcaderului, într-un loc unde apa era aşa de liniştită că se vedea nisipul de la fund, nici bibanii n-aveau unde să se ascundă de pescarii amatori care veneau acolo după-amiaza. Ne-am dus la Asociația Tinerilor Creştini şi l-am spălat, am mâncat nişte friptură de vită, după care ne-am dus la sală. Deşi se plângea de dureri de cap şi voia să stea întins, Dingbat îl tot bătea la cap să-şi intre în formă. „Dacă te las aşa, o să zaci acolo şi o să te simți ultimul om, şi n-ai să fii în stare să te lupți nici cât o momâie diseară. Ştiu eu ce-ți trebuie. Augie o să se ducă să-ți ia nişte aspirine. Tu apucă-te şi aleargă ca să dai jos ce-ai mâncat." M-am întors cu pastilele, iar Nails, alb la față şi cu cârcei de la mişcarea făcută în camera întunecoasă şi neaerisită, stătea jos şi gâfâia complet demoralizat pe sub coşurile de baschet, iar Dingbat îi freca pieptul şi încerca să îi insufle încredere, dar nu reuşea decât să-l deprime şi mai rău, neştiind să îl încurajeze fără să îl amenințe. „Omule, unde ți-e voința, unde-ți sunt rezervele?"

Totul în zadar. Soarele apunea şi mai era doar o oră până la confruntare; ne-am dus să şedem în piață, dar şi acolo era un miros puternic de apă dulce şi Nails era îngrețoşat şi stătea prăvălit, cu capul într-o parte. „Ei, haide", i-a spus Dingbat. „O să facem şi noi ce putem."

Lupta se ținea la Clubul Leilor. Nails era protagonistul celui de-al doilea meci împotriva unui tip numit Prințul Jaworski, care lucra ca operator de pickhammer la uzina Brunswick şi care a primit toate încurajările publicului, mai ales când Nails se prăbuşea şi se apăra de el sau îl înşfăca în braţe, arătând speriat de moarte în sclipirea uscată de borax a ringului, chiorându-se la feţele de lângă ring şi căscând gura la strigătele ucigaşe şi stridente. Jaworski venea greoi după el, iar pumnii îi descriau cercuri largi. Era şi mai înalt decât bietul Nails şi ajungea mai bine să-l lovească şi, după socoteala mea, era şi cu cinci ani mai tânăr. Dingbat era alb de furie din pricina huiduielilor şi a ţipat la Nails când acesta a venit în colţ. „Dacă nu-l loveşti măcar o dată runda asta, am să plec şi-am să te las aici.“ „Ţi-am spus să luăm trenul“, i-a zis Nails, „dar mureai să dai patru dolari mai puţin.“ A ascultat totuşi ţipetele ce se ridicau împotriva lui, cu ochii măriţi, şi a plonjat cu mai mult spirit în runda a doua, aruncându-se asupra lui Jaworski fără să-i mai pese, vânturându-şi pumnii lui albi şi noduroşi cu mişcări ucigătoare de băiat de la periferie. Însă în cea de-a treia rundă a fost lovit exact în locul cel mai sensibil, în burtă, şi a căzut secerat; apoi a început numărătoarea într-o teroare de urlete şi lătrături, de acuzaţii că s-a aruncat special la pământ şi că meciul a fost aranjat, iar Dingbat, care încălecase peste sfoară şi îşi flutura pălăria la arbitru, şi-a pus mâinile în jurul capului şi şi-a acoperit urechile. Nails a ieşit din ring îndoit de durere, cu ochi morţi în scânteierile albe ale luminii electrice şi cu favoriţii uzi, ca un strat de muşchi crescut pe buretele împietrit al obrazului. L-am ajutat să se îmbrace şi l-am dus înapoi la Asociaţia Tinerilor Creştini, unde l-am pus în pat şi l-am închis în cameră, iar apoi l-am aşteptat afară în stradă pe Dingbat ca să îl împiedic să se ducă la el şi să-i dea cu piciorul în uşă. Dar era prea supărat şi căzut ca să mai facă asta. Am făcut o plimbare amândoi şi am cumpărat cartofi prăjiţi în untură de la o tonetă de pe stradă, după care am tras pe dreapta.

De dimineaţă a trebuit să ne vindem biletele de întoarcere ca să plătim hotelul, căci Dingbat contase că o să primim ceva de pe urma meciului şi acum eram pe jantă. Am făcut autostopul până la Chicago şi am petrecut o noapte pe plajă la Harbert, un pic mai încolo de St. Joe, cu Nails înfăşurat în halat şi eu şi Dingbat împărţind un fulgarin. Ne-am continuat drumul ziua următoare, spre Gary şi Hammond, într-o remorcă ce venea din Flint, pe lângă docuri şi gropi de gunoi cu pucioasă şi cărbune, de vedeam flăcări, nu

lumină, din cauza zăpuşelii, străbătând spațiul aerului de după-amiază printre uriaşele vaci negre Pasiphae şi alte animale adunate în coloană, fără capete, rostogolind o umbră de fum, într-un tablou monumental cu şeminee şi mori – ici şi colo câte un boiler vechi sau un morman de cenuşă în păpurişte a dospind de cuiburile broaştelor. Dacă ai văzut Londra pe timp de iarnă, deschizându-şi gura tunătoare în ultimele minute ale râului de lumină sau te-ai întors cu țiuitul rece al Alpilor în Torino, în aburul alb de decembrie, atunci ai cunoscut genul ăsta de grandoare pe care o are un loc. Treizeci de kilometri în aglomerație pe un drum acoperit de pete de benzină, unde vulcani ca nişte furnale, cu gaz, mecanici, coceau elementele fundamentale ale lui Empedocle, transformându-le în fontă, traverse, şine; şi alți zece kilometri de oraş răsfirat, cinci de oraş înghesuit – partea cu locuințe închiriate – şi am coborât din remorcă nu foarte departe de Loop, apoi ne-am dus la Thompson's pentru o tocană şi nişte spaghete, lângă Agenția de detectivi şi în mijlocul cartierului de cinematografe împestrițat cu afişe mari.

Nu i-a păsat nimănui prea mult de întoarcerea noastră. Pentru că între timp fusese un incendiu în clădirea lui Einhorn. Distrusese sufrageria – erau găuri mari negre şi urât mirositoare în mohair, covorul oriental era distrus, iar masa de mahon din bibliotecă şi colecția de clasici scoasă de Harvard fusese pârlită şi apoi udată de tulumba pompierilor. Einhorn ceruse despăgubire două mii de dolari; inspectorul n-a fost de acord că incendiul s-a declanşat din cauza unui scurtcircuit, ci a sugerat că ar fi fost pus şi se auzeau zvonuri cum că voia să fie mituit. Bavatsky nu era acolo; a trebuit să preiau o parte din sarcinile lui o vreme, însă am avut destulă minte în cap să nu întreb nimic de el, căci ştiam că probabil se ascunde. În ziua în care a izbucnit focul, Tillie Einhorn era în vizită la vară-sa, iar Jimmy Klein îl dusese pe Comisarul suferind în parc. Comisarul n-arăta deloc mulțumit. Dormitorul lui era legat de sufragerie, unde mirosul a stăruit săptămâni întregi, şi el zăcea tăcut şi încruntat, condangându-şi fiul pentru modul în care-şi conducea afacerile. Tillie cerea mobilă nouă, şi era furios şi pe ea – femeile astea nesățioase, lacome de mobilă nouă, cu veşnica lor dorință de a-şi face un cuib.

– Nu mai bine-ți dau eu cele cinci-şase sute de dolari pe care vrei să le iei de la compania de asigurări? i-a zis Comisarul fiului său. Măcar să nu mai

trebuiască să miros acest ipisch în ultimele zile pe care le mai am? Willie, ştiai că nu mă simt bine.

Asta aşa era. Cu nasul coroiat, alb la faţă şi solemn, Einhorn a primit dojana pe care o merita, filial, de la Comisarul care se ridicase din pat, în izmene şi halat de brocart, deschis în faţă, lung până la călcâie, de-abia ţinându-se pe picioare în bucătărie şi refuzând sprijinul natural al spetezei scaunului, independent.

– Da, tată, a răspuns Einhorn, cu starea neplăcută a unei fapte nedemne atârnând înfăşurată nu prea strâns de două ori în jurul gâtului; şi fără umor, ci anevoie şi aproape încrâncenat, s-a uitat la mine.

Acum aflasem cu certitudine că el era autorul focului şi probabil se gândea că am să-i aflu toate secretele. Erau în siguranţă, însă îl lovea în mândrie să ştie că ar putea fi aflate. M-am făcut cât mai mic şi nu i-am amintit să mă plătească săptămâna aceea. Poate că eram prea delicat, dar eram la o vârstă a exagerărilor.

A trecut şi vara, a reînceput şcoala, iar compania de asigurări tot nu era mulţumită. Am aflat de la Clem că Einhorn îl bătea la cap pe Tambow seniorul să găsească pe cineva de la primărie care să poată deschide discuţia despre asigurare cu vreun vicepreşedinte şi ştiu că a scris câteva scrisori personal, plângându-se că unul dintre cei mai mari agenţi de bursă nu e în stare să rezolve un mic incendiu. Cum se aşteptau ei oare să-şi convingă clienţii că pierderile le vor fi restituite imediat? După cum vă aşteptaţi, se asigurase la compania cu care făcea cele mai multe afaceri. Holloway Enterprises era cea care plătea cei mai mulţi bani pentru o proprietate care valora un sfert de milion de dolari şi, deci, probabil că existau dovezi foarte clare că focul fusese pus, căci sunt absolut sigur că respectiva companie n-avea nici un interes să nu coopereze. Mobila urât mirositoare, carbonizată, acoperită cu pânză de cort, a rămas acolo până când Comisarul n-a mai suportat şi a mutat-o în curte, unde copiii se jucau de-a Regele-pe-Deal cu ea, iar vânzătorii de vechituri au apărut cu oferte să o ia de acolo, asudând umil în jurul biroului, până când Einhorn se îndura să-i primească şi să le spună că nu, se gândea s-o doneze la Armata Salvării după ce se rezolva chestiunea asigurării.

De fapt îi promisese deja lui Kreindl că i-o vinde, care avea de gând s-o recondiționeze. Mai ales din cauza neajunsurilor pe care le avea, Einhorn voia să primească bani cât mai mulți pentru ea. Asta şi din cauza disprețului pe care i-l arăta Comisarul. Dar în mare credea că are dreptate; că ăsta era modul de a răspunde dorinței nevestei tale de a avea mobilă nouă în sufragerie. Mi-a făcut mie cadou colecția de clasici care aveau coperțile distruse de la jetul carbonic. Am pus volumele într-o ladă sub pat şi am început să citesc Plutarh, Scrisorile lui Luther către nobilimea germană, Călătoria unui câine de vânătoare, unde am ajuns până la partea în care crabii fură ouăle prostuțelor păsări de pe țărm.

Nu puteam citi mai mult pentru că n-aveam prea multă linişte noaptea. Bătrâna începuse să se țicnească şi ne dădea de furcă, cu marile slăbiciuni ale bătrâneții. Deşi întotdeauna susținuse că dacă o învățase ceva pe mama era să gătească excelent, acum voia să gătească personal şi îşi punea deoparte oale şi tigăi, pe care să le folosească numai ea, şi alimente şi borcănele în cutia frigorifică pe care le acoperea cu hârtie şi le lega cu elastic, le uita acolo până mucegăiau şi apoi făcea ca toți dracii când erau aruncate, acuzând-o pe mama că i le-a furat. Spunea că nu e loc de două femei într-o bucătărie – uitând câtă vreme trăiseră aşa –, mai ales dacă una din ele nu e cinstită şi e îngălată. Amândouă tremurau, mama mai degrabă de teamă decât de indignare; încerca să o caute din ochi pe bătrână, căci vederea îi slăbea pe zi ce trecea. Mie şi lui Simon, bunica aproape că nu ne mai adresa cuvântul, iar când cățelul pe care fiul ei Stiva i l-a dăruit – îi venea tare greu să accepte un succesor pentru Winnie, dar ceruse un câine – când acesta alerga la noi, țipa „Beich du! Beich!“ Dar cățeluşa roşcată voia să se joace şi nu voia să-i şadă la picioare, cum făcea cățeaua dinainte. Nu avea nici măcar nume şi nici nu fusese dresată cum trebuie, şi asta era situația în care se aflau femeile din casă acum. Simon şi cu mine fusesem de acord să facem cu rândul la curățatul mizeriei; mama nu mai făcea față. Dar Simon lucra în centru, aşa că era foarte greu să ne împărțim sarcinile cum trebuie. Şi nici nu mai exista îndeajuns de mult caracter în casă, nici măcar pentru a-i da un nume cățelului şi a-l obişnui să-şi facă nevoile afară. Nu mă puteam băga târâş sub patul bunicii Lausch, unul din cele mai murdare unghere, care se făcea că nu mă cunoaşte cu excepția momentelor când beich-ul ei mă înhăța de manşete, caz în care începea să zbiere. Şi uite cu asta mi se ducea aproape tot timpul liber.

Mai mult, de vreme ce mama nu se putea duce singură să-l viziteze pe Georgie, din cauza vederii ei slabe, trebuia s-o ducem şi la capătul dinspre West Side. George era mai înalt decât mine şi uneori era cam necomunicativ şi se arăta jignit, deşi avea aceeaşi frumusețe a omului care nu era în toate mințile, un uriaş ce se mişca respirând greoi, cu o încetineală matură în mersul lui târşâit pe picioarele lui nedezvoltate. Purta lucrurile pe care nu le mai îmbrăcam eu sau Simon şi era straniu să vezi aceste haine purtate atât de diferit. La şcoală îl învățaseră să facă mături şi să țească şi nearăta cravatele cu flori de ciulin pe care le țesea din lână pe un gherghef. Dar deja depăşise vârsta pentru azilul acesta; într-un an sau doi urma să fie mutat la Manteno sau în altă instituție de stat. Mama era terminată. „N-o să-l mai putem vizita mai mult de o dată sau de două ori pe an“, a zis. Vizita la acest bărbat cu fața blândă care era George nu era nici pentru mine uşoară. Aşa că, după asta, când ne întorceam, cum aveam ceva bani în buzunar în zilele acelea, o luam pe mama la un restaurant grecesc dichisit de pe Crawford Avenue şi o tratam cu înghețată şi prăjituri, încercând să o scot din starea aceea de amărăciune în care se adâncea precum o ghiulea care se scufundă, şi unde, cred eu, majoritatea ființelor omeneşti şi-au petrecut cea mai mare parte din tăcerea lor. Mă lăsa s-o distrag oarecum, chiar dacă era nițel scandalizată de prețurile uriaşe şi protesta pe vocea pițigăiată a celor care nu-şi dau seama cum li se aude glasul din exterior. La care eu îi ziceam pe un ton care avea darul s-o calmeze: „Nu-i nimic, mamă. Nu-ți face griji“. Pentru că eu şi Simon eram încă elevi şi primeam ajutor social şi întrucât amândoi lucram, iar George era la azil, aveam mai mulți bani ca oricând. Numai că Simon era acum cel care se îngrijea de surplus, nu bunica, aşa cum se întâmpla odinioară.

Uneori o zăream în treacăt pe bunica în salon, la capătul neluminat al holului, deconectată de noi, aşteptând singuratică lângă turnul de palat de cristal al sobei, cu pantalonaşi pe sub rochia scrobită atât de tare încât tivul părea la fel de țeapăn şi drept ca o linie a lui Euclid. Avea acum prea multe împotriva noastră ca să ne mai poată ierta, lucruri ce nu puteau fi discutate. Din cauza minții senile cu care se procopsesc cei foarte bătrâni. Ea, pe care întotdeauna o considerasem atât de puternică şi de greu de doborât.

Simon spunea: „E pe ultima sută“, şi acceptam că e căzută şi urmează să moară. Dar asta pentru că deja ne îndepărtaserăm de casă, în timp ce mama

nu avea aceeaşi perspectivă. Bunica reprezentase pentru mama sursa cea mai importantă de putere, stăpâna, mâna de fier, regina mamă, împărăteasa, şi nici chiar faptul că-l exilase pe George şi nici chiar scandalurile de bucătărie ce arătau că dă semne de senilitate nu reuşeau să clatine respectul şi sentimentul de loialitate feudală pe care-l simțise atâta vreme. Mama plângea în fața mea şi a lui George, vorbind despre schimbările stranii prin care trecea bunica, şi nu putea să se potrivească noii ei nebunii.

Însă Simon mi-a spus:

– O depăşeşte pe mama. Cum e posibil ca familia Lausch să ne-o lase aşa pe cap? Cred că mama a slugărit-o destul. Nici ea nu mai e tânără şi are probleme cu ochii, nici măcar nu vede potaia când i se bagă în picioare.

– Păi asta mama trebuie să hotărască.

– Pentru numele lui Dumnezeu, Augie, mi-a zis Simon fără înconjur – dintele spart era de mare efect când afişa aerul acela disprețuitor –, o să faci pe prostul toată viața? Zău că uneori îmi dai senzația că eu sunt singurul dintre noi care s-a născut întreg la cap. La ce ne foloseşte să o lăsăm pe mama să decidă?

De obicei n-aveam prea multe de spus când se punea vreo problemă teoretică sau reală în legătură cu mama. O tratam ca şi cum ne-ar fi fost egală, dar de fapt o credeam altfel. N-am putut decât să-i spun că mama nu era obişnuită să stea singură şi de altfel m-a apucat groaza să mă gândesc cum s-ar simți în asemenea situație. Deja era aproape oarbă. Ce-o să facă altceva decât să stea toată ziua singură? N-avea prieteni şi nu făcuse toată viața decât să alerge într-o parte sau alta cu treburi, încălțată în pantofi bărbăteşti şi cu ochelarii aceia negri şi butucănoşi pe fața ei rumenă şi uscată, un fel de curiozitate a cartierului, o femeie ciudată, nu tocmai întreagă.

– Şi ce companie îi mai poate oferi bunica? a zis Simon.

– Cine ştie, poate îşi mai revine. Presupun că mai discută între ele.

– Când au discutat vreodată? Vrei să zici că ţipă la ea şi o face să plângă. Nu faci decât să-mi spui să lăsăm lucrurile să se rezolve de la sine. Asta nu-i decât dovadă de indolenţă, chiar dacă probabil îţi spui că eşti un tip cumsecade care nu vrea să se poarte urât cu o femeie bătrână care l-a crescut. Dar nu uita că şi noi i-am făcut favoruri ei. O munceşte pe mama de ani de zile şi a trăit confortabil pe spatele nostru. După cum vezi, mama nu mai face faţă. Dacă familia Lausch vrea să angajeze pe cineva să aibă grijă de ea, eu zic că aşa ar fi corect, dar dacă nu vor, atunci n-au decât să o ia de aici.

I-a scris fiului ei din Racine o scrisoare. Nu ştiu ce poziţie aveau aceşti domni cu fason de quakeri în oraşele lor. N-am fost niciodată într-un loc ca Racine fără să mă întreb care casă cu un leagăn în faţă făcut din anvelopă de camion şi cu sunete de pian venind dinăuntru era a lui Stiva Lausch, care avea două fiice crescute cu toate privilegiile, inclusiv lecţii de pian, şi cum oare asemenea fii taciturni născuţi în Odessa ajunseseră într-un astfel de loc prin Multivers. Oare ce le plăcea oamenilor ăstora care aveau o înfăţişare atât de comună şi neinteresantă? Ei bine, cel puţin mi-am făcut o oarecare idee din răspunsul pe care ni l-a trimis Stiva, care ne-a spus destul de calm că el şi fratele lui nu considerau că o infirmieră ar fi soluţia şi că făceau aranjamente ca mama lor să fie dusă la azilul Nelson pentru cei bătrâni şi infirmi, şi că le-am face un mare serviciu dacă am transporta-o acolo. Ceea ce, luând în considerare faptul că trăiserăm vreme îndelungată lângă mama lor (o aluzie clară la nerecunoştinţa noastră), nu s-au sfiit deloc să ne ceară.

– Ei, asta este, a zis Simon, şi chiar şi el avea aerul că a mers prea departe.

Dar pasul fusese făcut, şi nu mai erau decât câteva detalii de pus la punct. Bunica primise cam în acelaşi timp o scrisoare în rusă, pe care a citit-o cu destul de mult sânge-rece, cum te aştepţi din partea cuiva atât de mândru, ba chiar lăudându-se: „Ha! Ce bine scrie Stiva în rusă! Ehei, când învăţai ceva la gimnaziu, învăţai, domnule, nu glumă!“ Am aflat de la mama şi ce a spus bunica despre azil, şi anume că era o clădire respectabilă şi veche, ca un palat, construită de un milionar, cu seră şi grădină, lângă universitate. Şi că era bucuroasă că fiii ei se hotărâseră s-o scoată din ghearele noastre; acolo avea să fie în tovărăşia unor oameni egali cu ea şi să aibă parte de schimburi de opinii inteligente. Mama a rămas prostită, complet năucită de una ca

asta, şi nici măcar ea n-avea atât de puțină minte încât să creadă că bunica, legată atâția ani de noi, se gândise singură la aşa ceva, cum aparent pretindea acum.

Două săptămâni a durat împachetatul. S-au dat tablouri jos de pe pereți, maimuțele cu nări stacojii, carpeta din Taşkent, păhărelele de ouă, alifiile şi medicamentele, plapuma de puf din dulap. I-am adus din magazie cufărul de lemn, o piesă galbenă şi antică cu etichete din Ialta, de la liniile aeriene Hamburg, American Express, tapetată cu jurnale vechi ruseşti pe pereții din interior, peste hârtia cu floricele albastre, răspândind un iz de pivniță. A învelit cu mare grijă fiecare din lucruşoarele ei prețioase, punând deasupra obiectele care s-ar fi putut sparge sau şifona, şi le-a acoperit pe toate cu praful aspru folosit împotriva moliilor. În ultima zi a urmărit cum valiza îi este purtată pe scările din față, până în spatele camionului, cu o privire uimitoare şi teribilă de suveran, şi a supravegheat totul astfel, până la ultima cutie, înfricoşător şi violent de albă la față, încât până şi perişorii de la colțul gurii erau vizibili, însă cu spatele drept şi aer aristocratic, cu o față care exprima clar faptul că urmează să fie trasferată într-un loc mai bun din acest apartament dezgustător şi mizer al unei femei părăsite şi al fiilor ei, pe care ea i-a ocrotit câtă vreme le-a fost oaspete temporar. Oh, indiferent de cât de decrepită îi ajunsese suprastructura, a fost măreață. Te făcea să uiți ce tare se țicnise şi cât de cârcotaşă fusese în ultimul an. Ce mai conta un astfel de an când iată, se scuturase de tulburările minții în acest moment de urgență şi se învestise din nou cu strictețea şi forța ei din zilele de grande dame? Mi s-a înmuiat inima pentru ea şi am simțit o admirație pe care nu mi-o ceruse. Da, a transformat exilul în pensionare, iar republicanii nou-creați, a căror ceară nu se întărise încă pe trupurile abia plămădite, încercau o ultimă undă de loialitate față de regina detronată, când gloata urmăreşte în tăcere cu privirea limuzina, iar prințul şi familia regală au ultimul cuvânt în istoria nedreptăților.

– Să fii sănătoasă, Rebecca, i-a spus bătrâna mamei.

Nu a respins propriu-zis sărutul înlăcrimat pe care mama i l-a depus pe obraz, însă acum era mânată de dorința de a ajunge la obiectiv. Am ajutat-o să suie în maşina care gâfâia, împrumutată de la Einhorn. Tensionată, nerăbdătoare, a spus la revedere şi am pornit – eu fiind la comanda

aparatului mare şi greu de mânuit al maşinii ostile şi învăpăiate ca o roşie strivită şi al bucşei de maşină de pompieri. Dingbat tocmai mă învățase să conduc.

Nu am schimbat o vorbă. Nu pun la socoteală ce a zis în mijlocul aglomerației de pe bulevardul Michigan, pentru că n-a făcut decât să comenteze traficul. După ce-am ieşit din Parcul Washington, am luat-o spre est pe Sixtieth Street şi, bineînțeles, am zărit universitatea, o clădire ciudată, dar odihnitoare, acoperită de iederă, cu foşnet de vară târzie. Am identificat Greenwood Avenue şi azilul. În față era un gard de patru pe patru, cu uluci cu vârf ascuțit, care înconjura două loturi de pământ cu straturi de ochiul-boului proptite pe suporturi făcute din bețe şi cârpe; pe poteca ce ducea la aleea principală erau bănci negre de scânduri; iar de pe băncile de pe veranda dată cu var, de pe scaunele din vestibul pentru cei care găseau soarele prea puternic şi de pe alte bănci din sufragerie, oameni bătrâni şi femei bătrâne o urmăreau pe bunica dându-se jos din maşină. Am păşit pe alee, printre capetele lor bătrâne, încete, colcăind de gânduri, învinse, mâini pătate, miros de săruri vechi şi de oală de noapte, domuri dure şi descărnate sau, dimpotrivă, umflate, cu muşchii împletindu-se pe grumazurile fără guler, înnebunite de asalturile arşiței din Kansas sau ale înghețului din Wyoming şi încordate de la corvezile din bucătărie, de la săpatul în Vestul Îndepărtat, de la comerțul făcut în Cincinnati, de la tăiatul vitelor din Omaha, de la distribuit, recoltat, şi alte afaceri laborioase, construite încet-încet, de mărimea unei balene sau microscopice, care se sprijină pe forța de muncă a nației. Şi chiar şi cineva de aici, în papuci hărtăniți şi bretele sau în corset şi desuuri de bumbac, ar fi putut să fie paznicul de la cămara în care se ascundea sarea ce conservă universul, însă era nevoie de un talent precum al lui Origen însuşi să îl descoperi printre imaginile înfiorătoare cu păr alb şi mâini cu eczeme şi vinişoare ce strângeau bastoane, evantaie, ziare în toate limbile şi alfabetele, fețe pierdute în pasajele submarine; să îl descoperi în ochii acestor oameni ce şedeau la soare, în mirosul de frunze arse de afară sau în mucegaiul de mălai şi acizii sosului de friptură din clădire. Care nu era deloc rezidența unui milionar, ci fusese pe vremuri un bloc şi nu avea defel o grădină minunată în spate, ci porumb şi floarea-soarelui.

A sosit şi camionul cu restul bagajelor bunicii; nu i s-a dat voie să țină cufărul în dormitor, pentru că împărțea camera cu alți trei locatari. A trebuit să îl depoziteze la subsol şi de-acolo să-şi ia ce doreşte – mult prea multe lucruri, după părerea administratoarei cu piele cafenie. Dar eu i-am dus lucrurile sus şi am ajutat-o să le aşeze şi să le atârne. Apoi m-am dus să controlez portbagajul Stutzului, la comanda ei, ca să mă asigur că n-a uitat nimic. Nu a făcut nici o remarcă despre clădire, deşi bineînțeles că ar fi lăudat-o dacă ar fi găsit ceva de lăudat acolo, numai ca să-mi arate ce schimbare avantajoasă făcuse. Dar nici nu mi-a permis să o văd întristată. A ignorat sugestia sorei-şefe de a se îmbrăca în nişte haine de casă şi s-a aşezat în balansoar ca să privească grădina cu porumb, floarea-soarelui şi varză din spatele casei, în rochia ei neagră de la Odessa. Am întrebat-o dacă vrea o țigară, dar nu voia nimic de la nimeni, mai ales de la mine – având în vedere ce simțea pentru mine şi Simon, care îi răsplăteam astfel anii ei de trudă. Ştiam că trebuie să se păstreze furioasă şi seacă dacă voia să se țină tare şi să nu plângă. Probabil că a plâns imediat ce am plecat, pentru că nu era atât de prostită de vârsta înaintată încât să nu îşi dea seama ce îi făcuseră fiii ei.

– Trebuie să duc înapoi maşina, bunico, i-am spus în cele din urmă, aşa că o să trebuiască să plec, dacă nu mai e nimic de făcut.

– Ce să mai fie? Nimic.

Am dat să plec.

Mi-a spus:

– Am uitat să-mi iau punga în care-mi țineam pantofii. Aia din creton, atârnată înăuntru pe uşa şifonierului.

–O să ți-o aduc cât de curând.

– S-o păstreze mama. Şi uite şi ceva pentru că te-ai deranjat, Augie.

A deschis geanta ei cu antene mari argintii şi cu un gest rapid mi-a dat un sfert furios de dolar – plata –, pe care nu l-am putut refuza, nu l-am putut băga în buzunar, aproape că nu l-am putut strânge în pumn.

Şi cu familia Einhorn mergeau lucrurile destul de ciudat, căci Comisarul se stingea în camera mare din spate, iar în față, în birou, se schimbau din mână în mână contracte pe proprietăți de mai multe mii de dolari şi de o prosperitate mai mare ca oricând. De câteva ori pe zi, Einhorn punea să fie dus la capul tatălui său să ceară sfat şi să primească informații, acum avea totul pe mână, grav şi cu sprânceana încruntată, începând să-şi dea seama ce grea povară are de dus, şi toată ciripeala socială a biroului începuse să aducă periculos cu zgomotele deşertului. Acum se vedea cât de tare îl protejase Comisarul. În fond, fusese imobilizat în scaunul cu rotile la o vârstă foarte fragedă. N-am reuşit să aflu dacă se întâmplase înainte sau după căsătorie – Einhorn spunea că după, dar am auzit lumea povestind cum Comisarul îl plătise pe vărul doamnei Einhorn, pe Karas (Holloway), şi îi cumpărase fiului său paralitic o soție. Faptul că ea îl iubea pe Einhorn nu dovedea că nu se întâmplase astfel, pentru că era constituțional din punctul ei de vedere să-şi adore soțul. Oricum, indiferent de ce susținea el sus şi tare, era un fiu care trăise apărat de părintele lui. Iar ăsta e un lucru pe care până şi eu îl ştiam. Iar scrisorile şi operațiunile lui de escrocare a întregii lumi, toate ticluielile lui poetice erau isprăvile unui băiețel, chiar dacă avea şi el un fiu student. Şi, răsfățat atât de multă vreme, până la o vârstă de maturitate, oare cum avea să se descurce? Prin încăpățânare şi seriozitate, credea el. A pus punct vechilor sale proiecte; Sechestratul n-a mai fost publicat, iar pachetele cu oferte promoționale n-au mai fost deschise – le căram în depozit împreună cu pamfletele şi cu restul bunătăților aduse de poştaş; şi s-a îngropat în muncă, încheind şi pornind afacerile pe care Comisarul şi le programase în agendă, începând şi dizolvând parteneriate pe terenuri sau băcănii din suburbie şi cumpărând, de capul lui şi pe nimica toată – genul de lucru pe care îl adora –, a doua ipotecă de la oameni care aveau nevoie imediată de bani. Le-a perceput taxe suplimentare şi dobânzi uriaşe unei întregi pleiade de firme ocupate cu instalațiile, încălzirea centrală, zugrăvirea apartamentelor, cu ai căror patroni Comisarul fusese întotdeauna amic, şi astfel şi-a făcut duşmani. Asta nu îl deranja, căci din punctul lui de vedere Charlemagne n-ar fi trebuit să fie urmat de o ceată de pierde-vară – atâta vreme cât lumea înțelegea asta. Şi în plus, cu cât avea parte de mai multe obstacole şi greutăți de neînvins, cu atât se simțea mai în siguranță. Aşa că aveau loc certuri pentru acorduri încălcate; nu plătea niciodată facturile până în ultima zi de grație; şi mulți dintre cei care tolerau aşa ceva o făceau de dragul Comisarului. A luat în mână cârma foarte

hotărât. „Pot să susțin până în pânzele albe că mingea a atins linia de marcaj“, spunea el, „chiar dacă ştiu că nu e adevărat. Nu trebuie să le laşi niciodată senzația că poți fi convins să dai înapoi.“

Acesta era modul în care mi se predau mie lecțiile şi teoriile despre putere, în intervalele de linişte care deveneau din ce în ce mai rare; şi aceleaşi lecții şi le adresa lui însuşi, era felul lui de a se convinge că face ce trebuie.

La acea dată avea nevoi foarte clare, voia lucruri pe care nu le voise înainte în casă – un anume tip de cafea, pe care-l găseai numai într-un singur loc în oraş, şi i-a comandat lui Kreindl câteva sticle de rom de contrabandă, unul din domeniile suplimentare de activitate ale acestuia; Kreindl i le-a adus într-o taşcă din pai împletit, din South Side, unde avea contacte la mâna a doua sau a treia cu tot felul de elemente demonice şi primejdioase ale societății. Dar Kreindl avea un instinct să le aducă oamenilor ce îşi doreau – avea nas de secund sau de ordonanță, de boboc de serviciu, de Leporello sau de codoş. Nu renunțase deloc la Cinci Propități. Şi acum că era pe moarte Comisarul, iar Dingbat, care urma să moştenească o grămadă de bani, era încă necăsătorit, Kreindl pierdea vremea la Einhorn acasă, ținându-i companie Comisarului în dormitor, stând de vorbă cu Dingbat şi purtând lungi conversații între patru ochi cu Einhorn, care îl folosea la diverse treburi.

Unul din subiectele lor era Lollie Fewter, care nu mai lucra acolo din septembrie şi care acum muncea în centru. Einhorn suferea din cauza faptului că nu mai era în casă, deşi oricum nu ar fi avut cum să se întâlnească cu ea cât timp era taică-său bolnav şi el era mult prea ocupat ca să o mai tăvălească aşa cum făcuse în timpul verii aceleia tihnite. Acum erau tot timpul oameni în birou şi în apartament. Dar acum şi-o dorea cu şi mai multă fervoare şi continua să-i trimită bilete şi mesaje şi să se tânguie. Şi îşi găsise cel mai prost moment. Era şi foarte chinuit. Şi totuşi se gândea mereu, în ciuda momentului prost ales, că ar fi putut să se descurce, şi nu se limita să învârtească acest subiect pe toate părțile în cap, ci discuta cu încăpățânare cum să procedeze. L-am auzit vorbind despre asta cu Kreindl. Şi în acelaşi timp continua să fie capul familiei, şeful de trib, omul cu viziune administrativă, custodele responsabil, fiul remarcabil al unui tată remarcabil. Al naibii de remarcabil. Până şi felul în care îşi ridica

sprâncenele până la rădăcina părului său cărunt era remarcabil. Şi ce dacă, pe lângă asta, avea şi el capitalul lui personal de vicii, pasiuni, chiar pofte fierbinți, de o necuvenită obscenitate? Să fi fost oare necuvenită pentru că era schilod? Şi apoi dacă dai răspuns acestei dificile întrebări zicând că nu e treaba noastră să stabilim lucrurile la care trebuie să renunțe cineva numai pentru că e handicapat sau are altă meteahnă, rămâne totuşi adevărul de netăgăduit că Einhorn era uneori urât şi maliţios. Cunoşti un om după demonii lui şi după modul în care face rău. Dar eu cred că omul trebuie să lase întotdeauna o portiță prin care să îşi facă şi lui însuşi rău. În felul ăsta îți dai seama: dacă se protejează complet pe sine, atunci greşeşte. Sau dacă n-are o roată zimțată decât pentru lucruri care n-au legătură cu el personal. Iar Einhorn? Dumnezeule, ştia să te câştige, era copilul cel mai plin de farmec al universului. Şi asta te distrăgea. Poți să mormăi; poți să zici că e un truc, o şmecherie a celor dăruiți să te împiedice să ajungi la încâlceala de viperă şi nodurile hidoase ale dorințelor pe care le au, dar dacă meşteşugul prin care le reuşeşte este îndeajuns de profund şi poate ajunge mai departe să se transforme în artă, atunci nu mai contează originile umile din care se trage. Cu condiția să aibă şi un aer festiv, cum se întâmpla uneori şi în cazul lui Einhorn, când nu urmărea neapărat ceva, ci era pur şi simplu vesel. Putea să aibă şi inima curată. Cu toate acestea, uneori aveam față de el o atitudine critică şi îmi spuneam că e un om de nimic. Egoist, gelos, autocrat, cu limbă ascuțită şi ipocrit. Totuşi chiar până în ultimul moment mi-am păstrat respectul față de el. În primul rând pentru că întotdeauna luptase împotriva bolii. Fără îndoială, să loveşti un polonez care se dă cu sania pe gheață era mai sus în ierarhia mea sau să fii un Belizarie, şi să pleci în căutarea Sfântului Potir era pe primul loc, dar, până la urmă şi la coadă, în câmpul de bătălie în care fusese aşezat şi cu armele care i se dăduseră, ne oferise un spectacol impunător şi, prin forța minții, reuşise să pună în mişcare roata zimțată de care vorbeam. Ştia ce răsplată urmează să primeşti de la demonii personali pentru modul în care îți tratezi nevasta şi pe celelalte femei sau pentru modul în care te porți când tatăl tău e pe patul de moarte, ce ar trebui să crezi despre propriile tale plăceri, despre faptul că te porți ca un gândac nemernic; avea destulă inteligență să facă şi el comparații. Avea inteligența de a fi sublim. Dar sublimul poate exista doar ca un dar de preț pentru o mână de oameni, care îl au din întâmplare sau din naştere, aşa cum se întâmplă de pildă să te naşti albinos. Dacă n-ar fi aşa, ce interes am mai avea pentru el? Nu, sublimul trebuie să supraviețuiască în

cele mai teribile condiții şi să-şi descopere un colțişor cald în care să se ascundă de îngrozitoarea şi sângeroasa luptă în noroi cu cei care abia aşteaptă să-ți strivească creierii, cu mareşalii, ducii de Marlborough, bătăuşii care-şi consultă ceasul de aur, violatorii de copii, cei care ard oamenii pe rug, precum şi cu cei care fac parte din ceata de grăjdari ai cavalerilor Sfântului Ioan. Aşa că de ce să ne luăm de bietul Einhorn, cel dăruit cu picioare de mumie şi dorințele născute din neputința-i de olog?

În fine, am rămas de partea lui, iar el îmi spunea: „Oh, nenorocita! Târfa aia ticăloasă şi pistruiată care se ține cu toți minerii!“ Şi îi trimitea prin Kreindl mesaje, în centru, făcându-i fel şi fel de propuneri nebunești. Dar spunea şi: „Ştiu că sunt un nemernic să mă gândesc la păsărică într-un moment ca ăsta. O să mă bage în mormânt!“ Lollie răspundea biletelor lui, însă nu venea înapoi. Avea alte planuri.

Şi, între timp, Comisarul ieşea încet-încet din peisaj. La început o grămadă de prieteni îi treceau pragul şi îl vizitau în dormitorul său odinioară somptuos, mobilat cu un pat mare cu baldachin şi oglinzi aurite în formă de arc, cu chipul lui Cupidon, puse acolo de a treia lui nevastă, care-l părăsise cu zece ani în urmă. Scuipătorile de pe podea, trabucurile de pe măsuța de toaletă, cotoarele de carnete de cecuri şi pachetele de cărți pentru pinacle îl transformaseră în camera unui bătrân om de afaceri. Părea că se simte bine când erau acolo vechii lui prieteni de la sinagogă şi foştii parteneri, toți dându-i de înțeles că e terminat. Nu era ceva peste care nu putea trece cu o glumă, căci toată viața se ținuse de pozne. Coblin venea des, în după-amiezile de duminică, şi în timpul săptămânii venea Cinci Propități cu camionul lui de lactate – era foarte conformist, pentru un om de vârsta lui; respectuos, în orice caz. Nu pot spune că îi păsa cine ştie ce, dar prezența lui era un lucru bun, căci indica faptul că măcar el ştia ce înseamnă să ai suflet. Şi probabil aproba modul în care Comisarul îşi punea la punct moartea, stoicismul lui de mare clasă. Kinsman, antreprenorul de pompe funebre, chiriaşul lui Einhorn, era foarte amărât că nu-l putea vizita şi mă oprea mereu pe stradă să mă întrebe cum se mai simte, rugându-mă să nu-i pomenesc nimic Comisarului. „Astea sunt momentele mele cele mai grele“, îmi spunea el. „Când se prăpădeşte un prieten sunt la fel de bine venit în casa lui ca bătrânul Granum care lucrează pentru mine.“ Bătrânul Granum era bocitorul de serviciu, care recita Psalmii la capul bolnavului, cu o față

emaciată şi rău prevestitoare, îmbrăcat într-o alpaca neagră din Chinatown şi cu nişte picioruşe mititele, încălțate în papuci. „Dacă îi vizitez eu“, spunea Kinsman, „ştii bine la ce se gândeşte lumea.“

Pe măsură ce bătrânul înainta din ce în ce mai mult pe calea morții, li s-a permis să intre doar câtorva oaspeți, iar acel klatch guvernat de tonul lui grav şi zeflemitor a luat sfârşit. Acum Dingbat era mai tot timpul cu el şi n-avea nevoie să fie rugat de Einhorn să lase sala de biliard ca să aibă grijă de taică-său, căci era foarte afectat; fusese ultimul care să accepte diagnosticul doctorului şi continuase mereu să zică: „Aşa vorbesc toți cioclii ăştia când cade un bătrân la pat. Păi Comisarul e un om de fier, n-are nici pe dracu’!“ Însă acum se repezea înăuntru şi apoi afară, țăcănind din tocurile lui de maestru de tango, îl hrănea pe Comisar şi îl freca pe spate şi alunga copiii care se jucau pe mormanul de mobilă din curtea din spate. „Uşchiți-vă, dracilor, că deranjați un om bolnav. Ai naibii mucoşi, unde vă sunt cei şapte ani de-acasă?“ Ținea camera în semiîntuneric şi se tolănea pe o pernă la picioarele patului, citind la lumina lămpii Căpitanul Furie, Doctorul Sălbatic şi alte povestiri de doi lei cu sportivi. În acest stadiu l-am văzut doar o singură dată pe Comisar în picioare, când Einhorn m-a trimis la el în birou să iau nişte acte şi Comisarul bâjbâia prin întunericul din cameră în izmene, căutând-o pe doamna Einhorn, ca s-o întrebe de ce nu i-a cusut nu ştiu ce nasture, enervat că nu mai rămăseseră decât doi în total şi că i se vedea tot prin deschizătură. „Nu se poate aşa ceva!“, a spus el. „Lig a naketter.“ Era încă furios din cauza incendiului.

În cele din urmă Dingbat i-a cedat locul din dormitor lui Granum, cel care lucra la Kinsman, când deja Comisarul nu se mai ridica aproape deloc din pat şi nu mai recunoştea aproape pe nimeni, nici când era treaz. Dar a recunoscut obrajii de burete cărămiziu ai bătrânului bocitor în lumina de doisprezece wați dată de un bec acoperit cu prosopul şi a spus: „Du? Înseamnă că am dormit mai mult decât am crezut“. Replică pe care Einhorn a repetat-o de nenumărate ori apoi, pomenindu-i pe Cato şi pe Brutus şi pe mulți alții, celebri pentru calmul pe care-l dovediseră în ultimele minute de viață; era un colecționar de fapte de genul ăsta, şi căuta avid asemenea comparații avantajoase în tot ce citea, de la suplimentul de duminică până la rezumatul predicii de luni, anuarele Haldeman-Julius şi toate culegerile de zicători. Lucruri care nu erau întotdeauna cele mai potrivite. Nu că bătrânul

amorez care era Comisarul n-ar fi meritat să fie citat pentru că murea nealarmat şi lipsit de orice dezgust, fără să îşi revizuiască în ultimul moment obiceiurile pe care le avusese toată viața.

În noaptea aceea a fost depus într-un coşciug colosal, la magazinul lui Kinsman. Când am venit de dimineață, biroul era încuiat, iar transperantele cu dungi negre şi verzi erau trase ca să oprească lumina rece a soarelui şi răcoarea de toamnă uscată, aşa că m-am dus la intrarea din spate. Oglinzile fuseseră acoperite de doamna Einhorn, o femeie foarte superstițioasă, şi o lumânare ardea pe jos într-un pahar de o albeață ecleziastică, în sufrageria întunecată, lângă o fotografie a Comisarului făcută pe vremea când favoriții lui de Bill Cody erau încă deşi şi lucitori. Arthur Einhorn venise de la Champaign pentru înmormântarea bunicului său şi şedea la masă plin de o eleganță studențească detaşată, cu mâna în părul lui lânos de intelectual, încercând să se adapteze nebuniei la care se aştepta într-o astfel de ocazie; era un tip plăcut şi spiritual, deşi nu arăta tânăr – avea deja riduri pe obraji – în ciuda hainei de raton aruncată peste bufet, cu o beretă pe deasupra ei. Einhorn şi Dingbat îşi făcuseră tăieturi de brici în veste, care simbolizau faptul că-şi sfâşiaseră hainele de pe ei de durere. Fosta doamnă Tambow era şi ea acolo, cu o pieptănătură de duena şi un pince-nez arcuit, împreună cu fiul ei Donald, care cânta la recepții şi la nunți; şi, îndeplinindu-şi datoria de familie, era prezent şi Karas-Holloway cu nevasta, ea cu un pompon de pene pe cap, răspândind obişnuita ei nelinişte concentrată sau neplăcere. Avea o grămadă de carne pe ea, iar fața îi era roşie, plină de resentimente, dezaprobatoare. Eram conştient că o bătea întruna la cap pe vară-sa să fie în gardă împotriva lui Einhorn. Nu avea deloc încredere în el. N-avea încredere nici în bărbatu-său, care îi dădea tot ce poftea, un apartament imens şi ultradecorat în South Side, porțelan de Haviland, obloane scumpe, covoare persane, tapiserii franțuzeşti, radio Majestic cu douăsprezece lămpi. Ăsta era Karas, în costum la două rânduri de şagrin, bărbierit şi pieptănat cu destul de mare greutate, total depăşit, cu negii de pe față ocoliți de brici şi părul netezit cu briantină. Faptul că arăta fercheş constituia o mare bucurie pentru el, la fel ca şi extraordinara lui engleză, care nu-l împiedicase deloc să-şi construiască o avere uriaşă, plus lipsa lui de însemnătate în țara lui de baştină – toată lumea se dădea deoparte în fața ridurilor lui fine şi a ochilor lui mici şi a covârşitoarei lui maşini cu şase cilindri, un Packard galben.

Mult după aceea am petrecut zece minute complet bizare cu doamna Karas, într-o brutărie lângă Parcul Jackson, unde am intrat însoțit de o grecoaică pe care ea a luat-o drept nevasta mea pentru că eram de braț, îmbrăcați în costum de flanelă şi la o oră care sugera legături intime. M-a recunoscut imediat, îmbujorându-se de plăcere, dar cu mici erori de memorie pe care nu am avut cum să le corectez, căci erau tare curioase. I-a spus fetei de pildă că-i eram aproape rudă, că mă îndrăgise la fel de mult ca pe Arthur şi că mă primise la ea în casă ca pe o rudă de-a ei – vibra de plăcerea reîntâlnirii, luându-mă pe după umeri şi repetând ce mare şi chipeş mă făcusem, asta pentru că aveam un ten pentru care mă invidiau toate fetele (de parcă aş fi fost Ahile ascuns printre fecioare, în birou şi la sala de biliard). Trebuie să recunosc că am fost complet năucit de o asemenea dorință de a reface trecutul cu atâta afecțiune şi bunătate. Lumea în general tinde să mă adopte, de parcă într-adevăr aş fi orfan, însă ea nu fusese niciodată astfel, arătându-se doar morocănoasă în bogăția ei şi furioasă pe bărbatul ei uluitor şi fercheş, criticându-i încontinuu pe cei din familia Einhorn. Intrasem la ea în apartament doar în calitate de şofer al lui Einhorn şi şezusem în altă cameră în timp ce se derula vizita. Tillie Einhorn, nu gazda, îmi dăduse sendvişuri şi cafea de la masa lor. Şi acum doamna Karas, care ieşise să-şi cumpere chifle pentru micul dejun, prinsese această fericită şansă de a reîmpodobi trecutul cu flori imaginare crescute cu îngrijorare şi în secret. N-am negat nimic din ce spunea: am confirmat şi am lăsat-o să se entuziasmeze. M-a dojenit chiar că nu mai veneam să o vizitez. Dar eu mi-am amintit cum arăta cu chipul împietrit, cum parcă ar fi dorit să ne ia la toți capul, şi mi-am amintit şi de micul dejun dinainte de înmormântare când am ajutat la servit în bucătărie. Bavatsky a fost cel care a făcut cafeaua.

Einhorn, istovit, însă nu doborât, stătea cu edenul său negru împins pe ceafă şi fuma – fără să-mi adreseze nici un cuvânt, cu excepția câte unui ordin. Dingbat a insistat pe o voce uscată şi îngroşată să-l împingă în scaun până în salonul lui Kinsman. După asta eu am fost cel care l-am purtat, nu Arthur, care păşea alături de maică-sa. L-am cărat în spate până la limuzină, în parcul tomnatic al cimitirului, în care creşteau tot felul de tufişuri pitice printre dalele de piatră; după aceea înapoi la cina rece aşternută pentru convoiul funerar şi după aceea, la căderea serii, la sinagogă, îmbrăcat în pantalonii lui negri, picioarele sale călărindu-mă fără pinteni, atârnând

neputincioase de-o parte şi de alta a mea, cu obrazul apăsat pe spinarea mea.

Einhorn nu era religios, dar era obligația lui să meargă la sinagogă şi, indiferent de ce credea, ştia cum să se poarte. Familia Coblin făcea şi ea parte din congregația lui şi eu mă alăturam de obicei verişoarei Anna în purda orientală, modificată, a galeriei, în timp ce ea îl bocea pe Howard în mijlocul tânguielilor şi sărurilor de amoniac ale femeilor îmbrăcate în straie bogate, care boceau şi prevesteau cine va fi atins anul viitor de apă şi foc – cum se tradusese în textul englezesc. Însă acest prilej era diferit de momentele în care mulțimea ce se roagă dedesubt cu şaluri pe cap şi cu pălării de stradă, de clinchetul clopoțeilor pe odăjdiile de catifea ale manuscriselor aşezate pe un postament cu două picioare. Era întuneric şi nu eram decât câțiva şi obişnuiții ponosiți din fiecare seară, diverse fețe şi voci bătrâne, horcăite, şoptite, şuierătoare, cârcotitoare, mii de voci adunate zgomotos într-una singură, cântând în ivrit rugăciunile de seară. Dingbat şi Einhorn au trebuit să fie împinşi de la spate când le-a venit rândul să recite Kaddish-ul orfanilor.

Ne-am întors în Packardul lui Karas, împreună cu Kreindl. Einhorn mi-a spus în şoaptă să-i zic lui Kreindl să se ducă acasă. Dingbat s-a dus să se culce. Karas a plecat în South Side. Arthur s-a dus să-şi viziteze prietenii; pleca înapoi la Champaign de dimineață. L-am îmbrăcat pe Einhorn în haine mai comode şi i-am pus papucii. Afară, în curtea din spate, turna un vânt şi o lumină de lună rece.

Einhorn m-a ținut lângă el în seara aceea; nu voia să fie singur. Cu mine stându-i alături a scris necrologul pentru tatăl său în forma unui editorial pentru ziarul local. „Întoarcerea dricului de la mormântul abia acoperit îi dă prilejul omului să treacă prin ultimele transformări ale naturii, cel care a găsit Chicago o mlaştină şi l-a părăsit ca mare oraş. El a venit aici după Marele Incendiu, ce se spune că a fost pornit de vaca doamnei O'Leary, căci nu dorea să fie luat în armată de tiranul habsburg, iar viața lui ca antreprenor a demonstrat că marile oraşe nu trebuie să fie neapărat fondate pe oasele sclavilor, ca în cazul piramidelor faraonilor sau al capitalei lui Petru cel Groaznic pe malul râului Neva, unde mii de oameni şi-au dat viața în mlaştinile ruseşti. Lecția unei vieți de american ca a tatălui meu, în

contrast cu aceea a ucigaşului streliților şi a propriului său fiu, este aceea că succesul poate fi compatibil cu decența. Tatăl meu nu cunoştea observația lui Platon că filosofia este studiul morții, însă a murit ca un filosof, spunând bătrânului care şedea la capul său în ultimele sale momente...“ Cam acesta era tonul necrologului pe care l-a compus cu energie într-o jumătate de oră, imprimându-l pe foi de hârtie la masa lui de lucru, cu limba printre dinți, în halatul lui de baie boțit şi purtându-şi pe cap ciorapul femeiesc.

Apoi ne-am dus în camera tatălui său cu un dosar mare de carton, am încuiat uşa, am aprins lumina şi am început să luăm la mână documentele Comisarului. Îmi dădea diverse hârtii însoțite de instrucțiuni. „Rupe asta. Asta o pui pe foc. Nu vreau s-o vadă nimeni. Ai grijă unde pui biletul ăsta – o să am mâine nevoie de el. Unde sunt cheile? Ia scutură-i pantalonii. Pune-i hainele pe pat şi caută-i în buzunare. Deci ăsta era târgul încheiat cu Fineberg? Al naibii coțcar bătrân, taică-meu ăsta, un adevărat fenomen. Hai să punem acum lucrurile în ordine – ăsta e lucrul cel mai important. Fă curat pe masă ca să le putem sorta. O mare parte din haine le putem vinde, deşi le-aş păstra pentru mine, numai că sunt foarte demodate. Nu arunca nici un căpețel de hârtie. Avea obiceiul să scrie tot felul de lucruri importante pe ele. Bătrânul credea că va trăi veşnic, ăsta i-a fost secretul. Presupun că aşa fac toți bătrânii care au puterea pe mână. Probabil şi eu o să fac la fel, chiar şi-n ziua morții. Nu învățăm nimic, nimic de pe lumea asta, în ciuda tuturor cărților de istorie care s-au scris. Nu reprezintă decât modul nostru de a pleda sau de a ne certa cu noi înşine în legătură cu tot felul de lucruri, când, de fapt, n-avem la dispoziție nimic altceva decât lumina venită de afară pe care se presupune că trebuie s-o primim înăuntru. Dacă suntem în stare. Uite un depozit în toată regula de sugestii folositoare, şi dacă nu suntem capabili să fim mai buni, asta nu se întâmplă pentru că nu există o mulțime de idei minunate şi adevărate din care să ne tragem ştiința, ci pentru că vanitatea noastră cântăreşte mai mult decât toate acestea puse la un loc“, a spus Einhorn.

„Uite un act încheiat cu Margolis care a mințit când mi-a zis ieri că nu-i datorează tatei nimic. «Picioare Strâmbe – două sute de dolari!» O să-mi plătească el sau îi iau gâtul, pungaş nenorocit şi fățarnic!“

La miezul nopții aveam în față un teanc de hârtii făcute bucăți, ca buletinele de vot ale cardinalilor, al căror fum anunță un nou pontif. Dar Einhorn nu era mulțumit cu situația asta. Majoritatea datornicilor tatălui său erau notați cu porecle, la fel cum fusese şi Margolis – „Dinți pârțâitori“, „Cap Ruginit“, „Târşâilă“, „Râzărețu’“, „Sam Consilieru’“, „Achtung“, „Regele din Bashan“, „Polonicu’“. Le dăduse împrumuturi acestor oameni şi nu avea chitanțe, ci doar aceste bilete zmângălite care se ridicau la câteva mii de dolari. Einhorn ştia cine sunt, dar cei care nu voiau să plătească nu puteau fi obligați. Era unul din primele semne că Comisarul nu-l lăsase atât de apărat pe cât credea el, ci la mâna onoarei unor oameni pe care el nu-i tratase întotdeauna cum trebuie. Asta l-a făcut să se îngrijoreze şi să se înnegureze din ce în ce mai tare.

„A venit Arthur?“, m-a întrebat supărat. „Mâine are tren foarte devreme.“ În timp ce demola acea cameră pe vremuri minunată în care bătrânul se lăfăise în lux feminin, reflecta la fiul său, cu ochii rotunzi ca ai unei păsări; iar apoi, a remarcat mai relaxat: „Ei, oricum astea nu îl privesc pe el; el se învârteşte printre poeți şi oameni inteligenți, care ştiu să poarte o conversație“. Întotdeauna vorbea aşa despre Arthur, căci acest lucru îi oferea o consolare de prima mână.

Capitolul VII

Mă gândesc la vechea parabolă despre Cressus, cu Einhorn în rolul nefericitului. La început un om bogat şi mândru, uitându-se de sus la Solon, care, fie că avea sau n-avea dreptate în discuția lor în contradictoriu despre fericire, probabil că era în vremea lui un fel de parizian plecat să viziteze alte meleaguri, condescendent față de un provincial bogat care locuieşte pe o insulă. Încerc să înțeleg de ce oare căldura înțelepciunii nu l-a făcut pe Solon mai înțelegător decât cred că a fost cu acel pseudobarbar, posesor de aur şi odoare. Dar, oricum ar fi fost, avea dreptate. Iar Cressus, care n-avea, i-a povestit lecția amară lui Cyrus, care l-a cruțat de la moartea pe rug. Printr-un nenoroc, acest bătrân a devenit un gânditor, un mistic, un sfetnic. Apoi Cyrus a fost decapitat de regina răzbunătoare ce i-a cufundat capul într-un burduf cu sânge şi a strigat: „Ai vrut sânge? Na, bea!“ Şi fiul său nebun, Cambyses, l-a moştenit pe Cressus şi a încercat să-l ucidă în Egipt la fel precum îl ucisese pe fratele său şi cum îl rănise pe bietul bou Apis, de îi mâniase foarte pe preoții cu trupurile şi capetele rase. Marea Criză a reprezentat Cyrusul lui Einhorn, iar falimentul bancar i-a fost rugul, sala de biliard exilul din Lydia, iar golanii de pe stradă i-au fost Cambyses, de a căror amenințare a reuşit cumva să scape.

Comisarul a murit înainte de prăbuşirea generală şi nici nu se răcise bine în mormânt că au şi început să aibă loc sinuciderile de pe zgârie-nori în La Salle Street şi în centrul New Yorkului. Einhorn a fost printre primii seceraţi, mai ales din cauza sistemului de economii al Comisarului şi în parte din cauza propriilor decizii proaste. Mii de dolari din averea lui s-au pierdut pe investiții în serviciile publice de instalații Insull – şi Coblin a băgat o groază de bani în ele – şi şi-a pierdut moştenirea, şi pe-a lui Dingbat şi pe-a lui Arthur, aruncând-o pe clădiri pe care nu le-a putut păstra în final. Şi la sfârşit nu mai rămăsese cu nimic în afară de nişte terenuri virane în zona Clearing – pământ sterp – şi în jurul aeroportului, iar din acestea o parte s-au dus pe plata impozitelor; şi uneori, când îl luam la plimbare, îmi spunea: „Clădirea aia cu magazine era a noastră“ sau, despre un spațiu plin de bălării dintre două cocioabe: „Tata a câştigat terenul ăsta dintr-o afacere acum opt ani şi voia să construiască pe el un garaj. Mai bine că n-a apucat“.

Aşa că o plimbare era prilej de melancolie, deşi nu pot spune că se jeluia prea mult; observațiile sale erau făcute pe un ton degajat şi sec.

Până şi clădirea în care locuia, construită de Comisar cu un buget de o sută de mii de dolari, a fost pierdută când magazinele s-au închis şi chiriaşii din apartamentele de la etaj nu au mai putut plăti chiria.

„Nu plătesc, le tai căldura“, a spus el în acea iarnă, hotărât să facă pe durul. „Un proprietar trebuie să se poarte ca atare sau rămâne fără casă. Am de gând să aplic legea, indiferent că-s vremuri bune sau rele, şi să fiu constant.“ Ăsta a fost modul în care şi-a justificat fapta. A fost totuşi chemat la tribunal şi a pierdut, trebuind să plătească şi cheltuielile de judecată. Apoi a închiriat apartamentele goale pe post de locuințe, unul unei familii de negri şi altul unei țigănci ghicitoare, care a atârnat în vitrină o mână pictată şi un creier imens, cu etichetă pe el. În clădiri aveau loc bătăi şi se furau țevile şi instalațiile de closet. La această dată chiriaşii săi îi deveniseră duşmani, conduşi de un bărbier polonez roşcat pe nume Betzhevski, care în vremuri mai bune obişnuia să dea concerte la mandolină pe stradă, dar care acum arunca o privire cruntă şi înghețată de câte ori trecea prin fața plăcuței cu numele lui Einhorn. Einhorn a demarat procedurile de evacuare împotriva lui şi a altor câțiva şi a fost pichetat de o organizație comunistă din cauza asta.

– De parcă n-aş şti oricum mai multe despre comunism decât ştiu ei, mi-a spus cu un umor amar. Ce naiba ştiu ăştia, ignoranții ăştia? Şi ce ştie mă rog chiar Sylvester despre revoluție?

Sylvester era acum un membru foarte ocupat al partidului comunist. Aşa că Einhorn şedea la biroul Comisarului, ca să-l vadă pichetele, aşteptând ca şeriful să ia măsuri. I-au mânjit ferestrele cu ceară şi i-au aruncat în bucătărie o pungă de hârtie cu excremente. Ca răspuns la asta, Dingbat a organizat o patrulă cu indivizi de la sala de biliard care să păzească clădirea; Dingbat era scos din minți de furie împotriva lui Betzhevski şi voia să dea iama în magazinul lui şi să-i spargă oglinzile. La acea dată din timpul Marii Crize, Betzhevski nu mai avea cine ştie ce magazin, era doar un scaun pus în subsol, unde ținea într-o atmosferă de deprimare flamandă doi canari. Clem Tambow încă mai mergea la el să se radă, spunând că bărbierul cel roşcat era singurul care îi înțelegea barba. Dingbat era foarte enervat din

cauza asta. Dar Betzhevski a fost evacuat, iar nevasta lui s-a postat pe trotuar şi l-a blestemat pe Einhorn făcându-l „olog şi jidan împuțit“. Dingbat n-a avut ce să-i facă. Şi oricum, Einhorn decretase: „Nici o încăierare până nu spun eu“. Nu a dat de înțeles că e complet împotriva bătăii, încă avea de gând să o controleze, şi Dingbat l-a ascultat, deşi Einhorn îi pierduse ultimul bănuț din moştenire. „Nu ne-a lovit numai pe noi“, a spus Dingbat, „ci pe toată lumea. Dacă Hoover şi J.P. Morgan n-au ştiut ce-o să se întâmple, de ce ar fi ştiut Willie? Dar o să ne scoată el la liman. Am toată încrederea în el.“

Einhorn voia să-i evacueze pentru că primise o ofertă pentru spațiul de la etaj de la un fabricant de fulgarine. S-a apucat să dărâme zidurile din câteva apartamente până l-au prins cei de la primărie şi l-au amendat pentru nerespectarea regulilor de protecție şi pentru că încerca să bage curent industrial într-un bloc de apartamente. La acea dată deja o parte din utilaje fuseseră instalate, iar fabricantul – care nu dispunea nici el de prea mulți bani – i-a cerut să-l despăgubească pentru cheltuielile de mutare. A mai urmat un proces când Einhorn a încercat să susțină, aruncând pe apa sâmbetei principiile, că întrucât maşinile erau fixate în podea, erau de fapt proprietatea lui. A pierdut şi procesul ăsta, iar fabricantul a găsit cu cale să spargă geamurile şi să îşi coboare cu scripeți echipamentul mai degrabă decât să-l demonteze, şi a făcut rost de ordin judecătoresc prin care i se dădea acest drept. Firma imensă a lui Einhorn, atârnată de un lanț, a fost stricată cu această ocazie. Numai că deja nu-i mai păsa, pentru că pierduse clădirea, ultima lui proprietate mare, şi nu mai avea ce face cu ea. Biroul a fost închis şi cea mai mare parte din mobilă vândută. În sufragerie erau stivuite mese peste mese, iar lângă pat erau dulapurile cu dosare, aşa că nu se mai putea sui în el decât pe o parte. În eventualitatea unor vremuri mai bune, voia să păstreze cât de multă mobilă putea. Era plin de scaune cu un picior în sufragerie, unde a fost adusă înapoi şi mobila arsă (compania de asigurări dăduse ortul popii şi nu-i mai plătise polița), pe care a tapițat-o ieftin şi care răspândea miros de fum.

Era încă stăpânul sălii de biliard şi se ocupa de ea personal; a pus să i se instaleze un birou în colțul din față, lângă casa de bani, şi a continuat de bine, de rău să facă afaceri. Retrogradat în acest loc inferior, i-a luat mult până s-a resemnat. Între timp, a devenit şi aici şef şi a pus în aplicare tot

felul de idei noi, motiv pentru care a început să câştige din nou bani. Întâi a adus o tejghea unde vindea gustări de prânz. A împins mai încolo mesele de biliard, ca să îi facă loc. După aia, a adus o masă verde pentru jocul de zaruri. Păstrase autorizația de notar public şi de agenție de asigurări şi a primit acreditare de la companiile de gaz, electricitate şi telefoane ca să adune plățile. Toate acestea s-au petrecut foarte încet, căci în acele vremuri de amorțeală lucrurile se puneau greu în mişcare, şi chiar şi ingeniozitatea lui fusese lovită de viteza şi iuțeala cu care se prăbuşise, şi cheltuise multă energie încercând să refacă paşii pe care-i făcuse şi să vadă cum ar fi trebuit să procedeze ca măcar să fi salvat banii lui Arthur – şi pe-ai lui Dingbat. În plus, era şi problema razei de acțiune, redusă la o singură stradă şi un singur loc, acum că pierduse tot restul proprietăților, iar tăcerea îngroşată şi împietrită, de maşinărie care nu mai funcționează, şi care îl înconjura din toate direcțiile, se aşternea mai ales peste această lipsă şi deprimare, secondată de faptul că acum nu-şi mai număra dolarii, ci cenții. Iar el, un paralitic care îmbătrânea, coborâse standardele de la planuri grandioase la simple proiecte găinăreşti. În opinia lui, dezastrul generalizat nu îi oferea destule scuze – asta din cauza acelui elan pe care-l avea şi care îl orbea față de ce se afla în jur – şi i se părea că, de îndată ce moştenise averea Comisarului, aceasta i se scursese printre degete, şerpuind ca un animal mic de aur ce nu putuse să asculte decât de vocea bătrânului.

– Desigur, explica el uneori, nu mă afectează personal aşa de tare. Eram şi înainte paralizat, şi aşa sunt şi acum. Prosperitatea nu mă ajută să merg şi dacă cineva ştie ce înseamnă să ți se întâmple tot ce e mai rău, păi ăsta e William Einhorn. Fără doar şi poate.

Mda, eram şi nu eram de acord. Ştiam că asigurările pe care le rostea erau un fel de încercare de a vedea o rază de lumină, mai degrabă palidă decât verde, şi că atunci când pierduse clădirea mare şi cele câteva mii de dolari rămase din moştenirea lui Arthur în ultima încercare de a o salva, procedase aşa mai mult din mândrie decât dintr-un simț al afacerilor. M-a concediat oficial, spunându-mi pe un ton pierit: „Augie, reprezinți un lux pe care nu mai pot să mi-l permit“. Dingbat şi doamna Einhorn au avut grijă de el în acea perioadă când a rămas închis în birou, cumplit lovit, dărâmat, muncit de gânduri negre, nebărbierit zile în şir – iar el era genul de om ce depindea complet de rutină pentru a supraviețui – înainte să părăsească acea cameră

ponosită şi plină de cărți şi să declare că ia în primire sala de biliard. Un Adams care candidase fără succes la preşedinție şi care se întorcea în capitală doar ca un umil congresman. Dacă nu voia să-l retragă pe Arthur de la universitate şi să-l trimită la muncă – asta în condițiile în care Arthur ar fi fost de acord cu aşa ceva – , trebuia să treacă la fapte, pentru că nu mai avea pe ce să se bazeze; îşi vânduse până şi polița de asigurare ca să obțină bani pentru clădire.

Iar Arthur n-avea nici o profesie; primise – spre deosebire de fiul lui Kreindl, Kotzie, dentistul, care acum îşi întreținea familia – o educație liberală, literatură, limbi şi filosofie. Brusc devenise foarte important să ai un fiu care făcuse o şcoală. Howard Coblin câştiga bani buni cântând la saxofon. Iar Kreindl nu mai îndrăznea să îl ia în râs pe fiu-său că nu-l interesează fetele. Dimpotrivă, m-a sfătuit să mă rog de el să-mi dea o slujbă la farmacia de la parterul cabinetului său. Kotzie mi-a făcut rost de o slujbuliță ca ucenic de vânzător la dozatorul cu sucuri acidulate. Am fost recunoscător, căci Simon tocmai terminase şcoala şi nu mai primea ajutor social. Şi i se redusese şi programul de la gara de pe La Salle Street. Borg îşi angajase acolo cumnații care îşi pierduseră locul de muncă şi îi dăduse pe alții deoparte ca să le facă lor loc.

Cât despre economiile pe care le aveam, banii noştri, pe care Simon îi administrase în calitate de succesor al bunicii, dispăruseră. Banca se închisese din prima fază a Crizei şi clădirea în formă de turn era acum magazin de peşte – Einhorn o vedea zilnic de la biroul lui din sala de biliard. Totuşi, Simon terminase şcoala destul de bine – nu înțeleg cum a reuşit asta – şi a fost ales să fie trezorierul clasei, responsabil cu cumpărarea inelelor şi a insignelor de absolvire. Asta se datora, presupun, aerului lui de om riguros şi cinstit. Trebuia să dea socoteală în fața directorului pentru cheltuieli, însă asta nu l-a împiedicat să încheie un târg avantajos cu bijutierul şi să-şi tragă cincizeci de dolari din sumă.

Era pregătit să facă orice; iar eu la fel. Însă nu ne făceam confidențe. Totuşi, pentru că eu îl urmăream de ceva vreme, ştiam că pune la cale ceva, în vreme ce el nu s-a obosit să vadă ce făceam eu. S-a înscris la facultatea municipală, cu aceeaşi dorință pe care o aveau toți de a se pregăti pentru examenele de funcționar public. Era mare cerere pentru posturi precum cele

de la biroul de meteorologie, de geologie, de la poştă, după cum arătau anunțurile din ziarele şcolare şi din pliantele de la bibliotecă.

Simon era genul de om care iese în evidență. Poate şi din cauza lecturilor pe care le avea şi datorită privirii limpezi de guvernator pe care o dobândise. De John Sevier. Sau de Jackson în momentul când glonțul duelistului i-a retezat floarea mare de la butoniera hainei şi tocmai se pregăteşte să-i riposteze – o privire cu sprânceana ridicată în care se citea o autoritate neiertătoare şi cosmologică de căpitan; acel gen de privire în care onestitatea este sprijinită de prejudecată, iar clarviziunea apare ca o nobilă crampă a grijilor impersonale ce se citesc în cutele frunții. Părerea mea este că de data asta Simon nu juca teatru. Şi dacă era onest, n-avem cum şti dacă n-a rămas astfel din acel moment încolo. Dar ştia să se folosească de lucruri. Le manipula, ştiu asta foarte bine. Şi când lucrurile sunt folosite conştient, înseamnă oare că sunt false? Dacă eşti pus în situația să lupți, ai fi prost să renunți la avantaje.

Poate că bunica Lausch îşi îndeplinise cumva visul ei de odinioară de a-l vedea pe Simon primind favoruri de la un Rosenwald sau Carnegie pentru darurile sale. Dacă şedea la un colț de stradă şi se uita la o încăierare, imediat era ales dintr-o duzină de martori voluntari să-i povestească polițistului ce s-a întâmplat. Sau dacă antrenorul apărea cu o minge nouă-nouță de baschet luată din magazie şi zeci de brațe se ridicau implorându-l să le-o arunce, Simon, care părea pasiv, era omul către care ar fi fost trimisă mingea. Se aştepta la aşa ceva şi nu era deloc surprins.

Şi acum se afla pe un teren mlăştinos şi era forțat să încetinească viteza cu care se îndrepta spre ținta pe care în secret şi-o stabilise. Nu ştiam la acea dată care îi era ținta şi nici nu prea înțelegeam de ce era nevoie de aşa ceva; mă depăşea. Însă, în tot răstimpul acesta, el absorbea informații şi învăța lucruri precum dansul, conversația cu o femeie, cum să faci curte, să dăruieşti cadouri, să scrii scrisori romantice, cum să te porți într-un restaurant şi într-un club de noapte, în saloanele de dans, cum să-ți pui o lavalieră sau să-ți înnozi papionul, care era modul corect de a-ți împături batista pe care o purtai în buzunarul de la piept, cum să te porți în mijlocul unor oameni care te puneau la încercare. Sau într-o casă respectabilă. Aceasta din urmă era pentru mine un mister, ca unul care nu băgasem deloc

la cap lecțiile bătrânei. Dar Simon, fără să pară că îl interesează prea mult, învățase principiile de bază. Pomenesc aceste lucruri, neglijabile pentru mulți dintre noi, pentru că eram complet ignoranți în această privință. Îl urmăream cum studiază modul de a-ți pune pălăria, de a fuma țigara, de a împături o pereche de mănuşi şi a le pune în buzunarul interior al hainei, şi îl admiram, întrebându-mă de unde a învățat aşa ceva, şi încercam să învăț şi eu câte ceva. Dar niciodată n-am reuşit să capăt flerul pe care-l avea el când făcea aceste lucruri.

Trecând prin holurile de la intrare ale localurilor de lux, prin locuri precum Palmer House şi restaurante cu draperii care creau o atmosferă intimă cu ciucurii lor grei şi cu orchestra de corzi ce zdrăngănea cu demnitate săltărețele valsuri vieneze, Simon absorbise toate aceste cunoştințe. I se umflau nările de poftă. Se arăta cinic în legătură cu asta, dar se prinsese în joc. Ar fi trebuit să-mi dau prin urmare seama cât de oribil se simțea că trebuie să locuiască în cartierul nostru anost, în serile acelea de iarnă fără sare şi piper, omorându-şi timpul îmbrăcat în pardesiu şi nebărbierit de două zile, la farmacie sau împreună cu Sylvester-comunistul la tutungeria lui Zechman; uneori chiar şi la sala de biliard. Lucra la gară doar sâmbăta şi asta, zicea el, doar pentru că Borg îl simpatiza.

Odată cu venirea iernii ce se aşternea peste noi domoală am găsit şi timp să stăm la poveşti, aşezați la masa cu gustări de prânz din sala de biliard, lângă fereastra care oglindea zăpada pângărită de bălegarul cailor, bucăți de cărbune, funingine şi vălătucii cafenii de ceață luminați de felinarul orei patru dimineața. După ce o ajutam pe mama acasă şi dădeam drumul la sobă, cumpăram de mâncare, duceam gunoiul şi cenuşa afară, nu mai rămâneam acolo cu ea – eu chiar mai puțin decât Simon, care uneori îşi mai scria temele pe masa din bucătărie, motiv pentru care ea păstra cafea caldă pe sobă pentru el. Nu i-am transmis lui Simon întrebarea pe care mi-o adresaseră Jimmy Klein şi Clem, şi anume dacă Sylvester încerca să-i insufle aceleaşi convingeri politice ca ale lui. Le-am răspuns cu toată încrederea că Simon era un om care nu suporta să stea fără să facă nimic şi că prefera să-şi ocupe timpul cu şedințe, întâlniri amicale şi forumuri, adunări şi petreceri în care se făcea chetă pentru a ajuta un prieten să plătească chiria. Toate astea le făcea din plictiseală sau ca să întâlnească fete, nu pentru că îl considera pe Sylvester ca pe unul din copiii zorilor de

zi, ci pentru că îi plăceau fetişcanele în jachete de piele, pantofi cu tocul jos, berete şi cămăşi de lucru de chembrică. Literatura de propagandă pe care o aducea cu el acasă era folosită a doua zi pe post de muşama şi pusă sub cănile de cafea, sau rupea cu mâinile lui mari şi blonde paginile reproduse la mimeograf ca să aprindă cu ele focul în sobă. Citeam eu mai mult din ele decât el, cu o curiozitate năucită. Nu, îl cunoşteam bine pe Simon şi ideile lui despre bine şi rău. Ne avea pe cap pe mine şi pe mama, zicea el, şi n-avea deloc de gând să îşi mai ia şi povara unei întregi clase pe spinare şi nu voia să împrumute din sentimentele morale ale lui Sylvester aşa cum nu voia să-şi cumpere un costum care să nu i se potrivească. Dar şedea în prăvălia lui Zechman, calm, fumând ţigări poroase sub afişele proletare reacţionare, ascultând conversaţii cu accente latine sau nemţeşti, exotice, iar capul lui cu obraji tineri îi cădea pe gulerul cămăşii în fumul gălbui al aerului rece în timp ce în minte îi desfiinţa pe toţi.

Faptul că mai dădea pe la sala de biliard era un prilej de mirare pentru mine, mai ales dacă ţineam cont de ce spusese mai demult despre legătura mea cu familia Einhorn. Dar exista aceeaşi explicaţie – pentru că era un timp mort, pentru că n-avea o para chioară în buzunar; prefera să îi ţină companie lui Sylvester când îşi ducea războiul împotriva burgheziei înarmat cu pamflete sau să ia lecţii de biliard de la Dingbat. S-a perfecţionat îndeajuns ca să câştige câte un meci cu un cent pentru fiecare bilă bună, dar se ferea să joace cu puşlamalele cu ochi ageri care îşi făceau veacul în salon. Uneori juca zaruri în camera din spate şi avea oarecare noroc. Nu se amesteca cu derbedeii, şmecherii şi pungaşii care trăiau din asta. Din punctul ăsta de vedere, era mult mai deştept decât mine, pentru că eu am reuşit să mă ard.

În cea mai mare parte a timpului o lălăiam cu Jimmy Klein şi cu Clem Tambow. Cam prin ultimul trimestru de liceu am rărit-o cu ei. Familia lui Jimmy fusese lovită rău de valul de concedieri – Tommy şi-a pierdut slujba de la primărie când au fost daţi jos republicanii de Cermak, iar Jimmy muncea pe brânci; studia şi contabilitatea la seral sau încerca cel puţin, pentru că nu era deloc bun la socoteli şi de altfel la nici un fel de muncă intelectuală. Numai că era foarte hotărât să îşi facă un rost de dragul familiei. Sora lui, Eleanor, plecase în Mexic cu autocarul, să vadă dacă nu reuşeşte să se înţeleagă cu un văr de-al ei, cel care îl ajutase pe Jimmy să dea de gustul genealogiei.

Cât despre Clem Tambow, ura atât de rău şcoala şi petrecea cât de mult timp putea tolănit în pat, citind ştirile de baschet sau ultimele scoruri la golf. Se transforma într-o haimana de toată frumusețea. Prin intermediul maică-sii, era de multă vreme în râcă cu al doilea soț al acesteia, care nici el n-avea slujbă, certându-se veşnic pe tema obiceiurilor lui proaste. Fiul unui vecin lucra ca băiat de popice pe o alee din centru, cu treizeci de cenți pe oră; mă rog, atunci de ce dumnealui refuza să caute ceva de lucru? Trăiau cu toții în camerele din spatele magazinului cu articole pentru nou-născuți pe care-l administra fosta doamnă Tambow personal. Chel, cu o perie de păr aspru pe ceafa, tatăl vitreg al lui Clem citea în izmene ziarul The Jewish Courier, aşezat lângă sobă şi le pregătea tuturor prânzul din sardele, biscuiți şi ceai. Pe masă se aflau întotdeauna două cutii de sardele King Oscar, cu capacul răsucit, lapte condensat şi scoici la cutie. Era un om încet la minte şi n-avea prea multe subiecte de discuție. Când veneam în vizită şi îl vedeam îmbrăcat în maioul ăla străveziu ca un norişor cirus, mă întreba de fiecare dată cât câştig.

– Să fac muncă de rând? îi spunea Clem maică-sii de câte ori aborda subiectul ăsta. Dacă nu găsesc ceva cât de cât decent, mai bine înghit cianură.

Iar gândul de a înghiți cianură îl facea să se prăpădească de râs, cu un „ha, ha, ha“ colosal, cu toată gura, iar claia de păr îi tresălta.

– În orice caz, zicea el, prefer să stau în pat şi să mă scarpin în pantaloni, mămico – maică-sa cea cu fuste şi picioare de dansatoare spanioloaică – , nu eşti aşa de bătrână să nu-nțelegi ce vreau să zic. Doar dormi cu bărbatul tău într-un pat care e perete în perete cu al meu.

O făcea să amuțească, căci nu putea să-i zică vreo două pentru că eram eu acolo, dar îl fixa cu priviri care-l repudiau.

– Ei, nu te supăra şi tu acuma – înțeleg şi eu de ce te-ai măritat!

– Nu e frumos să-i vorbeşti maică-tii aşa, i-am spus eu între patru ochi.

A râs.

– Ar trebui să stai vreo două zile – şi nopți – pe-aicea. Ai spune că sunt prea blând cu ea după-aia. Te laşi păcălit că poartă pince-nez, habar n-ai ce rea de muscă e. Nu mă ascund după deget.

Şi bineînțeles că-mi spunea toate astea şi aproape că reieşea că fac şi eu parte din ele, dându-mi de înțeles că ea se interesase mieros de mine, remarcând ce băiat zdravăn eram.

După-masă, Clem făcea o plimbare; purta baston şi avea un mers legănat, de englez. Citea de la bibliotecă autobiografiile lorzilor şi se distra de minune pe seama lor şi făcea pe gentlemanul de Piccadilly cu vânzătorii polonezi; era aproape tot timpul gata să izbucnească în hohote fericite şi violente, relaxate, cu riduri mari, termale, de fericire urâtă pe fața lui roşie. Când reuşea să stoarcă de la taică-său câțiva dolari paria pe cai; dacă avea noroc, îmi făcea cinste cu o cină cu grătare şi trabucuri.

Mă învârteam şi în jurul altor soiuri de oameni. Unii de pildă citeau nişte cărțoaie în germană sau franceză şi ştiau pe nevăzute manualele de fizică şi de botanică, şi antologii din Nietzsche şi Spengler. Ceilalți erau borfaşii. Doar că eu nu-i vedeam aşa, căci pentru mine erau băieții pe care-i ştiam de la sala de biliard şi pe care-i vedeam şi la şcoală, care se prosteau dansând în sala de gimnastică la ora prânzului sau în dughenele unde se vindeau crenvurşti. Aveam cunoştințe din toate ariile şi nimeni nu ştia de ce parte eram. Nici eu nu ştiam prea bine. N-aş putea spune că aş fi intrat vreodată în sala de biliard dacă n-aş fi lucrat pentru Einhorn. Era clar că nu rodeam cartea şi nu eram nici vreun țicnit care memorează pasaje întregi; n-aveam nimic împotriva tocilarilor şi a excentricilor de soiul ăsta. Dar le venea mai uşor gangsterilor să mă ia drept unul de-al lor. Şi un hoț pe nume Joe Gorman a început să îmi spună de un jaf.

Nu i-am zis nu.

Gorman era foarte deştept, chipeş şi zvelt, priceput la baschet. Taică-său, care avea un magazin de umflat anvelope, o ducea binişor, şi nu ar fi avut motive să fure. Dar avea un cazier bine garnisit cu furturi de maşini şi fusese închis la St. Charles de două ori. Acum avea de gând să spargă un magazin de marochinărie de pe Lincoln Avenue, nu foarte departe de casa lui Coblin, şi trebuia să fim trei pentru treaba asta. Al treilea era Bulba

Marinaru', vechiul meu coleg de vestiar care-mi furase caietul de chimie. Ăla ştia că nu ciripesc.

Gorman urma să ia maşina lui taică-său ca să avem cu ce-o şterge. Trebuia să intrăm în magazin prin fereastra din pivnița din spatele casei şi să curățăm tot raftul cu genți. Bulba urma să le ascundă şi după aia un tăinuitor, un tip Jonas, de la sala de biliard, avea să ne scape de ele.

La ora unu într-o noapte de aprilie ne-am dus în North Side, am parcat lângă o alee şi ne-am strecurat unul câte unul în curtea din spate. Marinaru' filase locul; fereastra de la subsol n-avea gratii. Gorman a încercat s-o deschidă, întâi cu o rangă şi apoi cu lanțul de bicicletă – o tehnică de care auzisem la sala de biliard, dar pe care n-o încercasem. N-a mers. Apoi Marinaru' a învelit o cărămidă în şapca lui şi a lovit cu ea geamul. După atâta zgomot, am şters-o pe alee, dar ne-am întors tiptil înapoi când am văzut că nu vine nimeni. Eram deja scârbit, dar n-aveam cum să mă sustrag. Marinaru' şi Gorman au intrat înăuntru şi m-au lăsat pe mine să țin de şase. Ceea ce n-avea prea mult sens, că oricum fereastra era singurul mod de a ieşi de acolo şi dacă mă prindea poliția pe alee, nici ei n-aveau cum să scape. Dar Gorman era cel mai hârşâit dintre noi şi l-am ascultat. N-am auzit nimic, decât şobolanii şi foşnelile dinăuntru. În cele din urmă s-a auzit din pivniță un zgomot şi a apărut fața palidă şi ascuțită a lui Gorman dedesubt; a început să-mi dea genții le una câte una, nişte lucruşoare moi învelite în hârtie subțire, pe care le-am îndesat într-o altă geantă, adusă pe ascuns în pulpana trendului. Bulba şi cu mine am alergat prin curte până în strada alăturată cu prada, în timp ce Gorman a venit cu maşina după noi. L-am lăsat pe Bulba în spatele casei lui; a aruncat peste gard geanta, a sărit după ea, făcând echilibristică şi fluturându-şi pantalonii lui largi de marinar, şi a aterizat pe pietriş şi peste nişte cutii de conserve. Eu m-am dus acasă pe o scurtătură, traversând terenurile de case, am scos cheia din cutia de scrisori făcută din tablă subțire şi am intrat în casa adormită.

Simon ştia că am ajuns acasă foarte târziu şi mi-a spus că pe la miezul nopții a venit mama să întrebe pe unde umblu. Nu părea să îl intereseze ce făcusem sau să observe că mă simțeam tare nenorocit, deşi mă purtam ca şi cum nu se întâmplase nimic. Stătusem ore în şir treaz tot gândindu-mă cum o să explic cei douăzeci sau treizeci de dolari care reprezentau partea mea.

M-am gândit să mă rog de Clem să mintă ca i-am câştigat împreună pariind pe un cal, dar nu prea părea plauzibil. Şi de fapt nu era chiar aşa mare nenorocire, pentru că puteam să-i dau mamei cu țârâita de-a lungul mai multor săptămâni. În plus nu mai era ca pe vremea bunicii, nimeni nu mă mai urmărea îndeaproape să vadă ce învârtesc. A durat ceva până am fost în stare să îmi dau seama de toate astea, căci eram tare bulversat.

Dar nu m-a ținut mult. Din motive de temperament. M-am dus la şcoală şi n-am chiulit decât o dată; m-am dus la repetiții la cor şi la ora patru m-am înființat la sala de biliard, unde Bulba Marinaru' şedea cu pantalonii lui lăbărțați pe scaunul lustragiului şi se uita la un joc de snooker. Era totul în regulă. Pusesem totul la cale cu Jonas, tăinuitorul, care avea să ia marfa în noaptea aceea. Nu mi-am mai bătut capul deloc, ajutat fiind şi de o primăvară perfectă, cu copaci care începeau să înmugurească. Einhorn mi-a spus: „Sunt întreceri cu bicicleta în parc. Hai să mergem şi noi", şi l-am cărat cu voie bună la maşină şi ne-am dus şi noi.

Mă hotărâsem să nu mai particip la nici un jaf, niciodată, acum că văzusem care-i treaba, şi i-am zis lui Joe Gorman să nu mai conteze pe mine data viitoare. Eram pregătit să îl aud făcându-mă laş. Dar el nu s-a supărat şi nici nu s-a uitat disprețuitor la mine.

– Ei, dacă crezi că nu e de tine...

– Aşa e... nu-s făcut pentru asta...

Şi el mi-a zis gânditor:

– OK. Bulba e un bou, dar cu tine m-aş fi înțeles grozav.

– Păi ce să fac dacă nu-s croit pentru asta?

– Atunci la ce eşti bun? Ei, asta e...

Se vede treaba că era la locul lui şi independent. Şi-a pieptănat părul în oglinda de la automatul de gumă, şi-a potrivit cravata care i se desfăcuse şi-a plecat. După aceea n-am mai avut mare lucru să ne spunem.

L-am luat pe Clem în oraş şi am spart împreună banii. Dar nu terminasem cu povestea asta deloc. Einhorn a aflat de ea de la Kreindl, care a fost întrebat de tăinuitor dacă nu vrea să vândă el genţile. Probabil că Einhorn şi Kreindl au hotărât să primesc o papară pentru asta. Aşa că Einhorn m-a chemat să şed lângă el într-o după-amiază, în sala de biliard. Am văzut din privirea lui glacială că se pregătea să-mi dea o lovitură zdravănă şi bineînţeles că mi-am dat seama de ce.

– N-am de gând să stau aici şi să te văd intrând la puşcărie, mi-a zis. Mă consider în parte responsabil pentru că te afli în genul ăsta de mediu. Nu ai nici măcar vârsta legală să fii aici, eşti încă minor... şi la fel sunt dacă vrei să ştii şi Bulba şi Gorman şi mulţi alţii, chiar dacă se face toată lumea că nu vede... deşi arăţi mai matur. Dar nu am de gând să te las să faci aşa ceva, Augie. Până şi Dingbat, care nu e un as la capitolul inteligenţă, ştie că nu e bine să te apuci de furt. Din păcate n-am încotro şi trebuie să închid ochii la genul ăsta de oameni care se învârtesc pe aici. Ştiu bine cine e doar hoţ, cine poartă armă şi cine lucrează ca mijlocitor. N-am ce face. Asta e local de biliard. Dar, Augie, ai văzut ce-nseamnă calitatea; doar ai fost lângă mine în vremurile bune şi să ştii că dacă aflu că mai iei parte la o spargere te dau afară de aici. N-ai să mai pui piciorul în localul ăsta şi n-ai să ne mai vezi nici pe mine şi nici pe Tillie. Dacă ar şti frate-tău! Ce bătaie ţi-ar mai trage! Pun gâtul.

Am recunoscut că avea dreptate. Probabil că Einhorn a zărit groaza şi frica din ochii mei şi s-a folosit de ea. Mâna mea era lângă a lui; şi-a pus degetele pe ea.

– Ăsta e momentul în care un adolescent poate să o ia pe căi greşite şi să se ducă la fund, şi adio sănătate şi frumuseţe. Primele lucruri pe care le face când nu mai e copil sunt cele care îl definesc ca om matur. Un copil fură mere, pepeni. Dacă e derbedeu în timpul facultăţii, mai şterpeleşte un ban de ici, de colo. Dar să te apuci să dai spargeri înarmat...

– Nu eram înarmat...

– Am să deschid sertarul ăsta, mi-a spus plin de emoţie, şi-am să-ţi dau cincizeci de dolari dacă juri că Joe Gorman n-avea armă la el. Îţi garantez eu că avea.

Deşi aveam faţa roşie, abia mă ţineam pe picioare. Poate că avea dreptate; era plauzibil.

– Şi ce s-ar fi întâmplat dacă venea poliţia şi încerca să scape trăgând focuri? Uită-te şi tu în ce te-ai băgat. Da, Augie, puteai să te trezeşti cu un poliţist, doi morţi. Ştii ce păţesc cei care omoară poliţişti, începând cu tratamentul pe care-l primesc la secţie... le învineţesc feţele, le strivesc mâinile, mai rău; şi aşa vrei să-ţi începi viaţa? Nu poţi să-mi spui că te-ai dus doar aşa, pentru că ai draci şi n-ai astâmpăr... De ce-ai făcut asta?

Nu ştiam.

– Eşti într-adevăr borfaş? Crezi că ai stofă? Nu cred că am văzut în viaţa mea aparenţe mai înşelătoare. Doar te-am lăsat singur în casă cu bani la vedere peste tot. Te-a tentat vreodată să-i furi?

– Domnule Einhorn! am strigat, supărat nevoie mare.

– Nici nu trebuie să te aperi, că ştiu că nu te-a interesat aşa ceva. Te întreb doar dacă crezi că ai impulsuri reale de hoţ, pentru că eu cred că n-ai. Acum, pentru numele Domnului, Augie, nu te mai încurca cu hoţii ăştia. Dacă-mi ceri, îţi dau imediat douăzeci de dolari pentru tine şi pentru mama ta care e văduvă. Ai aşa mari probleme?

– Nu.

Era un om tare delicat să-i spună mamei văduvă când de fapt nu era.

– Sau pur şi simplu voiai senzaţii tari? Se poate să te porţi aşa când toată lumea e aşa amărâtă? Da' du-te, domnule, şi te dă în roată, în trenuleţe, în leagăne. Du-te la Parcul Riverview. Stai că în sfârşit m-am prins ce e cu tine. Te mănâncă să faci pe nebunu'. Nu vrei să faci ce ţi se spune. Te prefaci doar că faci.

Era prima dată că cineva îmi spunea lucrurile astea despre mine. Şi m-au lovit din plin. Faptul că într-adevăr, cum zicea el, îmi plăcea să mă pun împotrivă şi să fac în ciudă şi să spun „Nu!“, un sentiment acut pe care-l simţeam ca atunci când te doare stomacul de foame.

Cel care descoperise asta şi care se ostenise să-şi bată capul cu mine – să se gândească la mine –, încercam un sentiment de nemăsurată dragoste pentru el din acest motiv. Dar purtam şi mantia potrivniciei mele, atributul pe care mi-l descoperise. Eram înveşmântat în el. Deci n-am putut să îl contrazic şi să îi dau de înțeles ce simțeam.

– Nu fi prost, Augie, nu cădea în prima capcană pe care ți-o pune în față viața. Tinerii ca tine care au crescut în restrişte sunt primii care umplu închisorile – şcolile de corecție, toate instituțiile. Pentru ei statul pune deoparte pâine şi fasole încă înainte de a încălca legea. Se ştie clar că se va găsi mai mult ca sigur un segment de populație care să le mănânce. Sau se ştie câtă piatră trebuie pentru construcția unei străzi şi se ştie bine şi pe cine se poate conta să o spargă şi cine va fi tratat împotriva şancrului la Policlinica de Stat. Lumea de aici şi din alte zone similare ale oraşului şi de asemenea din alte locuri ca astea din toată țara. Practic e prestabilit. Şi dacă ai de gând să laşi ca lucrurile să fie dinainte hotărâte şi în cazul tău, eşti un mare fraier. Să laşi să ți se întâmple ce e predeterminat. Lucrurile astea triste, tragice, abia aşteaptă să te atragă – pârnaia, clinicile, cozile pentru un blid de mâncare, care ştiu ce-nseamnă omul înfrânt şi strivit, îmbătrânit, în capul căruia şi-au făcut toți nevoile şi s-au pârțâit, cel căruia i s-a furat şi ultima fărâmă de speranță. Şi cine-o să se mire că ai pățit şi tu aşa ceva? Eşti materialul ideal pentru asta.

Apoi a adăugat: „Pe mine o să mă mire însă“. Şi: „Nu zic să mă iei pe mine de model“, deşi îşi dădea prea bine seama de contradicție, căci ştiam bine despre feluritele lui escrocherii.

Einhorn avea experții lui care aranjau contorul de gaz; reuşea să păcălească compania de electricitate trăgându-şi curent electric gratis de la cablurile principale; falsifica bonurile şi plățile; iar iscusința lui nu cunoştea margini în acest sens. Îi umblau tot felul de planuri în cap. „Nu pot fi socotit borfaş pentru că eu gândesc, vreau să spun chiar gândesc“, zicea el. „Până la urmă nu poți să-ți salvezi nici sufletul şi nici viața doar cu gândul. Dar dacă chiar gândeşti, atunci cel mai mic din premiile de consolare este lumea întreagă.“

A continuat astfel, dar gândurile mele deja o luaseră pe alte căi. Nu, nu voiam să fiu din clasa celor condangați dinainte. N-am acceptat niciodată ideea de predeterminare şi am refuzat să fiu ce voiau alții să fiu. Îi spusesem

„Nu“ şi lui Joe Gorman. Şi bunicii. Şi lui Jimmy. Multor oameni. Einhorn văzuse asta la mine. Pentru că şi el voia să-şi exercite influența.

Ca să mă ferească de necazuri şi pentru că era obişnuit să aibă un delegat, un mesager, un om de încredere, m-a angajat din nou pe mai puțini bani. „Nu uita, bătrâne, sunt cu ochii pe tine.“ N-avea el întotdeauna ochii pe atâtea lucruri şi atâți oameni câți reuşea să cuprindă cu vederea? Pe de altă parte, şi eu eram cu ochii pe el. Am început să-i cercetez escrocheriile cu mai multă atenție decât atunci când nu eram decât un fel de fecior de casă şi când afacerile lui Eihnorn erau mult prea vaste ca să le pot înțelege.

Unul dintre primele lucruri la care am ajutat a fost o trebuşoară foarte delicată – când l-am dus de nas pe un gangster pe nume Mutchnik Năsosu’. Mutchnik Năsosu’ nu era decât un golan, lucrase pentru o bandă din North Side unde arunca cu acid pe rufele din spălătoriile ale căror proprietari nu voiau să plătească taxă de protecție şi alte lucruri de-astea. Acum ajunsese la un nivel superior, avea bani şi căuta să investească, mai ales în proprietăți. Căci, îi spusese foarte serios lui Einhorn, într-o seară de vară: „Ştiu eu ce se întâmplă cu tipii care continuă să se ocupe de păruieli. În cele din urmă încasează o gaură în piept. Am văzut destule de-astea“.

Einhorn i-a spus că ştie el un lot vacant pe care l-ar putea cumpăra împreună ca parteneri. „Dacă intru şi eu în afacere, nu trebuie să-ți bați capul că n-o să fie clasa întâi. Pentru că risc şi eu să pierd bani“, i-a spus cu o privire plină de sinceritate lui Mutchnik. Prețul de la care s-a pornit a fost şase sute de dolari. A reuşit să-l coboare la cinci. Asta era o afacere foarte bună, căci de fapt Einhorn era proprietarul lotului, pe care-l cumpărase de la un amic de-al tatălui lui pe şaptezeci şi cinci de dolari; acum a devenit proprietarul unei jumătăți din teren, cu profit mare. Şi toate astea le-a făcut prin diverse şmecherii, cu un calm suveran. Treaba s-a terminat bine, căci Mutchnik a găsit un cumpărător pentru lot, încântat că reuşise să scoată o sută de dolari profit dintr-o afacere legală. Dar dacă ar fi descoperit păcăleala, l-ar fi împuşcat pe Einhorn sau ar fi pus să-l împuşte cineva. N-ar fi fost nimic mai simplu din punctul lui de vedere, ca să-şi spele onoarea. Am fost terorizat că o să-i dea lui Mutchnik prin cap să facă investigații la registratură şi o să descopere că o rudă de-a doamnei Einhorn fusese proprietara pământului. Dar Einhorn mi-a spus: „Ce-ți bați capul, Augie? L-

am citit pe individul ăsta. E tare prost. Îi tot pun piedici în față tocmai ca să-l protejez“.

Şi uite aşa, fără să rişte nici măcar un cent, Einhorn a scos mai mult de patru sute de dolari din acest târg. A fost tare mândru, nu-şi mai încăpea în piele; ăsta era genul lui de treabă. Era triumful tipic – din ce în ce mai mare – care trebuia să-i facă cunoscut numele. În timp ce el şedea liniştit în fața mesei de zaruri, cu păhărelul pentru zaruri lângă el, iar verdele fetrului i se reflecta pe față, pe pielea albă şi ochii încercănați. Ținea vârfurile de fildeş ale tacurilor lângă el, într-o cutie de bomboane de un gologan, şi avea o atenție neobosită pentru orice se întâmpla în localul ăla. Îl conducea exact după pofta inimii.

N-am mai pomenit altă sală de biliard în care să fie tot timpul o femeie, cum era Tillie Einhorn, care şedea în spatele tejghelei cu gustări. Servea un chili con carne excelent, omlete, ciorbă de fasole şi învățase şi cum se face cafeaua, ştia exact când să arunce în ea sare şi un ou crud ca să o limpezească. A primit această schimbare din viața ei cu mare energie, şi cumva, din punct de vedere fizic, părea să crească şi să capete putere. Înflorea, iar mulțimea aia de bărbați o calma. Se spuneau şi se strigau acolo multe lucruri al căror înțeles nu-l ştia, ceea ce era spre binele ei. Nu a pus piciorul în prag să se poarte lumea cu mănuşi în sala de biliard, nici nu le-a pus băieților oprelişti, cum s-ar fi întâmplat în cazul unei barmanițe englezoaice sau al unei proprietărese de bistrou; aici lucrurile erau prea ale dracu’ şi prea afurisite ca să mai poată fi influențate; cârâielile şi bătăile şi urletele obscene şi tărăboiul n-aveau cum să înceteze, şi nici n-au încetat. Ea a reuşit cumva să se integreze. Văzându-şi doar de chili, de cârnații cu fasole, de cafea şi de plăcinte.

Criza economică îl schimbase şi pe Einhorn. În retrospectivă, pe vremea Comisarului fusese cam naiv, şi întru câtva nedezvoltat pentru vârsta lui. Acum nu mai era al doilea de la conducere, ci avea primul şi ultimul cuvânt în cârmuirea familiei lui; nu mai trebuia nimeni să moară înaintea lui şi, se poate spune, necazurile îl loveau direct în piept, iar el îşi dovedea destoinicia. Nu mai avea loc de langoare; trebuia să fie din ce în ce mai solid, mai dur, şi-aşa a şi devenit. Însă nu s-a schimbat deloc în privința femeilor. Nu se mai vedea cu atât de multe, ca pe vremuri, bineînțeles. Ce

femei intrau în sala de biliard? Lollie Fewter nu s-a mai întors la el. Şi în ceea ce-l privea – ei, presupun că sufletele care nu-s în cea mai bună stare trebuie să aibă şi ele nişte sisteme ale lor, nişte mecanisme care să le proptească, trebuie să se îmbrace şi să se bărbierească. Pentru Einhorn, să se bucure de o femeie care nu era nevasta lui era sistemul lui de încurajare. Iar Lollie probabil că fusese foarte importantă pentru el, pentru că până în ultimul moment i-a urmărit viața, mai bine de zece ani, până când a fost împuşcată de un amant camionagiu, tată a câtorva copii, pe care l-a băgat în comerțul la negru. A fost prins şi urmau să-l bage la închisoare, iar ea să scape fără nici o pedeapsă. Aşa că a omorât-o, spunând: „Ca să trăiască altcineva cu ea şi să se îmbogățească de pe urma muncii mele?“ Einhorn a păstrat tăieturile din ziare. „Vezi ce spune – să se îmbogățească? Asta era Lollie, pot să-ți spun şi eu.“ Voia să ştiu eu că poate. Şi da, putea să-mi spună, şi nu existau oameni mai potriviți ca mine să audă aşa ceva de la el.

– Biata Lollie!

– Biata fată, a zis el. Dar era de aşteptat că o să moară aşa, Augie. Avea o mentalitate de Bonnie şi Clyde. Şi când am cunoscut-o eu, era o femeie frumoasă. Da, te îmbogățea.

Şi cu capul albit, mai mic decât fusese pe vremuri, mi-a povestit despre ea cu fervoare:

– Umblă vorba că la sfârşit începuse să fie neglijentă şi să se uite numai după bani. Asta nu e bine. Şi-aşa avea destule necazuri că se ținea cu toți derbedeii. Trebuia să i se întâmple ceva de genul ăsta. Lumea nu-i lasă pe cei cu sângele fierbinte nepedepsiți.

Ascuns în spatele acestor cuvinte era de fapt un apel către mine, să-mi amintesc ce sânge fierbinte avusese el. Serviciile pe care i le făceam mă puseseră în poziții din cele mai interesante – voia şi el să ştie ce credeam despre ele, poate; sau, destul de omeneşte în definitiv, poate că voia să ştie dacă o să îi povestesc eu cu plăcere despre ele. Ce ți-e şi cu mândria omului!

Episodul pe care m-am simțit tentat să mi-l amintesc cu ocazia acestei discuții a fost seara în care a fost petrecerea de absolvire a liceului. Familia

Einhorn s-a arătat nespus de generoasă cu mine. Am primit de la toți trei un portofel în care erau zece dolari, iar doamna Einhorn a venit cu mama, familia Klein şi familia Tambow la festivitate în acea seară de februarie. După aceea se dădea o petrecere la familia Klein acasă, unde eram şi eu aşteptat. Am dus-o pe mama acasă de la festivitate – eu nu aveam numele scris în programul serii, cum îl avusese Simon, dar mama a fost mulțumită şi m-a mângâiat pe mână când am condus-o sus pe scări.

Tillie Einhorn m-a aşteptat jos în maşină. „Du-te la petrecere“, mi-a spus când am condus-o la sala de biliard. Pentru ea conta foarte mult că reuşisem să termin liceul, şi tonul cu care mi-a vorbit m-a onorat nespus. Era o femeie plină de căldură, foarte simplă altminteri, dorea să-mi dea un fel de binecuvântare, iar „educația“ mea o făcuse, cred, să se simtă brusc sfioasă. Aşa că am dus-o la salonul de biliard prin vremea neagră şi rece, iar ea mi-a zis de câteva ori: „Willie spune că ai cap, că o să te faci profesor“. Şi apoi m-a strâns la pieptul ei îmbrăcat într-o haină din piele de focă, din zilele bune, m-a sărutat pe obraz şi i-au dat lacrimi de fericire în ochi, de mare emoție, pe care a trebuit să şi le şteargă de pe față înainte să intre în local. În spatele acestei demonstrații se ascundea probabil şi situația mea de „copil orfan“, pe care i-o reamintise ocazia. Eram cu toții îmbrăcați în ce-aveam mai bun; doamna Einhorn răspândea chiar o dâră de parfum de la eşarfa de mătase şi de la rochia prinsă la piept cu nasturi de argint. Am traversat trotuarul lat până la sala de biliard. Dedesubt, ferestrele erau acoperite de perdele, după cum cerea legea. Iar deasupra, stâlpii indicatoarelor se zvârcoleau în sute de culori în umezeala de afară. Din cauza festivității de absolvire, nu era multă lume în salon. Aşa că se auzea cum se ciocnesc bilele, din ungherele cele mai îndepărtate, slab luminate, se auzea huruitul slab al meselor verzi de zaruri şi sfârâitul cârnaților rotofei de pe grătar. Dingbat a apărut din camera din spate, cu triunghiul de lemn pentru bile, să-mi strângă mâna.

– Augie se duce la o petrecere la familia Klein, i-a spus doamna Einhorn.

– Felicitări, băiete, mi-a spus Einhorn ceremonios. Se duce, Tillie, dar nu imediat. Am o surpriză pentru el mai întâi. Îl duc la un spectacol.

– Willie, i-a spus tulburată. Lasă-l. Asta e noaptea lui.

– Nu la un film amărât de cartier, ci la McVicker, un spectacol cu fetişcane, animale dresate, şi un franţuz de la Bal Tabarin care stă în cap pe o sticlă de cola. Ei, cum îţi sună, Augie? Îţi place ideea? De-o săptămână o plănuiesc.

– Sigur, mergem. Jimmy mi-a spus că oricum petrecerea o să dureze până târziu. Pot să mă duc după miezul nopţii la ei.

– De ce nu te duci cu Dingbat, Willie? Augie ar trebui să stea cu tinerii în seara asta, nu cu tine.

– Dacă ies, Dingbat trebuie să rămână în locul meu, şi o să stea aici, a zis Einhorn, respingându-i argumentele.

Eram aşa de îmbătat de ideea că asta e noaptea mea, încât n-am înţeles ce se ascundea în spatele insistenţelor lui Einhorn, un petic de întuneric al raţiunii, nu mai mare decât un şoricel, dar foarte iute.

Doamna Einhorn şi-a coborât mâinile înfrântă. „Când vrea Willie ceva...“, s-a scuzat ea. Dar eram practic un membru al familiei, nu că urma să moştenesc ceva. Mi-am pus pardesiul şi l-am dus la maşină. Aveam faţa roşie în aerul de noapte şi eram iritat. Pentru că era o bătaie de cap să-l duc pe Einhorn la teatru şi aveam multe mutări de executat, întâi trebuia să parchez maşina, apoi să găsesc şeful de sală şi să îi explic că ne trebuie două scaune aproape de ieşire; apoi să aranjez să se deschidă uşile de la ieşirea din spate, să duc maşina pe alee, să-l car pe Einhorn până în sală, şi să găsesc alt loc de parcare. Şi apoi, odată ce ne aflam în sală, ne trezeam că stăm prost şi nu vedem bine scena. Căci el trebuia să stea exact lângă ieşirea construită în caz de incendiu. „Închipuie-ţi cum aş arăta în mijlocul mulţimii care năvăleşte afară dacă e vreun incendiu“, îmi spunea el. Aşa că vedeam totul dintr-o parte, toată bătălia ce se dă pentru a păstra faţada dramatică, pudra şi vopseaua de pe faţă, vocile din culise, înăbuşite sau ridicate, argintul fals, şi de multe ori chiar nu ne dădeam seama ce face publicul să râdă.

– Nu băga viteză, mi-a spus Einhorn când am ajuns pe bulevardul Washington. Încetineşte.

Brusc mi-am dat seama că avea în mână o adresă.

– E lângă Sacramento. Doar nu credeai că o să te târăsc până la McVicker în seara asta, Augie! Nu, mergem în oraş. Te duc într-un loc unde n-ai mai fost în viața ta. Intrăm prin uşa din dos, mă-nțelegi, la etajul trei.

Am oprit maşina şi am ieşit să identific adresa, m-am întors după ce-am găsit locul şi l-am luat în cârcă. Avea obiceiul să vorbească despre sine ca de Bătrânul Mării din cârca lui Sindbad. Dar iată-l şi pe Eneas, cărându-l în spate pe bătrânul său părinte Anchise, în timp ce Troia arde, şi acel bătrân fusese ales de Venus să-i fie iubit; şi asta mi se pare că e comparația cea mai potrivită. Doar că nu era nici un foc şi nici vreun țipăt de luptă în jurul nostru, ci doar tăcerea din toiul nopții de pe bulevard, şi gheață. Am mers pe aleea îngustă din ciment, pe sub ferestrele adormite, cu Einhorn care-mi spunea răspicat să am grijă pe unde calc. Din fericire în ziua aia îmi făcusem curat în dulăpiorul de la şcoală şi purtam bascheții pe care-i avusesem depozitați acolo aproape tot anul, deci nu aveam cum să alunec. Dar tot era greu de urcat pe scările de lemn şi pe sub frânghiile joase de rufe de pe lângă case. „Ei, să sperăm că aici e“, a zis el când am sunat la uşă la etajul al treilea, „pentru că altfel o să mă întrebe ce naiba caut aici.“ El era mereu personajul principal când mergeam undeva.

Dar nu greşiserăm uşa. A deschis o femeie şi l-am întrebat „Încotro?“, gâfâind. „Mergi, mergi“, mi-a spus Einhorn. „Asta-i doar bucătăria.“ Aşa era; un loc care mirosea a bere. Am mers încet cu el în spate până în salon şi l-am pus jos pe canapea în fața oamenilor uimiți care se aflau în cameră. Aşezat, se simțea egalul lor şi s-a uitat la femei. Stăteam în picioare lângă el şi le priveam şi eu, foarte interesat şi tulburat, întotdeauna când îl duceam undeva simțeam că am o mare responsabilitate; iar aici mai mult ca oriunde, simțeam cât de tare depindea de mine. Şi nu voiam deloc să-l las să se îngrijoreze. Deşi nu arăta deloc mai prejos decât ceilalți, ci doar imperios şi imperturbabil, deloc deranjat de ideea că este un bărbat important surprins într-un moment de neputință față de nevoile lui teribile.

– Am auzit că fetele sunt drăguțe aici, mi-a zis. Şi aşa este. Alege-ți una.

– Eu?

– Bineînțeles. Care dintre voi, fetelor, doreşte să-i țină de urât acestui tânăr domn care a absolvit în această seară liceul? Ia uită-te în jur, băiete, şi

păstrează-ți capul pe umeri, mi-a zis.

Madama a venit din una din camere în salon. Se distingea de toate femeile de acolo prin stratul gros de fard, un praf de aripioare de insectă sau de funingine de la lampă, un roşu de aripă de fluture de pe pigmentul obrazului.

– Domnule, a început ea.

Dar era în regulă, Einhorn avea o carte de vizită de la un cunoscut, şi fusese totul stabilit din timp, şi-a amintit ea. Doar că nu-i spusese nimeni, era clar, că Einhorn o să fie adus pe braţe acolo. N-ar fi îndrăznit să vină aici fără să-l introducă cineva.

Totuşi au fost câteva minute jenante, iar Einhorn şedea acolo cu pantofii aliniaţi şi pantalonii lui de bancher care-i acopereau picioarele imobile. Acum dacă stau şi judec la rece, când a întrebat cine doreşte să-mi ţină de urât, Einhorn poate că încerca să treacă peste momentul de aversiune pe care probabil îl simţea fata pe care avea să o aleagă pentru el. Chiar şi aici, unde plătea. Dar poate că greşesc. Eram departe de a mă simţi în deplinătatea facultăţilor mintale în acel loc de lei, acel bârlog jalnic şi ţipător ce servea de salon, şi poate că nici el nu se simţea atât de îndrăzneţ şi relaxat cum pretindea.

În cele din urmă, Einhorn i-a spus fetei pe care a chemat-o să stea de vorbă cu el: „Care-i camera ta, drăguţo?“ şi, cu un calm perfect, ignorând efectul vorbelor sale, m-a pus să-l duc acolo. Pe pat era o cuvertură roz (era un loc de mult mai bună calitate decât cele pe care aveam să le văd mai târziu) şi ea a îndepărtat-o. L-am întins pe pat. În timp ce fata a început să-şi dea jos hainele în colţul camerei, mi-a făcut semn să mă aplec spre el şi mi-a şoptit: „Ia-mi portofelul“, şi am luat obiectul greu din piele şi l-am pus în buzunar. „Ai grijă de el“, mi-a spus. Privirea din ochii lui era îndrăzneaţă, grea, chiar cu ceva resentimente. Resentimente pentru poziţia lui, cred, nu a mea. Se vedea pe faţa lui că e încordat, iar părul îi era răsfirat pe pernă. A început să vorbească cu femeia pe un ton de profesor. „Scoate-mi pantofii“, i-a spus. Femeia i i-a scos. S-a uitat cu mare interes la ce făcea ea; coborându-şi privirea de-a lungul liniei trupului său, privind această femeie cu gât puternic şi unghii roşii, care stătea în picioare doar cu nişte papuci de pâslă

pe ea. „N-am decât câteva lucruri să-ți spun înainte“, i-a zis el. „Am probleme cu spatele. Trebuie să o luăm încet până ne aşezăm cum trebuie, şi să ne mişcăm treptat.“

– Tot aici eşti? mi-a zis când m-a văzut încă în uşă. Hai, du-te, trebuie să-ți zic eu ce ai de făcut? Te chem eu mai încolo.

Nu trebuia să mi se spună ce am de făcut, dar preferam să stau acolo până mă dădea afară.

M-am întors în salon, unde mă aştepta cineva; restul plecaseră, aşa că alegerea fusese făcută pentru mine. Ca întotdeauna când mă aflam în fața cuiva străin, m-am purtat de parcă ştiam perfect ce am de făcut, pe ideea că într-un moment critic era mai bine şi mai decent să mă las purtat de un avânt personal. Ea nu m-a împiedicat în nici un fel. Acea femeie, a cărei slujbă sau povară era să fie calmă în momentul actului acela primitiv, când nimeni nu e calm, şi să aibă avantajul celui puternic. Nu era tânără – femeile îmi aleseseră persoana potrivită – şi avea o față oarecum vulgară; dar m-a încurajat s-o tratez cu tandrețe. Când s-a dezbrăcat am văzut că avea nişte volănaşe zbârlite de dantelă pe lenjeria de corp – aceste fru-fru-uri care fac parte din impunătoarea realitate feminină, lucruri profunde, extraordinare. Mi-am dat şi eu jos hainele şi am aşteptat. S-a apropiat şi şi-a pus mâinile pe mijlocul meu. M-a ajutat chiar să mă aşez pe pat. De parcă, fiindcă era patul ei, trebuia să îmi arate cum să îl folosesc. Şi şi-a lipit sânii de mine, dând umerii înapoi, închizând ochii şi ținându-mă de brațe. Aşa că nu mi-a lipsit căldura umană şi nici nu m-a scârbit după ce am terminat. Mi-am dat mai târziu seama că am avut noroc cu ea, că a încercat să nu fie distantă cu mine sau satirică şi că s-a purtat cu milă.

Totuşi, când senzația de exuberanță s-a topit, asemenea unui fulger ce se loveşte şi se dispersează în pământ, mi-am dat seama că în principiu nu era decât o tranzacție. Dar nu mi-a păsat prea mult de asta. Nu mi-a păsat nici de pat; nici de cameră; nici de ideea că femeia o fi fost amuzată – mă rog, atât de amuzată pe cât putea să mai fie în acele circumstanțe – de mine şi de Einhorn, marele actor de senzație care venise călare pe spinarea mea cu ochii injectați şi inimă vorace, dar aparent perfect calm şi superior. Nu conta că plăteam. Nici că ne foloseam de o persoană folosită de alții. Aşa

era viața de oraş. Şi da, n-avea nici luciul pe care ar fi trebuit să-l aibă, şi nici nu exista vreun epitalam al îndrăgostiților...

A trebuit să-l aştept pe Einhorn în bucătărie, să mă gândesc la el, stând acolo aproape, cum lăsa pe cineva să-l violenteze de dragul plăcerii. Madama nu părea deloc încântată. Veneau mereu alți bărbați, iar ea le amesteca băuturile în bucătărie, şi a trebuit să-i suport privirea morocănoasă până ce fata lui Einhorn a apărut îmbrăcată la loc să mă cheme să-l iau. Madama a intrat şi ea cu mine, ca să ia banii, iar Einhorn a plătit ca un domn şi a împărțit bacşişuri când l-am dus prin salon unde partenera mea era lângă un alt tip, fumând o țigară. Einhorn mi-a şoptit doar mie: „Nu te uita la nimeni, m-auzi?“ Oare se temea să nu fie recunoscut sau era doar un ordin care ne asigura o trecere cât mai calmă prin salon, cu el agățat de spatele meu în straiele lui negre?

– Să ai mare grijă când cobori, mi-a zis pe verandă. Am fost aşa de prost să uit să iau o lanternă. Tot ce ne mai lipseşte acum e să tragem o tăvăleală.

A râs, ironic, dar a râs. Localul însă avea grijă de clienții săi, căci după noi a ieşit o târfă îmbrăcată ca o femeie obişnuită într-un pardesiu şi ne-a luminat drumul până în curte, unde i-am mulțumit şi i-am spus politicos noapte bună.

Am ajuns acasă şi l-am dus sus, deşi sala de biliard era încă deschisă, şi el mi-a zis:

– Nu te mai obosi să mă pregăteşti de culcare. Du-te la petrecere. Poți să iei maşina, dar să nu te îmbeți prea tare şi să conduci ca nebunul, e tot ce te rog.

Capitolul VIII

De aici încolo s-a stabilit un nou curs al evenimentelor – de către noi, pentru noi: n-am de gând să încerc să descopăr toate motivele.

Când mă întorc în trecut mă văd parcă în momentul acesta, îmbrăcat sumar, cu mâinile şi picioarele moştenite din familie, cu verdele şi cenuşiul ochilor şi părul veşnic ciufulit; dar merită să mă opresc şi să privesc de două ori imaginea mea de om complet îmbrăcat şi cu un statut social nou. Nu ştiu de unde am început brusc să vorbesc mult, să spun glume, să ies în evidență, să am dintr-odată păreri. Când a venit momentul să le am, n-aş putea spune de unde le-am scos – parcă le pescuiam din aer.

Facultatea din oraş la care mergeam şi eu, şi Simon nu era un seminar condus de preoți care predau Aristotel şi cazuistică şi care te pregăteau pentru jocuri şi vicii europene şi tot felul de alte lucruri adevărate sau neadevărate, de actualitate sau dimpotrivă, însă întotdeauna prezentate ca fiind adevărate şi de actualitate. Când ne gândim cât de multă materie exista cu care să te pui la punct – Asurbanipal, Euclid, Alaric, Metternich, Madison, Blackhawk – , dacă nu-ți dedicai întreaga viață acestui lucru, cum oare era să le acoperi pe toate? Iar studenții erau copii de emigranți din toate colțurile, venind din Bucătăria Iadului, Mica Sicilie, Centura Neagră, masele Poloniei, străzile evreieşti din Parcul Humboldt, cu toții trecuți prin ciururile aspre ale programei şi de asemenea aducând cu sine propria înțelepciune. Umpleau coridoarele lungi, ca într-o fabrică, şi sălile enorme de clasă cu fiece personaj şi germene omenesc, ca să îşi consolideze cunoştințele şi să devină americani, cel puțin ăsta era planul. În acest amestec era frumusețe – un procent substanțial – şi insolență de adolescent cu coşuri, şi fețe pe care se citea paricidul, inocența celui care mestecă toată ziua gumă, materie primă care să se transforme în muncitori şi funcționari, stabilitate daneză, inspirație de macaronar, geniu matematic sufocat de cataruri; erau copii de salahori cu urechile pline de ceară, fete de afacerişti ce promiteau plăcerile sexului – o combinație uriaşă de mostre ale unei gazde cutremurătoare, o multitudine de texte sfinte, totul zămislit de părinții

ce migrau către vest, împinşi de considerente materiale. Sau eram eu, vlăstarul abandonat al unui om călător.

Firește că şi eu, şi Simon am fi vrut să ne găsim de lucru imediat după ce terminaserăm liceul, dar nu existau locuri de muncă, iar facultatea de stat era plină de studenți în situația noastră, care, din cauza şomajului, aveau pe banii statului acces la noțiuni superioare şi la câte o întâlnire întâmplătoare cu Shakespeare şi alți mari maeştri pe lângă chimia şi matematica ce se cereau la examenele de funcționari publici. Aşa cum stăteau lucrurile, nu prea aveai ce face; şi dacă ideea era să pregătească tineri fără mijloace să ocupe funcții dificile sau măcar să îi împiedice să intre în bucluc prin intermediul cărților, uneori se întâmpla să se obțină şi rezultate remarcabile din educarea maselor. Cunoşteam un mexican slăbănog şi bolnăvicios, sărac de n-avea nici după ce bea apă, care era în stare să rezolve orice ecuație îi puneai pe tablă; şi copii de muncitori emigranți care ştiau filosofii greci ca pe buzunarul lor, copii minune la fizică, istorici născuți sub toneta de fructe şi o sumedenie de copii săraci cu vână în ei care opt ani amărâți de acum încolo aveau să moară de foame ca să se facă doctori, ingineri, cărturari, experți. Eu n-aveam deloc ambiții de acest soi, nici nu mi se dăduse vreodată de înțeles că aş putea fi bun la ceva, nici nu pot spune că nu mai dormeam noaptea de grijă că nu-mi alesesem încă o profesie. Nu mă prea trăgea ața să mă gândesc la lucrurile astea serios. Totuşi m-am descurcat binişor la franceză şi la istorie. La botanică desenam tare îngălat şi nesigur şi eram în urmă. Deşi fusesem mâna dreaptă la biroul lui Einhorn, nu învățasem nimic din meticulozitatea lui. Şi în plus, lucram cinci după-mese pe săptămână şi sâmbăta toată ziua.

Nu la Einhorn, ci la un raion de pantofi de damă, în subsolul unui magazin de haine din centru, unde lucra şi Simon, sus la raionul de costume bărbăteşti. Situația lui se îmbunătățise şi era foarte încântat de această schimbare. Era un magazin căutat şi administrația voia să fii bine îmbrăcat. El oricum depăşea standardele pe care trebuia să le aibă un vânzător şi nu era doar spilcuit, ci un adevărat june-prim, îmbrăcat într-un costum vărgat, la două rânduri, cu un centimetru în jurul gâtului. Aproape că nu-l mai recunoşteam acolo, printre oglinzi, carpete, şiruri de umeraşe cu haine, cu opt etaje mai sus de Loop; era mare, rapid şi ocupat, cu un trup zdravăn şi cu sângele clocotindu-i în vene, în obraji.

Eu lucram jos la un raion cu solduri, sub nivelul trotuarului, zărind şi auzindu-i pe cumpărători cum trec peste cercurile verzi de sticlă care erau prinse în betonul caldarâmului, cu poalele hainelor grele fâlfâind asemenea unor umbre proiectate pe aceste lentile, dar cu trupuri îndeajuns de solide, căci sticla scrâşnea sub tălpile care umblau în toate direcțiile. Această criptă era pentru o clasă mai nevoiaşă de cumpărători sau pentru cei care veneau din an în Paşte, fete care voiau să găsească ceva care să se potrivească la noul lor compleu, pălării sau accesorii; femei cu trei sau patru fetițe după ele, cărora trebuiau să le cumpere pantofi în aceeaşi zi. Mărfurile erau aşezate pe mese în funcție de dimensiuni şi în jurul lor, sub fagurele trotuarului, se aflau pereți întregi de cutii şi de scăunele.

Câteva săptămâni de ucenicie acolo şi şeful m-a promovat la parter. Numai pe post de ajutor la început, să le aduc marfa vânzătorilor şi să duc înapoi la raft cutiile. Şi apoi am devenit şi eu vânzător de pantofi, după ce şeful mi-a spus doar să îmi tund părul ceva mai scurt. Era un tip stresat pe care-l supăra mereu stomacul. Avea un ten foarte sensibil pentru că se bărbierea de două ori pe zi şi, în diminețile de sâmbătă, când aduna toți vânzătorii înainte de ora deschiderii ca să le țină o cuvântare, colțurile gurii îi sângerau nițel. Tot timpul încerca să facă pe durul şi, din câte mi se părea mie, necazurile i se trăgeau chiar din faptul că nu era omul potrivit să conducă un loc simandicos ca ăsta. Pentru că magazinul ăsta era un fel de salon, cu lămpi franțuzeşti ținute de brațe omeneşti care se iveau din perete, draperii cu volane, mobilă chinezească – genul ăla de loc cu o atmosferă îndulcită, protejată de mediul de afară, chiar de aerul unei străzi ca Rue de Rivoli, cu ajutorul covoarelor turceşti care înăbuşă sunetul paşilor şi al perdelelor care fac şoaptele şi bunele maniere imposibil de evitat. Diferențe dintre interior şi exterior pe care n-ai cum să le împaci. Pentru că din fundul unui astfel de salon şi până în pragul lui este o tensiune imensă şi o energie fabuloasă care se încearcă a fi domolite. Şi încercarea de a ține în frâu această energie te îngrijorează, îți dă fiori, căci e genul de lucru care ar putea erupe într-o revoltă furioasă, sângeroasă, ca revolta chartistă sau cea condusă de Lordul Gordon, scuipând flăcări ca un munte de cartoane de ouă puse pe foc. Această putere necunoscută, superfluă, într-o zi de Chicago rece, udă, înnegurată, care țâşnea cu de la sine putere din tot felul de lucruri aşezate să stea acolo, liniştite, dar care erau de fapt incapabile să stea liniştite.

Din punct de vedere financiar, şi eu, şi Simon o duceam tare bine; el primea cinşpe dolari pe săptămână, plus comisioanele, iar eu scoteam treişpe şi jumate. Prin urmare nu conta prea mult că nu mai primeam ajutor social. Mama nu mai era în stare să facă treabă în casă. Simon angajase o mulatră pe nume Molly Simms, o femeie slabă şi vânjoasă de vreo treişcinci de ani care dormea în bucătărie – în fostul pat al lui George, de fapt – şi care ne vorbea în şoaptă sau ne cânta când veneam acasă târziu. Nu scăpasem de obiceiul de a nu intra pe uşa din față, lucru interzis nouă de pe vremea bătrânei Lausch.

– Cu tine vorbeşte, puştiule, spunea Simon.

– Pe naiba, nu vezi că la tine se uită?

De Anul Nou n-a apărut şi m-am ocupat eu de toate, am pregătit masa. Simon era şi el plecat. Se dusese la o petrecere de Revelion îmbrăcat în hainele lui cele mai bune: joben, fular cu picățele, ghetre peste pantofii lui în două culori, mănuşi din piele de porc. Şi nu s-a întors până a doua zi spre înserat, din zăpada iute şi scânteietoare. Era murdar, încruntat nevoie mare, cu ochii injectați şi obrazul acoperit de zgârieturi pe sub o barbă tot blondă, țepoasă. Abia acum aveai ocazia să îi întrezăreşti firea violentă şi opulentă, cum respira greoi de la zăpada paşnică de pe veranda din spate, curățându-şi pantofii pe cărămizi şi periindu-i cu măturică, apoi arătându-şi fața brăzdată de dâre de murdărie de parcă ar fi umblat prin tufişuri şi punându-şi pe scaun pălăria lui tare, care avea acum o gaură. Ce noroc că mama nu-l putea vedea; dar oricum s-a prins că se întâmplase ceva rău şi l-a întrebat pe tonul ei pițigăiat.

– Stai liniştită, nu-i nimic, mamă, i-am zis noi.

Folosind cuvinte de stradă, ca să nu ne înțeleagă ea, Simon mi-a servit nişte aiureli despre o încăierare pe peronul din Wells Street cu nişte beţivani puşi pe glume, nişte irlandezi feroce; unul îi imobilizase brațele cu haina, coborându-i gulerul peste umeri, iar celălalt îl împinsese cu fața în grilajul balustradei şi îl trimisese de-a dura pe scări. Nu m-a convins în nici un fel. Nu explica unde fusese o zi şi o noapte.

I-am zis:

– Ştii, Molly Simms n-a venit la lucru, deşi mi-a promis că o să vină.

N-a încercat să nege că a fost cu ea, ci s-a aşezat greoi jos, în hainele lui bune, acum ude şi murdare, terminat de oboseală. M-a pus să dau drumul la boiler şi să-i încălzesc apă să facă baie, şi când şi-a dat jos cămaşa am văzut că avea zgârieturi şi pe spate. Nu s-a mai obosit să-şi bată capul cu ce credeam eu. Şi, fără să se laude sau să se plângă, mi-a spus că se dusese la Molly Simms în dimineața aceea, la prima oră. Era adevărat că se bătuse cu doi irlandezi; era beat după petrecerea de Revelion; dar zgârieturile le avea de la ea. Mai mult, nu-l lăsase să plece decât după ce începuse să se însereze bine, şi atunci ieşise clătinându-se pe străzile din cartierul negrilor, în zăpadă. Dând la o parte cuvertura să se bage în pat, mi-a spus că va trebui să ne descotorosim de Molly Simms.

– Şi de unde-ai scos-o că „noi“ trebuie să scăpăm de ea?

– Dacă nu, o să creadă că ea e şeful la noi în casă, femeia e o tigroaică.

Eram în vechea noastră cămăruță în care straturile de tapet scorojit făceau burți, iar zăpada confortabilă bătea uscat în fereastră şi se aşternea pe pervaz.

– Sigur o să încerce să facă ceva. Mi-a dat deja de înțeles.

– Da’ ce ți-a spus?

– Că mă iubeşte, mi-a zis el rânjind, dar cu o expresie gravă. E apucată rău.

– Ce spui? Păi n-are aproape patruzeci de ani?!

– Şi ce dacă? E femeie. Şi eu m-am dus la ea. Doar n-am întrebat-o ce vârstă are când m-am aruncat pe ea.

I-a dat papucii în săptămâna aceea. Am văzut şi eu cum s-a uitat la fața lui zgâriată la micul dejun. Era o femeie subțiratică, țigănoasă, cu o față foarte ageră; ştia să facă pe distinsa când voia, dar nu-i păsa că o vede cineva când avea garda jos, şi acum i-a zâmbit aprig, cu ochi verzi, lucitori. El nu s-a lăsat tulburat; se aştepta ca ea să fie o pacoste şi ea s-a prins imediat că era

deja hotărât să-i dea un picior în spate. Era o femeie care văzuse multe la viața ei, înăsprită de atâtea pierderi şi de atâta colindat dintr-un oraş într-altul, de la Washington la Brooklyn sau Detroit, plus alte escale neştiute, căpătând un dinte de aur într-un oraş şi un şiş în obraz în altul. Dar era genul independent şi nu cerşea milă nimănui; nici nu i se oferise vreodată. Simon a dat-o afară şi a angajat-o pe Sablonka, o poloneză bătrână care ne antipatiza, o văduvă care se mişca anevoie, mormăind veşnic, cu o față comună, grasă, josnică şi pioasă, care nici nu gătea bine. Dar oricum nu prea stăteam noi pe acasă. La vreo câteva săptămâni după ce a venit la noi, eu nici nu mai locuiam acolo, mă lăsasem de şcoală şi acum stăteam şi lucram în Evanston. Am avut un traseu destul de ciudat o vreme, prin suburbiile cu milionari – Highland Park, Kenilworth şi Winnetka – unde vindeam diverse, făcând pe comis-voiajorul specializat în articole de lux şi tranzacții cu aristocrații. Tipul de la raionul de pantofi îmi făcuse rost de slujba asta când fusese întrebat de o cunoştință de afaceri de-a lui din Evanston dacă avea pe cineva de ispravă; m-a chemat acolo, unde domnul Renling, care făcea afaceri cu articole sportive în Evanston, a avut ocazia să mă observe traversând camera.

– De unde-i? a întrebat bărbatul ăsta înțepat, sec, autocritic, cu privire neutră, picioare lungi şi îmbrăcăminte elegantă. Arăta a scoțian.

– Din Northwest Side, a răspuns tipul. Frate-său lucrează sus la etaj. Sunt amândoi băieți deştepți.

– Jehudim? a spus domnul Renling, cu aceeaşi privire neutră.

– Evreu? mi s-a adresat tipul.

Ştia deja răspunsul; n-a făcut decât să-mi treacă mie întrebarea.

– Da, din câte ştiu.

– Ah, mi-a spus Renling mie de data asta. Păi nu prea sunt iubiți evreii la noi, pe North Shore. Dar după aceea a adăugat, cu un zâmbet înghețat: parcă cine poate să îi mulțumească pe ăştia? Nu le place de nimeni. Şi probabil că nici n-or să-şi dea seama.

Apoi s-a întors iar către tip:

– Ei, ce zici, crezi că merită să ne ocupăm de puştiul ăsta? Să-l aranjăm puțin?

– Aici la noi s-a descurcat bine.

– Da, dar pe North Shore e mai greu.

Presupun că acelaşi gen de scrutin primeau şi sclavii când erau scoşi la vânzare sau fetele care erau aduse de mamele lor în fața unei cocotte bătrâne care urma să le învețe meserie. M-a pus să-mi dau jos haina ca să-mi vadă umerii şi fundul, şi tocmai mă pregăteam să-i spun unde să-şi bage slujba aia a lui când a remarcat că eram construit taman cum trebuie pentru ce voia el şi atunci vanitatea a câştigat lupta în fața respectului de sine. Apoi mi-a spus:

– Vreau să te iau vânzător de articole de călărie – costume, cizme, tot ce îmbracă un cowboy de vacanță, obiecte de lux. Îți dau douăzeci de dolari pe săptămână cât eşti ucenic şi după ce-ai prins şpilul îți măresc la douăzeci şi cinci, plus comisionul.

Normal că am primit. Însemna că o să câştig mai mult decât Simon.

M-am mutat într-o pensiune studențească din Evanston, unde curând cel mai distins lucru a devenit propria mea garderobă. Poate ar trebui s-o numesc livrea, de vreme ce domnul şi doamna Renling au avut grijă să mă îmbrace cum trebuie, m-au transformat într-un fel de reclamă ambulantă pentru produsele lor, dându-mi bani în avans şi alegând ei personal costumele de tweed şi flanel, pledurile scoțiene, fularele de mătase, pantofii de sport, pantofii împletiți în stil mexican, cămăşile şi batistele – tocmai potrivite pentru a trata cum trebuie cu oameni care erau educați în stil britanic. După ce am ieşit din mâinile lor nu pot spune că eram tocmai încântat, însă la început mă simțeam prea răscolit şi prea entuziasmat ca să îmi dau seama de asta. Eram îmbrăcat ca un prinț şi lucram în spatele celei mai dichisite vitrine pe care o văzusem în viața mea, pe o stradă cu verdeață, într-un magazin modern, la trei paşi distanță de raionul principal

din magazinul lui Renling care vindea articole de pescuit, vânătoare, camping, echipament de golf şi tenis, canoe şi bărci cu motor. Acum se înțelege ce voiam să zic când spuneam că mă miram şi eu de talentele mele sociale, de faptul că brusc devenisem foarte sigur pe mine şi eficient când încheiam tranzacții, că mă arătam ferm şi bine informat în fața fetelor bogate, membrilor cluburilor şi studenților, prezentându-le obiectele cu o mână şi ținând o țigară într-un portțigaret lung în cealaltă. Aşa că Renling a trebuit să recunoască faptul că depăşisem toate problemele care s-ar fi putut ivi. A trebuit să iau lecții de călărie – nu prea multe, că erau scumpe. Renling nu voia să fiu cine ştie ce mare călăreț.

– La ce-ți trebuie? mi-a spus. Să mă vezi pe mine cum vând puşti de vânătoare şi n-am împuşcat un animal în viața mea.

Dar doamna Renling voia să ştiu să călăresc, voia să mă lustruiască şi să mă şcolească în fel şi chip. M-a pus să mă duc la seral la Universitatea Northwestern. Din cei patru vânzători de acolo – dintre care eu eram cel mai tânăr – doi erau absolvenți de universitate.

– Iar tu, mi-a zis ea, cu chipul şi personalitatea pe care le ai, dacă ai avea şi diplomă...

Ce să mai vorbim, îmi prezenta oportunitățile de parcă le aveam deja sub nas.

Profita de vanitatea mea ca să mă convingă.

– Am să fac om din tine, mi-a spus, ai să fii perfect.

Doamna Renling se apropia binişor de cincizeci şi cinci de ani, avea părul blond, cu doar câteva fire albe, era micuță, cu un gât mai alb decât fața. Avea pistrui mici şi roşii şi ochi deschişi la culoare, însă nu prea blânzi. Avea accent străin; venea din Luxemburg şi se mândrea grozav cu faptul că se înrudea cu nume din Almanahul Gotha din acea zonă a lumii. Uneori, îmi spunea încrezătoare:

– E o prostie, eu sunt democrată, sunt cetățean al acestei țări. Am votat cu Cox, am votat cu Al Smith, şi apoi am votat cu Roosevelt. Nu-mi pasă mie

de aristocrați. Vânau pe moşia tatălui meu. Regina Carlotta mergea la capela de lângă noi şi nu i-a iertat niciodată pe francezi, din cauza lui Napoleon al III-lea. Mergeam la şcoală la Bruxelles când a murit.

Coresponda cu doamne aristocrate din toate părțile lumii. Făcea schimb de rețete cu o nemțoaică din Doom, care făcuse parte, se pare, din anturajul Kaizerului.

– Am vizitat Europa acum câțiva ani şi am întâlnit-o pe baroneasa asta pe care o cunoşteam de mult. Normal, oamenii de genul lor nu te pot accepta. I-am spus: „Sunt americană, cu adevărat“. I-am făcut cadou un borcan din pepenele meu murat. Acolo n-au aşa ceva, Augie. Iar ea m-a învățat cum să prepar rinichi de vițel înăbuşiți în coniac. Una din cele mai deosebite rețete din lume. Avem acum un restaurant la New York care găteşte felul ăsta. Şi trebuie să îți faci rezervare, chiar şi acuma, în vremurile astea de criză. I-a vândut unui furnizor rețeta pe cinci sute de dolari. Eu n-aş face aşa ceva în veci. Mă duc şi gătesc pentru prietenii mei, dar aş considera o înjosire să vând un secret vechi de familie.

Era tare meşteră la gătit, ştia toate trucurile ascunse ale unui bucătar bun. Era renumită pentru dineurile pe care le dădea. Sau pentru mesele pe care le gătea la alții, pentru că avea obiceiul să gătească şi pentru câte un prieten, la el acasă. Se vizita cu nevasta şefului de hotel de la Symington, cu bijutierii, cu Vletold care era furnizorul comercianților cei mai de vază – el le vindea fructierele cele mai greoaie, cu însemne nobiliare, de mărimea unui țambal şi sosierele cât nava argonauților. Mai era prietenă şi cu văduva unui tip care era implicat în scandalul Teapot Dome[9], care creştea câini de curse. Şi tot felul de indivizi din ăştia. Pentru prietenii noi care nu gustaseră faimoşii ei rinichi de vițel, pregătea totul dinainte acasă şi se ducea la ei să gătească. Îi plăcea nespus să hrănească lumea şi deseori gătea şi pentru vânzători; nu suporta să ne vadă că mergem la restaurant, unde, spunea ea, cu vocea ei străină, de actriță ce nu putea fi întreruptă, toate bucatele erau aşa de ieftine şi lipicioase.

Ăsta era de fapt necazul cu doamna Renling – nu puteai să o întrerupi sau s-o opreşti din focul palid al concentrării ei. Îți gătea dacă voia ea, te hrănea, te învăța, te instruia, juca majong cu tine şi n-aveai cum să i te împotriveşti, căci avea mai multă forță decât oricine din jurul ei; cu ochii ei deschişi la

culoare şi petele palide, de vulpe, ale pistruilor care se vedeau prin praful de pudră de pe față sau de pe dosul mâinii, printre razele prelungi şi dure ale tendoanelor. Mi-a zis să mă duc să studiez publicitatea la Facultatea de Jurnalism din Universitate şi mi-a plătit taxele, aşa că m-am conformat. Mi-a ales şi restul de cursuri de care aveam nevoie ca să obțin o diplomă, subliniind că un om cultivat poate primi în America orice-şi doreşte, deoarece, îmi explica ea, iese în evidență față de ceilalți ca un diamant între cărbuni.

Eram foarte ocupat în noua mea ipostază, care, la vremea aceea, mă făcea să mă simt nepermis de mândru. Cu cursurile serale, după-amiezile petrecute la bibliotecă, citind istorie şi tot felul de cărți deştepte care te învățau cum să creezi nemulțumire în inima consumatorului, şi mergând la seratele de bridge şi majong ale doamnei Renling, în salonul ei de mătase, de la ultimul etaj al clădirii. Eram un fel de valet, un fel de nepot favorit, care împărțea farfuriuțele pentru prăjituri, deschidea sticlele cu bere de ghimbir din cămară, cu portțigaretul în gură, atotştiutor, serviabil, cu o alură de om care nu s-ar da înapoi de la un pic de distracție, cu pomada strălucindu-mi în păr, o floare înfoiată la butonieră, mirosind a loțiune de păr, culegând informații despre cum trebuie să te porți în societate şi despre protocol; până când am descoperit că în mare parte nimeni nu era versat şi că toată lumea se uita la tine ca să ştie ce ton să adopte. Iar stâlpul de susținere era, într-adevăr, doamna Renling, care avea stofă de conducător. Domnului Renling nu părea să îi pese şi îşi mânuia cărțile sau piesele de fildeş cu mare detaşare şi fără pic de entuziasm. Nu vorbea mult, iar doamna Renling spunea ce dorea să spună fără să țină seama de părerile altora. Aceste păreri ale altora, ce se spunea despre servitori sau despre şomaj şi guvern, erau monstruoase, să ne înțelegem. Renling ştia asta, dar nu-i păsa. Ăştia erau prietenii lui din mediul de afaceri; trebuia să îi aibă dacă voia să facă afaceri şi deci mergea în vizită şi îi primea la rândul lui, însă nu încerca să le atragă atenția şi nici nu se lăsa afectat.

Era o fațetă a personalității lui legată strict de afaceri. Câteodată se apuca să ne demonstreze cât de priceput e la mânuirea unui lasou sau cânta:

Iată suntem la Wenice,

Unde, dar', parcăm maşina?

Buza lui de sus o încăleca pe cea de jos şi arăta posomorât şi plin de răbdare. Era un tip lunecos, rece, ca mulți alții care trebuie să presteze şi totuşi să-şi păstreze un colțişor numai al lor – ca un şef de sală sau de hotel –, oameni care sunt angrenați într-un anume tip de joc al vieții unde ştiu că le e sortit să piardă, însă nu se lasă doborâți. Era mare amator de box şi mă lua cu el la meciuri din când în când, la un ring de lângă cimitirul Montrose. Dacă aveam companie şi se făcea ora zece, zicea: „Augie şi cu mine am luat bilete şi ar fi mare păcat să se irosească. Dacă plecăm acum, ajungem măcar la al doilea meci". De vreme ce un bărbat trebuia să aibă, şi el, plăcerile lui, doamna Renling spunea: „Sigur, duceți-vă".

Renling nu striga şi nici nu se înfierbânta în timpul rundelor, însă le mânca din ochi. Tot ce presupunea energie nestăvilită îl fascina – cursele de ciclism care durau şase zile, maratoanele de dans, de mers, de stat nemişcat sau cocoțat pe un stâlp de steag, zboruri neîntrerupte în jurul lumii, greve ale foamei îndelungate făcute de Gandhi sau de prizonieri care protestau, zile în şir petrecute sub pământ de oameni care se îngropaseră de vii şi primeau aer şi mâncare printr-un puț – orice fel de miracole de rezistență şi efort, ale unor oameni care parcă se luau la întrecere cu stingătoarele sau tot felul de alte materiale ce comprimau aburul, gazul sau orice alt tip de presiune inumană. Parcurgea orice fel de distanță cu puternica lui maşină Packard doar ca să vadă astfel de spectacole şi, în timp ce conducea, accelera nebuneşte. Dar nu îți dădea deloc impresia că merge cu viteză. Pentru că avea stabilitate, cum şedea pe scaunul lui tapițat cu piele verde: genunchii i se înălțau fermi lângă bulbul de jad al schimbătorului de viteze, iar mâinile acoperite de păr blonziu stăteau cuminți pe volan, în timp ce murmurul lin al motorului îți dădea senzația amăgitoare că nu rula cu mai mult de optzeci de kilometri. Până când observai cum un kilometru întreg de copaci îți trecea prin fața ochilor ca un cadru voalat, că păsările semănau cu nişte muşte, iar oile cu nişte păsări şi cât de rapid petele roşii, galbene şi albastre ale insectelor se lățeau pe parbriz. Îi plăcea să mă ia cu el. Şi ideea lui despre ce înseamnă să-i ții cuiva companie era năucitoare, de vreme ce n-avea deloc timp să facă conversație din cauza vitezei nebune cu care gonea, ca să-ți mai vină nițel inima la loc în timp ce încercai să ignori fiorii

reci care te străbăteau şi să-ți muți atenția de la antena de radio care tremura şi rapiditatea cu care se succedau posturile de radio prin gura aurită din panoul de comandă. Subiectele de discuție care se repetau erau legate de performanța maşinii şi de prețurile benzinei şi ale petrolului. Ne opream să mâncăm frigărui de pui în câte o poiană de pini, aşezându-ne pe nisipul cald asemenea unor plutonieni care vizitau Pământul, sorbind bere îmbrăcați în hainele noastre perfecte, jachete cadrilate sau din tweed cafeniu, purtând în servietă un binoclu luat de la magazin: un domn posomorât şi bogat împreună cu nepotul lui răsfățat sau vărul mai mic şi snob, aşa trebuie să fi arătat. Eram mult prea absorbit de faptul că simțeam pe piele aceste straie, stofa aceea de bună calitate, de ideea că pălăria mea avea o nuanță de verde tirolez şi de splendoarea pantofilor mei englezeşti ca să fiu în stare să-l văd pe Renling în lumina în care aveam să îl văd mai târziu. Era un om care spulbera orice obstacol. Trecea ca un iureş pe drum. Adora faptele de vitejie şi venera rezistența fizică, sfărâma în dinți orice obiecție, dificultate, neajuns; le mesteca şi le înghițea pe loc.

Uneori îmi dădea voie să întrezăresc o fărâmă din adevăratul lui eu prin vreo remarcă scurtă, ca atunci când am trecut pe sub un viaduct de pe North Shore şi mi-a spus:

– Am ajutat şi eu la construcție. Eram cam de vârsta ta pe atunci şi am cărat cimentul. Cam în anul ăla au deschis Canalul Panama. Am crezut că o să mă termine munca la el. Un dolar şi un sfert erau bani, nu glumă, pe vremea aia.

În felul ăsta mă împrumuta ca să îi țin de urât. Probabil că modul în care mă adaptam la stilul nou de viață îl amuza.

A fost o perioadă în care nu voiam decât să am haine de seară şi să fiu invitat la petreceri cu protocol strict şi mă gândeam foarte serios cum să fac să intru în Camera Mică de Comerț. Nu că aş fi avut idei profitabile. Eram un vânzător priceput, dar nu eram inventiv în ce priveşte banii. Mă anima mai degrabă entuziasmul social, alura mondenă, hainele cu care mă împăunam. Felul în care se punea în valoare modelul ciorapilor mei croşetați când puneam picior peste picior, modul în care se asorta papionul cu gulerul Princeton mă loveau în inimă cu o putere şi o foame extraordinare. Eram copleşit.

Pentru scurt timp m-am combinat cu o chelneriță de la Symington, Willa Steiner. O duceam la dans la Merry Garden şi mergeam apoi pe plajă. Mă lăsa cu bunătate să-i fac orice voiam, fără să facă pe deşteapta sau pe nebuna, căci era o fată drăgăstoasă. Nu era deloc timidă, la rândul ei, şi nu se prefăcea că nu ştie pentru ce ne întâlneam. Avea un iubit şi la ea în oraş, pe care se gândea să îl ia de bărbat – sunt sigur că fără vreun gând ascuns de a mă face gelos. Pentru că nu-i plăceau la mine câteva lucruri în legătură cu care probabil că avea dreptate: fanfaronada mea de dandy, îngâmfarea şi grija exagerată pentru haine. Prinzând imediat de veste, doamna Renling m-a certat foarte rău că mă vedeam cu ea. Nici Einhorn nu era aşa de bine informat despre ce se petrecea în jur cum era ea despre tot ce mişca pe teritoriul ei.

– Augie, mă dezamăgeşti, mi-a spus. Nu e nici măcar frumoasă. Are nas de copil indian.

Şi când te gândeşti că îi făcusem nenumărate complimente lui Willa Seiner pentru năsucul ei delicios; n-a fost brav din partea mea că nu i-am luat apărarea.

– Şi e plină de pistrui. Şi eu am, dar ai mei sunt altfel şi, oricum, îmi permit să îți vorbesc pentru că am ceva mai mulți ani ca tine. În plus fata asta se întinde cu toți, nici măcar la modul cinstit, pentru că o târfă cinstită nu vrea decât paralele din buzunarul tău. Şi dacă trebuie neapărat – în definitiv nu trebuie să-ți fie ruşine – n-ai decât să vii la mine şi-ți dau eu bani să te duci undeva pe Sheridan Road, lângă Wilson, unde sunt stabilimentele.

Altă ocazie în care cineva se oferea să îmi dea bani numai ca să mă țină departe de belele; la fel făcuse şi Einhorn când îmi zisese vreo două după jaful acela.

– Măi, Augie, chiar nu vezi că vagaboanda asta mică nu vrea decât s-o laşi gravidă ca să te oblige după aia să o iei de nevastă? Numai asta îți lipseşte acuma, să te trezeşti cu un copil de la ea taman la începutul carierei. Credeam că ai atâta minte în cap să îți dai seama.

Uneori mă gândeam că e tare deşteaptă şi sigură pe ea să vorbească astfel şi iar mă dovedeam incredibil de nerod. Aveam impresia că de acolo de sus de

unde privea ea, cu fața ei pistruiată, înțeleaptă, băgăcioasă, era hotărâtă să învârtă lucrurile exact după placul ei, să insufle şi să inculce părerile ei. Era genul de dialog pe care toți tinerii favoriți creduli l-au auzit de la protectoarele lor, de la nevestele de general sau de politician, în toate ducatele, oraşele, capitalele lumii.

– Doar nu vreți să spuneți că ştiți totul despre Willa, doamnă Renling, i-am răspuns eu cu stângăcie. Ea nu e genul...

Nu am continuat, pentru că i-am văzut expresia de dispreț.

– Dragă băiete, vorbeşti ca un gogoman. N-ai decât să ieşi cu ea dacă aşa pofteşti. Doar nu sunt maică-ta. Dar o să vezi tu, mi-a zis cu vocea ei de comediantă. O să vezi că ai să te trezeşti prins. Crezi că ambiția ei e să servească la mese şi să muncească pentru un blid de mâncare doar ca să fie frumoasă pentru tine şi să te lase să te bucuri de ea? Habar n-ai cum gândesc fetele; fetele vor să se mărite. Şi nu mai e ca pe vremuri, când şedeau acasă şi aşteptau până se îndura cineva de ele.

Mi-a spus toate astea cu dezgust. Avea o rezervă inepuizabilă de dezgust.

Nu mi-a dat deloc prin cap la vremea aceea, când doamna Renling m-a pus să o duc cu maşina la Benton Harbor, unde se ducea la băi din cauza artritei, că de fapt a vrut să mă îndepărteze de Willa. Mi-a spus că nici nu se gândeşte să plece singură la Michigan şi că ar fi bine să o duc eu şi să-i țin companie la hotel. După aia am înțeles.

Benton Harbor mi s-a părut de data asta foarte diferit față de cum îl găsisem data trecută când venisem cu autostopul de la Muskegon cu Nails şi Dingbat, cu mânecile de la pulover înnodate în jurul gâtului şi picioarele istovite de atâta cale. De fapt ne-am instalat în St. Joe, lângă Lacul Michigan, la hotelul Merritt, chiar în fața lacului, în mirosul adânc şi proaspăt de mare pe care îl reținea pereții roz şi lucioşi ai camerelor. Hotelul era imens, din cărămidă, dar după tipicul clădirilor vechi din Saratoga Springs, cu verdeață şi fotolii de răchită, ghirlande pe portiere, meniuri în franceză, carpete albe pe hol şi mirosul gras al banilor, limuzine pe pietrişul bine spălat, grădini bogate în flori de o mărime impresionantă şi

o peluză splendidă acoperită de o iarbă grasă. În soarele acela orbitor de iulie, toate celelalte locuri arătau ponosite.

În timpul lungilor ore destinate băilor am avut vreme să mă duc să explorez teritoriul din jur. Era o zonă de pomi fructiferi, cu ferme nemțeşti, bărbații păreau fermieri cu toții, mai puțin femeile mai bătrâne cu bonete pe cap care umblau desculțe în rochii lungi pe sub stejarii uriaşi din grădinile lor. Ramurile piersicilor luceau de la cleiul revărsat de-a lungul lor, iar frunzele erau lăptoase de la insecticid. Iar pe drum, pe biciclete sau în camionete Ford, erau bărboşii, pletoşii israeliți din Casa lui David, o sectă de vegetarieni paşnici, vrednici, pioşi, care aveau o proprietate sau domeniu mare numai al lor şi ferme-palate. Vorbeau de Shiloh şi de Armaghedon la fel de normal cum vorbeau de ouă şi hamuri, şi formau un concern multimilionar, deținând ferme şi izvoare şi un parc mare de distracții într-o dumbravă mare bavareză, cu o cale ferată în miniatură, o echipă de baseball şi o orchestră de jazz care cânta de răsuna tot drumul la dansurile nocturne din pavilion. Două orchestre, de fapt, una de fiecare sex.

Am dus-o pe doamna Renling să danseze şi să bea apă de izvor de câteva ori; însă erau prea mulți țânțari pentru gustul ei. După aceea m-am dus singur; nu pricepea de ce mă interesează să mă duc. Şi nici nu înțelegea de ce îmi plăcea să mă duc dimineața în oraş sau să stau pe iarba încă verde a pieței rămase acolo de pe vremea Războiului Civil după ce mâncam un mic dejun consistent cu clătite, ouă şi cafea. Dar îmi făcea plăcere şi îmi încălzea stomacul şi picioarele în timp ce tramvaiul mărunt ca o lăcustă huruia pe lângă port şi pe deasupra trestiilor podului ce se întindea peste mlaştină unde animale verzi şi păsări ce se legănau pe papură îşi continuau vacarmul îndrăcit şi neînsemnat. Îmi luam câte o carte, însă lumina cafenie a soarelui care cădea pe pagini mă orbea. Băncile de fier erau albe şi destul de spațioase pentru a adăposti doi-trei bătrânei care voiau să tragă un pui de somn în căldura dulce şi mirosind a mlaştină care înnebunea de tot mierlele cu aripi tivite cu roşu, care încrețea petalele florilor, dar încetinea şi molcomea toate celelalte viețuitoare. Mă îmbibam de aerul greu şi hrănitor şi de această atmosferă prietenoasă asemeni unei prăjituri sățioase făcute din viață, genul de lucru care trezeşte în suflet dragostea şi un noian de emoții vag dureroase. O stare care te lasă să te odihneşti în propria ta gravitate şi unde nu reprezinți o materie, ci te prezinți aşa cum eşti, simțind

pe limbă gusturi originare la fel ca primul nostru strămoş, unde eşti în afara neobositelor preocupări omeneşti, eliberat până şi de propriile tale obiceiuri. Care nu fac decât să atârne asupra ta, iluzorii, în lumina soarelui, în relația firească dintre picioare, degete sau nodul şireturilor de la pantofi şi care sunt lipsite de orice putere. Aşa cum pieptănătura ta sau umbra pe care o lasă ea pe pământ nu au nici o putere asupra creierului tău.

Doamnei Renting nu-i plăcea să mănânce singură, nici măcar la micul dejun. Trebuia să mănânc cu ea, la ea în cameră. În fiecare dimineață bea ceai neîndulcit combinat cu lapte şi mânca vreo două frigănele. Eu luam meniul complet, cu tot tacâmul, de la grepfrut până la orez cu lapte şi mâncam la o măsuță aşezată sub fereastra deschisă, în aburul care se ridica din apa lacului ce uda poalele perdelelor elveține. Aşezată pe pat, sporovăind fără încetare, doamna Renling îşi dădea jos masca transparentă cu care dormea şi începea să îşi ungă fața cu tot felul de loțiuni şi creme şi îşi pensa sprâncenele. Subiectul obişnuit de conversație erau ceilalți oaspeți. Îi lua pe rând şi îi întorcea bine de tot pe toate părțile. În tihna orei matinale, în timp ce-şi construia vitejeşte fațada. Avea de gând să fie o doamnă bine conservată când va fi să moară, o persoană care şi-a îndeplinit cu sfințenie datoria de a se purta civilizat, aşa cum se preconiza încă înainte de Fidias şi de Botticelli – tot ce marii maeştri şi femeile de la curți ilustre prescriseseră şi urmăriseră până la perfecțiune, genul acela de cunoştințe care ți se citesc în ochi şi care te modelează prin blândețe combinată cu autoritate. Ea avea însă o minte guvernată de mânie. Dedându-se la aceste îngrijiri feminine în apartamentul ei luminos, în splendoarea văratică a perdelelor moi umflate de vânt, nu se mulțumea până nu făcea săpături sociale şi nu dădea frâu liber neajunsurilor şi antipatiilor resimțite.

– Ai văzut cuplul ăla în vârstă din stânga mea, noaptea trecută la petrecerea de la Bunco, familia Zeeland? E o familie veche din Olanda. Şi ai văzut ce bine arată el? Păi a fost unul dintre cei mai importanți avocați de firmă din Chicago şi acum e la conducerea Fundației Robinson, cei cu sticla. Universitatea i-a dat o diplomă onorifică şi, de câte ori e ziua lui, ziarele se grăbesc să scrie un articol de fond. Şi totuşi nevastă-sa e proastă ca noaptea şi mai şi bea pe deasupra, iar fiică-sa e alcoolică şi ea. Dacă aş fi ştiut că o să fie şi ea aici, m-aş fi dus la Saratoga. Păcat că nu se poate obține în avans o listă cu numele oaspeților de la hotel. Ar trebui să existe o posibilitate de

genul ăsta. Ăştia trăiesc într-un apartament de hotel de şase sute de dolari pe lună în Chicago. Şi de îndată ce şoferul apare dimineața să îl ia pe bătrân – asta ştiu sigur! – băiatul de serviciu se duce şi le cumpără o sticlă de bourbon şi pune şi bani pe un cal în numele lor. Apoi trag la măsea şi aşteaptă rezultatele. Iar fata lor – se îmbracă puțin demodat. Dacă n-ai observat-o noaptea trecută, uită-te după o femeie greoaie care poartă pene. A aruncat un copil de la etaj şi l-a ucis. O altă amărâtă în locul ei era sigur condangată la scaunul electric, cum a pățit Ruth Synder când au acoperit-o gardienele cu fustele ca să nu poată fi fotografiată de reporteri. Mă întreb dacă nu cumva se îmbracă aşa tocmai ca să nu aibă nimic în comun cu fâşneața aia care a făcut crima.

Îți trebuia mare tărie de caracter să îți păstrezi splendida ta bună dispoziție matinală în fața acestor perdafuri. Trebuia să mă țin tare când ea-şi chema întreg arsenalul de orori, călăreții Apocalipsului, diavolii din tinda bisericii care înhățau pe la spate păcătoşii goi şi îi aruncau în vâltoarea pedepsei, infanticidele, ciumele şi incesturile ei.

Mă descurcam. Dar situația era de aşa natură că mă bucuram de ce se bucură un tânăr cu bani şi îmi orânduiam sentimentele în consecință, umplându-mi sufletul cu modalități de a ține departe obiecțiile pe care le-aş fi putut avea. Doar că erau şi momente de-a dreptul îngrozitoare, ca acesta în care pomenise de execuția lui Ruth Synder, evocând modul teribil în care a fost protejată această femeie în momentul morții, când se zvârcolea sub puterea miilor de volți. Şi, deşi evitam orice lucru care nu se potrivea cu ce doream eu, această veşnică zugrăvire a judecății de apoi şi a răului, care era specialitatea ei, reuşea să mă scoată încet din minți. Şi dacă lucrurile stăteau aşa cum le prezenta ea? De pildă, dacă femeia aia chiar îşi aruncase pe fereastră copilul? Nu era Medea cea de demult care-şi hăituia nefericitele odrasle, ci o femeie pe care o văzusem în sufragerie, purtând pene, şezând alături de părinții ei cu părul cărunt.

Dar mai erau şi alți oameni la celelalte mese şi aceştia au devenit curând un obiect de interes pentru mine – două tinerele, atât de frumoase încât m-au făcut să-mi uit aproape de tot gândurile negre. A fost un moment când aş fi putut să mă îndrăgostesc de oricare din ele şi apoi totul a înclinat într-o singură direcție, către cea mai tânără, mai zveltă şi mai mărunțică. M-am

îndrăgostit de ea şi nu în modul în care fusesem îndrăgostit de Hilda Novinson, când o urmăream ca un satelit în ultimul vagon al tramvaiului sau zăboveam în faţa atelierului de croitorie al tatălui ei. De data asta posedam un soi diferit de energie obsesivă şi ştiam şi ce înseamnă să fii muşcat de dorinţa fizică. Acum aşteptările mele erau mult mai mari; şi poate şi mai corupte, din cauza influenţei doamnei Renling şi a veşnicelor ei discuţii fără oprelişti despre pofte. Aşa că le-am permis acestor aluzii diverse să mă influenţeze. Nu învăţasem să îmi reproşez nimic că nutream asemenea gânduri; iar experienţa mea în eradicarea lor era limitată. De altfel, nu recunoscusem din avertismentele bunicii Lausch decât partea legată de sângele nostru stricat şi că, datorită mamei, eram predispuşi la îndrăgostire; nu partea stigmatizantă care ne transforma în purtătorii germenului distrugerii. Aşa că eram târât, ca ultimul om, în cea mai neplăcută poziţie. Şi aveam un handicap special, din cauza modului în care mă prezentam – sau datorită doamnei Renling –, de parcă Dumnezeu nu precupeţise nici unul din darurile sale şi eu arătam întregii lumi cât de generos fusese El cu mine: înfăţişare plăcută, garderobă excelentă, maniere rafinate, nonşalanţă, spirit, zâmbete care ar fi înmuiat şi o inimă împietrită, talent la dans şi la conversaţie cu doamnele – toate învelite în cea mai proaspătă foiţă de aur. Şi problema este că de fapt aveam referinţe falsificate, ca să zic aşa. Şi eram foarte îngrijorat că Esther Fenchel ar putea afla acest lucru.

M-am apucat să lucrez cu sufletul la gură, pentru a obţine succesul cel mai însemnat, în perimetrul acestor limite. Petreceam ore întregi dichisindu-mă ca să arăt ca un îndrăgostit plin de ardoare. Cu o concentrare mută şi eforturi imense de a mă face totuşi observat. Era singurul mod în care, în dispoziţia mea amoroasă înfierbântată şi pitorească, eram în stare să mă imaginez. Dar, la fel cum prima adiere de ciumă este pornită de fâlfâiala molcomă a steagurilor şi frumuseţea unui port – o scenă de pace stabilă şi preocupată –, aş fi putut totuşi, în ciuda aerului cuminte pe care îl aveam în acele circumstanţe normale, să-mi transmit gândurile pe calea aerului – pe plajă, pe peluza încărcată de flori, în spaţiul vast al sufrageriei alb-aurii – şi aceste gânduri spuneau că aş fi fost fericit să fiu o floare în părul acelei fete – ceva de genul ăsta. Visam încontinuu la buzele, mâinile, sânii, picioarele ei, la ce se afla între picioarele ei. Nu putea fata să se aplece să ridice o minge de tenis – în timp ce eu stăteam ţeapăn într-un fular cu căluţi

maro pe un fond verde, ingenios încheiat cu un inel de lemn sculptat care devenise la modă în Evanston în acel sezon datorită lui Renling – nu puteam privi asta, zic, fără să simt o împunsătură a dragostei şi adoraţiei în vintre la vederea rotunjimii coapsei şi spatelui ei triumfător de fată şi a secretului moale protejat de el. În care loc, dacă mi s-ar fi permis accesul, m-aş fi simţit în al nouălea cer, căci acel lucru n-ar fi reprezentat doar o confuzie stearpă, temeri îndepărtate la care se făcea veşnic aluzie, ci era ceva necesar, justificat, iar justificarea sa era dovedită de bucurie. Căci dacă m-ar fi primit, aprobat, sărutat, atins cu mâinile, dacă mi-ar fi dăruit mie ţărâna umedă a terenului de tenis lipită de picioarele ei, sudoarea ei dulce, ţărâna şi sudoarea intimă, m-ar fi mântuit de suferinţa falsităţii – mi-ar fi arătat că nu există lucru fals, injurios sau golit de suflet care să nu poată fi îndreptat!

Dar seara, când nimic din efortul meu nu se materializase, o zi fără izbândă, şedeam întins pe podeaua camerei mele, pus la patru ace şi gata de cină, cu o răbdare condangată, mâncat de dorinţă şi gândind fără rost la vreun gest de efect – vreo floare, cometă, stea care să-mi îndepărteze prostia şi stângăcia. Însă o studiasem îndelung pe Esther, ca să îmi dau seama ce ar putea-o face să se vadă cu mine, în lumina viselor mele. Adică într-un nor de sublim. Cerându-i doar să se unească cu mine, să mă lase, să călărească şi să vâslească întru dragoste cu mine, cu minunile şi frumuseţile ei proaspete şi extraordinare care ar spori prin bucuria mea că ea este exact aşa cum este, cu coatele ei şi cu sfârcurile care i se vedeau prin pulover. Mă uitam cum alerga un pic stângaci pe teren şi se ferea ca să nu îşi lovească sânii şi îşi strângea genunchii atunci când venea spre ea o minge rapidă peste fileu. Studierea ei nu îmi dădea prea multe speranţe; motiv pentru care şedeam întins pe podea cu o faţă şi nişte buze pline de dorinţă, arse de soare, deschise de atâtea gânduri. Îmi dădeam seama că ştie că e foarte preţioasă şi că nu o grăbea nimic să îşi dăruiască inima. Pe scurt, că Esther Fenchel nu era de nasul meu şi că nu i-ar păsa prea tare să audă despre transpiraţia şi micile ei murdării personale.

Totuşi nu a existat un moment când lumea să aibă o culoare mai vie sau, ca să mărturisesc exact ce cred, o articulaţie mai bună şi mai rezonabilă. Şi nici n-am avut necazuri mai grozave. Simţeam că eram real şi adevărat în

măsura în care natura şi plăcerea se combinau pentru a crea locul de origine al umanului şi al oricărei alte forme de existență.

Şi mă şi purtam ingenios. Intram în vorbă cu bătrânul Fenchel, care nu era tatăl fetelor, ci unchiul lor, şi care făcea comerț cu apă minerală. Nu era uşor, căci era milionar. Avea un Packard – acelaşi model şi aceeaşi culoare ca al lui Renling; am parcat în spatele lui pe alee, aşa că a trebuit să se uite de mai multe ori ca să se lămurească care maşină era a lui, şi atunci a fost momentul când l-am prins. Inter pares. Căci cum aş fi putut oare să îi mărturisesc că nu câştigam decât douăzeci şi cinci de dolari pe săptămână şi că n-aveam maşină? Am stat de vorbă. I-am oferit un Perfecto Queen. El a refuzat cu un zâmbet; avea propriile lui havane confecționate special pentru el într-o cutie îndeajuns de mare să adăpostească un pistol, iar el era atât de greoi şi uriaş că nici măcar nu i se vedea în buzunar. Avea o față înecată de grăsime şi ochi negri, tiviți – la fel de negri ca miezul nucilor chinezeşti – şi un păr cărunt de neamț, tuns aproape la zero de i se vedea pielea capului grasă. Te cam descuraja faptul că fetele erau moştenitoarele averii lui şi mi-a şi spus-o imediat, ghicind probabil că nu îi împărtăşeam floarea şarmului meu de dragul bătrânului lui nas cu cartilaj greoi şi strivit, demn de un Rembrandt, nici al părului său de culoarea prafului de puşcă. Bineînțeles că nu. Şi voia să ştiu în ce ligă mă pregăteam să joc. Eu n-am dat nici măcar un pas înapoi. Niciodată nu m-am lăsat intimidat de vreo rudă masculină, fie vițel, fie taur, şi nici n-am permis vreunui tată sau tutore să mă copleşească.

Mătuşa lui Esther a fost mult mai greu de abordat, căci era o femeie bolnăvicioasă, timidă şi tăcută, cu mina omului bogat pe care nu-l mai ține sănătatea. Avea haine şi bijuterii, însă fața bietei femei era schimonosită de efort; surzise nițel din cauza asta. N-a trebuit să mă prefac a fi interesat prietenește de ea; pur şi simplu aşa simțeam (numai Domnul ştie de ce). Şi din instinct mi-am dat seama ce ar câştiga-o – fiind infirmă, plină de bani, căptuşită în toate modurile cunoscute de argint şi privilegii, cum era – şi anume, farmecul unui om cu o sănătate bună. Aşa că am continuat să îi vorbesc şi m-am trezit acceptat.

– Dragă Augie, mi se pare mie sau stăteai de vorbă cu doamna Fenchel? m-a întrebat doamna Renling. Toată luna n-a făcut nimic altceva decât să

privească stropitoarea de pe peluză, credeam că-i lipseşte o doagă. Tu i-ai vorbit primul?

– Păi s-a nimerit să fiu aşezat lângă ea.

Pentru asta am primit o bilă albă; s-a arătat mulțumită, însă imediat s-a gândit la un posibil câştig şi s-a prins cu dibăcie:

– Umbli după fete, nu? Sunt foarte frumuşele, nu-i aşa? Mai ales aia brunetă. Superbă. Şi ghiduşă, parcă ar avea pe dracul în ea. Dar, Augie, nu uita că eşti însoțitorul meu; eu sunt răspunzătoare de comportamentul tău. Şi fata asta nu e o chelneriță, aşa că să nu te prind că-ți închipui ştii-tu-ce. Dragă băiete, eşti inteligent şi cumsecade şi vreau să te văd că avansezi. Am să am eu grijă de asta. Însă cu genul ăsta de fată n-ai nici o şansă. Sigur, uneori şi fetițele bogate pot fi rele de muscă, şi pe ele le mănâncă în acelaşi loc, ba chiar mai rău. Dar nu fetele astea. Nu ştii ce înseamnă educația în stil nemțesc.

Cu alte cuvinte, moştenitoarele Fenchel erau pentru mărimi. Însă doamna Renling nu era infailibilă şi făcuse deja o greşeală crezând că eram îndrăgostit de Thea şi nu de Esther Fenchel. Şi de asemenea nu avea idee cât de îndrăgostit eram, până la poetica amenințare cu sinuciderea. Nici eu nu voiam să ştie, deşi m-aş fi bucurat să pot să vorbesc cu cineva. Dar nu-mi plăcea ce bănuiam că va spune doamna Renling, aşa că m-am mulțumit s-o las să creadă că Tbea era sora care mă interesa, cea cu părul creț şi cu înfățişare de regină, înşelând-o în acest mod. Nu mă costa nimic şi orgoliul doamnei Renling era gâdilat la ideea că ghicise, cu rapiditate şi infailibil, ce mă preocupa.

Adevărul e că Thea Fenchel mi se arăta foarte favorabilă şi într-o dimineață când îl vânam pe unchi-său, care era într-o dispoziție proastă, necomunicativ şi morocănos, m-a întrebat dacă ştiu să joc tenis. A trebuit să spun zâmbind, deşi nu era cel mai potrivit moment, că sportul meu era călăria; şi m-am gândit disperat că trebuie neapărat să mă duc să fac rost de o rachetă şi să merg la terenul public din Benton Harbor ca să învăț jocul. Nu că m-aş fi născut în şa, să spun drept; dar într-un fel îmi mascam originile când susțineam că îmi place să călăresc şi suna foarte credibil.

– Partenerul meu n-a apărut azi, mi-a spus Thea, iar Esther e la plajă.

În zece minute acolo mă aflam şi eu, în ciuda faptului că îi promisesem doamnei Renling că vom juca cărți după ce-şi termina baia termală, pentru că, spunea ea, se simțea prea obosită ca să citească. M-am aşezat pe burtă, încălzit şi cu mințile aiurea, privind-o pe Esther, şi gândurile mele erau atât de multe, de imaginative, de erotice, pe jumătate de-a binelea dureroase, sperând şi temându-mă că mă va observa în timp ce se apleca şi îşi ungea picioarele cu ulei de baie strălucitor şi capul ei se întorcea spre mine, care eram cu mințile rătăcite, beat de priveliştea sânilor ei grei şi a pântecului ei moale, atât de încins în strânsoarea costumului de baie, sau a părului pe care şi-l pieptăna, mi se părea mie, cu o forță animalică nespusă, după ce îşi dăduse jos casca albă de baie.

Rândunelele de pe plajă au năvălit afară din cuiburile lor şi s-au avântat peste pelicula transparentă şi adâncă a mării, trecând de la alb la cafeniu, la negru, de la dunele încremenite către pădurile inundate, cu rădăcini care se împleteau şi se contorsionau în soare.

În curând s-a ridicat şi a plecat; iar eu am urmat-o câteva clipe mai târziu. Doamna Renling m-a tratat cu răceală pentru că întârziasem. Şi, m-am gândit, stând întins pe podeaua camerei mele, cu călcâiele pe cuvertură asemenea unui cavaler în armură ce a căzut de pe cal, cu pintenii încâlciți şi având nevoie de mai multe persoane care să-l ridice, că era timpul, dat fiind că lipsa mea de atenție o supăra pe doamna Renling, să progresez cât de cât măcar. M-am ridicat şi mi-am periat haina fără prea mult chef sau interes, folosindu-mă de cele două perii militare pe care mi le făcuse cadou. Am coborât cu liftul leneş şi alb şi, ajuns la parter, m-am îndreptat spre holul hotelului.

Era vremea apusului, aproape de ora cinei, cu o apă lucitoare care se întuneca, şervete şi meniuri deschise şi aşezate în picioare în sufragerie, trandafiri şi ferigi în vaze prelungi, orchestra acordându-şi instrumentele în spatele perdelei. Eram singur pe coridor, tulburat şi agitat, şi am păşit încet spre salonul de dans, unde la fonograf cânta Caruso, întâi abia auzit şi apoi mai limpede, cu strigătele sale de operă pline de dor de mamă, acel apel încărcat, sumbru de fapt, al fiului italian. Cu coatele sprijinite de consolă, într-un costum alb şi o pălărioară albă şi rotundă, care semăna foarte bine cu

pălăria de episcop, brodată cu mărgele, şedea Esther Fenchel; se sprijinea cu un picior pe vârful pantofului.

I-am spus:

– Domnişoară Fenchel, mă întrebam dacă n-aţi dori să mergeţi cu mine la Casa lui David într-una din seri.

Uimită, a ridicat privirea de la discuri.

– Se dansează în fiecare seară...

Nu vedeam în faţa ochilor decât eşecul, din primul moment în care deschisesem gura, şi m-am simţit bătut, lovit din toate direcţiile.

– Cu dumneata? Nu cred. Cu siguranţă nu.

În momentul ăla mi s-a scurs tot sângele din cap, gât şi umeri şi am leşinat.

Mi-am revenit singur. Oricum nu avea cine să mă ajute, căci pe Esther nu o interesase deloc să vadă ce mi s-a întâmplat, asta era evident; cântecul se lăsase asupra mea, ultimul minut splendid de final, la început cu zgomotul pe care-l auzi într-o cochilie marină, apoi din ce în ce mai tare, la fel ca muzica în crescendo ce răsună pe scările unui hol magnific dinspre orchestră, până la sunetul clar şi sfâşietor al momentului culminant când tobele îşi retează sunetul şi îngroapă sacadat totul.

Nu îmi dau seama dacă am fost doborât de refuz sau de emoţia de a vorbi şi a mi se răspunde şi nu eram capabil în momentul ăla să duc mâna la buzunar şi să pipăi trăgaciul, să văd unde este şi de ce îl simt ca pe un dinte care se clatină. Era de ajuns că descoperisem cât de puternică era încărcătura şi că lovitura unei situaţii false o declanşase. Şi între timp trăgeam aer în piept cu greutate şi aerul mi se părea rece pentru că faţa mi-era umedă. M-am sprijinit cu spatele de o sofa, unde m-am simţit de parcă fusesem călcat în picioare de un lucru ce într-un fel era legat prin greutatea sa de mama şi fratele meu George, care poate chiar în acel moment lucra la o măturăsau o punea jos ca să se târască spre cină; sau cu bunica Lausch de la azilul Nelson – mă simţeam într-un fel de parcă trecuse peste trupul meu

o fiară care le ținea acestora companie veşnică şi față de care crezusem că mă aflu în siguranță.

Între timp a apărut în prag domnişoara Zeeland, fiica faimosului avocat de firmă, care s-a uitat la mine, îmbrăcată în penele ei de seară, iar trupul drapat în rochia ei lungă închipuia un rulou omenesc neîntrerupt. Avea pantofi aurii şi mănuşi albe până la cot, arăta vizionară, orientală, cu părul ei bogat ridicat într-un fel de turn care şedea în echilibru pe bustul ei generos. Avea o față clară şi rece, ca un anume tip de vreme, deşi brazda prelungă şi pronunțată a buzei de sus sta gata să se mişte, de parcă urma să rupă tăcerea printr-un gest potrivit şi care se maturizase în timp; să-mi explice cum e cu dragostea, poate. Dar nu, ideile ei aveau să îmi rămână necunoscute, deşi n-a plecat până ce nu m-am ridicat în picioare şi am închis fonograful, după care a dispărut cu o alunecare lină sau cu o fluturare.

M-am dus la toaleta bărbaților să-mi spăl fața cu nițică apă caldă şi apoi m-am dus la cină. Nu am mâncat cine ştie ce, nici măcar pêche flambée, ceea ce nu i-a scăpat doamnei Renling, care mi-a spus:

– Augie, când ai de gând să termini cu aiurelile astea de îndrăgostit? Ai să te dai peste cap. Merită?

Apoi mi-a vorbit cu multă drăgălăşenie, ca să mă binedispună cu tonul ei şăgalnic şi, ca femeie, a încercat să pună capăt fantasmelor mele explicându-mi ce credea ea despre femei, cum sunt ele şi cum nu sunt, lăudând tot ce era bărbătesc, de parcă ar fi fost o preoteasă a Atenei. M-a cam scos din minți. Oricum nu-mi erau toți boii acasă şi auzind-o discutând toată tagma femeiască în maniera ei metalică, țepoasă, îmi venea s-o privesc cu un oarecare dispreț. Aşteptam tremurând aproape ca un bolnav de malarie s-o văd pe Esther intrând în sufragerie. Vârstnicii erau deja la masă. Apoi a venit Thea, dar din câte se vedea sora ei nu voia să servească cina.

– Ştii, mi-a spus doamna Renling după o bucată de vreme, fata asta nu te-a pierdut din ochi o clipă de când ai intrat. Ați făcut deja ceva? Augie! I-ai făcut ceva? De-aia nu eşti în apele tale? Ce-ai făcut?

– N-am făcut nimic! i-am spus.

– Nici să nu te pună păcatul! mi-a spus tăios şi viclean, asemenea unei polițiste. Eşti prea atrăgător ca să nu dai de bucluc! Şi o s-o pățească şi ea; dom'şoara abia aşteaptă.

A fixat-o pe Thea. Chelnerul a aprins flambée-ul familiei Fenchel şi se zăreau flăcărui care pâlpâiau în lumina verde a crepusculului.

Am părăsit sufrageria fără să mai spun un cuvânt. M-am dus să mă plimb pe drumul de lângă mal, să-mi îndepărtez durerea ascuțită din stomac şi să îmi diger nenorocirea. Era groaznic, sentimentele pe care le nutream, dizgrația şi mânia pe care o simțeam din cauza lui Esther şi dorința de a-i trage una în cap doamnei Renling. M-am plimbat pe marginea apei şi apoi pe terenurile din jur, ținându-mă departe de veranda unde ştiam că doamna Renling mă aştepta să mi-o plătească pentru bădărănie, şi apoi m-am dus înainte, către locul de joacă al copiilor şi m-am aşezat pe scaunul leagănului din grădină.

Aşa cum stăteam acolo, am început să visez că Esther se gândise mai bine şi ieşise să mă caute, aşa că am gemut din cauza prostiei mele şi de cât de înecat eram în propriile mele sentimente corupte, mai rău ca înainte. Apoi am auzit un corp uşor venind înspre mine, o femeie a păşit sub pom pe poteca prăfoasă pe care o făcuseră copiii lângă leagănul meu. Era sora lui Esther, Thea, care venise să vorbească cu mine, cea de care-mi spusese doamna Renling să mă feresc. În rochia ei albă şi pantofii care semănau cu conturul unor păsări ascuțite în albeața vagă a pământului de lângă leagăn, cu brațele înfăşurate în dantelă şi frunzele în spatele capului ei deschizându-şi şi închizându-şi uşor nuanțele calde, a venit lângă mine şi m-a privit.

– Eşti dezamăgit că nu sunt Esther, nu-i aşa, domnule March? Presupun că eşti tare amărât. Erai alb ca o coală de hârtie în sufragerie.

Întrebându-mă dacă ştia şi ce voia de la mine, n-am răspuns nimic.

– Ți-ai mai revenit puțin?

– Să-mi revin? De ce?

– Din leşin. Doar că Esther a crezut că ai o criză de epilepsie.

– Poate că asta a şi fost, i-am spus, simțindu-mă greoi, posomorât şi dărâmat.

– Mă îndoiesc. Eşti doar nefericit şi vrei să te las în pace.

Nu era adevărat; dimpotrivă, voiam să rămână. Aşa că i-am zis „Nu“, iar ea s-a aşezat la picioarele mele, atingându-le cu coapsa. M-am mişcat, dar ea mi-a atins gleznele şi mi-a spus:

– Nu te deranja. Nu trebuie să te simți prost din cauza mea. De fapt ce s-a întâmplat?

– Am invitat-o pe sora ta la dans.

– Şi când ți-a spus „Nu“ ai leşinat.

Am crezut că simțea ceva pentru mine, nu că era doar curioasă.

– Eu sunt în totalitate de partea ta, domnule March, mi-a spus. Aşa că am să-ți spun ce crede Esther. Esther crede că eşti iubitul doamnei cu care ai venit.

– Ce? am strigat şi am sărit din leagăn, lovindu-mă la cap de barele leagănului.

– Da, că eşti gigoloul ei şi că te culci cu ea. De ce nu stai jos? Am zis că e mai bine să-ți explic lucrul ăsta.

Parcă aş fi purtat cu un devotament special şi sacru ceva care s-ar fi vărsat opărindu-mă, aşa m-am simțit. Şi eu care crezusem că cele mai rele lucruri care le pot da prin cap tinerelor, fie ele şi moştenitoare, erau inocente după standardele salonului de biliard al lui Einhorn.

– Şi cui i-a dat aşa ceva prin cap, dumitale sau surorii dumitale?

– N-aş vrea să arunc toată vina pe Esther. Şi eu m-am gândit la asta, deşi ea a fost cea care a pomenit-o prima. Ştiam că nu eşti rudă cu doamna Renling pentru că am auzit-o spunându-i la un moment dat doamnei Zeeland că eşti protejatul soțului ei. N-ai dansat cu nimeni altcineva şi ai ținut-o de mână, şi

e o femeie care arată sexy pentru vârsta ei. Ar trebui să vezi cum arătați împreună! Și apoi e europeană, şi la ei nu e aşa de îngrozitor ca o femeie să aibă un iubit mult mai tânăr. De altfel nici eu nu văd nimic rău în asta. Doar că nătânga de soră-mea aşa vede lucrurile.

– Dar eu nu sunt european. Sunt din Chicago. Lucrez pentru soțul ei în Evanston. Sunt funcționar la el în magazin, asta e singura mea ocupație.

– Acuma nu pune la suflet şi dumneata, domnule March. Te rog eu. Ieşim mult în lume şi vedem tot felul de lucruri. De ce crezi că am venit aici să vorbesc cu dumneata? Ca să nu te mai amărăşti. Oricum, n-are prea mare importanță dacă te culci cu ea sau nu.

– Nu ştii ce vorbeşti. Nu e frumos să gândiți aşa despre mine şi despre doamna Renling, care mi-a arătat numai bunătate.

Eram furios şi sunam ca atare, iar ea nu mi-a mai răspuns nimic. Şi ea era încălzită şi încordată de emoție. Am simțit că ochii ei mă studiau cu intensitate. Câtă vreme mai înainte îmi zâmbise ocazional, acum nu i se mai citea nici o urmă de umor pe fața pe care i-o vedeam foarte bine pe fondul acela atât de alb, din praful de pe jos şi de pe frunzele din livadă. Am început să înțeleg că eram în prezența unei persoane extraordinare, pentru că era o față plină de căldură, promptă, întrebătoare şi aproape imploratoare. Era delicată, dar în acelaşi timp plină de o putere deosebită, cu nechibzuința care te face să simți şi îngrijorare, dar şi admirație când întrezăreşti aşa ceva la o femeie tânără; ca atunci când vezi două păsări luptându-se asemenea unor jeturi intense de sânge; ar putea foarte uşor să moară de la nişte lovituri aparent neînsemnate, dar ele nu par să-şi dea seama de asta. Desigur că aceasta este una din ideile acelea inocente pe care le au probabil bărbații.

– Doar nu crezi că sunt gigoloul doamnei Renling, nu?

– Ți-am spus deja că puțin îmi pasă dacă eşti.

– Sigur, doar ce importanță are pentru dumneata!

– Nu, nu mă înțelegi. Te-ai îndrăgostit de sora mea şi ai urmat-o peste tot, aşa că nici măcar n-ai observat că eu am făcut acelaşi lucru cu dumneata!

– Poftim?!

– M-am îndrăgostit de dumneata. Te iubesc.

– Pleacă. Nu mă iubeşti. Ți-ai băgat ideea asta singură în cap. Dacă se poate numi idee. Ce încerci să-mi faci?

– Nici n-ai putea s-o iubeşti pe Esther dacă ai cunoaşte-o. Semeni cu mine. De-aia te-ai şi îndrăgostit. Ea nu poate să se îndrăgostească. Augie! De ce nu vrei s-o schimbi cu mine?

Mi-a luat mâna şi a tras-o către ea, aplecându-se cu coapsele spre mine, cu o mişcare grațioasă. O, doamnă Renling, asupra căreia am crezut că am triumfat pentru că suspiciunile tale erau atât de nefondate!

– Nu-mi pasă de doamna Renling, mi-a spus. Chiar dacă ție ți-a păsat vreodată.

– Niciodată!

– Un tânăr poate face tot felul de lucruri doar pentru că are prea multă energie în el.

Am spus că lumea nu avusese niciodată o culoare mai vie? Lăsasem ceva deoparte, o considerație şchioapă, ciungă, care pare că pierde teren pe măsură ce te apropii de frumusețe şi de florile Orizaba, dar care curând afli că ți-a luat-o înainte.

– Domnişoară Fenchel, i-am spus încercând să o conving să rămână aşezată în timp ce mă ridicam. Eşti o femeie frumoasă, însă ce vrei de la sufletul meu? N-am ce face, eu pe Esther o iubesc.

Şi cum nu voia în ruptul capului să stea locului, a trebuit să mă ridic din leagăn şi să părăsesc livada.

– Domnule March... Augie, m-a strigat ea.

Dar nu voiam să vorbesc cu ea. Am intrat în hotel pe intrarea de serviciu. După ce am ajuns în cameră şi după ce am scos din furcă telefonul ca să nu mă prindă doamna Renling, m-am apucat să îmi explic, în timp ce-mi scoteam pantalonii cei buni şi îi lăsam să cadă pe podea, că asta nu era decât o problemă personală între surori şi că eu mă nimerisem pur şi simplu la mijloc, că nu avea de fapt nimic de-a face cu mine. Dar în acelaşi timp mă gândeam şi că, dacă nu e aşa, înseamnă că nu mai există noroc pe lumea asta; şi fiecare pare să fie tras exact în direcția greşită. Şi deci trebuia o şansă ieşită din comun ca două dorințe să se potrivească. Şi a simți aceste lucruri atât de clar în legătură cu o singură persoană era poate o încercare sortită eşecului, pentru că era prea pură, prea specială şi o interpretare greşită a realității lucrurilor.

Când m-am dus să iau micul dejun cu doamna Renling a doua zi de dimineață, am lăsat uşa deschisă.

– Da' ce-ai pățit, te-ai născut în mină? mi-a spus ea. Închide-o. Nu vezi că stau întinsă?

Şi când m-am dus să închid uşa fără tragere de inimă, a observat cât de şifonat arătam.

– Du-te la croitor după micul dejun şi calcă-ți hainele. Ai dormit probabil cu pantalonii pe tine. Lasă, treacă de la mine, că eşti îndrăgostit, chiar dacă te-ai purtat cu atâta „curtenie" seara trecută. Totuşi nu se cade să arăți ca un vagabond.

După micul dejun a plecat să facă baia de rigoare şi eu am coborât în hol. Familia Fenchel plecase. La recepție era un bilet pentru mine de la Thea. „Esther i-a spus unchiului de tine, aşa că am plecat la Waukesha pentru câteva zile şi apoi mai departe, în est. Noaptea trecută te-ai purtat prosteşte. Mai gândeşte-te. Chiar te iubesc. Ne vom revedea."

După aceea am suferit rău câteva zile, căci mă scufundasem de tot în butoiul cu melancolie. Mă gândeam, cum de am ajuns în situația asta, aşteptându-mă să obțin tot ce era mai frumos la capitolul frumusețe şi bucurie de parcă aş fi fost un conte tânăr şi fericit şi, sortit să trăiesc în eleganță şi dragoste, aş fi avut oase din zahăr candel. Şi a trebuit să îmi

aduc aminte acel lucru care pentru mine nu contase niciodată, şi anume, de unde veneam, ce părinți aveam şi alte asemenea lucruri, pe care nu le considerasem niciodată impedimente, căci aveam un temperament democratic, eram deschis cu toată lumea şi credeam că şi alții sunt exact aşa cum eram eu.

Între timp, din ce în ce mai mult, eram nevoit să duc ca pe o povară ceea ce până atunci mersese de la sine. De pildă, acest loc, hotelul Merritt, bej-auriu, îmi stătea acum pe suflet – serviciul, muzica de la cină, dansurile; florile hiperbolice care brusc arătau asemenea unor bucăți pictate de fier; acest aer simandicos îmi stătea în gât; şi pe deasupra, doamna Renling şi greutatea ei de metal forjat. Şi nu mai puteam să mă descurc cu ea, acum că se purta capricios. Nici măcar vremea nu ținea cu noi, căci se răcise şi începuse să plouă spre sfârşit; şi decât să stau acolo, unde putea să mă înhațe şi să continue să mă tiranizeze, preferam să o lălăi pe la parcul de distracții din Silver Beach, unde scaunele Roatei erau acoperite şi se înnegreau, iar eu eram murat de ploaie până la piele, în ciuda trenciului (care era din vremuri mai vechi şi deci nu se ridica la standardele recentei mele eleganțe). Şedeam în gheretele unde se vindeau crenvurşti laolaltă cu personalul parcului, vânzători de la bâlci şi şmecheri care se ocupau cu jocuri de noroc precum uite-popa-nu-e-popa, aşteptând să se termine odată sezonul de băi.

Spre sfârşitul verii mi-a scris Simon că vine la St. Joe cu o prietenă şi vremea şi-a mai revenit. Eram pe ponton când a tras la mal vaporul alb cu aburi. Albastrul şi verdele mării erau proaspete de la ploi, iar frigul din zilele umede aproape că dispăruse. Cât despre cei care debarcau, se citea pe ei oboseala pe care ți-o imprimă oraşul; se mai destinseseră un picuşor în timpul acestei excursii de patru ore pe apă. Familii, burlaci, fete care lucrau şi veniseră câte două cu echipamentul lor de plajă, unele nu atât de încărcate, însă cu destule bagaje la ele totuşi. Dure sau lovite, după cum le fusese scris sau după cum le era firea. Au ieşit zgomotos din vapor, peste marginea apei învolburate de motor, păşind pe malul umed, liniştit şi luminos, unde ici şi colo lumina cădea pe câte o față concentrată sau precaut fericită; şi erau de asemenea iluminate şi mătăsurile, pletele, sprâncenele, pălăriile de paie, sânii care veniseră să sufere o schimbare de spirit sau să se dedea la bucuriile simple ale vieții, purtătorii unor lucruri la

fel de vechi precum cele mai vechi cetăți, ba încă şi mai vechi; dorințe şi ezitări zămislite în pântece, umeri, picioare, încă de pe vremea Raiului şi a Căderii din Rai.

Mai înalt decât restul, blond şi ciocolatiu, a apărut şi fratele meu cu înfățişare teutonă. Era dichisit ca de sărbătoare, cu jacheta scoțiană deschisă, strângând în fiecare mână mânerul unei genți de voiaj. Împrăştia frumusețe cu un fel de fierbințeală în albastrul ochilor săi, extraordinar; vedeai asta şi pe obrajii lui, până în jos pe grumaz, o splendoare animalică. Mergea legănându-se tacticos, cu pantofii lui cu bot ascuțit ce păşeau pe scândurile pontonului, cu brațele atârnând de greutatea celor două valize, căutându-mă cu privirea în umbră. Nu l-am văzut niciodată mai frumos ca în acel moment, cum stătea în soare, înconjurat de mulțime, în țoalele lui cele mai bune. Când mi-a înconjurat umerii cu brațul am fost fericit să-l simt şi să-l miros, şi am rânjit, ne-am strâmbat, ne-am atins fața, simțindu-ne obrajii noştri aspri de bărbat sub degete şi ne-am îmbrățişat zdravăn şi glumeț.

– Ce faci, tâlharule?

– Şi tu, mahăre?

Nu era nici un fel de gând ascuns în schimbul ăsta de cuvinte, deşi Simon se purtase destul de distant cu mine în ultima vreme, pentru că făceam mai mulți bani decât el şi că mă lăfaiam în lux.

– Toată lumea e bine – mama?

– Păi ştii cum e, o lasă vederea. Dar e bine.

Şi apoi şi-a chemat iubita – o fată zdravănă şi brunetă pe nume Cissy Flexner. O cunoscusem la şcoală; era de la noi din cartier. Tatăl ei, înainte să dea faliment, avusese un magazin – vindea salopete, mănuşi pentru muncitori, izmene, galoşi, lucruri de-astea; şi era un tip durduliu, ezitant, palid, cam secretos, nu ştiai ce-i coace mintea. Ea, pe de altă parte, deşi într-un mod destul de egoist, era o lungană arătoasă, cu nişte picioare colosale, dar atent întreținute, cu şolduri care ieşeau în evidență; avea o gură mare, care ar fi fost perfectă dacă n-ar fi avut o umbră de dragoste de sine, ochi cu

pleoape complicate, însă magnifice când coborau languros, transmițând semnale erotice. Aşa că n-avea decât să plece nițel privirea ca să arate destul de decent în ceea ce priveşte modul în care o înzestrase natura, pieptul ăla fălos şi forma şoldurilor şi alte bogății generice, moi şi catifelate, care pe o fată mai tânără, de-abia înmugurită, o iau prin surprindere prin amplitudinea lor atunci când apar. Mă acuza într-un fel că o examinam prea mult, dar puteai oare să te abții? Şi mai aveam o scuză, căci ar fi putut să-mi devină cumnată, fiindcă Simon era foarte îndrăgostit. Se purta deja ca un soț cu ea şi se țineau unul de celălalt, atingându-se şi sărutându-se, cum mergeau agale pe lângă culorile abrupte ale apei şi aerului, iar eu pluteam la rândul meu, singur, la mică distanță de ei. De asemenea când am făcut plajă şi Simon şi-a şters părul care-i acoperea pieptul ca un scut, iar după aceea a ajutat-o să se şteargă pe spate, i-a sărutat spatele şi acest lucru mi-a dat un moment de durere în cerul gurii, de parcă simțeam şi eu pe limbă şi în nări gustul şi mirosul pielii ei. Căci avea din belşug. Împrăştia atâta splendoare în jur. Era o păsărică fenomenală.

Personal, nu pot să zic că muream după ea. În parte pentru că eram aşa de amorezat de Esther. Dar şi pentru că atunci când te uitai mai bine la ea şi dădeai deoparte atributele ei grozave de femeie, era înceată. Era şi ea poate stupefiată de ceea ce avea, greutatea aia ucigătoare. Poate că atârna greu pe mintea ei, ca orice vitalitate pe care ți-o dă natura. La fel ca impulsurile din sângele unui urs grizzly sau ale unui tigru, care apasă atât de tare mintea acestor fiare, o manifestare a lucrului desăvârşit, de la dungi până la gheare. Dar să nu uităm privilegiul de a fi în acord cu natura, îndeplinindu-ți cu sfințenie misiunea speciei. Ingredientul mintal era în proporție mai mică prezent în amestecul lui Cissy decât alte elemente. Dar era o fată şireată, chiar dacă părea molâie.

Şi cum şedea întinsă pe nisip, iar mirosul de ulei de floricele încins şi aroma înțepătoare a muştarului veneau spre noi zgomotos dinspre tarabele din Silver Beach, continua să îi răspundă lui Simon, pe care nu-l auzeam bine – căci stătea întins pe o parte lângă ea, într-un slip roşu – „O, Doamne, nu. Ce mai tâmpenie! Te iubesc, neghiobule“. Dar era foarte încântată. „Ce mă bucur că m-ai adus aici, dragule. E aşa de curat. E raiul pe pământ.“

Nu-mi plăcea că Simon trăgea de ea – căci cam asta era situația – ca s-o convingă, s-o întoarcă aşa cum voia el, s-o aducă unde dorea. Aproape tot ce-i propunea era refuzat. „Hai să ne închipuim că am făcut-o deja“, şi alte refuzuri de genul ăsta. Îl transforma într-un om lipsit de subtilitate, ceea ce nu îl caracteriza, modul în care lăsa mereu de la el, săpa, milita, se grozăvea, o linguşea, trântea măscări. Îi ieşea limba din gură de la căldura efortului şi pasiunii; însă undeva în adâncul sufletului era furios, iar mânia îi urca în obraji, două pete roşii ca focul, sub ochi, de fiecare parte a nasului. Înțelegeam prin ce trece, căci amândoi ne chinuiam cu aceleaşi probleme şi cazne în fața unei Troie identice. Acest lucru care ni se întâmpla i-ar fi dat bunicii Lausch satisfacția unei sibile – cel puțin spiritului ei; căci trupul ei era acum aproape de țărâna din jurul azilului, în ultimul grup de finalişti supuşi micului joc de a ghici cine e următorul actor care iese din scenă. Aşa că am înregistrat acest aparent succes de prezicere în favoarea ei. Cât despre Simon, toate locurile unde şi eu şi el ne întâlniserăm vreodată când eram încă foarte mici, înainte să răsară diferențe şi distanțe între noi – toate aceste locuri începuseră să se afirme din nou, şi mă simțeam din nou ataşat de el. Acest nou ataşament nu s-a desăvârşit propriu-zis, dar oricum îl iubeam. Când s-a ridicat în picioare cu pânza înflorată a rochiei ei de plajă pe umeri, avea alura unui om sfidător şi brav, cum stătea acolo deschis atacului şi ars de soare, lângă dâra pură a apei, de parcă încerca să glumească cu faptul că e în grațiile acestei fete.

I-am condus la vaporul de seară, căci n-au vrut să stea peste noapte şi m-am suit cu ei pe punte în vâltoarea prelungă a apusului, până când s-a lăsat albastrul adânc, fără nici o lumină; o greutate tomnatică cu brazde de nori ce plecau în direcția oraşului, eliberați din puterea soarelui şi lăsați să se scufunde în denivelările şi ridicăturile apei, cenuşii şi puternici.

– Ei, puştiule, s-ar putea să ne căsătorim în următoarele luni, mi-a zis. Mă invidiezi? Normal că da.

Şi a învăluit-o în brațele şi mâinile lui, punându-şi bărbia pe umărul ei şi sărutând-o pe gât. Maniera fluşturatică în care o curta mă uimea – piciorul i s-a vârât între coapsele ei și degetele i s-au răsfirat pe față. Ea nu refuza nimic din ce-i făcea, deşi nu era niciodată de acord cu el în cuvinte; nu ştia să vorbească blând. Cu mâinile băgate în mânecile hainei ei albe, ca să se

apere de frig, stătea lângă o gruie de ambarcație. El era încă doar în cămaşă, din cauză că se arsese la soare, dar avea pe cap pălăria de panama, iar briza îi strâmbase borurile.

Scandalul Teapot Dome a vizat rezervele de petrol ale Statelor Unite; s-a declanşat în 1921, în timpul mandatului preşedintelui Harding.

Capitolul IX

Taman când eşafodajul pe care-l construia doamna Renting în jurul meu era aproape gata, l-am dat deoparte. Motivul principal şi cel care a precipitat lucrurile a fost acela că mi-a propus să mă adopte. Urma să mă cheme Augie Renling, să trăiesc cu ei şi să le moştenesc banii. Ca să vezi ce se ascundea în spatele acestei propuneri e nevoie de mai multă lumină decât aş putea face eu, probabil. Dar mai întâi merită spus că aveam ceva care îndemna lumea să mă adopte. Fără îndoială că asta avea de-a face cu faptul că fusesem într-un anume fel adoptați de bunica Lausch când eram mici; cu care, ca să o mulțumesc şi s-o răsplătesc, mă arătasem docil şi aparent recunoscător, ca un copil adoptat. Şi dacă nu eram de fapt aşa de uşor de condus şi de docil, ăsta era asul din mânecă, elementul meu surpriză. Oare de ce altfel se străduise clanul Einhorn, protejându-l pe fiul lor Arthur, să sublinieze că nu intenționau să mă ia în mijlocul familiei lor? Pentru că invitam parcă să fiu adoptat. Şi existau oameni care erau foarte înclinați spre adopție. Poate că unii dintre ei doreau să-şi îndeplinească misiunea lumească. Aşa era şi doamna Renling, cu modul ei de a fi anevoios şi necioplit combinat cu puritatea care venea din comprimarea sinelui de dragul scopurilor ei intense. Şi ea avea o misiune pe lumea asta.

Exista un lucru pe care nu-l puteai afla uşor despre doamna Renling; nu am ştiut niciodată care era dorința ei cea mai fierbinte, din cauza modului frust în care mă trata şi a conversației ei rapide. Dar îşi dorea să încerce să fie mamă. Cu toate astea, eu nu îmi doream să mă conformez acestor intenții. Oare de ce să mă transform într-unul din acei oameni care nu ştiu cine sunt? Şi adevărul dur era acela că, de fapt, nu-mi propusese cel mai bun lucru care ar fi putut să mi se întâmple, pentru că de fapt asta a şi reieşit atunci când s-a pus problema să mă alătur lor. În calitate de fiu. Altminteri, n-aveam nimic împotriva lor; din contră, aveam o mulțime de motive să le mulțumesc. Dar în acelaşi timp n-aveam de gând să mă las înglobat în universul doamnei Renling, să consolidez ceea ce afirma ea că reprezintă. Şi nu numai ea, ci o întreagă clasă de oameni care cred că sunt justificați, că gândurile lor vor fi la fel de substanțiale precum cele şapte coline de la temelie şi că, extinzându-şi sfera de influență, vor dobândi o cetate eternă

care să ofere un motiv plauzibil pentru ziua în care ceilalți fondatori s-au prăbuşit, cărămizile şi scândurile, ale căror gânduri nu erau de fapt reale şi care, prin urmare, îşi săvârşiseră construcțiile pe un teren mlăştinos. Asta nu se referă la planul comun de a înălța un singur Turn Babel, ci sute de mii de începuturi separate, în lungul şi în latul Americii. Oameni energici care construiesc în pofida eforturilor şi incertitudinilor, care creează ceea ce oamenii slabi nu pot decât spera să facă vreodată. Şi, chiar la modul literal, doamna Renling era foarte puternică; întrucât nu făcea nici un fel de muncă fizică, muşchii ei dezvoltați se datorau probabil unui efort ascuns.

Domnul Renling era şi el dornic să mă adopte şi spunea că s-ar bucura să-mi fie tată. Ştiam că era mult mai mult decât ar fi putut să spună cuiva vreodată. Din punctul lui de vedere, eu, cel crescut de nişte femei sărmane, nu puteam decât să mulțumesc Cerului că sunt salvat din rândurile amărâților şi mântuit prin afecțiune. Dumnezeu îi mântuieşte pe toți, însă salvarea omului de către om e ceva ce se întâmplă foarte rar.

Când i-am spus doamnei Renling că Simon urma să se căsătorească şi că Cissie era fiica unui vânzător scăpătat, a început să întoarcă informația pe toate părțile şi să mi-o prezinte din punct de vedere sociologic. Mi-a zugrăvit imaginea micului apartament şi a scutecelor ce atârnă în bucătărie, ratele la mobilă şi la haine, şi frate-meu îmbătrânit la treizeci de ani de griji şi nevoi, cu nevastă şi copii pe cap.

– În timp ce tu, Augie, la treizeci de ani, abia o să începi să îți pui problema căsătoriei. O să ai şi bani, şi educație, şi o grămadă de experiență cu femeile. Chiar şi cu o fată precum Thea Fenchel. Un bărbat educat aflat în fruntea propriei afaceri este un prinț. Renling este foarte deştept şi s-a ridicat sus, dar având şi avantajele fizicii, literaturii, istoriei, ar fi fost un adevărat suveran, nu doar un negustor prosper mediocru.

Ştia ce butoane să apese când pomenea de surorile Fenchel. Mă momea. Dar nu era decât o simplă tentație care nu era de ajuns. Nu credeam că Esther Fenchel s-ar fi uitat vreodată la mine. Mai mult, deşi încă o iubeam, atitudinea mea față de ea nu mai era cea de odinioară. Credeam din ce în ce mai tare ce-mi spusese soră-sa. Şi apoi, când îmi mărturiseam adevărul adevărat, recunoşteam în sinea mea că n-aveam nici o şansă.

Oricum, doamna Renling mă înconjura cu jugul atențiilor ei tandre. Mă numea „fiule“ şi mă prezenta celorlalți drept „feciorul nostru“, mă mângâia pe cap şi aşa mai departe. Şi eram şi robust şi cu o masculinitate evidentă; vreau să zic că nu era ca şi cum ar fi mângâiat un băiețel de opt ani pe buclele lui lucioase, şi nu puteai să nu îți imaginezi ceva mai mult decât simplul fapt că sunt un copil.

Nu mi-a trecut niciodată spontan prin cap că nu vreau să fiu adoptat, iar ea şi-a închipuit, de parcă ar fi fost cel mai normal lucru, cu totul altceva: şi anume că, la fel ca toată lumea, mă pun pe mine pe primul plan. Aşa că, dacă aş fi avut vreo obiecție ascunsă, nu putea fi decât una neînsemnată şi nu aş fi dezvăluit-o niciodată. Sau dacă nutream cumva gândul de a-mi ajuta frații sau pe mama, aceste idei urmau să fie puse deoparte şi niciodată spuse cu voce tare. Nu o întâlnise niciodată pe mama şi nici nu intenționa: şi când i-am spus în St. Joe că mă va vizita Simon nu mi-a sugerat să i-l prezint. Semăna cu povestea micului Moise şi fiica faraonului; numai că eu nu eram un prunc ascuns între trestii. Aveam destulă familie să-mi ajungă şi amintiri cărora să le fiu loial, nu era ca şi cum mă găsiseră pe o stivă de lemne.

Aşa că m-am retras; am ignorat aluziile şi când acestea s-au transformat în oferte directe, le-am refuzat. I-am spus domnului Renling:

– Vă mulțumesc pentru bunătate, şi sunteți amândoi nişte oameni extraordinari. Vă voi fi recunoscător toată viața. Dar am familia mea şi am sentimentul că...

– Nătângule! mi-a spus doamna Renling. Ce familie? Ce familie?

– Păi, mama, frații mei...

– Şi ce-are una de-a face cu alta? Aiureli! Spune-mi şi mie unde e taică-tău...!

Asta n-aş fi ştiut să spun.

– Nici măcar nu ştii unde e. Augie, nu fi prost. O familie adevărată reprezintă ceva, are ceva de oferit. Renling şi cu mine o să fim părinți buni

pentru că avem ce să-ți dăm, restul nu-s decât aiureli.

– Ei, lasă băiatul să se gândească.

Cred că Renling nu era în apele lui în acea zi; avea părul lins la spate şi i se vedeau cleştişorii bretelelor prin maiou. Ceea ce îmi indica faptul că suferea şi el, cu o disperare a lui, de ceva ce n-avea nici o legătură cu mine, căci de obicei se prezenta ca scos din cutie.

– Ce să se mai gândească atâta? a strigat doamna Renling. Doar vezi care e părerea lui! Întâi trebuie să învețe cum să gândească, asta dacă nu vrea să fie un nătărău care să lucreze toată viața pentru alții. Dacă n-aş fi cu ochii pe el, ar fi deja însurat cu chelnerița de vizavi, indianca aia cu nasul lat, cu un copil pe drum, şi în doi ani ar fi gata să se împuşte. Îi pui aur în față şi el zice nu, preferă rahat!

A continuat pe tonul ăsta, terorizându-mă. Renling era şi el întors pe dos. Nu foarte tare, ci mai degrabă ca o pasăre de noapte care ştie ce se întâmplă la lumina zilei şi e în stare să se descurce cu ea dacă e nevoie, un fel de cuşcă mare, urâtă şi cu zăbrele cafenii, gata să zboare spre inima pădurii şi să se întoarcă în întuneric.

Iar eu – auzisem încontinuu de la femei că nu ştiu nimic despre viață, că nu ştiu ce înseamnă să fii zdrobit şi să suferi, nici ce înseamnă să cunoşti extazul nemăsurat şi beatitudinea. Eu nefiind ca ele o ființă slabă, cu sâni în care să primească loviturile. Nearătând aşa de puternic încât să fiu capabil să mă iau la trântă cu viața. Alte persoane îmi arătau ce realizaseră, titlurile lor de proprietate, patentele de invenții, mărturii ale paradisului şi ale iadului, mostrele lor de prospectori – adesea afişate pe fețele lor, ca nişte gâlme – şi, femeile în special, îmi spuneau ce ignorant sunt. Aici doamna Renling mă amenința, strigând că sunt copilul unor oameni nătângi, că punea mâna în foc că o să fiu strivit de poarta vieții, că o să fiu călcat în picioare. Căci, nu trebuia decât s-o asculți şi te convingeai că sunt făcut să trăiesc în puf, să mă scol dintr-un pat moale şi să iau un mic dejun îndestulător, să îmi înmoi chifla în gălbenuş şi să fumez un trabuc la cafea, în soare şi confort, fără nici o umbră de melancolie şi fără nici o pată. Asta era facțiunea blândă a lumii ce-mi era mie rezervată, şi dacă refuzam această şansă, nu mă aştepta decât uitarea; aveam să fiu absorbit de răutatea

lumii. Am încercat să nu resping adevărul a ceea ce mi se spunea, căci aveam foarte mult respect pentru capacitatea femeilor de a şti asemenea lucruri.

Însă am cerut răgaz de gândire, şi poate că aş fi reuşit să cântăresc lucrurile cum trebuie, căci vremea era favorabilă – începutul unei toamne extraordinar de frumoase, o vreme bună de jucat fotbal, cu tufănele reci şi galbene în aerul proaspăt şi sunete pline de vâsle şi de cai tropăind pe alee.

Mi-am luat liber o după-amiază să îl întreb pe Einhorn ce să fac.

Pe Einhorn nu-l mai ocolea acum norocul şi îşi deschisese un birou nou, mutându-se din sala de biliard într-un apartament de peste drum, de unde putea să continue să urmărească totul în voie. Această schimbare îl făcuse cam egoist, precum şi faptul că era îndrăgostită o femeie de el. Asta îi ridicase grozav moralul. Începuse iar să scoată numere din ziarul lui, la mimeograf, şi una din cititoarele ziarului, o fată şchioapă pe nume Mildred Stark, se îndrăgostise de el. Nu mai era foarte tânără; avea cam vreo treizeci de ani şi era greoaie, dar avea un cap plin de vioiciune, deşi bătut de nevoi, şi păr şi sprâncene puternice şi negre. Răspundea în versuri poemelor lui inspirate şi în cele din urmă a pus-o pe soră-sa s-o aducă la el la birou, unde a făcut o scenă şi n-a mai vrut să plece până când Einhorn nu i-a promis că o s-o lase să lucreze pentru el. N-a cerut salariu, doar s-o scape de plictisul de acasă. Mildred avea probleme cu picioarele şi purta pantofi ortopedici. Asta o împiedica să meargă repede şi, după cum aveam să aflu mai târziu, Mildred era genul de femeie condusă de impulsuri puternice, iar aceste impulsuri erau înăbuşite şi reprimate, depozitate în adâncul sufletului până ce se învinețea la față. Era greoaie, cum spun, şi avea ochi negri şi o piele cu o paloare cam bolnăvicioasă. Ca să reuşeşti să te transformi dintr-un copil schilod într-o femeie schiloadă, în mijlocul familiei, acasă, să rezişti unei asemenea vieți statice şi pline de greutăți – ăsta era prețul de plătit, o întunecime saturnină, o durere copleşitoare. Pentru că însemna să trăieşti fără ce îți trebuie şi să afişezi o față mulțumită sau cel puțin nu nemulțumită.

Însă Mildred nu voise să accepte să zacă şi să moară, deşi niciodată nu a reuşit să scape de aspectul acela de femeie îmbătrânită, posomorâtă şi îndurerată, de femeie care e forțată să stea mereu jos sau de femeie care n-a

putut avea copii sau pe care au păcălit-o bărbații. Nu putea să-şi şteargă expresia aceasta de pe față, deşi era transfigurată de dragostea ei pentru Einhorn, care-i permitea să-l iubească. La început venea doar de două-trei ori pe săptămână să îi bată nişte scrisori la maşină, dar a sfârşit prin a deveni secretara lui, precum şi alte lucruri – servitoarea şi confidenta lui. O femeie care putea spune literal, ca şi cum ar fi citat din Biblie, „roaba Ta“. Îi împingea scaunul cu rotile, căci avea nevoie de acest sprijin, deoarece şchiopăta şi îşi târa picioarele. Iar el şedea, satisfăcut, servit. Arăta sever şi chiar impacientat, însă nu aşa stăteau lucrurile. Spiritul pe care-l întrezăream la el era cel al lui Şanticler, şi când spun asta mă refer la vioiciunea şi agerimea masculină, la muşchii tari şi încordați, la sângele din creasta smucită, ostentativă, țanțoşă şi strălucitoare, de deasupra penajului lunecos şi splendid.

Ah, însă mai sunt şi altele de spus, după ce am făcut această comparație. Nu e un lucru rău, însă asta este. Omenirea nu are acel gen de simplitate – nu are linia aceea unică trasată pe pământ cu un băț, ci un lanț vast de nenumărate disculețe. Spiritul său era ascuțit, însă trebuie să îi menționez culoarea urâtă, decolorată de vreme şi cenuşie; plus urâțenia noului apartament; atmosfera lipsită de culoare din unele ore, uscăciunea din unele zile, atmosfera neplăcută, ponosită – să menționez că strada era golaşă, obscură şi nepopulată, proastă; că erau planuri de afaceri şi tumori ale unui țel exagerat, teribile, amenințătoare, presărate cu zgomote şi veşti, semănate cu minciuni, atât practice, cât şi gratuite.

Pentru Tillie Einhorn, din câte se vedea, Mildred era acceptabilă. Influența pe care Einhorn o avea asupra lui Tillie era atât de mare încât a-l judeca greşit era un efort peste puterile ei. În plus, trebuie să te gândeşti la o situație care pătrunde în conştiința unui om aşa cum pătrunde calapodul cizmarului într-un pantof; acest calapod era pentru Tillie reprezentat de nevoile deosebite pe care le avea Einhorn din cauză că era schilod. Aşa că era obişnuită să lase de la ea.

Ei bine, în această postură se afla Einhorn când am venit să-i cer sfatul; l-am găsit mult prea ocupat să-şi facă timp pentru mine. Se tot uita pe stradă în timp ce îi vorbeam şi apoi m-a rugat să-l împing spre toaletă, ceea ce am

făcut, pe rulmenții scârțâitori care, ca întotdeauna, aveau nevoie să fie unşi. Tot ce mi-a spus a fost:

– Ce să zic, e ceva ieşit din comun. E o propunere deosebită. Te-ai născut norocos.

Nu i-a acordat nici măcar jumătate din atenția lui, gândindu-se că de fapt îl anunțam că soții Renling vor să mă adopte, nu că mă gândeam să îi refuz. Normal, era şi el preocupat de propriile griji. Şi n-aveam decât să mă uit la Mildred Stark dacă voiam să văd un exemplu de cum poate cineva să se ataşeze şi apoi să fie absorbit într-o familie.

Am petrecut după-amiaza în oraş şi în timp ce mâncam un sendviş cu ficat la Elfman's şi îi priveam pe muzicienii şomeri ce cântau la colțul străzii Dearborn, am zărit un individ pe nume Clarence Ruber şi am ciocănit în geamul restaurantului cu inelul până ce m-a observat şi a intrat să stea de vorbă cu mine. Îl cunoşteam pe Ruber ăsta de la Colegiul Crane, unde fusese şeful unei afaceri cu pariuri de baseball la cafeneaua Enark; era un tip tăcut, căruia îi plăcea să înjure, cu o față netedă, un spate gras, un breton sirian rar şi lucios pe cap şi haine cam siropoase pentru gustul meu, cămăşi de mătase, cravată de mătase galbenă şi costum gri de flanel. Aruncându-mi o privire ageră, a observat şi el că mă descurcam bine, în contrast cu muzicienii loviți de Crah şi ceilalți amărâți, şi am făcut schimb de informații. Deschisese un mic magazin pe South Shore şi era partener cu văduva unui văr de-al lui care avea ceva bani puşi deoparte. Vindeau lămpi, tablouri, vaze, milieuri de pian, scrumiere şi tot felul de astfel de accesorii şi, de vreme ce văru-său şi nevastă-sa fuseseră înainte de criză decoratori la marile hoteluri şi cunoşteau de acolo lume, o duceau bine.

– Se pot face o groază de bani din asta. E genul de afacere în care oamenii plătesc numai pentru că îi tratezi într-un anume fel. Le dai cu praf în ochi. Pentru că dacă ar şti, ar putea să cumpere toate prostiile pe care le vindem la piața de vechituri, însă n-au încredere în propria judecată. Clientela e compusă mai ales din femei, mi-a spus, şi trebuie să înțelegi ce le gâdilă orgoliul.

L-am întrebat ce făcea acolo în mijlocul muzicienilor.

– Muzicieni pe naiba, mi-a spus el.

Tocmai se întâlnise la blocul Burnham cu un tip care inventase o vopsea cauciucată pentru băi, un produs care rezista la apă şi care, cu toate cunoştinţele pe care vărul lui le avea la hoteluri, urma să îi aducă o avere. Împiedica putrezirea pereţilor; apa nu mai strica zugrăveala. Inventatorul tocmai începea producţia. Iar Ruber urma să se ducă personal să vândă produsul, pentru că aveau să scoată bani frumoşi din el. Prin urmare, mi-a spus el, aveau să aibă nevoie de un om care să-i ia locul la magazin. Şi de vreme ce aveam experienţă cu clienţii bogaţi, cu cucoanele din lumea bună, eram omul potrivit pentru această operaţie.

– N-am nevoie de alte rude nenorocite pe cap; mă încurcă. Aşa că, dacă te interesează, n-ai decât să vii să arunci o privire. Vezi dacă îţi place şi discutăm condiţiile.

Dându-mi clar seama că nu mai puteam sta la soţii Renling decât dacă deveneam fiul lor adoptiv, ceea ce ştiam de pe acum că o să mă sufoce şi că nu exista alt aranjament pe care să-l pot face după ce i-aş fi refuzat, am încheiat târgul cu Ruber. Am inventat o istorie pe care să i-o spun lui Renling în legătură cu o ocazie extraordinară de afaceri pe care mi-a oferit-o un fost coleg de şcoală şi am plecat din Evanston pe un fundal îngheţat – doamna Renling era neagră de furie şi Renling însuşi a fost destul de rece când mi-a urat toate cele bune, dar a spus totuşi să apelez la el dacă voi avea vreodată nevoie de ajutor.

Mi-am găsit o cameră cu chirie în South Side, într-o casă de pe Blackston Avenue, unde urcam patru etaje, trei pe un covor roşu şi ponosit, iar unul pe scări şubrede de lemn, până ajungeam în cămăruţa mea prăfuită, care era imediat lângă budă. Nu eram departe de azilul Nelson şi, cum era duminică dimineaţa când m-am instalat şi aveam timp liber, m-am dus s-o vizitez pe bunica Lausch. La această dată ajunsese să arate ca toţi ceilalţi locatari ai căminului, în opinia mea, întrucât îşi pierduse independenţa care o distingea de ei, era slăbită, semănând cu o cârtiţă şi simţea nevoia să se uite mereu în jur ca să-şi recapete cât de cât vechile atribute atunci când m-a salutat, de parcă renunţase la ele sau nu mai ştia pe unde le pusese. Nu părea să-şi amintească ce resentimente avusese faţă de mine şi când ne-am aşezat pe o bancă în salon, între nişte bătrâni tăcuţi, m-a întrebat:

– Şi ce mai face... jener, idiotul?

Uitase numele lui Georgie, ceea ce m-a îngrozit; da, m-a cam răscolit acest lucru până mi-am amintit că de fapt timpul pe care-l petrecuse la noi era scurt în comparație cu anii ei şi că se împotmolise în multe bulboane şi mlaştini de-a lungul acestui canal vechi şi deseori blocat. Şi aşa cum oamenii au o anumită forță sau încăpățânare când nu doresc să discute ceva, tot la fel există un moment când a spune acel lucru nu mai serveşte la nimic – căci ce mai conta să vorbeşti despre asta ca să dobori o biată femeie bătrână? –, ci apare doar ca o pată care împiedică ochiul să distingă vechi expresii. La ce bun să mai pomeneşti aceste lucruri când ea era atât de aproape de sfârşit? Doar ca un fel de beneficiu pentru martori, de vreme ce noi, ființele umane, avem multe motive să credem că există un avantaj sau profit pentru cineva în orice moment, chiar şi în cele mai nenorocite clipe, când eşti cufundat până la gât în mocirlă; şi când nu te mai mângâie decât ideea că există un folos medical pe care-l pot aduce scrumul, cenuşa, oasele şi bălegarul. Dar în realitate nu mai avem nici o şansă să putem profita de ceva. Da, şi în afară de asta chiar şi un adevăr poate să se sleiască de prea multă singurătate şi încarcerare, şi nu mai supraviețuieşte prea mult în afara Bastiliei; dacă gloata republicană care sparge zidurile este reprezentată de puterea morții, atunci chiar că nu mai supraviețuieşte în nici un fel. Şi aşa se întâmplase şi în cazul bunicii Lausch, care nu mai avea decât câteva luni de trăit. Ai cărei ochi căprui de Odessa erau lăptoşi şi cenuşii; mă privea prostită ca o pisică bătrână; sau care poate nici nu mai ştia de unde să mă ia; păstrase doar faptele principale, cele care contaseră cel mai mult pentru ea, ca un fel de matriță a ochiului; slabă, poate chiar copilăroasă şi lunatică. Ea, pe care noi întotdeauna o consideraserăm atât de puternică, greu de tulburat în vreun fel. M-am simțit aproape întors pe dos. Şi totuşi m-am gândit că îşi aducea aminte cine eram şi acea veche conştiință nu se pierduse, ci era doar asemenea unei măsuțe cu picior care se roteşte prea încet. Şi m-am gândit chiar că se bucura de vizită. I-am spus că acum, că eram vecini, o să mai vin s-o văd. Dar n-am mai ajuns pe la ea şi în iarna aia a murit de pneumonie.

În noua mea slujbă aveam din start o poziție inferioară față de cea dinainte. Văduva vărului lui Ruber era o femeie veşnic nemulțumită; nu prea avea încredere în mine. Femeia asta – stătea în magazin cu haina de blană pe umeri, cu o pălărie asortată, din acelaşi tip de blană, asemenea unei coroane

de spini, şi o faţă veşnic conştientă de propriile-i imperfecţiuni şi suferind din cauza asta, o piele pătată şi buze subţiri – avea probleme cu stomacul şi era maestra proastei dispoziţii. Îmi îngrădea stilul – stilul pe care învăţasem să-l aplic pe o clasă de clienţi superiori celor de aici, sau cel puţin aşa credeam eu, şi nu mă lăsa deloc să mă apropii de oamenii mai importanţi. Iar la birou încuia sertarele; nu voia să văd ce cheltuieli sunt. Voia de fapt să mă ţină în camera din spate, să împachetez, să învelesc în hârtie, să ambalez, să pun abajururile în cadre şi să le înfăşor în celofan. Aşa că, din cauza faptului că mă ţinea mereu pe tuşă sau mă trimitea cu nesfârşite comisioane la diversele mici fabrici şi sticlării de prin podurile de pe Wabash Avenue, mi-am dat rapid seama că de fapt mă împingea pe uşă afară. Şi de îndată ce vopseaua cauciucată a început să se producă, am plecat s-o vând, căci şi Ruber intenţionase asta din start. Mi-a spus că magazinul nu avea de fapt nevoie de mine de vreme ce păream să mă mulţumesc să fac pe comisionarul şi nu mă interesam cum trebuie de mersul treburilor în prăvălie.

– Credeam că o să vii cu tot felul de idei, nu să te mulţumeşti doar să îţi iei salariul, însă n-a fost aşa, mi-a zis el.

– Păi, i-am spus eu, doamnei Ruber nu-i place de mine.

– Sigur, mi-a spus Ruber, am văzut că te ţinea acolo în spate ca pe ultimul om. Dar nu înţeleg de ce ai lăsat-o.

Aşa că m-a scos de pe salariu fix şi m-a lăsat să câştig doar pe baza comisioanelor. Nu am avut ce face şi am acceptat, şi am început să fac turul cu tramvaiele pe El cu o canistră de vopsea, bătând hotelurile, spitalele şi aşa mai departe, încercând să fac rost de comenzi. A fost un eşec total. N-am putut câştiga nimic, o duceam aşa de prost şi pentru că aveam de-a face cu un soi ciudat de oameni. Mă duceam să văd cunoştinţe de-ale doamnei Ruber, la hoteluri, unde ea pretindea că era mai cunoscută decât în realitate (sau unde administratorii nu voiau să recunoască faptul că o ştiau decât atunci când le spuneam pentru ce am venit acolo); şi în plus, ăştia nu erau oameni pe care să îi duci uşor cu preşul, cei care trăiau pe scara de serviciu şi în atelierele vilelor de pe lac vopsite în crem, cu scări de marmură, valeţi, protocol şi mobilă potrivită palatului unui înalt pontif. De asemenea, multe dintre aceste hoteluri aveau deja companiile lor de zugravi şi firmele lor de

decorațiuni; controlate de recepție, numite de tribunal, corporațiile originale fiind în pragul falimentului. Recepționerii erau ei înşişi interesați de asigurare, de instalații, furnizori, decorații, baruri, concesiuni şi tot restul sistemului cu ramificații multiple. Ca să fii trimis de administrator la compania lui de zugravi însemna să tratezi indirect cu el. Nu voiau să vadă vopseaua mea cauciucată. Am stat o groază în sălile de aşteptare, lucru care vă spun că nu dă naştere la cele mai frumoase gânduri, şi foarte curând acest lucru mi-a fost cât se poate de clar.

Eram acum în plină iarnă, şi o iarnă barbar de geroasă; aşa că plimbatul prin oraş în vagoanele acelea friguroase, ore în şir, te tâmpea la fel cum se simte o pisică de pe cuptor când a stat închisă prea mult timp; şi în plus era o zăpăceală în toată acea masă de lucruri uniforme, toate piesele care semănau unele cu altele, rubricile de ziar şi cărămizile clădirilor. Să stai jos şi să fii înghesuit mereu, în timp ce priveşti: există un pericol în a fi o bobină pe care e înfăşurat un fir fără sfârşit sau un val de pânză care nu se mai termină; asta mai ales dacă nu există cine ştie ce țel la capătul călătoriei. Şi dacă se mai găseşte şi să bată soarele în dârele de praf de pe fereastră, cauzează şi mai rău creierului decât acei nori de un cenuşiu metalic, poate fi brutal şi în nici un fel îndulcit. Nu au existat niciodată civilizații fără oraşe. Dar oraşe fără civilizații? Este un lucru inuman, dacă e posibil, să fie adunați atâția oameni care nu zămislesc nimic unul dintr-altul. Nu, dar acest lucru nu este posibil, iar cenuşiul zămisleşte propriul său foc, aşa că până la urmă aşa ceva nu ajunge să se întâmple.

Am vândut câte ceva. Karas, vărul prin alianță al lui Einhorn, de la Holloway Enterprises, mi-a făcut un serviciu şi a cumpărat câteva galoane ca să încerce să vadă cum merge într-un hotel de pe strada Van Buren cu cearşafuri gri, aproape un adăpost de şomeri, de lângă triaj, şi mi-a spus că nu avea de gând să o folosească în nici unul dintre hotelurile lui mai bune pentru că răspândea un miros puternic de cauciuc când se încălzea şi se făcea abur în cabina de duş. Mai era şi un doctor la spitalul State and Lake, un prieten de-al lui Ruber, care făcea avorturi; tocmai îşi renova apartamentul şi mi-a comandat şi el vopsea; iar pe asta Ruber a încercat să nici nu mi-o pună la comision; n-avea nevoie de mine, a spus el, să facă această vânzare. Aş fi plecat exact în acel moment dacă nu aş fi fost deja familiarizat cu situația gravă a cererii de locuri de muncă din ziarul Tribune.

Nu câştigam îndeajuns ca să mai contribui la întreținerea mamei, însă măcar reuşeam să-mi plătesc propriile cheltuieli şi Simon nu trebuia să mă țină şi pe mine. Bineînțeles că s-a bosumflat că plecasem de la Renling. Cum urma să se poată căsători dacă trebuia s-o întrețină singur pe mama? I-am spus:

– De ce nu vă mutați tu şi Cissy cu ea?

Asta l-a făcut să se posomorască şi am înțeles că Cissy nu voia deloc să stea în vechiul apartament şi să aibă grijă de mama.

– Simon, ştii bine că nu vreau să te las pe tine cu tot greul, i-am spus. O să încerc să fac tot ce pot.

Beam cafea la Raklios, iar borcanul meu cu vopsea trona pe masă cu mănuşile peste el. Mănuşile arătau acum descusute şi dovedeau că nu mai sunt de mult prosper. Şi începusem să arăt murdar pentru un comis-voiajor, care trebuie să arate într-un anume fel dacă vrea să dea impresia că are o personalitate fermă. Mă scoborâsem sub standard, căci nu îmi mai puteam permite spălatul şi întreținerea hainelor, şi nici nu aveam putere să îmi mai pese.

Începusem să trăiesc de azi pe mâine şi învățam anumite tactici de supraviețuire. În camera mea nu ajungea nici un strop de căldură şi purtam pe mine pardesiul şi ciorapii când mă culcam. Dimineața mă duceam jos la băcănie şi mă încălzeam cu o ceaşcă de cafea şi îmi stabileam ruta pentru ziua respectivă. Aveam aparatul de ras în buzunar şi mă bărbieream când ajungeam în centru cu apă fierbinte, gratis, săpun lichid şi şervețele din toaletele publice şi mâncam la cantinele pentru şomeri sau, de câte ori se putea, în locante unde se stătea în picioare. Eram în forță la ora nouă, dar deja la ora prânzului nu mai aveam nici o speranță, şi apoi marea problemă era aceea că nu aveam unde mă odihni. Puteam încerca să-mi petrec după-amiaza în noul birou al lui Einhorn; era obişnuit cu oameni care aşteaptă pe bancheta lui, în fața grilajului, care nu aveau nimic de făcut. Dar eu care lucrasem pentru el trebuia să fac ceva şi ştiam că o să mă trimită să-i rezolv din treburi. Aşa că mai bine stăteam de unul singur, de vreme ce eram deja în tramvai. În plus aveam o obligație față de Simon care nu-mi permitea să lenevesc, deşi nu obțineam nici un avantaj dacă mă plimbam de colo colo. Nu eram singurul în situația de a nu avea unde să se oprească să-şi tragă

sufletul; toată lumea era în mişcare, oameni împinşi din toate colțurile şi ungherele în larg, din cauza locurilor neplăcute şi inospitaliere. Era exemplul Fiului Omului care n-avea un loc în care să-şi odihnească capul obosit; sau al omului care aparține lumii în mişcare în general; doar că înțelegerea revelatorie a acestei pilde era absentă, căci nimeni nu reuşea să mai ghicească ce este cu adevărat pe fața pământului. Eu, cu bidonul meu de vopsea, nici atâta. Şi odată ce apucam s-o pornesc, tramvaiele nu erau de ajuns şi nici Chicago destul de mare să mă rețină.

Într-o zi, ieşind din gara El, tocmai când se opriseră ninsorile, cam pe la sfârşitul iernii, m-am întâlnit cu Joe Gorman pe care nu-l mai văzusem din perioada cu jaful. Era îmbrăcat într-un pardesiu albastru de stofa, strâns pe corp, şi purta o pălărie tare cu mici şănțulețe, asemenea unei franzele frământate cu degetele. Cumpăra reviste, din raftul care era atârnat lângă chioşc. Avea nasul ridicat în sus şi arăta sănătos şi rumen în obraji, hrănit cu un mic dejun bun şi înviorat de dimineața rece – deşi ar fi fost mult mai normal să fi ieşit de la un joc de poker care durase toată noaptea. Măsurându-mă cu privirea, cum stăteam acolo cu canistra mea cu vopsea de vânzare, era clar pentru el că o duceam foarte rău. Aveam fața unui om ajuns la capătul puterilor.

– Care-i treaba? m-a întrebat.

Şi când i-am zis, a spus, dar nu pe un ton triumfător:

– Fraier!

Avea cu siguranță dreptate şi nu m-am apărat cu prea multă tragere de inimă.

– E şi ăsta un mod de a cunoaşte oameni, i-am răspuns. Cine ştie, poate mi se iveşte o ocazie mai bună.

– Da, mi-a spus el. O gaură adâncă. Şi ce dacă o să cunoşti oameni – crezi că o să facă cineva ceva pentru tine doar pentru că eşti băiat arătos? Crezi că o să apuci pe Dumnezeu de un picior? Acum toată lumea are grijă de rude în primul rând. Iar tu ce rude ai?

Nu prea aveam. Cinci Propităţi îşi conducea în continuare camioneta cu lactate, dar nu intenţionam să-i cer de lucru. Coblin pierduse absolut tot, mai puţin traseul de distribuit ziare. Şi oricum, nu-i mai văzusem pe nici unul din ei de la înmormântarea Comisarului.

– Hai să-ţi dau o plăcintă şi nişte brânză, mi-a zis el şi am intrat într-un restaurant.

– Şi tu ce mai învârţi? i-am zis, pentru că nu voiam să întreb chiar direct; nu se făcea. L-ai mai văzut pe Bulba Marinarul?

– Nu, boul ăla mă încurca. S-a băgat într-o gaşcă acum, e bătăuşul unui sindicat, că doar de-asta e bun. În plus, la genul de treabă cu care mă ocup acum, nu se potrivea un om ca ăla. Dar te pot ajuta pe tine dacă vrei să faci un ban rapid.

– E riscant?

– În nici un caz soiul de treabă pe care am făcut-o data trecută. Nu mă mai ocup nici eu cu aşa ceva. Nu e legal ce fac acuma, dar e mult mai uşor şi mai puţin primejdios. Şi din ce crezi că se fac bani uşor?

– Spune-mi tu.

– Transportăm emigranţi din Canada, pe la Rouse’s Point spre Massena Spring, New York.

– Nu, i-am zis, căci nu uitasem conversaţia pe care o avusesem cu Einhorn. Nu e de mine.

– Dar nu-i greu deloc.

– Şi dacă te prind?

– Dacă mă prind? Şi dacă nu mă prind? mi-a spus cu un umor vajnic, făcând haz pe seama mea. Vrei să mă târăsc pe-aici să vând vopsea? Mai degrabă stau şi nu fac nimic, ca lumina pilot de la cuptor; şi eu nu-s genul de om care să stau degeaba, înnebunesc dacă nu fac nimic.

– E delict de domeniul poliției federale.

– Nu trebuie să îmi spui mie. Te-am întrebat doar pentru că arăți ca şi cum ai avea mare nevoie de o schimbare. Fac excursia asta de două sau trei ori pe lună şi am obosit să conduc atâtea ore. Dacă vrei să vii cu mine să conducem cu schimbul până la Massena Springs, îți dau cincizeci de dolari şi îți acopăr toate cheltuielile de drum. Iar dacă te hotărăşti după aia să mergi în continuare, îți măresc până la o sută. Ai tot timpul să te hotărăşti pe drum, şi ne întoarcem în trei zile.

Am acceptat propunerea lui şi am considerat că e o pleaşcă din cer. Cincizeci de dolari, fără nici un impozit, aveau să contribuie substanțial să îmi înlăture sentimentul de vinovăție pe care-l aveam în legătură cu Simon. Mă săturasem până în gât să mai încerc să vând vopseaua cauciucată şi socoteam că dacă aş fi pus mâna pe nişte parale care să mă mai scoată din belele aş fi putut să petrec o săptămână sau două căutându-mi altă slujbă, poate să descopăr vreo metodă să mă întorc la colegiu, căci nu renunțasem complet la ideea asta. Şi uite aşa m-am decis în sinea mea să merg; iar în adâncul sufletului meu recunosc că îmi doream o schimbare de presiune, să ies din oraş. Cât despre emigranți, mă gândeam şi eu – la naiba, de ce să nu vină şi ei aici la noi, dacă aşa le pofteşte inima? Doar e destul loc şi destul ghinion pe care-l pot împărți cu noi.

I-am făcut cadou vopseaua lui Tillie Einhorn, să-şi zugrăvească baia, şi dis-de-dimineață a venit Joe Gorman într-un Buick negru să mă ia; eram înviorat, asta mi-am dat seama din prima clipă, de la energia aceea drăcească ce nu-ți lasă răgaz de gândire. Nici nu mă aşezasem bine, cu cămaşa mea de schimb înfăşurată într-un ziar şi pusă pe bancheta din spate şi cu poalele paltonului netezite sub mine, că ne-am şi trezit la capătul Cartierului de Sud, traversând terenurile oțelăriei Carnegie; apoi au urmat dunele, îngrămădite ca nişte mormane de sulf; am trecut în trombă prin Gary şi apoi am luat-o pe şoseaua spre Toledo, unde am mărit viteza, iar gura motorului s-a deschis ca o gură de criminal, care nu gâfâie, ci are libertatea să facă lucrul pentru care e menită.

Subțire, apăsând nervos pe volan, cu nasul lui lung şi spart şi sângele fugindu-i rapid din obraz şi adunându-i-se într-o linie pe frunte, Gorman semăna cu un jocheu datorită sentimentelor lui față de maşină. Se vedea clar

cu câtă plăcere îşi vărsa nervii în beția vitezei. Când am ieşit din Toledo am preluat eu volanul şi, din când în când, l-am observat privindu-mă sardonic cu fața lui îngustă de pe scaunul alăturat; privirea lui lungă şi întunecată mă măsura din nou din cap până în picioare, părăsind acea față cu pete de paloare din cauza oboselii sau a unei voințe aprige care îl tulbura; şi mi-a spus – astea au fost parcă primele sale cuvinte către mine, deşi nu era aşa de fapt – „Calc-o!“

Aşa că m-am scuzat că nu cunoşteam încă maşina şi m-am conformat. Dar nu-i plăcea cum conduc, mai ales că ezitam să depăşesc camioanele pe coline şi mi-a luat repede volanul până să apucăm să parcurgem o distanță mai mare pe direcția Cleveland.

Era începutul lunii aprilie, iar după-amiezile erau încă scurte, aşa că, atunci când am ajuns aproape de Lackawanna, era deja întuneric. Ne-am oprit înainte să intrăm în oraş să alimentăm cu benzină, iar Gorman mi-a dat o bancnotă să cumpăr nişte hamburgeri de la un local de vizavi. Acolo m-am dus la budă întâi şi am văzut pe fereastră un polițist lângă pompa de benzină, care examina maşina; Gorman nu mai era acolo. M-am strecurat în holul murdar şi m-am uitat în bucătărie, unde un negru bătrân spăla vase şi am trecut pe lângă el fără să mă observe, pe lângă un coş pus în uşă şi afară în curte, sau în ogradă, şi l-am văzut pe Gorman mergând iute pe lângă peretele garajului, spre linia de copaci şi tufişuri unde începeau câmpurile. Am alergat şi eu în paralel, căci aveam un avantaj de vreo zece iarzi şi l-am prins în spatele copacilor şi aproape că era s-o pățesc, căci nu m-a recunoscut şi avea un pistol în mână – acel pistol pe care Einhorn mă avertizase că îl avea la el. Am pus mâna pe țeavă şi l-am dat deoparte.

– De ce porți armă?

– Dă-ți labele de pe ea, sau te pocnesc cu ea în cap.

– Da’ ce-ai pățit? De ce fugi aşa de polițişti? N-am făcut decât să mergem cu viteză.

– Maşina e ciordită. Viteză pe naiba!

– Dar credeam că-i maşina ta!

– Nu, e furată.

Am luat-o din nou la fugă, căci am auzit zgomotul motorului motocicletei în curte, şi ne-am aruncat pe burtă în tarlaua abia arată. Era spațiu deschis, dar se lăsa întunericul. Polițistul a venit până la copaci şi s-a tot uitat, dar nu a trecut de pomi. Am avut mare noroc că s-a întâmplat aşa, de vreme ce Gorman avea ațintit pistolul asupra lui şi era îndeajuns de cowboy să tragă, aşa că am simțit că îmi vine să borăsc de groază. Dar polițistul s-a întors, îndreptându-şi razele de la far peste tufişuri şi am şters-o peste câmp spre un drum de țară, care era la mare distanță de şosea. Cu siguranță că locul ăla era cuibul unui demon: era albastru, cu un sol gloduros, mirosind a păcură, iar în întuneric, nu departe de noi, se auzea sfârâitul aburilor care se ridicau spre cer de la coşurile uzinelor din Lackawanna.

– Doar n-aveai de gând să tragi? i-am zis.

Tocmai bâjbâia să îşi bage mâna în mânecă, cu umărul ridicat, aproape asemenea unei femei care îşi trage pe umăr breteaua sutienului. Şi-a pus arma deoparte. Presupun că fiecare dintre noi se gândea în felul lui că nu ne potriveam deloc – eu îngrozit că nu-i păsa prin ce pericol am trecut, iar el, disprețuitor, gândindu-se că probabil mă scăpasem pe mine în pantaloni de frică, sau alt comentariu scârbit, de genul celor pe care le mai auzisem la sala de biliard.

– Ce te-a apucat să o iei la fugă? mi-a zis.

– Păi te-am văzut pe tine fugind.

– Ai fugit că ți-era frică.

– Sigur, şi din cauza asta.

– Oare tipul de la garaj o fi observat că suntem doi?

– Probabil. Şi dacă n-o fi observat el, sigur cineva de la local s-o fi întrebând unde am dispărut.

– Atunci poate că ar fi mai bine să ne despărțim. Nu suntem departe de Buffalo, şi o să te iau mâine de acolo din fața clădirii principale a poştei, la ora nouă.

– Să mă iei?

– Da, cu maşina. O să fac rost de una până atunci. Ai ăia zece dolari pe care ți i-am dat pentru haleală – te descurci tu. Trebuie să fie un autobuz spre oraş. Mergi în susul drumului şi îl opreşti; iar eu o iau în jos. Lasă să treacă un autobuz, două, ca să nu ne nimerim în acelaşi.

Aşa că ne-am despărțit şi m-am simțit mult mai în siguranță fără el.

Îngust în spate, înalt, cu umeri ascuțiți, pălărie pe cap şi trăsături necioplite, privindu-mă cum o luam în susul drumului, semăna cu un specialist de la oraş care se află pe teren necunoscut, interurban. Apoi s-a răsucit şi el brusc pe călcâie şi îndoindu-şi puțin picioarele a pornit în josul colinei, repede, făcând să se rostogolească pietricelele.

Am mers o distanță considerabilă ca să ajung la prima răscruce şi să urmez drumul care să mă ducă până la şosea. La o curbă, lumina unor faruri s-a proiectat pe peretele unui şopron şi m-am tupilat. Era o maşină de poliție, şi n-aş fi ştiut să răspund dacă mă întrebau ce făceam pe un drum lăturalnic ca ăsta, în afară de autostop. Cu siguranță Gorman nici măcar nu se ostenise să schimbe plăcuța cu numărul maşinii. Am ieşit de pe drum şi am luat-o iar pe câmp, hotărându-mă să mă întorc cât pot mai repede la Lackawanna şi să nu mă mai întâlnesc cu el în Buffalo. Avea prea multă inspirație pentru gustul meu, iar genul ăsta de vandalism nu era ideea mea; aşa că de ce să stau întins în țărână şi să aştept să comită cine ştie ce nelegiuire, făcându-mă şi pe mine părtaş şi pasibil de ani lungi în închisoare? După ce l-am părăsit şi am luat-o pe drum, am început imediat să mă gândesc la acest lucru şi m-am hotărât să mă înapoiez în Chicago.

Am început să merg peste câmpuri pentru că mă plictisisem să mă tot furişez pe drumuri lăturalnice, am ajuns la şosea, lângă oraş, aproape de marginea lacului Erie. Şi acolo, am văzut o mulțime mare de maşini vechi, cu stegulețe şi pancarte, care bloca traficul. Cred că era o organizație de şomeri, mulți dintre ei veterani, care purtau şepci cu însemnul fostei lor

companii; eram mult prea scos din fire de aerul întunecos şi greu, mă obosise mult prea tare ca să mai pot să gândesc cum trebuie. Dar se adunau pentru un marş spre Albany sau Washington să ceară mărirea pensiilor şi tocmai porneau să se unească cu un contingent din Buffalo. M-am îndreptat încet spre ei şi am văzut că erau înconjurați de mulți alți polițişti, care încercau să îi oprească să blocheze traficul. Erau şi polițişti de stat şi din oraş şi m-am gândit că e mai cuminte să mă amestec în mulțime decât să încerc să mă duc în oraş de unul singur. La lumina farurilor am văzut că eram acoperit de noroi umed, imposibil de dat jos. Era atât de mult zgomot cu toate strigătele şi motoarele lor vechi care huruiau în timp ce maşinile se căzneau să se aşeze în şir, încât m-am strecurat şi eu lângă uşile din spate ale unui camion hârbuit şi, dând o mână de ajutor unui tip să încarce scândurile pentru bănci şi să întindă o foaie de cort pe deasupra lor, m-am alăturat acestei adunări în lumina amurgului. Iar acum, nu eram decât la câțiva paşi de Lackawanna şi urma să pornesc totuşi spre Buffalo. Poate că m-aş fi întors pe câmp şi aş fi încercat să intru în oraş, dar am socotit că puteam fi uşor arestat din cauza modului în care arătam.

În timp ce legam pânza de cort în spatele maşinii, mulțimea era împinsă încet înapoi şi, după raza care sălta peste oameni, galbenă şi roşie, mi-am dat seama că o maşină a unei patrule îşi croia drum printre ei. Am văzut ochiul ei mişcător care se rostogolea sus în vârf. M-am răsucit cu spatele la scăriță ca să mă uit şi era aşa cum îmi dăduse ghes frica să îmi închipui, Joe Gorman şedea pe bancheta din spate între doi polițişti, cu dâre de sânge pe bărbie care sugerau că probabil încercase să opună rezistență, iar ei îi spărseseră buza, cum fac polițiştii de obicei. Iată pentru ce bătuse atâta cale şi pentru ce se muncise atât, iar el nici măcar nu arăta prostit, ci treaz şi alert – ceea ce poate era doar o părere, căci roşul sângelui arăta negru. M-am simțit îngrozitor de nenorocit să-l văd în starea asta.

Maşina de poliție a trecut şi am pornit cu camionul la pas legănat, vreo douăzeci de oameni stocați gleznă lângă gleznă în spatele huruitului negru şi tare pe care-l scotea motorul. Vremea era urâtă; în primul rând pentru că ploua, în al doilea rând pentru că umezeala era adusă de vânt înăuntru şi din corpurile omeneşti se ridica un abur dens, asemănător cu cel pe care-l simți într-o lăptărie; iar în timp ce camionul ne hurduca şi plescăia peste bălțile de pe drum eu mă gândeam la cât de nenorocit trebuia să se simtă Joe

Gorman fiindcă a fost prins, la cum l-or fi înhățat şi mă întrebam dacă o fi apucat să scoată arma la vedere. Din cauza pânzei de cort n-am putut zări benzinăria, să văd dacă maşina pe care o lăsasem mai era acolo, ori ceva de genul ăsta. Nu am văzut nimic până n-a intrat camionul în oraş.

Am coborât din coada camionului în centru şi mi-am găsit un hotel unde am fost îndeajuns de prost încât să nu întreb cât mă costă o cameră; dar eram speriat să nu vadă recepționerul că eram acoperit de noroi aşa că mi-am ținut pardesiul pe braț. În plus mi-era aşa de milă de bietul Joe Gorman că nici nu mă puteam concentra. Apoi, după ce mi-au luat doi dolari a doua zi de dimineață, cam de două ori mai mult decât trebuia să coste o cameră într-o hardughie ca aia, şi după ce mi-am cumpărat un mic dejun uriaş, de care aveam mare nevoie, nu mi-au mai rămas destui bani pentru un bilet de autobuz până la Chicago. I-am telegrafiat lui Simon să-mi trimită nişte bani şi apoi m-am apucat să vizitez împrejurimile, m-am dus în excursie la cascada Niagara, unde nu părea să fie nici un turist în ziua aceea, ci doar câțiva oameni rătăciți lângă vârtejul de ape, ca nişte vrăbii zburătăcite din piața din fața catedralei Notre Dame, înainte ca aceasta să-şi fi deschis porțile; şi apoi, în ceața brutală şi tristă îți dai seama că această răceală de sulf nu a paralizat totul, căci iată catedrala care mai stă încă drept dovadă.

Aşa că m-am plimbat de-a lungul balustradei, pe lângă steiurile de piatră pe care se prelingea apa până când a început să burnițeze din nou şi m-am întors să văd dacă sosise răspunsul lui Simon. Am tot întrebat până când s-a făcut aproape seară şi, în cele din urmă, fata de la ghişeu mi-a aruncat o privire care arăta că se săturase de mine şi mi-am dat seama că şansele erau ori să petrec încă o noapte în Buffalo ori să pornesc la drum. Şi eram negru de supărare că intrasem în asemenea belea, şi că gonisem atâta şi ne mai şi despărțisem, că îl văzusem pe Gorman în maşina de poliție care trecea prin mulțime, apoi căderea uimitoare a apelor Niagarei, că mă trambalasem în maşinile din Buffalo toată ziua, mâncând alune şi chifle vechi, că îmi simțeam mațele ca de cauciuc şi că oraşul era neprietenos şi umed – pentru că dacă n-aş fi nimerit într-un stat cu vreme aşa de urâtă poate mi-aş fi dat mai devreme seama că Simon nu o să îmi trimită nici un ban. Dintr-odată însă mi-a fost clar că aşa stăteau lucrurile. Poate că nici n-avea de unde, căci de-abia trecuse prima zi a lunii, când se plăteau chiriile.

Gândindu-mă la toate acestea, i-am zis fetei să nu se mai necăjească cu telegrama mea, căci plecam din oraş.

Ca nu cumva să mă înhațe poliția pe drumul din partea de nord a New Yorkului, am cumpărat un bilet din Gara Greyhound până la Erie, şi în seara aceea am ajuns în Pennsylvania. Faptul că ajunsesem în Erie nu-mi dădea deloc sentimentul că făcusem mare ispravă, căci acela nu era un loc în sine, ci mai degrabă un fel de zonă de aşteptare din care plecai spre alte locuri, şi acestea erau cele care-i dădeau personalitate; avea un suflu anemic, abia materializat, de aşteptare.

Am găsit o cotineață în care să mă culc, într-un hotel înalt şi bătut în scânduri, o clădire ciolănoasă, cu pereți din şipci, aproape fără tencuială, pături găurite cu țigara, cearşafuri sfâşiate care lăsau să se vadă salteaua pătată. Dar nu-mi păsa prea tare unde dormeam; asta mi-ar mai fi lipsit; aşa că am lăsat să-mi cadă pantofii pe podea şi m-am suit în pat. Şuieratul vântului de afară anunța furtună pe lac.

Cu toate acestea, a doua zi de dimineață când am ieşit pe şosea să încep să dau din mână era senin şi cald. Nu eram singur; se circula destul de mult. Unii mergeau doi câte doi, dar cel mai des singuri, pentru că era mai uşor să fii luat de o maşină dacă erai de unul singur. În depărtare se auzeau cei de la CCC[10] care secau mlaştinile şi plantau pomi, iar pe drum se perinda toată această populație pelerină fără un Ierusalim sau Kiev în minte, fără vreo relicvă de sărutat sau vreo dorință de a-şi anula păcatele, ci doar cu speranța că vor avea şanse mai bune în următorul oraş. În această întrecere era destul de greu să fii luat de o maşină. Eram dezavantajat şi de modul în care arătam, căci deşi hainele mele de pe vremea familiei Renling erau de bună calitate, se murdăriseră îngrozitor. Şi, în graba mea de a pune o distanță mare între mine şi şoseaua de lângă Lackawanna unde fusese arestat Joe Gorman, nu aveam răbdarea de a sta în picioare şi a face cu mâna, ci mergeam înainte.

Maşinile plonjau şi treceau valvârtej pe lângă mine şi când am ajuns într-un loc lângă Ashtabula, Ohio, unde Calea de Nichel[11] merge în paralel cu şoseaua, am văzut un marfar care se ducea înspre Cleveland în care erau oameni care şedeau unii pe acoperişul vagoanelor, alții pe platformele de la marginea lor, iar alții agățați de peretele vagoanelor neacoperite, ba chiar

vreo opt sau zece indivizi erau cocoțați şi se balansau pe scările trenului. Am alergat şi eu, părăsind şoseaua aceea fără noroc, până când am ajuns pe solul stâncos pe care-l simțeam prin tălpile subțiri ale pantofilor şi am apucat mânerul unei scări. Nu eram agil, aşa că am alergat o vreme pe lângă vagonul roşu, incapabil să mă ridic până nu mi s-a făcut vânt din spate. N-am apucat niciodată să văd cine m-a ajutat să mă sui – vreun alt călător care nu voia să mă vadă scoțându-mi brațele din încheieturi şi rupându-mi picioarele.

Aşa că m-am cățărat pe acoperiş. Era un vagon de vite cu pereți înalți şi acoperiş de scânduri late, vopsite în roşu. Clopoțelul se rotea încontinuu în față şi aveam companie din belşug, acea mulțime de oameni neîngrijiți care nu aveau cu ce plăti şi care se lăsau transportați pe Calea de Nichel. Simțeam vitele mişcându-se şi lovind scândurile şi şedeam în mirosul lor. Până am ajuns la Cleveland, cu acele terenuri feroviare vaste, coline supraetajate şi fum de fabrică, cu pietriş şi țărână care te lovea în față.

În gară se pregătea un marfar mai rapid care nu oprea în nici o gară şi care mergea la Toledo, umbla vorba; urma să fie gata în vreo două ore. Între timp m-am dus în oraş să cumpăr de mâncare. Întorcându-mă în zona gării, am coborât o potecă abruptă, asemănătoare unei stânci din Pisgah, mai jos de temelia uzinelor, şi am ieşit pe şinele ruginite de lângă fabrica de vopsea Sherwin Williams – pe câmpul acela imens acoperit cu şine de cale ferată şi denivelat, ale cărui margini erau acoperite de lujere de buruieni şi unde aşteptau cu toții: trăgeau un pui de somn, citeau ziare vechi, îşi cârpeau hainele.

Era o după-masă anostă şi încordată, s-a întunecat rapid şi stătea să plouă, iar noi ne aşezaserăm pe vine în buruieni, aşteptând; o după-amiază sălcie, dar cutremurătoare. Aşa că m-am grăbit când am văzut că lumea se ridica şi se mişca de-a lungul liniei care se înnegrea şi că trenul se îndrepta spre noi. Ieşind cu o smucitură bruscă în câmp, pe şine, trenul iscase apariția a sute de oameni, dintre care cei mai depărtați se strângeau deja în jurul său. Locomotiva venea încet, ca un bizon, iar cochilia de fier a boilerului era neagră.

Trenul s-a oprit cu țipăt de vagoane şi s-a dat câțiva paşi înapoi. Se ataşau ultimele sale vagoane. În acel moment, m-am băgat sub un vagon deschis în

care era cărbune, agățat între roți şi capătul lui mai de jos. Când am luat-o din drum, roțile scrâşneau şi împrăştiau o ploaie de scântei asemenea unor pietre de ascuțit, iar manşonul dintre vagoane sălta liber şi strâns legat într-un joc mecanic care îți captează atenția şi creierul. Căci trebuia să îți dai seama în ce împărăție te aflai, cu tone de cărbune în spate, ciucit în micul ungher întunecos şi bătut din toate direcțiile de ploaie. Eram patru în acest spațiu; un bărbat înalt cu privire flămândă, care şi-a întins picioarele pe deasupra roților, sprijinindu-le de o bară de metal, în timp ce noi, restul, ni le țineam strânse pe lângă corp. I-am zărit fața când a aprins un muc de țigară cu un rânjet aproape nesănătos, i-am văzut cearcănele care semănau cu zalele unui lanț. Avea degetele pe prohab. Lângă el era un tânăr, aproape un copilandru. Cel de-al patrulea, după cum aveam să aflu de-abia când am fost dați jos din tren la Lorain, era negru. Nu i-am văzut decât trenciul galben în timp ce fugeam, dar când l-am prins din urmă în spatele unei barăci de pe marginea drumului unde se oprise să se sprijine de scânduri, i-am zărit ochii mari închişi; era un bărbat îndesat, greoi, care răsufla anevoie, iar barba din jurul gurii strălucea de sudoare sau de la stropii de ploaie.

Marfarul s-a oprit la Lorain; iată că de fapt nu avea o singură oprire. Sau poate că îl opriseră pentru că avea prea mulți pasageri fără bilet. Aceştia constituiau un şir zdrențăros, asemenea unei găşti care se trage deoparte noaptea ca să nu intre în lumina farului când vine un tren, numai că noi eram în număr mult mai mare. Lanternele au luminat vagon după vagon în timp ce polițiştii le evacuau, şi apoi trenul a luat-o din loc, despovărat de pasageri, spre luminile semaforului şi albastrul de la benzina de pe şine.

Tânărul cel îndesat – al cărui nume era Stoney – s-a lipit de mine, aşa că ne-am dus împreună în oraş. Portul cu vârfurile sale artificiale şi conurile de nisip şi cărbune se putea distinge de pe artera principală şi noroioasă. În lumina dată de fețele electrice şi fără trăsături ale becurilor care erau spânzurate de drage, macarale, cabluri, ploaia nici nu se vedea, părea anulată. Am pus la bătaie o parte din banii pe care-i mai aveam ca să cumpărăm pâine şi unt de arahide şi două sticle de lapte şi am cinat.

Era după zece şi ploua zdravăn. Nu aveam de gând să alerg după un alt marfar în noaptea aceea, eram mult prea istovit. I-am zis: „Hai să găsim un

culcuş“, şi el a fost de acord.

Am găsit nişte vagoane trase pe dreapta, care fuseseră scoase din funcțiune, extrem de vechi, putrezite şi umflate de apă, pline de hârtii vechi şi paie, care răspândeau o putoare scârboasă de cocină pe care o au vechiturile azvârlite, care atrag şobolanii, iar pereții erau acoperiți cu o pojghiță albă de mamă sau de fungus. Acolo ne-am culcat, în aceste gunoaie. Mi-am închis paltonul, ca să mă apăr de frig şi de musafiri nepoftiți, şi m-am întins. La început era o grămadă de loc. Dar până la mijlocul nopții au continuat să intre alții, dând deoparte uşa vagonului, trecând pe lângă noi, discutând unde să se aşeze. I-am auzit intrând, târşâindu-şi picioarele pe lângă şirul de vagoane, până când vagonul nostru s-a umplut aşa de tare că nou-veniții aruncau o privire şi treceau mai departe. Nu era momentul bun să stai treaz sau pe jumătate treaz, cu tot geamătul şi tusea aia bolnavă, mormăielile şi vânturile provocate de mâncarea proastă, foşnetul de hârtie şi de paie, care semăna cu un oftat de neplăcere. Şi când am adormit, n-am apucat să dorm prea mult, pentru că am simțit cum se îndesa cineva în mine şi întâi am crezut că nu era decât o mişcare normală pentru un om care e obişnuit să nu doarmă singur şi m-am tras deoparte, dar el s-a băgat iar în mine. După aceea probabil că se muncise îndelung pe furiş să-şi deschidă pantalonii, căci mi-a atins mâna ca din greşeală încercând să îmi călăuzească degetele. M-am desprins din strânsoare cu mare greutate, pentru că îmi apucase încheietura cu amândouă mâinile şi l-am lovit cu capul de scânduri. Nu l-a durut, cred, prea tare, pentru că lemnul era mâncat şi aproape moale, însă mi-a dat drumul şi mi-a spus aproape râzând: „Nu face zarvă“. S-a dat mai încolo. M-am ridicat în capul oaselor şi m-am gândit că poate dacă nu mă mişc o să creadă că totuşi nu mi-e antipatic. De fapt mă aştepta şi a început să vorbească, pe un ton tremurat, şi cinic şi plin de speranță, despre cât de murdare erau femeile, şi când am auzit aşa ceva, mi-am luat tălpăşița spre capătul vagonului, cu mâinile sprijinite de perete şi păşind peste trupurile adormite până în locul în care văzusem că dormea Stoney. O noapte îngrozitoare – ploaia care răpăia cu zgomot asurzitor de-o parte şi de alta a vagonului, ca nişte cuie bătute în scândurile unui sicriu sau ale unei colivii, iar sentimentele mele erau uriaşe, triste, abătute, ale unui animal gânditor, căuşul pieptului era ca o orbită care nu reuşea să-mi adăpostească inima, nu de scârbă, pe care trebuie să spun că n-o simțeam, ci dintr-un sentiment acut de nefericire generală.

Şi m-am întins lângă Stoney care a întredeschis ochii, m-a recunoscut şi a adormit la loc. Numai că era frig; către dimineață s-a făcut îngrozitor de frig; şi din când în când ne trezeam îmbrățișați, cu fețele noastre nerase lipite una de alta, şi ne despărțeam. Până când s-a făcut atât de ger că n-a mai contat că suntem nişte străini – tremuram mult prea rău – şi a trebuit să ne strângem unul într-altul. Mi-am scos haina şi am întins-o peste amândoi ca să țină mai bine căldura înăuntru, şi chiar şi aşa am continuat să tremurăm.

Familia unui frânar care locuia în apropiere avea un cocoş şi acesta a avut instinctul sau vitejia să strige cucurigu în umezeala şi cenuşa curții din spate. Acest semnal matinal ne-a fost îndeajuns, aşa că am ieşit afară din vagon. Se luminase oare de ziuă? Din cer se scutura apă peste noi, iar norii erau uşori precum fumul; aveau şi o tentă de roz, dar nu-ți puteai da seama dacă asta era doar reflecția soarelui sau a focurilor de lângă calea ferată. Am intrat în gară unde era o sobă a cărei parte de jos era atât de fierbinte că devenise transparentă şi am început să scoatem aburi lângă ea. Dogoarea ne-a pus culoare în obraji.

– Fie-ți milă şi cumpără-mi şi mie o cană de cafea, mi-a zis Stoney.

Mi-a luat cinci zile din astea să ajung înapoi în Chicago, pentru că din greşeală m-am suit într-un tren care mergea la Detroit. Un frânar ne-a spus că urma să vină un tren care mergea spre Toledo, aşa că m-am dus să-l prind. Din cauza orei înaintate, marfarul respectiv era aproape gol. Am avut un vagon întreg numai pentru noi. Probabil că la ultimul transport fusese în el mobilă, căci pe jos era rumeguş curat, şi ne-am făcut culcuşurile în aceste caiere de hârtie şi am dormit acolo.

M-am trezit când unghiul soarelui era foarte mic pe uşă şi mi-am dat seama că se făcuse amiază. Dacă era aşa de târziu, probabil că trecusem de Toledo şi traversam Indiana. Dar pădurile acelea de stejar, fermele ascunse şi vitele răzlețe nu erau ceea ce văzusem în Indiana când trecusem pe acolo cu Joe Gorman. Mergeam foarte repede, aproape că zburam, căci locomotiva trăgea după ea vagoane goale. Apoi am zărit un număr de Michigan pe spatele unui camion la o intersecție.

– Să vezi tu că am trecut de Toledo şi mergem spre Detroit, am zis.

Şi în timp ce soarele traversa cerul spre sud, ne încălzea spatele în loc să fie pe stânga; mergeam spre nord. Şi nici n-aveam cum să coborâm. Am stat jos, cu picioarele spânzurate în cadrul uşii deschise; mă durea spatele şi eram prost dispus, şi mi-era în plus şi foame, priveam cum se perindă prin fața mea ogoarele pregătite pentru semănat, pădurile de stejar cu frunzele lor de un bronz profund, de supraviețuitor, şi la lumea uriaşă de dincolo sau la norii străvezii, la plăsmuirile lor abstracte, o Canadă colosală de lumină.

N-a durat mult acea scurtă după-amiază, căci a început curând să se întunece; printre copaci şi buturugi a apărut o nuanță de albastru. Oraşele s-au transformat în oraşe industriale, cu fabrici care se profilau la orizont, betoniere şi basculante la marginile terenurilor lor. E ciudat că nu m-am îngrijorat mai tare că sunt purtat la sute de kilometri depărtare de ținta mea când nu mai aveam decât câteva sferturi de dolar şi nişte mărunțiş în buzunar, cam un dolar în total. Călătoria asta în amurg şi în această semiiarnă foarte precară îmi dădea prilejul să văd o combinație de mărunt şi imens, aşa de stranie, cu şira spinării pe care o constituia trenul nostru şi care gonea şi se ondula, cu tot oțelul, rugina, vopselele sângerii care se întindeau spațiu după spațiu pe cer şi spațiu după spațiu peste cealaltă existență.

Vântul purta fumul fabricilor şi ne aflam într-un orăşel industrial – un câmp de luptă, cimitir, crater de gunoaie, pârlit de la oțelul topit şi violet, cu munți de anvelope dezumflate, cenuşă ce se înălța ca o creastă de spumă în fața unui vapor cu aburi, întinderi de cutii în care dormeau cei bătuți de soartă, gen Hooverville[12], focuri împotriva molimei, vestitoare de război, o încununare clocotitoare a tuturor prădăciunilor şi incendiilor din timpul Moscovei lui Napoleon. Marfarul a oprit brusc, cu zgomot, şi am sărit afară şi tocmai traversam linia ferată când cineva ne-a înhățat de umeri şi ne-a tras o cizmă în spate. Era un polițist însărcinat cu paza drumurilor. Purta pălărie de cowboy şi pistol la brâu; fața lui inflamată de whisky era roşie ca un măr iernatic şi pe bărbie îi strălucea un petic de salivă a nebuniei. Ne-a strigat:

– Data viitoare vă împuşc de vă ia dracu'!

Aşa că am fugit, iar el ne bombarda cu pietre din spate. Mi-am dorit în momentul ăla să pot să stau la pândă, să îl aştept până ieşea din tură şi să îi

sfâşii beregata.

Totuşi am continuat să ne mişcăm picioarele peste şine, atenți să nu fim călcați de vreun vehicul rapid, care ar fi putut cu uşurință să răsară din întunericul de oțel şi gheață şi din spiralele de aburi şi lumina felinarelor ca nişte ochi de ciclop, cine ştie ce vagon lăsat să se rostogolească pe acolo liber. Era şi zgomot de la cărbunele învârtit în vagoanele cu descărcare automată, care cădea cu zgomot sec pe pământ. Am continuat să alergăm şi mi-a trecut supărarea.

Un stâlp indicator ne-a arătat că mai aveam douăzeci de kilometri până la Detroit. Cum stăteam acolo, a venit spre noi individul care se urcase în tren cu noi la Cleveland, în vagonul neacoperit, tipul cu mutră de lup. Deşi era întuneric, l-am zărit îndreptându-se spre noi pe drum. Nu părea să aibă vreun scop anume, voia doar să se învârtească pe acolo.

I-am zis băiatului îndesat, Stoney:

– Mai am un dolar până la Chicago, hai să mergem să halim ceva.

– Nu-i cheltui acuma, hai să încercăm să şterpelim ceva, mi-a zis.

A încercat câteva dughene pe drum până a făcut rost de nişte cârnați vechi.

Am mers până în oraş cu un camion care transporta foi de metal. Ne-am băgat sub prelată, pentru că se făcuse iar frig. Camionul s-a târât de-a lungul colinei cu mersul lui liniştit şi ne-a luat ore întregi, căci se şi oprea des. Stoney a dormit. Deşi arăta capabil de orice, Lupul nu părea să aibă ceva împotriva noastră; se lipise de noi doar ca să meargă şi el în aceeaşi direcție. Când am pornit din nou spre oraş în noaptea târzie, a început să îmi spună ce oraş dur era ăla şi că auzise că polițiştii erau răi şi că toată lumea era hârşâită; mi-a spus că nu mai fusese niciodată acolo.

În timp ce am continuat să pătrundem în oraş, călăuziți de o serie de pâlnii de lumină, mi-a creat o stare de deznădejde totală, descriind oraşul astfel. Apoi camionul s-a oprit şi şoferul ne-a dat jos. Nu se zărea prea bine unde ne aflam; era pustiu şi tăcere, era după miezul nopții. Aşa că am intrat într-un local să întreb unde suntem. Era îngust ca un coridor şi mesele erau

acoperite de muşama. Tipul de la tejghea ne-a spus că eram aproape de centru, cam la un kilometru distanță, dacă urmam şoseaua după prima intersecție.

Când am ieşit ne aştepta o maşină de poliție cu uşile deschise şi un polițai care bloca intrarea ne-a spus: „În maşină cu voi!“

Înăuntru erau doi detectivi de poliție, şi a trebuit să-l țin pe Lup în brațe, iar Stoney s-a aşezat pe podea. Stoney ăsta era doar un puştan. Nimeni n-a spus nimic. Ne-au dus la secție – era din beton, cu răsuflători în pereți, iar zăbrelele începeau la capătul unei scări joase, nu departe de biroul sergentului.

Polițiştii ne-au spus să stăm într-o parte, pentru că îi interogau pe alții şi lângă globul electric al biroului erau vreo patru-cinci fețe cu o sălbăticie nocturnă ciudată, iar sergentul trona acolo, cu trupul lui masiv şi fața lui albă şi grasă. Era şi o femeie şi era tare greu de crezut că ea fusese obiectul gâlcevii, căci arăta modestă, semăna cu o cusătoreasă şi avea o pălărie cu fundă verde. Lângă ea erau doi bărbați, unul cu un stup însângerat de bandaje pe cap, clătinându-se, iar celălalt tăcând sfidător, cu mâinile încleştate cu îngrijorare pe piept. Se presupunea că el fusese cel care pornise cearta. Zic „se presupunea“ pentru că acum vorbea polițistul, cei trei fiind surdomuți. Tipul ăsta îl atacase pe celălalt cu un ciocan, zicea polițistul; a mai spus că femeia era o nenorocită şi o ticăloasă şi că nu-i păsa câtuşi de puțin pentru cine-şi punea fundul la bătaie, căci nemernica era cea mai mare pricină de sfadă în comunitatea lor de surdomuți chiar dacă avea aspect de profesoară. Asta îi spunea polițistul sergentului.

– Părerea mea e că amărâtul ăsta a crezut că e logodit cu ea şi după aia a prins-o cu păcăliciul ăstălalt, a spus el.

– Ce făceau?

– N-aş şti să spun. Cât îl ducea şi pe el capu’. Da’ probabil că era cu pantalonii în vine, nu m-ar mira.

– Mă-ntreb ce i-o fi arzând aşa de tare. Se păruiesc din dragoste mai abitir şi decât macaronarii, a zis sergentul.

Avea o față care spunea că nu ştie multe, iar obrazul lui semăna cu un zid neşlefuit. Brațul care îi ieşea din mânecă părea foarte gros; nu mi-ar fi plăcut să-l simt pe spinare.

– De ce-or fi trebuind să se pocnească tot timpu'? Poate pentru că vorbesc din mâini.

Stoney şi Lupul au rânjit, încercând să se arate receptivi la umorul polițiştilor.

– Ei, e vreo rană mai serioasă sub bandajele alea?

– I-au pus vreo două copci pe căpățână.

Tipul cu bandaje pe cap şi păr însângerat a fost împins în lumină, ca să-l vadă sergentul mai bine.

– Mda, a spus acesta după ce a aruncat o privire, ia-i şi bagă-i la zdup până facem rost de un interpret mâine. Iar dacă nu găsim pe nimeni, îi zbori pe uşă afară de dimineață. Ce-o să facă mâine la lucru mă întreb, bătuți aşa? Mă rog, o noapte la răcoare o să-i învețe că nu sunt de capu' lor pe lumea asta şi că nu se pot purta ca-n codru.

A venit şi rândul nostru, şi între timp îmi tot bătusem capul de grijă, ca nu cumva să facă cineva legătura între arestarea lui Joe Gorman şi noi, dar nu a fost cazul. Nu mă puteau găsi doar după cămaşa aceea lăsată pe bancheta din spate a Buickului furat. E adevărat că avea semn pe ea, de la spălătorie. Dar era mult prea tras de păr să gândesc aşa ceva, deşi nu mă puteam abține să nu-mi treacă asta prin cap. M-am simțit uşurat când am auzit la ce se gândiseră: ziceau că furaserăm nişte piese de automobil de la cimitirul de maşini.

– Dar n-am mai fost în Detroit în viața mea, i-am spus. Abia am sosit.

– De unde?

– Din Cleveland. Făceam autostopul.

– Eşti un mincinos nenorocit. Sunteți din gaşca lui Foley şi vă ocupați cu furtul de piese de automobil. Dar v-am prins. Vă prindem noi până la ultimul.

Le-am zis:

– Dar nici măcar nu suntem din Detroit. Eu sunt din Chicago.

– Şi unde te duci?

– Acasă.

– Da, frumoasă poveste: pleci din Cleveland la Chicago, cu escală în oraşul ăsta. E cusută cu ață albă.

După aia s-a luat de Stoney:

– Şi tu de unde zici că eşti?

– Pennsy.

– Asta unde e?

– Lângă Wilkes-Barre.

– Şi unde te duci?

– În Nebraska, vreau să învăț, să mă fac veterinar.

– Ce meserie e asta?

– Să îngrijesc câini, cai...

– Forduri şi Chevroleturi, vrei să zici, golan mic ce eşti! Şi tu, de unde eşti, care-i istoria ta?

I s-a adresat Lupului.

– Şi eu sunt din Pennsylvania.

– De unde?

– De lângă Scranton. E un oraş mic.

– Cât de mic?

– Vreo cinci sute de oameni.

– Şi cum se numeşte?

– Păi nu are cine ştie ce nume.

– Pun gâtu’. Hai, spune cum se cheamă!

Iar el a răspuns, cu nişte ochi în care se citea tensiunea şi care-i zădărniceau orice efort de a zâmbi:

– Numele târgului este Drumtown.

– O vizuină urâtă, dacă a scuipat afară şobolani ca tine. Bine, o să îl verificăm pe hartă.

Şi-a deschis sertarul.

– Da’ nu e pe nici o hartă, e prea mic.

– N-are importanță, dacă are nume, tre’ să fie pe hartă. E o hartă bună.

– Vreau să zic că nu cred că e. E doar un târguşor şi n-aveau când să-l puie pe hartă.

– Şi cu ce se ocupă localnicii?

– Lucrează în minele de cărbuni. Nu mare lucru.

– De care, tare sau moale?

– De amândouă felurile, a răspuns Lupul, lăsând capul jos şi încercând să zâmbească; dar buza de jos îi dezvelea dinții şi i se umflaseră muşchii pe

gât.

– Băiete, eşti din gaşca lui Foley, i-a spus sergentul.

– Nu, e prima dată că vin aici.

– Ia cheamă-l pe Jimmy, i-a zis sergentul unui polițist.

A apărut Jimmy, încet şi bătrân, urcând scările înguste de la celulele de jos; avea o carne de femeie bătrână; purta târlici din fetru şi o flanea care îi acoperea pieptul lat; părea că îşi dă duhul de câte ori trăgea aer în piept. Dar avea ochi la fel de clari pe cât de vag era totul la el, capul lui cu păr cenuşiu, blond şi alb, plecat de slăbiciune. Ochii lui însă erau aşa de alerți că păreau să nu aibă nici o legătură cu nimic altceva decât funcția pe care o îndeplineau de mult, n-aveau nici o sclipire personală. Acest Jimmy l-a privit pe Stoney şi apoi pe noi, iar privirea i s-a oprit pe Lup. Lui i-a spus:

– Tu ai mai fost pe-acilea acu' trei ani. L-ai bătut pe unu' şi ți-au dat şase luni. Abia în mai se fac trei ani. Mai e o lună.

Ce mai organ avea creierul ăsta de polițai la clasificat oamenii!

– Carevasăzică aşa, scârnăvie, eşti din Pennsylvania? i-a spus sergentul.

– Da, aşa e, am făcut şase luni. Dar nu-l cunosc pe Foley, ăsta e adevăru', şi n-am furat în viața mea piese de maşini. Nu mă pricep la maşini.

– Închide-i pe toți.

A trebuit să ne golim buzunarele; căutau cuțite şi chibrituri şi alte astfel de obiecte cu care am fi putut să facem rău. Dar din punctul meu de vedere, nu ăsta era scopul lor, ci să facă în aşa fel ca existența lor mai importantă să înghită lucruşoarele noastre mici, să ne facă să învățăm cum e când renunți la tot ce ai şi nu mai eşti propriul tău stăpân, mergând în treaba ta pe stradă, cu lucrurile tale în buzunar, fără să te controleze nimeni; ăsta era scopul acestei percheziții. Aşa că am dat totul şi ne-au dus jos, pe lângă celule cu paie şi foşnet de grădină zoologică, unde câte un prizonier se ridica de la el din pat ca să privească printre gratii. Am văzut şi surdomutul care o luase pe

coajă, ținându-şi capul pe pernă ca un magician. Am fost îmboldiți până la capătul sălii unde era gardianul de serviciu, care dormea sau poate că aşa moțăia el toată noaptea, într-un scaun, sub coada de peşte a unei panglici legate de grătarul ventilatorului. Ne-au băgat într-o celulă mare, din care s-a auzit un răget: „Nu mai avem loc! Nu mai avem loc!“ Şi au urmat alte sunete obscene din gură şi fluierături şi apă trasă la closet, glume şi sfidări de oameni ai cavernelor. Era într-adevăr tare aglomerat acolo, dar ne-au înghesuit şi pe noi înăuntru, şi ne-am aşezat care cum am putut, pe vine, pe podea. Celălalt surdomut era şi el acolo, şezând lângă picioarele unui bețiv, ghemuit de parcă se temea să nu cadă de pe pământ. Şi bătea o lumină puternică pe care nu o stingeau nici o clipă. Avea un fel de greutate care te apăsa, ca o lespede rostogolită în fața deschizăturii unei cripte.

Apoi, când s-a crăpat de ziuă, a început o huruială surdă care se auzea lângă perete înfundat, zdrăngănitul camioanelor, agitația maşinilor de calibru mare şi goana măruntă ca urechea acului făcută de tramvaie, ce zburau pe lângă noi ca nişte libelule.

Trebuie să recunosc că nu m-am simțit deloc şocat de această nedreptate ce mi se făcea. Îmi doream să ies de acolo şi să-mi văd de drum, nimic mai mult. Suferam şi că Joe Gorman fusese prins şi bătut.

Totuşi, când am intrat în Erie, Pennsylvania, mă apucase aşa o mohoreală! Pentru toată lumea. Poate că n-ai încercat-o niciodată, cum îşi închipuie unii, deşi eşti aproape de ea, la fel ca atunci când stai lângă o reproducere din September Morn[13]. Şi nici nu te scobori în ea cu o curiozitate de turist, ca atunci când vechiul monarh din Est a fost coborât între buruieni într-un glob mare de cristal ca să observe peştii. Nici nu eşti imediat ridicat de acolo, după ce te-ai prăvălit din greşeală, ca un Napoleon care se ridică din tina de la Arcole unde se scufundase complet, până la nasul lui îngândurat, în timp ce gloanțele ungureşti făceau găuri în țărâna malului. Doar nişte greci, şi nişte admiratori de-ai lor, în amiaza lor lichidă, unde prietenia întru frumusețea a tot ce e omenesc era perfectă, puteau crede că sunt clar separați de această întunecime. Şi până şi aceşti greci au fost absorbiți de ea. Ei sunt însă încă admirați de restul celor mulți, cei împroşcați cu noroi, suferind de junghiurile foamei, bătând străzile, traumatizați de război, dificili, veşnic chinuindu-se, loviți în burtă, acea omenire plămădită din

durere şi cartilagii, cei de sub un Vezuviu ce înghite cărbune şi răspândeşte un haos de fum, cei din adâncul nopții fremătânde de Calcutta, care ştiu prea bine în ce loc de iad se află.

În cenuşiul acela răpănos şi mirosurile dimineții, după ce ne-au dat cafea şi pâine, ne-au dat şi drumul, mie şi lui Stoney; Lupul a fost reținut să mai fie cercetat.

Polițiştii ne-au zis:

– Părăsiți oraşul. V-am găzduit noi de data asta, însă data viitoare vă acuzăm de vagabondaj.

Gara era inundată de o lumină a zorilor plină de fum şi mâncărimi, iar polițiştii ieşeau din schimbul de noapte şi se destindeau, îşi desfăceau centura cu pistol, îşi dădeau jos pălăriile şi se aşezau să scrie rapoarte. Dacă ar fi existat o gară vizavi de Tobit, în ziua în care s-a pogorât îngerul, atmosfera de acolo n-ar fi fost cine ştie cât diferită.

Am luat-o în direcția traficului şi ne-am trezit în Campus Martius, care nu seamănă cu nici unul din Câmpurile lui Marte pe care le ştiu. Aici totul era din cărămidă, pătată de fum de la uleiul ars şi de la gazele de eşapament ale maşinilor, cu motoarele lor infernale.

Am pornit spre marginea oraşelor, cu tramvaiul; şi la un moment dat conductorul m-a scuturat de umăr şi m-a atenționat că trebuie să schimb şi am sărit din vagon crezând că Stoney e în spatele meu, dar l-am zărit adormit lângă fereastră, în timp ce vagonul trecea mai departe, cu uşile închise, iar ciocănitul în geam nu a reuşit să-l trezească. Apoi am aşteptat aproape o oră întreagă înainte să pornesc spre capătul liniei unde era şoseaua. Am aşteptat acolo până aproape de amiază. Poate s-o fi gândit că l-am părăsit, ceea ce nu era adevărat. Am fost tare abătut din cauză că-l pierdusem.

În cele din urmă am făcut autostopul. Întâi m-a luat un camion până la Jackson. Acolo am găsit un pat ieftin. În după-amiaza următoare m-a cules de pe drum un comis-voiajor care făcea reclamă la o companie de film. Mergea spre Chicago.

Corpul Civil de Conservare a Mediului – organizație federală care a funcționat în America între 1933 şi 1943 şi care a inițiat şi a aplicat proiecte de conservare a resurselor naturale

Calea de Nichel – cale ferată construită în 1881 care lega Buffalo de New York şi Chicago şi care a încetat să funcționeze în 1964

Hooverville este numele unei adunături de chițimii construite în perioada Marii Crize, la începutul anilor ’30, în care locuiau cei sărăciți şi rămaşi fără cămin. Numele de „Hooverville“ este dat după numele preşedintelui american de la începutul perioadei de criză, Herbert Hoover.

September Morn – pictură ce aparţine artistului Paul Chabas, reprezentând o femeie dezbrăcată care se pregăteşte să facă baie într-un lac. Lucrarea a fost obiectul unui val de proteste inițiate în 1913 de Anthony Comstock, care a denunțat pictura respectivă ca fiind indecentă.

Capitolul X

La lăsarea serii ieşeam afară din Gary şi ne îndreptam spre zona de sud din Chicago, iar gura de foc, mânjită de cărbune, a oraşului se căsca larg către noi. De parcă ar fi fost tremurul înflăcărat din golf ce întâmpina napolitanii când se întorceau acasă. Intri în apele oraşului tău de baştină asemeni unui peşte. Şi iată-l tronând pe marele peşte-zeu Dagon. Îți dezgoleşti sufletul ca plevuşca în fața lui Dagon, în apele familiare ție.

Ştiam că nu mă întorc la un timp de pace şi lipsit de griji, în ordine crescătoare, în funcție de gravitatea problemelor, trebuia mai întâi s-o potolesc pe menajera poloneză care cârâia tot timpul după bani; apoi mai era şi mama, care simțea că nu se poate baza pe mine, sunt sigur; şi Simon care, fără îndoială, avea şi el un dinte împotriva mea. Eram pregătit să primesc o papară de la el; simțeam că într-un fel o meritam pentru că plecasem în această călătorie. Şi aveam şi eu câteva vorbe tăioase de spus, legate de telegramă. Dar nu mă îndreptam spre genul obişnuit de ceartă de familie, când se încing spiritele şi se atacă subiecte delicate; acum aveam să am parte de ceva diferit, mult mai neplăcut.

La uşă a apărut altă poloneză, pe care n-o mai văzusem, care nu vorbea boabă de engleză. Am crezut că menajera veche plecase şi fusese înlocuită de asta nouă, însă era tare straniu modul în care această nou-venită umpluse bucătăria cu inimi sângerânde, crucifixe şi sfinți. Şi de ce nu, în fond, dacă într-adevăr avea nevoie să se înconjoare de asemenea obiecte la muncă – mama oricum n-avea cum să le vadă. Dar erau acolo şi nişte copii mici, şi m-am întrebat dacă Simon a acceptat să găzduiască o întreagă familie; şi apoi, din modul în care femeia mă ținea în picioare în prag, am început să-mi dau seama că apartamentul nu mai era al nostru, şi o fată mai mare, îmbrăcată în uniforma şcolii parohiale Sfânta Elena, a venit să-mi spună că tatăl ei a cumpărat mobila şi a preluat apartamentul de la proprietar. Ăsta era Simon.

– Dar mama? Mai e aici? Unde este mama?

– Doamna cea oarbă? Locuieşte jos, la vecini.

Familia Kreindl îi dăduse camera lui Kotzie, care avea doar o ferestruică zăbrelită ce dădea într-un fel de intrând pe unde treceau oamenii, aplecându-se puțin, dacă voiau să o ia pe scurtătură, prin subsolul de cărămidă spre alee sau în care se opreau uneori să se uşureze. De vreme ce acum nu mai putea decât să distingă lumina de întuneric, nu avea nevoie de o cameră cu vedere şi, deci, nu se putea spune că fusese cazată acolo din răutate. Tăieturile adânci pe care le avea în palmă de pe vremea când trebăluia la bucătărie nu se vindecaseră complet şi le-am simțit când mi-a luat mâinile în mâinile ei şi mi-a spus cu glasul ei spart, mai ciudat ca oricând:

– Ai auzit de bunica?

– Nu, ce s-a întâmplat?

– A murit.

– Oh, nu!

Asta da lovitură! Mi-a pătruns direct în rărunchi şi n-am putut să mă mai îndrept de spate sau să mă mai mişc, am rămas aplecat. Moartă! Ce îngrozitor să ți-o imaginezi pe bătrână moartă, într-un coşciug, sub pământ, cu fața acoperită şi pământul apăsându-i pe piept, tăcută. Am simțit cum mi se strânge inima la ideea unei astfel de violențe. Pentru că trebuie să fi fost violentă moartea ei. Ea, care întotdeauna îndepărta brutal orice intervenție medicală, aşa cum procedase cu mâna dentistului, trebuise probabil să fie sufocată cu perna. În ciuda fragilității sale, era o luptătoare ca nimeni alta. Însă lupta când era îmbrăcată şi stătea în picioare, vie. Acum însă trebuia să mi-o imaginez capturată, trasă în adâncul mormântului, şezând nemişcată. Nu, asta era prea mult pentru mine.

Băierile sufletului mi s-au deschis. Şi mi-am întins lacrimile cu mâneca peste ochi.

– Din ce cauză a murit, mamă? Şi când s-a întâmplat?

Nu ştia să-mi spună. Cu câteva zile în urmă, înainte să se mute la parter, Kreindl îi dăduse vestea şi de atunci era în doliu. Conform ideilor ei despre cum trebuia să porți doliu.

Nu îi mai rămăsese decât această cămăruță de la subsol cu un pat şi un scaun. Ei bine, am încercat să aflu de la doamna Kreindl de ce făcuse Simon una ca asta. Întrucât era vremea cinei, doamna Kreindl se afla acasă. De obicei era plecată după-amiaza, să joace poker cu alte casnice la fel ca ea; jucau cu mare seriozitate, pe viață şi pe moarte. Cum reuşea să arate ca o oaie mare nu mă întrebați, atâta vreme cât se afla mereu într-o stare de febrilitate secretă de la jucat cărți şi de la veşnicele certuri cu bărbatu-său.

Nu a fost în stare să-mi spună mai nimic despre Simon. Oare vânduse totul ca să se poată însura? Înainte să plec era înnebunit să se însoare cu Cissy. Dar mobila era veche şi polacul ăla nu putuse să-i dea mare lucru pe ea. Cât puteai să plăteşti pentru o sobă de bucătărie hârbuită? Sau pentru nişte paturi şi mai vechi; iar mobila tapițată cu piele pe care când eram copii ne dădeam de-a dura? Era de pe vremea setului Americana de la Rameses, din secolul trecut. Poate că tata fusese cel care o cumpărase. Toate aceste reflecții care îmi făceau rău. Simon fusese probabil în mare nevoie să vândă toată grămada aia veterană de metal şi piele şi s-o părăsească pe mama în această celulă, la familia Kreindl.

Eram prostit de foame când i-am pus întrebări doamnei Kreindl, însă n-am îndrăznit să o rog să-mi dea ceva să mănânc, amintindu-mi că avea mâna cam strânsă.

– Ai nişte bani, mamă? am întrebat-o.

Dar tot ce-avea în poşetă era o jumătate de dolar.

– Ei, e bine să ai la tine nişte mărunțiş, i-am zis. Cine ştie, poate ai nevoie de picături pentru gingii sau de un baton de ciocolată.

Aş fi împrumutat un dolar de la ea dacă Simon i-ar fi lăsat ceva, însă trebuia să mă descurc şi fără ultimul bănuț pe care-l mai avea. Dacă m-aş fi apucat să i-l cer, m-am gândit eu, aş fi speriat-o şi asta ar fi fost o ticăloşie. Mai ales că murise şi bunica. Şi era deja speriată, deşi, ca atunci când era

bolnavă, stătea țeapănă, cu spatele drept, aşteptând parcă să înceteze odată durerea; de parcă aştepta un dirijor care să-i facă semn să înceteze. N-a vrut să discute cu mine fapta lui Simon, ci a continuat să vadă lucrurile în felul ei. Iar la asta nu voia să adaug nici un cuvânt. O cunoşteam.

Am mai rămas un pic, pentru că mi-am dat seama că era ceea ce-şi dorea, dar apoi a trebuit să plec şi când mi-am împins scaunul, lovindu-l de podea, mi-a spus:

– Pleci? Unde te duci?

Asta era o întrebare legată de absența mea când fusese vândut apartamentul. N-am fost în stare să îi răspund.

– Păi am o cameră în South Side, ți-am povestit despre ea.

– Lucrezi? Ai un loc de muncă?

– Întotdeauna am eu ceva de făcut. Doar mă ştii! Nu-ți bate capul, totul o să fie bine.

Răspunzându-i astfel, mi-am ferit privirea de ea, deşi n-aveam motive să fac asta, şi mi-am simțit fața muşcată de parcă era o cheie, crestată şi pilită, o cheie dezonorantă, creată cu un scop nedemn.

Am luat-o înspre Einhorn, pe bulevard, unde pomii începuseră să dea muguri în vioriul favorit al unei seri de aprilie din Chicago, îmbibată de carbon şi de mirosul straturilor suprapuse de mâzgă din canale, pe lângă lămpile de la sinagogă; oamenii ieşeau de acolo cu haine noi şi pălării de afaceri, cu plicuri pătrate de catifea pentru cele trebuincioase la rugăciune. Era prima noapte a Paştelui evreiesc, când îngerul Morții coboară prin toate uşile neînsemnate cu sânge să ia viața primului născut egiptean şi când evreii iau calea deşertului. Nu mi s-a dat voie să trec; am fost oprit de Coblin şi Cinci Propități, care mă zăriseră când am traversat vrând să ocolesc mulțimea. Erau pe bordură şi Cinci Propități m-a înhățat de mânecă.

– Ia uite! a zis el. Cine e în shul în seara asta!

Amândoi rânjeau, erau îmbăiați, plesnind de sănătate masculină şi curățenie.

– Hei, ştii ce? a zis Coblin.

– Ce?

– El ştie? a zis Cinci Propități.

– Nu ştiu nimic. Am fost plecat, abia m-am întors în oraş.

– Cinci Propități se însoară, mi-a spus Coblin. În sfârşit. Cu o frumusețe de femeie. Trebuie să vezi ce inel i-a cumpărat. Ei, gata de-acum cu femeile uşoare, nu? Ei, băiete, l-a luat naiba!

– Pe bune?

– Să nu mă mişc din loc, mi-a spus Cinci Propități. Te invit la nuntă, puştiule, de sâmbăta viitoare într-o săptămână, la restaurantul Lion's Club, pe North Avenue, la ora patru. Adu şi tu o fată. Nu vreau să-mi porți pică.

– Da' de ce să-ți port pică?

– Păi aşa, că nu trebuie. Suntem veri, vreau să vii.

– Casă de piatră, omule! i-am spus, încercând să mă port cât mai cuviincios, mulțumit că era aşa de groasă pâcla că nu mă putea zări cum trebuie.

Coblin a început să mă târască de braț. Voia să merg cu ei la cina de Paşti.

– Hai, hai şi tu.

Cum să mă duc mirosind a celulă şi înainte de a fi putut să îmi mistui nenorocirea? Înainte să dau de Simon?

– Nu, vin altă dată, mersi, Cob, i-am spus, trăgându-mă îndărăt.

– De ce nu vrei?

– Lasă-l, poate se întâlneşte cu vreo fată. Nu-i aşa?

– Da, de fapt chiar trebuie să mă văd cu cineva.

– Ei, asta e perioada cea mai fierbinte. Adu-o şi pe pitulicea ta la nuntă când vii.

Vărul Hyman a continuat să zâmbească, dar apoi s-a gândit probabil la fiica lui şi nu a mai tras de mine; s-a închis în el.

În faţa uşii lui Einhorn am dat de Bavatsky, care cobora să înlocuiască o siguranţă. O arsese Tillie cu fierul ei de ondulat, şi sus se auzea una dintre femei cum merge şchiopătat, în timp ce ailaltă de abia se mişca, de la prea mare greutate şi nesiguranţă, cu lumânările în mână, şi asta mi-a adus aminte din nou că era noaptea Exodului. Dar aici nu era nici o cină de sărbătoare. Einhorn nu ţinea decât o singură sărbătoare, Yom Kipur, şi este numai din cauza lui Karas-Holloway, vărul nevesti-sii, care insista s-o ţină.

– Ce s-a întâmplat cu beţivanul ăla de Bavatsky?

– N-a fost în stare să ajungă la tabloul de siguranţe pentru că era încuiată pivniţa, aşa că s-a dus să facă rost de cheie de la portăreasă, mi-a spus Mildred.

– Ei, păi dacă are bere pe masă ne ducem pe întuneric la culcare.

Brusc, Tillie Einhorn, care ducea o lumânare într-o farfurioară, m-a văzut în lumina flăcării.

– Ia te uită, e Augie, a spus.

– Augie? Unde? a zis Einhorn, încercând imediat să mă găsească cu privirea la lumina care pâlpâia a lumânării. Augie, unde eşti? Vreau să te văd.

M-am apropiat de el şi m-am aşezat alături; el s-a tras ridicând dintr-un umăr, ca şi cum ar fi vrut să dea mâna cu mine.

– Tillie, du-te la bucătărie şi pune de cafea. Şi tu, Mildred.

Le-a trimis înapoi în bucătăria scufundată în întuneric.

– Şi scoate fierul ăla din priză. Mă înnebunesc cu aparatele astea electrice ale lor.

– E scos, i-a spus Mildred, cu voce plictisită, dar mereu pregătită să dea asemenea răspunsuri.

Ascultătoare până la capăt, însă, a închis uşile şi am rămas singur cu el. În sala lui noptatică de judecată. Cel puțin aşa am crezut, că se strâmbă sever la mine. Îmi strânsese mâna doar ca să îmi dea ocazia să îi simt degetele şi răceala lor puternică. Şi lumânările îmi erau acum favorabile, de parcă fuseseră cele înfipte în azimă seara şi trimise pe apa neagră a unui lac indian să descopere trupul înecatului care se dusese la fund. Acum cărarea albă a părului său se coborâse spre sticla care îi acoperea biroul în timp ce se canonea să îşi ia şi să-şi aprindă o țigară – ca întotdeauna, acea luptă metodică, smucitul brațelor din mâneci, transportarea muştelor de către furnici. Apoi a început să scoată fum pe nări pregătindu-se să vorbească. M-am hotărât că nu aveam de gând să mă las dojenit ca un copil de zece ani din cauza trebii ăleia cu Joe Gorman, despre care cu siguranță că aflase deja. Trebuia să vorbesc cu el despre Simon. Dar apoi mi s-a părut că n-avea deloc de gând să-mi țină predici. Probabil că arătam bolnav – eram prea căzut, prea sfrijit, la capătul puterilor, secătuit complet. Ultima dată când ne văzuserăm aveam pe mine kilogramele câştigate la Evanston; venisem să îi cer sfatul despre adopție.

– Hm, nu ți-a mers prea bine în ultima vreme, din câte văd.

– Nu.

– L-au prins pe Gorman. Tu cum ai reuşit să scapi?

– Am avut un noroc chior.

– Chior? Într-o maşină furată, fără măcar să schimbați numărul! Cât de lipsiți de minte trebuie să fiți! În fine, l-au adus înapoi. I-am văzut poza în ziarul Times. Vrei s-o vezi?

Nu, de fapt nu voiam, pentru că ştiam exact cum avea să arate: între doi zdrahoni de polițişti, încercând şi el să-şi tragă cât mai mult pălăria pe ochi, în ciuda faptului că era ținut de brațe, şi să-şi cruțe familia să îi vadă privirea în prim-plan sau fața lovită. Aşa arătau toți.

– Şi de ce ți-a luat aşa de mult să ajungi înapoi? m-a întrebat Einhorn.

– Am venit cu autostopul şi nu am prea avut noroc.

– Dar de ce? Nu înțeleg, mi-a spus fratele tău că urma să îți trimită bani la Buffalo.

– Cum adică, a venit să vă spună?

Mi se încreținse fruntea de efort.

– Vreți să spuneți că a încercat să împrumute de la dumneavoastră?

– Da, i-am dat eu banii. Şi i-am mai dat un împrumut.

– Ce împrumut? Mie nu mi-a trimis nimic.

– Asta nu miroase a bine. Am procedat prosteşte. Trebuia să ți-i fi trimis eu personal. Fir-ar...

A scos limba şi ochii i s-au luminat brusc de surpriză.

– M-a tras în piept, bine. Dar n-ar fi trebuit să te lase baltă. Mai ales că i-am dat banii ăştia peste împrumut. Chiar şi să fi fost în mare bucluc, tot sunt o grămadă de bani.

Eram şi supărat şi foarte plin de amărăciune, însă simțeam că mă cuprinde un sentiment şi mai cumplit, dincolo de orice simțeam în momentul ăla.

– Cum adică în bucluc? De ce a strâns bani de peste tot? De ce îi trebuiau?

– Dacă mi-ar fi spus care e problema, poate că l-aş fi putut ajuta. I-am dat banii pentru că e fratele tău; altminteri, nici nu-l cunosc. A intrat într-o afacere cu Mutchnik Năsosu' – ții minte, tipul ăla cu care am făcut târgul cu

terenul. Acuma, ştii bine că eu m-am descurcat cu el, dar frate-tău e un mucos cu caş la gură. A băgat bani într-o agenție de pariuri şi după primul meci în care a jucat echipa White Sox i-au zis că şi-a pierdut partea şi că dacă mai voia să continue n-avea decât să mai aducă încă o sută de dolari – am aflat toată povestea până la urmă. I-au luat şi banii ăia şi, după aia, i-au tras şi o bucată în gură când l-au apucat pandaliile. Huliganii lui Mutchnik l-au lăsat lat în şanț. Asta s-a întâmplat. Presupun că ştii că era înnebunit să facă bani mulți şi repede?

– Da, voia să se însoare.

– Da, voia să o încalece pe fata lu Joe Flexner, care l-a scos din minți. Dar nu mai are şanse.

– Dar de ce nu? Doar sunt logodiți.

– Începe să-mi fie milă de frate-tău, deşi nu s-a purtat înțelept, şi dacă am aruncat pe apa sâmbetei şaptezeci şi opt de dolari...

Mi-l închipuiam pe amărâtul de Simon lovit şi aruncat însângerat în şanț şi nu mai făceam decât să ascult, fără să mai spun o vorbă despre moartea bunicii, de mobilă şi de mama azvârlită afară din casă.

– Acum n-o să-l mai ia în veci, mi-a spus Einhorn.

– De ce? Spuneți-mi!

– Am auzit asta de la Kreindl. El a făcut pe mijlocitorul şi i-a găsit o rudă de-a lui cu care să se căsătorească.

– Să nu-mi spui că e vorba de Cinci Propitați? am strigat.

– Ba da, nepricopsitu' de văru-tău. Mâna lui o să despartă coapsele alea frumoase.

– La dracu'! Nu se poate! N-o să-i facă asta lui Simon!

– Tocmai au făcut-o.

– Presupun că la ora asta a aflat deja.

– Cum de nu! S-a dus la Flexner acasă şi a făcut scandal mare, a rupt scaunele. Fata a alergat în baie şi s-a încuiat acolo, iar bătrânu' a trebuit să cheme poliția. A venit maşina poliției şi l-a luat.

Mai era şi arestat! Sufeream pentru el. Şi mă uimea şi pe mine cât de mult. Mă omora cu zile să aud aşa ceva şi să mi-l imaginez.

– Cinică pițipoanca, nu? mi-a zis Einhorn.

Voia să mă lămurească complet cu privirea aia a lui stranie şi plină de severitate.

– Cressida care se duce la tabăra grecilor...

– Şi unde e Simon, e încă la închisoare?

– Nu, Flexner şi-a retras plângerea când Simon i-a promis că nu mai face scandal. Flexner e un om de treabă. A declarat faliment fără să datoreze nimănui o centimă. Nu l-a lăsat inima. E şi cinstit. Pe frate-tău l-au ținut acolo o noapte şi i-au dat drumul dimineața.

– Şi-a petrecut noaptea trecută în închisoare?

– O singură noapte, atât, mi-a zis Einhorn. Acum e liber.

– Unde e? Aveți idee?

– Nu, dar îți spun cu siguranță că nu-i acasă.

Kreindl îl informase despre mama şi tocmai se pregătea să îmi povestească totul; dar i-am spus că trecusem pe acasă. Stăteam în fața lui gol-goluț; nu mai ştiam încotro s-o iau şi nu mai aveam nici putere să plec.

Până în momentul acesta familia mea avusese demnitatea ei, chiar dacă se ştia că eram copii părăsiți de tată şi că trăim din ajutorul social. Pe vremea bunicii, nimeni, nici măcar Lubin, cioclul, nu ştia totul despre noi. Mă duceam la dispensarul de stat şi jucam acolo teatru nu numai pentru bani, ci

şi pentru că trebuia să avem un anume control asupra propriilor noastre destine. Acum, toate secretele erau la vedere, oricine era interesat putea să arunce o privire. Poate că acesta era gândul care m-a împiedicat să nu-i mai spun lui Einhorn şi cel mai îngrozitor lucru, şi anume că bunica murise.

– Îmi pare rău de tine, mai ales de maică-ta, mi-a spus Einhorn, încercând să mă îmbărbăteze. Frate-tău s-a întins mai mult decât îi era plapuma. La asta te duce mirosul de păsărică. De ce naiba nu s-o fi putut abține?

În parte m-am gândit că întrebarea asta provenea dintr-un sentiment de invidie că, iată, cineva ar putea fi obiectul unei asemenea inspirații şi înfierbântări. Dar, pe de altă parte, la rândul lui, Einhorn nu putea să nu simtă o oarecare solidaritate.

Încet-încet, cum vorbeam, a uitat care era principalul lui gând, acela de a mă linişti, şi a căpătat un ton plin de amărăciune, încercând să-şi încleşteze pumnii şi atingând biroul cu pieptul.

– Ce-ți pasă ție că frate-tău o primeşte în bot! mi-a spus. O merită cu vârf şi îndesat. Te-a lăsat baltă, a vândut apartamentul, a luat bani şi de la mine pe baza numelui tău şi nu ți-a dat un chior. Dacă eşti cinstit cu tine, ar trebui să fii bucuros. Poate că te-ai simți mai bine dacă te-ai gândi la asta, iar eu chiar te-aş respecta mai mult.

– Să mă gândesc la ce? Că nu-i decât vina lui şi că mă bucur? Că faptul că s-a îndrăgostit l-a făcut să nu-i mai pese de ce se întâmplă cu mama? Sau că e nenorocit? Ce motive de bucurie am, Einhorn?

– Nu vezi ce avantaje vei avea de-acum încolo? Ai face bine să nu îl laşi să scape prea uşor. Trebuie să se achite de datorie. Avantajul e acum de partea ta, l-ai prins de boaşe. Nu înțelegi? Şi dacă există ceva care să te ajute să ieşi din starea asta în care eşti acum, atunci fix asta e, să te bucuri că măcar şi-a furat-o, să admiți că aşa e. Doamne, Dumnezeule! Păi dacă mi-ar face mie cineva aşa ceva, cu siguranță m-aş bucura să ştiu că şi-a primit pedeapsa. Dacă nu aş face asta, m-ar apuca grija că nu-s întreg la cap. Aşa-i trebuie! A meritat-o!

Nu mi-e prea clar de ce încerca Einhorn să mă convingă cu o asemenea înverşunare, ca un fel de disperare trezită în sufletul său. A uitat chiar să mă facă cu ou şi cu oțet pentru povestea cu Joe Gorman. Dacă stau bine să mă gândesc, probabil că îşi amintise la rândul lui de moştenirea lui Dingbat care se dusese pe apa sâmbetei. Poate că nu voia să mă disprețuiască şi pe mine aşa cum îl disprețuia pe Dingbat pentru că nu se înfuriase pe el. Nu, cred că în spatele acestei opinii pe care încerca să mi-o impună cu atâta forță, chiar dacă nu făcea decât să şadă cu mâinile răşchirate pe tăblia biroului, se ascundea ceva mai mult. Intenționa ca, întrucât nu existau metode mai eficiente de a-i preda cuiva obiceiurile vechi, căci ne aflam într-o lume a viziunilor şi a visurilor deja răsuflate, intenționa deci, în forma dezgolită a gelatinei umane, să facă pe cineva să aleagă sau să înşface prin forță; să făurească putere din dezavantaje şi să facă progrese tocmai pentru că are duşmani, să fie răzbunător sau teribil; să folosească statutul de frate, nu să fie oprimat de el; să aibă o voce puternică care să amuțească celelalte glasuri – acelaşi principiu pentru persoane, ca şi pentru națiuni, partide, state. Asta, nu un biet pui de om, jumulit şi pârpolit, cu păr încâlcit şi o față brăzdată de griji, o orătanie umană alungată cu mătura.

Acum luminile începuseră să pâlpâie, căci Bavatsky meşterea la tabloul de siguranțe, şi dintr-odată mi s-a arătat că în loc să stau să cuget la ce-mi spusese, aşa cum ar fi trebuit, boceam. Cred că Einhorn a fost dezamăgit şi poate chiar şocat; şocat, vreau să spun, că mă judecase apt să îi urmăresc traiectoria verbală către ce ar fi trebuit să reprezinte un suflet. M-a tratat cu blândețea detaşată pe care i-ar fi arătat-o unei fete.

– Nu te amărî, o să avem noi grijă de mama ta, mi-a spus, căci părea să creadă că asta era principala problemă.

Nu ştia că plângeam şi după bunica.

– Hai, suflă în lumânări. Tillie o să ne aducă sendvişuri şi cafea. O să dormi în camera lui Dingbat în seara asta, iar mâine o să ne gândim noi la ceva.

A doua zi am umblat să-l găsesc pe Simon, dar n-am izbutit să descopăr unde era; nu se întorsese s-o vadă pe mama. L-am găsit pe Kreindl acasă, însă, stând în fața unui mic dejun întârziat, compus din peşte afumat şi chifle. Mi-a zis:

– Stai jos şi ia de mănâncă.

– Din câte văd, ai reuşit în sfârşit să-i găseşti o mireasă lui văru-meu, i-am spus bătrânului tunar cu ochi crucişi, observând cum muşchii mici şi suficienți ai antebrațelor lui operau eficient ca să îndepărteze pielița de pe peştişorii aurii şi cum i se mişcau mandibulele.

– O frumusețe! Ce mai tsitskii! Dar nu te supăra pe mine, Augie. Eu nu oblig pe nimeni. Zwing keinem. Mai ales o pereche de tsitskii mândre ca alea. Ştii cât de cât ceva despre tinerele domnişoare? Sper că da! Ei, când o fată are asemenea odoare, nimeni nu-i poate spune ce să facă. Aicea a greşit frate-tău, pentru că a încercat exact asta. Îmi pare rău de el.

Mi-a şoptit, ridicând privirea ca să se asigure că nevastă-sa e destul de departe:

– Fata asta îmi scoală şi mie socoteala. La vârsta mea. Cinste ei! Oricum, e prea independentă pentru cineva tânăr. Are nevoie de un bărbat mai bătrân, un cap mai limpede care să îi zică da şi să facă cum vrea el. Altminteri, te scoate la covrigi. Şi poate că Simon e prea tânăr pentru însurătoare. Vă ştiu de când erați în scutece. Scuză-mă, dar aşa e. Acuma ați crescut, deci sunteți înfometați, şi credeți că sunteți gata să vă însurați, dar de ce să vă grăbiți? Vorba ceea, aveți atâția pomi de scuturat înainte să vă aşezați la casele voastre. Bucurați-vă! Luați ce vi se oferă! Nu refuzați nimic. Să îți dai drumul în acelaşi timp cu o femeiuşcă care îți cântă în ureche. Asta e viața sufletului!

Mi-a explicat toate astea cu o clipeală plină de tâlc a ochilor lui stângaci, bătrânul codoş care ştia cum să-ți dea ghes; ba chiar m-a făcut să zâmbesc, deşi numai poftă de zâmbit n-aveam.

– În plus, mi-a spus el, vezi şi tu ce fel de om e frate-tău, când îşi pune ceva în cap e în stare să vândă tot din casă şi s-o scoată pe maică-sa în stradă.

Mă aşteptam să pomenească de asta şi să treacă de la o poziție defensivă la una în care se oferea s-o ajute pe mama. Kreindl fusese întotdeauna un vecin destul de bun, dar acum nu ne puteam aştepta s-o țină pe mama. Mai ales că Simon îl trecuse pe lista duşmanilor lui de soi. Şi mai mult, nu

puteam nici s-o las să stea în cripta de cărămidă, prin urmare i-am spus lui Kreindl că o să fac alte aranjamente pentru ea.

M-am dus cu Lubin la ajutorul social, pe cețoasa Wells Street. Lubin ne vizitase întotdeauna ca un fel de unchi de-al doilea prin alianță. Dar la el în birou l-am văzut altfel, cu privirea mea acum mai matură. Ceva în postura lui îmi sugera atributele pe care comunitatea, ce contribuia cu bani pentru noi, se aştepta să le aibă bieții neisprăviți: treji, conştiincioşi, încheiați până la gât, curați, trişti, moderați. Tristețea şi confuzia domeniului în care lucra îl făcea să adopte această atitudine cuminte. Doar o anumită încetineală a respirației ce atrăgea atenția asupra nărilor lui groase îți dădea un sentiment al greutăților prin care trecea şi al eforturilor pe care le depunea ca să fie răbdător. Am observat astfel, privind acest om lat în spate, firea maimuței îmblânzite şi promovate să poarte pantaloni şi să lucreze în birou. Aceasta vine în contradicție cu acea imagine desfigurată a unui Dumnezeu care din cauza păcatului său se prăbuşeşte din Rai; sau a aceleiaşi copii proaste entuziasmate şi înfierbântate de promisiunea de grație, de a-şi recăpăta sfințenia şi poziția aurită. Credința lui Lubin era aceea că nu căzuse din Paradis, ci că se ridicase din caverne. Dar era un om bun şi aceasta nu e în nici un fel o încercare de a-l zugrăvi în culori urâte, ci propria lui părere.

Când i-am spus că Simon şi cu mine trebuia să găsim un cămin pentru mama, s-a gândit fără îndoială că voiam să scăpăm de toți – întâi de Georgie, apoi de bunica şi acum de mama. Aşa că i-am spus:

– E temporar, până ne punem pe picioare, când o să facem rost de un apartament nou şi de o menajeră care să aibă grijă de ea.

Dar a luat-o foarte arid, ceea ce nu era de mirare, dacă stăm să ne gândim că arătam ca un vagabond, cu hainele mele bune distruse, ochii roşii şi cu o înfățişare de om care se hrăneşte din pubelă. Cu toate acestea mi-a spus că o să o ducă la un cămin de orbi de pe Arlington Street dacă eram pregătiți să plătim o parte din costuri. Ajungea la cincisprezece dolari pe lună.

Nu mă puteam aştepta la ceva mai bun. De asemenea, m-a trimis cu un bilet la un birou de plasamente, însă nu se găsea nici o slujbă la momentul ăla. M-am dus unde aveam camera închiriată în South Side şi mi-am băgat la amanet aproape toate hainele, fracul, hainele de sport şi pardesiul cadrilat.

Am luat pe ele bani şi am instalat-o pe mama, după care m-am pus pe căutat o slujbă. Întrucât eram, cum se spune, la ananghie şi au pied du mur, am luat şi eu prima slujbă care mi s-a oferit, şi în viața mea n-am avut una mai curioasă.

Einhorn mi-a găsit-o, prin intermediul lui Karas-Holloway, care era băgat şi el în afacerea cu pricina. Era un magazin pentru îngrijirea câinilor de rasă, pe North Clark Street, printre toate dughenele şi casele de amanet, anticariatele şi locantele mizerabile de acolo.

Dimineața conduceam o camionetă prin cartierul Gold Coast ca să iau câinii, pe uşile din spate ale vilelor sau cu liftul de serviciu al hotelurilor de pe malul lacului, şi aduceam înapoi animalele la acest magazin-club – se numea club.

Şeful era francez, un coafor de câini sau îngrijitor sau maître de chiens; era acru şi dur, din Place Clichy, imediat de lângă Monmartre, şi din ce mi-a povestit reieşea că servea de momeală în public pentru luptătorii de la bâlci în timp ce studia această profesie. Anumite porțiuni de pe fața lui erau la limita umanității, trăsături împietrite şi energice, o culoare de ten abruptă, care-ți dădea senzația că i se făcuse injecție. Relația sa cu animalele era o luptă continuă. Încerca să obțină ceva de la ele prin trântă. Nu înțeleg ce anume. Poate să le convingă că trebuie să se conformeze concepției lui despre cum trebuie să se poarte un câine. Era pe poziția celor Zece Mii ai lui Xenophon din Persia, aici în Chicago; pentru că îşi spăla şi-şi călca singur cămăşile, îşi făcea singur târguielile şi îşi gătea singur mâncarea în locuința lui de placaj, într-un colț al acestui locşor care semăna cu o cuşcă de câine – laborator, bucătărie şi dormitor. Îmi dau seama acum mult mai bine ce înseamnă să fii francez în străinătate, cât de neobişnuit trebuie să-ți pară totul şi nu neapărat în străinătate, ci acolo, pe North Clark Street.

Nu eram băgați într-o gaură de şoareci, căci clădirea avea două etaje şi era destul de nouă, la marginea cartierului Gold Coast, nu departe de scena Masacrului de Sfântul Valentin şi de Adăpostul de Animale, de pe Grand Avenue. Cea mai însemnată trăsătură distinctivă a locului ăsta era, zic eu, creată cu banii clienților, şi anume faptul că era un club pentru câini, că animalele erau şi distrate când erau duse în saună, masate, li se făcea manichiura, pedichiura, că se presupunea că sunt şi dresate şi învățate tot

felul de trucuri. Taxa era de douăzeci de dolari pe lună şi nu duceam lipsă de căței; erau de fapt mai mulți decât putea Guillaume să țină, şi trebuia tot timpul să se lupte cu cei de la recepție, care voiau să primească mereu peste capacitate. Clubul vuia de altfel ca un stup, iar câinii lătrau cât îi ținea glasul; vacarmul îmbăloşat de Cerber aproape că mă sufoca atunci când veneam cu ultimul transport şi mă schimbam din hainele de şofer în poncho şi cizme de cauciuc; hărmălaia făcea să zornăie geamurile. Dar organizarea era excelentă. Guillaume se pricepea, nu glumă; dacă le dai mână liberă oamenilor, îți construiesc un Escorial. Zgomotul asurzitor, ca acela din Gara Centrală, era singurul semn de haos ce se împotrivea regulilor – altminteri, trenurile respectau programul, iar câinii îşi primeau tratamentul.

Deşi Guillaume folosea seringa mai mult decât credeam eu că era necesar. Le făcea piqûres din orice şi le punea pe nota de plată. Spunea: „Cette chienne est galeuse – cățeaua asta are râie!“ şi hop, băga acul în ea. Mai mult, le dădea calmante celor mai răi ori de câte ori era amenințată ordinea, urlând: „Potaia asta o merită!“ Prin urmare, duceam acasă nişte căței destul de leşinați şi nu era deloc lucru uşor să mă car pe scări cu un boxer sau ciobănesc adormit şi să-i explic bucătăresei de culoare că era doar obosit mort de atâta distracție şi jocuri. Câinii în călduri erau alt lucru pe care Guillaume nu-l putea tolera. „Grue! En chasse!“ Apoi îmi spunea îngrijorat: „Au făcut vreo nefăcută în camionetă?“ Dar de vreme ce eu condusesem, n-aveam cum să ştiu! Era furios pe proprietari, mai ales dacă animalul era o chienne de race şi nu i se respecta sângele albastru, şi îi punea mereu pe cei de la recepție să le trântească o amendă pentru că i-au lăsat să vină la club în halul ăsta. Orice pedigri îl transforma într-un curtean şi era în stare să dea dovadă de maniere foarte alese dacă voia, să-şi strângă buzele într-o linie subțire de dispreț față de pătura de jos – opusul viței nobile. Punea să vină tot personalul, doi băietani negri şi cu mine, şi ne demonstra care sunt calitățile animalului, şi pot spune că Guillaume avea ideea lui de a conduce un atelier şi de a se purta ca starostele unei bresle, aşa că de câte ori primea la coafat un pudel de soi îl folosea drept material didactic pentru noi, în timp ce făcea demonstrația; simțeam atunci o undă de simpatie şi respect pentru el şi pentru animalul micuț, blând ca un miel şi inteligent. Oh, nu aveam întotdeauna parte de iritări sau de muşcăturile şi larma cățeluşilor cu care Marcus Aurelius compara micile îndeletniciri cotidiene ale oamenilor,

deşi uneori pot să înțeleg la ce se referea. Dar există şi armonie canină, şi te poți simți luminat şi atunci când te studiază zeci de perechi de ochi canini.

Numai că munca asta mă istovea, şi mai şi puțeam a câine. Lumea se muta de lângă mine în tramvai, la fel cum îl ocoleşte pe cel care tranşează blana şi copitele la abator, sau îmi arunca priviri chiorâşe, strângând din buze, când călătoream pe ruta foarte aglomerată din Cottage Grove. Mai mult, exista ceva pompeian în slujba asta care nu îmi plăcea – opulența pentru câini, şi apoi obiceiurile lor care reflectau o mentalitate civilizată, temperamente răsfățate de favoriți, oglindind nevroza. În plus, veşnicul gând nerostit că taxa câinilor ăstora de la club era mai mult decât trebuia eu să plătesc pentru mama la cămin. Toate astea reuşeau să mă doboare uneori. Mă mai mustra şi conştiința că îmi neglijasem încercările de a mă ridica social. Ar fi trebuit să fiu mai ambițios. Adeseori căutam în reviste diverse oferte de meserii şi mă gândeam să urmez nişte cursuri serale, voiam să mă fac reporter care acoperă evenimentele de la tribunal dacă dovedeam că am aptitudinile necesare, ba chiar să mă întorc să-mi reiau studiile de la facultate pentru un post şi mai bun. Şi nu o dată mă purta gândul la Esther Fenchel, de când mă învârteam în cercurile protipendadei posesoare de câini. Niciodată nu avusesem ocazia să privesc pe furiş în acele curți fără să mi se strângă sufletul de dragul ei sau fără să simt alt sentiment copilăresc de genul ăsta. Soarele acelei firi copilăroase încă străluceşte chiar şi atunci când corpurile mai mari ale unor stele mai fierbinți s-au ridicat să se contopească cu tine şi să te acopere cu influența lor. Aceste stele care te recentrează pot fi mai critice, mai la obiect, dar soarele acela de demult stăruie încă, vreme îndelungată.

Din când în când mă trecea câte o undă de pleoşteală adoratoare, apoi, mai târziu, am început să fiu muncit de nevoi fizice; probabil pentru că lucram cu animalele. Şi strada era un afrodiziac, cu barurile în care se dezbrăcau femei şi cu afişe pline de țâțe şi de picioare învelite în paiete. Plus prietena lui Guillaume, o femeie cu o cherestea luxuriantă, unduitoare, cu un bust imens de mozzarella, o doamnă între două vârste care se îndrepta direct spre pat şi-l aştepta acolo pe înserat, imediat cum închideam magazinul, foşnind în aşternut asemenea unui copac falnic şi alb. Dar nu prea aveam ce să fac în legătură cu aceste nevoi. Eram mult prea strâmtorat ca să alerg după femei. Deşi riscam să mă întâlnesc cu soții Renling în cartierul acela, m-am

dus la Evanston să o caut pe prietena mea Willa, la Symington, dar ea îşi lăsase slujba şi se măritase. În timp ce mă întorceam pe E1, mă tot gândeam la patul conjugal, la modul în care avea să se poarte Cinci Propitați cu Cissy şi la frate-meu care-şi pierduse mințile gândindu-se la noaptea nunții şi la luna lor de miere.

Între timp, Simon nu s-a apropiat de mine şi nici nu a răspuns mesajelor pe care i le-am lăsat şi la mama şi peste tot. Ştiam că probabil e într-o pasă foarte proastă. Nu îi mai dădea bani mamei, iar cei care-l zăriseră îmi spuneau ce rău arată. Faptul că prefera să nu se vadă cu nimeni şi să îşi lingă rănile într-o chițimie ca a mea era cumva de înțeles; nu mai trebuise niciodată să se apropie de mine ruşinat, datorându-mi explicații şi scuze, şi nici nu voia să înceapă acum. În ultimul mesaj pe care i-l lăsasem îi pusesem şi cinci dolari. A luat banii, însă nu am primit nici o veste de la el decât atunci când a fost în stare să mi-i dea înapoi, şi asta a fost abia câteva luni mai târziu.

Unul din obiectele mele care a fost salvat de pe urma vânzării lucrurilor din casă era setul depreciat de volume legate din seria îngrijită de doctorul Eliot, pe care mi-l făcuse cadou Einhorn după incendiul din apartamentul său. Şi tocmai mă chinuiam să descifrez un paragraf din von Helmholtz într-o zi, la un colț de stradă, între două maşini, când un mexican pe nume Padilla, fost coleg de clasă cu mine la Colegiul Crane, mi l-a luat din mână să vadă ce citeam şi mi l-a dat înapoi zicând: „La ce bun îl mai citeşti pe ăsta? E de mult depăşit“. A început apoi să mă pună la curent cu ultimele noutăți în domeniu şi a trebuit să recunosc că nu-l pot urmări. M-a întrebat atunci ce mai fac şi am purtat o conversație lungă.

La cursurile de matematică, Padilla ăsta rezolva cel mai iute ecuațiile. Şedea în spatele clasei, frecându-şi fruntea aia a lui îngustă şi mâzgălind pe bucățele de hârtie pe care i le băgau ceilalți în pupitru, de vreme ce el nu-şi putea permite un caiet. Chemat la tablă ori de câte ori toți ceilalți erau în încurcătură, sosea în grabă îmbrăcat în costumul lui alb şi murdar sau crem, făcut din cea mai ieftină pânză, din care se făceau tichiile vara, cu picioarele lui goale vârâte în nişte pantofi de căpătat, albi şi ăia, şi începea să încropească răspunsul, acoperind cu trupul lui slăbănog rândurile pe care le scrisese cu creta, iar semnele pentru infinit arătau ca nişte furnici frânte, în

timp ce literele lui greceşti tremurate trăgeau în jos, către ultimul egal. În ceea ce mă privea, trebuia să fii dăruit de Dumnezeu să vezi asemenea lucruri aşa de clar. Uneori primea aplauze pentru performanța lui când se întorcea înapoi țăcănind rapid din pantofii care-i jucau în picioare fiindcă n-avea ciorapi. Dar fața lui, cu un nas mic, coroiat şi obraz ciupit de vărsat, nu oglindea nici un fel de mulțumire, aşa cum înțelegem noi. Oricum, nu avea o față prea expresivă. Îți făcea impresia unui om foarte înghețat. Şi nu vorbesc acum de caracterul lui, ci de faptul că era o iarnă friguroasă şi uneori îl vedeam alergând pe Madison Street în costumul lui alb, prin zăpadă, alergând de-acasă ca să se încălzească în clădirea şcolii. Nu arăta niciodată ca şi cum i-ar fi îndeajuns de cald, ci zgribulit şi bolnăvicios, cu un aer care parcă oprea pe oricine să se apropie de el. Fumând țigări mexicane, se plimba de unul singur pe coridoare, deseori cu un pieptene în mână, pe care şi-l trecea prin păr, un păr frumos, negru şi sârmos.

Ei, avuseseră loc ceva schimbări. Arăta mai sănătos sau cel puțin nu mai avea culoarea aceea violacee de floare de ciulin pe față şi purta un costum mai bun. Iar sub braț ținea nişte tomuri grele.

– Mergi la universitate? l-am întrebat.

– Am primit o bursă pe mate-fizică. Da’ tu?

– Spăl câței. Nu se simte că-mi petrec timpul cu ei?

– Nu, eu nu observ nimic niciodată. Dar ce faci?

– Păi asta e ceea ce fac.

Am văzut că-l jena foarte tare faptul că am o slujbă aşa prăpădită, că spălam cuşti şi măturam părul de câine; şi de asemenea faptul că nu mai eram la colegiu, ci doar încercam şi eu să mă țin la zi citind din Helmholtz, care era oricum depăşit din punctul lui de vedere; cu alte cuvinte, că eram parte din acea masă de rând, neformată şi întunecată. Adesea pățeam aşa, oamenii aveau senzația că lumea ar fi trebuit să-mi ofere distincție.

– Ce să caut eu la universitate? Nu-s ca tine, Manny, eu n-am un talent special.

– Te vezi mult mai prost decât eşti, mi-a spus. Ar trebui să vezi ce nătăfleți avem în campus. Ce au ăia special, mă rog, în afară de parale? Ar trebui să te duci să vezi ce poți face şi dacă în patru ani n-ai găsit ceva special, măcar o să ai o diplomă, ca să nu te mai poată foi orice bou cum îi pofteşte lui pipota.

O, şalele mele dărâmate! m-am gândit. Întotdeauna vor exista nişte forțe întunecate care să aştepte să mă prăvălească, şi dacă aş avea o diplomă, ruşinea va fi şi mai mare şi o să mi se rupă inima.

– N-ar trebui să pierzi timpul, mi-a spus. Nu vezi că pentru orice slujbă cât de măruntă îți dau examen, trebuie să plăteşti o taxă, trebuie să obții o patalama, o diplomă? Ar trebui să te gândeşti serios la asta. Dacă nimeni nu ştie ce calificare ai, nu poți să îți găseşti nici o slujbă şi asta e periculos. Trebuie să te duci acolo şi să încerci să capeți ceva. Chiar dacă aştepți, trebuie să ştii exact ce aştepți, să te specializezi. Şi n-aştepta prea mult, sau nu mai pupi nimic.

Nu m-a afectat atât de mult ce mi-a spus, deşi erau lucruri interesante şi probabil foarte juste; ci prietenia lui, față de care am reacționat. Nu voiam să-i mai dau drumul şi m-am agățat de el. Eram mişcat că se gândeşte la mine.

– Dar cum să mă duc să învăț, Manny, dacă n-am para chioară în buzunar?

– Eu cum crezi că m-am dus? Că doar nu-mi ajunge bursa, sunt doar bani de cazare. Mai primesc ceva gologani şi de la NYA şi îs băgat şi-ntr-o afacere cu cărți.

– Cărți?

– Da, ca astea. Le-am şutit în după-masa asta. Cărți tehnice, texte. Primesc chiar şi comenzi. Dacă înhaț vreo douăzeci sau treizeci pe lună şi primesc pe fiecare de la doi până la cinci marafeți, mă descurc binişor. Textele astea costă. Da' care-i problema, să nu-mi spui că eşti genu' cinstit? mi-a zis, încercând să vadă dacă nu cumva s-a făcut de baftă în fața mea.

– Nu complet. Sunt doar surprins, Manny, atâta tot. Pentru că singurul lucru pe care-l ştiam despre tine era că eşti un geniu al cifrelor.

– Da, şi mâneam doar o dată pe zi, şi n-aveam palton. Ştii bine. Ei, acuma îmi permit nițel mai mult. Şi vreau să-mi fie şi mai bine. Nu fur de dragul pericolului. De îndată ce pot, am să mă las.

– Dar ce faci dacă te prind?

Mi-a spus:

– Am să-ți explic exact ce cred. Vezi tu, nu-s mare amator de tâlhăreală. Nu sunt un hoț veritabil. Nu mă interesează, deci nimeni nu mă poate considera escroc pe viață. Nu ăsta e destinul meu. S-ar putea să dau de bucluc, dar nu o să mă las niciodată încălțat, înțelegi?

Înțelegeam, căci arsesem şi eu gazul cu Joe Gorman, care privea toată problema din alt unghi.

Însă Padilla era un hoț talentat şi se mândrea cu tehnica lui. Am stabilit să ne întâlnim sâmbăta şi el mi-a făcut o demonstrație. Când ieşeam dintr-o librărie, nu eram în stare să spun cu certitudine dacă luase de-acolo ceva sau nu, era tare bun la învârteală. Ajunşi afară îmi arăta ori un exemplar din Botanica lui Sinnott sau din Chimia lui Schlesinger. Numai cărți scumpe; nu lua niciodată comenzi pentru de-alea ieftine. Dându-mi lista lui, mi-a zis să aleg eu următorul titlu, că el o s-o şterpelească chiar şi dacă era pusă în spatele tejghelei. A intrat cu o carte veche cu care a acoperit-o pe cea pe care o dorea. N-a ascuns absolut nimic sub haină, aşa că dacă l-ar fi oprit, ar fi putut imediat să susțină că şi-a pus cartea jos să se uite la alta şi că a luat o a doua din greşeală, fără să-şi dea seama. De vreme ce ducea cărțile la destinație imediat ce le fura, nu se găsea nici o dovadă împotriva lui la el în cameră. În favoarea lui era şi faptul că n-arăta deloc ca un escroc, ci doar ca un mexican tânăr, cu umeri înguşti, cu mişcări rapide, cumva istovit şi inofensiv, care intra şi el în librărie, îşi punea pe nas ochelarii, şi se pierdea cu picioarele împleticite prin termodinamică şi chimie fizică. Faptul că nu obținea nici o plăcere din furt contribuia grozav la succesul lui.

Există o frumoasă pictură veche olandeză, unică, pe care am văzut-o într-o galerie italiană, înfățișând un bătrân ce păşeşte pe un câmp pustiu, îngândurat, în timp ce un hoț vine în spatele lui şi îi taie băierile pungii. Bătrânul, înveşmântat în negru, se gândeşte probabil la Cetatea Domnului, însă are totuşi un nas cam lung şi pare prea mulțumit de visarea lui. Însă ce te frapează la hoț este faptul că stă închis într-un glob de cristal, iar pe glob se află o cruce mare, ce pare să fie un însemn al puterii imperiale. Asta vrea să însemne că puterea lumească e cea care fură, în timp ce înțelepții ridicoli se află într-un vis perpetuu despre această lume şi despre cea viitoare şi poate că, pierzând tâlcul acesteia, rămân fără nimic, nimic din cea de aici sau din următoarea, astfel că se distinge un ton înțepător de satiră în acest obiect amuzant, şi nici câmpul pictat nu are prea mult farmec; este un loc plat.

Ei bine, Padilla nu se încadra în clasa aceasta a puterii lumeşti, în ceea ce priveşte hoțiile lui, şi n-avea idei care vizau lumea întreagă. Nu era de fapt vocația lui să fure. Dar îi făcea plăcere, că era profesionist şi era pasionat de subiect. Avea tot felul de informații despre escroci, hoți de buzunare, şuți şi despre toate şmecheriile lor; despre borfaşii din Spania care erau aşa de iscusiți că puteau să înhațe banii preoților direct din sutană sau despre şcoala de tâlhari din Roma care percepea taxe atât de mari încât studenții semnau contract să plătească jumătate din ce aveau să câştige timp de cinci ani după terminarea şcolii. Ştia totul despre localurile din Chicago în care erau buzunăriți fraierii şi despre matrapazlâcurile de acolo. Era hobby-ul lui, aşa cum alții citesc rezultatele sportive. Ce-l fascina cel mai tare era individul mărunt care încearcă să trăiască şi el gravitând în jurul centrului magnetic şi să-şi danseze propriul dans la periferie. Ştia şi de animatoarele din baruri şi cum operau damele de companie în hotelurile de cinci stele; cartea pe care o citea des era autobiografia lui Chicago May, o femeie remarcabilă, care obişnuia să arunce pe fereastră hainele clienților complicelui ei care aştepta afară pe alee.

Padilla era genul de om care atunci când voia să se distreze nu precupețea nici un sfanț; cheltuia până la ultimul bănuț. Am fost oaspetele lui într-un apartament de pe Lake Park Avenue în care locuiau două negrese. Întâi a făcut cumpărături de la magazinul Hillman; a cumpărat şuncă, pui, bere, murături, vin, cafea şi ciocolată olandeză; apoi ne-am dus acolo şi am

petrecut după-amiaza de sâmbătă şi întreaga duminică în cele două camere, bucătărie şi dormitor. Singurul loc în care te puteai retrage era toaleta, aşa că totul era la comun. Asta îi convenea de minune lui Padilla. Spre dimineață a început să spună că n-ar fi rău să facem un schimb, ca nu cumva să ne ataşăm prea tare de parteneră. Fetele s-au bucurat şi ele şi au convenit că avea dreptate. Îl apreciau pe Padilla şi modul în care simțea lucrurile, aşa că s-au abandonat distracției complet. Nimic nu era foarte serios şi nici nu se reținea nimeni de la nimic, căci totul era făcut cu cele mai bune sentimente. Fata pe care am primit-o la început mi-a plăcut mai mult, căci era dispusă să fie mai personală cu mine şi voia să ne atingem obrajii. A doua era mai înaltă şi mai puțin deschisă; părea mai dornică să-şi păstreze intimitatea. Însă avea mai mult stil. Şi era mai în vârstă.

Oricum, era noaptea lui Padilla. Dacă se dădea jos din pat să mănânce sau să danseze, se aştepta să îl urmez, şi la anumite intervale din timpul nopții se sprijinea pe perne şi vorbea despre viața lui.

– Am fost căsătorit la un moment dat, mi-a spus Padilla când a venit vorba despre asta. În Chihuahua, când aveam cincisprezece ani. M-am trezit cu un copil înainte să devin eu bărbat.

Nu pot spune că mă încânta modul în care se lăuda că îşi părăsise nevasta şi copilul în Mexic, însă apoi fata mai înaltă a spus că şi ea are un copil, şi am impresia că şi cealaltă a zis ceva de genul ăsta, nu ştiu, aşa că n-am urmărit subiectul, de vreme ce dacă aşa de multă lume se făcea vinovată de aceeaşi greşeală poate că nu mi-era mie ceva clar în legătură cu asta.

Stăteam întinşi în cele două paturi, toți patru, şi nu se zărea mare lucru, ci doar atât cât se putea vedea de la lumina filtrată prin perdelele ce dezvăluiau sosirea înceată a zorilor duminicali, albi înspre răsărit, însă cenuşii când se proiectau pe zidurile drepte. Era o privelişte extraordinară, căci bătrânele ziduri ale negrilor din acele străzi aveau o grandoare stranie, poate chiar înspăimântătoare, fiindcă ofereau o dovadă exterioară a masei imense de umanitate ce sta ascunsă ochilor. Semănau cu Băile lui Caracalla. Vasta populație dormea în taină, în dimineața de duminică. Fetița care îmi plăcea dormea cu nasul ei teşit, cu obrajii ei somnoroşi şi gură mare, sensibilă, nechibzuită, ce schița un zâmbet la auzul discursurilor lui Padilla. Am şezut acolo, încălziți de trupul fetelor, ca nişte regi, până aproape de

înserat, când am plecat, sărutându-le şi dezmierdându-le în timp ce ne îmbrăcam, şi apoi în faţa uşii, promiţând că ne vom mai întoarce.

Faliţi, Padilla şi cu mine am luat cina la el acasă, o casă mai goală decât cea pe care tocmai o părăsisem; aceea cel puţin avea nişte covoare vechi, nişte scaune moi şi vechi şi tot feluri de fru-fru-uri feminine, câtă vreme Padilla locuia cu nişte mătuşi bătrâne într-un apartament mare lângă calea ferată, aproape de Madison Street. Era aproape gol; într-o cameră se aflau o masă şi nişte scaune, iar în alta nimic altceva decât o saltea pusă direct pe podele. Bătrânele îşi petreceau vremea la bucătărie gătind, pe un foc de cărbuni, nişte femei bătute de vreme, îngreunate de grăsime, lente, cu feţe inexpresive şi împietrite, cărora nici măcar nu le adresa cuvântul. Am mâncat supă cu carne tocată pe fundul castronului şi tortilla pe care ne-au adus-o învelită într-un şervet. Terminându-şi porţia în doi timpi şi trei mişcări, Padilla m-a lăsat la masă şi când m-am dus să văd ce face l-am găsit în pat deja, cu o pătură de campanie trasă până peste bărbie, cu nasul lui ascuţit şi cu părul dat pe spate.

Mi-a zis:

– Trebuie să dorm. Am test mâine la prima oră.

– Şi te-ai pregătit, Manny?

Mi-a spus:

– Ori îmi vine din prima, ori degeaba-mi mai bat capu’.

Ceea ce mi-a rămas în cap. Prin urmare, m-am apucat să cuget la asta în tramvai. Păi, sigur că da! Ori vine din prima, ori deloc. Oamenii se dau cu toţii de ceasul morţii să rezolve una sau alta, crezând că greutăţile pe care le întâmpină înseamnă că fac ceea ce trebuie. Aşa că m-am hotărât să încerc şi eu şi, pentru început, să experimentez încercând să fur cărţi. Dacă mergea uşor, aveam să părăsesc clubul pentru căţei. Şi dacă făceam tot atât de mulţi bani ca Padilla, asta ar fi însemnat dublul sumei pe care mi-o plătea Guillaume, şi puteam să încep să pun deoparte bani pentru taxa de la universitate. Nu voiam să mă cramponez de o carieră de hoţ chiar dacă

poate că avea să mă prindă de minune, ci doar să îmi ofer un mod de a începe ceva mai bun.

Şi uite-aşa am început; prima dată, cu mult mai multe emoții decât puteam să suport. Imediat după m-au apucat grețurile pe stradă, am început să asud. Luasem un Platon mare, editat de Jowett. Dar eram hotărât să duc experimentul la bun sfârşit. Am băgat cartea într-o căsuță poştală din Gara Centrală Illinois, cum mă învățase Padilla, şi imediat am pornit să înhaț alta, iar apoi am început să fac progrese şi mi-am recăpătat sângele-rece. Momentul cel mai greu nu era ieşitul din magazin, ci acela când luai cartea şi ți-o vârai sub braț. Dar după aceea nu m-am mai simțit aşa încordat, convins că dacă mă opreau aveam să găsesc un mod de a explica, să spun râzând că făcusem o greşeală şi să îi conving prin puterea farmecului meu să mă lase să plec. În magazin, mi-a spus Padilla, nu te arestează nimeni; aşteaptă să ieşi pe trotuar ca să te umfle. Totuşi, aflat într-un raion, fără să arunc nici o privire în urmă, treceam la altă secțiune – la pantofi bărbăteşti, în magazinul Carson Pirie, la dulciuri sau covoare când eram în Marshall Field. Nu mi-a trecut nici o clipă prin minte să-mi diversific activitatea şi să mă apuc de furat alte obiecte.

Mult mai curând decât plănuisem am părăsit clubul de câini şi nu încrederea în talentele mele de escroc a fost ceea ce m-a convins, ci faptul că mă lovise febra cititului. Şedeam întins în cameră şi citeam, hrănindu-mă cu rândurile tipărite şi cu paginile ca un om înfometat. Uneori nu mai voiam să îi dau cartea clientului care o comandase, şi multă vreme cărțile au fost singurele de care mi-a păsat. Trăiam senzația unei greutăți vii, împinse în nodurile şi plasele înfometării mele; voiam să ridic această greutate. Padilla s-a arătat extrem de iritat când a venit la mine şi a găsit teancurile de cărți de care ar fi trebuit să mă debarasez de mult; era periculos să le țin acolo. Dacă m-aş fi limitat doar la cărți de matematică, termodinamică, mecanică, poate că lucrurile ar fi stat altfel, căci nu purtam în mine germenii unui Clerk Maxwell sau ai unui Max Planck. Dar întrucât îmi dăduse mie sarcina să iau teologie, literatură, istorie şi filosofie, şi înhățasem Istoria papilor a lui Ranke şi Conciliul de la Trento al lui Sarpi pentru seminarişti, Burckhardt sau Gândirea europeană în secolul al XIX-lea a lui Merz, mă apucam să le citesc. Padilla mi-a făcut mare scandal în legătură cu cartea lui Merz pentru că îmi lua prea mult să o termin şi un tip de la catedra de istorie o voia.

– Ia-o pe permisul meu de bibliotecă, mi-a spus.

Însă nu era acelaşi lucru, nu ştiu de ce. La fel, presupun, cum e diferit să mănânci mâncare gătită de mâna ta, nu de altul, chiar dacă din punct de vedere caloric au aceeaşi valoare; poate că trupul le întrebuințează diferit.

Oricum, descoperisem ceva despre un neajuns necunoscut, şi îmi dădeam seama cum o dragoste generală sau o dorință, înainte de a fi explicită sau de a-şi identifica obiectul, se manifestă ca plictiseală sau ca alt tip de suferință. Şi oare ce credeam despre mine în legătură cu marile ocazii, cea mai importantă având de-a face cu aceste cărți? Păi, în primul şi-n primul rând le vedeam. Poate că nu eram creat să citesc o declarație importantă sau să fiu paladin, sau să trimit un mesaj la Avignon şi aşa mai departe, însă aveam capacitatea de a vedea, deci puteam să mă împărtăşesc din toate aceste lucruri deja petrecute. Cât de mult? Ei bine, ştiam că unele lucruri n-aveam cum să le obțin doar din citit. Dar această cunoştință nu e diferită de îndepărtata, dar omniprezenta moarte ce sade în colțul iatacului de dragoste; deşi nici nu se clinteşte din colț, tot nu te întrerupi din amor. Aşa că nu vedeam de ce m-aş întrerupe din citit. Şedeam şi citeam. N-aveam ochi, urechi sau vreun interes pentru altceva – adică pentru obişnuita normalitate la mâna a doua, de mic dejun, de-abia fenomenală, de tichet de tramvai sau de bon de la spălătorie, acea nespecificată stare îngrozitoare, de captivitate necunoscută; frâul unei vieți dezolante sau obiceiurile unei vieți organizate care sunt menite să îndepărteze accidentele cu o capacitate calmă de îndurare. Acum, cine oare poate să se aştepte să dispară complet realitățile de zi cu zi, munca silnică, închisoarea, bonurile de masă şi de la spălătorie, şi tot tacâmul, şi să insiste ca toate momentele să fie unele de imensă importanță, să ceară ca toată lumea să respire aerul aspru, înspicat cu stele, atât de greu de respirat, să înlăture toate cămăruțele de cărămidă, toată mohoreala şi să trăiască precum profeții sau zeii? Ei, toată lumea ştie că o astfel de viață de triumf nu poate fi decât periodică. Aşa că există o schismă în legătură cu asta, căci unii spun că numai această viață de triumf este reală şi alții că doar micile îndeletniciri cotidiene sunt astfel. Pentru mine însă nu exista punct de dezbatere şi mă îndreptam cu toată viteza spre prima categorie.

Şi acesta a fost momentul când Simon a luat din nou legătura cu mine. Mi-a spus la telefon că vine să îmi înapoieze cei cinci dolari pe care i-i trimisesem. Însemna că se simțea din nou în stare să dea ochii cu mine – altminteri mi-ar fi trimis banii prin poştă. Astfel, când a intrat, am simțit că ducea pe umeri povara unei fanfaronade şi impertinențe de lord; aşa îşi făcuse curaj; era pregătit să mă ia de sus dacă aveam de gând să țip şi să-l învinuiesc. Dar când m-a văzut înconjurat de cărți, desculț şi într-un halat vechi, şi a observat probabil băşicile gălbui de aer din tapet şi lumina proastă, s-a simțit mai încrezător şi mai relaxat. Era foarte probabil să fi simțit că sunt ca înainte, că rotițele mele se învârtesc prea liber, că sunt prea pripit, prea entuziast sau că eram, cum s-ar spune, un schlemiel. Dacă, să zicem, avea să menționeze moartea bunicii şi eu începeam imediat să plâng, mă avea la mână. Problema pe care o avea veşnic era că nu ştia dacă sunt aşa de la natură sau dacă alesesem să fiu astfel. Dacă aşa alesesem, atunci puteam fi schimbat.

Eu, pe de altă parte, mă bucuram că venise şi că era dornic să mă vadă. Nu aş fi putut pentru nimic în lume să urmez sfatul lui Einhorn şi să mă port dur cu el, să-l fac să simtă că-mi datorează ceva. E drept că normal ar fi fost să îmi trimită banii pe care-i cerusem când eram în Buffalo, dar fusese la mare ananghie şi îl iertasem. Iar împrumutul pe care-l luase de la Einhorn nu era nici ăla aşa de groaznic, de vreme ce Einhorn la rândul lui îi lăsase pe alții cu fundul în baltă pentru sume mai mari decât aceea; iar Einhorn era destul de mare şi destul de gentleman să nu se bată cu pumnii în cap după banii ăia. Până aici toate bune şi frumoase. Dar ce ne făceam cu mama şi cu apartamentul? Recunosc că asta mă supărase rău şi că dacă aş fi dat cu ochii de Simon când coboram în fugă scările să mă duc la Kreindl şi s-o caut pe mama, i-aş fi luat gâtul. Dar mai apoi, când m-am gândit mai bine, am ajuns la concluzia că oricum n-am fi putut să mai ținem coşmelia pe roate şi s-o întreținem pe mama, căci nici unul din noi n-avea acea somnolență filială de cotoi pe care o au becherii get-beget. Amândoi fuseserăm pe undeva de acord în adâncul sufletului că nu avea cum să mai dureze mult cu casa. Simon nu trebuia decât să deschidă vorba despre asta; şi dacă n-o făcuse, este pentru că se simțea mult prea vinovat ca să-şi păstreze capul limpede.

Mă aşteptam să-l văd ogârjit; în schimb, se îngrăşase. Totuşi, nu era o grăsime confortabilă, ci una care venea dintr-un regim alimentar nepotrivit.

Mi-a luat un minut să trec peste senzația de stânjeneală resimțită la vederea zâmbetului său încreţit şi a tuleielor galbene şi aurii de pe bărbie – nu era el omul care să stea nebărbierit; dar apoi l-am văzut că se simte mai bine şi că s-a aşezat, împreunându-şi mâinile cu degete lungi pe piept.

Era vară, spre sfârşitul după-amiezii şi, deşi eram la ultimul etaj al unei case vechi, copacul de lângă ea era atât de mare încât trecuse de acoperiş şi în jur era totul verde, de parcă ne-am fi aflat într-o pădure cu frunze lucioase; iar dedesubt, pe peluză, cânta o pasăre asemenea unui ciocănel care bate în țeava cişmelei din iarbă. Toate astea ar fi putut crea o atmosferă de pace, însă nu a fost să fie aşa.

Nu cred că pe vremea aceea oamenii se măsurau aşa de necruțător din priviri. Chiar şi în cazul rudelor. Eu am încercat să evit acest lucru cu Simon, însă nu mi-a reuşit. Aşa că, pentru un moment, fiecare în colțul lui a gândit ce e mai rău. Apoi el a zis:

– Şi ce faci aici în South Side cu toate cărțile astea, vrei să fii student?

– Mi-aş dori să-mi pot permite.

– Deci înseamnă că te ocupi cu vânzarea cărților. N-ai cum să faci prea mulți bani dintr-asta, pentru că văd că le şi citeşti. Trebuia să-mi închipui că o să găseşti o asemenea slujbă!

Mi-a spus toate astea disprețuitor sau a încercat să pară astfel, căci tonul său disprețuitor suna fals; apoi mi-a spus, rezonabil:

– Dar nu mă îndoiesc că o să vrei să mă întrebi unde m-a dus pe mine planul meu magistral.

– Nu trebuie să te întreb. Ştiu. Văd şi singur.

– Eşti supărat, Augie?

– Nu, i-am răspuns răguşit şi dintr-o privire şi-a dat seama cât de departe de mânie era sentimentul pe care-l simțeam.

O singură privire era tot ce voia, apoi şi-a plecat ochii.

– Am fost supărat când am aflat. Au venit toate odată, cu tot cu veştile despre bunica, i-am zis.

– Da, a murit, nu-i aşa? Probabil că avea şi ea o vârstă. Ai idee câți ani avea? Niciodată nu ne-am...

Şi astfel a trecut peste subiectul ăsta cu ironie, tristețe, poate chiar respect. Întotdeauna zâmbeam şi îi atribuiam calități extraordinare bunicii.

Apoi Simon a lăsat deoparte aerul bățos cu care intrase şi mi-a spus:

– Am fost un cretin să mă încurc cu bandiții ăia. Mi-au luat şi banii şi m-au şi bătut. Ştiam că sunt periculoşi, dar am crezut că mă pot descurca cu ei. Nu m-am gândit, vreau să zic, pentru că eram îndrăgostit. Îndrăgostit! Oricum ea nu mi-a dat niciodată voie să merg până la capăt. Pe verandă, noaptea. Credeam că o să plesnesc de poftă. Muream de dragul ei, să gust din prăjitură măcar o dată, şi iată ce-am primit.

Toate astea mi le-a spus cu o mânie aspră, disprețuitor. M-a făcut să mă înfior.

– Când am auzit că s-au căsătorit i-am visat trăgându-şi-o, o femeie cu o gorilă. Ei nici nu-i păsa, iar pe el îl ştii. Dar nu mai are nici o importanță, n-are decât să facă deasupra ei ca toți dracii, el şi oricare altul. În plus, are parale. Mă rog, ea aşa crede, că are bani. De fapt n-are decât nişte imobile. Nu-i mare lucru. I se pare acuma că e mare lucru, până când o să vadă cum stă de fapt treaba.

Avea acum fața roşie, cu o emoție diferită de acea mânie disprețuitoare de dinainte. Mi-a spus:

– Ştii, nu suport să mă port aşa şi să am asemenea gânduri. Mi-e ruşine, să-ți spun sincer. Pentru că nici n-a fost chiar aşa de grozavă şi nici el nu e un om aşa rău. Nu s-a purtat urât cu noi când eram mici. N-ai uitat, nu? Nu vreau ca din cauza ei să mă port ca un câine eschimos care ține cu dinții de o bucată de peşte. Când eram puştan, aveam gânduri mari. Dar după o vreme îți dai seama ce calități ai sau n-ai, şi ai atâta minte în cap să înțelegi că în primul rând te laşi condus de instinctele tale egoiste şi de gelozie, că

nu-ți mai pasă ce se întâmplă cu alții atâta vreme cât obții tu ce vrei; începi să te gândeşti la lucruri ca de pildă cât de plăcut ar fi dacă cineva apropiat ar muri şi te-ar elibera. Aşa că m-am gândit că şi pentru alții ar fi totuna dacă eu aş muri.

– Ce vrei să spui cu asta?

– Să mă sinucid. Am fost la un pas de asta în închisoare, acolo, pe North Avenue.

Această referire la sinucidere a fost aşa, ca un fapt divers. Simon nu îmi spunea lucrul ăsta pentru că-mi cerşea milă; nu părea niciodată să aibă nevoie de aşa ceva de la mine.

– Nu mi-e cine ştie ce teamă de moarte. Dar ție, Augie? mi-a spus.

În lumina filtrată de frunze din jurul capului arăta mai calm, mai greoi, cum stătea aşezat acolo, cu coroana pălăriei sale de fetru care împrumuta culori de la umbrele verzi şi de la galbenul frunzelor.

– Ei, ia spune!

– Nu pot să spun că m-aş da în vânt să mor.

După ce mi s-au citit două-trei gânduri în succesiune pe față, acest lucru l-a relaxat şi l-a făcut să se înmoaie. A râs în cele din urmă. Mi-a spus:

– O să mori şi tu, ca toată lumea. Dar trebuie să recunosc că nu ăsta e gândul pe care-l are cineva când se uită la tine. Eşti un băiat vesel nevoie mare, n-am ce spune. Numai că nu prea ştii să ai grijă de tine. Orice alt frate în afară de tine s-ar fi dat de ceasul morții să stoarcă banii de la mine. Dacă aş fi fost eu în locul tău, şi să-mi faci tu una ca asta, cred că ți-aş fi făcut viața un iad. Sau oricum m-aş fi bucurat să te văd cu fundul în noroi, cum am pățit eu. Aş fi spus: „Aşa îi trebuie. Bravo lui!“ Ei, de vreme ce n-ai de gând să îți aperi interesele, mi-e teamă că va trebui să o fac eu pentru tine.

– Interesele mele?

– Sigur, mi-a spus, întru câtva mâniat de întrebare. Ce, crezi că nu mă gândesc deloc la tine? Am fost amândoi prea multă vreme în partida necâştigătoare şi sunt sătul până peste cap de asta.

– Unde locuieşti acum? l-am întrebat.

– La marginea Cartierului de Nord, mi-a spus, expediind întrebarea, căci se vedea că voiam să capăt informații clare despre el.

Nu voia să-mi spună dacă are chiuvetă în cameră sau covor, sau linoleum, sau dacă fereastra dădea spre tramvai sau spre un zid. Era normal să fiu curios să aflu astfel de detalii. Dar el n-avea de gând să-mi satisfacă această curiozitate, de vreme ce a zăbovi asupra unor astfel de lucruri implica faptul că îi este greu să se dezbare de ele; acestea pentru el erau lucruri trecătoare.

– N-am de gând să mai fac mulți purici pe-acolo, mi-a spus.

– Dar din ce-ai trăit? l-am întrebat. Cu ce te ocupi?

– Cum adică, din ce-am trăit?

A înlăturat dificultățile, repetând întrebările pe care i le puneam. Era prea mândru să-mi spună cum stăteau de fapt lucrurile şi în ce hal de sărăcie se scălda. Era un fel de galanterie a modului de a se prezenta pe care o avusese întotdeauna în calitatea lui de frate mai mare şi la care nu voia să renunțe acum. Da, se purtase prosteşte şi procedase greşit, se înfățişa înaintea mea pământiu şi oarecum ruşinat că se îngrăşase, de parcă faptul că mâncase prea mult era replica lui la lovitura cumplită pe care o primise – şi având toate aceste probleme, nu avea de gând să mi le şi povestească, nu voia deloc să-mi destăinuie aceste mici amănunte. A luat întrebarea mea ca pe o lovitură directă pe care i-o dădeam în timp ce el se chinuia să se cațere afară din groapa ruşinii, şi a parat-o cu un braț țeapăn, spunând:

– Ce vrei să spui?

De parcă mai târziu avea să îşi amintească cum încercasem să-l lovesc sub centură sau cel puțin să-l provoc. Mai târziu nu i-a mai fost jenă să-mi povestească cum spălase podele într-o locantă prăpădită, dar asta s-a

întâmplat mult mai târziu. La momentul acesta, mi-a respins încercările. Înfipt în fotoliul negru, tare – zic „înfipt“ din cauza greutății pe care o câştigase – l-am văzut cum s-a concentrat să se aşeze – şi s-a apucat să îmi zică vreo două. A fost mai dur decât era cazul, ca un paşă suveran.

– Să nu crezi că am tăiat frunză la câini, mi-a spus. Lucrez la ceva. Şi cred că mă voi căsători foarte curând, mi-a zis, şi nu şi-a permis să zâmbească în timp ce făcea acest anunț sau să-l îndulcească în vreun fel.

– Când? Cu cine?

– Cu o femeie cu bani.

– O femeie? O femeie mai în vârstă?

Aşa am interpretat anunțul lui.

– Ei, dar ce ai, omule? Da, o să mă însor cu o femeie mai în vârstă. De ce nu?

– Pun gâtul că n-o să o faci.

Iată că era încă în stare să mă uimească, de parcă mai eram puştani.

– N-are sens să ne certăm, pentru că nu e bătrână. Are cam douăzeci şi doi de ani, din câte am înțeles.

– De unde ştii? Şi vrei să spui că nici n-ai văzut-o?

– Nu, n-am văzut-o. Ți-aduci aminte de fosta mea patroană, proprietăreasa? Ea îmi face lipeala. Am poza tipei. N-arată rău. E cam voinică, dar nici eu nu-s mai breaz. E frumuşică. Oricum, şi dacă n-ar fi, şi dacă proprietăreasa nu m-a mințit că e bogată – familia ei se pare că e plină de parale – o să mă însor cu ea.

– Eşti hotărât?

– Păi să ştii că da!

– Şi dacă nu-i place de tine?

– Las' că am eu grijă să-i placă. Ce, crezi că nu mă pricep?

– Poate că te pricepi, dar tot nu-mi place. E prea calculat.

– Calculat! mi-a spus cu o explozie de emoție. Ce vrei să spui cu asta? Mai rău mi-ar fi dacă aş sta în halul în care sunt acum. Văd mai departe de căsătoria asta. Nu mă mai încurc eu cu cineva care să mă tragă în piept. Toată lumea pe care o vezi în jur, cu excepția poate a unuia ca mine şi ca tine, e născută din părinți căsătoriți. Ce ți se pare excepțional sau minunat în asta, de să dai chiar aşa pe spate? Trebuie neapărat să te îndrăgosteşti ca un bou ca să fie o căsătorie perfectă? Cu ce o să te scutească asta de alte belele? Crezi că a ajutat pe cineva – pe toți tonții, proştii, netoții, schlepperii, tăntălăii, nerozii sau pe amărâții cât de cât mai răsăriți pe care-i consideri tu oameni de treabă? Toți sunt căsătoriți şi născuți din căsnicii, aşa că nu văd de ce trebuie să conteze chiar aşa de mult că Bob o iubeşte pe Mary care se mărită cu Jerry. Asta se întâmplă doar în filme. Nu vezi cum se tot codesc unii să se însoare din dragoste şi şi-o iau în bot rău din cauza asta? Pentru că în timp ce stau şi caută ce-i mai bun – şi cred că asta e în neregulă la tine – pierd tot ce au pe lume. E trist, e păcat, da' asta e.

Şi totuşi nu eram absolut deloc de acord cu ce spunea; şi vedea şi el asta. Chiar dacă nu m-aş fi putut pune pe lista activă de îndrăgostiți şi chiar dacă nu mai ardea în inima mea nici măcar sentimentul pe care-l nutrisem pentru Esther Fenchel. Recunoşteam chipul lui ca pe al unui om care n-avea dreptate. Mă gândeam că e prea înconjurat de zarva vieții ca să ia decizia potrivită. Mai mult, cărțile pe care le tot citeam – am văzut că Simon era conştient de contribuția lor la dezaprobarea mea şi ochiul lui le marca drept duşmani, şi că în privire avea şi un strop de dispreț. Dar nu puteam să neg sau să fiu neloial unor lucruri pe care le luam în serios şi cu care eram de acord în sinea mea în timp ce le citeam, doar pentru că cineva se uita chiorâş o dată la ele sau pentru că le disprețuia.

– În fond de ce ai atâta nevoie să-ți dau eu dreptate? Dacă într-adevăr crezi ce spui, n-ar trebui să te preocupe că sunt de acord sau nu.

– La naiba! mi-a spus, aplecându-se înspre mine şi privindu-mă cu ochi măriți. Nu te amăgi singur, puştiule. Dacă ai înțelege cum stă treaba, mi-ai da dreptate. Ar fi bine, dar nu-mi fac griji dacă nu poți. Şi în afară de asta, chiar dacă la momentul ăsta poate că nu e o bucurie pentru nici unul din noi, suntem la fel şi vrem aceleaşi lucruri. Aşa că, înțelegi.

Nu eram deloc de aceeaşi părere, şi asta nu din mândrie, ci doar din cauza faptelor. Văzând însă că el avea nevoie să fim la fel, am tăcut. Şi dacă vorbea despre partea misterioasă a naşterii noastre şi de faptul că organele noastre puteau primi semnale pe aceeaşi lungime de undă, atunci nu prea ştiam eu destule ca să îl contrazic.

– Ei, poate aşa o fi. Dar ce te face să crezi că fata asta şi familia ei or să te vrea?

– Care sunt calitățile mele? Păi, în primul rând în familia noastră nu sunt decât oameni chipeşi. Chiar şi George ar fi fost, dacă era normal. Bătrâna ştia treaba asta şi s-a gândit s-o folosim. Însă, pe lângă asta, nu am deloc de gând să mă căsătoresc cu una bogată, să trăiesc pe spinarea ei şi să nu fac nimic. Oamenii ăştia o să primească ceva în schimb. O să vadă că nu stau degeaba şi huzuresc. Că nici nu e genul meu. Îmi place să fac bani. Nu sunt omul care renunță la tot ce-şi doreşte imediat ce-şi dă seama care sunt lucrurile alea. Vreau bani şi când spun asta nu spun vorbe în vânt; şi ştiu şi ce să fac cu ei. Astea-s părțile mele bune. Aşa că nu văd de ce n-aş fi pe picior de egalitate cu ei.

Nu mă puteți ține de rău pentru că ascultam toate astea cu oarecare scepticism. Dar genul ăsta de lucruri e făcut de oameni care au o ambiție ieşită din comun să obțină aşa ceva. Nu-mi plăcea cum vorbea; de pildă, modul în care se lăuda că suntem arătoşi – suna de parcă am fi fost nişte tauri comunali. Totuşi, nu puteam decât să sper că o să-i meargă bine; nu avea o inimă aşa de largă încât să se poată folosi de ea.

– Hai să vedem poza.

O avea în buzunarul de la pantaloni. Fata părea destul de tânără, o fată zdravănă, cu o față drăguță. M-am gândit că era destul de arătoasă, deşi nu părea să aibă o fire deschisă, ci mai degrabă dificilă.

– E atrăgătoare, ți-am spus. Poate un pic cam voinică.

O chema Charlotte Magnus.

– Magnus? Nu scria asta pe camionul care îi livra lui Einhorn cărbuni?

– Da, ăla-i unchi-său, e băgat în afacerea cu cărbuni. Are câmpuri întregi. Şi taică-său are proprietăți întregi. Hoteluri. Şi tot felul de prăvălioare. O să cer şi eu o parte ca zestre.

– Văd că te-ai gândit la toate.

– Sigur. Lasă că-ți fac şi ție un rost.

– Ce, vrei să zici că trebuie să mă însor şi eu?

– Da, dar mai încolo, o să-ți găsim şi ție pe cineva. Între timp, ai să mă ajuți pe mine. Că trebuie şi eu să am familia mea. Mi s-a spus că sunt oameni care au grijă de ai lor. N-ar înțelege dacă le-aş spune că nu ținem unul de altul, trebuie să ne purtăm cum trebuie. O să te cheme la cină şi la alte chermeze, probabil o să facă o petrecere mare de logodnă. Doar nu te aştepți să mă duc la azil şi să-l aduc de acolo pe George? Nu, tu trebuie să fii prezent. Ne trebuie şi haine. Mai ai?

– Sunt la amanet.

– Du-te şi scoate-le.

– Şi cu ce bani, mă rog?

– N-ai deloc? Şi eu care credeam că faci nu ştiu ce afaceri cu cărți.

– Îi dau mamei tot ce câştig în plus.

Mi-a spus pe un ton iritat:

– Bine, n-ai decât să te porți prosteşte. O să am eu grijă. Am să fac rost de bani.

M-am întrebat cine mai era dispus să-i dea vreun ban. Poate că proprietăreasa. Oricum, câteva zile mai târziu am primit un mandat poştal de la Simon şi mi-am scos hainele de la amanet, după care a venit să împrumute unul din costumele mele pe care le purtam la Evanston. La scurt timp după aceea mi-a spus că făcuse cunoştință cu Charlotte Magnus. Şi credea că s-a îndrăgostit deja de el.

Capitolul XI

Acum există un timp întunecat precum Catedrala din Westminster în care o multitudine de obiecte nu se arată clar; sunt prea dense şi acoperite de o ploaie insulară, o pâclă de Marea Nordului, o vână a Tamisei. Întunecimea în care trebuie luate hotărârile – nu e doar locală; este aceeaşi întunecime care există până şi în atmosfera cea mai limpede a toridei Messina. Şi ce să mai vorbim despre temperatura înghețată a acestei ploi? Nu dezgheață prostia ce sălăşluieşte pe chipul uman, nici nu îndepărtează înşelătoria, nici nu preschimbă defectele, căci această ploaie este o emblemă a unei condiții împărtăşite de toți. Ea poate să spună că lucrul de care avem nevoie ca să îndulcim prostia sau să dizolvăm înşelăciunea este întotdeauna din belşug în jurul nostru şi ni se oferă insistent – o ofertă neagră din Charing Cross; un cenuşiu în Place Pereires unde vezi atâtea soiuri şi varietăți de ființe care se preumblă de colo colo în lichid şi ceață; un cafeniu din unitatea dreaptă ce caracterizează Wabash Avenue. Odată cu întunericul, ni se pune la dispoziție astfel elementul salvator care să conducă la o hotărâre, care să ducă la bun sfârşit toate ofrandele, pomenile şi prilejurile.

Casa în care locuiam în South Side era un cămin studențesc de unde se auzea clopotul universității, când nu era zgomot seara, şi avea o plinătate medievală înghesuită, de locatari închişi între patru pereți, fețe la fiece fereastră, fiecare petic fiind ocupat. Aveam aici câțiva clienți pentru cărțile mele şi chiar câțiva prieteni. De fapt îi cunoşteam pe toți datorită faptului că Owens, bătrânul velş care era îngrijitorul căminului, mă punea să răspund la telefon şi să împart poşta, în gaura îngustă şi lustruită pe care o numeau hol. Făceam asta în schimbul chiriei. Şi în timp ce sortam scrisorile, n-aveam cum să nu citesc adresele expeditorilor sau ce scria pe cărțile poştale şi, trăgând de un clopoțel prin care îi chemam pe oameni la telefon, n-aveam cum să n-aud conversațiile acestora, căci nu exista o cabină telefonică. Şi Owens trăgea cu urechea, şi el şi soră-sa necăsătorită care era menajera căminului; uşa sufrageriei lor stătute era tot timpul deschisă – mirosul de la bucătărie acoperea toate celelalte mirosuri ale casei –, iar eu, aflat la postul meu într-un balansoar de răchită câte două ore în fiecare seară, le contemplam siesta, stâlpii pătrați de nuc, milieurile de dantelă scrobită

scăpată de sub control, obiectele de sticlă inspirate parcă de ochii de insectă, detaliile circumvolute ale ferigii ce părea să aibă un gât de vioară subțire, dar şi frunze înfoiate, picturile cu fructe, duritate deplină pe fundalul libertății, plus rotocoalele farfuriilor albastre din jurul lemnăriei. Cu asemenea echipament care construia un adevărat arsenal al opiniilor lor – să nu uit cumva să pomenesc de suporturile pentru sticlăria de Buffalo atârnate pe trei lanțuri –, ei demonstrau că se află acolo şi nu intenționează deloc să plece. Locatarii lor erau în trecere, motiv pentru care frații Owens aveau probabil nevoie de astfel de obiecte din care să-şi întocmească un cămin şi acest lucru era făcut foarte clar.

Clem Tambow îşi făcuse obiceiul să mă viziteze. Tatăl lui, bătrânul politician, murise, iar Clem şi fratele lui, care era acum dansator de step în echipa de turneu a lui Loew, împărțiseră între ei polița de asigurare. Clem nu voia să spună cât moştenise, dintr-o stranie decență personală sau poate din superstiție. Dar se înscrisese şi el la universitate, la secția de psihologie, şi locuia aproape.

– Ce părere-ți faci despre faptul că bătrânul mi-a lăsat nişte bani? mi-a spus el râzând, încercând să îşi ascundă gura mare şi dinții cariați – avea încă ochii aceia cu pupile mari şi o claie de păr blănos pe ceafă, ca de copil; şi a continuat să-mi povestească ce amărât e că arată rău, exprimându-şi sumbru amărăciunea că are un nas aşa urât, dar întrerupându-şi tânguielile cu hohote puternice de râs, mişcându-şi brusc mâna ca să îşi oprească trabucul să nu cadă jos. Acum că avea bani purta un set de trabucuri Perfecto Queen în buzunarul de la piept.

– Nu l-am apreciat cum trebuie pe babac. Eram de partea maică-mii trup şi suflet. Zău că da. Şi încă aş mai fi, dar a îmbătrânit prea tare. Nu mă mai pot amăgi, mai ales că în ultima vreme am citit şi eu nişte cărți de psihologie.

De câte ori pomenea de psihologie, îl umfla râsul.

– Sunt în campus la vânătoare de păsărici.

Şi apoi, cu oarecare melancolie:

– Acu’ că am parale, nu strică să mă uit în jur. Altfel n-aş fi avut nici o şansă, cu gura asta de peşte şi cu nasul pe care-l am. Dar fetele cu educație nu se uită numai la fizic, şi nici nu se aşteaptă să cheltui prea mult cu ele.

Nu voia să se considere student; era un fel de musafir care plăteşte o taxă; juca poker în subsolul de la Drept şi biliard la Clubul lui Reynold şi se ducea la o agenție de pe Fifty-third Street ca să parieze pe cai. Dacă mergea la vreun curs îl apuca hăhăiala în amfiteatrul mare, Kent, ori de câte ori auzea cea mai mică glumă făcută de profesor sau pur şi simplu din cauza veseliei lui nemărginite.

– Dar, îmi explica el, găgăuță ăla îi tot dădea cu nu ştiu ce prostii comportamentiste, că nu gândim decât în cuvinte şi deci înseamnă că procesul de gândire trebuie să aibă parțial loc în gât, în corzile vocale – a numit asta „subvocalizare inhibată“. Aşa că i-a apucat curiozitatea să vadă cum e cu muții şi au adunat câțiva şi le-au pus clopoței de gât şi s-au apucat să le citească silogisme. Dar teoria le scăpa printre degete pentru că bineînțeles că ăia vorbeau cu mâinile. Aşa că le-au pus mâinile în ghips. Când a ajuns aici cu povestea m-a apucat râsul – hă, hă, hă! Şi mi-a spus să ies afară.

Clem povestea asta cuprins aproape de convulsii, cum i se întâmpla de atâta jenă şi timiditate, izbucnind apoi într-un alt hohot de râs. Hă, hă, hă! După care se înroşea de încântare. Apoi iar se înnegura, îşi aducea aminte de propriile necazuri, cum nu fusese el dăruit de mama natură. Am încercat să-i spun că n-are dreptate şi că nu era cazul să încerce să se revanşeze în nici un fel. Se afla în deplinătatea puterilor lui de mascul şi avea o înfățişare foarte virilă în ciuda exagerărilor, cum era de pildă mustața sau vipuşca pantalonilor de la costumele de 22.50 de dolari pe care le achita puțin câte puțin – avea bani, dar tot prefera să plătească în rate. Mi-a spus:

– Nu trebuie să încerci să te porți frumos cu mine, Augie. N-ai de ce.

Uneori avea aerul unui unchi care întovărăşeşte un nepot de o vârstă apropiată. Îşi cultiva aerul de om între două vârste. Se hotărâse să încerce să placă femeilor care preferau bărbații cu experiență; un unchi libertin, nițel uzat, cu un ton oareşicum amar. Şi asta era imaginea pe care încerca să o sugereze.

– Ei, şi tu, Augie, ce-i cu tine? mi-a zis. De ce-o freci pe-aici? Ai atâtea posibilități că nu ştii ce să faci cu ele. Problema cu tine e că eşti mereu în căutarea unui mentor. Acuma văd că eşti prieten la toartă cu mexicanul ăla. De ce încerci să te ții deoparte de viață?

– Cum adică?

– Nu ştiu. Dar stai aicea în scaunul ăsta de răchită, capul nu te doare, cu o carte la sân, laşi timpul să treacă pe lângă tine când ai avea un milion de chestii de făcut.

Clem avea o idee foarte cuprinzătoare despre lucrurile pe care merita să le ai, lucru foarte natural dacă stai să te gândeşti cât de tare îl amăra şi îl supăra să se gândească la faptul că n-are acces la ele. Ştiu că în primul rând se referea la bani, la admirație, la femei care nu-ți puteau rezista, atât erau de îndrăgostite. La fructele norocului. Era tulburat de existența acestor miriade de lucruri şi trebuie să recunosc că uneori treceam şi eu prin starea asta. Îmi tot spunea că ar trebui să plec în altă parte, că măcar ar trebui să exersez plecarea, că ar trebui să mă concentrez să mă fac indispensabil, nu să mă țin deoparte, ci să fiu energic, absolut, băgăcios. Şi desigur că aveam şi eu resursele mele care abia aşteptau să fie canalizate spre ceva grandios. Nu puteam să fac să-mi strălucească steaua individualității care, întețită repetat, să devină un soare al universului peste care scânteiază – dar pe care nu îl încălzeşte neapărat, ci doar îl inundă cu o lumină plutarchiană. Să mă fac indispensabil, da, asta ar fi ceva minunat; dar cum, făcând pe băiatul lui Phoebus? Nici nu mă puteam gândi la aşa ceva. Niciodată nu încercasem să mă autodepăşesc. În orice caz, când cineva ca Clem mă îndemna şi mă lăuda, nu ascultam cu prea mare atenție. Aveam eu propriul meu sistem de îndemnuri. Nu era infailibil, însă permitea greşeli suportabile.

Clem nu încerca să mă aiurească atunci când aborda subiectul ăsta aşa de important, deşi scopul lui principal nu era să-mi vorbească atunci când mă vizita. Nu era acolo să mă îmboldească de la spate sau să îmi dea veşti despre Jimmy Klein, care era deja căsătorit, făcuse un copil şi lucra într-un magazin; sau despre fratele lui care încerca să-şi croiască drum pe scenele mari de pe Broadway. Venea pentru că îi trăgea clopotele unei fete pe nume Mimi Villars care locuia acolo.

Mimi nu era studentă; servea la mese într-o cantină studențească de pe Ellis Avenue. O observasem şi eu cu admirație, fiind poate mai în măsură s-o judec, întrucât n-aveam nici un gând să mă bag în patul ei. Era foarte blondă, îmbujorată, cu o frumusețe dură, o față de pekinez, sprâncene lungi care erau continuate cu un creion subțire spre frunte în sus, de parcă erau codițele euglenei verzi, săltând din conturul lor natural către urechiuşele ei mici şi blonde care trebuiau căutate cu atenție printre zulufi, cu o gură mare, care denota un suflet cu pofte imense, nestăvilit; spunea tot ce avea chef, nepunându-şi nici un moment problema că i-ar putea sta ceva în cale. Avea şolduri prelungi şi înguste, bustul generos şi purta fuste pe corp şi pulovere şi tocuri înalte care le confereau un arc de nerăbdare încordată muşchilor din josul gambelor ei; avea un pas mărunt şi frumos şi un râs violent, total şi critic. Nu-mi prea amintea de Willa de la Symington, tot chelneriță şi ea. Willa, pe care eu personal o preferam, această fată de la țară – cred că aş fi putut să fiu perfect fericit împreună cu Willa şi să trăiesc toată viața într-un orăşel de provincie dacă aş fi avut şansa s-o fac. Sau, oricum, asta e ceea ce-mi spun acum când îmi aduc aminte.

Mimi era din Los Angeles. Taică-său fusese actor în filmele mute. Vorbea de el de câte ori voia să ne explice cât de tare ura englezii. Venise inițial la Chicago să studieze, dar fusese exmatriculată pentru că încălcase limitele decenței în holul de la Greene Hall. Era făcută să fie smotocită. Nu te îndoiai nici o clipă că ar fi fost capabilă de asemenea ofensă, dacă într-adevăr avusese loc vreuna; cât despre pedeapsa primită, aceasta făcea subiectul favorit al umorului ei feroce.

Ştiam că Clem n-avea nici cea mai mică şansă cu ea. Motivul îmbujorării ei nu se datora nici unei sănătăți de fier, nici unei firi emotive: dragostea avea clar ceva de-a face cu asta. Printr-o coincidență, iubitul ei era unul din clienții pe care mi-i transferase mie Padilla, un tip pe nume Hooker Frazer, care era asistent la catedra de ştiințe politice. Era un tip cu care se negocia greu, căci mereu comanda cărți rare, ieşite din circulație. Două volume din Voința de putere a lui Nietzsche mi-au dat teribil de furcă, căci se aflau închise într-o vitrină de sticlă la anticariat; i-am mai făcut rost şi de Hegel, Principiile filosofiei dreptului, precum şi de ultimele volume din Capitalul de la librăria de cărți comuniste de pe Division Street, de Autobiografia lui Herzen şi de ceva de Tocqueville. Se târguia aprig, aşa cum şi vorbea de

altfel, cu o concizie neobişnuită, şi era un tip de care universitatea ar fi trebuit să fie mândră, cu privirea lui înaltă şi liberă de om inteligent, care se proptise din timp pe un eşafodaj înălțat dintr-o practică a gândirii, un tânăr Calhoun sau un om de stat deja, cu spații clare şi albastre ce indicau consistență riguroasă şi un rid timpuriu, ca semnele lăsate pe hârtie de seismograf. Nu era unul dintre acei tipi înalți despre care gândeşti că fac parte dintr-o categorie ce funcționează pe baza unui principiu mecanic diferit, dar nu se mişca cu stângăcie, deşi avea o postură relaxată. Faptul că locuia în Burton Court, asemeni unui nou Hristos sau unei Magdalene, şi avea statutul de profesor universitar, acea stare de grație a becherului cărturar, care mă cucerea din start. Pe Padilla îl lăsa rece, cu nasul lui țeapăn de mumie din Gizeh şi peticele livide ale ochilor, cu cripta îngustă a umerilor şi a spatelui şi pasul lui dur şi iute de pe lespezile ce deveneau venerabile cu fiecare clipă care trecea. Manny venea dintr-o mahala de munte şi avea o dispoziție ce nu se ancora în nici o cultură. Nu se lăsa cine ştie ce impresionat de valorile Lumii Vechi.

Dar Hooker Frazer era drăguțul lui Mimi Villars şi, văzându-i împreună pe scările casei lui Owens, i-am admirat, căci amândoi erau aşa de bine făcuți, ea ardeiată şi plină de foc, necenzurându-şi vorbele de dragul nimănui, iar el aşa de distins încât ai fi zis că era descendentul direct al omului Cro-Magnon – desigur, cu diferențele de rigoare, inclusiv cu dezordinile provocate de modernitate. Avea un temperament care nu i se potrivea, care nu se armoniza cu calmul şi chiar aerul trufaş afişat. Adesea ținea dinții încleştați, iar nasul lui drept se sfârşea într-o avântare nervoasă care probabil provenea din caracterul său, mai degrabă decât din moştenirea genetică. Dar chiar şi Padilla, care nu-l plăcea prea mult, spunea că e muy hombre, un bărbat remarcabil. Padilla nu-i ierta însă condescendența pe care ne-o arăta nouă; mie, mai mult decât lui, căci Frazer era conştient că Padilla era un geniu în fizica matematică. Dar ne vorbea amândurora cu „domnule“, de parcă era absolvent de la West Point, şi ne trata de parcă eram nişte borfaşi simpatici. De parcă el nu cumpăra marfa furată de la noi. Îmi spunea: „Domnule March, sunteți atât de bun să faceți un drum până în oraş şi să deposedați deposedanții de un exemplar în bună stare al lui Esprit des lois? Am observat zilele trecute unul la Argus“. Râdeam cu voce tare la auzul amestecului de limbaj pompos şi revoluționar combinat cu accentul

lui rafinat de Tennessee. La început păruse să mă considere un netot agreabil şi mă tot tachina în legătură cu tenul meu.

– Oricine v-ar vedea ar spune că v-aţi petrecut timpul pe păşune, nu în aerul închis al librăriilor, domnule March, aşa de roşu în obraz sunteţi.

Mai târziu s-a arătat mai grav şi mi-a oferit exemplare vechi din ziare şi reviste comuniste şi trotkiste – avea maldăre întregi, grămezi, teancuri în cameră, în tot felul de limbi; primea tot felul de jurnale şi buletine. M-a invitat chiar să audiez un curs de-al lui, dar e posibil să fi făcut asta pentru că eram sursa lui de cărţi ieftine; îi dădeam şi pe credit, şi voia să păstreze o relaţie bună cu mine. Pe Padilla l-au apucat pandaliile când a auzit că-i dau cărţi fără un sfanţ în avans; am zis c-o să se repeadă la mine şi-o să mă pocnească cu pumnul lui slăbănog, cu degete prelungi; a urlat la mine: „Bobo!“ şi „Nătărău de gringo!“ Şi i-am spus că nu-i dau pe credit mai mult de douăzeci şi cinci de dolari. Era o minciună, ca să-l liniştesc; tipul deja îmi datora mai mult de patruzeci. „La dracu’! Eu nu i-aş da nici o para. În felul ăsta îţi arată că se crede mai bun decât tine“, mi-a spus Manny. Dar pe mine nu mă afecta. Poate că îmi făcea mult prea multă plăcere să îi duc cele câteva cărţi lui Frazer de dragul şansei de a petrece o jumătate de oră în atmosfera camerelor lui şi de a-l auzi vorbind. Deseori furam două exemplare din ce-mi comandase, de curiozitate, ca să citesc şi eu unul, şi astfel am petrecut nişte după-amiezi plicticoase şi grele.

Nu m-am învinovăţit nici un moment că aruncam cât colo cărţile care nu îmi permiteau să le citesc cu fervoare, pentru că nu-mi ofereau oricum nimica şi, de altfel, îl urmam pe Padilla în asta, care-mi spusese să nu-mi bat capul dacă lucrurile nu veneau de la sine. În definitiv, nu mă specializam încă în ceva anume, ci doar încercam una-alta.

Dar a trebuit să-i spun lui Clem că n-are nici o şansă să pună mâna pe Mimi Villars.

– De ce, m-a întrebat, pentru că sunt aşa urât? Credeam că e genul căreia nu-i pasă de cum arăţi. E o tipă căreia îi place tăvăleala.

– N-are nici o legătură cu înfăţişarea ta. Are deja pe cineva.

– Ce, şi crezi că nu o să mai vrea şi pe altul? Habar n-ai.

Aşa că a continuat să spere cu încăpățânare şi venea în vizită la mine, curat şi proaspăt bărbierit, cu pantofi mari şi negri, strălucitori, purtându-se cu galanteria lui deprimată, pe care o exersa până şi pe mine, nemailipsindu-i decât un guler de dantelă şi o sabie ca să fie un demn urmaş al regilor exilați din familia Stuart – acea dramă greoaie a plictiselii sale. Dar blănița electrică şi zbârlită a părului copilăros de pe ceafă şi lucirea umedă a albului ochilor şi acel hă-hă-hă! al lui spuneau cu totul altă poveste despre el. Eu unul mă bucuram de compania lui. Însă bineînțeles că nu-i puteam povesti tot ce ştiam despre Mimi. Nu numai pentru că citeam cărțile poştale şi ascultam fără să vreau convorbirile telefonice; ci pentru că Mimi nu dădea două parale pe discreție. Ducea o viață deschisă şi odată ce-şi dădea drumul la gură, n-o mai reținea nimic. Frazer îi mai trimitea uneori câte un bilet în care contramanda o întâlnire şi o apucau dracii, şi se descărca cu voce tare, spunându-mi furioasă în timp ce trăgea cu râvnă de catarama genții.

– Dă-mi un pistol!

Iar lui, la telefon, îi zicea:

– Laş nenorocit ce eşti, nu poți naibii să-mi dai un telefon să-mi spui de ce nu mai vii? Nu îmi mai vinde toate gogoşile alea că lucrezi la teză! Ce făceai mă rog pe Fifty-seventh Street astă-noapte cu umflații ăia? Nu ziceai că lucrezi la teză? Cine naiba sunt? Unul arăta a poponar englez, las' că l-am dibuit eu! Nu-mi spune mie că nu înțeleg. M-am săturat de aiurelile tale, nu ştii decât să predici!

Iar în timpul pauzelor pe care le făcea să-şi tragă răsuflarea, auzeam glasul lui continuând măsurat în timp ce şedeam tolănit în balansoar şi îi ascultam. Şi apoi se ițea încheietura butucănoasă a lui Owens care apuca uşa şi o trântea. Puțin îi păsa ce făceau locatarii la ei în cameră, dar nu îi convenea deloc s-o audă înjurând la el în sufragerie – şedea acolo pe canapeaua lui de piele, care scârțâia ca zăpada afânată; iar sunetele pe care le scotea erau cele făcute de respirație, când te aflai aproape de el, şi, dacă erai mai departe, de mişcarea pe care o făcea ca să-şi schimbe poziția.

– N-ai să mă vezi pe mine căzută în genunchi, erau ultimele cuvinte ale lui Mimi către Frazer şi când trântea telefonul în furcă cu cruzime era ca atunci când un muzician lasă capacul pianului după ce a făcut corzile să sune furtunos într-o bucată de maximă dificultate, fără cea mai mică ezitare sau eroare.

Să sfâşie un petic din calmul iubitului ei reprezenta culmea plăcerii. Îmi spunea atunci:

– Dacă nemernicul mă sună, spune-i că am ieşit înjurând.

După care, aştepta totuşi s-o sune.

Însă ce m-a făcut să fiu sigur că nu o interesa Clem în nici un fel, cel puțin la momentul respectiv, a fost faptul că în ultima vreme Frazer începuse să sune regulat şi că ea cobora agale să-i răspundă după ce o sunam. El, ştiind că eu sunt cel care răspunsese la telefon, spunea:

– Domnule March, nu puteți s-o convingeți să se grăbească?

La care îi replicam:

– Pot să încerc, dar, ştiți, nu sunt regele Canute.

Şi lăsam să atârne de fir ghioaga receptorului.

– Ce vrei? erau primele ei cuvinte în timp ce îşi lăsa țigara aprinsă pe cuşca telefonului. N-am timp să vorbesc cu tine. Sunt ruptă. Dacă vrei să vezi cum mă simt, n-ai decât să vii încoace şi să mă întrebi în persoană.

Şi apoi, cu mina aceea bucuroasă şi nechibzuită în care parcă invita mânia:

– Bine, dacă nu-ți pasă, nici mie nu-mi pasă. Nu, nu m-am cumințit încă, dar nu-ți face griji, n-o să trebuiască să te însori cu mine. N-aş lua un bărbat care habar n-are ce e dragostea. N-ai nevoie de o nevastă, ci de o oglindă. Ce?! Ce vrei să spui, cum adică banii! Tu îmi datorezi mie patruzeci şi şapte de dolari. Nu-i nici o problemă. Puțin îmi pasă pe ce s-au dus. Dacă dau de greu, am eu grijă de mine. Da, sigur că le datorezi tuturor bani. Ia nu mă

mai vrăji pe mine. Spune-i-o lu' nevastă-ta. Că e fraieră şi crede tot ce-i îndrugi.

Frazer nu divorțase încă de prima nevastă, de care îl salvase Mimi sau cel puțin aşa suna versiunea ei.

– Ți-aduci aminte de un film numit Insula doctorului Moreau? E despre un savant nebun care făcea oameni din animale. Şi ei numeau laboratorul „Casa durerii". Ei bine, trăia cu nevastă-sa exact ca unul din animalele astea, mi-a spus ea mie odată, vorbind de halul în care-l găsise la începutul relației lor. Tipa asta avea un apartament – nu-ți vine să crezi că un om ca Hooker putea să trăiască acolo; orice-aş crede eu despre personalitatea lui, e inteligent, are idei; când era comunist l-au ales să se ducă să studieze la Institutul Lenin, unde pregătesc lideri naționali precum Cachin sau Mao; n-a mai ajuns pentru că l-au expulzat din cauza problemei cu nemții. Ei, în apartamentul ăsta erau covoraşe de mătase până şi-n baie, de te apuca spaima să intri acolo încălțat. Nici un bărbat nu e în stare să mai producă ceva dacă locuieşte în asemenea loc. Femeile sunt o pacoste, Augie, îmi declara ea cu furia ei caracteristică şi plină de umor. Nu, nu-s bune la nimic. Ele doar vor un bărbat în casă. Aşa, să fie acolo. Să şadă pe scaunul lui. Se prefac că ascultă ce crede şi ce spune el. Că e despre guvern, despre astronomie... aşa că îi dau apă la moară şi se prefac că le pasă de partide, de stele. Îi corcolesc pe bărbați şi nu le pasă nici un pic ce joc joacă atâta vreme cât au bărbatul lor în casa lor. Dacă bărbatul ăla e socialist, sunt şi ele socialiste, ba chiar mai înfocate decât el, şi dacă cumva devine tehnocrat, hop şi ele, primele – sau cel puțin aşa îl fac să creadă. Dar lor nu le pasă de fapt decât să aibă acel bărbat în casă şi nici că dau doi bani pe ce pretind că sunt. Şi nici măcar nu e o problemă de ipocrizie, e ceva mult mai subtil. E faptul că ai pus mâna pe bărbatul ăla.

Cu lucruri din astea – şi spunea multe – încerca Mimi să te dea gata. Dacă le spunea suficient de des, presupun că ajungea să le creadă şi ea. Credea cu ardoare în cuvinte, în vorbă, şi dacă putea să te convingă, atunci ajungea şi ea să creadă în ce-i dicta inspirația de moment. Şi când se apuca să vorbească, împrumutase anumite metode de la Frazer – acea strategie personală de vorbitor în for care nu părea să sune întotdeauna cum trebuie într-o conversație intimă: el, cu genunchii lui lungi răşchirați, cu coatele

aşezate pe ei, cu mâinile împreunate, cu o căutătură perfect onestă şi, ca o garanție în plus că va vorbi pe şleau, cu cărarea dreaptă şi albă a părului său nisipiu. Mimi îi urma stilul întocmai, pe cât putea ea, şi avea o manieră mult mai noduroasă în pasiunea ei, precum şi viteza pe care o obții dintr-o valvă bine strânsă şi o presiune maximă.

Era aşa cum mă caracterizase Einhorn pe mine, veşnic potrivnică; numai că ea spunea lucrurilor şi neajunsurilor pe nume, era o atacantă acolo unde eu aveam alte strategii, era temperamentală şi nu mă convingea. Nu credeam că are dreptate doar pentru că era emfatică.

– Ei, îmi spunea ea, dacă nu eşti de acord cu mine, de ce nu spui nimic? De ce nu spui ce crezi în loc să respingi ce zic eu cu un rânjet? Încerci să te arăți mai prost decât eşti şi nu-i cinstit. Dar dacă eşti mai deştept, de ce nu vorbeşti?

– Nu, îi spuneam. Nu ştiu. Dar nu-mi plac ideile astea josnice şi când le spui te înrobeşti lor, devii sclava lor. Vorbele sunt în stare să te tragă unde nu vrei, să te convingă de lucruri pe care nu le crezi adevărate.

Ea a luat asta ca şi cum aş fi criticat-o aspru pe ea, ceea ce nu era adevărat, şi mi-a răspuns tăios, cu un fel de fricțiune electrică de blană de pisică şi o uitătură fioroasă.

– Vai, eşti un bleg patetic! Nici măcar nu eşti în stare să te indignezi cum trebuie – Doamne Dumnezeule, până şi o vacă arată mai indignată decât tine. Şi ce vrei să spui cu părerile josnice? Ce, vrei să ai păreri nobile când vorbeşti despre gunoi? Da' ce mama naibii vrei să fii, trandafir între gunoaie? La dracu', nu! Dacă un lucru e rău, e rău, şi dacă îți place, nu-l pupi pe furiş.

Mi-a trântit-o de la obraz că nu mă înfuriam îndeajuns când auzeam lucruri abominabile sau că nu mă arătam conştient de ele destul, că nu ştiam câte morminte sunt sub tălpile mele, că îmi lipsea dezgustul, că nu eram destul de vehement împotriva ororilor sau mâniat de escrocherii. Dintre care, cea mai oribilă era aceea că se plătea un preț groaznic pentru ceea ce ar fi trebuit să reprezinte un schimb drăgăstos între două trupuri şi fundamentul tuturor lucrurilor adevărate de pe lumea asta. Femeile care erau de vină

pentru asta erau mult mai rele decât curvele. Şi cred că au apucat-o furiile împotriva mea în timpul conversației ăsteia şi pentru că nu îi țineam cum trebuie piept când vorbea despre asta, ci zâmbeam la ideea unor neveste ticăloase doar pentru că erau nişte biete femei slabe. Eram prea indulgent cu ele, cu paturile care întâi erau neatinse şi apoi otrăvitoare pentru că stăpânelor lor le stătea gândul doar la puterea cuceritoare a mătăsii împletite sau a diftinei, la sufocarea luminii cu ajutorul perdelelor şi la decolorarea burgheză a bărbatului care s-a aventurat să se aşeze pe tapițeria mobilei din salon, întrucât aceste lucruri nu mi se păreau atât de periculoase pe cât ar fi trebuit, eram, în ceea ce priveşte subiectul ăsta, oricum, un cretin în ochii ei, unul care era în stare să fie împiedicat, legat de mâini şi de picioare, în acea secreție albicioasă a păianjenului şi paralizat în interiorul edificiilor de siguranță ale femeilor. Ea îl eliberase pe Frazer de acolo. Căci el merita să fie salvat.

Şi aici vedeam ce preț punea ea pe inteligența unui bărbat. Dacă el nu respira cel mai rarefiat aer al efortului şi nobleței, atunci îi dorea o moarte comună în norul toxic al existenței cotidiene, legat de slujbă, fierbând în suc propriu în magazinul liniştit, disperat, fără putere de a recunoaşte cătuşele căsătoriei, fără speranță, sau îi dorea starea obişnuită a resentimentului care zămisleşte bube neştiute în inimă sau bulbi ai unor flori carnivore. Avea un standard înalt, absolut şi prefera ca oamenii să nu-l atingă din suferință, viciu, pentru că ar fi fost criminali sau pervertiți sau cu impulsuri lunatice. Am ajuns s-o cunosc mai bine şi am aflat că era şi hoață pe deasupra; îşi fura hainele din raioanele de îmbrăcăminte, fura la greu, de vreme ce-i plăcea să fie bine îmbrăcată, şi chiar fusese arestată, dar îi dăduseră drumul. Metoda ei era să pună pe ea mai multe straturi de haine în cabina de probă, şi chiloți şi combinezoane; şi reuşise să scape de închisoare pentru că-l convinsese pe psihiatrul curții judecătoreşti că ar avea bani să plătească, numai că era lovită de cleptomanie. Era mândră de asta şi mă tot îmboldea să procedez şi eu la fel dacă mă vor prinde cumva – ştia desigur că ciordeam cărți. Mai era un lucru, de care nu era la fel de mândră. Cam cu un an în urmă, noaptea târziu, când tocmai trecea pe o alee spre Kimbark Avenue, un hoț încercase să-i ia gentuța şi ea îl lovise între picioare, îi luase arma după ce el o scăpase pe jos şi îl împuşcase în picior. Se simțea foarte prost când îşi amintea asta şi ori de câte ori vorbea despre acest episod, începea să-şi mişte nervos mâinile, încercând să-şi înconjoare talia – o talie

mică: atrăgea atenția la circumferința ei mică purtând centuri late –, iar tenul ei se îmbujora şi mai tare, de ziceai că a făcut scarlatină. Încercase să intre în Spitalul Bridewell să-l vadă, dar n-o lăsaseră.

– Bietul om, spunea ea şi simțea mustrări de conştiință că fusese prea repezită şi pripită, o apuca mila pentru acest puşti care bântuia la capătul unei alei înarmat cu o jucărie a deciziilor rapide. Pentru că banii din tâlhării pot fi foarte puțini şi te poți bucura de ei imediat, dar e cu totul altceva să pui pe cineva să facă exact ce îi spui. Mai ales dacă e vorba să ataci femei. Ea nu interpreta acest lucru ca pe o laşitate a celui care o atacase, ci ca pe o marcă specială a unui semnal de dragoste lipsit de subtilitate, faptul că un copil al străzii se chinuia să-şi controleze instinctele şi că nimănui, nici măcar providenței, nu-i păsa de el nici cât de un animal din codru care măcar se lăsa în voia legilor naturii. Şi trebuise să meargă la proces şi să depună mărturie, să explice de ce îl împuşcase. Însă nu a vrut să depună plângere împotriva lui şi a încercat să îi spună câteva lucruri judecătorului, dar n-a fost lăsată. Aşa că băiatul a primit cinci ani pentru jaf armat, şi acum îi trimitea pachete şi scrisori. Nu pentru că i-ar fi fost teamă că o să-i facă rău când avea să iasă de acolo, ci dintr-un sentiment de vinovăție.

De data asta nu „rămăsese“, cum zicea ea. În cele din urmă a fost în stare să-i dea lui Frazer veşti mai bune. Dar l-a făcut să aştepte o groază. Voia să-l vadă cum se perpeleşte sau să-i dea nişte lecții, să-l învețe să-şi facă griji din cauza ei, nu dintr-a lui. Nu îi făcea viața uşoară. Ştia că legătura lor e inegală, că ea ține la el mai mult decât ținea el la ea sau la oricine altcineva. Dar el nici n-avea vocația dragostei, cum o avea ea. Iar ea era extrem de severă şi exaltată când era vorba de asta. Ar fi fost în stare să locuiască şi în deşert din dragoste, să mănânce lăcuste.

Lucrul pe care am început să-l învăț de la ea era de maximă importanță; şi anume, că fiecare trebuie să aibă grijă să-şi împartă destinul cu alții. Sau să încerce măcar. S-ar putea spune că ar fi trebuit să ştiu asta dinainte. Da, şi poate că ştiam deja, căci altfel bunica Lausch sau Einhorn sau soții Renling ar fi avut mai mult succes cu mine. Dar niciodată n-am simțit lucrul ăsta mai clar ca atunci când am văzut-o pe Mimi Villars, al cărei trup era centrul ei de recrutare şi care în modul cel mai vizibil îşi elibera propria ei garanție, licență, diplomă, afirmând ce reprezintă, şi nu avea un loc normal în care

să-şi desfăşoare legitim activitatea, precum un magazin, un birou, o familie sau un club pe undeva, ci punea totul la bătaie prin voința ei nemăsurată de a încheia târguri, prin rațiunea ei cumplită şi vocea ei încăpățânată. Cred că probabil recunoscuse – şi cum oare să nu fi simțit o durere ascuțită din cauza asta? – contradicția pe care convingerile puternice o aduceau unei credințe atât de acerbe în dragoste ca a ei. Dar învelişul gros al rezistenței universal organizate făcea acest lucru inevitabil. Ei, şi acesta era un destin pe care îl puteai împărtăşi cu alții, plus un strat ascuns de amărăciune.

La sfârşitul verii eram deja prieteni apropiați şi Tambow ne bănuia că suntem împreună. Dar nici nu se punea problema, ci era doar rodul imaginației lui invidioase – nu că mi-ar fi purtat omul pică – susținută de aparente mici dovezi, ca de pildă faptul că ea venea la mine în cameră doar cu juponul pe ea. Asta se întâmpla pentru că locuiam pe acelaşi etaj. Intra şi la Kayo Obermark la fel – împărțeam toți trei podul; era doar familiaritatea conviețuirii; şi chiar dacă un aer provocator nu lipsea niciodată, acesta provenea mai mult din exercițiu continuu, ca în cazul violonistului care are o minge de cauciuc în buzunarul pardesiului când merge cu trenul la concert şi acest lucru, cel mai important, nu-i părăseşte nici o clipă conştiința, de-a lungul şinelor şi peisajelor cu suişurile şi coborâşurile lor. Nu, venea să împrumute o țigară sau să ia ceva din dulap unde-şi ținea mulțimea ei de rochii. Sau doar să stea de vorbă.

Aveam acum mult mai multe lucruri de discutat, căci încet-încet descoperisem că mai aveam ceva în comun. Acest lucru se datora oacheşului Sylvester căruia îi distribuiam pe vremuri pliantele de cinema şi care încercase să-l racoleze pe Simon în gruparea comunistă. Acesta nu-şi mai terminase studiile la Institutul de Mecanică. Spunea că nu mai are bani şi sugerase că ar fi fost trimis să îndeplinească o sarcină politică în altă parte, dar toată lumea credea că pur şi simplu nu mai făcuse față. Indiferent de realitate, el locuia acum în New York şi lucra la metrou, era consultant tehnic sau ceva de genul ăsta. În stația de pe Forty-second Street. Părea că îi priesc ocupațiile în întuneric şi deja acest lucru îşi spunea cuvântul, căci căpătase un ten pământiu şi întunecat, cu obraji supți şi ochi răniți de griji, arătând a turc din cauza pielii îngroşate, a efortului continuu şi a crețurilor din jurul ochilor, probabil, pe care şi-i mijea să zărească mai bine butoanele rubinii şi verzi ale pupitrului de comandă – acolo şedea el, la masa de

desen, copiind planuri şi citind pamflete în pauză. Fusese, ca şi Frazer, exclus din Partidul Comunist. Îl acuzaseră de stângism infantil şi deviaţionism troţkist – aceşti termeni îmi sunau ciudat rău şi era şi mai ciudat că cineva ar fi putut crede că-i înţeleg. Acum făcea parte din alt partid, al susţinătorilor lui Troţki, şi era încă bolşevic şi mi-a mărturisit că era tot timpul în misiune, mereu îi dădeau ceva de făcut, şi că nu putea merge nicăieri fără să primească învoire de la şefii partidului. Chiar şi când se întorcea la Chicago, sub pretextul că îşi vizitează tatăl, bătrânul pe care bunica îl poreclise „Brutarul“, era în misiune, şi anume trebuia să-l contacteze pe Frazer. Aşa că mi-am dat seama că noul partid încerca să-l recruteze pe Frazer. M-am nimerit în spatele lui într-o zi, când mergeam pe Fifty-seventh Street. Sylvester târa după el o servietă burduşită şi îşi ridica privirea spre Frazer, vorbind extrem de încet pe un ton cu accente politice, în timp ce Frazer privea deasupra capului său cu o gravitate detaşată şi cu mâinile strânse la spate.

L-am mai văzut apoi pe Sylvester şi pe scările pensiunii, cu Mimi. Era, sau fusese, cumnatul lui Mimi, se căsătorise la New York cu sora ei, Annie, care acum îl părăsise şi băgase divorţ. Mi-am amintit cum îl gonea prima lui nevastă cu pietre când încerca să traverseze curtea tatălui ei să-i vorbească, ba chiar mi-am amintit de locul în care am auzit prima dată povestea asta de la el, aerul tăios şi îngheţat de pe Milwaukee Avenue când vindeam lame de ras şi diamante de geamgiu împreună cu Jimmy Klein. Sylvester voia s-o convingă pe Mimi să pună o vorbă la soră-sa pentru el.

– Ce naiba, mi-a spus Mimi, cu atâta discreţie câtă putea ea să aibă, dacă l-aş fi cunoscut înainte să se ia, i-aş fi spus lui Annie să nu facă pasul ăsta. Omul împrăştie nefericire în jur. Mă întreb cum l-a putut suporta doi ani în şir. Dar fetele tinere fac cele mai tâmpite lucruri. Poţi să-ţi imaginezi cum o fi să stai cu el în pat, cu faţa aia de noroi şi buzele alea? Doamne, arată ca prinţul broscoi. Sper că are atâta minte soră-mea să-şi găsească un marinar tânăr cu care să se bage în aşternut.

Dacă te nimereai să nu-i intri lui Mimi în graţii, se arăta necruţătoare şi, în timp ce îl asculta pe Sylvester, se tot gândea la soră-sa înlănţuită în îmbrăţişarea unui bărbat mai vânjos şi dând din braţe de plăcere, ceea ce m-a făcut pentru o clipă s-o disprețuiesc pentru cruzimea de care dădea dovadă

când deschidea ochii larg şi-l îndemna pe Sylvester să vadă această imagine oglindită în ei. Ceea ce făcea din asta o glumă acceptabilă era presupunerea că el n-are cum ghici. Nu, probabil că nu avea cum.

Trebuie să explic aici că în opinia dură a lui Mimi, tot ce moşteneai de la oamenii care făcuseră parte din trecutul tău, inclusiv de la părinți, care se nimeriseră să se întâlnească şi să se încrucişeze precum vitele din Texas, constituia materia pământească din care erai întocmit şi era treaba ta să transformi această materie în carne admirabilă. Cu alte cuvinte, dacă e să aplicăm ideea pe Sylvester, el era în mare măsură de vină pentru modul în care arăta; spiritul său era un creuzet prost. Şi de asemenea era vina lui că nu era în stare să-şi păstreze soțiile şi iubitele.

– Din câte am auzit, prima lui nevastă era o scorpie ametită. Şi Annie are şi ea un aer de curviştină. Oare ce le-o fi împingând spre el de la început? Asta chiar mă interesează, îmi spunea Mimi.

Şi presupunea că femeile astea confundau mutra lui mohorâtă cu a unui drac de om şi se aşteptau să le viziteze apartamentul plin de țepi şi foc, asemenea unui adevărat demon; şi când le înşela aşteptările, dovedindu-se a fi doar un boț de lut, aruncau în el cu pietre, pe bune sau la figurat. Mimi asta avea o minte foarte drăcoasă şi se mândrea cu această trăsătură, dând oricui de înțeles că ea nu se juca; pedepsea şi primea scatoalce la modul cel mai real.

Şi totuşi, umilitul ăsta de Sylvester, cu picioruşele lui crăcănate, păr moale şi ochi răniți, maestrul tehnic subteran şi comisarul de vodevil al unei Americi sovietice în devenire, ce se învăța să aibă comportamentul şi chiar zâmbetul şi încrederea unui învingător, păi bine, el avea să dinamiteze vechiul travertin şi să lase aurul şi marmura să lucească pentru o nouă umanitate. Încerca să mă impresioneze cu câte ştia despre cărbunele şi bumbacul marxist, întâlnirile plenare, istoria facțiunilor, textele lui Lenin şi ale lui Plehanov; dar ce avea nu era decât privirea distantă şi visătoare a ochilor ce vedeau în viitor şi o întorsătură a frazei, la care zâmbea, mirosind a parfum, cu pleoapele lui grele. Făcea pe condescendentul şi pe unchiul de împrumut cu mine pentru că ştia că-l plac şi habar n-avea cât de multe ştiam despre el. Şi nici eu nu voiam să-i spun. Oricum, defectele lui nu erau aşa de serioase din punctul meu de vedere, cum erau din al lui Mimi.

Cu mine, era liber să se arate întru totul încrezător, iar o parte din şarmul lui nu supraviețuia decât în prezența încrederii.

– Cum merge, puştiule? mă întreba cu un zâmbet vesel – deşi mohoreala şi amărăciunea nu-i dispăreau niciodată complet de pe față –, în timp ce îşi trecea cu gingăşie palmele peste jacheta costumului care-i acoperea burta şi pieptul. Ce mai pui la cale? Te descurci? Ce faci aici, eşti student? Nu. Eşti macher? Proletar?

Acest cuvânt, chiar şi când îl spunea în glumă, îl pronunța cu venerație.

– Ei, să zicem că sunt student.

– Ăştia-s băieții noştri, replica el, zâmbind mai larg. Ar face orice, numai să nu muncească. Şi ce mai face fratele tău, Simon? Cu ce se ocupă? Pe vremuri credeam că am să-l recrutez de partea noastră. Avea stofă de revoluționar. De unde să îi luăm, dacă nu din oamenii cu genul vostru de creştere? Dar probabil că n-am fost în stare să-l fac să vadă lumina. E totuşi foarte inteligent. Într-o zi o să-şi dea el seama.

Dacă se întâmplă ca destinul straniu al unui om să decidă să-l facă gras şi bogat într-o fracțiune de secundă, atunci există o amenințare a acelei stări de visare care intervine violent în realitatea lui. Căci dacă bătrânețea şi moartea ne aşteaptă oricum, de ce să nu ne fie trecerea spre ele confortabilă? Dar această propunere nu îți întăreşte în nici un fel mintea, mai ales în acea zonă ciudată în care lucrurile se petrec prea repede. Există un remediu împotriva acestei probleme, şi acesta este rațiunea; forța omului este al doilea, precum şi banii şi trăitul pe picior mare, concretețea de netăgăduit, problemele organizatorice. Astfel că există diverse remedii şi multe altele, mai vechi, dar nu ai dreptul să alegi dintre toate aceste varietăți, mai ales dintre cele mai vechi, care aparțin lumii invizibile. Majoritatea oamenilor se descurcă şi ei cu ce au la îndemână şi trudesc în lumea lor verde, vizibilă, iar acest lucru îşi are şi el meritul său plin de tenacitate.

Însă Simon nu numai că s-a descurcat cu ce avea, ci aproape că a depăşit această limită. Mă uimea cum îşi trasa obiectivele şi apoi proceda întocmai

cum plănuise. Era aproape nedrept să fi intuit cu atâta acuratețe ce se va întâmpla şi să le facă acelor oameni exact ce îşi propusese în timp ce nu era pentru ei decât un străin. Charlotte se îndrăgostise de el. Şi nu numai asta, erau deja căsătoriți şi nu fusese doar el cel care să zorească lucrurile, căci şi ea fusese foarte grăbită. Asta se datora în parte şi faptului că el era mult prea curățat ca să poată să îi facă curte o perioadă lungă. I-a spus acest lucru, iar ea şi părinții ei au fost de acord că n-are rost să mai piardă timpul. Numai că ceremonia a avut loc afară din oraş ca să nu prindă de veste ziarele, iar restul familiei trebuia să fie şi ea invitată la o petrecere de logodnă şi una de nuntă. Aşa că Charlotte şi mama ei au pus totul la cale, iar în timp ce Simon îşi plătea chiria la un club distins de holtei în centru, locuia de fapt cu familia Magnus în apartamentul lor imens şi vechi din West Side.

A venit să mă vadă după călătoria lor de nuntă care a durat o singură zi, căci nu-şi puteau momentan permite mai mult din cauza căsătoriei secrete. Se duseseră la Wisconsin. Deja avea mai multe atribute noi decât puteam eu să memorez, drapat cum era într-un costum comod de flanel, cu o brichetă nouă şi tot felul de mărunțişuri în buzunar pe care nici el nu ştia cum să le folosească încă. Mi-a spus:

– Familia Magnus s-a purtat cu mine extraordinar.

La colțul străzii trona un Pontiac gri nou, m-a chemat la fereastră să mi-l arate; şi deja începuse să învețe cum merge afacerea cu cărbune la unul din terenurile deținute de Magnus.

– Şi, când o să ai şi tu propria ta fabrică? N-ai spus că...

– Da, sigur c-am spus. Mi-au promis una de îndată ce voi fi în stare s-o conduc. Nu o să dureze mult. Nu, n-a fost chiar aşa greu, mi-a spus mai departe, înțelegând întrebarea mea nerostită. Preferă şi ei un ginere tânăr şi sărac. Pentru că un tânăr sărac are mai multă voință şi motivație. Şi ei au fost în situația asta, înțelegi.

Deja nu mai arăta a tânăr sărac, îmbrăcat cum era în flanela cenuşie de bună calitate şi pantofii cu cusătură nouă; iar cămaşa mirosea a magazin; nici nu fusese încă dată la curățat.

– Hai, îmbracă-te, te scot la cină, mi-a spus.

Când am ieşit, mergând spre maşină, a tras brusc aer în piept şi şi-a dres glasul, exact ca în ziua când am mers cu el la gara din La Salle Street, unde n-am fost destul de bun ca să vând ziare. Doar că de data asta avea în jurul ochilor nişte cearcăne mari şi urâte; şi ne-am urcat în maşină, care avea mirosul ăla acru de cauciuc şi tapițerie nouă. Era prima dată că-l vedeam conducând. A întors maşina ca un veteran, chiar cu o oarecare imprudență.

Astfel că m-a dus în acel interior apăsător cu lămpi şi covoare groase, la familia Magnus. Totul era lipsit de grație acolo, mare şi supradimensionat. Până şi papagalii pictați pe abajururi erau cât găinile roşii de Rhode Island. Şi cei din familia Magnus erau uriaşi; aveau oase mari, de Neanderthal. Cumnata mea era masivă şi ea, şi era ori conştientă ori intimidată de faptul că nu e delicată, strângându-mi mâna de parcă a ei era prea mare. Nu era cazul. E o situație dificilă când oamenii supradimensionați îşi fac griji în legătură cu felul în care arată, mai ales femeile, căci ele au o groază secretă de tot ceea ce nu e delicat. Avea nişte ochi remarcabil de frumoşi, blânzi, care uneori luceau a dezgust, inteligenți, exprimând o pricepere mare la organizare; dar erau şi calzi. Aşa erau şi pieptul ei, abundent, şi şoldurile ei late. S-a arătat reținută cu mine, de parcă i-ar fi fost frică să n-o critic, să nu-i spun ceva rău lui Simon când o să fim singuri. Probabil că se convinsese că el îi făcuse o favoare extraordinară căsătorindu-se cu ea, căci era vizibil deştept şi chipeş, şi în acelaşi timp era scuturată de resentimente, să nu cumva să se considere că nu e destul de bună pentru el sau să nu se gândească lumea că a luat-o pentru bani. Cea mai cumplită întrebare era dacă el ar fi luat-o oare săracă. Era un lucru mult prea neplăcut ca să nu îl fi menționat, aşa că toată lumea îl pomenea cu un anume haz şi persiflaj accentuat. Simon o făcea cu un fel de grosolănie care nu trebuia luată în serios pentru că altminteri ce spunea ar fi sunat mult prea groaznic – ca atunci de pildă când am rămas noi trei în sufragerie, ca să ne cunoaştem mai bine, şi a spus: „Nu cred că s-a tăvălit cineva la un preț mai bun“. Era o propoziție ambiguă şi întoarsă pe dos, căci nu era clar cine a plătit prețul, aşa că nu puteai decât s-o iei în glumă, iar ea s-a grăbit să iasă din starea romantică şi sentimentală şi a negat totul, pretinzând că aceste măscări erau doar o glumă a sincerității şi armoniei puternice care le cimenta căsnicia, un soi de dragoste realistă. Dar, înclinându-se asupra lui asemenea unei

construcții pline de volane, de turn din Pisa – căci se îmbrăca luxos şi îndrăzneț –, cu o mână pe părul lui, trăda faptul că trece prin momente de mare dificultate.

S-a simțit prost doar o perioadă, până când a înțeles din atitudinea lui Simon că eram un aiurit cu capul în nori, afectuos, dar fără simț practic. S-a prins rapid cum să se poarte cu mine. Dar au fost nişte momente penibile până a căpătat încredere şi presupun că la momentul acela nu-şi revenise încă din luna de miere, care, Simon îmi spusese cinstit, fusese groaznică. Nu mi-a specificat în ce mod anume, dar mi-a spus destul ca să îmi dau seama că tot ce zicea era profund credibil; erau nişte note la capătul portativului pe care aş fi preferat să nu le aud cântate, căci sunau mult prea lugubru, însă a trebuit să ascult tot ce avea de spus, pe tonul cel mai potrivit, cântat până la capăt. Mi-era clar că aceste lucruri spuse în glumă erau cele mai ciudate lucruri de care s-a râs vreodată, mai ales că erau spuse în pacea acelui loc acoperit cu covoare şi velur roşcat, ca sosul de friptură. Încerca să dea impresia că se distrează, că e un mire năvalnic, energic, cu chef de hârjoneală, dar de fapt aveam senzația că era chinuit de gândul sinuciderii, care nu era doar o sugestie, şi că în acelaşi timp se simțea în stare să plonjeze şi să pună mâna pe toate compensațiile, ca de pildă mândria lui că avusese nervi tari şi trup pe măsură, că urma să trăiască în lux şi, mai mult, o anume nechibzuință cu care-şi formula cererile: sentimentul a ceea ce putea să facă şi ce putea să pretindă de la ei fără să îi pese prea mult de ce credeau despre el.

Apoi a apărut şi restul familiei, întrebându-se cu toții ce fel de om eram. Şi eu mă întrebam cum sunt ei. Erau aşa de mari că te tot întrebai ce îi împiedică să ne trateze pe Simon şi pe mine ca pe nişte copii, deşi nu eram nici noi nişte pitici – Simon avea aproape un metru optzeci, iar eu eram doar cu doi centimetri mai scund. Dar lățimea lor era cea care îi făcea diferiți, şi chiar şi acum că se mai împlinise, Simon nu avea cum să se compare cu ei. Erau substanțiali şi în viața lor şi în circumferința taliei; îşi respectau bătrânii – în seara respectivă era prezentă şi o bunică – şi cumpărau numai lucruri de calitate, haine, mobilă sau aparate. Şi erau genul care ştiau să se bucure de o glumă, admirau un om spiritual, căci ei nu erau astfel, şi reprezentațiile autodramatice şi pline de încredere pe care le dădea Simon. Erau tare încântați de el, considerau că este o comoară. Avuseseră în

mijlocul lor şi patriarhi şi figuri materne de marcă, dar un prinț n-avuseseră până acum. Ca să se prezinte în această postură, de prinț, Simon suferise o metamorfoză. Acesta era un al doilea motiv al uimirii mele. Am spus de nenumărate ori că Simon fusese întotdeauna, chiar şi atunci când nu deschidea gura, un om care nu trecea neobservat. Iar acum deschidea şi gura, iar aerul lui rezervat de odinioară dispăruse complet: era scandalagiu, capricios, trufaş, critic, arbitrar, maimuțărindu-se şi făcând năzbâtii, cârâia, chirăia, se strâmba şi îi vrăjise pe toți de la masă în această sufragerie cât un grajd care trăda bunăstare. Regăseam spiritul satiric al bunicii, peste pâinea albă împletită şi peştele cu rămurele de rozmarin şi lumânările de pe masă – da, duritatea inventivă a bătrânei, precum şi sălbăticia ei travestită, chiar şi anumite țipete ruseşti. Nu ştiam că Simon împrumutase atât de multe de la ea. Mă întorceam cu mintea de-a lungul a şase sau şapte sute de seri de vineri şi îi vedeam parcă ochii ce nu comentau urmărind vreo reprezentație de-a bătrânei. Şi cât de tare se întipărise totul în mintea lui, fără măcar să dea această senzație. La țipetele de râs pe care le stârnea, aproape că mi-a venit să trântesc o replică disprețuitoare de-a ei, un dispreț de care nici Simon nu era străin. Împrumutase de la ea, dar o şi persifla. Înfățişarea sa era nouă în mai multe privințe: erau alte lucruri mai noi decât cămaşa sau decât inelul de pe deget, decât butonii cu pietricele de la manşete sau chiar kilogramele în plus, starea de nelinişte pe care i-o dădea un gând nepoftit ce i se putea citi pe față între reprezentații. Era sarcina pe care şi-o trasase de a realiza lucruri brave dintr-o profundă stare de nefericire, asta era. Într-un fel, îi făcea să plătească şi pentru acest lucru, ca atunci când imita accentul blândei lui soacre. Dar nici ea şi nici ceilalți nu se simțeau deloc ofensați; dimpotrivă, li se părea măreț şi foarte amuzant.

Totuşi, el nu era doar animatorul lor; când devenea serios şi oprea vodevilul cu o pereche de ochi sumbri, era imediat tratat cu o tăcere onestă în aşteptarea discursului pe care urma să-l țină, combinată cu un respect plin de greutate.

A vorbit şi cu mine, dar bineînțeles cuvintele lui au fost în mare parte rostite pentru urechile lor.

– Augie, mi-a spus, înconjurându-i lui Charlotte umerii cu brațul – iar ea şi-a pus mâna cu unghii vopsite pe mâna lui –, vezi şi tu ce nenorocoşi am fost

să n-avem genul ăsta de familie loială şi apropiată. Nu există lucru pe care oamenii ăştia să nu-l facă unul pentru altul. Nici măcar nu înțelegem bine ce înseamnă pentru că n-am avut niciodată parte de aşa ceva, ne-a lipsit toată viața. N-am avut noroc. Şi acum m-au luat în sânul lor şi m-au făcut unul de-al lor, de parcă aş fi copilul lor. N-am înțeles până acum ce înseamnă să ai cu adevărat o familie şi trebuie să îți spun cât de recunoscător mă simt. Poate că ți se pare că vorbesc cam prosteşte – domnul şi doamna Magnus nu auzeau complet ce spunea, dar tonul lui Simon le era de ajuns, precum şi satisfacția deosebită pe care o simțeau când se uitau la el, numai Charlotte a pufnit în râs la vorbele lui cu miez, întrerupând acest moment serios, dar oamenii ăştia au ceva pe care trebuie să înveți să-l apreciezi, şi anume bunătate, şi modul în care țin de ai lor.

Când mi-a trântit lucrurile astea am avut un moment în care am simțit ură pentru omul gras în care începea să se transforme şi am vrut să-i spun:

– Asta e o porcărie, să îi ridici pe ei la rang de familie şi să-i arunci pe ai tăi la gunoi. Cu ce ți-a greşit mama sau chiar bunica?

Însă ce spunea despre familia Magnus avea partea sa de adevăr, nu puteai să nu îți dai seama de asta. Şi pe mine mă lovea direct în inimă dragostea familială. Şi, deşi Simon a făcut lucrul ăsta cu totală lipsă de tact, mă îndoiesc că ar fi putut fi absolut nesincer şi că s-ar fi prefăcut. Când te trezeşti între fețe pline de căldură, ce să zic, multe din obiecțiile pe care le ai se spulberă, ca atunci când nişte femei care se duşmănesc de moarte ajung să se sărute. Multe minciuni comune şi multe ipocrizii sunt astfel, izvorăsc din armonia momentului. Iar la Simon se simțea şi dezgustul pe care îl avea față de problemele lui chinuitoare şi nevoia de a lua o gură de aer după atâta măcel în propria-i Vale a lui Ezechiel. Drept pentru care îşi construia un eşafodaj puternic de motive de recunoştință. Şi astfel, m-am abținut să-i fac observație.

Însă în momentul în care-mi spunea aceste lucruri ei ne urmăreau şi mă priveau cu suspiciune, pentru că nu mă repezeam să înhaț şi eu o bucată din acest festin al dragostei. Consimțisem să îi cânt în strună, însă nu eram destul de rapid să fac totul ca la carte. Aveam şi eu o mare de sentimente sub greutatea căreia mă simțeam strivit. Cred că toate bănuielile nerezolvate pe care le aveau în legătură cu Simon mi-au fost puse mie în cârcă. Păreau

să aştepte să mă dezvinovățesc cumva – cu toții, rumeni şi uriaşi, inclusiv bunicuța care începea să piardă din aceste calități, decolorându-se şi împuținându-se, o ființă bătrână în negru, ce purta o perucă pioasă şi amulete şi părea să aibă puteri de judecată metafizice. Ei, ce să spun, erau proprietari de magazine; poate că miroseau hoțul din mine. Oricum, m-au privit cu atâta atenție, că îmi puteam şi eu da seama cum arăt în ochii lor, cât de cât măcar, un tânăr cu cap mare şi zâmbet neîncrezător, cu păr nestăvilit şi antidisciplinar. În loc să se întrebe „Cine-or fi ăştia?“, referindu-se la mine şi la Simon, se întrebau, desigur, „Cine-o mai fi şi ăsta?“ Într-adevăr, cine mai eram şi eu, să mă înfrupt din supa lor aurie de superlumină şi să vâr lingurile lor cele mai bune în gură?

Sesizând situația dificilă, Simon a găsit imediat un remediu, spunând:

– Augie e băiat bun, dar nu ştie pe ce lume este, deocamdată.

Ei s-au bucurat că li se dau garanții în ceea ce mă privea; nu doreau de la mine decât să vin regulat în vizită, să spun ce cred, să fac o glumă-două, să râd când râdeau şi ei. Nu aveam cum să fiu chiar aşa de diferit de Simon. Desigur, mi-era oarecum greu să mă comport exact ca el, căci încă nu mă lămurisem complet asupra noului său caracter. Dar curând am început să mă prind cât de cât şi am devenit mai acceptabil, ba chiar bine venit, căci m-am alăturat şi eu distracției generale şi am dansat în salon după cină. În opinia domnului Magnus, singura problemă aproape serioasă era că nu ştiam să joc pinacle. Cum se făcea oare că un tânăr bine-crescut ca mine nu ştia jocul ăsta? Altminteri un personaj indulgent şi comunicativ, domnul Magnus s-a arătat nemulțumit. Strângând buzele în stilul lui Talleyrand, care se arătase iritat că nu ştiu ce persoană nu învățase să joace whist. Simon, pe de altă parte, ştia să joace pinacle. (Oare unde învățase? Ei, de unde, pentru numele Domnului, căpătase el oare toate aceste noi talente?)

– Oh, Augie e genul studios, nu se pricepe la de-astea, a spus el.

Asta era o scuză îndeajuns de bună pentru domnul Magnus, cu peticele lungi şi cenuşii de chelie de pe capu-i robust.

– Păi nici mie nu-mi place să văd un tânăr că-şi petrece nopțile jucând cărți, a zis. Da’ un joc de societate trebuie şi el să ştie să joace.

Am fost de acord că nu spunea rău ce spunea.

– Păi joc, dacă mă învățați, am zis, ceea ce a înveselit atmosfera şi m-a făcut unul de-ai casei. M-am aşezat într-un colț cu copiii să studiez cum se joacă pinacle.

Au apărut şi alte rude; încet-încet, apartamentul vast s-a umplut. Vinerea seara era obiceiul lor să se adune în familie, mai ales că umblase şi zvonul că Charlotte s-a logodit. Toți voiau să-l vadă pe Simon. Deja îi cunoştea pe unii dintre ei, unchii giganți şi mătuşile cu blănuri grele de Siberia pe umeri, care ieşeau din Cadillacurile şi Packardurile lor: unchiul Charlie Magnus, care era proprietarul terenurilor de cărbune; unchiul Artie, care avea o fabrică mare de saltele; unchiul Robby, care era comerciant de vază pe South Water Street, greoi, cărunt, cu păr de miel creț – ca Stiva Lausch – şi cu aparatul auditiv pus în ureche. Erau şi fii în uniformă, de la academia militară, şi alții care aveau tricouri de fotbal, şi fiice, şi copii mici. Simon era pregătit să salute unchii şi mătuşile, familiar şi chiar arogant cu unii din ei. Pricepea din instinct întregul lor sistem de fraternizare şi dispreț – cum să nu te laşi sub nici o formă prins într-o situație în care n-aveai cum să nu fii privit de sus, aşa încât să ajungi să citeşti în gestul grosolan al spatelui întors că erai un schmuck.

Trebuie să spun că Simon dovedea o admirabilă încredere în sine şi el era cel care îi privea pe ei de sus, deşi se arăta deferent cu unele femei. Față de acestea nu era indicat să te arăți nici prea dintr-o bucată, nici impertinent, ci era necesar să dovedeşti că, pe lângă toate calitățile tale, eşti şi curtenitor. Şi Simon nu se jena de mine deloc; presupunea că îi sunt complice şi încerca să mă instruiască şi să mă conducă. Aşa că l-am urmat, pentru că nu aveam cu cine să stau şi să mă simt şi eu bine. Mai lipseau doar ciorapii albi şi evantaiele şi-ai fi zis că eşti pe vremea Directoratului – mă gândesc la nişte bieți oameni de rând care se trezesc deodată în palatele puterii. Dar cei din familia Magnus nu erau nici ei lămuriți pe deplin cum să se poarte. Totuşi, în toată lumea mare nu exista nimeni care să aibă de toate din belşug ca ei, cu excepția banilor – şi acesta era un neajuns care putea fi remediat.

Peste acest tumult şi dogoare familială, strigăte care se împleteau peste masa de pinacle, cursele făcute de copii, ibricele de cacao şi ceai şi munții de prăjiturele aduşi în sufragerie, tunetele groase politice şi nechezatul mai

ascuțit al femeilor şi toată această discordie grandioasă şi vitală, trona unchiul Charlie, care stătea în picioare sau mai degrabă se înălța între ei, lângă mama sa cu perucă şi rochiță neagră. Dacă mă simt îndreptățit să folosesc aici cuvântul „se înălța“, acest lucru se datorează burții lui strânse în chingi şi a greutății uriaşe susținute de picioarele sale, poate şi faptului că bătrâna purta un fel de colier făcut din piese din aur care semănau a dinți de urs grizzly amintindu-mi de nişte creaturi supranaturale. Era cărunt, gros, morocănos şi avea genul acela de insolență care uneori afectează privirea, ca atunci când eşti orbit de lucirea zăpezii, şi care te face să crezi că există o calitate arctică în a deține un milion de dolari. Cel puțin un imigrant care s-a trezit milionar în timpul Crahului a fost orbit de această strălucire. Nu că unchiul Charlie era un om formidabil în toate privințele; îl descriu în acel moment, în acea postură, în timpul întâlnirii familiale în care o nepoată de-a lui urma să fie dată de soție şi să adauge familiei un nou membru.

Prin Simon mă calificam şi eu la rolul de candidat. Dacă se purta bine, puteam să fiu luat în considerare ca pretendent la mâna vreunei alte nepoate, căci nu duceau lipsă de fiice ajunse la vârsta măritişului, unele din ele frumoase şi toate pline de bani. Până acum Simon nu repurtase decât succese. De câteva luni lucra sub ochiul unchiului Charlie, întâi ca responsabil cu cântărirea cărbunelui, apoi casier şi în cele din urmă învățase să cumpere, întâlnindu-se cu agenți de bursă şi agenți de vânzări, informându-se despre prețul transportului şi diversele terenuri de cărbuni. Unchiul Charlie certifica faptul că e fehig, apt adică, un om născut să facă afaceri şi cu toții erau foarte mulțumiți. Simon era deja în căutarea unei fabrici a lui şi spera să găsească una care să aibă construită o pistă care să mai reducă din costurile descărcării. Pe scurt, unchiul Charlie se arăta extrem de indulgent cu un om care abia se ridica şi se vedea că e în grațiile bătrânului, căci acesta îi adresa simple obscenități cordiale şi îi punea mâna pe umăr; îşi clătina capul lângă fața lui Simon şi deschidea desaga cu bunătăți. Umorul lui îi făcea pe toți să râdă de plăcere. Nimeni nu s-a gândit să-i atragă atenția că sunt de față copii şi fete mai mici când unchiul Charlie a zis: „La naiba, băiete, eşti în rregulă, în rregulă! Ai tot ce-ți trebuie. Cred că o poți băga în aşternut, nu?“ – pentru că ăsta era modul lui obişnuit de a vorbi.

– Da’ ce credeți? i-a întors-o Simon. Las’ pe mine.

– Da, aşa zic şi eu. Să te lăsăm. Da’ ce credeai, că mă ocup eu de treabă? I-aş strica plăcerea lui Charlotte. Uită-te şi tu cum e clădită. Nu-i lipseşte fetii nimic. Trebuie să se bucure şi ea de carne tânără.

În acel moment, am fost şi eu în centrul atenției. Kelly Weintraub, un văr de-al doilea şi camionagiu, care lucra pentru unchiul Robby, a zis:

– Da’ uitați-vă la frate-său. Fetele se dau în vânt după el. Iar fiică-ta, Lucy, nu-i mai brează. Bre, fetițo, n-ai puțin obraz? În familia asta fetele abia aşteaptă.

La asta toată lumea s-a prăpădit de râs. Din mijlocul lor, Lucy Magnus a continuat să-mi zâmbească, deşi se îmbujorase tare. Era mai subțirică decât majoritatea membrilor familiei; nu se dădea înapoi să transmită cu onestitate o undă de senzualitate sub ochii întregului clan. Nici un Magnus nu se deranja să se ascundă; nu era necesar. Tinerii le puteau spune exact ce doreau părinților, lucru pe care-l găseam admirabil. Iar la Lucy mă uitam şi eu cu plăcere. Nu era frumoasă, dar avea o față sănătoasă, ten ca porțelanul şi piept țanțoş, pe care-l punea în valoare. Doar că ar fi putut avea un nas mai fin; era cam lat, ca şi gura ei, însă ochii ei negri erau puternici şi plini de foc, iar părul negru şi delicat. Mă ducea cu gândul la părul care-i acoperea fecioria şi dădeam semne că nu m-aş fi dat nici eu în lături. Dar acestea erau gânduri de îndrăgostit şi nu de soț. N-aveam încă de gând să mă însor. Vedeam prea clar în ce se băgase Simon ca să o iau şi eu pe calea asta.

– Ia vino încoa’, mi-a zis tatăl ei şi a trebuit să mă supun unei inspecții amănunțite. Cu ce te ocupi? m-a întrebat, făcând cu ochiul ce te orbea ca zăpada strălucitoare.

A răspuns Simon în locul meu:

– Vinde cărți. Până când o să strângă destul ca să meargă la universitate şi să-şi ia diploma.

– Ia taci din gură! i-a spus. Băi, derbedeule! Eu pe el l-am întrebat, nu pe tine, şmechere! Cu ce te ocupi?

I-am zis:

– Vând cărți, cum v-a zis Simon.

M-am gândit că bătrânul era probabil în stare să pătrundă cu puterea suspiciunii lui prin vălul escrocheriilor mele, să vadă în ce casă ciudată locuiam şi ce prieteni aveam. Ce putea să însemne pentru el unul care face comerț cu cărți decât un amărât de vânzător ambulant muritor de foame, cu barba plină de păduchi polonezi şi picioarele învelite în pânză de sac? Asta era tot ce-mi trecea prin cap.

– La naiba cu şcoala. Păi unii se tot şcolesc până încărunțesc. Şi ce vrei să te faci, avocat? În rregulă! Tre' să avem şi escroci din ăştia. Fiii mei nu se duc la universitate. Se duc doar fetele, ca să nu le stea gândul la alte belele.

– Augie se gândea să facă dreptul, i-a spus Simon mamei lui Lucy.

– Da, aşa e, i-am zis.

– Bine, bine, a spus unchiul Charlie, încheind audiența, iar fața lui acoperită cu un şorici alb s-a întors de la noi, lăsându-ne pe loc repaus.

O amenința cu cea mai intensă grijă pe fiică-sa Lucy, care-i răspundea la rândul ei cu un zâmbet. Am văzut că îi promitea să-l asculte şi că el îi promitea în schimb satisfacerea tuturor nevoilor ei legitime atâta vreme cât îl asculta.

După aia am mai simțit o privire specială ațintită asupra mea, a cumnatei mele Charlotte, privirea ei căutătoare, caldă şi într-o oarecare măsură plină de disperare. Nu mă îndoiesc că ea deja ştia anumite lucruri neplăcute despre Simon şi poate că încerca să le întrezărească şi în mine. Presupun că încerca să îşi dea seama ce risca Lucy să pățească de la mine.

Între timp, Kelly Weintraub spunea:

– Are pe vino-încoace cu ochii ăia care te pun pe jăratic, Augie!

Dar n-am auzit asta decât eu şi m-am uitat pătrunzător la el să văd dacă voia să îmi facă probleme sau dacă glumea – chipeşul camionagiu, cu părul lins,

cu nişte ochi la fel de focoşi ca ai lui Simon şi cu o bărbie care transmitea mesaje pline de subînțelesuri.

– Las' că vă ştiu eu pe voi, mi-a spus el mie.

Apoi l-am recunoscut, căci nu era cu mult diferit de fapt de cum era pe vremuri la şcoală, îmbrăcat în pulover.

– Aveați un frate mai mic, George.

– Sigur, numai că nu mai e mic, i-am spus. A crescut mare şi locuieşte undeva pe la mijlocul statului.

– Unde, în Manteno?

– Nu, în alt oraş, un târguşor lângă Pinckneyville. Cunoşti partea aia?

Nici eu n-o cunoşteam. Simon fusese singurul dintre noi care se dusese acolo, căci la acea dată familia Renling nu îmi putuse da liber să mă duc şi eu.

– Nu, nu o ştiu. Dar mi-l amintesc pe George, a zis el.

– Şi eu mi-aduc aminte de tine, când te suiai la spatele maşinii cu gheață, am dat din umeri zâmbind.

Nu era deştept că încerca să ne amenințe. Credea că poate să-i pună lui Simon bețe în roate; dar Simon era departe deja.

– Sigur că Charlotte ştie, mi-a spus Simon când i-am zis de Kelly Weintraub. De ce să țin secret? Chiar doreşte să-l internăm pe George într-o clinică privată. Nu-ți face griji, nimeni nu se uită în gura tipului ăstuia. Nu contează aici. Oricum, l-am recunoscut din prima şi ştiu exact câte parale face. Lasă-l pe mâna mea, îl îmbrobodesc eu.

După care a adăugat:

– Şi ție o să-ți meargă la fel de bine dacă m-asculți pe mine. Ai făcut impresie bună.

Am descoperit rapid ce influență avea asupra lor. Pentru că nu vorbise în vânt când îmi spusese că are planuri mari şi venea de câteva ori pe săptămână să mă ia când îşi făcea rondul de rigoare. Luam prânzul cu unchi şi veri în restaurantele luxoase şi în cluburile în care se învârteau oamenii de afaceri, în tot felul de localuri cu panaş. Simon era dur cu ei şi nu lăsa de la el nici atâtica, fie că era vorba de o glumă sau de vreo discuție în contradictoriu, şi în tot răstimpul ăsta îmi vorbea pe o voce joasă, plină de dispreț, în care mi-i zugrăvea pe fiecare în parte. L-am văzut cum îşi dezvoltă o pricepere înfiorătoare la ceartă; îi contrazicea în tot ce spuneau, indiferent de subiect. Că era vorba de croitori, de artişti, de boxeri categoria grea sau de politică – tot felul de lucruri despre care se informa pe măsură ce discuta despre ele. N-avea răbdare nici măcar când glumea; îi făcea pe chelneri să-i ştie de frică, trimițând mâncarea înapoi la bucătărie, dar după aia dădea şi bacşişuri pe măsură. Părea că n-are nici un fel de respect pentru ban – purta acum un carnet gros de cecuri la el –, dar de fapt, prin modul în care umbla cu portofelul şi bancnotele, m-a convins că ştia ce face.

Mi-a spus:

– Cu oameni de genul ăsta trebuie să ştii să cheltuieşti. Dacă te văd că-ți tremură mâna după un bănuț, nu mai însemni nimic în fața lor. Iar eu trebuie să îmi păstrez o poziție de necontestat. Au cunoştințe sus-puse peste tot, şi cum am de gând să intru curând în afaceri, o să am nevoie de ei. Până una-alta, merg la prânzurile astea de calibru greu, la Chez Paree şi la Glass Derby, mă străduiesc să dovedesc că pot să le țin piept, pentru că, mă-nțelegi, asta contează în primul şi-n primul rând. Ăştia n-au de gând să se uite în gura unuia care nu e de-al lor. Acuma mă-nțelegi de ce un terchea-berchea cum e Kelly Weintraub n-are nici o şansă. Pentru că nu-şi poate permite să meargă să ia prânzul în localuri ca astea, nu poate acoperi o notă de plată la Chez Paree fără să se simtă toată lumea prost şi să se întrebe dacă are cu ce face față, pentru că toți ştiu exact cât scoate pe săptămână. Vezi tu, este o cantitate neglijabilă şi nimeni nu se uită la el. Însă pe ăsta am să-l țin eu minte, mi-a spus, făcând o promisiune amenințătoare.

Ştiam că are conturi de reglat. Oare figurau şi Cissy şi Cinci Propități în conturile astea? M-am gândit că nu se putea altfel.

– Ah! mi-a spus. Ia hai în centru cu mine. Hai să ne tundem.

Ne-am dus la Palmer House şi ne-am coborât în frizeria mare, scăldată în lumină. Simon ar fi lăsat să-i cadă pardesiul lui frumos pe jos dacă portarul negru n-ar fi sosit la timp să-l prindă în braţe. Ne-am aşezat în faţa oglinzilor uriaşe în acele maşinării episcopale, acele scaune imense, şi ne-am lăsat ferchezuiţi şi şamponaţi. Lui Simon i-au aplicat un şervet fierbinte pe faţă, i s-a făcut manichiura, i-a fost lustruită fiecare părticică a corpului în timp ce el nu mă îndemna, ci mai că mă obliga să-i urmez exemplul. Voia să se bucure de toate serviciile pe care le puteau oferi ei.

Situaţia devenise de aşa natură că de câte ori mă înfăţişam înaintea lui, trebuia să trec printr-un examen dintre cele mai severe şi amănunţite. Călcâiele trebuia să îmi stea aliniate la milimetru, manşetele pantalonilor să acopere cum trebuie pantofii, îmi dădea el cravate şi mi le lua pe alea pe care le aveam, înlocuindu-le cu o duzină din cele pe care le voia el. Urla şi mă teroriza dacă credea că nu purtam exact hainele pe care credea el că trebuie să le port. Şi astea erau lucruri faţă de care îmi pierdusem interesul deja de pe vremea când locuiam în Evanston. Trebuia să suport hazul pe care-l făcea Mimi de mine când mă vedea cu manichiura făcută. Dar lăsam de la mine. Nu prea îmi păsa mie de degetele mele. Căci probabil era un avantaj să le am îngrijite în meseria mea de hoţ de cărţi. Dacă te uitai la mâinile şi la cravatele pe care le purtam, cum mai puteai să mă bănuieşti că fur? Pentru că, bineînţeles, nu mă lăsasem de sportul ăsta. Nu mai trebuia să o întreţin pe mama; se îngrijea Simon de asta. Însă, deşi îmi plătea nota de plată oriunde ieşeam în oraş, tot mă costa mult să ies cu el. Ocazional mă trezeam că dau eu bacşişuri sau plătesc trabucuri sau flori pentru Charlotte de care el uita, şi aveam nişte note uriaşe de plată la spălătorie şi la curăţătorie, cum nu mai avusesem niciodată. În plus ieşeam cu Padilla sâmbăta noaptea pe Lake Park Avenue. Şi pe lângă asta, mă mai şi căzneam să adun banii pentru plata primei taxe la universitate. Simon era destul de şmecher să nu îmi dea prea mulţi bani; prefera să-mi facă daruri. Voia să mă învăţ cu traiul bun, în aşa fel încât dorinţa de bani să vină de la sine. Şi apoi, dacă începeam să îi cer una-alta, eram la mâna lui.

De la frizerie mergeam apoi la magazinul Field’s, să-şi cumpere vreo duzină de cămăşi, rufărie italiană de import sau nădragi şi pantofi, tot felul de lucruri din care avea deja prea multe; îmi arăta sertarele, dulapurile, etajerele pline şi continua să cumpere. Acest lucru se datora parţial faptului

că fusese atâta vreme de partea cealaltă a tejghelei, sau că fusese spinarea servilă de pe scăunelul vânzătorului de pantofi. De asemenea, acesta era şi un mod de a mă tenta pe mine. Dar ştiam şi că atunci când se afla la frizerie sau pleca la cumpărături încerca să se răsplătească; dormea prost şi arăta puhav şi bolnav, şi într-o dimineaţă când a venit să mă scoată în oraş s-a încuiat în baie şi a plâns. După ziua aceea n-a mai vrut să urce; claxona din maşină în stradă. Îmi spunea:

– Nu pot să sufăr locul ăsta în care stai; nu e curat. Eşti sigur că n-au ploşniţe? Veceul este plin de jeg. Nu pot să-nţeleg cum suporţi să stai aici.

La scurt timp după aceea a început să spună acest lucru cu aceeaşi privire încruntată pe care mi-o arunca atunci când îmi inspecta ţinuta:

– Când o să te muţi odată din bârlogul ăsta? Doamne apără-mă, e genul de loc în care se propagă ciuma şi epidemiile!

În cele din urmă a încetat să mai vină pe acolo. Îmi telefona când voia să mă vadă; uneori îmi trimitea telegrame. Însă la început voia să fiu tot timpul în preajma lui. Aşa că mă trezeam colindând aleile strălucitoare şi interioarele bine încălzite ale magazinelor, însă după ce pornea înapoi spre West Side, purtând una dintre cravatele lui noi şi cu o mină temporar mai bună, se trezea că îşi pierde buna dispoziţie, după cât se părea şi, apăsând pe pedală, se vedea singur cum trece în trombă peste ultima graniţă a puterilor sale. Şi, la fel ca maşina ce lua cu scrâşnet de roţi curbele, se îndrepta şi îşi menţinea echilibrul. Totuşi era evident că avea gânduri de sinucidere din modul în care conducea şi în care plonja în dispute, fără să-i pese dacă o să fie rănit; ţinea un cric sub scaunul şoferului pe care-l folosea ca armă când se lua de gât cu cineva pe autostradă şi înjura pe oricine poftea, trecând pe roşu şi împrăştiind pietonii. Adevărul este că îi gemeau buzunarele de bani, avansul pentru promisiunea lui de a se transforma într-un om prosper şi pe care acum trebuia să şi-o îndeplinească.

Când a venit primăvara a închiriat un teren, la sfârşitul sezonului. Nu avea o alee pietruită pentru descărcarea cărbunelui, ci doar o fâşie lungă de pământ care odată cu venirea primelor ploi s-a transformat într-o mlaştină. A trebuit să fie secată. Primul transport a fost descărcat pe pământul ud. Iar biroul lui era o magherniţă nenorocită; cântarul avea nevoie de reparaţii esenţiale.

Primele mii de dolari pe care le-a primit s-au topit şi a trebuit să mai ceară; căci trebuia să-şi pună pe picioare afacerea şi era absolut necesar să-şi onoreze la timp notele de plată. Unchiul Charlie l-a ajutat imediat. Însă, bineînțeles, asta însemna că unchiul Charlie trebuia să fie şi el mulțumit.

În plus mai trebuia să plătească şi un salariu substanțial şefului de teren şi celui responsabil cu cântărirea cărbunelui, Happy Kellerman, pe care-l convinsese să plece de la o companie mai veche din West Side. M-ar fi angajat pe mine în loc (cu mai puțini bani probabil) dacă aş fi fost în stare să fac treaba şi a insistat să vin să învăț cum se face de la Happy, aşa că acum petreceam o grămadă de timp la birou; căci atunci când m-a apucat de încheietura mâinii şi mi-a spus, aproape beat, cu buzele strânse şi cojite de la nervozitatea cu care vorbea, pe o voce joasă, răguşită, plină de răutate: „Trebuie să am şi eu pe cineva în care să am încredere! Trebuie!“, n-am putut să-i spun nu. Totuşi Happy nu prea avea cum să-l tragă pe sfoară. Era un saufer de bere, cu pleoape căzute, mic de statură, acru, închis, fără forță, cu un ton băgăcios şi acid, cu pantaloni şifonați sub burta lui lăsată; avea nasul cârn, cu nări temătoare şi ofensate, şi ochi rotunzi, lipsiți de inocență, în care se citea că este bine apărat. Era un tío listo, o figură de carnaval, un obişnuit al bordelurilor. Avea stilul unui saltimbanc de cea mai joasă speță, care făcea un număr amărât, cu un baston şi câteva tumbe, cântând: „Am fost coleg cu Maggie Murphy“ şi spunând tot felul de glume fără perdea în timp ce publicul lui nerod aştepta să apară vedeta principală goală puşcă care să-şi facă contorsiunile deocheate. Avea un repertoriu de snoave răsuflate, fluierături de fante şi pârțâieli la mişto; farsa lui preferată era să vină pe la spatele tău şi să te înhațe de picior mârâind ca un pechinez. Pentru că aşa dorea Simon, eu trebuia să îmi petrec fiecare după-amiază cu el, învățând să conduc afacerea. Mai ales de când îl auzisem plângând în closet, nu mă mai simțeam deloc în stare să-l refuz pe Simon.

Deseori îl înlocuiam pe Happy la ora prânzului. Lua o maşină până pe Halsted Street pentru că nu putea să sufere mersul pe jos. Se întorcea la ora două şi cobora greoi în stație, la şosea, cuhaina şi pălăria de paie în brațe şi buzunarele vestei îndesate cu țigări, creioane şi cărți de vizită – avea propria lui carte de vizită: „Happy Kellerman, reprezentantul Companiei March de cărbune şi cocs“, un cocoş care alerga o găină înnebunită, iar dedesubt cuvintele: „Când spun o vorbă, e vorbă!“ Intra în birou, verifica rezistența

unei scânduri de pe cântar, punea ziarul Times pe plită, se învârtea pe-acolo şi apoi, pentru că eram până peste cap de ocupați, şi era şi tare cald, ne aşezam în locul unde venea răcoare de la gaura de beton a cântarului. Biroul semăna cu bordeiul unui colonist din Vestul Sălbatic sau al unei case rău famate dintr-un orăşel de pe acolo. Peste drum era şi un obor de vite, cu animale prăfuite zbierând în vagoane şi vârându-şi boturile roşii printre gratiile de lemn; roți de camion absorbite de smoala care se topeşte, cărbunele făcut bucăți şi adunat în grămezi pângărite, frunzele de brusture veştejite pe lujerul lor. Într-un colț al terenului mişunau şobolani, care nu se lăsau goniți de acolo, familii întregi care făceau pui, umblau şi se hrăneau acolo. Nu văzusem niciodată şobolani atât de domesticiți, mergând unde le poftea inima, printre picioarele tale, fără nici o teamă. Simon a cumpărat un pistol – „Că oricum ne trebuie unul“, mi-a zis el – şi trăgea în ei, dar nu reuşea decât să îi împrăştie nițel, după care se întorceau înapoi. Nici măcar nu se mai oboseau să sape vizuini, îşi făceau doar nişte cuiburi la suprafață.

Nu prea aveam clienți. Happy a notat cele câteva vânzări pe care le-am făcut pe nişte foi mari şi îngălbenite; cu o caligrafie elegantă, de care era nespus de mândru, se aşeza pe taburetul înalt, cu pălăria sa de paie tuflită pe cap, aşternând cu delicatețe literele mari şi subțiri. Acest pupitru demodat în care îşi ținea registrele, de un galben zgâriat, lăsa să se întrevadă fața scriitorului într-o ferestruică pătrată, deasupra cântarului, şi din când în când îl vedeam şi pe Simon stând acolo, completând cecuri în carnetul gros şi lat pe care-l avea. La început îl fascinase această activitate. Reuşise să smulgă de la mine informația că îi datoram lui Padilla doi dolari doar ca să îşi satisfacă dorința de a-mi plăti datoriile cu semnătura lui. Acum însă nici vorbă de astfel de satisfacții, căci cifrele din bilanțul de plăți nu acopereau prea mult spațiu, şi se gândea la ultima lui ispravă financiară aventuroasă, când încercase să adune repede nişte parale ca să se însoare cu Cissy. De data asta credea că are toată viața aranjată. Nu vorbise deloc în dodii în ziua aceea când venise să-mi spună că se însoară şi îmi zisese că principalul lui obiectiv era să facă bani; acest lucru era acum vizibil pe fața lui brăzdată de suferință, cu paloare de mort şi de comportamentul lui care friza nebunia. Nenorocirea pe care o citeai în privirea sa când se uita la terenul negru ca o Mare a Sargaselor, stagnând în căldura înăbuşitoare a verii, îmi dădea fiori reci de oroare pe spinare. Dacă luam atât de mult din timpul meu de lucru dedicat hoțiilor şi eram gata să mă învârtesc pe acolo împreună cu el, cu

mâinile în buzunar, acest lucru nu era dictat numai de solicitudine, ci pur şi simplu de frică. Modul neglijent în care ținea în mână pistolul când trăgea în şobolani nu prevestea nimic bun. Nici faptul că se plângea că îi fierbe ceva în creier, spunând: „Simt că o să îmi iasă creierii pe urechi“.

A trebuit să îl țin să nu-l lovească pe Happy odată când acesta nu a calculat bine momentul şi l-a înhățat pe Simon de picior cu schelălăiala lui glumeață. A fost cât pe ce să o pățească. Şi abia ce râsese cu Happy de poveştile acestuia de pe vremea când făcuse pe vânzătorul de loturi, în perioada când pe toți îi apucase febra cumpărării de terenuri în Florida; şi despre cum se încurcase cu o turcoaică şi aia nu-i mai dădea drumul din casă; şi cum trăsese prima lui doză, pe care a descris-o ca dându-ți senzația „că te-ai trezit într-o cutie cu râme fierbinți pentru pescuit“. Trecerea bruscă de la râs la sălbăticie l-a făcut pe Happy să vrea să îşi dea demisia, iar ochii lui mari, pricepuți, spălăciți au sclipit a avertisment, întunecându-se în timp ce eu încercam să repar greşeala. Pentru că de mine depindea să îi împac.

– N-am permis nimănui să se poarte aşa cu mine, nici la case mai mari, mi-a spus Happy din vârful buzelor, dar în aşa fel ca Simon să îl audă.

Ştiam că lui Simon îi bătea tare de tot inima din modul în care îşi ținea capul atârnând în jos, cu gura rămasă deschisă peste dintele ăla încă nereparat, şi că singura lui dorință, pe care din motive obiective încerca să şi-o înfrâneze, era să îl înhațe pe Happy de turul pantalonilor şi să-l azvârle în stradă.

În final Simon i-a spus:

– Bine, vreau să spun că îmi pare rău. Nu ştiu ce am azi... Ar trebui să-ți dai seama, Happy...

Îl copleşise gândul la familia Magnus şi oroarea că până acum uitase că era un tânăr care abia îşi pornise o afacere şi că Happy nu era decât o unealtă şi că trebuia să încerce să se ridice deasupra acestor aiureli. Răbdarea de care Simon a dat dovadă şi modul în care şi-a înghițit mânia m-au lovit în suflet mai tare decât furia sau grandomania lui – acea răbdare fizică ponosită, din obligație. Un alt lucru de genul ăsta era tonul coborât şi aerul că se stăpânea

cu greu când vorbea cu Charlotte la telefon şi îi răspundea la întrebări repetând acelaşi lucru, supus, dând de înțeles că aproape capitulase.

– Ei, ne-a spus lui Happy şi mie, de ce nu luați voi doi maşina şi nu mergeți să vă întâlniți cu nişte furnizori? Încercați şi voi să aranjați o vânzare, ceva. Luați şi cinci dolari, să aveți de-o bere. Iar eu o să rămân aici cu Coxie, să încercăm să reparăm gardul ăla. Că dacă nu mă ocup eu, ăştia ne jupoaie.

Cox era omul bun la toate, un şpriţar bătrân care purta o şapcă lălâie de pictor ce aducea cu chipiul unui ofițer italian. L-a trimis şi pe el să înconjoare gardul uzinei Westinghouse în căutare de scânduri vechi. Coxie muncea pentru un hamburger şi o sticlă de vin de California sau de trăscău. Făcea şi pe paznicul, şi dormea pe nişte zdrențe în fața grilajului verde care acoperea rar folosita uşă din față. Aşa că a luat-o la picior şontâc-şontâc – avea un glonț în pulpă, zicea el, de la San Juan Hill – pe lângă gardul mare din plasă de sârmă, lung de un kilometru, al acelui gen de corporație care, când avea nevoie de un gard, nu trebuia decât să îşi pună adjuncții să treacă în revistă ofertele firmelor de construcții. Gardul din sârmă de oțel strâns împletită ne îngăduia tuturor să ne uităm la terenul vast, la turlele clădirilor de cărămidă, la corpurile semețe ale acestor clădiri şi la cărbunele vezuvian care se revărsa sub cupola abia mânjită a cerului de vară şi de mucava.

M-am dus cu Happy, care a vrut să conducă el. Îi era teamă când mergea pe străzile din cartierul muncitorilor emigranți din est, pentru că avea impresia că dacă s-ar întâmpla să lovească din greşeală vreun copil mulțimea l-ar sfâşia în bucăți.

– Dacă vreun copil de-al lor pățeşte ceva, ai mare grijă, chiar dacă nu e vina ta, că ăştia distrug tot în calea lor.

Aşa că era stăpânit de frica asta şi nu voia să mă lase pe mine să şofez, pentru că eu nu eram conştient de pericol cum trebuie şi deci n-aveam cum să fiu vigilent. Ne-am dus să invităm furnizorii de cărbune şi gheață la cârciumă şi le-am făcut cinste cu bere şi am stat la palavre, în locantele acelea somnoroase şi negre de arşiță, unde până şi muştele preferau să se târască mai degrabă decât să zboare, parcă bete de la mirosul de camfor al pisoarelor, de la izul acru de malț şi de la pustiul acela fierbinte şi zbieretul comentatorului de baseball de la radio, care nu reuşea decât să facă şi mai

insuportabil sentimentul acela de claustrofobie încă nelocalizat şi nediagnosticat. Dacă încercam să mă gândesc la ceva cât de cât bun, mă gândeam la Padilla şi teoriile lui despre mărimea Universului; interesul ştiinţific pe care-l manifesta faţă de acest subiect reuşea să-l scoată din banal. Dar în astfel de locuri cu mers târşâit de muscă de la un strop de băutură de pe masă la alt strop şi de la un astru la alt astru, nu-ţi mai rămânea decât să te rogi ca universul non-uman să nu îşi aibă poarta aici, deşi ăsta nu era chiar ultimul loc dacă stăteai să te gândeşti la alte astfel de dughene din Cook County şi Illinois de Nord.

Soiul ăsta de consideraţii nu-i dădeau lui Simon bătăi de cap. Oriunde se afla, el reuşea să-şi scoată banii, căci ăsta era singurul lucru care-l interesa în legătură cu locul respectiv; avea dolari, aşa cum un izvor sau un munte golaş este făcut să scuipe petrol sau fier, locuri unde altminteri nici o fiinţă umană n-ar vrea să meargă, câmpiile pustii, ţinuturile de nicăieri, solurile îngheţate şi zăpezile antarctice înnegrite de fumul combustibilului din Texas sau Persia.

Hrapek, Drodz, Matuczynski – astea erau numele furnizorilor; îi găseam în hangarele lor, lângă biserică, lângă capelă sau pe stradă, cu marfa. Vindeau cărbune la tonă sau la sac; aveau camioane de încărcat şi de descărcat marfa; trebuiau convinşi şi încântaţi, amuzaţi, atraşi cu oferte speciale, flataţi, ademeniţi cu glume, cu secrete despre mine profitabile, garnisite cu tot felul de informaţii tehnice despre valoare energetică şi procentaje de zgură. Happy avea şmecheriile lui, ştia să atragă furnizorul cu un talent comparabil celui pe care trebuia să-l aibă un negustor care aprovizionează vasele; bea la fel de multă piva ca şi ei, pahar după pahar, şi obţinea rezultate. Ispitiţi de preţurile mici şi de calitatea cărbunelui, aceştia au început să se dea pe brazdă.

La rândul lui, Simon a încheiat şi el nişte târguri, ca să pună treaba pe picioare. M-a pus să împart fluturaşi în Chinatown, făcând reclamă la cocsul pe care spălătoriile chinezeşti îl preferau oricărui alt tip de combustibil şi încet-încet şi-a făcut un grup de clienţi. A început să colinde şi centrul şi şi-a convins noile rude să comande; Charlie Magnus îi trimitea şi el clienţi şi uşor-uşor a început să meargă afacerea.

Simon învățase şi că nu trebuie să neglijezi partea oficială – dacă voiai să fii în poziția în care să câştigi licitațiile municipale –, astfel că se întreținea cu politicienii mai mărunți şi se trăgea de şireturi cu poliția; se împrietenise la toartă cu tot felul de locotenenți şi căpitani, cu avocați, antreprenori, agenți de pariuri şi jucători, cei importanți care dețineau agenții legale şi aveau proprietăți. În perioada grevelor şoferilor şi camionagiilor a făcut rost de maşini de poliție ca să-i protejeze cele două camioane de greviştii care răsturnau toate vehiculele şi aruncau cărbunele în stradă. Eu a trebuit să stau la secție şi să aştept să sune ca să le spun polițiştilor când pleca un camion încărcat de la terenul nostru şi asta a fost prima dată când am stat într-un asemenea loc fără să fi încălcat legea, mutându-mă din întuneric în lumina dinăuntru, în imensa protoplasmă socială. Dar, oh, întunericul dintr-o secție de poliție din West Side! Era ca noaptea. O mohoreală putredă, bolnavă, atinsă de râie, plină de puroi. Iar siluetele şi fețele prost turnate, strâmbe, se cocârjau, se târau, se plimbau, priveau, tremurau de groază, se predau, nu mai simțeau nimic – nestrămutat, surplusul şi superabundența materialului uman –, te mirai că toată această mulțime se născuse în formă umană şi cât de lipsit de discriminare şi de libertate a alegerii fusese acest proces. Și să nu uităm căutătura cruntă, colacul de grăsime, pumnii ca ciocanele pe care le aveau cei de partea oficială a baricadei. Și aceasta nici măcar nu era secția mare din centru, asemănătoare cu o nouă închisoare Newgate, ci doar o sucursală de cartier.

În calitatea sa de ginere al lui Magnus şi, de asemenea, pentru că îi convenea, Simon era foarte bun prieten cu locotenentul Nuzzo, pe care puțini îl întreceau în maniere şi înfățişarea sa de om obişnuit. Nu prea îmi dau seama cum se descurca în situația asta locotenentul. Căci un polițist şi când face o glumă camaraderească trebuie să te înhațe de umăr ca şi cum te-ar băga la arest, cu mâini care nu ştiu decât să țină cătuşele. Într-un anume fel, locotenentul Nuzzo rămăsese un Valentino, chiar dacă pusese carne pe el şi fața sa păstra pe ea semne, de la somn sau de la pumni. Ne întâlneam să mergem să cinăm la Chez Paree – câte cinci, până când am început s-o invit şi pe Lucy Magnus şi atunci ne-am făcut şase – şi mâncam spaghete şi ficăței însoțiți de un rubiniu de Burgundia sau de şampanie; locotenentul îşi rotea în sală ochii asemenea unui maestru de ceremonii care vine în vizită dintr-un club de noapte mult mai bun. Nevastă-sa arăta ca o femeie abia ieşită din închisoare şi încă aflată sub supraveghere; cum de altfel toate

ajung să arate dacă ies cu un ofițer de poliție. Chiar şi o nevastă. Era italian şi aducea cu el în încăpere un aer al vechilor regate. Multora li se întâmplă acest lucru. Autoritatea trebuie să ascundă în spate moarte. Să reteze capul lui Masaniello; să spânzure amirali celebri, cum a făcut Nelson în portul Neapole. În acest mod cred că trebuia citită fața netedă a locotenentului în momentele în care şedea în larma plăcută de la Chez Paree, uitându-se la Veloz şi la Yolanda sau la fetişcanele aproape goale care nu ştiau nici ele prea bine ce fac, dar care mimau mişcările unor oameni foarte ocupați ce-şi duc plăcerile personale la bun sfârşit. Oricum, câtă vreme acest club de noapte era unul dintre cele mai bune, Simon şi Charlotte îl frecventau cu asiduitate, atât dintr-un motiv tactic, căci venea o grămadă de lume bună acolo şi puteai să-ți faci cunoştințe publice şi de afaceri, cât şi pentru a fi traşi în poză de reporteri, râzând şi îmbrățişându-se poznaş cu tichii de hârtie creponată pe cap şi ghirlande pe umeri, cu fețe importante la masa lor, vreo cântăreață într-o rochie fără bretele cu bărbia ridicată şi dinți de porțelan sau vreun preşedinte de companie care dădea pe gât un pahar.

Simon şi-a dat curând seama cât de important era să aibă astfel de legături ca să-i meargă bine afacerea. În definitiv nu petrecuse şeful de cabinet o noapte albă la Ialta numai pentru că Stalin nu zâmbise în primele două zile? Nu putea să încheie târguri cu un om care nu ceda în fața şarmului şi care nu ştia că moneda de schimb este dragostea. Trebuia să ai o atitudine relaxată şi amabilă dacă voiai să îndulceşti decizii care n-aveau cum să fie plăcute, şi cel puțin în sensul ăsta personalitatea unui om conta. Acesta era un lucru pe care Simon îl înțelegea foarte bine, şi anume cum să te faci plăcut şi cum să ajungi la un acord pe baza unor gânduri secrete comune cu ale altor oameni în aceeaşi poziție cu a ta.

Dar mă aflu încă la mijlocul verii, alături de el, în momentul în care necazurile sale sunt gata să-l doboare şi când este încă înveninat de teama că o să dea faliment, şi când a trebuit, sunt sigur, să-şi mărturisească faptul că moare de frica celor din familia Magnus şi că este îngrozit de ce muncă titanică şi-a luat pe umeri. Aşa că am petrecut aproape toate aceste luni alături de el. Nu spun că nu am reuşit să ne apropiem unul de altul – deşi îşi ascundea gândurile intime cu încăpățânare, dar nu a existat o perioadă în care să fim atât de mult unul lângă altul. Din primul moment proaspăt al dimineții până la ora prăfoasă şi cafenie a sfârşitului de amiază îl însoțeam

în drumurile lui cu maşina şi mă opream împreună cu el – în centru, la sindicat, la bancă, la biroul din South Water la care lucra Charlotte pentru unchiul Robby, la bucătăria de la casa Magnus unde se oprea să ia pachete cu sendvişuri de la bucătăreasa de culoare sau în camera din spate unde-şi puseseră patul conjugal – căci nu-şi făcuseră încă publică cununia decât celor foarte apropiați din familie. Camera fusese redecorată de Charlotte de dragul lui cu veioze cu abajur de mătase, covoare mițoase, draperii care să ascundă aleea şi aspectul ei barbar – asemenea celor care împiedică să intre mirosul de pe canale într-un palazzo –, o cuvertură de satin pe pat şi pernuțe brodate la capul patului.

Ca să nu se mai ducă până la şifonier, Simon se îndrepta spre pat. Îşi schimba hainele, lăsând să-i cadă lucrurile pe jos sau le arunca în toate părțile, mai ales pantofii care zburau într-un colț, şi îşi ştergea sudoarea de pe trup cu un maiou. Erau zile în care se schimba de câte trei ori, sau chiar de patru, şi alte zile în care şedea fără vlagă, indiferent, şi se ridica greoi din scaunul de la birou după ce tăcuse ore întregi, spunând:

– Hai să plecăm de-aici.

Uneori, în loc să se ducă acasă să se schimbe, conducea până la lac.

Ne duceam să înotăm în zona de lângă North Avenue pe care o iubise atât Comisarul. În a cărui gură puneam pe vremuri țigări aprinse în timp ce plutea. Deschizătura largă a picioarelor lui Simon când plonja şi unghiul stângaci al brațelor sale care îmbrățişau apa mă făceau să mor de grija că, atunci când se arunca în apă, o făcea fără vreun gând de a mai reveni la suprafață în viață, de parcă pleca să guste orbeşte din beneficiile pe care le poți simți rămânând pe veci la fund. Ieşea în cele din urmă cu fața suptă şi gura trăgând anemic aer, cu obrajii împurpurați. Ştiam că îl tenta grozav să se scufunde şi să nu mai vină înapoi. Chiar dacă nu se ostenea să îmi dea de înțeles că tânjeşte oarecum la asta şi înota în sus şi în jos, posomorât, cu părul lui sârmos ud, bătând cu pricepere apa cu brațele; apa se întorcea la mal şi la mulțime şi purta suveici negre spre orizont, linia de graniță a unei serii de lumi imaginare, ce se zărea clară în eterul înflăcărat.

Cu frate-meu în apă, de parcă era Alexandru în vătămătorul Cydnus a cărui răceală îi făcea rău când plonja în el după luptă, eu şedeam în slipul meu

dungat, cu degetele îndoite pe lemnele adunate într-o grămadă, gata să sar după el dacă era cazul. Nu intram odată cu el. Urca scărița tremurând, căci muştele grase pişcau destul de rău, iar vacarmul carnavalului care se desfăşura la marginea apei te asurzea, îl ajutam să se şteargă; se aşeza pe piatră ca un om bolnav. Dar după ce se mai încălzea şi începea să se simtă reconfortat, încerca asemenea unui taur să se dea pe lângă fete şi femei, cu ochii lui mari şi roşii, de parcă o femeie care se apleca să ia o prună din punga cu mâncare îl ademenea asemenea unei Pasiphae. Şi apoi începea să zbiere şi îmi dădea un pumn în braț spunându-mi: „Numa' uită-te la tipa aia!“, uitând că era căsătorit, ba şi logodit pe deasupra – căci logodna fusese făcută în văzul tuturor, în cadrul unei recepții la un hotel. Nu se gândea deloc la asta. În schimb se gândea la posibilitățile imense pe care i le dădea un Pontiac nou parcat lângă Parcul Lincoln şi la banii pe care-i avea; nici la lucrurile pe care trebuia să le facă pe o anume stradă, într-o anume clădire, într-o anume cameră, şi care nu era nevoie să influențeze cu nimic celelalte lucruri ce urmau în ziua respectivă în alte locuri. Aşa că devenea violent, ardea de pofte, cu mersul lui legănat şi capul mare care i se înşuruba pe gât ca pe un fel de zid, pornit şi dur asemenea unui boxer care a fost lovit, dar n-a fost vătămat, ci doar stârnit.

Pe plaja de pe North Avenue – astfel numită deşi nu era decât o simplă fâşie de piatră lângă apă – nu exista nimeni care să fie de calibrul lui cel nou sau din aceeaşi clasă cu el; locul era destul de primitiv şi de dur, tinerii de acolo erau băieți de cartier şi tipele erau la rândul lor bătăioase, lucrătoare la fabrică, vânzătoare, ba chiar târfulițe de pe Clark Street sau dansatoare de cabaret. Aşa că Simon vorbea şi făcea propuneri fără să stea prea mult să-şi aleagă cuvintele: „Arăți bine. Te tentează să vii cu mine?“ Direct, fără vrăjeli, fără cele mai mărunte întorsături false de frază. Simplitatea aceasta reuşea să-l salveze de la indecență; în schimb crea o teamă şi un respect, acea greutate brută care îți încarcă venele prea tare şi care pare să-ți îngreuneze falca, să-ți înnegrească ochii cu curente de violet fierbinte şi întuneric de smoală. Fetele nu se arătau speriate întotdeauna; transmitea acel miros al puterii, era chipeş şi numai el ştia câte podele de alcovuri ferite de lumină călcase. Cu doar un an înainte asemenea pipițe nici nu s-ar fi uitat la el.

Acum, oriunde mergea, căpăta informații care mie mi-ar fi fost inaccesibile, dar trebuie să recunosc că aceste avantaje şi prerogative le dobândise prin sacrificii. Da, astfel de oameni au o furie pe care nu le e tuturor dat să o aibă. Ei răsar făcând pe zeii asemenea sângerosului Commodus în fața Senatului, sau se înconjoară de jochei şi gladiatori asemenea lui Caracalla, ştiind în acelaşi timp că undeva începe să se înfiripe gândul care să creeze instrumentul distrugerii lor, asemenea unor ochiuri pe care le zămisleşte croşeta. Şi aşa se simțea şi Simon, cum avusesem de altfel şansa să observ, când îşi punea pe cap o pălărie de damă la Chez Paree şi se fâțâia pe acolo sau când mă ducea la o petrecere a burlacilor unde două fete dezbrăcate făcuseră acrobații cu tot felul de instrumente ajutătoare. De la spectacole de circ la deşănțare particulară, cum procedau atâția alții – numai că datorită forței personalității lui el era un om proeminent şi juca un rol principal.

– Şi tu? Faci şi tu ceva? îmi spunea Simon. Ce întrebare! Cine-i frumuşica aia care locuieşte pe acelaşi etaj cu tine? De-aia nu vrei să te muți de-acolo? Mimi, nu aşa o cheamă? Pare o tipă culantă.

Negam, dar nu mă credea.

La rândul ei, şi pe Mimi o interesa Simon.

– Ce naiba are? mă întreba ea. Pe el l-am auzit plângând în budă, nu? De ce îşi dă atâta osteneală să se pună la patru ace? Care-i problema? Are o femeie pe cap, nu?

Era pregătită să-l aprobe chiar dacă făcea mişto, căci observase la el ceva extravagant şi în afara legii cu care era de acord.

Însă Simon nu era tot timpul grosolan, sau disperat peste poate. Nu, uneori dădea şi spectacole. Era vară, şi, încet şi natural, pierdea bani. Charlotte, o femeie de afaceri excelentă şi unul dintre principalii lui susținători financiari, precum şi consultanta lui, i-a dăruit exact lucrul de care el avea cea mai mare nevoie în acea căsnicie. Deşi se certa cu ea şi chiar din primul moment zbierase la ea şi o înjurase, spunând tot felul de lucruri uimitoare, ea se menținea tare pe poziție. Cineva care o privea atent vedea cum mai întâi tresare, după care revine la lucrul cel mai important, lucrul principal, şi anume la faptul că el este unul dintre cei destinați să fie bogați şi puternici.

Până şi modul scandalos în care el zbiera la ea „Fă proasto!“ era o dovadă în sensul ăsta. Aşa că suporta insulta cu un râs nervos care îi aducea lui aminte că e cazul să se controleze şi că astfel de ieşiri îşi au locul pe o scenă de comedie. Şi aproape întotdeauna reuşea să dea tonului o întorsătură comică, a bufonului de vodevil, chiar şi atunci când sclipirea din ochi îi era sălbatică. Proceda astfel chiar şi atunci când de ambele părți spiritele se încingeau atât de tare că erau gata să-şi ia unul altuia gâtul şi când nu mai puteai să încerci să-i păcăleşti să revină la sentimente de hârâială afectuoasă. Dar principalul obiectiv al lui Charlotte, motivul chinurilor ei, era să consolideze unirea lor printr-o bază financiară solidă. Aşa că îmi spunea:

– Simon e făcut să facă afaceri. Greutățile prin care trece acum – la momentul în care îmi spunea asta el începuse deja să facă bani – nu înseamnă nimic.

Uneori, când îmi vorbea aşa, pătrundea pe un teritoriu al seriozității în care nu mai existau diferențe de sex; puterea invocată era mult prea mare pentru a se mai ține cont de aşa ceva. Ea nu aparținea unui bărbat sau unei femei. La fel ca atunci când soția lui Macbeth a înălțat celebra rugăciune „Stârpiți femeia-n mine!“[14] Un apel atât de cumplit, la ceea ce este cumplit, că îți castrează sufletul.

De fapt nu avea mare importanță nici faptul că ea se împopoțona cu tot felul de brizbizuri, nici că îi plăcea să se ferchezuiască pe sine sau apartamentul pe care a început să-l decoreze când şi-au luat unul, nici faptul că lui îi plăcea să dea din gură. Căci atunci când era vorba de chestiuni bancare, de stocuri de acțiuni, impozite, un cap se apropia de celălalt ca să discute, iar calculele şi confidențele grandioase şi critice erau făcute pe un ton care îți spunea de fapt care e legea pământului, şi îți indica ce şedea la temelia acestei căsătorii. Deşi ea continua să cânte şi să fluiere cântecele, precum „Cerul meu albastru“ şi „O dragoste pierdută de vară“, în timp ce-şi făcea unghiile, îşi aranja coafura, asta nu însemna că trăia pentru astfel de mici vanități. Care erau oricum imposibil de suprimat. Da, le acorda atenție destulă, ba chiar prea multă. Pantofi cu toc, dresuri străvezii, compleuri frumoase, pălării, cercei, pene şi tot felul de cosmeticale de teatru, plus electrolize, costume de slăbit şi tot felul de copci şi strânsori în care să îşi

adăpostească adorația. Nu neglija nici cel mai mic aspect, avea multă demnitate şi putea fi monumentală în frumusețea ei. Dar neîncrederea finală în aceste lucruri se citea clar în linia gurii ei, care nu se conforma celei trasate cu rujul, nerăbdătoare, nepunând nimicurile la socoteală. Nu şi-ar fi ales niciodată un bărbat din pozele revistelor cu partituri de pe pianul ei, aşa cum nu şi-ar fi ales în veci un tânăr absolvent; îşi ştia ambiția şi era pregătită să îndure, fără să se abată de la calea ei, orice limită de grosolănie, pripeală, asprime, scandal. Ştiuse acest lucru din prima, căci îşi consultase conştiința, şi nici nu trebuia să aştepte prea mult să vadă că planurile i se vor adeveri; îi dăduseră prin cap şi în acel moment acționase în consecință.

Iar în această situație oarecum bizară, Simon era complet de partea ei. Spunea:

– Femeia asta are mai mult creier şi pricepere decât alte şase femei puse laolaltă. Este cinstită sută la sută, nu umblă cu prefăcătorii. Şi are un suflet de aur – aici nu greşea absolut deloc – şi ține la tine, Augie.

Îmi spunea acest lucru apropo de dorința lui de a-i face curte lui Lucy Magnus, căci căzuserăm de acord în privința asta.

– Mereu îi trimite mamei câte ceva. Vrea s-o ducă să stea cu o familie. A fost ideea ei. Pentru că mama nu s-a plâns nici o clipă că stă la azil. Îi place compania. Tu ce zici?

Uneori, când mergeam cu maşina prin oraş, ne opream să o vizităm pe mama. Deseori treceam pe lângă clădire. Dar nu se ştia niciodată care era destinația lui Simon. Când îmi spunea „Hai, urcă!“, poate că nici el n-avea habar unde se îndreaptă, nefăcând decât să răspundă unui impuls pe care nu-l înțelegea prea bine. Poate că voia să meargă să mănânce sau să vadă un meci de box, poate un dezastru, poate o femeie care-i făcea cu ochiul, sau o comandă de cărbune, un joc de biliard, un birou de avocați, o saună la club. Iar printre toate aceste posibile popasuri se număra şi azilul de orbi de pe Arthington Street.

Era construit dintr-o piatră cenuşie, iar veranda era un petic în fața uşii pe care nu se aflau decât două băncuțe. Erau bănci şi înăuntru. Era mobilată ca o cameră de şedințe sau un forum, cu o grămadă de spațiu; singurul lucru

care împiedica trecătorul să privească înăuntru era starea jalnică a ferestrelor; geamurile erau murdare, pline de denivelări, probabil de la toate mâinile bătrânilor care le atinseseră şi descoperiseră că acestea erau geamuri, nu ziduri. Orice obiect care putea fi un pericol fusese îndepărtat; aşa că acolo unde ar fi trebuit să se afle consola căminului nu mai era decât o bucată de ipsos, iar în locul pragurilor erau bucăți de plută. Deşi orbii nu circulau prea mult oricum. Şedeau jos şi nu păreau să aibă subiecte de conversație, şi curând îți dădeai seama că ceva nu era în regulă. Învățasem să miros aşa ceva de pe vremea zilelor de cădere pe care le avea din când în când Einhorn. Era o prăbuşire a sufletului, nu a minții, acel rău cumplit al faptului că nu înțelegi de ce trebuie să te mai doară ceva în condițiile în care te-ai resemnat să îți accepți soarta.

Directorul şi soția lui se lăudau că îşi hrănesc locatarii bine; nu era greu să îți dai seama care urma să fie meniul în ziua respectivă după mirosul care venea din bucătărie.

În general socoteam că era o mare binecuvântare că mama era săracă cu duhul. Mă gândeam că dacă existau aici unele personaje mai intrigante sau mai certărețe – şi n-aveau cum să nu existe şi de-astea – aveau probabil loc tot felul de evenimente oribile în adâncul intim al acestei case. Dar mama rezistase atâția ani într-o atmosferă de furtună încercând să se țină deoparte de conflicte încât probabil că mai degrabă era tulburată de vizitele lui Simon decât de relațiile cu tovarăşii ei de acolo. Pentru că Simon venea să vadă cum este tratată şi avea un mod foarte necioplit de a face asta. Era bădăran cu directorul, care tot spera să capete saltele la un preț de nimic de la Arthur Magnus prin intermediul lui. Simon îi promisese această favoare. Dar se dădea mare, amenințător, şi nimic nu-l mulțumea. Nu-i convenea că mama locuieşte cu altcineva în cameră şi când a reuşit să obțină o cameră doar pentru ea, au pus-o lângă bucătărie, unde era zgomot şi mirosea, şi ăsta n-a fost un motiv de mulțumire. Şi după aceea, într-o după-amiază de vară, am descoperit-o şezând pe pat şi încercând să coase nasturi pe nişte uniforme; primea zece cenți la suta de nasturi şi câştiga câțiva dolari pe săptămână prin bunăvoința unui căpitan. Când a văzut-o încercând să potrivească acul în butonii de alamă cu mâinile ei nepricepute şi bătătorite de la muncile din casă, pipăind după cele două obiecte pe care le ținea în poală, pe Simon l-a apucat o furie atât de cumplită, încât ea a tresărit şi,

dându-şi seama că el este, şi-a întors fața şi a încercat să mă descopere şi să mă convingă să intervin; era şi ea speriată să afle că făcuse ceva rău fără să ştie.

– Termină cu zbieretele astea, pentru numele Domnului! i-am spus.

Dar nu se mai putea opri.

– Cum îşi permit! Uite ce-au pus-o să facă! Unde-i nenorocitul ăla?

Soția directorului a fost cea care a apărut, îmbrăcată în capot. Încerca să se poarte respectuos, dar nu servil; era albă la față şi deja se vedea că are de gând să îi țină piept, deşi tremura, căci i-a vorbit cu un ton practic şi demn.

– Dumneata eşti răspunzătoare pentru asta? a urlat el.

Ea i-a spus:

– Doamna March n-a fost obligată să facă nimic din ce nu dorea să facă. A fost întrebată şi ea a spus da. E bine să facă ceva care s-o țină ocupată.

– Întrebată? Unii oameni sunt întrebați şi le e prea frică să zică nu. Aflați de la mine că mama nu are să muncească nimic, nici pentru zece, douăzeci, treizeci de cenți, nici pentru un dolar pe oră. Primeşte tot ce-i trebuie de la mine.

– Dar nu e nevoie să țipați aşa. Avem aici oameni sensibili, care pot fi deranjați foarte uşor.

Am zărit pe hol o grămadă de orbi adunați în grup, iar în bucătărie până şi bucătăreasa masivă, cu părul nețesălat, îşi oprise satârul din tocat.

– Simon, dar eu am vrut să fac asta. Eu i-am rugat, i-a spus mama.

Nu a fost în stare să vorbească pe un ton îndeajuns de convingător; niciodată nu fusese în stare; n-avea experiența necesară.

– Potoleşte-te, i-am spus, cu oarecare impact de această dată.

Din câte se vedea, Simon nu mai era în stare să dea frâu liber primului impuls al inimii fără să atingă un cotlon aprig al personalității sale. Binecuvântând şi blestemând pe cine nu trebuie, asemenea lui Balaam, dar fără nici o putere din afară care să-i anuleze vorbele, neavând la dispoziție decât propria sa judecată arbitrară care să-l susțină. Aşa că nu putea să vorbească în numele Mamei fără să poruncească tuturor cum să fie şi el tratat la rândul lui.

Apoi s-a dus la dulap să vadă ce lucruri îi trimisese Charlotte, pantofii, geanta, rochiile şi imediat a observat că îi lipsea un trenci, pe care i-l trimisese o femeie mai grasă, şi care oricum nu-i cădea bine.

– Unde e – ce-ați făcut cu trenciul ăla?

– L-am dat la curățat. A vărsat cafea pe el, a explicat nevasta directorului.

– Aşa e, a răspuns mama pe vocea ei limpede, lipsită de muzicalitate.

Iar femeia a continuat:

– O să-l mai strâmtez când îl aduc înapoi, îi e prea larg la spate.

Simon avea o privire plină de mânie şi scârbă tăcută, în timp ce se uita în dulap.

– Trimiteți-l la croitor, dacă e nevoie să fie modificat, putem să ne permitem. Vreau să arate cum trebuie.

De fiecare dată îi lăsa bani, hârtii de câte un dolar ca să n-o înşele nimeni când primea restul. Nu că n-ar fi avut încredere în director şi nevastă-sa; însă voia ca ei să ştie că nu se lăsa pe mâna lor.

– Vreau să fie scoasă la plimbare zilnic.

– Dar aşa procedăm cu toată lumea, domnule March.

– Lasă că ştiu eu. Vă țineți de reguli numai când aveți chef.

I-am vorbit pe un ton scăzut şi el mi-a răspuns:

– Bine, bine. Acuma taci din gură. Şi vreau să o duceți la coafor o dată pe săptămână.

– Soțul meu duce doamnele cu maşina. Nu se duce pentru o singură persoană.

– Atunci plătiți pe cineva. Nu puteți găsi o liceană care să meargă cu ea o dată pe săptămână? O plătesc. Vreau să arate bine. Urmează să mă căsătoresc curând.

– O să încercăm să vă facem pe plac, domnule, i-a răspuns ea, iar lui nu i-a scăpat batjocura tonului ei.

Femeia arăta dârză şi neintimidată şi el a privit-o lung, a mormăit ceva şi şi-a luat pălăria.

– La revedere, mamă.

– La revedere, băieți.

– Şi luați de-aici rahaturile astea, a spus Simon, şi a împrăştiat acele pe jos trăgând de cuvertură.

Apoi a plecat, iar femeia mi-a spus înțepată:

– Ei, să sperăm că măcar Roosevelt se ridică la standardele Măriei Sale.

Macbeth, Actul I, Scena 5 – William Shakespeare, Opere IX, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1961, traducere de Ion Vinea

Capitolul XII

Odată cu venirea frigului a început şi Simon să facă bani, şi lucrurile au intrat pe un făgaş normal. Asta i-a ridicat moralul. Nunta a fost o recepție grandioasă în sala de bal a unui hotel mare, iar mireasa s-a îmbrăcat în apartamentele destinate guvernatorului, unde de altfel tinerii însurăței şi-au petrecut prima noapte. Eu am făcut pe cavalerul de onoare, iar Lucy Magnus a fost pe post de domnişoară de onoare, stând în fața mea. Simon m-a ascultat şi şi-a închiriat un frac, care i-a plăcut atât de mult încât după aia l-a cumpărat. În ziua nunții m-a ajutat Mimi să-mi închei butonii de la cămaşa scrobită şi să-mi leg cravata. Vecinul meu, Kayo Obermark, s-a aşezat pe patul meu, să se uite, cu picioarele lui grase goale, râzând de remarcile pe care le făcea Mimi cu privire la căsătorie.

– Uite, arăți ca un ginerică, mi-a zis Mimi. Probabil că-ți vine şi ție rândul, nu?

Mi-am luat repede haina şi-am şters-o, pentru că aveam sarcina s-o iau şi pe mama. Primisem Pontiacul împrumut exact în acest scop. Era responsabilitatea mea; şi trebuia să am grijă să se simtă bine. Simon mi-a spus să-i cumpăr o pereche de ochelari fumurii. Ziua era geroasă, era vânt şi senin, valurile se adunau unul peste altul din marea verde, căpătând creste albe când se spărgeau de stâncile din Outer Drive. Şi apoi am ajuns la hotelul acela mândru, cu liniile sale greoaie de Jupiter şi marmura lui înaripată, care parcă năzuia să întruchipeze alte şi alte figuri, punând în valoare o vază uriaşă cu flori, apoi o figurină sculptată, şi încă o statuetă albă din fier forjat; şi înăuntru era luxuriant de cald – până şi în garajul subteran unde parcasem era aceeaşi temperatură caldă şi mătăsoasă. Şi, când păşeai afară din liftul alb, te trezeai într-o alhambra de trandafiri şi tavane pictate, cu auriu şi fildeş, cu o revărsare de plante de Florida şi covoare pufoase, distanțe imense şi acea senzație atotstăpânitoare că totul este destinat să susțină şi să învăluie ființa umană în confort. Să proslăvească trupul; să-l prețuiască; să-l îmbăieze, usuce, pudreze, înveşmânteze în satin, să-l aprovizioneze, să-l hrănească. Am fost la Schönbrunn şi în Palatul Burbonilor din Madrid şi am văzut şi acolo toate

aceste decorațiuni care simbolizează puterea. Dar luxul este diferit de putere – acel lux care nu are nici un scop anume. Asta dacă nu ținem cont că această dorință adâncă de grandoare reprezintă un mister şi un scop în sine. Şi cum te atinge oare genul acesta de putere? Ştiu că într-un loc străvechi, ca de pildă în Veneția sau în Roma, trecând pe lângă acele ziduri maiestuoase unde s-au sprijinit pe vremuri oameni celebri, eu am simțit ceva ca o împunsătură, o mică pată care ți se întipăreşte pe cornee, un corpuscul, aproape alb, aproape străveziu: atât reprezentam eu față de aceşti ottimati. Şi această spectaculoasă şi antică înfrumusețare cu vestigii ale artei şi cu multe simboluri nobile, o puteam aprecia, chiar dacă nu voiam să fiu impresionat prea tare de grandoarea ei. Dar în această putere modernă a luxului, cu batalioanele sale de servitori şi ingineri, lucrurile în sine, produsele sunt cele care sunt puse în valoare, iar valoarea individului nu reuşeşte să se ridice la suma valorii lor. În cele din urmă ele reprezintă măreția – multitudinea de băi cu apă fierbinte curentă, unitățile enorme de aer condiționat şi maşinăriile elaborate. Nu este permisă o măreție care să le facă concurență, iar persoana care încearcă acest lucru este cea care nu vrea să slujească acestui complex, neutilizându-l, sau care îl reneagă, nevoind să se bucure de serviciile lui.

Eu nu ştiam încă ce părere aveam despre toate acestea. Nu îmi era încă foarte clar dacă să fiu pro sau contra. Dar pe de altă parte, cum îşi formează un om o părere contra şi cum reuşeşte să şi-o mențină? Când este el gata să aleagă şi când este el cel ales în schimb? Acesta aude voci: acela este un sfânt, un conducător, un orator, un Horațiu, un kamikaze; altul spune Ich kann nicht anders – Aşa să-mi ajute Dumnezeu! Şi oare de ce eu nu sunt în stare să procedez altminteri? Există oare o misiune secretă pentru care omenirea desemnează o persoană care nu poate s-o refuze? De parcă majoritatea şi-ar întoarce fața de la un lucru pe care nu îl poate permanent relega şi ar numi în schimb o singură persoană care să-i rămână acestui lucru credincioasă? Cu mare dificultate reuşeşte un om să devină exemplar, oricum.

Se poate bănui că Simon simțea că eu sunt genul ăsta de persoană influențabilă şi că aveam toate şansele să devin un model. Pentru că numai Dumnezeu ştie că există o mulțime de principii abandonate şi înfometate

care plutesc eliberate şi abia aşteaptă să se prindă de cineva. Aşa că Simon voia să mă prindă el primul.

Ideea lui era să mă însor cu Lucy Magnus, care avea mai mulți bani chiar şi decât Charlotte. Iată cum îmi pusese el viitorul la cale. N-aveam decât să-mi termin cursurile pregătitoare pentru avocatură şi să mă duc la Facultatea de Drept John Marshall, la seral, în timp ce continuam să lucrez pentru el. El avea să-mi plătească taxa şi să îmi dea optsprezece dolari pe săptămână. În cele din urmă avea de gând să mă ia partener. Sau dacă nu-mi plăcea domeniul lui, puteam să ne băgăm împreună în afaceri imobiliare. Sau în producția de bunuri. Sau, dacă mă hotăram să practic avocatura, nu era nevoie să fac pe avocățelul de duzină, pe escrocul, pe juristul de trei lei sau pe vajnicul apărător al unor găinari în procese ieftine. Nu cu banii pe care urma să-i am la dispoziție în calitate de soț al lui Lucy Magnus. În plus, fata era o bucățică bună, chiar dacă nu-mi plăcea că i se vedeau oasele claviculei când purta rochii decoltate, şi era plină de bunăvoință. El era gata să îmi plătească toate cheltuielile cât îi făceam curte. Nu trebuia să îmi fac nici o grijă financiară; avea să-mi dea pe mână Pontiacul ca să o scot în oraş, să îmi creeze o imagine favorabilă în ochii familiei, să îndepărteze toate obstacolele. Tot ce trebuia eu să fac era să îi cânt în strună, să mă fac dorit, să interpretez cum puteam şi eu rolul ginerelui pe care-l doreau părinții ei. Era simplu şi sigur ca bună ziua.

Eram singuri în camera lui din apartamentele guvernatorului, o cameră cu pereți albi şi lambriuri aurii, oglinzi grele atârnate de frânghii de mătase, un pat Louis XIV. Abia ieşit din compartimentul de sticlă al duşului, după ce s-a uscat cu mantia pufoasă a unui prosop turcesc şi şi-a pus şosete negre şi o cămaşă scrobită, s-a aşezat pe pat, fumând un trabuc şi a început să-mi explice acest lucru, pe un ton practic şi sever. Şedea tolănit cu trupul lui mare, pe jumătate gol. Nu îmi ținea predici despre cum trebuie să urmăresc confortul şi luxul, ci despre cum trebuie să acționez: în loc să mă dizolv într-o pleiadă năucitoare de alegeri, trebuia să mă întăresc, ca el, şi să învăț să mă concentrez pe ceea ce era vital, să nu mă las distras de lucrurile superficiale. Asta credea el şi, într-o anumită măsură, şi eu gândeam la fel. De ce să nu mă căsătoresc în fond cu fiica unui om bogat? Dacă nu voiam să procedez exact ca Simon, nu puteam în definitiv să-mi aranjez viața într-un mod diferit? Nu exista oare nici o altă modalitate de a călători cu acel

tren minunat? Dacă Lucy era diferită de verişoara ei, nu vedeam de ce nu. Nu mă împotriveam ideii de a mă uita mai îndeaproape la această posibilitate şi de a profita de oferta lui Simon. La urma urmei, îndeplineam atâtea ordine pe care mi le dădea şi investeam atâta timp, încât nu vedeam de ce n-aş accepta şi un salariu, de ce n-aş merge până la capăt, oficializând legătura. Şi trebuie să spun că îmi doream să îi urmez sfaturile şi din dragostea pe care i-o purtam şi din entuziasmul pe care îl nutream pentru viziunea lui. În care nu credeam în mod fundamental. Totuşi, se pare că era foarte important pentru el să îi arăt că nu mă dădeam înapoi să fac ce făcuse şi el, că nu îi eram, vezi Doamne, superior, iar încăpățânarea care până atunci mă făcuse să mă împotrivesc dorințelor lui din motive nemărturisite şi insuficiente părea să mă fi părăsit în sfârşit. Nu îi spuneam nu, aşa că îmi vorbea cu o neobişnuită afecțiune.

S-a rostogolit din pat ca să se îmbrace până la capăt, spunându-mi:

– Ei, avem cale lungă de bătut împreună, băiete. Chiar mă întrebam când o să începi să îți bagi mințile în cap, şi recunosc că începusem să mă îngrijorez că nu vrei să rămâi decât un vagabond. Te rog încheie-mi şi mie butonul ăsta. Mi l-a dat soacră-mea. Dumnezeule! Unde mi-or fi pantofii? Prea multe ambalaje! Nimic nu găseşti în locul ăsta. Aruncă-le. Pune-le în budă, să le găsească guvernatorul, a spus, cu un râs vioi şi emoționat. Doar nu s-or fi isprăvit toate posturile bune de pe pământ. Mai e loc şi pentru tine, doar să ştii să ți-l croieşti. Dacă te uiți un pic, dai de el. Şi Horner e evreu, şi probabil a pornit de jos ca şi noi, şi uite-l, e guvernator.

– Te bate gândul să intri în politică?

– Poate. De ce nu? Totul depinde de cum ies lucrurile. Unchiul Artie cunoaşte un tip care a fost făcut ambasador numai pentru că făcea contribuții la campaniile electorale. Douăzeci, treizeci, chiar şi câte patruzeci de mii de dolari, care nu înseamnă chiar aşa de mult când ai parale...

Să fii ambasador nu mai însemna mare lucru, ca în vremurile vechi – un Guicciardini care să sosească din Florența cu un chip inteligent sau un rus care să apară la Veneția sau un Adams –, astfel de grandori s-au prăbuşit pe

măsură ce imaginea conducătorului acestei țări păşind pe covorul roşu a fost înlocuită de o alta aruncând clor pe țevile din Lima ca să înlăture rugina.

Când Simon îşi punea fracul şi mergea de la o oglindă la alta, îndoindu-şi degetele ca să tragă de manşetele albe şi împingând în față bărbia ca să-şi elibereze grumazul puternic din cercul gulerului complicat, avea darul de a înviora întreaga atmosferă din jurul lui; mai mult decât guvernatorii – iar această impresie era vizibilă – care se presupunea că au rezervată o astfel de calitate. Şi întrucât avea această însuşire, deşi nici nu candidase încă, era foarte posibil să îi întreacă cu mult fără măcar să îşi bată capul să intre în politică şi să îşi piardă timpul cu discursuri plicticoase. Dobândise această idee a flexibilității şi înțelegeam şi eu că doar în teorie e un om născut să rămână neapărat în limitele prestabilite. Lucrurile de genul ăsta îți erau băgate pe gât de cei care se considerau superiorii tăi. Nu pot spune că îi împărtăşeam exact sentimentele sau nervozitatea de cal a Delfinului, care abia stă să nu rupă frâul şi să nu intre în oglinzi din nestăpânită semeție, dar alături de el mă simțeam mai puțin călcat în picioare ca înainte şi nimic din ce făceau alții nu mi se mai părea imposibil de atins.

Totuşi, ne aştepta lumea jos şi Simon tărăgăna lucrurile, trăgea de timp. Charlotte a venit personal, asemenea unui edificiu maiestuos în văluri şi dantele de mireasă, ținând fiori cu cozi lungi în mână. Ea era o femeie care n-avea nevoie să îşi păstreze secretele ascunse pentru a ține un bărbat legat în cătuşele dragostei, aşa cum ne sfătuieşte Lucrețiu când ne spune să fim îngăduitori cu dimensiunea muritoare a omului. Nu trebuia decât să te uiți la tăietura practică a buzelor ei ca să-ți dai seama că orice se lega de cele pământeşti era dinainte acceptat, deşi ea încerca să se poarte precum celelalte femei, de dragul aparențelor. Francheța îi dădea un fel de noblețe. Dar când a intrat pe uşă, mi s-a înfățişat înaintea ochilor mijlocul de acces la apartamentele guvernatorilor şi la poziția de ambasador, şi ambiția l-a readus imediat pe Simon cu picioarele pe pământ.

– Toată lumea aşteaptă. S-a întâmplat ceva?

Mi-a vorbit mie, pentru că nu voia să-l dojenească pe el în nici una din circumstanțele în care îşi putea permite să mă blameze pe mine, substitutul lui.

– Nu, m-am îmbrăcat şi mai stăteam la taclale, i-a spus Simon. Avem timp – de ce atâta grabă? Oricum, nu trebuia să vii, puteai să mă suni. Hai, scumpo, nu e cazul să ai emoții; eşti frumoasă şi totul o să iasă perfect.

– Asta dacă am eu grijă. Acuma, ai de gând să cobori să le faci conversație invitaților? i-a spus pe tonul ei cel autoritar.

S-a aşezat apoi pe pat, să sune furnizorii, orchestra, florarul, directorul hotelului, fotograful, pentru că ținea totul sub supraveghere atentă şi aranjase personal cu fiecare în parte, nebazându-se pe nimeni; şi cu pantofii ei albi suiți pe un scaun şi un carnet pe genunchi scria cifre şi se târguia cu fotograful, încercând până în ultimul moment să-l facă să mai lase din preț.

– Ascultă aici, Schultz, dacă încerci să mă tragi pe sfoară, n-ai să mai primeşti în viața ta o comandă de la familia Magnus şi nu-i nevoie să-ți spun că asta înseamnă o grămadă de clienți lipsă.

– Augie, mi-a spus Simon când am ieşit afară, ia tu maşina dacă vrei să o scoți în oraş pe Lucy. S-ar putea să ai nevoie şi de nişte bani, aşa că ia şi zece dolari. O s-o trimit pe mama înapoi cu taxiul. Dar aş vrea să vii la opt la birou. Şi-a pus ochelarii ăia de care ți-am zis?

Mama îşi pusese cuminte ochelarii pe nas, dar făcuse greşeala să-şi ia cu ea şi bastonul alb, ceea ce l-a nemulțumit. Şedea împreună cu Anna Coblin în salon, cu bastonul între genunchi, iar el a încercat să i-l ia, deşi ea nu i-a dat drumul.

– Mamă, dă-i drumul, ce Dumnezeu! Gândeşte-te cum o să arăți! Vor să facă şi poze!

– Nu, Simon, o să mă lovesc de lume.

– Nu-i adevărat – o să fii cu verişoara Anna.

– Ascultă, las-o să-l păstreze, i-a spus Anna.

– Mamă, dă-i bastonul lui Augie şi o să aibă grijă de el.

– Nu vreau, Simon.

– Mamă, nu vrei să fie totul cum trebuie?

Apoi a încercat să-i desfacă degetele de pe baston.

– Termină! i-am spus, iar verişoara Anna, cu faţa ei roşie şi morocănoasă, a mormăit ceva în direcţia lui.

– Ia mai taci din gură, vaco! i-a spus el.

A plecat apoi, dar mi-a lăsat instrucţiuni:

– Să i-l iei, m-ai auzit? Doamne, în ce hal ne prezentăm!

I-am lăsat mamei bastonul şi a trebuit să o împac pe verişoara Anna şi să o implor să rămână de dragul ei.

– Banii vă fac să fiţi meshuggah, a spus ea, greoaie şi înaltă în corsetul ei, aruncând priviri chiorâşe în salonul luxos al hotelului.

I-am dat dreptate mamei că şi-a impus voinţa, reflectând cu mirare la ce surprize ne pot uneori rezerva cei blajini. Simon n-a mai spus nici el nimic; era mult prea ocupat să-şi poarte celelalte bătălii cum se cuvine, şi se dusese pe undeva prin sala de bal unde se organiza ceremonia. Iar eu m-am uitat în jur, căutând cu privirea un invitat pe care să-l cunosc şi eu. Invitase şi familia Einhorn, cu tot cu Arthur. Arthur, care între timp terminase Universitatea din Illinois, era acum în Chicago, unde nu făcea nimic în mod special. Din când în când îl vedeam în South Side şi ştiam că se împrietenise cu cei din anturajul lui Frazer şi că se presupunea că traduc poezii din franceză. Einhorn îl susţinea în orice întreprindere intelectuală. Şi iată-i şi pe ei în sala de bal, bătrânul Einhorn înfăşurat într-un fel de manta militărească, cenuşie, arătând ca posesorul unei glorii apuse ce se asemăna cu aceasta de acum şi care priveşte fără vreo ranchiună specială, dar cu înţelegerea omului care ştie cum merg lucrurile, cum această glorie trece dintr-o mână într-alta. Mi-a spus:

– Arăţi foarte fercheş în fracul ăsta, Augie.

Tillie m-a sărutat, luându-mi fața în mâinile ei tuciurii, iar Arthur mi-a zâmbit. Ştia să se poarte cu foarte mult şarm, deşi farmecul lui era veşnic însoțit de un aer distrat.

M-am dus să-i salut pe Happy Kellerman şi pe soția lui, o moară neferecată blondă şi lungă, care îşi purta cu semeție burta şi era înfăşurată din cap până-n picioare în perle şi mărgele. Apoi i-am zărit şi pe Cinci Propități şi pe Cissy. Simon îi invitase din motive care nu erau deloc greu de înțeles, în parte ca să-i arate lui Cissy ce realizase el şi de asemenea să-l supună pe Cinci Propități unei comparații pline de cruzime. Însă Cissy l-a înfrânt, cu acea decență iscusită şi provocatoare a darurilor ei femeieşti, cu sânii care se împreunau în decolteul adânc al rochiei sale. Şi-a arătat limba alene când a rostit cele două-trei vorbe de rigoare. Cinci Propități venise la nuntă ca să împace familia. Îl învățase să îşi pieptene părul lui de scit altfel; acum cobora într-un breton pe fruntea lui aspră fără să modifice rânjetul sceptic al ochilor lui; acel verde sălbatic avea întotdeauna să exprime tot ce gândea Cinci Propități. Şi el era îmbrăcat în frac, care stătea pe trunchiul său enorm într-o opulență egală cu cea pe care-l invitase Simon s-o vadă. Aşa că împărțea zâmbete largi, arătându-şi dinții îmbrăcați în gingii şi ochii lui verzi. Era clar că Cissy îl dirija, îl învățase să se poarte civilizat – pe el care încărcase şi descărcase căruța care se zdruncina cu cadavrele de ruşi şi nemți care se omorâseră pe solul noroios al Poloniei. Îl instruise. Însă nu reuşea să-l împiedice cu un zâmbet sau cu un cuvânt murmurat să n-o pipăie pe fund şi să n-o ciupească.

– Da' ce-ai, scumpo? o întreba el.

Ei, şi a început să cânte marşul miresei. M-am dus să am grijă să o aşeze pe mama pe o bancă de pluş, pe locul ei în interiorul stranei pline de flori de lângă altar – erau şi soții Coblin cu ea – şi apoi m-am alăturat procesiunii, aşa cum repetasem înainte, lângă Lucy Magnus, la capătul covorului alb pe unde veneau principalii actanți: Charlotte şi tatăl ei, însoțiți de copii ce împrăştiau petale de trandafir pe covor, doamna Magnus şi unchiul Charlie, şi apoi Simon şi fratele lui Lucy, Sam, înaintaş în echipa de fotbal Michigan, un om care umbla ca un urs. Pe tot parcursul ceremoniei, Lucy m-a fixat în maniera ei clară şi lipsită de ambiguitate, şi când Simon i-a pus pe deget lui Charlotte inelul şi apoi a luat-o în brațe şi a înclinat-o ca să o

sărute, şi toată lumea a bătut din palme şi a ovaționat, Lucy s-a îndreptat spre mine şi m-a luat de braț. Am intrat în sala de banchet; cu tacâm de zece dolari, ceea ce, pentru momentul respectiv, era un preț uriaş. A apărut un uşier care mi-a spus că cineva mă caută şi m-am grăbit spre fundul sălii. Cinci Propități, furios, părăsea sala pentru că el şi Cissy fuseseră puşi la o măsuță amărâtă în spatele unui stâlp. Nu am reuşit niciodată să aflu dacă Charlotte fusese autorul sau dacă o făcuse Simon înadins. Dar indiferent de vinovat, Cinci Propități era foarte ofensat.

– Lasă, Augie. Cu tine n-am nimic. M-a invitat? Am venit. Îi doresc tot binele. Dar nu se tratează aşa un văr. Bine. Pot şi eu să mănânc unde vreau. N-am nevoie de cina asta, doamne fereşte. Hai, drăguțo.

M-am dus să-i aduc lui Cissy blana, înțelegând că n-avea nici un rost să mă rog de el, şi i-am condus la liftul care dădea în garaj, gândindu-mă într-o doară la ce înseamnă să-ți afirmi succesul prin intermediul bădărăniei şi la oamenii care nu reuşesc să uite când au fost jigniți. Când Cissy s-a urcat în lift, mi-a spus:

– Felicită-l pe fratele tău din partea mea. Are o nevastă tare frumoasă.

Însă acesta era un joc în care n-aveam de gând să joc rolul intermediarului, şi când Simon m-a întrebat plin de interes ce-au spus când au plecat, i-am răspuns pe un ton indiferent:

– A, n-au putut să mai stea. Au venit doar pentru ceremonie.

Ceea ce nu i-a dat nici o satisfacție.

Însă în ceea ce priveşte celălalt joc mai important în care mă implicase, pe acela l-am jucat din plin, ieşind la cluburi de noapte, la dansuri studențeşti, la spectacole şi la meciuri de fotbal nocturne în vâltoarea cărora şi eu şi Lucy ne-am aruncat cu mare ardoare. Era o femeie nestăvilită, căreia îi plăcea să exploreze totul, mai puțin ultimul lucru; şi unde se oprea ea, mă opream şi eu. N-ai niciodată de unde şti ce forme îmbracă respectul de sine, mai ales la oamenii care au puține reguli de viață. Dar m-am bucurat de tot ce mi s-a permis şi în acest fel am rămas eu însumi. Deşi în acele zile nu eram eu însumi cine ştie ce, lucru foarte îngrijorător, şi uneori îmi apăsam

tâmplele cât mai tare puteam şi îmi dădeam seama că atinsesem zona ultimă a adaptabilității. Din mândrie nu lăsam să se vadă cât de greu îmi era. Aşa că dacă mă duceai acasă la unchiul Charlie într-o după-amiază de duminică, după cină, lângă foc, în sânul familiei, lângă doamna Magnus care croşeta un şal ce se înălța dintr-o geantă de pânză brodată; lângă Sam, fratele lui Lucy, care stătea în picioare, cu bărbia ridicată, ca să facă loc fularului de sub ea şi cu halatul de casă umflat la spate în timp ce îşi atingea din când în când cu afecțiune părul lipit de țeastă; lângă unchiul Charlie care îl asculta pe părintele Coughlin, care încă nu începuse să stoarcă bani de la enoriaşi, dar care avea acea fervoare plicticoasă a celor animați şi înşelători ce nu-ți dau pace şi trebuie neapărat să te facă să simți pe pielea ta întregul frig al pustiului dintre Detroit şi Chicago – dacă mă duceai acolo, lângă foc, față în față cu unchiul Charlie care avea un picior împins în față şi degetele în interiorul crevasei cămăşii sale, trăgând de firele de păr de pe piept, nu mai eram chiar omul de succes cum poate ar fi crezut vreun altul ros de invidie. Propria mea invidie se scurgea fără îndoială cu ochi bolnavi către geamurile cenuşii şi transparente unde copiii se băteau şi aruncau bulgări de zăpadă care se lățeau pe trunchiurile negre ale copacilor şi se înălțau în schița elegantă a rămurelelor. Nu că Lucy, într-o rochiță de lână de culoare închisă, care abia de acoperea genunchii îmbrăcați în nişte ciorăpiori pe care cu o seară înainte mă ajutase să-i dau jos ca să-i pot mângâia pielea, n-ar fi compensat din plin aceste neajunsuri. Într-un anumit fel, nu cel mai important, nici cel mai trivial, eram amorezat de ea şi, atât cât mi se dădea voie, o îmbrățişam, iar ea îmi întorcea îmbrățişarea, lingându-mi urechea şi făcându-mi promisiuni; deja mă alinta cu numele de soț.

Considerația deplină pe care femeile o au, aşa cum este ea întrezărită în ochii lor grijulii, pentru cererile ce, din teamă, sunt în mare parte etichetate drept nefireşti şi care au drept obiect simpla dorință de a face totul pentru o viață continuă şi rezonabilă, acea povară ce-a făcut-o pe Phedra să strige că doreşte să lepede hainele acelea vătămătoare, această considerație era prezentă şi la Lucy. Şi datorită ei ajunsese ea să mă aleagă pe mine. Era evident că eram mai puțin dezirabil ca Simon din punctul de vedere al familiei ei. Principala lor investigație era legată de gradul în care îmi doream să fiu şi eu ca şi ei în toate cele. Nu erau niciodată prea convinşi şi mereu mă rugau să le arăt referințele încă o dată şi, ca să zic aşa, intrau fără să bată, de parcă aş fi fost la West Point, ca să inspecteze dacă ştersesem

praful şi dacă toate ungherele erau conform standardelor de curățenie. Lucy îmi lua partea; era de altfel singurul ei act de rebeliune din ce-mi puteam da seama eu, un apropiat deşi nu foarte silitor student al acestei situații. Când i-am sugerat să fugim împreună şi să ne căsătorim, m-a refuzat în față şi mi-am dat atunci seama de diferența dintre ea şi Charlotte. Probabil că nu era cazul să uit că şi între mine şi Simon era o mare diferență; el fusese în stare s-o convingă pe Charlotte s-o facă. Şi dacă Lucy mi se adresa deja cu apelativul de „soț“, Mimi Villars mi-ar fi spus, fără să încerce deloc să-mi facă un compliment, că şi ea era o soție, ce abia aştepta să aibă parte de tot ce presupunea acest cuvânt. Cu alte cuvinte, să aibă parte de o senzualitate minoră, lipsită de mari necazuri. Asta dacă nu cumva încerca să guste şi ea nițel din fructul oprit pe care, probabil, îşi dădea seama că puteam să i-l ofer.

Dar, la fel ca în perioada când stăteam la familia Renling, eu mă aflam sub un anume tip de influență, nefiind însă purtătorul ei. Căci trebuia să prestez; aveam o poziție pe care să mi-o mențin, o maşină pe care s-o conduc, bani de cheltuit, haine de purtat, şi eram în situația de a mă conforma acestor lucruri înainte de a-mi da seama dacă îmi plăcea să le am sau nu. Chiar dacă taică-său încerca să ne surprindă la două dimineața în timp ce ne pipăiam, acest lucru se întâmpla într-un mare conac şi era greu să crezi că n-are dreptate când se aprindea lumina şi îl vedeai că se repede morocănos asupra noastră. Presupun că nu vedeam un lucru rău în nimic din ce făcea şi mi-a luat mult mai mult decât ar fi trebuit să îmi dau seama că nu îi plăcea de mine, pentru că totul în jur sclipea în mii de culori, totul era bogat, greu, catifelat, lepidopter.

Circuitul în care intrasem, de la Glass Derby şi Chez Paree şi dansurile de la Clubul Medinah, îmi mâncau aproape tot timpul. Aici trebuia să demonstrez dacă eram la fel de calificat la buzunar să mă învârtesc cu fiii unor tați consacrați social. Trebuia să fiu foarte atent, pentru că Simon îmi dădea un buget minim; considera pe undeva că ar trebui să pot să fac ce făcuse el cu ceva mai puține parale. Era adevărat că şi eu ştiam să economisesc un pic mai bine decât el, dar Lucy nu avea cap pentru bani ca Charlotte. Şi trebuia să plătesc intrarea, să dau bacşiş, să acopăr costul taxei de parcare şi să mă duc repede la magazin să cumpăr pachete de Camel în loc să le iau direct de la vânzătoarea din local. M-am lăsat examinat de anturajul lui Lucy,

închizând ochii la remarcile pe care nu doream să le aud, obligându-i pe alții să dea înapoi, şi chiar dacă acest lucru reuşise să îmi întărească muşchii ipocriziei de pe obraz şi pe cei ai stomacului, consideram că mă descurcasem destul de bine pentru că reuşisem să duc până la capăt cacealmaua.

Aceşti oameni nu erau singurii care ne țineau companie. Ne duceam să-i vizităm pe Simon şi pe Charlotte la apartamentul lor – la început au avut doar trei camere – şi să mâncăm din porțelanurile şi şervetele pe care le primise Charlotte ca trusou. Familia Magnus se dădea peste cap să ia ce e mai bun pentru unul de-al lor şi aceste farfurii şi căni fuseseră arse într-un cuptor englezesc, iar covorul era chiar din Buchara, aşa cum argintăria era de la Tiffany's. Dacă rămâneam după cină, jucam bridge sau rummy, iar la ora zece Charlotte suna la băcănie să ne trimită înghețată de mentă şi cremă fierbinte de caramel. Aşa că ne lingeam linguriţele şi mă purtam în general ca un tânăr sociabil, prevenitor, bonom, cu gândul la cele două culori ale bretelelor mele de mătase şi la cât de bine mi se potrivea cămaşa, ambele cadouri de la Simon. Îndeplinindu-i dorințele, Charlotte ne trata pe mine şi pe Lucy ca pe un cuplu logodit, dar cu o atenție şi rezervă pe care le ascundea de el. Cu instinctul moştenit de la familia ei, ştia că nu aveam calitățile lui Simon, că de fapt nu intenționam să îl urmez în toate, şi că greutățile prin care trecuse el erau poate prea mult pentru mine.

De acest lucru începuse şi el să devină conştient. A fost la început mulțumit de bunăvoința mea, de fluența mea, de linsul linguriței, de recunoştința mea, de amabilitatea mea, care a continuat în vreme ce mă ridicam în ochii familiei Magnus şi mă bucuram şi eu cum puteam de toate lucrurile seducătoare pe care le puteau ei oferi – toată acea opulență, maşinile puternice pe aleea aceea lată scăldată în întunericul rece din North Side, toată acea splendoare heraldică pe roți ce grăbea către balurile şi lunile plutitoare ale hotelului Drake şi către turnurile din jurul lui; carnea aceea zdravănă, mâncarea sănătoasă, entuziasmul şi dansurile. Dacă mergeai de-a lungul malului lacului, lăsai în spate cheresteaua, cărămida cenuşie din care era întocmit acel Chicago înghesuit, compact, al muncitorilor săraci, atât de diferit, şi pe lângă care treceai în goană. A, nu! Dar cele două jumătăți ale profeției se aflau acolo împreună, frumusețile chaldeene şi fiarele sălbatice şi îndurerate împărțeau de fapt aceeaşi locuință.

Întrucât mă duceam zilnic la terenul de cărbune, la începutul acestei ierni, nu mă aflam în măsura de a uita vreun moment acest lucru, chiar dacă serile şi duminicile mi le petreceam în altă sferă. Iar duminicile mi-erau de altfel împărțite în două. Simon mă punea să deschid duminica dimineața şi să rezolv toate afacerile care mai erau de rezolvat chiar şi când era ger cumplit. Mă muncea destul de tare, era convins că trebuie să mă disciplineze. În unele dimineți mă controla să vadă la ce oră am ajuns. Dacă uneori dormeam până mai târziu, acesta nu era un lucru chiar de neaşteptat de vreme ce după ce o conduceam pe Lucy acasă şi îi lăsam maşina în garaj, trebuia să mă întorc acasă cu tramvaiul şi rareori ajungeam să mă culc înainte de ora unu. Totuşi, nu îmi găsea nici o scuză. Îmi spunea:

– Păi de ce nu grăbeşti şi tu lucrurile? Ia-o de nevastă şi o să ai mai mult timp de odihnă.

Asta la început suna pe jumătate a glumă, dar mai târziu, când a început să se îndoiască de mine, a căpătat un ton acru, aproape tăios. Nu mai voia să-mi dea bani în plus, găsind că-i aruncam pe fereastră.

– Ce naiba aştepți, Augie, fir-ar să fie! Ăsta nu-i genul de femeie care să nu-ți intre în pat. Dacă aş fi eu în locul tău, ți-aş arăta în doi timpi şi trei mişcări ce să faci!

A devenit din ce în ce mai violent pe măsură ce familia ei a început să se arate rezervată, deşi n-am înțeles asta o vreme.

Dar, dacă soseam la opt şi un sfert în loc de opt punct, se întâmpla să-l găsesc lângă cântar, uitându-se crunt la mine:

– Da’ ce-ai pățit, nu ți-a dat drumul Mimi?

Era convins că nu renunțasem şi eram în continuare încurcat cu Mimi.

Mai aveam şi alte probleme. Cum funcționam ca ajutor de contabil şi ca responsabil cu cântarul, era treaba mea să deduc din banii de salariu ai muncitorilor negri ratele pe care aceştia trebuiau să le plătească pentru hainele de lucru pe care el li le vindea şi ne-am ciondănit din cauza asta de câteva ori. La fel cum, odată, în luna decembrie, un furnizor scos din minți

pe nume Guzynski a dat buzna cu camionul din noroaiele de afară peste cântar, scoțând un fum alb din radiatorul distrus. Cumpăra o tonă de cărbune şi încărcase camionul cu câteva sute de livre mai mult decât trebuia; când i-am spus că l-a supraîncărcat, m-a înjurat şi apoi a coborât din camion ca să intre peste mine în birou şi să îmi rupă brațul pentru că încercam să-l înşel. L-am aşteptat la uşă şi l-am aruncat afară şi, când s-a ridicat din zăpadă, în loc să încerce să mă îmbrâncească din nou, şi-a descărcat tot cărbunele peste cântar. Şi din cauza asta camioanele şi căruțele din spate au blocat strada şi curtea. I-am spus unui muncitor să debaraseze cântarul, însă Guzynski s-a aşezat lângă cărbune şi a vrut să-l lovească cu lopata când acesta a încercat să se apropie de el. Happy Kellerman tocmai telefona să cheme poliția când a apărut şi Simon. Simon a sărit imediat să scoată pistolul şi în timp ce ieşea în goană din birou cu arma în mână, l-am prins de braț şi l-am tras îndărăt, dar el, furios nevoie mare, mi-a tras un pumn drept în piept. Am strigat la el în timp ce se îndepărta: „Nu face prostii! Nu trage!“ şi l-am văzut cum încearcă să-şi păstreze echilibrul în zăpada înnegrită de cărbune în timp ce dădea colțul clădirii. Guzynski nu era atât de beat încât să nu vadă arma, drept pentru care s-a aruncat într-o parte lângă camion, o matahală îmbrăcată într-o haină murdară, cu bonetă de marinar, şi a încercat să se suie în el. Aici, în spațiul îngust dintre camion şi zidul biroului l-a prins Simon şi l-a înhățat de gât, lovindu-l în falcă cu patul pistolului. Asta s-a întâmplat exact sub ochii mei şi ai lui Happy; stăteam la fereastra cântarului şi l-am văzut pe Guzynski prins acolo, cu dinții lui pătrățoşi şi ochi hidoşi, de un albastru murdar, cu mâinile încârligate, neîndrăznind să înhațe pistolul cu care Simon l-a lovit a doua oară. I-a tăiat obrazul cu el. Când am văzut pielea despicându-se, am simțit că mi se face inima cât un purice şi m-am gândit, oare dacă l-a umplut de sânge pe tipul ăsta, are senzația că ştie ce face? După aia i-a dat drumul şi le-a făcut semn cu pistolul muncitorilor să curețe platforma cântarului şi cazmalele lor au început să zgârie şi să se afunde, în tăcerea murdară a lui Guzynski care se uita cu scârbă la propriul lui sânge. Apoi acesta a sărit în camion şi mi-a fost teamă că o să se lovească direct în poartă, însă el a alunecat în zloata de pe stradă şi roțile s-au aşezat pe linie, purtându-l mai departe în traficul ce l-a dus cu el într-o direcție lipsită de soare, încețoşată.

– Pe cât punem pariu că se duce la secție să depună plângere împotriva ta? i-a spus Happy.

Simon, care lăsase pistolul jos, l-a ascultat şi, oftând adânc, a spus:

– Fă-mi legătura cu Nuzzo.

Mie mi s-a adresat, şi pe un ton pe care-l recunoscusem ca fiind tonul pe care de obicei nu îndrăzneam să îl contrazic. Nu a căutat el numărul în cartea de telefon şi nici nu l-a format, ci a luat receptorul numai când interlocutorul lui aştepta de cealaltă parte a liniei. De data asta însă nu m-am mişcat. Aveam braţele încrucişate şi am rămas pe loc, lângă cântar. A înregistrat acest lucru, supărat. Happy a fost cel care a format numărul.

– Nuzzo! a spus Simon. March la telefon. Ce mai faci? Ce? Nu, e ger, nu pot. Ascultă, Nuzzo, am avut un incident aici cu un furnizor cretin care mi-a lovit cu lopata unul dintre oameni. Ce? Nu, era beat mort, şi-a descărcat toată marfa pe cântar şi m-a ţinut blocat o oră. Ce să zic, probabil că vine spre voi să facă plângere că i-am tras vreo două. Te rog eu, ai tu grijă, da? Ţine-l la răcoare până-i trec aburii beţiei. Sigur că da, am martori. Spune-i că dacă are senzaţia că poate să se ia de mine, o să îl rezolvi tu să-i ajungă pe toată viaţa. Ce? Vinde cărbune în zona bisericiiăleia de pe Twenty-eight Street. Faci asta pentru mine, da?

Nuzzo s-a conformat, iar Guzynski a stat la zdup câteva zile. Data viitoare când l-am văzut numai de răzbunare nu-i ardea. Rănile nu i se închiseseră complet când s-a reîntors să cumpere cărbune, tăcut, şi ştiu că Simon se uita la ochii lui şi ar fi reacţionat la cea mai mică provocare. Dar nu era nici urmă de provocare. Nuzzo şi oamenii lui Nuzzo băgaseră spaima în oasele lui acolo, în subsolul lor adânc, şi îi luaseră o îmbucătură saturniană din umăr, ca să-i arate că nu era greu să fie înghiţit pe nemestecate şi mistuit complet. Îl obligaseră chiar să se reîntoarcă pe post de client. Şi Simon, la rândul lui, s-a priceput cum să încheie episodul în favoarea lui, iar la Crăciun i-a dăruit lui Guzynski o sticlă de Gordon’s Dry Gin, iar nevestei lui o cutie de praline cu pecan de New Orleans în forma unui balot de bumbac. Şi ea i-a spus că îi făcuse un bine lui Guzynski.

– Păi sigur că da, a spus Simon. Acu’ e mulţumit. Pentru că ştie cum stăm. Când a încercat să dea cu lopata nu ştia şi voia să afle. Dar acu’ ştie.

Căci Simon voia să-mi arate mie cât de bine se pricepe el să rezolve astfel de crize şi cât de prost, în contrast – pentru că mă purtasem ca un laş –, reacționasem eu. Ar fi trebuit să încerc să înăbuş rebeliunea lui Guzynski de îndată ce acesta dăduse primele semne. Dar nu fusesem prompt, nu fusesem brav, nu înțelegeam că Guzynski trebuia amenințat cum trebuie cu arma şi aruncat în închisoare dacă nu voiam să se transforme într-un revoluționar care să îi răscoale pe toți ceilalți. Şi îmi dădea clar de înțeles că exact din cauza unor astfel de defecte nu eram în stare să o dau pe spate pe Lucy Magnus. Dacă deveneam soțul ei în pat, restul nu mai era decât o pură formalitate. Dar eu nu voiam să urc această treaptă a puterii. Aş fi făcut-o din iubire, dar nu doar pentru a atinge un obiectiv.

Şi astfel a început să-mi facă viața din ce în ce mai amară la lucru; Simon îmi sporea problemele, gândind că e spre binele meu şi, de asemenea, pentru că nu-i displăcea să se poarte astfel. La acea dată nu îşi dădea încă seama ce poziții sus-puse i se potriveau şi încerca tot felul de costume. Ultimele lui gânduri de la micul dejun erau îndreptate asupra ultimelor decizii de muncă şi uneori era complet absorbit de cele mai mici şi mai mărunte detalii într-o afacere în care unitatea de măsură era tona; alteori, nu făcea decât să se uite dacă sunt puse în aplicare principiile de bază, lăsând detaliile subordonaților – mă rog, asta dacă aceştia, eu mai ales, erau demni de încredere; sau erau nişte iezuiți ai banilor; sau genul de om care îşi construieşte singur un drum: aceasta era una din ideile lui mai puțin bazate, dar o idee persistentă. Eu i-am spus:

– În fond, nu eşti un Henry Ford. Doar te-ai însurat cu o fată bogată.

– Problema e, mi-a spus el, cât trebuie să suferi de dragul banilor, cât efort depui pentru asta. Nu dacă ai început cu o părăluță, ca în povestea lui Alger – şi în acest moment mi-am adus aminte ce mult îi plăcuse pe vremuri lui Simon să citească – şi ai transformat-o într-o avere. Ci dacă îți dai seama care e miza, ce faci în aceste condiții, dacă sari în foc.

Însă aceasta era o discuție teoretică, ce s-a reluat din ce în ce mai rar. În mare parte reuşeam să văd în ochii lui plini de dezgust ce teorie avea despre asta şi cât de prost mă potriveam acestor principii, căci mă lungeam, tândăleam şi nu reuşeam deloc să îmi ating ținta.

Astfel că acestea au fost zile foarte proaste pentru mine, în acel câmp special de simțăminte ce avea forma unui teren de cărbune, forma gardului, a grămezii de cărbune, a maşinilor, fereastra cântarului şi acel braț lung, de aramă, cu gradațiile negre, cu care cântăream. Aceste lucruri: şi de asemenea, cei care munceau acolo, cei care cumpărau, polițiştii care veneau să-şi ia dreptul lor, mecanicii şi comis-voiajorii, vânzătorii, toți mă oboseau cumplit. Aveam capul plin de lucruri pe care trebuia să le țin minte; nu trebuia să spun prețul greşit şi să mă încurc la aritmetică atunci când încheiam o tranzacție. Mimi Villars m-a auzit vorbind în somn într-o noapte: vorbeam despre prețuri şi ea a intrat în cameră şi mi-a pus întrebări, ca într-o conversație telefonică. Mi-a citat toate prețurile a doua zi, de dimineață, toate spuse corect.

– Măiculiță, nu cred că o duci deloc bine acolo, mi-a zis, dacă tot asta visezi şi în somn!

Poate că mi-aş fi deschis inima şi i-aş fi povestit unele lucruri şi mai groaznice dacă aş fi vrut, căci Simon se decisese să-mi aplice cel mai aspru tratament şi mă alerga în dreapta şi în stânga să-i aduc tot felul de lucruri, care nu erau deloc diferite de merele hesperide. Trebuia să mă țigănesc cu portarii pentru mangalul pe care li-l vindeam, să-i calmez şi să le împing bacşiş, să îndulcesc târgul făcând cinste cu o bere, să mă iau la harță cu agenții de asigurări pentru posibilele pierderi, să fac depozite complicate la banca plină de indivizi băgăcioşi şi certăreți, căci toată lumea era pe fugă şi cu capsa pusă; mai mult, trebuia să-mi caut încărcători prin tot felul de maghernițe şi să-i curtez în noroaiele de pe Madison Street când ne trezeam că am rămas brusc fără mână de lucru. A trebuit chiar să mă duc la morgă să-l identific pe unul din ei, pe care-l găsiseră împuşcat şi cu un plic de salariu de-al nostru în buzunarul cămăşii. Au ridicat învelitoarea țeapănă şi şifonată de pe el şi l-am recunoscut, i-am recunoscut trupul lui negru şi rigid, de parcă murise într-un moment de furie regească, cu pumnii strânşi, picioarele răşchirate şi un țipăt înghețat în cerul gurii, căci asta am văzut pe chipul lui.

– Îl cunoşti?

– Da, e Ulace Padgett. A lucrat pentru noi. Ce-a pățit?

– L-a împuşcat iubita, se pare.

A arătat spre rana din pieptul mortului.

– Au prins-o?

– Nu, nici măcar n-o caută. Nimeni nu se oboseşte.

Simon îmi dăduse mie această sarcină pentru că, din câte spunea el, eu eram la volan, căci o scoteam pe Lucy în oraş, şi puteam să rezolv şi trebuşoara asta în drum spre casă. A trebuit să mă grăbesc şi să mă duc să mă schimb şi n-am avut vreme să mă spăl decât pe față, gât şi urechi. Tot restul corpului era murdar de praful de cărbune de la muncă, până la călcâie. Până şi la colțul ochilor erau nişte unghere umbrite pe care n-am apucat să le curăț. Ele reuşeau să-mi lărgească privirea prin întunecimea lor. N-am avut nici timp să mănânc, chiar dacă mi-ar fi fost foame, căci la morgă durase ceva şi Lucy mă aştepta. Am condus mult mai repede decât ar fi trebuit şi aproape că era s-o pățesc la intersecția dintre Western Avenue şi Diversey, unde era o pantă lungă şi Pontiacul s-a răsucit de-am ajuns jos cu spatele, direct lângă un vagon de tramvai. Vatmanul mă zărise cu câțiva metri buni înainte, aşa că frânase sub podul de cale ferată. Deci nu l-am lovit tare. Am lovit doar farurile din spate, nimic altceva şi mulțimea de gură-cască ce se adună de obicei cu asemenea ocazii m-a felicitat. Mi s-a spus ce noroc am avut şi eu am râs nepăsător, am sărit înapoi la volan şi am continuat. Am ajuns acasă la familia Magnus foarte binedispus, în noaptea neagră a aleii, sub capul de zăpadă al porticului, sigur pe mine şi fluierând, iar cheile îmi țineau hangul, scoțând o melodie proprie din haina pe care am aruncat-o pe băncuța din hol. Totuşi, când Sam, fratele lui Lucy, mi-a dat ceva de băut, mintea mi-a zburat iar, cu o viteză mult mai mare decât cea pe care o avusesem când conduceam, înspre morgă – mirosul de whisky pe stomacul gol a declanşat probabil asta – şi înspre accident, şi imaginea mi-a făcut picioarele acoperite cu praf de cărbune să îmi tremure. M-am prăbuşit pe scaun. Lucy mi-a spus:

– Ce-ai de eşti aşa palid?

Şi Sam s-a apropiat, asemenea unui personaj dintr-un film prost, care e îngrijorat ca nu cumva surioara lui scumpă, ca o păpuşică, să nu se

logodească cu un papă-lapte. Aşa că s-a aplecat asupra mea cu un interes de acest soi, mai degrabă decât cu milă, iar dungile halatului i s-au lăţit pe fund.

– Sunt palid? m-am chinuit să zic şi mi-am ridicat cu greu capul. Poate pentru că n-am mâncat nimic.

– O, ce prostie. De când? Doamne, e trecut de nouă.

L-a trimis pe Sam la bucătărie după un sendviş şi un pahar cu lapte de la bucătăreasă.

– Şi aproape că am făcut un accident, i-am spus după ce a plecat el, şi i-am descris ce s-a întâmplat.

Nu sunt sigur ce mi s-a adeverit mai întâi, îngrijorarea din privirile ei sau poate gândul nerostit că eram un fel de Iona – eu, îndrăgostitul fericit din momentul respectiv. Fiind foarte pricepută la ghicit, când voia să apeleze la capacităţile ei, cum era acum cazul, probabil că întrevăzuse acel curent rece de ghinion sau poate chiar de nefericire cumplită la orizont.

– Ai lovit rău maşina? m-a întrebat.

– E puţin buşită.

Nu i-a plăcut faptul că n-am vrut să dau detalii.

– Portbagajul?

– Nu ştiu exact. Am lovit farurile din spate, asta e clar. Cât despre restul, e greu să-ţi dai seama în întuneric, dar nu cred că am făcut mare pagubă.

– Atunci luăm maşina mea în seara asta, mi-a spus. Şi am să conduc eu. Probabil tremuri încă din cauza accidentului.

Aşa că am luat maşinuţa ei, pe care abia i-o cumpărase taică-său, şi ne-am dus la petrecerea de pe North Shore; am parcat-o după aceea într-unul din marile sectoare de umbră de pe lângă templul Bahai, ca să ne mângâiem, să ne îmbrăţişăm şi să tremurăm la baza acelui deluşor religios înconjurat de

lumina zdrențuită a lunii. Lucrurile păreau normale, dar nu erau, nici pentru ea şi nici pentru mine. Când ne-am întors a vrut să se mai uite o dată la stricăciuni, căci îi era teamă pentru mine. Nu am vrut să mă duc să mă aplec peste spatele maşinii şi să ating cu degetul adânciturile făcute în tablă. Am stins farurile maşinii ei, căci examinarea avea loc la lumina lor. Iar apoi, ajunşi în vestibul, când, îmbrăcat în haină şi cu pălăria pe cap, am mângâiat-o şi am fost asigurat de dragostea ei, mi-am dat seama că exista un obstacol în această afecțiune. Prevedea că Simon o să îmi facă un scandal monstru în legătura cu maşina – cum de altfel s-a şi întâmplat – şi în plus, numai punctul lui de vedere era cel acceptabil pentru ea şi se simțea întru câtva speriată de mine, căci îşi dădea seama că eu aveam unul diferit. Şi chiar dacă simțeam parfumul umărului ei şi îi ridicam în palmă sânul, nu mai era acelaşi gen de intimitate în acel hol încărcat de nimicuri luxoase, parțial inventariate de lumina lunii, cu bătrânul care fornăia la etaj, vigilent până şi în somn.

Prin urmare mă simțeam istovit încă înainte de sosirea dimineții galbene şi supurânde, cu gerul ei bolnăvicios şi dogoarea murdară a sobei dinăuntru, din care se prelingea benzina. Nu mă îndoiesc că există o metodă de a căra tot felul de astfel de lucruri precum mici beţişoare duse de pânza umflată a apei, dacă te hotărăşti că energia ta trebuie să curgă în acea direcție şi dacă povara morgilor şi a maşinilor depinde de puterea de ridicare hidraulică de care dispui. Când Napoleon a scăpat din iarna rusească în coşciugul vechi al unei sănii, trecând printre trupele sale ce zăceau moarte ca nişte cârduri acoperite de zăpadă, a vorbit trei zile în şir cu Caulaincourt, care probabil nici nu era în stare să-l audă cum trebuie pentru că avea urechile bandajate – iar stăpânul său nu mai putea să se dedea obiceiului său de a-l trage de ele –, dar probabil că a zărit pe fața umflată a şefului său acea adâncime pe care continua să plutească o întreagă Europă de detalii.

Da, oamenii ăştia de afaceri au o energie grozavă. Se pune întrebarea ce combustibil se arde pentru a o produce şi ce lucruri avem sau n-avem dreptul să ardem. Atomul se poate arde. Păduri sălbatice din nord sunt nimicite ca nişte vreascuri. Unde se află materialul inflamabil al competiției şi oare care-i va fi puterea?

Şi mai trebuie spus şi că, în vreme ce vigoarea lipseşte dacă vrei s-o cheltui de dragul altcuiva, depui un efort covârşitor pentru simpla dorință de a simți pe limbă gustul unui ou, şi iată în ce chip este dăruită dragostea.

Nu mai puteam să țin piept acestor elemente atât de diferite. Simon a venit şi m-a făcut în toate felurile pentru că am lovit maşina, iar eu eram mult prea sfârşit ca să îi mai răspund sau măcar să simt că nu se purta drept cu mine. Singurul lucru de care am fost capabil a fost să-i spun:

– Da' ce faci atâta scandal? Nici măcar n-a fost un accident grav, şi doar ai asigurare.

Aici am zbârcit-o; pentru că nu am înțeles că trebuia să mă simt prost pentru că-i stricasem cochilia maşinii şi acei ochi de crustacee care atârnau de capătul sârmelor şi că nu îi păsa atât de accident cât de faptul că nu fusesem în stare să am grijă cum trebuie de maşină. Acesta a fost motivul pentru care m-a săgetat aprig cu privirea şi şi-a arătat dintele colțuros, în timp ce-şi pleca amenințător capul. Eram mult prea deznădăjduit să-i mai țin piept. Nu mai găseam nimic care să mă susțină, aşa ca pe el, ceva pe care să-l pot vedea, în care să pot avea încredere, căci totul era vag în jurul meu, chiar dacă de o mare încăpățânare.

În seara aceea am rămas acasă şi-am citit. Potrivit înțelegerii noastre, urma să încep facultatea în primăvară, când se mai linişteau lucrurile la muncă şi Simon putea să se dispenseze de serviciile mele. Aveam încă dorința aceea fierbinte căreia îi cedasem toată vara, când trăisem numai din cărți, să pot cuprinde amândouă colțurile cadrului şi să întorc oglinda atotcuprinzătoare spre orice scenă de pe lumea asta. La această dată Padilla îmi vânduse aproape toate cărțile – în ultima vreme renunțase şi el să mai fure pentru că găsise o slujbă de câteva ore într-un laborator de biofizică unde calcula viteza impulsurilor nervoase – şi îmi mai rămăseseră doar câteva. Aveam totuşi clasicii atinşi de incendiu de la Einhorn într-o ladă sub pat şi am luat de acolo Războiul de treizeci de ani al lui Schiller şi şedeam întins pe pat, în şosete, citind, când a apărut Mimi Villars.

Venea deseori în cameră şi pleca fără să-mi adreseze cuvântul, doar ca să ia ceva din dulap. Dar în seara asta avea ceva de spus, şi nici nu voia să se

ciondănească, aşa că mi-a zis:

– Frazer m-a lăsat borțoasă.

– Doamne sfinte, eşti sigură?

– Sigur că-s sigură. Hai să ieşim. Vreau să stau de vorbă cu tine şi nu vreau să mă audă Kayo. Că ne-ascultă prin perete.

– Da' Frazer unde-i? căci rămăsesem în urmă cu noutățile.

– A trebuit să plece. Trebuie să țină o conferință în Luisiana, Christmas, aşa că s-a dus să-şi vadă întâi părinții, pentru că nu poate să-i viziteze de sărbători. Da' parcă ce importanță are – ce, dacă e aici poate să mă ajute cu ceva?

– Hai, măi, Mimi, chiar nu vrei să vă căsătoriți?

A tăcut o vreme, ca să-mi dea şansa să îmi retrag cuvintele, şi s-a uitat la mine.

– Tu chiar ai impresia că-mi pierd aşa uşor capul? mi-a spus, când a văzut că nu retractez.

Nu ieşisem încă în vânt; eram pe verandă. Vârful unui picior era într-o parte şi mâna care-i ieşea din mâneca adâncă era pusă pe ceafă, acolo unde fața ei rotundă de fericire aspră se întorcea să se uite în a mea. Fericire aspră? Ei bine, da, sau poate amuzament dur sau ceva spiritual şi gimnastic, cu sprâncenele torturate în aşa fel încât să arate cum trebuie.

– Dacă n-am vrut să mă mărit cu el înainte, de ce s-o fac acum, doar dintr-un accident? Văd că ai avut parte de influență bună. Ia hai să bem o cafea.

M-a luat de braț şi am mers până la colț, unde ne-am oprit din nou şi am stat de vorbă, până când a apărut un cățeluş, urmat de stăpână, îmbrăcată într-o haină din miel persan şi o căciuliță de astrahan, şi s-a întâmplat un lucru ciudat, care m-a făcut să pricep cât de uşor i-o fi fost lui Mimi să înhațe pistolul de la vagabondul ăla şi să-l împuşte cu el; deoarece cățelul, poate pentru că era dezorientat sau pentru că era îngrozitor de frig, s-a uşurat pe

glezna lui Mimi şi ea a țipat la femeie, care părea incapabilă să se uite să vadă ce se întâmplă: „Ia-ți câinele de-aici!“ Şi apoi i-a smuls pălăria de blană femeii şi s-a şters cu ea, lăsând-o pe tipă cu ochii în soare, cu coafura deja zburătăcită de vânt, iar aia a țipat: „Căciula mea!“ Căciula se afla pe jos în stradă, unde o aruncase Mimi.

Întâmplarea nu ține seama în nici un fel de dificultățile deja existente! Dar întotdeauna se iveau în calea lui Mimi dovezi care să-i susțină punctul de vedere. Oricum, când am ajuns la cofetărie, unde şi-a dat ciorapul jos şi l-a pus în geantă, a început să râdă. O şansă rară şi autentică în care să-şi verse oful era ceva irezistibil pentru Mimi.

Însă ce voia ea să discute la cafea era de fapt o nouă metodă de avort de care auzise. Deja încercase să ia medicamente precum ergoapiol, să meargă, să urce scări, să facă băi fierbinți şi acum una din chelnerițele de la local îi pomenise de un doctor lângă Logan Square care provoca avorturi prin injecție.

– N-am mai auzit de una ca asta, da’ merită încercat şi am de gând să mă duc.

– Cu ce face injecția?

– De unde să ştiu eu? Că doar nu-s doctor.

– Păi dacă are un efect negativ şi trebuie să te duci la spital, ce te faci?

– Oh, trebuie să te trateze dacă eşti în pericol să mori. Numai că n-o să le spun nici moartă cine mi-a făcut-o.

– Sună riscant. Mai bine nu te duci.

– Şi ce vrei, să fac copilul? Eu? Mă vezi pe mine cu un plod? Nici că-ți pasă cum se aduc ăştia pe lume! Poate că te gândeşti la maică-ta – aici mi-am dat brusc seama că Sylvester sau Clem Tambow îi povestise de mine – şi că n-ai fi nici dacă maică-ta ar fi avut idei ca ale mele. Nici tu, şi nici frații tăi. Dar chiar dacă aş putea fi sigură că o să nimeresc un copil ca tine, mi-a spus ea cu tonul ei plin de umor, nu că n-aş avea cea mai mare stimă pentru tine,

prietene, chiar dacă ai şi tu lipsurile tale – de ce să trec prin toată treaba asta? Doar ca sufletele acestor obiecte să nu se ia de mine când mor şi să mă acuze că nu le-am lăsat să se nască? Păi le-aş spune: „Ascultați aicea, ia nu vă mai țineți de coada mea. Ce credeți că ați fost? Nişte moluşte, atât. Nici nu ştiți ce norocoase ați fost. Ce vă face să credeți că v-ar fi plăcut să fiți vii? Credeți-mă pe mine, sunteți indignate doar pentru că habar n-aveți“.

Stăteam la bar şi toți vânzătorii s-au oprit din treabă şi ne-au ascultat. Printre ei era şi un bărbat care a spus: „Ce mai nebună!“

L-a auzit, i-a căutat privirea şi a râs de el, spunând:

– Iată un tip care trăieşte şi o să moară încercând să arate ca Cesar Romero[15].

– Ia uită-te la ea, nici n-a intrat bine pe uşă şi şi-a scos ciorapii să ne-arate picioarele...

Această discuție trebuia să fie purtată până la capăt, după care n-am mai putut sta acolo; ne-am terminat convorbirea în stradă.

– Nu, i-am spus. Nu mă pot plânge că m-am născut.

– Da, sigur, te-ai simți chiar şi recunoscător dacă ai şti cui, deşi n-ai fost decât un accident.

– Ei, nu se poate să fi fost doar un accident. Cel puțin din partea mamei, pot să-ți spun cu certitudine că a fost dragoste.

– A, vrei să zici că dragostea te salvează de la a fi un accident?

– Dorința de a crea viață; care izvorăşte din recunoştință.

– Ia arată-mi şi mie unde e asta! Ia hai să mergem la piața de ouă Fulton şi să chibzuim acolo. Să vedem unde e şi recunoştința asta...

– Nu pot vorbi cu tine când eşti aşa. Mă întrebi dacă nu mi-ar fi fost mai bine să rămân în uitare, ei bine, aş minți spunând că „da“ sau „poate“, pentru că toate faptele sunt împotrivă. Nici măcar n-aş putea să îți spun ce-i

aia uitare, însă aş putea să-ți spun o grămadă despre ce viață plăcută am dus până acum...

– Da, norocu' tău; poate că ți-o plăcea cum eşti, dar o grămadă de oameni suferă din cauza asta. Suferă că sunt cum sunt, aşa cum sunt; femeia asta pentru că a căpătat riduri şi bărbatu-său n-o mai iubeşte; astalaltă pentru că vrea să-i moară sora ca să moştenească Buickul ei; iar alta nu vrea decât să îşi dedice toată viața posteriorului ei, ca să şi-l țină în formă; sau să trăiască pe spinarea altuia; sau să descopere cum să-şi găsească un bărbat mai grozav decât ăla pe care-l are. Chiar vrei să-ți dau şi o listă cu bărbați? Că pot s-o țin aşa la nesfârşit. Nu se vor schimba nicicând, într-o dimineață cu soare. Nu au cum să se schimbe. Aşa că poate eşti doar norocos. Dar alții sunt prinşi în cursă; au ce au; şi dacă ăsta e adevărul lor, cum stăm?

Eu nu mă puteam hotărî să cred că totul era turnat în beton şi că nu se mai găseau ocazii de fericire care să nu fie doar iluziile unor oameni cărora li se mai permitea să uite de dezamăgirea permanentă, de durerea mai mult sau mai puțin permanentă, moartea copiilor, iubiților, prietenilor, prăbuşirea idealurilor, bătrânețea, respirația urât mirositoare, dinții care se clatină; şi poate ce era cel mai greu de tolerat era înăsprirea unui caracter detestabil, care se întăreşte ca un os, asemenea unui schelet secund care scârțâie cel mai cumplit când ți se apropie sfârşitul. Dar ea, care practic deja se hotărâse, nu putea să ia decizia ajutată de sentimentele mele. Aşa că-ți dădea de înțeles că tu, ca bărbat, nu aveai dreptul decât să vorbeşti, căci de fapt ea era cea care avea problema asta de carne şi sânge, şi acest lucru chiar îi insufla o mândrie ce-i dădea culoare în obraji, faptul ăsta, că în ea se găsea ceva final.

Nu i-am spus nici unul din aceste lucruri. Şi deşi nu eram convins de ce-mi spusese, nu eram nici copleşit de oroare pentru copilul nenăscut. Ca să fii complet consistent în genul acela de economie a sufletelor ar fi trebuit să simți o mare jenă şi cumplite remuşcări pentru simplul fapt că pântecul unei femei poate fi ocupat. Iar asta este o exagerare. Decizia îi aparținea ei în fond, dacă să facă un copil cu Frazer care nu era liber s-o ia acum de soție, chiar şi să fi vrut ea să se mărite cu el. Şi, apropo, nici nu-mi trecea prin cap să nu cred ce-mi spunea ea despre el.

Însă, pe de altă parte, nu eram deloc sigur că îmi place treaba cu injecția. Voiam să-l întreb pe Padilla despre asta, căci el era autoritatea mea în materie, şi am încercat să dau de el la laborator. Dacă nu ştia el răspunsul, putea să-şi întrebe unul din colegii biologi care munceau în acea clădire pe jumătate zgârie-nori, unde erau câței care lătrau cu o tensiune anormală, ceea ce mă facea să tresar nițel de fiecare dată când îi auzeam. Lui Padilla nu părea să-i pese de asta; el se ducea acolo doar să facă nişte calcule, în stilul ăla alandala şi ciudat al lui, stând în picioare într-o poziție excentrică, cu o mână în buzunar şi o țigară neatinsă ce împrăştia firişoare bifurcate de fum. Dar n-am reuşit să-l găsesc înainte de ziua în care era Mimi programată la doctor. La care eu am fost cel care a dus-o.

Acest doctor era un bărbat care fusese îndurerat, sau în orice caz cătrănit, de timpurile grele, şi arăta extrem de neprofesionist. Avea un birou îngălat cu echipament vechi, iar el şedea acolo cu mânecile suflecate şi fuma trabucuri la un birou unde ochii mei antrenați să observe cărți au identificat imediat un Spinoza şi un Hegel şi alte lucruri total nepotrivite pentru un doctor, mai ales un doctor care lucra în linia lui. La parterul clădirii era un magazin de instrumente muzicale. Şi-acum îmi aduc aminte un nume: Straciatella. În vitrină era o familie întreagă, care cânta la chitară în microfon – nişte fetişcane şi nişte băieți cu pantaloni scurți, care nu atingeau încă podeaua când stăteau pe scaun – şi sunetele acopereau strada, foarte rece în acea seară, după ce ninsese, şi corzile chitarelor țipau încă mai puternic decât huruitul competitiv al tramvaielor, foarte vechi pe linia aia, care treceau făcând un vacarm îngrozitor.

Doctorul n-a încercat să prezinte situația în roz – era prea indiferent până şi pentru asta. Nu era poate un om cu inimă de piatră, însă arăta de parcă voia să te întrebe: „Şi dacă-mi pasă, rezolv ceva cu asta?“ Poate că avea şi un fel de dispreț în suflet pentru dubla neajutorare a ființelor, în primul rând din cauza faptului că ele nu puteau rezista tentației dragostei şi în al doilea rând pentru că apoi nu se puteau abține să nu vrea să scape de consecințe. Bineînțeles, m-a luat drept iubitul ei. Presupun că asta şi voia Mimi; cât despre mine, nu-mi păsa mie de asta. Prin urmare, iată-ne astfel în birou, cu doctorul rubicond care ne explica nouă, pământenilor, misterele injecției, cu o mutră puhavă, seacă, lipsită de interes, gâfâind, cu brațe păroase, în biroul ce mirosea a trabuc şi a carieră sedentară în piele neagră. Nu era un om

lipsit de bunătate de fapt, cu ochelarii ăia imenşi, şi părea că posedă o facultate a gândirii – cel puțin în măsura în care reuşea să decanteze problema, dar nu mai mult de atât. Apoi se auzeau chitarele care săreau din ritm, corzi care plesneau tânguitor şi huruiala tramvaielor. Şi Mimi cu fața şi părul ei blond, cu obraji roşii, cu un trandafir de stofă întins printre cutele pălăriei, din creştet până în frunte, înconjurat de alte floricele albe, mai puțin serioase. O, acea culoare roşie! A pereților de vară şi în acelaşi timp a materialelor de pe tejghelele magazinelor. Şi sprâncenele ei demoniace, ca nişte cili, atât de ferm încruntate şi totuşi atât de confuze. Dar acest moment era unul de oportunism major, dacă înțelegeam eu bine ce era în sufletul ei, căci el era legat şi de acea stare de neajutorare pe care o observa şi doctorul – neajutorarea femeilor care aşteaptă să li se facă ce trebuie să li se facă, şi în acest mod unic să îşi cumpere gloria.

– Injecția asta declanşează contracții, spunea doctorul, şi e posibil să vă ajute să eliminați cauza necazurilor dumneavoastră. Nimeni nu vă poate promite că are efect sută în sută, şi uneori chiar dacă are efect, tot aveți nevoie de dilatare şi chiuretaj. Adică de acea operație pe care actrițele de la Hollywood o descriu în presă ca fiind de apendicită.

– V-aş fi recunoscătoare dacă n-ați glumi pe tema asta. Mă interesează doar serviciile medicale pe care mi le puteți oferi, i-a spus imediat Mimi, şi el şi-a dat seama că n-avea de-a face cu vreo muncitoare de fabrică timidă care rămăsese grea şi care era plină de recunoştință, credea ea, pentru spiritele lui, semnalându-i acest lucru cu un zâmbet palid ce traversa distanțele de durere cruntă şi pericol.

Adică vreun sufletel amărât care dăduse de bucluc doar pentru că-şi dorise câteva clipe de tandrețe. Dar la Mimi – tandrețea ei nu era uşor de detectat. Te întrebai oare cum o fi şi oare după ce manifestare extraordinară şi-ar fi făcut simțită prezența.

– Hai să păstrăm un nivel de profesionalism, i-a spus ea.

Iar el i-a întors-o cu găurile nărilor lui negre ofensate:

– Bine, vreți sau nu vreți injecția?

– Da’ de ce credeți c-am venit până aici, pe vremea asta oribilă!

El s-a ridicat în picioare şi a pus o oală smălțuită pe ochiul aragazului – un colier de gheare de urs grizzly în care flăcările răsăreau ca nişte zgârieturi fierbinți. Modul în care mânuia oala sugera clar lenea şi îngălarea cu care îşi pregătea oul fiert dimineața în bucătărie; a lăsat să-i cadă seringa în ea, apoi a pescuit-o de acolo cu penseta şi gata a fost.

– Şi dacă am nevoie cumva şi de celelalte intervenții, dacă nu merge cum trebuie, o să mă ajutați?

Doctorul a dat din umeri.

Iar vocea ei a răsunat ascuțit:

– Bravo, dom’le, ce mai doctor îmi mai eşti şi dumneata! Nici măcar nu putem stabili toate astea înainte să începi? Sau chiar nu-ți pasă deloc de oameni după ce le faci injecția dumitale? Crezi că sunt chiar aşa de disperați că nu trebuie să dai doi lei pe ei şi că nu fac decât să-şi bată joc de viața lor, nu-i aşa?

– Dacă chiar trebuie, o să vă ajut eu.

I-am spus:

– Vreți să ziceți că o să o ajutați dacă vă plăteşte. Cât cereți pentru asta?

– O sută de dolari.

– Şi nu vă mulțumiți cu cincizeci? a întrebat ea.

– S-ar putea să găsiți pe altul pentru atât.

Voia să-i dea de înțeles – şi chiar credea că îi merge – că puțin îi pasă. Non curo! Asta îi venea natural. Putea la fel de bine să-şi pună seringa la loc şi să se întoarcă înapoi la scobitul în nas şi la gândurile lui.

Eu am sfătuit-o să nu stea la târguială cu el. I-am zis:

– Nu asta e important acum.

– Vreți să continuați sau nu? Mie mi-e totuna.

– Mimi, mai ai timp să te răzgândeşti, i-am spus în şoaptă.

– Şi dacă mă răzgândesc, înseamnă c-am rezolvat-o? Nu, tot în beleaua aia aş fi.

Am ajutat-o să-şi dea jos haina cu guler de blană, iar ea m-a luat de mână de parcă eu eram cel care urma să fie dus să i se facă injecția. În momentul în care i-am înconjurat umerii cu brațul – dându-mi seama că are nevoie de aşa ceva şi încercând din tot sufletul s-o ajut cum puteam – a izbucnit în plâns. Acest lucru m-a afectat şi pe mine; şi m-a bufnit şi pe mine plânsul. Aşa că ne-am strâns în brațe unul pe altul, de parcă într-adevăr am fi fost un cuplu.

Însă doctorul nu ne-a lăsat să uităm că ne aşteaptă. Prilej de tristețe sau de plictiseală, oare ce era acest moment pentru el? Probabil ceva între cele două, la modul în care mă privea în timp ce o linişteam. Invidia pe care poate o resimțise în primul moment, gândindu-se că eram iubitul ei, se topise acum complet. Ei, oricum habar n-avea de nimic.

Dar Mimi se hotărâse şi nu mai dădea înapoi; aceste lacrimi nu însemnau aşa ceva. I-a dat brațul şi el a înfipt acul în el; lichidul acela cu aspect solid a coborât în braț. I-a spus că probabil o să aibă dureri ca şi cum ar fi apucat-o durerile facerii şi că ar fi bine să se bage în pat. Taxa pentru injecție era de cincisprezece dolari şi ea a plătit suma; n-a vrut să ia nici un ban de la mine pe moment. Nu că aş fi avut cine ştie ce. Ieşitul în oraş cu Lucy mă seca de resurse. Krazer avea şi el să-mi dea nişte bani, dar dacă ar fi fost în stare să-mi plătească, ar fi putut să-i trimită şi lui Mimi. Iar ea nu voia să-i ceară nimic. Încă strângea bani pentru divorț. În plus, era în stilul lui Frazer să n-aibă habar de genul ăsta de lucruri. Întotdeauna se găsea ceva superior care să se întâmple imediat în apropierea lui, ceva eminent. Şi asta era de fapt o parte din el către care se îndrepta sarcasmul lui Mimi şi cu toate astea o parte pe care o încuraja de parcă ar fi fost o calitate prețioasă, chiar dacă prostească. Nu că ar fi fost lipsit de generozitate, însă se mulțumea să amâne acordarea generozității lui pe o rută mai ocolită şi mai semnificativă.

Oricum, Mimi s-a băgat în pat înjurându-l pe doctor, pentru că deja începuse să simtă dureri. Erau însă nişte crampe „uscate“, mi-a zis ea, care n-aveau să-i facă mare lucru. A început să aibă frisoane şi să asude, iar umerii ei dezgoliți arătau slabi şi pătrați deasupra cuverturii şi forma copilărească a frunții era determinată dureros de riduri, ochii îi erau măriți, cu o lumină puternică şi albastră.

– O, nenorocitu' ăla, împuțitu' naibii!

– Mimi, doar ți-a spus că s-ar putea să nu aibă efect. Aşteaptă...

– Da' ce naiba crezi că mai pot face acu' decât să aştept, dacă sunt plină ochi de otrava lui? Probabil că e zdravănă, că îmi întoarce pe dos măruntaiele. Nenorocitu' naibii, bun de nimic! Oh!

Spasmele treceau cu intermitențe şi mai găsea în ea suflet să mai trântească câte o glumă.

– Stă al dracu' înfipt bine, nu vrea deloc să iasă; e încăpățânat. Când te gândeşti că altele trebuie să stea la pat nouă luni de zile ca să nu-l lepede. Ia să auzim ce mai zice la radio. Dar – şi aici tonul îi devenea serios – nu pot să-l mai las să se nască acuma, după ce-am luat porcăria asta. Probabil că i-a cauzat. O fi amețit şi el. Dacă nu cumva e deja periculos, pentru că nu vrea deloc să iasă, şi sunt o criminală. Cred că dacă ar fi îndeajuns de drăcos ca să zguduie lumea din temelii, l-aş lăsa să se nască. Da' de ce dracu îi spun „el“? Poate că o fi fată, şi ce mă fac eu cu o fată, bietu' copil? Totuşi femeile sunt femei. Sunt mai dintr-o bucată, sunt mai reale. Trăiesc mai aproape de natură. N-au încotro. Poartă natura în suflet. Au sâni. Îşi văd sângele şi nu le strică deloc, pe când bărbații sunt mai vanitoşi. Oh! Te rog, mă ții de mână, Augie, pentru Dumnezeu?

O apucase răul la loc şi s-a ridicat rigid în capul oaselor, strângându-mi spasmodic mâna. Cu ochii închişi, a lăsat spasmul să treacă şi apoi s-a culcat la loc, iar eu am ajutat-o să se acopere.

Încet-încet, medicamentul a fost eliminat din organism şi a lăsat-o cu muşchii istoviți, furioasă pe doctor şi de asemenea şi pe mine.

– Dar ştii bine că n-a promis nimic.

– Ia nu fi prost, mi-a spus cu răutate. De unde ştii că mi-a dat doza care trebuie? Poate o fi vrut să mă întorc să încerc cealaltă variantă, ca să pună mâna pe mai mulți bani. Şi acuma aşa trebuie să fac. Numai că nu mă mai întorc la el.

Văzând-o în ce hal era, aprigă şi mohorâtă, deşi slăbită, nevoind pe nimeni lângă ea, am lăsat-o şi m-am dus la mine în cameră.

Kayo Obermark locuia între noi şi desigur că ştia ce se întâmplă; în ciuda eforturilor lui Mimi de a ține totul secret, cum putea să nu fi auzit? Era tânăr, cam de vârsta mea, la vreo douăzeci şi doi de ani, dar greoi deja, cu o față lată, importantă, nerăbdătoare, iritabilă, cenuşie de la gândurile care îi colindau departe. Era posac şi aspru. Viața era dură aici, în camera asta; nu-i plăcea ce studia, având credința că ar fi putut să învețe pe cont propriu; camera îi era puturoasă de la toate lucrurile care prindeau mucegai acolo, mirosea şi de la sticlele în care urina, pentru că nu-i plăcea să se ducă la baie când lucra. Locuia pe jumătate gol în patul lui, iar restul camerei se apropia de el, plină de tot felul de troace şi mizerie. Era melancolic şi genial. Credea că puritatea cea mai mare se află în afara relațiilor dintre oameni, căci acestea nu fac decât să zămislească minciună şi familiaritate de nimic şi îmi spunea: „Prefer rocile. Aş putea fi geolog. Nici măcar nu simt că aş fi dezamăgit de omenire, pur şi simplu nu îmi place, şi dacă există un lucru de care să fiu sigur, este că lumea nu e de ajuns şi dacă aşa este, n-au decât s-o ia pe toată“.

Kayo voia să ştie ce e cu Mimi chiar dacă ei îi plăcea să-l zgândărească încontinuu.

– Ce-i, nu merge? N-are noroc.

– Da, e rău.

– Dar nu, asta nu e o problemă de noroc, mi-a spus – unul din lucrurile pe care nu le putea suferi era când îi dădeai dreptate. Doar vezi că tuturor li se întâmplă la fel, iar şi iar.

Atitudinea pe care o avea față de ea era una care se asemăna cu a doctorului; avea probleme femeieşti şi nici unul din ei nu putea să considere asta ceva demn de interesul lor. Kayo însă era mult mai inteligent decât doctorul, chiar şi aşa cum stătea în camera mea pe picioarele alea goale şi lățite de greutate, în izmene, cu smocurile de păr de pe umeri şi fața aia lată cu o expresie în care aducea reproşuri tuturor, căci nu erau în stare să se ridice la standardele lui – deşi, cu alte cuvinte, reprezenta o figură dură şi plină de prejudecăți – exista în el un plus de efort în spiritul justiției, un canal pe care-l ținea deschis.

– Ei, înțelegi şi tu. Toată lumea are o amărăciune față de alegerile făcute. O amărăciune față de lucrul pe care şi l-a ales. Doar pentru asta a existat Hristos, pentru ca până şi Dumnezeu să poată să-şi manifeste amărăciunea față de lucrul său ales, dacă voia să fie un Dumnezeu al oamenilor, un zeu uman. Şi aşa se întâmplă şi cu ea.

Spunând acestea, a ridicat violent din umeri, plin de nerăbdare.

– Ăsta e Dumnezeu. Alți zei puneau preț pe succes, te orbeau cu splendoarea lor. Cei cărora puțin le păsa. Adevăratul succes e înspăimântător, mă-nțelegi. Nu poți să-l priveşti în față. Preferi să distrugi totul mai întâi. Totul trebuie să fie schimbat. Nu poți descoperi dorința pură, decât pe aceea amestecată. Fugim cu toții de ceea ce poate fi conceput pur, şi toată lumea acționează din dezamăgire în felul său, de parcă ar vrea să demonstreze că dorința impură, amestecată e cea care trebuie să câştige.

Eram întotdeauna impresionat de el şi de ochii lui mari de bidiviu speriat de înțelepciune sau de umbra ei, aşa cum un cal este speriat de un lucru ridicol la fel de tare ca de un lucru important. Simțeam ce îmi spunea. Ştiam că e adevărat şi îl respectam ca pe o sursă de iluminare; chiar dacă el era în culori închise, unele făcute din pete, iar verdele şi albastru îi veneau din ochi, tot avea o anumită strălucire; şi, cu mâinile încleştate pe şoldurile lui grase, se uita la mine cu o față în care o anumită frumusețe, originară, îi fusese refuzată ca fiind falsă. Vedeam şi eu că pe undeva se prefăcea, nu credea într-adevăr că toată lumea trebuia să renunțe, şi că şi avertismentul ce însoțea această atitudine, cum că a spera prea mult nu face decât să te omoare cu zile, era pe undeva o prefăcătorie. Da, speranța pestilențială care trece pe sub rele şi le lasă în picioare. Aşa că eram în acelaşi timp atras de

părerile lui Kayo şi rezistent la ele. Nu exista pentru el un cer pictat al teatrului omenesc, ci doar cel din afară, de diamant autentic, la care nu se putea ajunge decât urcând din astru în astru prin ceața limpede şi prelungă a medullei şi a creierului, o copie a Căii Lactee.

Dar aveam de asemenea ideea asta, că nu poți să ai o poziție atât de categorică, care să facă viața omenească imposibilă, nici să încerci să aduci laolaltă lucruri ireconciliabile care te-ar distruge, ci să încerci să vezi cu ce ființă omenească ai putea trăi pentru început. Şi dacă ființa cea mai nobilă ar fi să apară în acea tavernă pustie şi prea încălzită, cu muşte şi radio care bâzâie între piese şi bere îmbuteliată de la Sox Park, ce poți altceva să faci decât să iei acest amestec şi să spui că imperfecțiunea este întotdeauna condiția dată; în ciuda frumuseții neştirbite, pupilele mele zgâriate vor vedea totul zgâriat. Şi e foarte posibil ca zeii să apară oriunde.

– Dacă începi să cauți motivele, i-am spus lui Kayo, s-ar putea să existe motive şi pentru lucrurile impure.

– Nu sunt reale, a spus el. Doar n-ai încerca să trăieşti pe ecranul de cinema. Când ai să înțelegi lucrul ăsta, o să intri în sfârşit pe un făgaş bun. Şi tu poți asta, dacă nu le-am judecat cumva greşit. Nu ți-ar fi frică să crezi în ceva. Dar ce nu înțeleg eu e de ce vrei să te transformi într-un tip important. Oricum n-o să dureze mult.

Mimi ne-a auzit vorbind şi m-a strigat. M-am întors la ea.

– Ce vrea? a spus ea.

– Kayo?

– Da, Kayo.

– Vorbeam şi noi.

– Vorbeați de mine. Dacă îi spui ceva, te omor. Nu caută decât dovezi că a avut dreptate şi ar fi în stare să meargă pe sicriul meu cu picioarele alea mari dacă ar putea.

– Tu eşti cea care nu e în stare să țină secrete, i-am pus, încercând să mă arăt relaxat.

Nu era momentul să o contrazic în nici un fel, iar ea m-a privit lung şi aspru, din patul de metal îndoit, cu atât de mulți nuclei turnați în fier şi funde de fier.

– Eu spun ce vreau, dar am dreptul să îți spun ca tu să n-o faci.

– Linişteşte-te, Mimi, n-am de gând.

Totuşi a doua zi a trebuit să-l rog pe Kayo să o supravegheze, neştiind ce necazuri s-ar putea ivi şi gândindu-mă toată ziua la asta, la birou şi la întâlnirea de la cină în Clubul Verilor Magnus, care avea loc o dată pe lună într-un local cu pereți de stejar în centru. Am încercat să sun şi nu mi-a răspuns decât Owens, care atunci când era îmbufnat, cum era din cauza lui Mimi, avea un accent velş pe care nu-l puteam înțelege, aşa că n-aş fi făcut decât să-mi irosesc monedele dacă aş fi continuat să telefonez. Lucy a vrut să meargă la dans după întâlnire; m-am scuzat, pretinzând că eram foarte obosit, lucru pe care nici măcar nu trebuia să-l mimez, şi m-am întors acasă.

Mimi era şi ea acolo şi avea veşti bune. Îmbrăcată într-un costum alb cu negru, cu o fundă neagră în păr, şedea la mine în cameră.

– Azi mi-am folosit creierul, mi-a spus. Am început prin a-mi spune: „Există vreo modalitate prin care să fac asta legal?“ Ei bine, există câteva. Una din ele este să te duci la psihiatru şi să-l convingi că eşti sărită. Nu vor să lase nebunele să facă copii. Am reuşit deja să ies din bucluc o dată în felul ăsta, aşa că este deja în arhivele tribunalului. Dar nu mă simt în stare să repet figura. Ar însemna să merg prea departe. Aşa că m-am decis, la naiba cu prefăcătoria, nu o să fac pe nebuna. Cealaltă posibilitate este să ai inima bolnavă, pentru că dacă ai probleme cu inima nu te lasă să naşti ca să nu îți pună viața în pericol. Aşa că m-am dus la clinică azi şi le-am spus că am impresia că sunt gravidă, dar că nu mă simt bine şi am probleme. M-a examinat un tip şi mi-a spus că e aproape sigur că am o sarcină extrauterină. Aşa că o să mă examineze din nou şi se pare că vor să mă opereze.

Asta o bucura enorm. Deja se baza pe această posibilitate.

I-am spus:

– Da’ ce-ai făcut? Te-ai uitat într-o carte la simptomele sarcinii extrauterine şi apoi te-ai dus la doctor să i le descrii?

– Scumpule, ce idee! Doar nu crezi că sunt aşa şmecheră? Ce, crezi că te poți duce acolo şi spune orice, iar ei să te şi creadă?

– La clinică mai poți să-i mai înşeli. Îți spun cu certitudine asta. Dar, ai grijă în ce te bagi, Mimi. Nu sări coarda.

– Nu, n-a fost ideea mea; ei au spus asta şi chiar am nişte simptome. Dar nu mă mai întorc la ei, o să mă duc la veterinarul ăla.

N-am fost în stare să stau cu ochii pe ea zilele următoare, căci aveam un program încărcat, plin de cine şi adunări, iar în dățile când o verificam, seara târziu, sau la şase jumate dimineața când trebuia să mă scol, era prea adormită ca să vorbească cu mine. Când mă duceam s-o scol părea imediat să ştie a cui mână îi stătea pe umăr şi ce întrebare urma să pun, şi îmi răspundea, ca şi cum ar fi dormit: „Nu, nimic, nici o veste“.

Iarna se revărsa peste noi, sfârşit de decembrie, fumuriu şi întunecat. Trăncănind în jos pe scări cu galoşii în aceste dimineți de ceață şi fum, constant în întârziere, mă îndreptam spre coada de la tramvai în acel final friguros de noapte în care umezeala ți se strecura în oase din cauza filtrelor proaste ale cerului prăvălit. La ora nouă, după primul puseu de treburi, reuşeam şi eu să-mi iau micul dejun la cârciuma lui Marie, un local cu linguri pline de grăsime, cu pereți de tablă şi scaune cu un singur braț aliniate lângă ei, în care nu intra lumina din cauza ferestrelor astupate.

Într-o după-amiază de sâmbătă eram în cârciuma lui Marie. Dăduse drumul la radio şi era o operă, pe canalul New York, iar elocvența aceea căreia i se dăduse frâu liber nu reuşea să mă atingă, dar îmi intra în urechi. Iată un tip de servicii pentru care plăteai dinainte, ca în cazul unui duce burgund aflat în închisoare în Bruges şi care trimite după un zugrav să-i înveselească obloanele cernite cu fețe aurii şi decorații pioase. Acest gen de ajutor pe care îl dai oamenilor în necaz era difuzat acum gratis, în magazine şi în aer.

Totuşi nu reuşeam să-l aud cum trebuie, îmi suna ca o combinație de voci puternice şi oficiale.

Trimis de Happy Kellerman, a venit un muncitor să-mi spună că mă chema o doamnă la telefon.

Era o soră medicală de la spitalul din South Side, care avea un mesaj de la Mimi.

– De la spital? Dar ce s-a întâmplat? De când e acolo?

– De ieri, mi-a spus femeia. Şi este bine, dar spune că vrea să vă vadă.

I-am spus lui Simon, care mă asculta suspicios, plin de ironie şi reproş, abia aşteptând să-mi dea înapoi în cap cu explicațiile mele, că trebuia să plec devreme să văd o prietenă bolnavă.

– Ce prietenă? Vrei să zici gagica aia a ta, blonda aia necioplită? Amice, ai prea multe oale pe foc. Cum te-ai încurcat cu ea? Cred că exagerezi, nu, încercând să te descurci cu două deodată? De-aia arăți aşa pleoştit în ultima vreme. Dacă n-ai lăsa-o pe una să te tragă după ea când vrea, poate, cine ştie, ai progresa cu ailaltă. Sau e ceva mai mult decât o simplă hârjoneală? Mda, ți se potriveşte, să te mai şi îndrăgosteşti pe deasupra! Nu eşti în stare să te păstrezi pentru cineva cum trebuie, nu? Ce naiba, nu eşti în stare să îți ții nițel cumpătul doar pentru că ți-a pus mâna între picioare? Văd că nu poți să sari în pat cu o tipă fără să ai senzația că trebuie să ai grijă de ea toată viața.

– Nu e nevoie să îmi spui toate astea, Simon, oricum nu mă atinge cu nimic. Mimi e bolnavă şi vrea să mă duc s-o văd.

– Atâta vreme cât băiețelul primeşte ce-i trebuie nu văd de ce trebuie să dea fuga să se însoare, a spus Happy.

– Să vezi ce-o să fie dacă ajunge asta la urechile lor, mi-a spus Simon, când Happy nu ne mai putea auzi; şi, straniu, privirea lui a căpătat o expresie care aducea a satisfacție şi plăcere supremă şi mi-am dat seama că deja se

împăcase cu consecințele acestei eventualități; avea să mă repudieze şi asta n-avea să-l atingă pe el câtuşi de puțin.

Cât despre planurile lui, noaptea nunții şi tot ceea ce noi doi trebuia să realizăm împreună, fără îndoială că şi le schimbase, hotărându-se că totul trebuie să fie rezultatul unei singure minți şi autorități.

Dar nu mă gândeam atunci la asta, ci mai degrabă la Mimi care era în spital. Eram sigur că se hotărâse să îi dea înainte cu planul de a păcăli doctorii.

Am văzut-o spre seară, într-un salon; eram la uşă, iar ea pocnea din degete din depărtare, încercând să stea în capul oaselor în pat.

– Te-ai hotărât să continui?

– Sigur! Da' ce, credeai că n-o să fiu în stare?

– Ei, cel puțin s-a terminat?

– Augie, mi-au făcut o operație degeaba. E normal. Dar de copil tot n-am scăpat.

La început nici n-am priceput ce spune; mă simțeam ca un cretin.

Mi-a spus cu un umor diavolesc şi epocal, care friza amărăciunea:

– Augie, vin toți să mă felicite că o să am un copil normal. Nu e o sarcină falopiană. Doctorul, stagiarii, asistentele, toți cred că ar trebui să mor de fericire, şi eu nici măcar nu pot să țip la ei. Am plâns o grămadă. Sunt scoasă din minți.

– Dar de ce-a trebuit să faci asta? Nu înțelegi? Doar tu ai inventat simptomele astea.

– Nu, nu eram sigură. N-am inventat chiar totul, pe unele chiar le aveam. Poate din cauza injecției ăleia. Şi când s-au gândit că s-ar putea să fie în tubul falopian, mi-a fost frică să nu mai fac operația. Apoi m-am gândit că dacă m-au pus pe masa de operație, o să mă ajute să scap de țânc. Dar nu au făcut-o.

– Păi normal că nu. Doar e interzis. Asta era şi problema de la început.

– Da, da, îmi dau seama. M-am gândit că poate reuşesc să îmi iau piatra de pe inimă. Unul dintre planurile mele geniale.

Acum nu mai plângea, deşi avea vinişoare roşii în ochi, de la sarea din lacrimi, iar nasul îi era şi el roşu, însă asta nu însemna că fusese doborâtă, dimpotrivă, după cum se vedea şi din frumusețea ei agresivă, o aristocrată a concepției despre dragoste în care trebuie să îți torni întreaga energie.

– Cât trebuie să stai la pat, Mimi?

– Nu am de gând să stau cât vor ei. Nu pot.

– Dar trebuie.

– Nu. E deja foarte târziu. Dacă mai las să treacă timp, n-o să mai pot scăpa de el. Sună-l pe tipul ăla şi aranjează o programare la sfârşitul săptămânii următoare. Cred că o să fiu la ora aia în stare să mă descurc.

Asta m-a supărat foarte rău şi nu m-am putut abține, am lăsat să mi se citească oroarea pe chip, că cineva îşi poate bate joc în asemenea hal de corpul lui.

– Oh, crezi că o femeie ar trebui să se arate mai fragilă, mi-a zis ea. Uit mereu că eşti logodit.

– N-ar trebui măcar să aştepți până îți dau drumul?

– Au spus zece zile, şi o să mă simt slăbită dacă stau atâta în pat. Oricum, nu pot suporta spitalul. Iar asistentele sunt toate aşa de încântate că o să aibă loc fericitul eveniment... nu mai rezist. Deja am început să fiu nervoasă. Ai nişte bani?

– Nu cine ştie ce. Tu?

– Nici măcar jumate din ce-mi trebuie, şi nici nu pot să strâng mare lucru. Şi n-o să vrea să mă atingă dacă n-am toată suma. Frazer n-are nici el.

– Dacă vrei, mă duc la el, îi iau o parte din cărți şi i le vând. Are câteva volume care ar scoate bani frumoşi.

– Nu i-ar plăcea deloc. Oricum, n-ai cum intra.

S-a întrerupt o clipă şi s-a uitat fix la mine, pătrunzător, şi mi-a spus cu un hohot de râs care n-a durat mult:

– Văd că eşti de partea mea, nu?

La asta n-am găsit cu cale să răspund.

– Vreau să zic, înțelegi cum e cu dragostea.

M-a sărutat cu mult sentiment şi cu ceva mândrie. Iar tot restul femeilor pământii din jur şi cele care veniseră în vizită se uitau la noi.

– Păi, am spus eu, o să facem rost de bani. Cât îți mai trebuie până la o sută?

– Cel puțin cincizeci de dolari.

– Îi găsim noi.

Cel mai uşor mod de a face rost de bani – atât de uşor că eram chiar mândru de asta – era să fur cărți. N-aveam nevoie să cer nimănui, cu atât mai puțin lui Simon.

Aşa că m-am dus imediat în centru. De-abia se însera şi luminile electrice şi gheața scânteiau; pâlpâiau luminile fabricilor, cu multe ferestre, peste preriile care se reîntorseseră pe terenurile unde fuseseră demolate clădiri, o iarbă de iarnă ce scotea capul de sub zăpadă şi se învălătucea şi îngheța în mici tufişuri create de vânt. Şi fierberea geroasă a lacului, albastră; şi derapajul constant al şinelor de cale ferată, care coborau în întuneric.

M-am dus la librăria Carson, pe Wabash Avenue, la raionul de cărți de la parter, cald şi plin de tot felul de clienți întârziați care făceau ultimele cumpărături în clinchetul de clopoței de Crăciun şi ghirlandele de iederă argintie. Nu aveam obiceiul să zăbovesc prea mult, ca să atrag atenția

asupra mea. Ştiam dinainte ce voiam să iau, un Plotin, ediție rară, o ediție englezească a Enneadelor care costa o grămadă de bani, mai mult decât valora. Am luat volumele de pe raft, le-am răsfoit, m-am uitat la modul în care erau legate, le-am pus sub braț şi cu nonşalanță m-am îndreptat spre uşa librăriei. Uşa se rotea încet. Am intrat în compartimentul care s-a deschis pentru mine şi tocmai urma să păşesc afară când uşa s-a blocat şi m-a prins. M-am întors să văd dacă motivul faptului că se înțepenise era cel mai rău cu putință, gândindu-mă deja la poliție, tribunal, închisoare, ba chiar la un an de groază în Bridewell. Dar în spatele meu era Jimmy Klein, care mi-era acum un simplu străin din vremuri de demult, deşi nu chiar un străin. El era cel care mă prinsese între uşi şi mi-a făcut semn că îmi dă drumul dacă îl aştept în stradă. Avea o privire care vădea experiență, pe sub borurile pălăriei de fetru, iar degetul arătător i se înclinase în jos, însemnând precis „Opreşte-te afară".

Din semnele acestea mi-am dat seama că se făcuse paznic de magazin. Nu-mi spusese de altfel Clem Tambow că lucra la Carson? Nu aveam de gând să încerc să fug. Primul lucru era să mă eliberez din cursă, aşa că i-am dat cărțile când am ajuns în stradă. Mi-a spus repede:

– Du-te la semafor la colț. Vin şi eu imediat.

I-am văzut spatele grăbit şi pălăria când a intrat în cercul uşii. Nu se comporta ca şi cum ar fi fost furios, dar părea să reacționeze la ceva ce prevăzuse deja, un lucru pe care îl aştepta. La semafor, în mijlocul mulțimii, am început să asud în aerul rece, slăbit şi recunoscător că scăpasem nevătămat. Avertismentul bunicii, că Jimmy era escroc, mi-a venit imediat în cap. Iată că se ocupa, e drept, tot de încălcarea legii.

– Bine, mi-a spus când s-a reîntors. Ai scăpat pe jos cărțile şi ai şters-o când am strigat după tine. Nu ți-am văzut fața, dar am plecat să văd dacă pot să te înhaț, m-ai înțeles. Acuma du-te la Thompson, pe strada Monroe. Vin şi eu în urma ta.

Am pornit-o, ştergându-mi fața cu fularul de mătase. Ajuns în cafenea, mi-am luat ceaşca de cafea de la bar şi m-am dus la o masă. A apărut şi el imediat şi s-a aşezat.

S-a uitat la mine o vreme; făcuse creţuri în jurul ochilor şi avea o faţă pământie, vicleană, liniştită, de comentator. Şi totuşi, de ambele părţi, pe cât ne-o îngăduiau circumstanţele, ne bucuram amândoi că ne-am reîntâlnit.

– Te-ai speriat la uşă? m-a întrebat.

– Doamne, sigur... ce credeai? i-am zis, zâmbind.

– Ai rămas acelaşi bleg ca întotdeauna. Eşti în stare să te laşi lovit de un tren şi să crezi că e ceva grozav şi să te ridici zâmbind, de parcă ai prins pe Dumnezeu de-un picior. Acuma ce-ai de eşti aşa de fericit?

– Păi mă bucur că eşti tu şi nu un poliţai.

– Sunt poliţai pe bune, numai că nu pentru tine, nătărăule. A trebuit să te fugăresc. Stăteam cu un cumpărător şi mi-ai venit direct sub nas, la doi paşi. Ce să fac altceva decât să te alerg? De ce naiba furi cărţi? Credeam că te-ai potolit după figura pe care-am făcut-o împreună, când cu Moş Crăciun. Bătrânu' aproape m-a zvântat în bătaie. Era să mor.

– Şi te-a transformat în detectiv?

– El? Pe dracu! Mă duc şi eu unde mi se spune şi fac ce-mi spun.

Ştiam că îi murise mama; că, şchiopătând şi corpolentă, se scufundase într-un coşciug şi coborâse în mormânt. Dar cu ceilalţi ce se întâmplase oare?

– Şi taică-tău?

– Se poartă în continuare ca un neisprăvit. S-a însurat din nou după ce-a murit mama. A reieşit că avea pe cineva de patruzeci de ani, la ţară. Ce spui, măi frate? I-a făcut mamei opt plozi, iar femeia aia avea şi ea patru de la bărbatu-său, în timp ce amândoi suspinau unul după altul. Când a rămas văduvă s-au luat. Ce e, eşti surprins?

– Păi, sigur. Mi-aduc aminte că taică-tău era mereu pe-acasă.

Ei, uneori trebuia să se ducă în West Side şi când se ducea avea un permis pe linia de tramvai de pe Sixteenth-Street, aşa că se folosea de el.

– Hai, nu te mai lua de el, Jimmy.

– N-am nimic cu el. M-aş bucura dacă i-ar fi bine, da' a rămas la fel. Şi aşa e şi acuma.

– Şi ce mai face Eleanor? Din câte ţin minte, a plecat în Mexic.

– O, ai rămas în urmă. Asta a fost demult. S-a întors de ceva vreme. Ar trebui să-i faci o vizită. Erai favoritul ei pe vremuri şi încă te mai pomeneşte. Eleanor are o inimă largă. Ce bine ar fi dacă ar duce-o mai bine cu sănătatea.

– E bolnavă?

– A fost. Acuma lucrează din nou, la Zarropick, pe Chicago Avenue, unde fac acadelele alea pe care le vând în dughenele din faţa şcolilor. N-ar trebui să muncească. S-a îmbolnăvit în Mexic.

– Credeam că s-a dus să se mărite.

– A, ţi-aduci aminte?

– Da, cu ruda ta spaniolă.

Mi-a zâmbit.

– Da. Avea un atelier de pielărie şi a pus-o pe Eleanor să lucreze acolo un an de zile şi în tot răstimpul ăsta se dădea drept logodnicul ei. Dar de fapt se culca cu alte tipe care lucrau acolo şi nici prin cap nu-i trecea să se însoare. În cele din urmă, ea s-a îmbolnăvit şi s-a întors acasă. Nu e prea îndurerată; i-a plăcut să vadă şi alte locuri.

– Îmi pare rău pentru ea.

Da, spera să se îndrăgostească. Şi-a pus mare speranţă în asta.

Era peste măsură de plin de dispreţ, nu faţă de Eleanor, la care se întâmpla să ţină foarte mult. Nu, poate de dragul ei, faţă de dragoste, ca faţă de ceva care o subminase şi îi slăbise forţele.

– Eşti foarte cinic.

– Nu am o părere bună despre asta.

– Dar eşti căsătorit, mi-a spus Clem.

Această inocență a mea i-a plăcut.

– Da, aşa e. Am un fiu. Un puşti extraordinar.

– Şi nevastă-ta?

– Nu e nici ea fată rea. Are o viață grea. Trăim cu părinții ei, că n-avem încotro. Şi mai e o soră căsătorită şi un cumnat. Ei, îți dai seama cum e, ne certăm tot timpul care să se ducă primul la baie sau să îşi spele rufele, să gătească sau să urle la copii. Mai are încă o soră, o vagaboandă care se întinde cu toți, de aproape calci pe ea pe scări în întuneric când vii de la lucru, aşa că toată ziua ne păruim. Nu am de pe urma lor decât un loc de dormit într-un pat dublu. Ştii şi tu de-acuma cum e. Până la urmă tot ce cauți de la viață se reduce la un singur lucru – fututul; aşa că te aduni cu vreo puştancă drăgălaşă şi după o vreme te trezeşti că te-ai potcovit cu şi mai mari belele, numai că acuma e permanent. Eşti căsătorit şi ai şi un copil.

– Asta ți s-a întâmplat ție?

– Mda, mi-am făcut de cap cu ea, am lăsat-o gravidă şi am luat-o de nevastă.

Calea spre nenorocire pe care mi-o descrisese doamna Renling pe vremea când prezisese ce o să se întâmple dacă Simon se însura cu Cissy.

– Eşti gata să explodezi ca o petardă de 4 Iulie, mi-a spus Jimmy. Nu trebuie decât să fii aprins ca să îți dai drumul. După ce s-a consumat flacăra, cade bățul. Şi trăieşti ca să-ți creşti copilul şi să-i faci pe plac nevestei.

– Aşa trăieşti tu?

– Ei, nu-mi mai pasă prea tare; am renunțat de mult. Nu cred că îi mai place de mine în pat oricum. Dar de ce vorbim de mine? Tu eşti băiatul minune. Şi ce naiba faci sau crezi că faci? Era să mor când te-am văzut că ocheşti cărțile alea. Ce frumos mod de a ne reîntâlni! Augie, escrocul!

Nu era doar deznădejde în glasul lui; în parte părea mulțumit.

– Nu sunt escroc sută-n sută, Jimmy.

– Da' şi dacă faci din când în când pe pungaşul, asta nu se leagă deloc cu ce-am auzit despre tine şi Simon. Înțeleg că aveți succes.

– Da, el e foarte bine... s-a căsătorit şi are o afacere.

– Da, asta am auzit de la Kreindl. Şi tu urma să intri la facultate. De-aia ciordeşti cărți? Prindem o grămadă de studenți. Majoritatea nu ne fac o impresie bună.

I-am explicat de ce aveam nevoie de bani, dându-i de înțeles că eu eram iubitul lui Mimi, pentru că altminteri ar fi fost greu să îl fac să priceapă; şi deşi era curios că îl reîntâlneam pe Jimmy în postura polițistului care mă prinsese, m-am simțit foarte uşurat şi cuprins de melancolia şi sentimentul paradoxului care însoțeau această stare, în care trebuia să continui să caut bani şi să rezolv tot ce era de rezolvat. Totuşi Jimmy a fost tulburat de ce i-am spus, iar ochii şi pielea feței i s-au lățit de îngrijorare şi au căpătat o expresie plină de hotărâre.

– Cât de avansată e sarcina?

– Peste două luni.

– Ascultă-mă bine, Augie, am să te ajut cu ce pot.

– Nu, Jimmy, i-am spus, surprins; n-aş putea să iau bani de la tine, ştiu că şi tu o duci prost.

– Nu fi tâmpit. Ce mai contează câțiva dolari față de o viață de necazuri. Zi că o fac de dragu' meu – că nu vreau să-i văd şi pe alți prieteni în situația asta. Cât îți trebuie?

– Cam vreo cincizeci de dolari.

– Nici o problemă. Dacă împărțim suma eu cu Eleanor, nu e mare lucru. Are şi ea nişte parale puse deoparte. N-o să întrebe pentru ce e, dar nici n-are nevoie să ştie. Nu trebuie să-mi spui de ce nu vrei să-i ceri lu' frate-tău. Că doar nu te-ai duce să furi dacă ar fi dornic să-ți dea.

– Dacă o să fiu strâns cu uşa rău, o să îi cer, dar am motivele mele să nu o fac. Măi, Jim... mulțumesc. E foarte drăguț din partea ta. Mulțumesc, Jimmy!

Recunoştința mea fierbinte l-a făcut să râdă de mine.

– Hai, termină. Ne vedem luni, la aceeaşi oră, şi-o să-ți dau cei cincizeci de dolari.

Jimmy nu credea că e motivat de gânduri nobile; era ruşinat de aşa ceva. Şi am înțeles că voia să înfrângă Sistemul, pe lângă faptul că voia să îşi ajute un prieten de odinioară.

Oricare vor fi fost motivele lui, mi-a dat banii şi am făcut programarea la doctor pentru sfârşitul săptămânii Crăciunului. Mi-a fost greu să aranjez detaliile. Trebuia să mă întâlnesc în aceeaşi seară cu Lucy şi nu puteam să amân întrevederea fără să mă afle Simon, pentru că aveam nevoie de maşină. Prin urmare, după ce am lăsat-o pe Mimi la doctor, m-am dus foarte tulburat la un magazin de unde am sunat-o pe Lucy.

– Scumpo, o să întârzii destul de mult în seara asta. A intervenit ceva. Ajung pe la zece la tine.

Ei însă nu-i stătea capul la mine în seara aceea. Mi-a şoptit la telefon:

– Dragule, am intrat cu maşina într-un gard şi am îndoit bara de protecție. Nu i-am zis încă tatei. E jos, şi sunt întoarsă pe dos.

– Ah, nu trebuie să te amărăşti aşa de tare.

– Dar, Augie, nu-i nici o lună de când am maşina. A spus c-o să o vândă dacă n-am mare grijă de ea. A trebuit să promit că nu o să intru în bucluc cel

puțin şase luni.

– Poate reuşim s-o reparăm fără ştirea lui.

– Crezi că se poate?

– Oh, probabil că da. Lasă că mă gândesc eu la ceva. O să vin mai târziu.

– Vezi, nu întârzia prea tare.

– Ei, dacă n-am ajuns până la zece, nu mă mai aştepta.

– Păi atunci poate ar fi mai bine să mă duc să mă odihnesc înainte de petrecerea de Anul Nou. Da' mâine vii la timp, da? Şi nu uita să îți pui fracul.

– Vin mâine la nouă, cu frac cu tot, şi poate reuşesc să ajung şi-n seara asta. Dar i-am promis unui prieten care are o problemă că îl ajut. Nu îți bate capul cu maşina.

– Of, nu pot să nu mă gândesc. Nu-l ştii pe tata.

Am părăsit cabina telefonică secătuit. Mă simțeam țeapăn, iar soldatul temerilor mele şi ignoranța mă stăpâneau complet.

Straciatella era închisă şi am văzut prin sticla subțire saxofoanele şi chitarele chircite într-o parte. Înăuntru, se zăreau gene de lumină ca iscate de un spiriduş, ce veneau de la bucătăria în care familia se hrănea cu spaghete.

Am aşteptat sus pe coridor, lângă uşă, pe care am auzit-o deschizându-se după o vreme. Mimi a ieşit singură, mi-a fost încredințată şi uşa s-a închis înainte de a-l vedea pe doctor şi a-i pune întrebări. Acum nu mai puteam să întreb nimic, căci trebuia să o sprijin pe Mimi, care se clătina pe picioare. Abia ieşise de două zile din spital şi varietatea deciziilor pe care le luase de una singură, fără să mai punem la socoteală durerea şi sângele pierdut, fuseseră mai mult decât suficiente ca să o secătuiască de puteri. Era aşa de leşinată că pentru prima dată am văzut-o fără expresie, ca un copil care adormise în tren, obosit pe înserat de la picnic. Doar că atunci când capul i

s-a lăsat pe umărul meu şi i-a alunecat spre gâtul meu, m-a atins cu buzele pe piele, un gest reflex de senzualitate. Pentru moment, poate credea că sunt Frazer şi îmi confirma că, indiferent de complicații, chinuri, urâțenie, nu îşi renega credința că totul se reducea la momentul de bunătate dintre un bărbat şi o femeie – căci ei făceau din dorință ceea ce în universul din piatră şi apă, universul verde, universul bestial, se făcea din necesitate ignorantă.

Şi cum stăteam în capul scărilor, ea cu buzele lipite de gâtul meu în timp ce eu o strângeam în brațe şi îi şopteam „Hai, încet, hai să coborâm încet scările“, a apărut un bărbat şi mi s-a părut că aduce cu cineva pe care-l ştiam. Şi Mimi şi-a dat seama că vine cineva şi a coborât câteva trepte. Şi astfel, când am ajuns în umbră, nu direct sub becul de pe coridor, l-am văzut urcând. Cu toate acestea, ne-am recunoscut. Era Kelly Weintraub, vărul prin alianță al familiei Magnus care venea din cartierul meu, cel care mă amenințase cu Georgie. Din zâmbetul care i se lățea pe față când m-a văzut şi din grimasa triumfătoare care i s-a aşternut în colțul gurii şi care depăşea puterea unui zâmbet, din expresia ochilor, mai clară pentru mine decât ochii înşişi în obscuritatea aceea, am înțeles că mă prinsese la înghesuială. Ştia.

– Ei, domnule March, ce mai surpriză! Ai fost în vizită la văru-meu?

– Cine e vărul tău?

– Doctorul.

– A, acum se explică.

– Ce se explică?

– Faptul că îi eşti văr.

Nu puteam să găsesc o replică atât de tăioasă aşa încât acest individ, acest Weintraub, să nu aibă la îndemână vreo remarcă cu tâlc pe care să mi-o servească la rândul lui, ceea ce a şi făcut, cu privirea aia plină a lui, de camionagiu chipeş, cărnos şi cu sprâncene arcuite, în timp ce se legăna mândru pe călcâie.

– Ştii, am şi alți veri, mi-a spus el.

Mi-a venit să-l pocnesc, de vreme ce oricum nu aveam să-l mai văd după ce se ducea să-şi verse sacul, dar nu am putut, pentru că o țineam pe Mimi. Poate că faptul că toate simțurile mi se ascuțiseră în acel moment din cauza furiei mi-a dat iluzia că simt miros de sânge, un miros crud, însă ce conta era senzația de oroare nelimitată pe care am încercat-o. I-am spus:

– Dă-te din drum!

În momentul ăla nu voiam decât să o iau pe Mimi de-acolo şi s-o culc acasă în pat.

– Nu e iubitul meu, i-a spus Mimi lui Kelly. Nu face decât să se dea peste cap ca să mă ajute să ies din bucluc.

– Da, sigur că da, i-a răspuns el.

– Oh, ce mai scursoare de om! a spus ea.

Era prea slăbită ca să imprime acestei remarci toată sălbăticia pe care o simțea.

Am dus-o tremurând la maşină şi am demarat cât am putut de repede.

– Îmi pare rău, puştiule. Ți-am stricat ploile. Cine era?

– Un tip – n-are nici o importanță. Oricum nimeni nu se uită în gura lui. Nu-ți bate capul cu el, Mimi. Cum a fost?

– Nasol, mi-a spus. Întâi a luat banii.

– Dar s-a sfârşit?

– Da, am scăpat de plod, dacă asta vrei să întrebi.

Aleea era curățată de zăpadă şi am condus repede peste nesfârşitele varietăți de negru şi neted, peste şinele de tramvai, prin tuneluri, printre luminile ce curgeau de parcă pătrunsese vântul într-o biserică şi dăduse lumânările pe jos, cu respirația curmată, căci viteza topea totul în jur.

Am ajuns acasă. Am cărat-o cele patru etaje şi, după ce-am băgat-o sub pătură, am fugit jos să împrumut o pungă cu gheață de la doamna Owens, care mi-a spus vreo două când a auzit ce-i cer.

– Ce? am strigat. Doar suntem în mijlocul iernii!

– Păi atunci du-te afară şi taie nişte țurțuri. A noastră se face în frigider şi costă electricitate.

M-am oprit din țipat, văzând că nu făcusem decât să zgândăr firea ei de fată bătrână pentru că dădusem buzna peste ea, nepunându-mi problema că arătam tulburat. După ce m-am calmat, am vorbit pe un ton rațional cu ea, încercând să mă arăt cât mai şarmant cu putință. Nu mi-a reuşit probabil cine ştie ce, căci se simțea cât de întors pe dos eram din vocea mea tremurată. I-am spus:

– Domnişoara Villars şi-a scos o măsea şi o doare rău.

– O măsea? Voi, tinerii, vă ambalați din nimica.

Mi-a dat tava cu gheață şi am şters-o imediat cu ea.

Însă gheața n-a fost de prea mare ajutor. Sângera foarte mult şi a încercat să se ascundă de mine, dar la un moment dat tot a trebuit să-mi spună, în timp ce încerca prostită să îşi dea seama ce se întâmplă cu ea. Patul era scăldat în sânge. Am vrut să o duc imediat la spital, dar ea mi-a spus:

– Nu, o să fie mai bine, cred că aşa se întâmplă la început.

M-am dus jos şi i-am telefonat doctorului, care mi-a spus să stau de veghe şi să-l sun ca să-mi spună ce să fac dacă nu se oprea hemoragia. Avea să mă aştepte şi el la telefon. Se citea spaima în tonul lui.

Când am tras cearşafurile şi am refăcut patul cu cearşafurile mele, Mimi a ridicat mâinile să mă oprească, însă i-am spus:

– Uite, Mimi, n-avem încotro.

A închis ochii şi m-a lăsat să schimb aşternutul, cu obrazul culcat în adâncitura dintre umăr şi gât.

Multe lucruri extraordinare s-au făcut pentru a îndulci cele mai oribile privelişti legate de suferința umană şi pentru a învăța omenirea un lucru nou cu fiecare reacție de repulsie pe care aceste imagini o stârnesc. S-au pictat Golgote în acest scop. Dar din moment ce foarte puțini oameni mai sunt astăzi ajutați de aceste lucruri şi de aceste lecții, fiecare trebuie să apeleze la ceea ce are la îndemână.

Am aruncat aşternuturile însângerate în dulap şi ea a observat cu câtă energie le-am azvârlit şi mi-a spus:

– Augie, nu intra în panică.

M-am aşezat lângă ea, încercând să mă calmez.

– Ți-a trecut prin cap că s-ar putea să pățeşti aşa ceva?

– Ba încă şi mai rele, mi-a spus ea.

Şi, întrucât ochii ei erau gălbui şi nu mai aveau umezeală, iar gura îi era lipsită de culoare, mi-am dat seama că s-ar putea ca ea nici să nu înțeleagă cât de serioasă era situația deja.

– Dar...

– Dar ce? i-am spus.

– Nu poți să-i laşi pe alții să îți hotărască viața ori de câte ori ți se întâmplă ceva.

– Frumos mod de a-ți menține independența, i-am spus, deşi cuvintele mi-erau mie destinate, şi ea m-a auzit.

– Contează foarte mult în ce poziție te afli, chiar şi în ultimul moment, să nu cumva să te amăgeşti că n-ar fi aşa. Pentru mine contează. Deşi, mi-a zis, iar fața i s-a încruntat şi apoi s-a limpezit când a formulat concesia, probabil

că o să conteze numai dacă îmi revin. Că dacă ai murit, ce importanță mai are?

Nu mai suportam să discut despre asta în acel moment, aşa că am tăcut şi am continuat să o veghez. Şi, aşa cum bănuise, i s-a oprit încet-încet şi hemoragia; nu mai stătea țeapănă şi rigidă în pat, iar mie îmi mai trecuse amorțeala din muşchi. Aveam gândurile fărâmițate, pentru că îmi tot făcusem idei cum o să ajung cu ea la spital, ştiind cât de neplăcute erau asemenea situații şi îmi imaginasem cum o să îi implor pe doctori şi ei o să mă refuze, pe un ton superior şi oficial, şi cum o să înnebunesc de grijă.

– Ei bine, mi-a spus ea, se pare că nici ăsta n-a reuşit să mă trimită pe lumea cealaltă.

– Începi să-ți revii?

– Aş vrea să beau ceva.

– Vrei un suc? Nu cred că whisky e băutura potrivită în seara asta.

– Ba exact whisky vreau. Şi cred că nu ți-ar strica nici ție o porție.

Am dus maşina lui Simon la garaj şi am venit cu o sticlă înapoi într-un taxi. A luat o duşcă zdravănă şi eu am băut restul; acum că mă simțeam sigur că Mimi a trecut de ce era mai rău, îmi veniseră în cap propriile mele necazuri şi în timp ce mă târam gol în patul fără aşternut, am luat ultima înghițitură din sticlă doar de dragul de a mă ameți de tot şi a dormi. Dar m-am trezit cu noaptea în cap, mult mai devreme decât ora mea obişnuită de trezire. Kelly Weintraub n-avea de gând să mă ierte, avea să mă crucifice. Şi ce simțeam în legătură cu asta, în afară de un sentiment vag de teamă şi posomorală, asemenea unui nor gros şi neluminat care atârna afară, nu ştiam nici eu.

Mi-am pus hainele de lucru. Whisky-ul încă îmi alerga în vene; nu eram obişnuit cu băutura. În camera ei cumplită şi murdară, Mimi parcă avea un pic de febră, dar altminteri părea să doarmă un somn normal. Când m-am dus să îmi beau cafeaua am aranjat cu cei de la local să îi trimită micul dejun.

Veghea şi grija m-au făcut să mă simt ca un bolovan în dimineața aceea. Vremea a rămas înnegurată, iar funinginea se aşternuse ca o pânză compactă pe zăpadă. Asemenea unui interior care ar trebui închis. Era mai degrabă groaznic decât trist, chiar şi pentru mine, om de-al locului care nu avea un alt termen de comparație. Şi din acest întuneric de inimă a Asiei, la fel de plat în umanitatea lui aşa cum este originalul în ceea ce priveşte spațiul, răsăreau camioanele şi căruțele, venite pe teren cu treburi, cu mârțoage care-şi dădeau duhul şi care băgau nasul pe fereastră cu decorațiile lor de grenadieri, de un verde sau roşu catifelat, privindu-ne cum stăteam în lumina becurilor sclipitoare, scriam chitanțe şi puneam dolarii în sertarul pentru bani. Bancnotele aveau o textură vâscoasă şi miroseau a parfum.

Simon mi-a tot aruncat priviri cercetătoare, aşa că m-am întrebat dacă nu cumva Kelly ajunsese deja cu pâra la el. Dar nu, mă ținea doar sub observația lui severă, îndesat şi cu ochii roşii. Şi eu nu mă comportam prea grozav.

Totuşi a fost o zi scurtă, ultima din acel an. Am trecut din mână în mână sticle mici de bourbon şi gin şi locul a început să se înveselească şi să vibreze, piperat de aceste sticle goale de pe podele. Chiar şi Simon şi-a mai pierdut din aerul scorțos. Odată ce am dat jos calendarul şi imaginea veche a lunii a douăsprezecea cu coasa şi felinarul lui Diogene, Simon s-a simțit şi el în pragul unui nou început. Necazurile care îl chinuiseră în timpul verii rămăseseră în urmă.

Mi-a spus:

– Înțeleg că tu şi Lucy mergeți la o cină simandicoasă în seara asta. Cum ai de gând să te îmbraci în frac cu claia asta zănatică de păr? Du-te şi tu la frizer. Şi de fapt nu ți-ar strica să te odihneşti un pic. Ce-ai făcut, ți-ai tras-o noaptea trecută? Ia maşina şi du-te. Pe mine o să mă ia unchiul Artie. Cine naiba te-a vlăguit în halul ăsta? Că nu prea cred eu că a fost Lucy. Probabil că maimuța ailaltă. Ei, du-te – Doamne, nici nu-mi dau seama dacă arăți mai obosit sau mai tont.

Simon nu era sigur că îmi pierdusem şi eu, ca şi el, mentalitatea tipică familiei noastre; aşa că atunci când era iritat, imediat începea să mă

bănuiască.

M-am îndreptat spre casă, fără să mai pierd timpul şi sus pe scări am dat nas în nas cu Kayo Obermark care tocmai ieşea de la baie cu un prosop umed pe care-l făcuse compresă pentru fruntea lui Mimi. Arăta foarte îngrijorat; ochii, care erau şi-aşa imenşi, erau măriți de câteva ori de sticla ochelarilor, iar buza îi era scoasă în afară de grijă. Avea fața negricioasă de la părul neras sau de la murdărie.

– E într-o stare foarte proastă, mi-a spus.

– Sângerează?

– Nu ştiu, dar are febră mare.

Probabil că era într-o stare îngrozitoare, m-am gândit eu, ca să accepte ajutor din partea lui Kayo; şi aşa şi era, căci, deşi vorbea încontinuu şi părea alertă şi vioaie, se prefăcea doar, nu i se citea acelaşi lucru în expresia ochilor. În cămăruța ei nu se mai putea respira şi era un miros greu, totul în ea mirosea a stătut şi a boală, a putreziciune de mlaştină care începe să devină periculoasă.

Am luat legătura cu Padilla care a venit de la laborator cu pastile contra febrei, după ce se consultase cu nişte absolvenți de medicină. Am aşteptat să vedem ce se întâmplă şi întrucât a durat ceva şi nu voiam să-mi pierd capul, m-am apucat să joc rummy. El, mereu ager la numere, câştiga toate jocurile. Până când n-am mai fost în stare să țin cărțile în mână. Spre seară – mă refer la oră, nu la întuneric, căci lumină era cam tot atâta la ora trei cât la ora şase, fumegândă şi înceată – i-a mai coborât febra. Apoi Lucy m-a sunat să mă duc cu o oră mai devreme decât aranjasem. Am simțit că se cocea ceva rău şi acolo şi i-am spus:

– Ce s-a întâmplat?

– Nimic, numai te rog încearcă să ajungi la opt, mi-a spus ea pe un ton un pic înăbuşit.

Era deja trecut de ora şase şi nici n-apucasem să mă bărbieresc. M-am ras rapid şi am început să mă îmbrac cu fracul, tot consultându-mă între timp cu Padilla şi Kayo.

– Riscul cel mai mare, mi-a spus Padilla, e să facă septicemie. Nu ştim dacă n-are febră puerperală. Dacă e aşa, e periculos s-o ținem aici. Ar trebui dusă la spital.

Nevoind să mai aud nimic, îmbrăcat în cămaşa mea scrobită, am traversat holul şi i-am spus:

– Mimi, trebuie să încercăm să te ducem la spital.

– N-o să mă primească.

– O să-i obligăm să te primească.

– Du-te şi dă telefon şi-ai să vezi.

– Nu dăm nici un telefon, a spus Padilla. Ne ducem.

– Ce-i cu el aici? mi-a spus ea. Câtă lume mai ştie?

– Padilla e un prieten foarte bun, nu-ți bate capul.

– Ştii bine ce-o să-mi facă acolo, nu? O să încerce să mă facă să le dau date despre doctor. Ce crezi, o să reuşesc să-mi țin gura?

Ăsta era modul ei de a se lăuda că nimeni nu o putea face să ciripească, nici despre un om ca ăla.

Padilla a mormăit:

– De ce mai pierdem timpul vorbind cu ea? Haidem odată.

Am îmbrăcat-o cu haina şi i-am pus pălăria pe cap, i-am făcut o valiză cu cămaşa de noapte, periuța şi pieptenele şi apoi, împreună cu Padilla, am dus-o în maşină şi am acoperit-o cu o pătură.

Când am deschis portiera cenuşie a maşinii, m-a strigat Owens de pe verandă:

– Hei, March!

Ieşise în cămaşă şi arăta uriaş, cu umerii căzuți, genunchii apropiați, în frigul acestui an care tocmai îşi dădea duhul.

– Ceva urgent, la telefon.

Am alergat să răspund. Era Simon.

– Augie!

– Spune repede. Ce-i? Sunt pe fugă!

– Tu eşti cel care trebuie să vorbească repede, mi-a spus furios. Tocmai am primit un telefon de la Charlotte. Kelly Weintraub răspândeşte o poveste despre cum ai dus o tipă să facă avort.

– Şi? Ce-i cu asta, Simon?

– E tipa de la tine din casă, nu? Carevasăzică te-ai dus s-o rezolvi şi te-ai nenorocit şi pe tine. Augie, nu te mai duc în spate, băiete, că mă tragi şi pe mine la fund. Nu mai pot să te târăsc după mine. Îmi va lua ceva să le explic cum de îi făceai curte lui Lucy şi în tot timpul ăsta ți-o trăgeai cu altcineva. O să zic că eşti un neisprăvit şi nici n-o să mint, că prea eşti prost!

– Nu mă întrebi măcar dacă Kelly spune adevărul?

Disprețuitor că mă arătam atât de neghiob, încât să-mi închipui că e atât de tâmpit să îmi creadă poveştile, mi-a spus pe o voce amuzată:

– Bine, spune-mi tu. Îi faci un serviciu altuia, nu? N-ai gustat nici măcar o fărâmă din prăjitura gagicii ăleia, nu? Ai locuit vizavi, da' nici n-ai atins-o, nu? Ia ascultă, nu mai avem zece ani, băiete. Am văzut-o şi eu pe dama aia. Nu te-ar fi lăsat să-i scapi şi să fi vrut. Şi oricum n-ai vrut. Nu veni tu să-mi spui că nu te mânca sub coadă. Că aşa suntem toți în familie. Cum crezi că am venit pe lume, toți trei? Crezi că îmi pasă că te culcai cu fata aia? Dar

puteai să faci asta şi în partea astalaltă – să intri într-un bucluc din aur solid; că aşa e bine, dacă vrei să faci ceva pe lumea asta. Probabil că o moşteneşti pe mama. Ei, nu-mi pasă, dacă aşa vrei tu să trăieşti... dar n-am chef să mă bagi şi pe mine la apă cu cei din familia Magnus.

– Nu văd de ce să intri tu la apă din cauza mea. Ştii ce, vorbim mâine.

– Nu mai vorbim deloc. Nu după ziua de mâine. De-acuma încolo eşti pe cont propriu. Să-mi aduci maşina.

– O să vin să vorbim, să-ți explic...

– Stai departe de mine, asta e tot ce-ți cer.

– Nenorocitule! am strigat, cu lacrimi în ochi. Ticălosule! Sper să crăpi!

Padilla a venit în fugă după mine şi m-a strigat din salon:

– Haide, nu mai sta la palavre.

Am ieşit bocind, lovind cu piciorul mobila din nuiele şi hârtie şi am dat buzna afară:

– Ce-i cu tine? De ce plângi? Nu mai rezişti?

I-am răspuns când m-am simțit în stare:

– Nu, m-am certat cu cineva.

– Haidem. Vrei să conduc eu?

– Nu, lasă că pot.

Ne-am dus la spitalul unde o operaseră. O mai trezise aerul rece şi a spus că se duce singură. Am dus-o la intrarea de urgență şi am lăsat-o să intre, apoi am aşteptat-o în maşină, sperând că nu se va întoarce. Dar la scurt timp, am văzut-o prin parbrizul aurit de stropii de brumă cum iese în prag şi am alergat la ea:

– Ți-am spus...

– De ce n-au vrut să te primească?

– Păi era un tip acolo şi când i-am spus, mi-a zis: „N-avem loc pentru ființe de teapa ta aici. De ce n-ai făcut copilul? Du-te acasă şi aşteaptă cioclul“.

– Chinga su madre!

Padilla m-a ajutat să o băgăm înapoi în maşină.

– Cred că am eu o cunoştință care lucrează la un laborator dintr-un spital din North Side, poate o mai fi acolo. Îl sun eu.

L-am dus la o tutungerie şi am intrat înăuntru să telefonăm.

– Hai să ne încercăm norocul, a spus când s-a întors. O să zicem că şi-a făcut-o singură. Multe femei fac aşa. Mi-a spus de cine să întreb. Să vedem dacă tipul respectiv e de serviciu. Se pare că e un om cumsecade.

Pe un ton mai scăzut mi-a spus:

– S-ar putea să trebuiască să o lăsăm în fața spitalului şi să fugim. Mai are puțin şi leşină. Ce-o să facă? Doar n-o să o lase în stradă.

– Nu, nu fugim.

– De ce nu? Dacă te văd, ți-o pun înapoi în cârcă pentru că nu vor să se încurce cu aşa ceva. Îşi permit să-şi aleagă cazurile. Hai să ne folosim creierul. Mă duc eu primul şi vorbesc cu doctorul.

Până la urmă am intrat toți. Nu m-am simțit în stare să aştept în maşină cu ea şi eram hotărât să îi conving s-o primească ori să sparg tot ce puteam în jur. Aşa că am mers prin sala de aşteptare care era aproape goală. Am încercat să apuc cu o mână un tip îmbrăcat în halat de brancardier care trecea pe lângă noi. El s-a ferit şi Padilla mi-a spus:

– Ce naiba faci? O să îi sperii. Hai s-o ducem acolo şi să ne aşezăm, iar eu mă duc să aflu dacă prietenul ăsta al meu e de serviciu.

Mimi s-a prăbuşit peste mine şi i-am simțit obrazul cum dogoreşte. Nu mai era în stare să stea în capul oaselor; am proptit-o până au venit s-o ia cu o targă.

Padilla plecase şi întâi m-au înconjurat de parcă eram sub arest. Era acolo şi un polițist. Împreună cu brancardierul a venit de pe o uşă lăturalnică ținând în mână o cană de cafea, îmbrăcat într-o cămaşă albastră şi cu bastonul în cealaltă mână.

– Care-i treaba? a întrebat doctorul.

– În loc să stați de vorbă, n-ar fi mai bine să vă uitați la ea întâi?

– L-ai lovit pe tipul ăsta? m-a întrebat polițistul. A încercat să te lovească?

– A vrut, da' nu m-a lovit.

Între timp polițistul a observat că purtam frac, pentru că grumazul nu i se mai încorda acum de parcă era gata să ucidă pe cineva şi nu mai mijea ochii când mi s-a adresat. Eram îmbrăcat în haine de gentleman şi deci nu se grăbea să rişte.

– Ce s-a întâmplat cu femeia asta? Cine eşti tu, bărbatul ei? N-are verighetă. Sunteți rude sau doar prieteni?

– Mimi? A leşinat?

– Nu, nu poate răspunde. Dar îşi mişcă ochii.

Padilla s-a întors precedat de un doctor.

– Haide, adu-o încoace să vedem ce se întâmplă, a spus doctorul.

Manny mi-a aruncat o privire plină de triumf. Am reuşit să îndepărtăm toată gloata scârboasă care amuşina pe lângă noi şi care abia aştepta să ne vadă încasând-o şi l-am urmat pe doctor. Şi, în timp ce mergeam în spatele lui, Manny i-a povestit versiunea lui:

– Şi-a făcut-o singură. Munceşte şi nu putea să-l întrețină.

– Cum şi-a făcut-o?

– Nu ştiu, a băgat ceva acolo. Că doar toate ştiu ce să-şi facă, nu?

– Am mai văzut eu filfizoni ca voi. Şi-am auzit tot felul de poveşti de adormit copiii. Ei, dacă femeile trăiesc, nu căutăm doctorul care a făcut avortul, că nu ne foloseşte la nimic.

– Cum vi se pare că arată?

– Deocamdată nu pot să spun mai mult, dar se vede că a pierdut mult sânge. Cine e tipul ăsta care arată aşa de îngrijorat?

– Prietenul ei.

– Păi nu-i mai lipsea decât să lovească brancardierul ăla şi s-ar fi distrat toată noaptea de revelion la zdup cu beţivii. Văd că e pus la ţol festiv.

– Hei, te mai duci să te întâlneşti cu tipa aia? m-a întrebat Padilla atingându-şi şocat faţa. Trecuse de opt, după cum arăta ceasul electric din camera luminată puternic în care ne aflam.

– După ce aflu ce-i cu Mimi.

– Du-te. Mai bine du-te. Stau eu cu ea. N-am nici o întâlnire în seara asta şi oricum voiam să stau. Doctorul zice că nu e aşa de grav. Tu unde trebuie să mergi?

– La un bal în Edgewater.

Am rămas în picioare aşteptând până s-a întors doctorul.

– A pierdut mult sânge şi a făcut o infecţie de la operaţie, mi-a spus. Când au operat-o?

– O să vă răspundă ea la toate întrebările, dacă vrea, cred, am răspuns. Nu ştiu.

– Da’ ce ştii? De pildă, ai idee cine o să plătească pentru asta?

Padilla a spus:

– Avem bani. Nu vedeți că e bine îmbrăcată?

După care mi-a zis, foarte îngrijorat:

– Te duci odată? Tipul ăsta e logodit cu fata unui milionar şi e revelionul şi o face să-l aştepte.

– Vă rog, scrieți-mi un bilet de voie, ca să mă pot întoarce să văd ce-i cu Mimi, i-am spus doctorului.

Acesta a făcut o față mirată către Padilla, iar eu i-am spus:

– Pentru numele Domnului, domnule doctor, nu vă bateți joc de mine, scrieți-mi permisul. Ce vă pasă dacă vin înapoi? O să vă povestesc toată istoria mea amărâtă, doar că n-am timp acum.

– Haideți, că doar nu vă doare mâna, i-a spus Padilla.

– Nu o să-ți folosească un permis semnat de mine la uşa de la intrare. Sunt de serviciu până dimineață, aşa că vino şi întreabă de mine, mă cheamă Castleman.

– S-ar putea să vin mai devreme, i-am spus.

Pentru că eram sigur că de vreme ce Kelly Weintraub îşi dăduse drumul la gură povestea ajunsese deja la urechile unchiului Charlie Magnus. Dar mă gândeam că poate nici el şi nici nevastă-sa nu-i spuseseră încă lui Lucy, nu de revelion, când urma să meargă la dans. Mai târziu aveau să mă arunce în stradă. Dar oare de ce mă rugase să mă duc cu o oră mai devreme? Dansul nu începea înainte de ora zece. Am mai sunat-o o dată şi-am întrebat-o:

– Mă mai aştepți?

– Sigur. Unde eşti?

– Nu departe.

– Şi ce faci?

– A trebuit să mă opresc într-un loc. Hai că vin acum.

– Te rog!

În timp ce conduceam, m-am gândit că aceste ultime vorbe ale ei nu sunau a vorbele unei îndrăgostite nerăbdătoare şi nu erau nici dulci, nici aspre. Făcând un ocol cam mare ca să intru pe alee, am întors maşina în ultimul moment, intrând cu roțile în noroi şi în tufe ca să ajung în fața porticului. Înăuntru, intrând cu pantofii mei de afară, am uitat că trebuia să mă schimb şi m-am îndreptat spre oglindă ca să îmi înnod papionul. În momentul ăla am văzut în oglindă, în spatele meu, lângă perdeaua care acoperea intrarea în sufragerie, burta rigidă a unchiului Charlie, cu picioarele lui ascuțite pregătite şi, aşezați în combinația orientală de aramă, mătase, lână şi tot ce conferea acelui loc atâta putere, i-am văzut pe Lucy, maică-sa şi Sam, observându-mă. Am simțit că erau o maşinărie mare care se pornise împotriva mea. Dar venisem tocmai ca să n-o dezamăgesc pe Lucy, în fața căreia, dacă li s-ar fi acordat o şansă, sentimentele mele ar fi putut străluci şi s-ar fi putut încălzi din nou. M-am aşteptat să primesc priviri pline de venin, față de care eram deja blindat şi imun; cel puțin, necazurile mele erau aşa de mari încât astfel de priviri erau neglijabile; şi nu eram deloc dornic să fiu etichetat că mă făceam vinovat de lascivități şi de prefăcătorie sau de orice credeau ei că aş fi răspunzător. Prin urmare, fără nici un pic de emoție, am decis că n-aveam de-a face decât cu Lucy, căci nu se mai punea în nici un fel problema că aş fi vânător de zestre şi, deci, puteam să mă desprind complet de frați, rude şi tot restul, asta în condițiile în care impulsul ei era unul sincer şi dacă era, cum pretinsese întotdeauna, îndrăgostită. Asta mă interesa, căci vedeam bine că fusese informată, deşi nu ştiam câte amănunte i se spuseseră. Zâmbetul larg pe care mi l-a adresat, cum şedea departe de mine, fără să vină să mă sărute, a fost curios – un zâmbet schițat care se voia drăgălaş şi plin de farmec, plin de ruj, lățindu-se, rudă cu rânjetul cumplit, inversat, al schismaticilor din cea de-a şasea bolgie a infernului, despirându-se dinspre spate înspre față. Oh, iubita față! Îndrăgită ca fiind reprezentanta întregului trup care moare totuşi şi se desprinde de acest delegat de frunte când se umflă şi devine prea prețios. Ea, acum atât de necinstită cu mine prin chipul ei transformat, vedeam că fusese prelucrată

de părinții ei şi că-şi luase deja hotărârea. Singura mea replică era aceea de la revedere. Dar nu se rostise încă nici o vorbă în această adunare orientală, şi n-aveam nici un pretext. Eram încă însoțitorul ei la dans, pus la patru ace, asta dacă nu te uitai mai atent la mine, asemenea unui băiat de cor, într-o cămaşă scrobită, negândindu-se la nimic altceva decât la flirt şi dansuri.

– De ce nu iei loc, mi-a spus doamna Magnus.

– Credeam că mergem direct.

– Lucy! a spus tatăl ei.

La care semnal, ea mi-a zis:

– Nu merg cu tine, Augie.

– Nici acum şi nici altă dată, a continuat el.

– Niciodată.

– O să mergi cu Sam la dans.

– Dar am venit s-o însoțesc, domnule Magnus.

– Nu, când te hotărăşti s-o rupi, o rupi cu totul, mi-a spus doamna Magnus. Îmi pare rău, Augie. Personal nu-ți doresc răul. Dar te sfătuiesc să te controlezi. Nu e prea târziu. Eşti un băiat chipeş şi inteligent. Nu avem nimic împotriva familiei tale; îl respect pe fratele tău. Dar nu eşti deloc omul potrivit pentru Lucy.

– Dar Lucy ce crede despre asta? am zis, umplându-mi-se gura de furie.

Bătrânul s-a arătat enervat de efortul doamnei Magnus de a se purta cu demnitate regească şi cu înțelepciune:

– Nici o para, dacă se mărită cu tine! mi-a spus.

– Ei, Lucy, cui crezi că îi pasă de asta, mie sau ție?

Zâmbetul ei s-a lățit şi mai tare şi a pierdut orice intenție prin acea unică sugestie că ea era cea care mă înfierbântase şi că atunci când eram încins mă răzbunam pe alții, dar că de fapt nu conta de vreme ce ea era fiica tatălui ei, chiar dacă o simplă fiică, şi că toată acea ardoare de care dădusem dovadă în maşină şi în salon, cu buzele şi limbile şi vârful degetelor şi tot restul n-o puteau face să-şi piardă capul şi să se poarte fără minte.

Nu mi-era clar care fusese târgul. Se discutase şi despre faptul că lovise maşina. Taică-său spusese că, sigur, se putea repara. Atât timp cât nu fusese nimic altceva stricat, această exprimare fiind încercarea lui de a se referi delicat la himen. Dar şi asta se spusese cu haz; în felul ăsta şi amenințarea şi geamătul se eliberau în bucuria lui paternă că ea rămăsese intactă.

Nu mai aveam nici un motiv să rămân acolo. Fratele ei m-a amenințat când m-am dus să-mi iau haina în hol şi m-am trezit cu el peste mine, mi-a spus că o să-mi rupă spinarea dacă o mai deranjez pe soră-sa; dar cu tot părul ăla des pe el şi dosul ăla lățit, n-a reuşit să mă sperie în nici un fel.

Am pornit spre maşină, față de care în acel moment am simțit că-mi piere toată grija, şi am luat-o spre spital.

Padilla donase sânge pentru Mimi şi acum şedea întins după transfuzie, în camera în care-l lăsasem, sugând o portocală; îi puseseră leucoplast pe brațul slăbănog cu o singură bilă de muşchi, iar ochii, sub suprafața lor indiferentă, îi erau negri şi activi spre ceva ce nu puteam încă desluşi.

– Cum se simte Mimi?

– Au dus-o sus. E încă inconştientă, dar Castleman spune ca are şanse mari să-şi revină.

– Mă duc sus s-o văd. Tu cum te simți?

– Păi, nu cred că mai stau. Mă duc şi eu acasă. Tu mai stai?

I-am dat bani de taxi, pentru că nu voiam să se hurducăie tot drumul până la Hyde Park în tramvai sau într-o maşină aglomerată dintr-o zi de sărbătoare.

– Mulțam, Manny.

A pus banii în buzunarul cămăşii şi m-a întrebat dintr-odată, surprins:

– Ia zi, te-ai şi întors de la dans?

N-am mai stat să îi răspund, ci am ieşit.

Mimi era într-unul din saloanele de la maternitate. Castleman mi-a spus că nu mai fusese loc în altă parte şi m-am gândit că oricum era normal să stea acolo. Aşa că am urcat. Era o sală mare, înaltă şi în mijloc, pe o masă, era un pom mic de Crăciun cu beculeţe aprinse şi sub el o cutie cu vată şi păpuşi întruchipând personaje din Biblie.

Castelman mi-a spus:

– Poți să rămâi cât vrei, însă nu te face observat, că o să fii dat afară. Cred că o să scape, deşi a făcut tot ce-a putut ca să-şi facă rău, nu mai lipsea decât să-şi taie venele şi să ia otravă.

M-am aşezat acolo lângă pat, în semiîntuneric. Din când în când venea câte o asistentă cu câte un copil la alăptat, se mai auzea câte o şoaptă sau câte un țipăt camuflat sau zgomotul unui corp care se întoarce în pat, sau câte un îndemn ca bebeluşul să sugă. Eram deschis sentimentelor şi nu exista nici un obstacol în calea lor, cum stăteam acolo, în întuneric, pe o parte, pârlit, plin de amărăciune, de gânduri negre, violent; şi toate aceste sentimente au năvălit şi apoi s-au retras, şi mi-am dat seama că existau şi altele, pline de sens şi legate de acest loc unde plutisem în derivă. Am început să respir mai normal şi m-am calmat. Când a explodat zgomotul miezului nopții, claxoanele, sirenele, trompetele, toată acea sărbătorire, am auzit totul de departe, căci ferestrele erau închise, iar zarva din creşă a continuat în acelaşi ritm.

Cam pe la unu dimineața, trează îndeajuns ca să mă audă mişcându-mă lângă ea, Mimi mi-a şoptit:

– Ce faci aici?

– Păi nu am un loc anume în care să mă duc.

Ştia unde este, căci auzise bebeluşii plângând. Comentariul pe care mi l-a făcut a fost plin de melancolie, despre modul în care păcălise soarta sau dimpotrivă. Aceasta se datora poate şi faptului că fusese slabă sau puternică în privința alegerii ei, în adevărul din spatele sentimentelor ei, în acel moment în care auzea bebeluşii sugând şi plângând, toată acea activitate nocturnă de mamă.

– Oricum, cred că ai nimerit pe mâini bune, i-am spus.

M-am dus să fac o plimbare, uitându-mă pe geam la fețele acelea de sugar şi apoi, pentru că nu m-a oprit nimeni, căci asistentele erau probabil la o petrecere de revelion organizată acolo ca să prindă şi ele un moment de sărbătoare, am intrat într-un alt salon, unde erau camerele de naşteri, celule separate, unde am văzut femei în chinuri, suferind dureri ieşite din comun, contorsionându-se cu burțile lor mari, şi mai ales o față puternic schimonosită de durere ce glăsuia pe o voce clară şi muzicală cu care îşi blestema obscen bărbatul pentru plăcerile pe care le trăise şi care o aduseseră în acea stare; şi încă altele, invocând sfinți şi mame, incontinente, trăgând de zăbrelele patului, plângând, cu fețe pline de teroare şi ochi aburiți de narcotice. Toate astea m-au năucit. Şi astfel, când o asistentă s-a grăbit să întrebe cine eram şi ce făceam acolo, am amuțit. Şi chiar în acel moment, s-au auzit nişte țipete groaznice în casa liftului de lângă noi. M-am oprit şi am aşteptat lumina care urca prin pătrățelele de sticlă. S-a deschis uşa; în fața mea şedea o femeie într-un scaun cu rotile, iar în poala ei, abia născut într-un taxi sau într-o căruță sau în holul spitalului, acoperit de sânge şi urlând de-i puteai zări muşchii de pe spatele şi umerii pătrați, se afla un copil chel, roşu şi acoperind-o şi pe ea cu roşu. Iar ea, scoasă din răbdări, plângea de mama focului, frângându-şi mâinile, cu ochii înnebuniți de frică; şi ea şi copilul apăreau ca nişte duşmani forțați să se aibă unul pe celălalt, ca nişte figuri ale războiului. Au fost împinşi afară din lift, trecând atât de aproape pe lângă mine, că brațul mamei m-a atins.

– Ce faceți aici? m-a întrebat sora cu o privire supărată.

Nu aveam nici un drept să mă aflu acolo.

M-am întors de unde venisem şi când am văzut că Mimi se odihneşte, că i-a scăzut temperatura, am plecat din spital pe scările pe care mi le arătase Castleman şi m-am dus la maşină, iar zăpada nouă mi-a înconjurat picioarele peste pojghița cenuşie a gheții.

Nu ştiam prea bine unde sunt când am pornit maşina. Am mers încet prin ninsoarea din ce în ce mai deasă, pe străduțe lăturalnice, sperând să descopăr o arteră principală, şi în cele din urmă am ajuns pe Diversey Boulevard, în zona unei fabrici părăsite, nu departe de brațul de nord al râului. Şi aici, în timp ce gândul unei concedieri apropiate începea să mi se pară agreabil, am făcut pană, la una din roțile din spate. Cauciucul s-a lăsat şi m-am târât pe margine şi am oprit motorul. A trebuit să dezgheț încuietoarea portbagajului cu chibrituri aprinse şi când am scos de-acolo uneltele, nu reuşeam deloc să pricep cum se folosea cricul. Era un model nou, abia ieşit pe piață în acel an şi eu eram obişnuit cu ăla gen osie, pe care îl avea Einhorn. Am încercat o vreme, deşi cămaşa scrobită mă tăia la mâini şi la gât şi frigul îmi amorțise picioarele şi degetele, şi apoi am aruncat totul înapoi, am închis maşina şi m-am dus să caut un loc unde mă puteam şi eu încălzi. Dar- totul era închis şi acum că ştiam unde sunt mi-am dat seama că nu eram departe de casa familiei Coblin. Cum ştiam la ce oră se trezeşte Coblin, nu am ezitat să mă duc să-l scol.

Când s-a aprins lămpița galbenă în holul întunecat al casei şi a descoperit cine sună, a clipit din ochi, uimit.

– M-a lăsat maşina pe Diversey şi m-am gândit să vin aici, pentru că ştiu că te scoli pe la ora asta pentru distribuirea ziarelor.

– Nu, nu astăzi. Este Anul Nou; nu lucrează nici o tipografie. Dar nu dormeam. Abia ce-i auzisem pe Howard şi Friedl întorcându-se de la o petrecere. Intră, ce Doamne iartă-mă, şi rămâi să dormi. Îți dau o pătură să te întinzi pe canapea.

Am intrat recunoscător, mi-am scos cămaşa aceea chinuitoare şi mi-am acoperit picioarele cu pernuțe.

Coblin s-a arătat încântat.

– Ce surpriză o să aibă de dimineață când l-or vedea pe vărul Augie! Mamă, e extraordinar. Anna o să fie în al nouălea cer.

Din cauza dimineții foarte însorite şi a zgomotului din bucătărie, m-am trezit devreme. Verişoara Anna, nu mai puțin lălâie ca pe vremuri, făcuse clătite, pusese de cafea şi trântise un vas mare cu umplutură de clătite pe masă. Începuse să încărunțească, iar fața ei cu negi şi perişori era mai negricioasă; avea ochi posomorâți. Dar această posomoreală era o formă a emoțiilor ei, nu un pesimism radical. Plângând şi luându-mă în brațe, mi-a spus:

– La mulți ani, dragă băiete. Să n-ai parte decât de fericire, precum meriți. Întotdeauna mi-ai fost drag.

Am sărutat-o, apoi i-am strâns mâna lui Coblin şi ne-am aşezat la micul dejun.

– A cui maşină e, Augie?

– A lui Simon.

– A, frate-tău ăla care s-a ajuns.

– Nu e stricată. Am făcut pană şi era prea frig să schimb roata.

– O să te ajute Howard când se scoală.

– Dar nu vreau să vă deranjez...

Mă gândeam să îi trimit lui Simon cheile prin poştă şi să-l las să vină să-şi culeagă nenorocita de maşină personal, însă supărarea nu m-a ținut mult. Mi-am băut cafeaua şi am privit prima dimineață luminoasă din acel an. Pe strada alăturată era o biserică grecească cu o turlă ca o ceapă ce se înălța în albastrul poleit de ninsoare şi purificat, cu crucea şi cununa laolaltă, puterile unite ale cerului şi pământului, cu zăpadă la toate colțurile, o zăpadă ca un praf de zahăr. Am trecut pe lângă biserică şi m-am odihnit uitându-mă la acel albastru extraordinar şi profund. Zilele nu se schimbaseră, chiar dacă timpurile da. Marinarii care zăriseră pentru prima dată America, acea

privelişte plăcută ochiului, unde o lepădase stomacul oceanului, nu văzuseră o culoare mai frumoasă ca aceasta.

– Augie, ce păcat că Friedl n-a putut să vină de la Ann Arbor la nunta fratelui tău; era în sesiune. N-ai văzut-o de când era doar un copil şi nu ți-ar strica s-o vezi acum. S-a făcut tare frumoasă. Nu spun doar pentru că e copilul meu – așa să mă ajute Dumnezeu. O s-o vezi şi singur. Dar iată, asta e o fotografie făcută la şcoală. Şi asta au dat-o la ziar când au ales-o preşedinta cercului pentru întrajutorare reciprocă. Şi nu e numai frumoasă, Augie...

– Ştiu că e foarte drăguță, verişoară Anna.

– Şi de ce să vrei să te amesteci cu noile rude ale fratelui tău, cu oamenii ăia necioplițI? Uită-te cât de bine dezvoltată e în poza asta. Era drăguța ta când erați mici. Ziceați că sunteți logodiți.

Mi-a venit s-o corectez:

– Nu, tu spuneai asta.

În schimb, am râs, şi ea a crezut că râd la gândul amintirilor acelea plăcute şi mi s-a alăturat, împreunându-şi mâinile şi închizând ochii. Mi-am dat încet seama că în timp ce râdea începuse să verse lacrimi.

– Nu vreau decât un singur lucru înainte să mor, să-mi văd copilul fericit la casa ei.

– Şi cu copii.

– Şi cu copii...

– Pentru numele Domnului, să mâncăm clătitele alea odată. Am farfuria goală, a spus Coblin.

Ea s-a grăbit spre plită, lăsând în fața mea toate pozele, albumul şi tăieturile din ziar; la care m-am uitat lung. Ca apoi să îmi întorc privirea spre vremea de afară.

Cesar Julio Romero Jr. (1097–1994) – actor american de origine cubaneză. S-a născut în New York, într-o familie înstărită cubaneză şi a jucat roluri de june-prim în filme, între 1930 şi 1950.

Capitolul XIII

Nu mai eram un copil, nici ca vârstă, nici ca nevoie de a fi protejat şi fusesem aruncat direct în vâltoarea acestei lumi. Dacă credeți, cum cred unii, că o intimitate, familiaritate şi dragoste constantă pot rezulta în falsitate, această ființă aruncată în lumea largă poate fi un lucru foarte dezirabil, chiar dacă şi foarte trist. Ceea ce voia Hristos să spună când şi-a numit mama „Femeie“. Că era în fond şi ea ca orice altă femeie. Că în orice viață adevărată trebuie să te duci şi să fii expus în afara micului cerc care cuprinde două sau trei capete în aceeaşi poveste de dragoste. Dar să încerci totuşi să rămâi în cerc. Să vezi cât de mult poți rezista.

Mi-aduc aminte că eram într-o piață de peşte din Neapole (iar napolitanii nu sunt oameni care să renunțe uşor la legăturile de rudenie) – această piață de peşte unde midiile erau aşezate în buchete cu panglici colorate şi felii de lămâie, cu caracatițe cu bumbi ce putrezeau şi se scofâlceau pe trupul lor gelatinos, peşti de culoarea oțelului sângerând şi alții cu nişte solzi ca nişte monede – şi am văzut un cerşetor bătrân cu ochii închişi şezând între cochiliile goale, care-şi scrisese pe piept cu mercurocrom: Profitați de moartea mea iminentă şi trimiteți salutări celor dragi din Purgatoriu: 50 de lire.

Că era pe moarte sau nu, bătrânul mucalit le dădea peste bot tuturor în legătură cu acest cerc al iubirii care ne protejează. Pieptul lui scofâlcit cobora şi se ridica respirând putoarea de adânc de mare a țărmului înfierbântat şi mirosul exploziilor şi focurilor. Războiul abia se mutase de acolo spre nord. Trecătorii napolitani râdeau şi făceau glume, plini de jind şi ironie în timp ce citeau această provocare ingenioasă.

Facem şi noi ce putem ca să umanizăm lumea, să o facem mai familiară, şi deodată ne trezim că devine mai străină ca oricând. Cei vii nu mai sunt ce erau odinioară, cei morți mor din nou şi din nou, şi în cele din urmă rămân morți.

Acum înțeleg acest lucru. La momentul acela nu îl înțelegeam.

Ei bine, m-am întors la cărțile mele, la cititul, nu la furatul lor, în timp ce trăiam din banii pe care mi-i dădea Mimi înapoi şi pe care mi i-a împrumutat apoi când s-a pus din nou pe picioare şi s-a dus din nou la lucru. Legătura cu Krazer se încheiase, aşa că atunci când Mimi l-a întâlnit pe Arthur Einhorn, s-a combinat cu el. Era chelneriță în continuare. Eu mă duceam să mănânc la localul unde muncea ea. Şi stăteam întins, citind la cărțile pe care mi le făcuse Einhorn cadou, cu petele lor de apă şi de funingine, păstrate în cutia de carton în care le primisem inițial. Aveau un iz înecăcios. Aşa că dacă Ulise cobora în infern sau se produceau conflagrații în Roma sau în Londra, sau dacă bărbații şi femeile ardeau de pofte aşa cum se întâmplase în cartea Sfântului Paul, simțeam acel miros de ars care suplimenta lectura. Kayo Obermark îmi împrumuta volume de poezie şi mă scotea la seri de poezie din când în când. Asta îl obliga şi pe el să se ducă mai des. Nu-i plăcea să meargă singur.

Nu pot fi sigur că nu aveam sindromul strugurilor prea acri, însă universitatea nu mă dăduse pe spate – spun asta pentru că potrivit acordului pe care îl încheiasem cu Simon urma să mă întorc la cursuri în primăvară. Nu eram deloc convins de solemnitatea de marmură şi de faptul că nu te poți cățăra pe ramurile mai înalte ale gândirii fără de ea, că trebuia să stai între pereții aceştia care îi imitau pe cei din lumea veche. Simțeam că erau idolatri şi monumentali. În fond, când briza bătea spre sud şi vest, venind dinspre oborul de vite cu praful de la plantele crescute în bălegar, prin iedera bogată, mi se părea că au fost sărite nişte stadii între creația brută şi sublimul minții, şi mi se mai părea că mersul la facultate însemna să fac un ocol prea mare.

În iarna aceea mi-am încercat norocul la Administrația Lucrărilor Publice. Mimi m-a îndemnat să mă duc şi să iau un certificat. Mi-a spus că va fi uşor şi aşa a fost. Nu erau decât două cerințe, să fii localnic şi cetățean.

Problema e că nu îmi convenea să fiu pus să supraveghez construcții de străzi, să urmăresc cum se ridică şi se pun cărămizi, cu acea ruşinoasă lipsă de țel pe care o simți în timp ce echipa se mişcă doar puțin, atât cât să spună că şi-a făcut treaba de mântuială. Totuşi, ea mi-a spus că puteam oricând să îmi dau demisia dacă eram prea mândru să fac genul ăsta de muncă; considera că nu era semn bun că voiam să fac o muncă de funcționar; că

aveam să fiu într-o formă mult mai bună muncind în aer liber printre oameni simpli. Nu de oameni mă plângeam eu, ci de zgomotul de cărămizi care se trânteau şi de percuția melancolică a cincizeci de ciocane bocănind la unison. Dar m-am dus totuşi să cer o slujbă pentru că ea se simțea obligată să aibă grijă de mine, devenisem responsabilitatea ei, îmi dădea bani şi, întrucât nu eram iubiți, mi se părea nedrept.

Oricum, am primit certificat şi am obținut un fel de slujbă ambulantă, cam la nivelul la care mă şi aşteptam. Trebuia să merg de la o clădire la alta, să verific camerele şi instalațiile din curtea din spate. Puteam să îmi fac eu programul cum doream, ceea ce era un lucru la care toată lumea se aştepta; când era ger puteam să-mi petrec timpul în vreun local lângă ibricul de cafea, până când venea vremea să semnez de predare. Iar intratul în diverse case îmi satisfăcea curiozitatea. De multe ori asta însemna că găseam zece oameni locuind într-o singură cameră şi toalete construite în gropi săpate în stradă sau copii muşcați de şobolani. Asta nu pot spune că-mi plăcea prea mult. Miasmele care veneau de la oborul de vite îmi intrau în haine mai rău decât mirosul de câine de la atelierul lui Guillaume. Şi chiar şi pentru mine, care ştiam mahalaua ca pe buzunarul meu, la fel cum un indian îşi cunoaşte elefantul, aceste locuri erau terra incognita. Diversele mirosuri ale cărnii – de la dorință până la boală – mă urmăreau peste tot. Şi toată imaginația, pasiunea, chiar crima pe care o puteai concepe erau învelite într-o aparentă simplitate sau păreau stătute, cu o grosolănie elementară de casnică ce pipăie verzele dintr-un aprozar polonez sau de tip care a ridicat un pahar de bere către fața lui albă, teşită sau de negustor care atârnă chiloți de damă şi elastice în vitrina magazinului său.

Am rămas în slujba asta până la sfârşitul iernii şi apoi lui Mimi, care era întotdeauna la curent cu lucrurile astea, i-a venit ideea că s-ar putea să găsesc ceva în administrația Federației Sindicale care abia se constituise. Asta avusese loc imediat după primele greve japoneze. Mimi era unul dintre primii membri ai sindicatului personalului din restaurante. Nu că era genul care să se plângă de locul de muncă, dar credea în sindicate şi era în termeni foarte buni cu organizatorul ei, un tip pe nume Grammick. Ea ne-a făcut cunoştință.

Acest Grammick nu era om din topor, ci avea multe lucruri în comun cu Frazer şi cu Sylvester. Era absolvent de colegiu, vorbea îngrijit, ca un fel de preot de la o fundație de caritate care făcea şi el ce putea, blând cu golanii, dar obişnuit cu ei şi trezindu-ți un sentiment de regret. Avea un tors înalt, dar picioare relativ scurte; mergea repede, cu picioarele în paranteză, neîngrijit în costumul lui la două rânduri, o persoană extrem de păroasă, blajină, chiar delicată. Însă nu era un om uşor de înfruntat. Nu îl prindeai niciodată pe picior greşit, ținea cu dinții de părerile lui, era inteligent şi ştia destule despre înşelătorie, acest Grammick.

I-am făcut o impresie destul de favorabilă şi a fost de acord să mă facă organizator. De fapt, comportamentul lui față de mine era foarte înduioşător. Aveam senzația că această impresie bună nu mi se datora în întregime mie, ci că încerca să se bage pe sub pielea lui Mimi.

Însă am ajuns să-l prețuiesc pe Grammick pentru câteva motive. Deşi era atât de şters încât putea să vină şi să plece fără să fie observat în holurile hotelurilor sau în cantine, totuşi, când se ivea o problemă, putea să acționeze cu autoritate fără să se lase speriat de situația pe care o crease. Apreciam conştiința lui în ceea ce privea binele şi răul, deşi încă nu avusese ocazia să o pună pe tapet.

– Da, angajează organizatori. Vor oameni cu experiență, dar de unde o să-i găsească? Sunt mult prea multe probleme.

– Augie este genul de om de care aveți voi nevoie, a spus Mimi, cineva care să ştie să vorbească pe înțelesul muncitorilor.

– A, se pricepe la asta? a întrebat Grammick, privindu-mă.

Mă umfla râsul s-o aud făcându-mi reclamă şi i-am spus că nici eu nu ştiam a cui limbă o vorbesc.

Nu conta prea mult oricum, după cum am aflat la scurtă vreme după ce am primit slujba. Oamenii se grăbeau să intre în sindicat şi era o grabă practic naturală, ca atunci când un roi îşi schimbă stupul, şi, cu scopurile lor în cap, aveau acea iritare care apare atunci când ai fost absorbit de mişcare spre o țintă şi din cauza asta te trezeşti lovit sau plesnit. Probabil că semăna cu o

migrație, o goană după pământ, sau cu Klondike. Doar că de data asta totul se învârtea în jurul ideii de justiție. Grevele acelea masive o declanşaseră şi aduseseră cu ele toți aceşti oameni care stăteau jos lângă agregatele lor, în grupuri, dar nişte grupuri posomorâte. Aceasta era situația din industriile de automobile şi cauciuc şi în această situație am avut ocazia să văd rezultate importante, până şi în cazul celui mai neînsemnat şi mai calic spălător de vase din cartierele sărace.

Am început la o masă din clădirea sindicatelor – care nu era genul deloc dur pe care vi l-ați putea închipui, ci era o clădire solidă la fel ca o bancă, de pe Ashland Avenue; avea chiar şi un restaurant al ei, precum şi o masă de biliard – de jucărie, ca să se poată relaxa membrii, nimic de genul afacerii lui Einhorn – la subsol. Eu trebuia să fiu omul bun la toate al lui Grammick şi să am grijă să răspund la telefon şi să mă ocup de treburile de secretariat. Anticipase că nu voi fi foarte ocupat şi că puteam să învăț pe măsură ce munceam tot ce trebuia să ştiu. În loc de asta m-am trezit cu o droaie de indivizi care voiau să acționeze imediat; un bătrân ajutor de bucătărie cu mâinile crestate de la tocat legume şi atât de îngroşate de grăsime pe cât sunt mâinile unui miner sau ale unui salahor din cauza lutului, care voia să mă duc să vorbesc cu şeful lui, subito; sau venea un indian cu plângerile lui scrise într-un poem pe o pungă de hârtie pătată de uleiul gogoşilor care fuseseră în ea. Nu mai rămăsese nici un scaun neocupat în camera mea, care era izolată de birourile principale rezervate muncitorilor industriilor mari. Nu avea importanță cât de ascunsă era. M-ar fi descoperit şi dacă aş fi fost băgat într-o criptă de oțel, conducându-se după cel mai slab semnal că încă sunt în viață sau după fluturarea aceea delicată ce face molia de noapte să zboare zece kilometri peste câmpurile întunecate.

Veneau cameriste grecoaice şi negrese de la hoteluri, hamali, portari, recepționişti, chelnerițe, specialişti precum directorul acelui garde-manger din localurile suave de pe Coasta de Aur, locuri unde mersesem şi eu pe vremuri când conduceam camioneta pentru câini, aşa că înțelegeam cum stă treaba. Veneau oameni de toate soiurile. Umanitatea celor din galeriile inferioare ale țevilor, ale bunurilor stocate, din industria cărbunelui, îşi făceau apariția oameni însărcinați cu întreținerea maşinilor, chelneri care serveau minuturi; sau un francez ducal, într-o pălărie Homburg, ca un cântăreț, numindu-se „bucătarul frumuseții“, care scria fără să-şi scoată

mănuşile. Şi apoi vivandiere bătrâne şi fețe albe de copoi, indivizi cu legitimații de membri din uniunea sindicală veche, de demult, bătrâne din cartierul emigranților cu scrisori în care explicau ce voiau şi tot felul de guri pocnite, infirmități, boții, năuceli, inocenți, şontâcăind, târându-se, nebunie, prejudecăți, de la treapta cea mai de jos a leproşilor până sus înapoi la frumusețile viguroase, cu spatele drept. Aşa că dacă această adunătură de oameni nu are nimic în comun cu ceea ce va fi venit în coada armatei unui Xerxes sau Constantin, înseamnă că sunt noi categorii abia formate; dar ce mă uimea mai tare la ei era senzația aceea că erau antici şi aveau o crustă groasă. Însă dacă mă gândesc că fericirea şi bucuria au fost întotdeauna la fel, nu văd de ce ar exista prea mare variație în opusul acestora.

Discuțiile cu ei, acceptarea lor în organizație şi explicațiile în legătură cu ce puteau cere de la ea nu erau cele mai generoase şi mai amabile. În mare parte era o treabă grosolană, mai ales când mă hotăram să plec la sfârşitul programului. Începeau să vocifereze atât de tare, mai ales când se auzea că era ora de închidere, că erau în stare să te înhațe de pe scaunul tău de funcționar şi să te târască cu ei. În schimb, trebuia să le promit că voi face investigațiile necesare.

– Când?

– Curând. Cât de curând posibil. Sunt multe cereri de rezolvat. Dar cât de curând.

– Nenorociților! Nemernicii ăia! Aşteptăm de nu ştiu când să le dăm ce merită. Să vedeți cum arată bucătăria!

– Vom trimite un organizator să ia legătura cu voi.

– Când?

– Păi, să vă spun drept, nu prea avem personal pentru că cererea e foarte mare; n-avem destui oameni. Dar dumneavoastră vă pregătiți între timp, puneți-vă colegii să semneze şi ei, pregătiți o petiție cu toate plângerile şi nemulțumirile dumneavoastră.

– Da, da. Dar când o să vină omul ăsta odată, dom'le? Că şeful vrea să-i cheme pe cei de la Uniunea Sindicală Industrială şi să semneze cu ei contract. Aia da organizație!

Am încercat să pun această problemă mai-marilor mei. Însă la acea vreme hotelurile şi restaurantele nu erau de maximă importanță pentru ei; n-aveau timp şi de personalul de acolo, pentru că erau ocupați cu vânzătorii care erau în grevă generală şi cu magazinele de confecții din Chicago Heights şi tot aşa, însă nu le venea nici să îi refuze pe cei care voiau să se înscrie şi încercau să îi păstreze până când ar fi fost pregătiți să le dedice timpul şi banii necesari. Pe scurt, Grammick şi cu mine eram puşi acolo ca să îi convingem să aştepte. Am învățat să fac şi eu cum proceda el. Lucra câte şaisprezece ore zilnic, câte zece-douăsprezece zile în şir şi apoi nu mai era de găsit vreo două zile. Petrecea acel timp în apartamentul maică-sii, dormind şi mâncând fripturi şi înghețată, ducând-o pe bătrână la film sau citind. Uneori, mai venea şi la câte o seară de poezie. Şi el era student la drept. Grammick n-avea de gând să permită ca toată viața lui personală să fie înghițită de munca de la birou.

Am intrat de bună voie în această nebunie, căci aveam mare nevoie de aşa ceva, ca să nu mă gândesc că mă certasem cu Simon. După ce se termina programul luam tramvaiul şi mă duceam noaptea să văd bucătarii şi spălătorii de vase sau funcționarii de la hoteluri – în acele nopți frunzoase în care pe străzile din sudul Cartierului de Nord începuseră să înverzească pomii şi unde vagonul tramvaiului părea să se clatine pe roți de parcă nu îşi găsea şinele; mergeam către Fullerton sau Belmont unde clopoțeii albi de catalpa se deschideau şi până şi praful părea să aibă un miros dulce. Majoritatea funcționarilor solicitau vizite noaptea, căci era un moment când puteau vorbi nestingheriți. Dimensiunea conspirativă a acestei trebi nu mă deranja; şi, cu toate ideile astea radicale care abia se dezvoltau, aceşti oameni puşi în poziții în care trebuia să dea dovadă de mare atenție, de vreme ce stăteau toată noaptea de veghe, voiau şi ei o şansă să spună aceste lucruri pe care şi le repetaseră de multe ori şi care le stăteau pe suflet de prea multă vreme. Se distribuia şi lumină adevărată şi lumină falsă, cel puțin asta este opinia mea. Dar nu era treaba mea să judec acest lucru, ci doar să progresez cu dosarele. Unii dintre oamenii ăştia chiar aveau ceva de spus. Presupun că îşi doreau să fiu mai periculos decât păream. Ştiu că

arătam ca un țângău şi mult prea rumen în obraz, nu îndeajuns de smochinit şi gălbejit ca să apreciez greutățile prin care treceau ei. Aveam un aer mult prea nonşalant şi prea plin de viață. Ei şi-ar fi dorit o personalitate secretoasă, cu vână, care să pregătească momentul când se vor ridica cu toții să se răscoale. În schimb intram eu ca o floricică – şi ştiu că uneori culoarea din obraz şi părul meu netuns, modul meu relaxat de a mă purta, îi ofensa. Dar nu prea aveam ce face.

Uneori, îmi cereau chiar referințe.

– Pe dumneata te-au trimis de la birou?

– Eşti Eddie Dawson?

– Da.

– Eu sunt March. Cu mine ai vorbit la telefon.

– Cu dumneata? spunea Dawson.

Iar eu îmi dădeam seama că se aşteptase să întâlnească un diavol de om, cu păr cânepiu şi obraji supți, veteran al grevelor de pe terenurile de cărbune sau petrol sau de la fabricile textile din New Jersey. Da, măcar atât – cineva pe fața căruia se putea citi că îşi pierduse prima vigoare în închisoarea Paterson.

– Nu vă faceți griji. Sunt de încredere.

În momentul ăla se resemna; fusese păcălit de vocea mea de la telefon. Măcar să fi fost un mesager al capilor sindicatului, care probabil că erau ocupați cu sabotajul sistemului de la hotelul Drakes sau de la Casa Palmer – pentru că ăsta era singurul lucru la care se putea gândi Eddie Dawson, la cum căram cu toții praf de puşcă prin tuneluri.

Apoi îmi spunea ce voia să le transmit superiorilor mei şi îmi dădea instrucțiuni.

– Vreau să aranjezi să mă întâlnesc cu şeful organizației...

– Cu domnul Ackey, vreți să spuneți?

– Spuneți-i că pot organiza toți angajații, dar înainte să pornim greva vrem să vorbim cu el, tot colectivul. Asta ca să capete oamenii încredere.

– Dar de ce sunteți aşa de siguri că va trebui să intrați în grevă? Poate că o să vi se dea câştig de cauză.

– Ai idee cine conduce cotineața asta?

– Cine, o bancă? Este sub o reprezentanță?

– O companie pe nume Holloway Enterprises.

– Karas?

– Îl cunoşti?

– Da, din întâmplare. Am lucrat la tipul cu asigurările, Einhorn, care-i vărusău.

– El hotărăşte politica locului. Îți dai seama ce fel de hotel e ăsta, nu? Aici vin doi tipi dacă vor una scurtă.

– A, da? am spus, dându-mi seama că fruntea lui mare, roşie şi brăzdată de vene la baza părului lui blond şi umflat era acoperită de sudoare şi că îşi tot ştergea mâinile, cu manichiura făcută, de cămaşa lui cu dungi roz strângându-i colțurile între degete fără să-şi dea seama.

– Păi problemele astea sunt de domeniul poliției. Nu vreți ca Federația Sindicală să se apuce să organizeze un sindicat de-al lor, hm?

– Termină cu prostiile. Mie îmi cade totul în cap pentru că sunt de serviciu noaptea. Şi dacă l-ai şti cu adevărat pe Karas, ți-ai da seama cât de mult o să dea curs cererilor noastre.

– Da, e un tip dur.

– Deci, dacă pun totul în mişcare, îl rogi pe domnul Ackey să ne acorde câteva minute să vorbim cu el?

– Se poate aranja, i-am spus eu, care nu-l cunoşteam îndeajuns de bine pe Ackey ca să îi spun măcar bună ziua când ieşeam sau intram la toaletă. Dar eram reprezentantul lui.

La locante era o situație diferită. Acolo aveau încredere în mine şi mă priveau cu respect. La bucătării serveau oameni bătrâni – iar pe fața lor se citea de la o poştă că erau clienții obişnuiți ai azilului de noapte, ai spitalului public şi ai cutiilor milei şi nu aveau față de mine resentimentele pe care le avea un tip ca Dawson, în cămaşa lui dungată şi îndeajuns de aproape de condiția lui Karas ca să-şi dea seama de unde-şi trăgea el profiturile, să-l urască şi să-l invidieze şi să-şi dorească de asemenea să fie şi el îndeajuns de iute de mână, de ferchezuit, cu palton în carouri, cu servietă şi binoclu şi cu o fetişcană mândră şi arătoasă agățată de braț.

Dar ia să luăm unul din amărâții ăştia bătrâni dintr-o cantină păduchioasă de pe Van Buren Street – îmi cerea să vin să ne întâlnim pe alee, lângă dalele mari de piatră care miroseau înțepător a pişat şi să-i fac semn prin fereastră. Văzându-mă, înainta cu mare precauție şi îmi făcea un semn discret cu capul, care ar fi putut fi confundat de un eventual privitor cu o simplă mişcare a capului. În cele din urmă, ajuns lângă uşă, purta în şoaptă o conversație pe care am fi putut-o purta oricum după ce îşi încheia programul. Doar că el îşi dorise probabil să văd unde lucrează. Pielea de un roşu aprins a brațelor lui care plonjau în detergentul pentru vase şi aspectul lui de cal deşelat, cu dinți lungi şi ochi apoşi în amurgul înstelat al acelei alei; şi de asemenea mâncarea aceea înfiorătoare, mirosind a resturi care trebuie aruncate la gunoi şi pe care el o purta cu sine pe haine, în toată persoana lui, în răsuflare, în părul de pe capul care îmi ajungea exact la bărbie. Sub cochilia fragilă a craniului care părea fisurat, încerca să raționeze. Şi ce-i mai păsa lui, cum îi păsa lui Dawson, că nu arătam ca organizatorul din visele lui? Dorea să-şi aducă şi el umila contribuție la îndreptarea relelor, aşa că îi era suficient că mă putea găsi la birou şi că veneam pe străduța lui urât mirositoare să stau de vorbă cu el şi să accept listele pe care mi le strecura despre ceilalți tipi care voiau să intre în sindicat. Eu eram apoi cel care trebuia să îi descopere în cămăruțele lor

mucegăite. Acolo, pe unde mă purtaseră paşii cu alte trebi, când lucram pentru Simon şi umblam să recrutez distribuitori pentru cărbune. N-are sens să îmi închipui că acum era reversul medaliei şi că intram pe uşile acestor chiţimii dintr-o zonă de lumină, aşa cum înainte intrasem dintr-o zonă de întuneric. În momentele în care mă gândeam la sarcinile mele, m-am hotărât că nu puteam să mă gândesc la persoanele în sine, ci la categoria în care le puteam include pe acestea.

Într-o dimineaţă, primind eu un telefon de la mine din cartier, am trecut şi pe la Einhorn şi l-am găsit în biroul său însorit, în acel miros specific de cafea stătută şi de aşternuturi, hârtii, loţiune de bărbierit şi iz de pudră de la cele două femei. Mildred, cu pantofii ei ortopedici – politicoasă, dar nesimpatizându-mă –, era deja la maşina de scris, încălzită, cu broboane sclipitoare de sudoare pe ceafa ei care tocmai fusese rasă până la marginea părului viguros. Peste drum, pustii, se aflau ferestrele vechii clădiri din vremurile bune şi grands circonstances. Nu l-am găsit pe Einhorn într-o stare bună, deşi din faţa lui plină de gravitate nu era uşor să-ţi dai seama de acest lucru. O vreme am crezut că nu voia decât să şed acolo în tăcere, până venea momentul să plec. Respira şi încerca să îşi simtă corpul, se uita în lumina dimineţii, fuma, ronţăia câte ceva, râgâia discret. Părea melancolic şi aproape sălbatic.

– Cum te plătesc la serviciul ăla nou al tău? m-a întrebat, hotărându-se să deschidă gura. E bine?

– Sunt liberali.

– Atunci o să facă lucruri bune, mi-a spus, cu o fermitate seacă.

Am râs.

– Aşa credeţi?

– Cel puţin. Puştiule, nu vreau să îţi tai avântul dacă tu chiar crezi că realizezi ceva acolo. Şi aminteşte-ţi, nu sunt conservator. Doar pentru că stau aici în scaunul ăsta... Aici nu e club de bogătani. De fapt, am mult mai puţin de pierdut decât alţii, aşa că nu mă dau înapoi să gândesc extrem. Mai fac eu câte o afacere cu Karas, dar asta nu înseamnă că ideile mele trebuie

să se potrivească intereselor lui. Şi ce interese sunt alea? Nişte porcării! Karas este un ecarisor, abia de şi-a cumpărat o casă mare nouă în San Antonio.

Eram acum convins că ceva e în neregulă.

– Deci credeți că îmi pierd timpul de pomană?

– Oh, mi se pare că ambele părți au de fapt aceleaşi idei. Ce se câştigă dacă plimbi aceleaşi idei tocite? Iei dintr-o parte şi pui într-alta, aceeaşi economie.

Nu voise să vorbească cu mine la început, dar de vreme ce nu mă hotărâsem să plec, se lansase în subiect, întâi din pură iritare, iar apoi pentru că voia să spună ce credea. Nu eram zelos, nu cum credea el, dar tot m-am simțit dator să zic:

– Păi, oamenii se trezesc în fiecare dimineață să meargă la lucru; nu e cinstit ca acest lucru să fie doar o iluzie sau ca ei să fie aşa de recunoscători că li se îngăduie să îşi păstreze rutina încât să nu îşi dorească ceva mai mult.

– Şi, ce, crezi că dacă închideți magazinul faceți oameni din nişte nemernici? Numai pentru că au un staroste care să cârcotească în numele lor? Bah!

– Prin urmare, am spus eu, e mai bine să o lăsăm pe seama lui Karas sau a gorilei care vorbeşte în numele lui şi strânge şpaga?

– Ascultă aicea, crezi că trebuie să fie oameni doar pentru că s-au născut? Asta nu e decât o idee răsuflată. Şi cine se găseşte să le spună asta? Încă o organizație mare. Păi o organizație mare face bani sau nu rezistă. Şi dacă face bani este în slujba banilor.

– Şi dacă tot nu există vreo noimă în organizațiile astea mari, cu atât mai mult ele ar trebui să reprezinte opinii diferite, am spus eu. Trebuie să avem din toate felurile.

Între timp, ignorându-ne, Mildred continua să bată la maşină. Einhorn nu mi-a răspuns; am crezut că se oprise din cauză că apăruse Arthur din aripa cu bucătăria, pentru că autoritatea mentală a lui Arthur îl făcea pe taică-său să ezite uneori să îşi exprime opiniile. Dar de data asta nu era cazul. Arthur a intrat doar o secundă, însă era evident că toată nervozitatea şi supărarea lui Einhorn erau din cauza lui. Într-un pulover negru, cu umeri înguşti, cu mâinile vârâte în buzunarul din spate, a intrat fâțâindu-se, iar ridurile de pe fața lui m-au surprins, la fel ca şi ochii săi care se retrăgeau cu gradații de întuneric într-o culoare foarte sumbră ce prevestea necazuri. Şi-a înclinat capul într-o parte, părul lui încâlcit a atins cadrul uşii, iar fumul țigării pe care o fuma a scăpat în soare unde s-a transformat într-o perdea de mătase. Deşi pe moment nu şi-a dat seama cine sunt, mi-a aruncat un zâmbet la fel de suav, însă bolnav, obosit, îmi dădeam seama că Einhorn se păstra scorțos în fața lui, până la ultima particulă din haina sa de stofă, şi că era pregătit să îi răspundă scurt, aproape să-i dea de înțeles s-o şteargă de acolo, şi mi-am dat seama că acesta era şi motivul pentru care Mildred fusese atât de rece cu mine şi lovea tastele maşinii de parcă ar fi vrut să îmi facă vânt pe uşă.

Apoi a apărut un băiețaş din bucătărie, iar Arthur l-a ridicat în brațe cu un gest inconfundabil, patern, lăsându-l să atârne în strânsoarea degetelor lui. În spatele lui a apărut Tillie, care n-a intrat în cameră. Din câte îmi dădeam eu seama, nu se hotărâseră încă dacă să păstreze acest lucru secret, pentru că am realizat că era o noutate şi pentru Einhorn, şi că stătea în cumpănă dacă să recunoască sau nu copilul, un băiețel. Şi, în timp ce Arthur s-a reîntors în bucătărie, băiatul s-a dus în fugă la Mildred şi i s-a aşezat pe genunchi. Ea l-a luat în brațe cu nesaț, iar botoşeii lui i s-au prins în poala fustei, ridicându-i-o până peste genunchi şi dezvelindu-i coapsele cu perişori negri. Ea s-a arătat calmă. Am urmărit privirea lui Einhorn. Mildred a sărutat băiatul cu un sărut aproape adult şi a căutat să-şi coboare tivul peste picioare.

– Ei, ce spui de noutățile noastre? m-a întrebat Einhorn cu asprime, întorcându-se către mine cu o mişcare rigidă în linia grumazului, în parte cu intenția de a teroriza pe cineva, dar şi covârşit de supărare, iar reprezentantul acela extraordinar al ființei sale, chipul său, zvâcnea cu un impuls ce izvora dintr-un loc lăsat neexplorat.

– S-a căsătorit Arthur? am spus, pentru că nu ştiam nici eu ce să zic.

– Şi a şi divorțat. S-a pronunțat săptămâna trecută, iar noi nici n-am ştiut. O fată din Champaign.

– Deci aveți un nepot. Felicitări!

A părut jenat, iar ochii îi luceau de hotărârea de a susține această idee, însă fața lui băgăcioasă era plată, atinsă de o lumină palidă de nefericire.

– Şi vă vizitează pentru prima dată? am zis eu.

– Să ne viziteze? Ni l-a trântit în cârcă. L-a pus în vestibul cu un bilet şi a fugit, iar după aceea a trebuit să îl aşteptăm pe Arthur să vină acasă să ne explice.

– Oh, e un scump şi un dulce, a spus Mildred cu simțire, în timp ce copilul din brațe o strângea cu cruzime de gât. L-aş lua eu imediat.

La aceste vorbe din partea soției numărul doi, căci asta şi era, Einhorn a lăsat să se întrevadă încotro îi erau îndreptate toate grijile: spre propria persoană; senzualitatea lui. Şi părea foarte lovit şi supărat de această problemă, în ciuda profilului său mândru de Bourbon, şi acest lucru i se reflecta până în fundul ochilor lui negri. Arăta asemenea garguiului cocoțat pe acoperişul unei biserici vechi, iar mâinile îi erau acoperite cu pete albe şi i se odihneau de-o parte şi de alta a pantalonilor săi ce adesea dădeau impresia că nu au nici un rost pe trupul lui. Părul îi cădea într-o pleată răsucită ca o frânghie, iar din modul în care-şi ținea capul parcă vedeai ruinele ce se formau în spatele lui. Aşa cum şedea acolo, cu brațele complet nemişcate, ai fi zis că e un bărbat într-o capă sau un prizonier înlănțuit. Bietul Einhorn! În orice oră a declinului său anterior s-ar fi îmbărbătat cu bonul de preț reprezentat de fiul său Arthur, iar acum îl apucase ciuda că bonul îşi pierduse valoarea, asemenea banilor țarişti decolorați ai bunicii. Pivnița strălucitoare unde-şi păstrase bănetul răspândea acum mirosul sărăciei lucii. Einhorn nici nu s-a uitat în direcția copilului, care era un băiețel de toată frumusețea şi care tropăia la Mildred în poală. Iar Tillie nici n-a vrut să îmi vorbească.

Nu ştiam dacă să îi arăt că îl înțeleg; mi-ar fi refuzat sprijinul, deşi îmi închipui că eram unul din ultimii câțiva oameni care i-ar fi acordat credit complet pe baza vechii sale măreții. În acest mod serveam scopurilor lui, căci eram pregătit să depun mărturie că fusese vorba de o măreție cu adevărat nobilă şi grandioasă. Dar iată că singur s-a hotărât să-mi vorbească, pe o voce lipsită de vlagă:

– Nu este o situație bună. Augie – tu ai idee ce capacitate are Arthur. Şi nici n-apucă să îşi valorifice calitățile că se bagă în astfel de...

– Dar nu văd ce e aşa de îngrozitor, a spus Mildred. Ai un nepot drăgălaş.

– Te rog, nu te băga, Mildred. Un copil nu e o jucărie.

– Oh, a spus ea. Copiii cresc. Timpul îi ajută mai mult decât mamele şi tații. Părinții îşi asumă prea mult credit oricum.

Einhorn mi s-a adresat pe o voce scăzută, fiindcă nu mai voia să vorbească cu ea:

– Cred că Arthur îşi face veacul în cercul tău. Şi se vede cu o fată pe nume Mimi. O cunoşti?

– Da, e o prietenă bună de-a mea.

Brusc i s-au ridicat sprâncenele şi am intuit în acest gest speranța că Mimi era iubita mea şi că deci Arthur nu mai avea cum să mai intre în vreun alt bucluc.

– Nu genul ăla de prietenă.

– Nu te culci tu cu ea? m-a întrebat conspirativ.

– Nu.

L-am dezamăgit; am simțit acea măsură subțire de condescendență sau batjocură, doar o scânteie minusculă la suprafața privirii sale, dar am văzut-o.

– Nu uita că până de revelion am fost ca şi logodit, i-am spus.

– Bine, atunci ce fel de fată e Mimi asta? Mi-a adus-o în vizită acum vreo câteva zile, iar Tillie şi cu mine ne-am gândit că e o tipă dură şi că o să îl cam chinuiască pe Arthur, care e genul intelectual şi înclinat spre visare. Dar poate că are suflet bun. Nu vreau să o desfiinţez fără motiv.

– Dar ce, Arthur se gândeşte deja să se recăsătorească? Ce să spun, eu o admir pe Mimi foarte mult.

– La modul platonic?

Am râs, dar m-am şi îmbufnat pentru că mi se părea că Einhorn nu dorea ca Arthur să aibă succes în postura de iubit al lui Mimi ori al oricărei altei fete. I-am spus:

– Dar de ce nu discutaţi direct cu Mimi? Voiam doar să spun că nu cred că pe ea ar interesa-o să se căsătorească.

– A, asta e bine.

La asta n-am marşat în nici un fel.

– Augie, mi-a spus el cu o expresie preliminară plină de tâlc şi care, după cum ştiam, era expresia lui de om de afaceri, îmi dă prin cap că fiului meu i-ar şedea bine într-o organizaţie ca a voastră.

– Caută o slujbă?

– Nu, eu îi caut una.

– Să văd ce pot face.

Îmi cerea o favoare care mă descuraja. Parcă-l vedeam pe Arthur pleoştindu-se peste un birou din hala sindicatului, cu un deget între coperţile unei cărţi de-a lui Paul Valéry sau alt poet care îl interesa pe el.

– Şi Mimi îl poate ajuta dacă doreşte, i-am spus. Slujba asta am primit-o pentru că avea ea o cunoştinţă acolo.

– Cine avea o cunoştinţă, prietena ta?

Tot mai spera, cu dibăcie, să mă facă să-i mărturisesc că eram în relaţii intime cu Mimi, dar nu i-a mers.

– Deci, mi-a spus, doar nu vrei să zici că te păstrezi aşa gras şi frumos neajutat de nici o prietenă scumpă inimii tale?

Era aşa mulţumit că o spusese că aproape a uitat o clipă de propriile lui necazuri. Dar apoi copilul a chirăit agăţat de gâtul lui Mildred şi expresia de mulţumire i s-a transformat într-una austeră.

Ghicise bine că aveam o prietenă intimă. Era o grecoaică pe nume Sophie Geratis, cameristă într-un hotel luxos. Am cunoscut-o ca reprezentantă a unei delegaţii care a venit la mine să se înscrie în sindicat. Câştigau cu toatele douăzeci de cenţi pe oră şi când s-au dus la şeful lor să îl roage să pună o vorbă la unul din directori să le mărească salariul, el juca poker şi nu s-a deranjat să le asculte. Ştiau că e în cârdăşie cu conducerea hotelului. Această grecoaică minionă avea forme peste tot: şi picioarele şi gura şi faţa îi erau bine făcute; avea nişte buze uşor proeminente, cu o expresie mult îndulcită de ochii ei limpezi. Avea o pereche de mâini bătătorite de muncă şi îşi menţinea frumuseţea în condiţii aspre. N-am putut nici un moment să mă prefac că n-aş fi atras de ea. Din momentul în care am zărit-o m-am gândit că ochii ei codaţi aveau un fel de speranţă, de tandreţe personală, care m-a cucerit. Şi eu simţeam tandreţe mai degrabă decât acea înfierbântare care te face să te scurgi ca mâlul Nilului cu şanse la fel de mari să crăpi sau să devii fertil.

De îndată ce femeile au semnat şi au devenit membre de sindicat, s-a iscat un entuziasm febril şi un val de indignare şi s-au apucat să strige, de parcă aceste fiinţe palide participau la o thesmophorie a femeilor muncitoare. Voiau să intre imediat în grevă. Însă le-am explicat, cuprins de un sentiment de ipocrizie avocăţească, faptul că era o situaţie de dublă apartenenţă. Din punct de vedere legal, ele ţineau de Federaţia Sindicală şi deci nu putea un alt sindicat să vorbească în numele lor. Însă în momentul în care o majoritate a angajatelor ar fi devenit membre ale Uniunii Sindicatelor, se puteau ţine alegeri. Nu au priceput ce le spuneam şi, întrucât nu puteam să le acopăr vocile, am rugat-o pe Sophie să meargă cu mine pe hol ca să-i

explic. Cum coridorul era la momentul ăla gol, imediat ne-am sărutat, riscând astfel să fim surprinşi. Ne tremurau picioarele. Mi-a spus întretăiat că mai bine îi explic mai încolo; o să-şi ia colegele de acolo şi o să se întoarcă mai târziu. Am încuiat biroul şi când a venit înapoi am dus-o la mine. Nu puteam merge la ea în cameră. Locuia împreună cu sora ei şi amândouă erau logodite cu doi fraţi. Trebuiau să se căsătorească în iunie, peste şase săptămâni. Am văzut şi poza logodnicului; era un grecotei calm, cu alură de om responsabil. Ea credea că e deşteaptă, că îşi stochează momentele acestea de plăcere ca să nu simtă nevoia să-l înşele când vor fi căsătoriţi. Era tare bine făcută şi toate micile ei frumuseţi erau complicate, bine legate şi catifelate. Ăsta era aerul de fericire pe care-l intuise Einhorn la mine, datorat faptului că mă bucuram de Sophie.

Kayo Obermark avea mult prea mult respect masculin să îmi pună întrebări despre remarcile şi zgomotele ei, când ea râdea sau altminteri. Dar Mimi mi-a spus:

– Cu ce fel de muiere te vezi, de face ca trenul?

M-a întrebat pe un ton de glumă, dar am simţit că o deranja ceva.

– Se pare că e genul vesel.

N-aveam un răspuns pregătit pentru că nu mă aşteptasem să fiu întrebat.

– Te căuta cineva deunăzi, mi-a spus în continuare. Am uitat să-ţi spun. Parcă ar fi loc de pelerinaj aici în ultima vreme.

– Dar cine era?

– O tânără, foarte frumuşică, mult mai frumuşică decât fata gălăgioasă.

M-am întrebat dacă n-o fi fost cumva Lucy, care poate că se răzgândise.

– Nu mi-a lăsat nici un bilet?

– Nu, mi-a spus că vrea să vorbească neapărat cu tine şi mi s-a părut foarte agitată, dar poate că nu e genul obişnuit să urce pe scări şi din cauza asta răsufla greu.

Nu mă afecta prea tare ideea că ar fi fost vorba de Lucy. Nu mă mai interesa; eram totuşi curios să văd de ce mă vizitase.

I-am povestit lui Mimi de sugestia pe care o făcuse Einhorn în legătură cu Arthur. Dacă Einhorn se cam luase de ea, şi ea la rândul ei era foarte înverşunată în ceea ce-l privea.

– Porcul ăla bătrân! mi-a spus ea. Din momentul în care m-am aşezat lângă el, mi-a şi pus mâna pe picior. Nu-mi plac moşii ăştia care încă mai au impresia că sunt mari scule.

– O, trebuie să încerci să-l înțelegi, i-am spus. E modul lui de a te saluta sau de a face pe cavalerul.

– La naiba! Da' la ce are nevoie un olog să facă pe cocoşul?

– Să ştii că de fapt e un bătrân grozav. Îl cunosc de când eram copil şi țin foarte mult la el.

– Ei, eu nu țin deloc, şi cu Arthur se poartă îngrozitor.

– Cum, doar ține la Arthur ca la lumina ochilor.

– Asta crezi tu! Tot timpul se leagă de el. De fapt trebuie neapărat să-l ajut să plece de acolo pentru că bătrânul îl omoară cu zile din cauza copilului ăluia.

– Dar maică-sa n-are de gând să vină să-l ia?

– Nu reuşesc să îmi dau seama de la Arthur dacă tipa e cumsecade sau e doar o zdreanță. E foarte confuz dacă nu discută lucruri abstracte. Dar nu înțeleg ce fel de femeie e aia care-şi lasă copilul din moment ce s-a hotărât să-l facă? O fi nebună la cap, mă-nțelegi.

– Păi nu ți-a povestit Arthur nimic despre ea?

– Nu se poate vorbi despre aşa ceva cu el. Nu-i stă lui mintea la d-astea.

I-am spus:

– Mă întreb dacă ai înțeles cum trebuie ce-a zis – despre ce-i face taică-său. Lui Einhorn i-a fost foarte greu să accepte ce s-a întâmplat. Îşi pusese toate speranțele în Arthur. La fel şi Tillie. Iar acum i-a mai dat un motiv pentru care să se simtă ratat, îl asociază cu vremurile grele de Criză. Ştii, copiii care vin pe capul bătrânilor şi trăiesc cu ei în acelaşi apartament.

– Dar de ce să fie diferit în cazul lui Einhorn? De ce să nu fie şi el la fel ca polonezii sau cârnățarii de pe stradă? Ar fi mai rău dacă Arthur s-ar simți diferit şi l-ar ajuta pe bătrânul ăsta prost să creadă că i se cuvine să o ducă mai bine decât ceilalți din jur. Dar când lucrurile care se întâmplă cad pe capul tuturor deopotrivă, atunci se vede de fapt cine e superior şi cine e inferior. Şi în definitiv ce i s-a întâmplat aşa de îngrozitor lui Arthur? Oricum, e mai puțin neisprăvit ca Frazer. Frazer s-a întors la nevastă-sa, din câte am auzit, şi probabil nici nu o să mai văd vreun ban de la el, pentru că asta ar însemna să recunoască că a procedat greşit la un moment dat şi el nu e genul care să recunoască nimic greşit în trecut, prezent sau viitor. O fată citea ieri o carte şi a început să râdă şi mi-a arătat şi mie – doar ştii că nu prea citesc eu romane. Spunea acolo: „Eroarea e ceva străin minții mele“. Vorbele prințului Metternich. Puteau să fie şi ale lui Frazer. Nu cred că o să uite un moment de propria lui persoană. E genul care n-ar fi niciodată în stare să piardă trenul. Doamne, i-ar plăcea oare domnului Einhorn al tău un fiu care e întotdeauna cu capul pe umeri, are o replică la toate şi nu ar fi în stare să piardă trenul? Arthur e poet, iar berbantul bătrân pur şi simplu nu şi-a dorit să aibă genul ăsta de fiu, să fie tatăl unui Villon sau Rimbaud.

– A, deci asta e! am zis. Păi ce-i face Einhorn lui Arthur, de e aşa de crud?

– Îl cicăleşte zi şi noapte şi caută prilejuri să-l insulte. Ieri bătrânul îi dădea copilului dulciuri şi când Arthur i-a spus că nu îi fac bine, i-a răspuns: „Aici e casa mea, e nepotul meu şi n-ai decât să te cari dacă nu-ți convine“.

– Asta e urât. Păi atunci ar trebui să plece de-acolo. De ce îndură aşa ceva?

– Nu poate pleca. Nu are nici un ban. Şi în plus mai e şi bolnav. S-a căptuşit de la o tipă.

– La naiba! Se prind belelele de el ca scaiul! El ți-a spus?

– Ei, nu fi copil. Cum crezi că aş fi aflat altminteri? Normal că mi-a spus.

Mi-a zâmbit şi fața i s-a luminat de un entuziasm autentic. Dacă n-aş fi cunoscut-o dinainte, acum mi-aş fi dat seama că se decisese deja în ceea ce-l privea pe Arthur. Era omul ei.

– Lasă că-l scot eu la liman, mi-a spus ea. Acum se duce la doctor şi când scapă de necaz, o să plece de la taică-său.

– Cu copilul?

– Nu. O să plătească pe cineva să aibă grijă de el. Ce crezi? Doar n-o să facă el pe bona numai din cauza apucatei ăleia?

– Păi dacă i-ar fi dat nişte bani, poate că avea ea grijă de copil.

– De unde ştii? Ei, poate că era şi ăsta un test. Oricum, un copil nu trebuie să fie crescut de oameni bătrâni.

– Einhorn m-a rugat să îl ajut pe Arthur să se angajeze şi el ca organizator.

La auzul acestei idei s-a arătat aşa de uimită, că nici n-a putut să zâmbească. S-a holbat la mine fix, de parcă voia să mă facă să recunosc că nu există limită la cât de groteşti pot fi oamenii, după care a plecat în treaba ei, să-şi spele ciorapii şi desuurile. N-a catadicsit să comenteze în nici un fel.

Desigur, Arthur nu putea să se apuce să-şi caute serviciu câtă vreme dăduse sculamentul peste el şi m-am gândit că era mai bine să găsesc un motiv decent pe care să i-l servesc lui Einhorn, ceea ce am şi făcut, spunându-i că nu erau încă posturi libere care să cadreze cu pregătirea lui Arthur. Deşi probabil că nu i-a căzut bine bătrânului să i se aducă aminte în acel moment de superioritatea lui Arthur. Dar suna rezonabil că nu îi puteau oferi unui om de calibrul lui Arthur orice fel de slujbă care se găsea liberă atunci.

Cât despre Lucy Magnus – căci nu-mi imaginam cine altcineva ar fi putut fi – eram doar curios, la modul cel mai indiferent, dar nu mi-am bătut prea mult capul cu presupusa ei vizită decât la câteva seri după aceea, când am auzit o mână de femeie bătându-mi în uşă. Venea într-un moment prost, căci

Sophie Geratis era la mine, pe pat, numai în combinezon, şi stăteam la palavre. Văzând-o că tresare, i-am spus:

– Nu te îngrijora, scumpo, nu las pe nimeni să ne deranjeze.

I-a plăcut mult că am vorbit aşa şi apoi am început iar să ne pupăm; spiralele de sârmă ale arcurilor patului au început să scoată iar acel scârțâit care se leagă aşa de ciudat de dragoste, şi care ar fi trebuit să gonească persoana de afară. Aceasta însă nu s-a lăsat gonită. A spus:

– Augie – domnule March!

Şi nu cu vocea lui Lucy Magnus, ci cu cea a Theei Fenchel. Dintr-un oarecare motiv, mi-am amintit-o şi am recunoscut-o imediat. M-am dat jos din pat.

– Hei, pune un halat pe tine, a zis Sophie.

Era dezamăgită că întrerupsesem pupatul când auzisem o altă femeie la uşă.

Am scos capul afară şi am blocat uşa cu umărul şi piciorul gol. Era Thea. Îmi spusese ea în biletul ăla că aveam să ne mai întâlnim şi iată că se adeverea.

– Îmi pare rău, mi-a zis. Deja am mai trecut de două ori şi chiar vreau să te văd.

– Am crezut că ai mai fost doar o dată. Cum m-ai găsit?

– Am angajat un detectiv. Înseamnă că fata aia nu ți-a spus de ambele dăți când am fost aici. Ea e tipa din cameră? Întreab-o.

– Nu, nu e aceeaşi fată. Chiar te-ai dus la o agenție de detectivi?

– Mă bucur că nu e ea, mi-a zis Thea.

Nu i-am răspuns la asta nimic, m-am uitat doar lung la ea.

Îşi ținea bine cumpătul. Fața aceea promptă, diferită de ce îmi aminteam despre ea, delicată dar nu atât de fermă, cu obraji lați şi palizi, cu nările larg deschise. Mi-am amintit că Mimi îmi spusese că răsufla greu de la urcatul pe scări, dar probabil că şi din cauza hotărârii de a nu ceda dezamăgirii că mă găseşte cu cineva. Era îmbrăcată într-un taior de mătase cafenie, cu pete de apă vizibile; în ciuda acestui lucru, dorea să îl observ. Însă în acelaşi timp, din modul în care îşi mişca mâinile înmănuşate şi pălăria cu flori, îmi dădeam seama că tremură; şi, la fel precum freamătul oceanului când se loveşte de stabilopozi indică adâncimea şi lățimea apei, mătasea scorțoasă scotea la rândul ei un sunet abia simțit al tremurului ei continuu.

– Nu-i nimic, mi-a spus. De unde ți-ai dat seama că urma să vin? Nu cred că...

Nu simțeam nevoia să fiu iertat că mă lăsasem înadins surprins, de parcă aş fi aşteptat-o, şi mă simțeam îndreptățit să zâmbesc la vorbele ei, totuşi n-am făcut-o. Pe vremuri o considerasem o fată bogată cam zănatică, interesată în primul rând de rivalitatea cu soră-sa; însă nu puteam să continui să o consider astfel, pentru că oricum ar fi început această poveste, era clar că se transformase în ceva diferit. Ceea ce la început ți se pare că nu e îndeajuns de bun şi te face să dai înapoi devine motivul principal odată ce te-ai hotărât să mergi în direcția respectivă. Poate că asta i se şi întâmplase; dar nu îmi dădeam seama ce predomina, noblețea sau boala, dacă se lupta să învingă obiecțiile personale ale propriei mândrii sau pe cele sociale care îi spuneau cum trebuie o tânără să se trateze – acele lucruri cu tăiş ascuțit care presează cu o precizie urâtă asupra slăbiciunii sociale a femeilor. Dacă se lupta împotriva unei ocazii care s-o tortureze sau dimpotrivă, o dorea. Dar asta nu era deloc tot ce gândeam sau simțeam în momentul ăla. Altminteri aş fi alungat-o de acolo, pentru că îmi plăcea mult prea tare de Sophie Geratis ca să renunț la ea doar pentru că mă simțeam interesat sau flatat. Sau pentru că vedeam în asta o şansă să mă răzbun pe Esther Fenchel prin intermediul surorii ei, fiindcă, după cum v-am spus, eu nu-s deloc un om ranchiunos. Însă brusc Sophie a dispărut din capul meu.

– Ce faci? am întrebat-o, întorcându-mă spre ea.

Îşi pusese pantofii. Am văzut-o ridicându-şi brațele şi negrul rochiei i-a coborât pe umeri. S-a chinuit molatic să intre în rochie, trăgând-o peste sâni

şi peste şolduri şi şi-a scuturat capul, dându-şi părul din ochi.

– Scumpule, dacă ai pe cineva cu care vrei să te vezi...

– Dar, Sophie, în seara asta sunt cu tine...

– Noi doi nu facem decât să ne întâlnim la o partidă scurtă înainte să mă mărit, nu? Poate că şi tu vrei să te însori. Nu e decât o aventură, nu-i aşa?

– Nu te las să pleci, i-am spus.

Dar nu m-a ascultat şi, când a continuat să-şi lege şireturile, şi-a descoperit partea din spate a pulpei, ridicând genunchiul. Asta pentru că tonul meu nu fusese destul de convingător. Şi prin acest act de dezgolire a piciorului – nu supărată, ci cu o aplecare resemnată a capului – a retras acele grade vitale de căldură ale îndrăgostitului. Ca să o posed din nou mi-am dat seama că ar fi trebuit să trec printr-un mare număr de teste şi poate chiar în cele din urmă să o rog să se mărite cu mine. Aşa că în sinea mea a trebuit să recunosc că avea dreptate să plece, de vreme ce nu mai puteam să-i dăruiesc cu sinceritate acel interes plin de veselie care ne adunase împreună.

Pe sub uşă a apărut o bucată de hârtie şi am auzit-o pe Thea plecând.

– Măcar nu-i aşa de țoapă încât să stea să aştepte să mă vadă ieşind, mi-a spus Sophie. Oricum, a avut destul tupeu să bată la uşă, deşi se auzea că ai pe cineva înăuntru. Eşti logodit cu ea? Hai, citeşte-ți biletul.

Sophie şi-a luat adio şi m-a sărutat pe obraz, dar nu m-a lăsat să-i întorc sărutul sau să o însoțesc până la uşă. Aşa că, dezbrăcat încă, m-am aşezat pe pat în aerul de noapte de mai al ferestrei înalte şi am deschis bucata de hârtie împăturită. Pe ea erau adresa ei, un număr de telefon şi vorbele „Sună-mă, te rog, mâine şi nu te supăra că am făcut ce nu m-am putut abține să nu fac“.

Când m-am gândit cât de ruşinată păruse de gelozia ce i se citea pe față şi cât de plin de durere fusese momentul respectiv pentru ea, nu m-am simțit înclinat să mă supăr în nici un fel. De fapt nu îmi puteam stăpâni un sentiment de bucurie. Chiar dacă fusese urât din partea ei să procedeze cu

Sophie aşa cum o făcuse, crezând că doar ea deține gradul potrivit de iubire. Şi apoi m-am gândit şi la alte lucruri, ca de pildă dacă nu eram cumva în pericolul de a mă îndrăgosti doar ca să îi fac ei pe plac. De ce? Pentru că dragostea era atât de rară încât dacă unul dintre noi o simțea, celălalt trebuia să capituleze în fața ei? Dacă, pentru moment, el n-avea altceva mai important de făcut? Gândind astfel făceam şi foarte mult haz de faptul că eram tras din toate părțile, inclusiv de fâsâitul slab al frunzelor din vârful copacilor, abia rupte de ciocurile groase şi roşii. Mă gândeam că preocuparea unei femei trebuie să fie doar dragostea. Sau, în alte cazuri, doar un copil. Şi acceptam să mă amuz şi să obiectez la acest gând în mintea mea frivolă. Cât despre această frivolitate a minții – aş fi putut să profit de vechiul proverb că lucrurile foarte însemnate stau la baza celor frivole. În primul rând că grația provine din ceea ce e îngropat la mare adâncime. Dar întrucât astfel de considerații înțelepte trebuie să se ramifice în toate direcțiile, acest lucru poate se lega şi de surâsul care nu reprezintă decât o mică părticică din tot ce lasă o inimă grea să se vadă la suprafață. Sau de gravitatea care este îndepărtată de plecăciunile şi invitația la râs pe care le face un acrobat. Uneori îl vedem până şi pe cel care-şi doreşte cu ardoare să creadă cum ajunge la Dumnezeu pe drumul ocolit al glumei.

În seara aceea am căzut într-un somn adânc, ca pe vremuri, am dormit neîntors. Cearşafurile încă mai păstrau mirosul pudrei lui Sophie sau ce o mai fi avut pe ea, aşa că am dormit practic înfăşurat în flamurile ei. Când m-am trezit, m-am gândit că fusese un somn odihnitor şi că dimineața aceea era minunată. Dar mă înşelam. Mi-am amintit că visasem urât, şacali care încercau să pătrundă peste zidurile din Harar, Abisinia, să mănânce cadavrele celor morți de ciumă – asta era o imagine dintr-o carte pe care o lăsase pe acolo Arthur, despre unul dintre poeții lui favoriți. Am auzit-o pe Mimi strigând şi făcând scandal la telefon, jos, deşi nu era decât o conversație obişnuită. Era o zi plină de prospețime, de o frumusețe aproape îndeajuns de materială încât s-o poți atinge, cu colțuri întregi de grădină pline de căldura florilor crescute în boilerul de fier transformat în ghiveci. Acel roşu care în puterea zilei simți că te amețeşte şi-ți atacă inima cu o putere ce se aseamănă cu boala, o boală care te face să scuipi sânge, să ai spasme, să putrezeşti la fel de mult şi de profund ca plăcerea. Fața mă ustura ca şi cum fusesem lovit îndeajuns de tare încât să-mi curgă sânge din nas. Arătam şi mă simțeam umflat şi îmbufnat, de parcă aveam un surplus

de sânge şi prevedeam că o să dau de necaz din cauza asta, că va trebui să mă duc să îmi las sângele pe undeva. Şi aveam presimțirea asta până şi în mâini şi în picioare. Am ieşit pe stradă câțiva paşi, dar până şi trotuarul mă durea prin pielea pantofilor; venele păreau că mi se îngreunaseră, pline de plumb. Nu am fost în stare să rezist să stau în spațiul închis al prăvăliei nici măcar cele câteva minute cât îmi lua să beau o cană de cafea. M-am târât la birou în vagoanele pricăjite de tramvai şi după ce m-am prăbuşit pe scaun şi mi-am întins picioarele, am simțit toată truda proceselor mele fizice până la arterele din picioare care se ramificau şi pulsau regulat şi m-am rugat să nu trebuiască să mă ridic. Uşa şi fereastra erau deschise şi aerul stătut din locul acela bătut de o groază de încălțări avusese şansa să se curețe în acea acalmie de tribunal dinainte de reluarea ostilităților, ora de grație înainte ca barajul de tomberon al Flandrei să sfâşie cerul. În care ciocârlia, care n-are nevoie să îşi dreagă gâtul, se înalță pe cer.

Dar apoi a intervenit obişnuita activitate zilnică şi în halul în care eram de hărțuit şi incapabil să mă descurc, parcă aş fi bătut din picior sau aş fi dansat la o viteză de două ori mai mare; un vals supărat şi mohorât în care partenerii care se strâng cu disperare în brațe vor de fapt să se istovească unul pe altul; sau un step sau o tarantelă dansată de unul singur într-o fervoare a nebuniei; sau legănarea mai pleoştită a cuiva care mai are puțin şi îşi pierde cunoştința; acele sevillanas maiestuoase executate de un corp rigid a cărui față nu trădează ritmul îndrăcit al picioarelor; tropăitul epidemic al servitutii nemțeşti; kazatski lăsându-se pe vine; pasul şovăitor al adolescentului; charlestonul. Am trecut prin toate aceste variații şi aş fi făcut orice numai să nu trebuiască să mă ridic. Doar că a trebuit să mă duc la veceu ca să mă uşurez şi când mi s-a părut că m-a luat foamea m-am strecurat până jos la sala de biliard şi la cantină, unde verdele fetrului mi s-a urcat la cap. Totuşi, n-aveam poftă de mâncare. Mă rodea altundeva, nu în stomac.

Când m-am întors la mine în birou m-am trezit cu o ceată de oameni care aşteptau să-i servesc. Eu, agentul sau impresarul obosit, privit de ei cu mânie şi aviditate, cu ticuri, cu demnitate de către unii şi cu priviri piezişe şi demente din partea altora. Şi oare ce urma să reuşesc să fac pentru ei ca să îi ajut să se redreseze şi să le deschid poarta regatului fermecat prin simpla completare a unei legitimații de membru? Doamne sfinte şi atotputernic!

Ştiu că munca unui om trebuie să fie unul din acele lucruri pe care le-a pus la cale Providența şi care îl salvează, menținându-l pe linia de plutire, căci altfel i-ar fi foame, ar îngheța de frig sau şi-ar rupe gâtul fragil. Dar în ce curioase şi stranii forme ajunge el să supraviețuiască, transformându-se totodată!

Reflectam la toate acestea în starea mea de spirit obişnuită, amintindu-mi în acelaşi timp foşnetul mătăsii cafenii a Theei, care îmi dădea fiori. Împreună cu straniile rezultate ale istoriei trudei omeneşti.

De fiecare dată când am avut răgaz, am sunat-o. Nu mi-a răspuns nimeni, iar Grammick m-a prins înainte să reuşesc să vorbesc cu ea. Avea nevoie de ajutorul meu în South Side în seara aceea, trebuia să mă duc la o fabrică de tifon şi bandaje medicale al cărei personal îl organizase el în trecere. Pentru că eram ca o trupă de preoți iezuiți care debarcă în locuri în care păgânii tânjesc după botez cu miile, ieşind în roiuri din oraşele lor de cărămidă. A trebuit să iau o sacoşă plină cu broşuri şi legitimații necompletate şi să plec în grabă la gara Illinois Central ca să mă sui în trenul electric şi să-l întâlnesc pe Grammick la sediul lui dintr-o tavernă, un loc foarte prăpădit, dar care avea o intrare pentru doamne şi familii, pentru că o mare parte din cei care răsuceau tifonul erau femei. Nu pot să-mi dau seama cum păstrau pansamentele curate în acel oraş plin de funingine şi de urâțenie, construit de mântuială, ca multe alte astfel de ghetouri industriale ale Turnului Babel, care se năruise deja de vreo duzină de ori la al doilea nivel, drept pentru care toți muncitorii plecaseră de la muncă şi veniseră acolo să îl reconstruiască. Grammick era exact în mijlocul acestui spectacol şi nu-şi vedea capul de treabă, organizându-i. Se purta la fel de ferm ca Stonewall Jackson, dar la fel de perfect de împăciuitor ca un profesor de atelier într-un liceu sau ca vreun personaj din Partidul Național ist al Indiei, pornit din acea țară cu fluturări albe să cucerească lumea. Cu duhul blândeții.

Am stat treji aproape toată noaptea, iar dimineața aveam totul gata, comitetele constituite, cererile formulate, aparatul de negociere pus la punct, toate facțiunile în acord. La ora nouă Grammick a pus mâna pe telefon să vorbească cu conducerea. La ora unsprezece începuseră deja negocierile şi, seara târziu, greva se încheia cu câştig de cauză, aşa că ne-am dus la o chermeză cu crenvurşti şi varză acră împreună cu fericiții

membri sindicali. Era ceva normal pentru Grammick, deşi eu eram tare surescitat şi plin de cuvinte de laudă.

Mi-am luat după mine paharul cu bere şi m-am dus să încerc din nou numărul Theei la cabina din spate. De data asta mi-a răspuns. I-am zis:

– Ascultă, te sun de la marginea oraşului, unde m-am dus cu treburi, altfel te-aş fi sunat mai devreme. Dar o să mă întorc mâine.

– Când?

– După-amiază, cred.

– Nu poți să te întorci acum? Unde eşti?

– Afară, la periferie, vin cât de repede pot.

– Dar nu mai pot sta mult în Chicago.

– Trebuie să pleci? Dar unde?

– Scumpule, îți explic eu când te văd. O să te aştept toată ziua aici. Dacă nu poți să-mi telefonezi să mă anunți că vii, sună la sonerie de trei ori.

Am simțit emoția cum trece peste mine asemenea mângâierii unei pensule puternice şi m-am ridicat plin de ea, cu ochii închişi de plăcere, ace fierbinți în urechi şi fiori coborându-mi în picioare. Muream să mă duc la ea. Dar nu puteam pleca deocamdată. Mai erau unele lucruri de încheiat. Era important, cum spun învingătorii, şi acest au revoir. Grammick nu putea pleca până nu rezolva ultimele amănunte de contabilitate şi punea totul în ordine. Apoi, când ne-am întors în oraş, a trebuit să merg cu el la sediu să raportăm succesul misiunii. Asta pentru că voia să mă şi promoveze, să mă prezinte domnului Ackey şi să strâng legăturile cu persoanele oficiale, în loc să rămân pe de lături.

Ackey ne aştepta, nu ca să ne felicite, ci cu un ordin de redistribuire a forțelor pe masă.

– Grammick, a spus el, vorbind cu el în loc să mi se ndreseze mie, ăsta e protejatul tău, March? March, a continuat el, căutându-mă cu privirea, de parcă nu era momentul potrivit să mi-o găsească, trebuie să pleci imediat să descurci nişte ițe foarte încurcate, chiar acum. Este una din situațiile alea de criză în care oamenii au apelat la două sindicate diferite. E o nenorocire. Hotelul Northumberland – un loc foarte elegant – câți membri avem acolo? Nu destui. Probabil că au spre două sute cincizeci de angajați într-un loc ca ăla.

Am spus:

– Cred că avem cam cincizeci de legitimații completate pentru Northumberland, cameriste în principal. Dar care-i treaba?

– Se pregătesc să intre în grevă, asta-i treaba. În dimineața asta te-a sunat de vreo cinci ori Sophie Geratis, una din cameriste. Are loc o şedință a greviştilor chiar acum la spălătorie şi trebuie să te duci să le opreşti. Este şi Federația Sindicală acolo şi trebuie organizate alegeri.

– Exact ce trebuie să fac?

– Le ții pe loc. Le pui să semneze şi le împiedici să iasă în stradă. Hai, repede, că e pe cale să se împută treaba.

Am înhățat pachetul cu legitimații necompletate şi am luat-o la picior spre Northumberland; era o clădire imensă, cu galerii înflorate şi copertine romane ce fluturau până la al treizecilea etaj şi priveau în jos înspre ulmii şi tufişurile verzi, ca nişte steaguri, ale Parcului Lincoln.

Am oprit acolo într-un taxi Checker. Nu era nici un portar în uşă; clădirea strălucea de la armele de aramă ce se conturau pe scuturile plasate pe ambele laturi şi de la cele patru geamuri ale uşii turnante, cu monograme de aur. Nu am crezut că o să mă lase să trec mai departe de hol şi m-am grăbit să intru prin spate pe o străduță unde am găsit intrarea de serviciu. După ce am urcat trei rânduri de scări de oțel, căci nu mi-a răspuns nimeni când am chemat liftul de serviciu, am auzit strigăte şi am mers după ele pe coridoare, acoperite cu catifea sau doar cu ciment, până la locul respectiv, anexa spălătoriei.

Cearta se purta între cei care erau loiali sindicatului de bază şi rebeli, majoritatea femei prost plătite, care erau scoase din minți că li se refuzase cererea să li se suplimenteze cei douăzeci de cenți pe care-i primeau pe oră. Cu toții purtau uniformă sau livrea. Camera era albă şi fierbinte, exact în calea soarelui, cu uşile deschise spre spălătorie, iar femeile, în bonetele lor de serviciu albe şi albastre strigau şi făceau larmă, incitând pe toată lumea la revoltă şi la luptă. Şedeau pe mesele de metal şi butoaiele de săpun şi țipau în gura mare că trebuie să iasă în stradă la marş. Am căutat-o pe Sophie, care m-a văzut ea prima şi a strigat:

– A venit organizatorul. El e. Uite-l pe March!

Şedea pe unul din butoaiele alea imense, cu gambele în ciorapi negri desfăcute. Înfierbântată, însă palidă şi posomorâtă, cu părul ei negru acoperit de o bonetă, îi jucau ochii negri în cap de emoție. Încerca să nu îmi arate nici un semn de familiaritate față de ele, aşa că nimeni nu şi-ar fi dat seama că brațele noastre s-au împreunat sau că mâinile noastre au mângâiat corpul celuilalt.

M-am uitat în jur şi am văzut prieteni şi duşmani de-ai mei laolaltă, cu ton de ceartă, de îndemn, neîncrezători, partizani, indignați, strigând. Era acolo un electrician, îmbrăcat în halat alb ca tot personalul de serviciu şi cu o față care semăna cu a lui Tecumseh sau unul din atacanții pictați ai oraşului Schenecdaty; dorea să-mi explice o strategie exact în momentul ăla, foarte hotărât, în mijlocul acelei colivii de femeiuşti, țipete tropicale şi dogoare specifică unei spălătorii, pe lângă arşița albă a soarelui.

– Aşteaptă puțin, am strigat, aşezându-mă în locul lui Sophie pe butoiul cel mare.

Unii au început imediat să strige:

– La grevă!

– Vă rog, ascultați-mă puțin! Nu o să fie legală...

– La naiba! Ce să spunem! Ce e legal, că primim un dolar jumate pe zi? Şi ce ne mai rămâne după ce-am plătit abonamentul de maşină şi taxele de

sindicat? Ne mai rămâne vreun ban de mâncare? Nu, ieşim la marş!

– Vă rog credeți-mă că o să vă pară rău. O să fie o grevă falsă. Tipii de la Federație o să trimită alți oameni în locul vostru ca s-o legalizeze. Ce trebuie să faceți voi acum e să vă înscrieți la noi ca să facem alegeri şi, dacă o să câştigăm, vă putem reprezenta.

– Sau dacă câştigați voi. Şi mai durează câteva luni.

– Asta e tot ce putem face.

Am scos un pachet de legitimații din geantă şi am început să le distribui în mâinile fluturânde, când am văzut deodată o masă de corpuri venind din direcția spălătoriei; erau câțiva oameni care se luptau cu mulțimea, împingând femeile la o parte şi toată camera s-a dezlănțuit. Tocmai când mi-am dat seama că era reprezentantul sindicatului rival împreună cu haidamacii lui, cineva m-a înhățat pe la spate, m-a smuls de pe butoi şi mi-a tras un pumn în ochi şi în nas. Imediat m-a podidit sângele. Tipul cu un nas coroiat ca de indian a călcat pe mine, însă doar pentru că se grăbea să ajungă la ăla care mă pocnise. În timp ce îl îmbrâncea mai încolo, o cameristă de culoare m-a ajutat să mă ridic. Sophie mi-a băgat mâna în buzunar şi mi-a scos batista.

– Malaci nenorociți! Nu-ți face griji, scumpule. Dă capul pe spate.

Acum eram înconjurat de un cerc de femei care mă păzeau, adunate cu toatele în jurul butoiului răsturnat. Când unul din haidamaci a încercat să se dea la mine, câteva dintre ele s-au aruncat spre el. Unele apucaseră foarfeci, cuțite, polonice pentru săpun, aşa că reprezentantul de la celălalt sindicat și-a chemat gorilele, care s-au strâns în jurul lui, un tip mic în contrast cu oamenii lui, dar cu un aer periculos, chiar dacă arăta a corcitură, în costumul lui de mare şmecher de la oraş şi pălăria lui de Baltimore. Arăta ca unul din oamenii șerifului care a trecut de cealaltă parte a legii; sau de la carne de pisică la carne de om. Dacă te-ai fi apropiat de el, pun pariu că ai fi putut să-i simți alcoolul în respirație, dar era posibil ca acest miros să fie datorat furiei care-l stăpânea şi nu whisky-ului. Avea o josnicie de nestăvilit şi părea capabil să facă tot atâta rău pe cât promitea. Şi puteam dovedi acest lucru cu răbufnirile de sânge de pe şervetul de la nas şi de pe cămaşă, pe

care nu le puteam opri, în timp ce ochiul care mă ustura mi se umfla. Totuşi el era cel care avea legea de partea lui, fiind reprezentantul angajat de acei oameni.

– Acuma, doamnelor, daţi-vă la o parte şi lăsaţi-i pe oamenii mei să se ocupe de acest vagabond care n-are ce căuta aici. Încalcă Actele Congresului şi aş putea să cer un mandat de arestare pe numele lui. În plus hotelul poate să-l dea în judecată pentru încălcarea proprietăţii.

Femeile au început să urle şi şi-au arătat foarfecii şi armele, iar negresa, care avea un accent de persoană din Indiile de Vest sau de vreun supus colonial britanic, a spus:

– Niciodată, căpuşă murdară!

Aşa că am fost complet uimit, în ciuda faptului că eram speriat.

– N-avea grijă, surioară, o să punem noi mâna pe el! a spus una din gorile. Nu merge el peste tot ascuns sub fustele femeilor.

La care şeful lui i-a zis:

– Leagă cățeaua!

După care mi-a spus mie:

– Cu ce drept vii aici?

– Am fost chemat.

– Păi bineînțeles c-a fost! Noi l-am chemat!

Şi, în timpul ăsta, bucătăresele cu scufiile lor înalte şi ceilalți din facțiunea mai bine plătită urlau şi pufneau cu dispreț, strâmbau din nas şi trăgeau un lanț de toaletă imaginar înspre mine.

– Ia ascultați-mă cu toatele! Eu vă reprezint. Dacă aveți necazuri, de ce nu veniți la mine?

– Da? Ca să ne dai afară ca atunci când te-am căutat să te întrebăm, iar tu stăteai cu picioarele pe masă şi sugeai din sticlă şi te durea de caii de curse, nu de noi!

– Da’ nu e cazul să vă răsculați din atâta lucru! Văd că băgăciosul ăsta nenorocit a adus legitimații noi. Vă rog să le luați şi să le rupeți şi să nu vă mai văd că aveți de-a face cu el!

Le-am spus:

– Să nu faceți aşa ceva!

Tipul care m-a lovit a încercat iar să sară pe mine peste femei şi ele l-au împins înapoi. Sophie m-a tras de acolo, prin spate, prin coridoarele de serviciu.

– Vezi că e acolo o scară de incendiu, mi-a spus. Ieşi pe acolo. Ai grijă, scumpule, că o să vină după tine.

– Şi tu ce-ai să faci?

– Păi, parcă ce pot să-mi facă?

– Ar fi bine să o laşi mai moale cu grevele deocamdată.

Trăgând de mâner cu putere, cu picioarele proptite zdravăn în pământ, a deschis uşa grea şi, când am dat să ies, mi-a spus:

– Augie, e ultima dată când ne vedem noi doi, nu?

– Cred că da, Sophie. E la mijloc fata asta.

– Atunci, la revedere.

Am coborât în grabă ținându-mă de balustrada neagră şi fierbinte a scării de incendiu, după care m-am agățat de ultimele trepte, am sărit şi când am ales una din străzi pe care să o iau la fugă, m-a părăsit norocul. Una din gorile era acolo; m-a urmărit şi am luat-o la picior spre Broadway. Mi-era groază că s-ar putea să tragă în mine, căci nu era un lucru aşa de neobişnuit în

Chicago ca oamenii să fie doborâți în mijlocul străzii. Însă n-am auzit nici un zgomot de împuşcătură şi m-am gândit că obiectivul lui era doar să mă trosnească, să termine bătaia, să-mi rupă poate câteva oase şi să mă bage în spital.

I-o luasem zdrahonului doar cu câțiva paşi înainte, dar am reuşit să traversez pe Broadway înaintea lui. I-am văzut partea de sus a corpului în mijlocul străzii, între maşini; avea privirea ațintită pe mine; am inspirat cu groază materia scorojită din nasul meu plin de sânge închegat. Pe lângă mine a trecut încet un tramvai şi am sărit în el. Eram sigur că voi fi urmărit, din cauză că tramvaiul se mişca foarte anevoie şi greoi, apropiindu-se de Loop. Dar poate că eram în stare să mă pierd de el prin mulțime. Între timp m-am dus în față, la vatman, de unde puteam privi vagonul şi aveam la îndemână ranga pe care o țin vatmanii cu ei ca să verifice şinele prin gaura din podea. Eram sigur că zdrahonul mă urmărea într-unul din taxiurile din cârdul de maşini ce tresăreau şi aruncau scânteieri de gaze de eşapament în această stradă mârşavă, anostă, fierbinte şi brutală. Mă simțeam hărțuit de ura pe care o simțeam pentru ea, şi pentru faptul că mă târăsc în vagonul ăla. Eram doborât, bolnav din cauza asta. Însă am văzut cum se apropie încet podul şi turnurile, cu toatele asemănătoare de sus până la bază, şi râul de zoaie şi pescăruşii cu nasuri de os. Vagonul a prins viteză peste pod şi a coborât în tromba unei libertăți greoaie, după care a început iar să se târască prin Loop şi traficul său aglomerat. Am aşteptat până am ajuns aproape de Madison Street şi, cam pe la jumătatea străzii, i-am spus vatmanului:

– Opreşte aici!

– Dar nu e stație.

I-am spus furibund:

– Dacă nu deschizi acu', îți crăp capul!

Şi când mi-a văzut fața schimonosită de ură şi ochiul umflat, mi-a dat drumul şi am fugit, însă doar cât să dau colțul şi să mă pierd în mulțime. Am prins ocazia să mă bag într-o coadă care mergea repede la Cinema McVickers, unde se dădea un film cu Garbo, şi când am păşit dincolo de cordoanele groase şi roşii care despărțeau mulțimea care intra de cea care

ieşea, până în holul ce arăta ca un apartament pe care îl concepuseră Cagliostro şi Seraphina ca să amețească curtea regală, m-am simțit pentru moment în afara pericolului. Începeam oricum să simt că dacă mă prindea acum acolo, ar fi fost periculos şi pentru el, la fel cum a pățit paznicul ucis de Moise. M-am dus la budă şi am vomitat tot ce mâncasem la micul dejun. M-am curățat cu apă de sânge şi m-am uscat la uscătorul electric. După aceea am intrat şi m-am aşezat într-unul din scaunele din fundul sălii unde puteam să văd cine vine şi m-am odihnit acolo până la sfârşitul filmului şi până când s-a schimbat următorul rând de public şi atunci am ieşit şi eu, direct în mijlocul străzii, care vuia şi se zbătea în praful fierbinte al după-amiezii.

Am sărit într-un taxi şi m-am dus la Thea, adevăratul obiectiv al zilei respective.

Capitolul XIV

Mă grăbeam să îndeplinesc profeția pe care o făcuse Thea Fenchel în acel leagăn din St. Joe. Şi câtă vreme nu mi se părea puțin lucru faptul că o luasem pe coajă şi fusesem urmărit la stilul ăsta, nu eram totuşi în stare să mai simt prea tare importanța cauzei sau cum voi fi cuiva de ajutor ducă continui să lupt. Dacă aş fi considerat că acest lucru este o problemă de conştiință, poate mă aflam şi eu în fața Companiei Republic Steel la ora Zilei Memoriale a Masacrului[16], cum a fost Grammick. I-au spart capul. Dar eu am stat cu Thea. Nu aveam putere să mă mai duc de altfel nicăieri, odată ce am ajuns lângă ea. Nu, pur şi simplu nu aveam chemarea să fiu lider de sindicat sau politician, n-aveam nici o fărâmă din voința necesară pentru a mă pune în fruntea rândurilor unei mase de oameni pe punctul de a participa la un marş care să îi elibereze din nenorocirea lor. Cum aş fi putut să îmi descopăr o astfel de voință ca să îi conduc? Nu puteam să îmi comand să devin unul dintre aceşti oameni care se pun în fruntea restului, care se ridică şi interceptează acea rază socială imensă sau o prind şi o concentrează într-o lentilă ce arde, acei oameni care strălucesc şi te orbesc prin strălucirea focului lor. Nu eram deloc ceea ce ar fi trebuit să fiu.

Şi, în timp ce mă îndreptam în fugă spre blocul Theei și sunam de trei ori rapid la sonerie, nici măcar nu m-am uitat să văd unde mă aflam. Era un hol arătos, cu mobilă grea, pustiu şi, cum încercam să descopăr care din acele uşi elegante era uşa liftului, am văzut un pătrat de lumină apărând în una dintre ele. Thea venise să mă ia. Uşa s-a deschis. Am văzut o băncuță de catifea şi ne-am prăbuşit pe ea, atingându-ne febril şi sărutându-ne în timp ce liftul urca lin. Neobservând cămaşa scorțoasă din cauza sângelui uscat, îşi trecea mâna pe pieptul meu şi pe umeri. I-am deschis halatul în dreptul sânilor. Nu îmi mai puteam controla mintea. Eram inconştient, aproape orb. Dacă ar mai fi fost cineva acolo, aproape de noi, nici n-am fi ştiut. Nu pot cu certitudine să spun că nu îmi amintesc o față, poate a unei cameriste, când s-a deschis uşa şi noi am continuat să ne îmbrățişăm pe coridor şi apoi în apartament, lângă uşă, pe covor.

Cu Thea nu simțeam ce simțisem cu celelalte femei, cele care îți dădeau voie, ca să spun aşa, să deschei câte un singur articol de îmbrăcăminte şi să admiri ce e dedesubt, apoi să treci la următorul lucru, şi mai bine păzit, şi apoi la ultimul, cel mai bine păzit dintre toate. Ea nu m-a pus să aştept şi nici nu a părut grăbită. Ca şi cum m-ar fi studiat cu luare-aminte, cu mintea unei persoane care deja capitulase, şi cu buzele, mâinile şi părul ei, pieptul care îi tresălta, picioarele, fără să fie folosită nici un fel de forță, părea că se petrecuse un fel de schimb sau de transfer între noi şi că ne transformaserăm într-o altă persoană care nu existase până atunci. Era sentimentul puternic al dragostei. Şi în sfârşit, de parcă m-aş fi aflat în genunchi, în ceea ce se presupunea o stare de spirit cu desăvârşire opusă, rugându-mă, cu degetele împreunate, mi s-a părut că trăiam o senzație similară în momentul în care degetele mele neîmpreunate i-au atins sânii. Fața mea tumefiată, cu ochiul ăla închis de la lovitură, se afla între noi, iar brațele ei îmi înconjuraseră gâtul.

Acum soarele începuse să ne încălzească cum şedeam lângă uşă, pe covor. Avea aceeaşi consistență lăptoasă pe care o avusese în anexa spălătoriei. Strălucea mult mai murdar pe trotuarul din Loop când sărisem din tramvai. Aici lucea alb din nou. Imediat am vrut să trag perdeaua pentru că îmi venea în ochi şi când m-am ridicat ea a observat pentru prima dată cum arătam.

– Cine ți-a făcut aşa ceva? a strigat.

I-am explicat toată tărăşenia, şi a continuat să spună:

– De-aia nu ai venit imediat? Asta făceai acolo?

Cel mai important lucru pentru ea era că pierdusem atâta timp. Deşi o apuca tremurul când se uita la vânătaia mea, n-o interesa motivul pentru care fusesem bătut şi nu se arăta deloc curioasă. Da, auzise de mişcarea sindicală, dar faptul că eram implicat în ea i se părea irelevant. O vreme nu fusesem lângă ea, unde era locul meu, aşa că nu avea importanță unde fusesem. Toate lucrurile care interveneau între noi, toate interferențele făceau parte din aceeaşi categorie ireală şi țineau de... exterior. Lucrători la fabrica de pansamente, personalul hotelului în grevă, erori precum iluziile pe care mi le făcusem în legătură cu soră-sa, farsa de a fi fost luat drept

gigoloul doamnei Renling, toate cele pe care Thea însăşi le săvârşise între timp, toate erau întru totul în „exterior“. Realitatea era acum, aici; ea o urmase instinctiv de la St. Joe. Aşa că acesta era motivul strigătului ei de părere de rău pentru timpul irosit şi care mă făcea şi pe mine să simt cât de teamă îi fusese că n-o să reuşească să îşi găsească drumul de acolo, din „exterior“, către mine, că o să bâjbâie mereu.

Desigur că nu mi-am dat imediat seama de asta. Acest lucru s-a clarificat în următoarele zile, în care am rămas în apartament. Dormeam şi ne trezeam şi nu prea discutam ce făcuserăm fiecare dintre noi. Valizele erau în jurul patului, dar n-am întrebat ce e cu ele. Era bine că nu ieşeam, pentru că zdrahonii mă căutau ca să mă dea de exemplu altora. Grammick mi-a spus asta, când am reuşit să îi dau telefon.

Alte femei pe care le cunoscusem – ei bine, nu dau vina pe ele că le-am iubit mai puțin decât pe Thea. Numai că prin ea am început eu să învăț mai multe despre motivele ce se aflau în spatele opiniilor mele. Erau unii oameni care mergeau agale prin viață, din cauza oboselii, lipsei de vlagă, a greutăților, durerilor, neîncrederii; alții erau rapizi din pricina altui soi de necazuri şi a disperării. Dar din punctul meu de vedere, Thea avea o viață perfectă. Aşa că orice lucru, cât de mărunt, ca de pildă când se ducea în bucătărie sau se apleca să ia ceva de pe podea, când îi vedeam forma spatelui, şira spinării sau despărțitura molatică dintre sâni, sau părul dintre picioare, orice lucru avea darul să îmi atingă sufletul. O iubeam cu o intensitate atât de mare încât orice ar fi încercat ea să facă îmi era bine-venit. Eram tare fericit. Şi când mergea prin cameră şi şedeam întins şi îi ocupam aproape tot patul cu trupul meu, mă simțeam ca un împărat şi mi se citea pe față plăcerea când mă uitam la ea, când o urmăream cu privirea.

Avea o față mai palidă decât îmi aminteam eu, dar nu pot spune că o observasem cum trebuie înainte. Purta însemnele unor dureri, desigur, când te uitai mai îndeaproape, deşi în prezent ochii îi erau limpezi, purificați. Avea părul negru. Îi creştea cam în dezordine pe frunte, în sus, dar era frumos. Trebuia să te uiți foarte atent ca să observi amănuntele astea. Avea ochii foarte întunecați. Adesea se dădea cu ruj dintr-un tub mic de pe noptieră, de parcă simțea că trebuie să stea împodobită măcar în acest fel,

cu o culoare de garoafă, şi cu pete de foc ce se imprimau pe perne şi pe mine.

Acuma, când am sunat-o de la periferia oraşului, Thea mi-a spus că n-avea prea mult timp la dispoziție şi că va trebui să plece curând. Şi în primele câteva zile, după cum vă spun, n-a vorbit despre asta, însă în cele din urmă valizele deschise m-au făcut să întreb şi ea mi-a spus că, din punct de vedere legal, era încă măritată şi că plecase din Long Island şi mergea în Mexic să obțină divorțul. Temându-se să nu îmi rănească sentimentele, nu a vrut la început să-mi spună decât că bărbatul ei era mult mai bătrân decât noi şi că era foarte bogat. Dar, încet-încet, am aflat mai multe. Avea un avion Stinson, punea să fie aruncate tone de gheață în lacul lui personal când se încălzea prea tare în iulie, mergea în excursii de vânătoare în Canada, purta butoni care valorau o mie cinci sute de dolari, trimitea după mere în Oregon şi îl costau patruzeci de cenți bucata, plângea din cauza propriei chelii etcetera. Tot ce îmi spunea era calculat ca să îmi demonstreze că nu îl iubea. Dar nu eram prea gelos. Cred că nu aveam motive, pentru că el pierduse acolo, în exterior. Esther era şi ea căsătorită, cu un bărbat bogat ca toți ceilalți, un avocat din Washington D.C. Toate astea erau nefireşti pentru mine, deşi ea nu-şi dădea seama – avioanele, vânătoarea, grămezile colosale de parale. Thea călătorea şi ea cu echipament sportiv – nădragi, ghete, cutia pentru puşcă, aparatele de fotografiat; în baie găsisem din întâmplare un bec cu raze infraroşii pe care îl folosea ca să developeze filme, iar în cadă erau tăvi cu lichid şi tot felul de țevi şi de drăcii de care nu mai văzusem până atunci.

Ei bine, când am avut această conversație se lăsase seara în fereastră. Eram la masă, tocmai luaserăm cina, pe care o comandasem prin telefon. Coji de pepene, oase de pui pe masă şi aşa mai departe. Îmi povestea de soțul ei, dar eu nu mă puteam gândi decât la mine, la cât de norocos eram în acest moment, la această oră, când ea îşi înclina capul către perdea şi îşi ducea mâinile la spate, lângă fereastra deschisă şi umbra ei de albastru, care trecea de pomi şi se făcea mai palidă. În curticica cu pietriş alb creşteau copaci. O insectă mare a zburat înăuntru şi a început să meargă pe masă. Nu ştiu ce tip de insectă era, dar era maro, strălucitoare, cu o structură complicată. În oraş marele lanț universal de insecte se răreşte, dar unde se găseşte o frunză, două, apar şi ele. Şi apoi maşina de spălat vase plescăia sub noi în

apartament; şi vizavi, spre Bucătăria Iadului, dintre două turle ce se înălțau ca două vârfuri gemene ca nişte coji de ouă de rechin, de consistența pielii negre, pe care le găseşti pe plajă, s-a înălțat sunetul clopotelor. Această răpăială de gloanțe dintr-un amurg roman, în care nimerirea țintelor nici nu se mai aude din cauza zgomotului pe care îl face apa de la robinet sau farfuriile lovite una de alta. Purtam unul din halatele ei de baie şi aveam picioarele întinse sub masă, stăteam într-un fotoliu tapițat cu mătase şi, într-o ocazie ca aceasta, mulțumit cum eram, ce aveam oare de gând să fac, să îl invidiez pe bărbatu-său pe care îl părăsise?

De vreme ce fusesem cât pe ce să devin soțul lui Lucy Magnus, înțelegeam de ce Thea se măritase odată cu soră-sa şi cu acelaşi gen de om. Deşi acum putea să se arate ironică, am descoperit mai târziu că avea o slăbiciune pentru succesul în cercurile sociale, ca alea în care se învârtea tipul ăsta, Smith, sau cel puțin îi plăcea să simtă că reuşise să se ridice mai sus social decât femeile din vechile familii, din Boston şi din Virginia. Ceea ce constituia un departament al rivalității despre care nu ştiam mare lucru.

A tras de una singură concluzia că o să merg cu ea în Mexic şi nu m-am gândit serios să refuz nici un moment. Ştiam că n-aveam ce-mi trebuie la capitolul mândrie sau vreun sentiment puternic de datorie ca s-o rog să se reîntoarcă altă dată, când m-aş fi simțit mai pregătit sau cel puțin într-o poziție mai bună, cu conturile încheiate onorabil cu sindicatul, sau când măcar aş fi putut să-mi plătesc biletul de drum. I-am spus că n-am nici un ban, iar ea mi-a răspuns serios:

– Ia ce-ți trebuie din frigider.

Avea obiceiul să lase restul pe care-l primea de la comisionari, precum şi cecurile şi tot ce mai era în frigider. Banii se amestecau cu frunzele veştede de salată şi cu farfuriile murdare de grăsimea de la şuncă, pe care nu-i plăcea să le arunce. În orice caz, erau acolo bancnotele de cinci şi zece dolari şi eu trebuia să iau ce voiam când ieşeam, la fel cum ia cineva o batistă din sertar în ultimul moment.

Am vorbit la telefon cu Grammick să îl rog să îmi ia locul la Northumberland. Făcuse deja tot ce putuse. Greva falsă fusese împiedicată. Mi-a spus că tipul ăla de la sindicat şi gorilele lui încă mai umblau după

mine şi că era bine să stau ascuns. Când i-am spus că demisionez şi că plec din oraş, s-a arătat surprins. Totuşi, i-am explicat cum e cu Thea, că trebuia fără doar şi poate să o însoțesc, şi a părut să se mai calmeze. Mi-a spus că oricum era o porcărie să te trezeşti în situații de război sindical şi că organizația ar trebui ori să se implice cum trebuie în domeniul hotelier, ori să renunțe de tot.

Thea m-a îmbrăcat înainte să plecăm în călătorie. În legătură cu asta, am din nu ştiu ce motiv imaginea cuiva ca Ducele de Wellington, care iese îmbrăcat în uniforma membrilor clubului Salisbury Hunt, cu haină albastră, pălărie neagră şi pantaloni de piele întoarsă. Poate pentru că Thea avea idei precise despre ce trebuia eu să port. Am mers din magazin în magazin cu maşina, ca să încercăm hainele. Când considera că îmi stătea ceva bine, mă săruta şi striga: „O, scumpule, ce fericită mă faci!“, neluând deloc seama la scorțoşenia vânzătorilor şi a clienților. Când alegeam ceva ce nu-i plăcea, scotea un chicotit şi spunea: „Oh, prostuțule! Dă-o jos! Asta seamănă cu haina pe care doamna aceea din Evanston o credea ultimul răcnet“. Nu-i plăceau nici hainele pe care mi le dăduse Simon. Voia să arăt ca un sportiv şi mi-a cumpărat o jachetă din piele de la Von Lengerke şi Antoine’s care transmitea mesajul că nu-ți doreşti pe lumea asta decât să umbli la vânat. Era o bunătate de haină, cu tot felul de buzunare şi despicături în care să pui cartuşele şi ața de la undiță, cuțitul, chibriturile, unele care nu se udau, şi busola. Nu puteai să fii aruncat îmbrăcat cu ea în mijlocul lacului Huron şi să speri să mai scapi cu viață. Apoi am traversat Wabash Avenue şi ne-am dus la Carson’s să-mi cumpăr ghete, unde nu mai intrasem de când mă înhățase Jimmy Klein în acel moment prost al uşilor turnante.

În aceste locuri ea era cea care vorbea. Mai tot timpul tăcut, plin de entuziasm, mă duceam zâmbind să încerc lucrurile şi să intru în perimetrul oglinzii triple ca s-o las pe ea să mă întoarcă, trăgându-mă de umăr, şi să se uite. Mă bucura şi cea mai mică particularitate a ei – că vorbea ascuțit şi nu-i păsa că i se vede combinezonul sub rochia ei verde strălucitoare sau că pe gât avea şuvițe de păr care scăpaseră din strânsoarea pieptenelui, fire de păr de un negru japonez. Avea rochii scumpe, însă, exact ca în momentul în care venise la mine acasă şi îi văzusem pălăria clătinându-i-se, nu-i lipsea niciodată un element de dezordine în îmbrăcăminte, cauzat de emoție şi care o împiedica să fie complet aranjată.

Faptul că aveam parte de aşa ceva, că mă săruta prin magazine şi îmi cumpăra diverse, îmi făcea daruri, nu însemna că mă mustra în vreun fel conştiința că dăduse peste mine un asemenea noroc, recunosc. Să-mi fi dăruit titluri şi francize cum îi dăruise Elizabeth lui Leicester, şi tot nu m-aş fi simțit stânjenit în vreun fel; nici nu m-aş fi dat în lături să port pene în loc de pălăria lată de cowboy care îi plăcea ei atât de mult. Aşa că hainele în carouri, din pled scoțian, pielea de căprioară, pielea întoarsă, cizmele cu carâmb înalt care m-au făcut să ies din Wabash Avenue asemenea unui vizitator sau turist uriaş nu constituiau nici un motiv de jenă pentru mine, ci mă făceau să râd şi să mă simt oarecum în van, împăunându-mă ca şi cum aş fi fost un străin în propriul meu loc de baştină.

Murea de plăcere când intra în magazinele de mărunțişuri, unde cumpăra cosmetice şi ace de păr şi piepteni. După ce încuiam în maşină toate cumpărăturile acelea scumpe, mergeam la McCrory's sau Kresge's şi stăteam acolo câte o oră, patrulând pe coridoare împreună cu multitudinea de oameni, majoritatea femei, în muzica romantică dată la un volum mare. Theei îi plăcea să cumpere unele lucruri ieftin; poate că îi dădeau un sentiment clar în legătură cu relația dintre gologani şi părăluțe şi îi exprimau adevăratul înțeles al banului. Nu ştiu. Dar nu mă credeam înjosit pentru că intram în astfel de prăvălii cu chilipiruri. Mergeam unde şi cum spunea ea şi făceam tot ce voia pentru că eram însăilat în trupul ei ca şi cum mi-ar fi pătruns acul în piele. Aşa că orice obiect mărunt care o încânta devenea imediat important pentru mine; orice, un pieptene, o agrafă sau o bucată de ață, o busolă în interiorul unui inel de metal, pe care o cumpărase cu imensă satisfacție, sau o şapcă de baseball cu cozoroc verde pentru drum sau pisica pe care o ținea în apartament – nu pleca nicăieri fără un animal. Motănelul ăsta vărgat şi cu coadă țepoasă, asemeni cozii unei pisici marine în negura lată a podelelor acelor camere din apartament, pe care Thea nu le folosea niciodată. Îşi închinase un loc mare şi apoi se instalase cu economie de spațiu, strângând şi adunând teancuri de lucruri în jurul ei. Avea o grămadă de dulapuri şi garderobe, dar ea încă scotea haine din valize, din cutii, din serviete şi trebuia să ajungi la pat ocolind acest centru de confuzie. Folosea cearşafurile pe post de prosoape şi prosoapele pe post de cârpe de şters pantofii sau de şters murdăria pisoiului de pe jos, căci nu-l învățase să facă la tavă. Le dădea parfum şi ciorapi drept bacşiş cameristelor ca să curețe, să spele vasele, rufăria de corp şi să facă alte astfel de treburi; sau

poate făcea asta ca să nu-i critice dezordinea. Credea că se poartă minunat cu funcționarii şi servitorii. Iar eu, fostul organizator sindical, nu spuneam nimic.

Nici nu conta. Mă lepădasem de trecut. În acele zile orice m-ar fi atins mă copleşea, iar ce nu mă atingea era ca şi mort, mă lăsa rece. Nu mai fusesem în viața mea aşa de cucerit de o ființă. Urmam părerile ei oriunde mergeam. Şi, întrucât nu eram încă îndeajuns de bătrân ca să mă simt obosit de faptul că propriile mele păreri erau încorsetate, nu mă simțeam în nici un fel afectat.

Din când în când, însă, îmi dădeam seama că abandonam nişte vechi metode de protecție, bine stabilite, care acum dispăreau. Nu fusesem oare avertizat de asta, din cauza situației mamei, sau chiar a mea? Cu vorbe teribile? Ai grijă! Oh, om prost, netot slab, tu eşti o fărâmă din omenire care nu poate fi numărată aşa cum nu poate fi numărată pulberea metalelor împrăştiată într-un câmp magnetic şi agățată de liniile de forță, determinată de legi, mâncând, dormind, angajată, predată, ascultătoare şi supusă. Aşa că de ce să cauți încă o modalitate de a pierde din libertatea ta? De ce să mergi mai departe în loc să fugi de forța aceasta cumplită de atracție care amenință să îți strivească coastele, să-ți şteargă trăsăturile feței, să-ți toace dinții în aşchii? Nu, nu te apropia! Fii acea persoană mai înțeleaptă ce se târăşte, pleacă, fuge, îşi urmăreşte cu pasul scopurile sale solitare, obişnuit cu efortul solitar, care îşi poartă singur de grijă şi ascultă de temerile ce sunt reginele acestei lumi. Oh, nu-ți dau pace prea multă vreme aceste regine! Multe leşuri sau chipuri muribunde zac sau se desprind de sub ele.

Iar Thea apăruse în acest moment cu banii ei, cu mintea ei fermă, decisă să dea curs dragostei şi circumstanțelor favorabile, cu maşina ei, cu puştile ei, cu aparatele ei Leica şi cu ghetele ei, cu discuțiile despre Mexic şi ideile ei. Una dintre ideile ei de bază fiind aceea că trebuie să existe ceva mai bun decât ceea ce numesc oamenii realitate. Oh, bine, Theo. Toate bune şi frumoase. Hai să avem realitatea asta mai bună. Şi totuşi, când o asemenea remarcă este susținută de o singură persoană şi menținută îndelung, încăpățânarea începe să predomine. Iar frumusețea ei este vătămată de toată suferința ce-i stă dimpotrivă. Ştiu asta.

Cu toate acestea, exista un punct superior în ideile Theei. Era unul din acei oameni aşa de siguri de convingerile lor încât sunt în stare să lupte fizic pentru ele. Şi dacă amenințarea pe care o resimt se adresează direct cărnii şi sângelui lor, aşa cum e cazul oamenilor care sunt dezbrăcați şi examinați de poliție sau cazul martirilor, îți dai repede seama care din aceste convingeri are forță şi care nu. Aşa încât nu vorbeşti în vânt. Pentru că ceea ce nu te atinge fizic nu reprezintă decât o feerie, nu e decât o rază de lumină sau lumina artificiilor ce stropesc cerul într-o cunună gălbuie care apoi se dizolvă înspre pământul trist. Thea era pregătită să facă față celui mai cumplit test al părerilor ei.

Nu că nu era personal la cele mai înalte standarde. Trebuia să accept versiunea ei în toate, iar aceasta era încăpățânarea remarcilor de care vă vorbeam. Şi de asemenea era evident că era obişnuită să primească ce-şi dorea, inclusiv pe mine. Comportamentul ei era uneori curios şi necioplit. Când primea anumite telefoane din alt oraş, aproape că îmi poruncea să ies din cameră şi apoi o auzeam cum zbiară şi eram uimit, complet zăpăcit de faptul că avea o astfel de voce. Nu reuşeam să înțeleg ce spune şi nu puteam decât să speculez care îi erau motivele. Şi apoi realizam brusc cât aş mai fi criticat-o dacă n-aş fi fost iubitul ei.

Ea presupunea că ştie totul despre mine şi era uimitor cât de multe ştia; iar ce nu ştia, inventa plină de încredere şi se baza pe ochii închişi şi implântările rapide. Prin urmare îmi spunea unele lucruri foarte aspre şi pline de gelozie, iar privirea ei uneori era mai degrabă scânteietoare decât prietenoasă. Era conştientă de slăbiciunea de care dăduse dovadă venind după mine – în momentele ei de încredere supremă se gândea la ea ca fiind de fapt o dovadă de forță şi se mândrea cu ea.

– Îți plăcea de grecoaica aia?

– Da, sigur că da.

– Şi te simțeai cu ea aşa cum te simți cu mine?

– Nu.

– Lasă că îmi dau şi eu seama că minți, Augie. Bineînțeles că era la fel.

– Dar ție nu îți par cu nimic diferit? Semăn cu soțul tău?

– Cu el? Niciodată!

– Păi, nu văd de ce pentru tine poate fi diferit şi pentru mine nu. Chiar crezi că pot aşa, fără să simt ceva pentru tine?

– Oh, dar eu sunt cea care a venit după tine, nu invers. N-am avut nici un pic de mândrie – uita că pentru mine fusese o simplă cunoştință în St. Joe. Începuseşi să te plictiseşti de camerista ta grecoaică şi m-am nimerit eu la momentul oportun, iar asta te-a flatat atât de tare, că n-ai putut rezista. Îți place să primeşti buchete de astea.

Iar acum, ca să spună asta, începea să răsufle greu; suferea.

– Vrei ca lumea să reverse dragoste asupra ta, te scalzi în ea şi o înghiți. Eşti hulpav. Şi când aleargă altă femeie după tine, te duci cu ea. Eşti aşa de fericit când cineva te imploră să îi cedezi. Nu poți rezista linguşelii!

Poate că aşa era. Dar lucrul la care nu reuşeam să rezist în acel moment era această privire chiorâşă, când se albea şi se înfierbânta atât de tare la față că îi puteai citi pe ea curajul nebunesc şi nechibzuința metafizică a opiniilor. Deşi îşi dădea pe buze cu ruj de culoarea garoafei, asta n-o făcea să fie senzuală, şi nici nu avea o astfel de față, însă orice emoție puternică, de orişicare fel, îi cuprindea complet ființa, trupul. Era la fel când era mânioasă sau iubitoare şi mă împungea cu sânii, strângându-mi mâinile într-ale ei, atingându-mi picioarele. Prin urmare, chiar dacă această gelozie nu avea rost, nu era totuşi o gelozie prefăcută.

– Dacă aş fi fost destul de deştept, aş fi venit eu după tine, îi spuneam. Pur şi simplu nu m-a dus capul, aşa că mă bucur că ai făcut-o tu. Şi nu trebuie să-ți fie teamă.

Nu, nu, ce treabă aveam eu cu pozițiile de superioritate sau cu orgoliile? Nu mă interesa absolut deloc asta. Când mă auzea vorbindu-i astfel se vedea cum fața îi tremură, se încordează pe moment; apoi dădea din umeri şi râdea de mine, iar chipul îi căpăta o culoare mai normală.

Ea nu era numai obişnuită să lupte pentru independență şi să reziste, să meargă împotriva direcției imprimate de oricine altcineva, ceea ce îi făcea judecățile să fie foarte aspre, însă era şi foarte suspicioasă în o mie de feluri. Din punct de vedere social, experiența ei era mult mai vastă decât a mea, aşa că bănuia o grămadă de lucruri care la momentul acela nu aveau nici o legătură cu mine. Poate că îşi amintea că atunci când ne întâlniserăm prima dată îi părusem a fi păpuşelul unei femei în vârstă, care îi mânca banii sau poate chiar mai rău. Desigur că ştia în adâncul sufletului care era adevărul. Ceea ce ştia deja despre mine, vreau să spun ce ştia cu adevărat, era îndeajuns de bine pus la punct, căci îi dădusem de bunăvoie o groază de informații. Involuntar. Însă şi viclenia ei era involuntară, acea minte suspicioasă şi vicleană pe care o are o fată bogată. Şi apoi, odată ce ai hotărât ceva irevocabil, înseamnă asta oare că nu ți-e o frică albastră că ai putea să greşeşti? Chiar şi Thea, cu convingerile şi încrederea de sine pe care le avea, nu era imună unor momente întâmplătoare de îndoială.

– Ce te face să spui asemenea lucruri despre mine, Thea?

Mă deranjau. Desigur, exista un oarecare adevăr în ele; simțeam asta în căptuşeală, pe undeva, ca un obiect care îmi alunecase acolo din buzunar.

– Şi ce, nu sunt adevărate? Mai ales modul în care vrei să-mi faci pe plac?

– Poate, în parte. Pe vremuri, procedam aşa. Dar acum, mult mai puțin.

Am încercat să-i spun că toată viața încercasem să găsesc ceva bun de făcut, pentru o soartă decentă, că mă împotrivisem oamenilor când voiseră să mă transforme în altceva, dar acum că eram îndrăgostit de ea înțelegeam mult mai bine ce îmi doream.

Însă ea mi-a răspuns următorul lucru:

– Ceea ce mă face pe mine să spun aceste lucruri este faptul că văd cât de mult îți pasă de cum te priveşte lumea. Îți pasă mult prea mult. Şi sunt oameni care profită de asta. N-au ceva al lor şi din cauza asta nu-ți mai lasă ție nimic. Vor să se pună pe ei în gândurile tale, în mintea ta, vor ca ție să-ți pese de ei. E o boală. Dar de fapt nu vor să-ți pese de ei aşa cum sunt. Nu. Asta-i toată şmecheria. Trebuie să fii conştient de ei, dar nu aşa cum sunt, ci

doar cum le place să fie priviți. Trăiesc observându-i pe cei din jur şi vor ca şi tu să trăieşti la fel ca ei. Augie, scumpule, nu face asta. O să te facă să suferi pentru ceea ce eşti. Şi de fapt nici nu contezi pentru ei. Nu contezi decât atunci când cineva te iubeşte. Pentru mine contezi. Altminteri, nu contezi, căci alții nu fac decât să interacționeze cu tine. Aşa că n-ar trebui să-ți pese cum te privesc. Însă ție îți pasă, îți pasă mult prea mult.

A continuat pe tonul ăsta. Era un ton amar uneori, pentru că de obicei înțelepciunea ei era împotriva mea. De parcă ar fi prevăzut că o să îi fac rău şi mă prevenea. Dar şi eu eram dornic să aud ce îmi spunea şi înțelegeam ce-mi spune, chiar foarte bine, din păcate.

Am avut din ce în ce mai des genul ăsta de conversații când am pornit spre Mexic.

De câteva ori a încercat să-mi spună ce urma să facem în Mexic, în afară de obținerea divorțului ei, şi părea să presupună că eu ştiu intuitiv care îi sunt planurile. Eu mă simțeam confuz mai tot timpul. Nu reuşeam să-mi dau seama dacă ea deținea sau închiriase o casă în oraşul Acatla şi ceea ce-mi povestea ea despre ținutul respectiv nu mă făcea foarte fericit. Suna ca un loc riscant când vorbea despre munți, vânătoare, boli, jafuri, populația periculoasă. Nu mi-a fost clară treaba cu vânătoarea o bună bucată de timp. Credeam că intenționează să vâneze vulturi, lucru care mi se părea ciudat, dar de fapt ce înțelegeam eu nu era aşa de ciudat precum era ce voia ea să spună. Ea voia să vâneze cu un vultur care fusese antrenat exact ca un şoim şi întrucât avusese şoimi era dornică să imite un căpitan britanic şi un cuplu de americani care învățaseră sau „şcoliseră“ vulturi aurii şi americani, cele câteva persoane care se ocupaseră cu aşa ceva din Evul Mediu încoace. Îi venise această idee de vânătoare din articolele lui Dan şi Julie Manix, care chiar se duseseră la Taxco cu câțiva ani înainte cu un vultur pleşuv antrenat şi folosiseră pasărea ca să prindă iguane.

Lângă Texarkana era un tip care avea pui de vultur de vânzare. Îi oferise unul lui George H. Cutare, un vechi prieten de-al tatălui Theei, care avea o grădină zoologică particulară. Acest prieten al tatălui ei, care din ce povestea ea mi se părea cam țicnit, asemenea regelui nebun Ludwig al Bavariei, îşi construise o copie a grădinii Trianon în Indiana, plină de colivii

înăuntru, şi făcuse peste tot voiaje exact ca acelea făcute odinioară de Hagenbeck, ca să le umple cu animale pe care le capturase cu mâna lui. Între timp îşi încetase activitatea, căci era prea bătrân ca să mai călătorească; însă o rugase pe Thea să-i aducă nişte iguane gigantice – sau o provocase în sensul ăsta –, acele şopârle uriaşe şi furioase, rămăşiţe mezozoice din munţii de la sud de Mexico City. Când am aflat această informaţie, pe care nu îmi dădeam seama cât de în serios trebuie s-o iau, m-am gândit că se potrivea cu persoana şi viaţa mea – nu reuşeam să mă îndrăgostesc dacă nu era ceva foarte ciudat care să mă atragă.

N-am de gând să spun că mă trezisem cu mai mult decât puteam eu duce, pentru că trebuie să înţelegeţi că nu aşa îmi puneam eu problema. Nu pot decât spune că era singulară, neprevăzută şi contradictorie în atitudinea ei bătăioasă, constantă, emotivă, curajoasă. Când se împiedica pe scări în întuneric striga de frică, însă în acelaşi timp călătorea cu echipament de prins şerpi şi îmi arăta fotografii în care apărea la un club al colecţionarilor de şerpi cu clopoţei din care făcuse parte. Am văzut-o ţinând un şarpe cu clopoţei dungat de ceafă şi mulgându-l de otravă cu o bucăţică de cauciuc. Mi-a povestit cum se târâse după el într-o peşteră. În magazinul lui Renling vândusem echipament sportiv, dar unica vânătoare pe care o văzusem fusese cea din filme, cu excepţia momentelor când îl urmărisem pe frate-meu Simon trăgând în şobolanii din curte cu pistolul. Aveam o amintire mai specială legată de unul mare cu cocoaşă pe spate, ca un vier mic, însă cu nişte picioare înfricoşătoare, iuţi, cu gheare care alergau spre gard. Eram totuşi gata să devin vânător. Thea m-a scos în natură înainte să plecăm din Chicago şi am exersat, trăgând în ciori.

Asta a durat cele câteva zile cât am zăbovit în Chicago; aştepta să primească o scrisoare de la firma Smitty – avocatul bărbatului ei – şi a profitat de timpul liber ca să îmi dea lecţii de tras cu puşca în pădure, spre ruta Wisconsin. Când ne întorceam acasă îşi scotea pantalonii şi se aşeza în cămaşa pe care o purta în asemenea ocazii, cu picioarele goale, uneori îşi alegea o bijuterie, se împodobea cu ea şi şedea asemenea unei fetiţe de zece ani, plină de încântare, cu capul aplecat şi genunchii la piept, cu degete oarecum stângace. Apoi mergeam spre aleea de călărie din Parcul Lincoln, şi acolo nu mai avea nimic stângaci. Nu uitasem cum să stau în şa, ca în vremurile din Evanston. Dar nu făceam mai mult de atât, stăteam în şa, nu

călăream cu adevărat. O urmam când galopa cu viteză, cât de repede puteam, roşu la faţă, lovindu-mă tare de şa, folosindu-mi greutatea ca să ghidez calul. Reuşeam să mă ţin în şa, dar o amuza tare modul în care mă descurcam.

Şi eu eram amuzat, când îmi recăpătam suflarea şi coboram din şa, însă mă întrebam la câte noi adaptări trebuia să mă supun. Împreună cu fotografiile de la Clubul Şerpilor cu Clopoţei, am văzut şi altele; avea o valiză de piele plină cu ele. Unele erau făcute chiar în acea vară, la St. Joe, unde o întâlnisem, cu unchiul şi mătuşa ei, cu sora ei Esther şi nişte tipi îmbrăcaţi în pantaloni albi, cu rachete de tenis şi canoe. Când mi-a arătat poza lui Esther, nu m-am simţit afectat deloc, decât în măsura în care exista o asemănare între ea și Thea. Erau şi poze cu părinţii ei. Mama ei îndrăgise munţii Pueblo foarte tare, aşa că avea o poză cu ea într-o maşină de călătorie, cu pălărie şi blană, uitându-se în zare la ţancurile de piatră. O poză mi-a atras în special atenţia. Era tatăl ei într-o ricşă. Purta un costum alb de doc şi o cască colonială, ochii îi erau şi ei albicioşi, probabil din cauza influenţei soarelui din pricina căruia roţile ricşei păreau două felii de lămâie aruncate într-o cană cu ceai. Se uita peste capul ras al chinezului care servea pe post de cal şi care şedea cu picioarele răşchirate între mânerele vehiculului.

Apoi erau multe alte poze de vânătoare. Unele o înfăţişau pe Thea cu diverşi şoimi înfipţi în braţul ei înmănuşat. Câteva cu Smitty – soţul ei. Îmbrăcat în pantaloni de călărie. Sau jucându-se, hârjonindu-se cu un câine. Sau din nou cu Thea la un club de noapte – râdea cu ochii închişi în lumina blitului şi îi acoperea capul chel cu degetele ei subţiri în timp ce unul din artiştii localului îşi arunca braţele în sus peste masă. Multe dintre aceste amănunte mă necăjeau. De pildă, vedeam în râsul ei de la clubul de noapte pieptul, umărul, bărbia, cu un fel de recunoaştere fericită, însă mâinile acelea batjocoritoare şi chicotitul ascuţit de sub lumina reflectorului – nu, acestea îmi erau străine. Nu exista loc pentru mine acolo, la masă. Nici lângă tatăl ei, în ricşă. Nici lângă mama ei, în maşina de excursie, cu blănuri în jurul gâtului. Şi apoi mă vexa şi vânătoarea. Nu ştiam pe bune cum aveam să reacţionez. Să împuşc ciori, mă rog, nu era aşa greu. Dar când mi-a cumpărat o mănuşă ca să pot ţine un vultur pe braţ şi mi-am pus-o, m-a năpădit un sentiment straniu de parcă eram un jucător de câmp într-un meci

al demonilor şi trebuia să galopez într-o parte sau în alta ca să prind o piatră arzândă din aer.

Aşa că mă simțeam foarte nesigur. Nu că nu aş fi vrut să merg cu ea, lucru pe care nici nu mai avea rost să-l pun sub semnul întrebării, de vreme ce simțeam că nu pot face altfel, ci pentru că nu ştiam la ce să mă aştept, prin ce trebuia să trec sau cum trebuia să îmi aduc contribuția, acolo unde ne îndreptam. Să-i explic rațional asta cuiva era mai mult decât mă țineau puterile. Am încercat. Mimi, care ar fi fost persoana cea mai în măsură să mă înțeleagă, era prietenul față de care simțeam cea mai mare jenă. Nu i-a plăcut deloc şi mi-a spus:

– Ce gogoşi îmi vinzi aicea?

Nu era deloc pregătită să creadă că eram, cum îi spusesem, îndrăgostit, iar pielea frunții ei s-a încrețit şi s-a ridicat către sprâncenele ei mirate. Şi când i-am explicat mai în detaliu, mi-a râs în nas:

– Ce? Ce-mi spui tu acolo? Ai de luat un vultur din Arkansas? Un vultur? Poate vrei să spui un uliu mâncător de hoituri?

Din loialitate față de Thea, n-am râs; Mimi n-a reuşit să mă facă să râd, chiar dacă ciudățenia acestei expediții mă îngrijora foarte tare.

– Unde-ai găsit o asemenea puştoaică?

– Mimi, o iubesc.

Asta a determinat-o să se uite încă o dată, cu luare-aminte, la mine şi să se convingă că eram serios. Şi Mimi respecta atât de tare seriozitatea dragostei încât se îndoia că există mulți oameni pe pământ care să se ridice la înălțimea acestui sentiment astfel că, mai gravă, mi-a spus:

– Ai grijă, vezi să nu dai de belea. Şi de ce îți laşi serviciul? Grammick mi-a spus că promiteai ca organizator.

– Nu mai vreau să fac asta. N-are decât să se ducă Arthur în locul meu.

Crezând că îl luam pe Arthur peste picior, ea mi-a spus:

– Nu fi prost. Trebuie să termine traducerile alea, munceşte din greu; tocmai scrie un eseu despre poet şi moartea lui.

După care s-a apucat să-mi spună cum poeților ar trebui să li se permită să oficieze înmormântări. Arthur se instalase în camera mea şi descoperise setul, distrus de foc, din operele clasicilor editate de doctorul Eliot, în cutia veche de sub pat şi mă rugase să îi dau voie să aibă el grijă de ele pentru mine. De vreme ce cărțile purtau ştampila „W. Einhorn“, mi-ar fi venit foarte greu să îl refuz, chiar şi să fi vrut s-o fac. Între timp făcea tratament pentru sculament, iar Mimi îl supraveghea şi nu îşi mai putea bate capul cu problemele altuia pe lângă ale lui.

A fost uşor să-i explic mamei că plec. Desigur, nici nu a fost nevoie să îi dau amănunte, i-am spus doar că mă logodisem cu o tânără care trebuia să meargă în Mexic şi că mergeam şi eu.

Deşi mama nu mai muncea de mult la bucătărie, îi rămăseseră semnele de cuțit pe mâini şi probabil că acele linii întunecate aveau să îi rămână tot restul vieții; şi avea în continuare culoare în obraji, însă ochii i se începeşau pe zi ce trecea, iar buza de jos arăta că îşi pierde rațiunea. Presupun că îi era indiferent ce-i spuneam, atâta vreme cât nu o vexa tonul meu. Căci de fapt asta urmărea ea. Şi de ce s-o vexeze oare, de vreme ce eram pe culmea gloriei şi îmbrăcat în cele mai fine mătăsuri şi culori? Dacă, să spunem, legăturile care mă încingeau s-ar fi dovedit a fi până la urmă nişte frânghii ale condangatului la moarte, acum ele mi se păreau nişte lațuri ale fericirii şi dacă acest lucru nu era decât o amăgire, nu exista pentru mine ceva mai substanțial sau mai minunat. Însă nu acceptam că acest lucru ar fi o amăgire, căci nimic atât de plin de viață n-avea cum să nu fie substanțial. Nu, nu puteam să recunosc aşa ceva.

– E o fată bogată, ca nevasta lui Simon?

M-am gândit că poate credea că Thea e Lucy Magnus.

– Nu are legătură cu familia lui Charlotte, mamă.

– Ai grijă să nu te facă nefericit, Augie, a spus ea.

Şi cred că în spatele acestor vorbe se ascundea, de fapt, gândul că, dacă nu Simon era cel care mă ajutase să aleg, dacă eu eram cel care alesesem, mamei îi era teamă că semăn îndeajuns de bine cu ea ca să mă trezesc într-un bucluc mai mare decât mine. Nu i-am spus nimic de vânătoare, dar mi-a dat prin cap că era inevitabil ca un fiu al lui Hagar să plece în urmărirea animalelor sălbatice într-un moment sau altul al vieții sale.

Am întrebat-o ce mai face Simon. Singurele veşti mai recente pe care le avea de la el erau de la Clem Tambow, care îl văzuse bătându-se cu un negru pe Drexel Boulevard.

– Şi-a cumpărat un Cadillac nou, mi-a spus mama. Şi a venit să mă plimbe cu el. Oh, e minunat! O să fie foarte bogat!

Nu îmi părea rău să aflu că e prosper, şi chiar de ar fi devenit Duce de Burgundia, din partea mea n-avea decât, însă trebuie să recunosc că nu mă puteam abține să nu mă simt satisfăcut la ideea că şi Thea era moştenitoare. Departe de mine să nu recunosc asta.

Înainte să plec l-am căutat şi pe Padilla şi l-am găsit în fața institutului său. Era îmbrăcat într-un halat pătat de sânge, deşi fusese angajat pentru a face calcule, din câte ştiam, nu experimente, şi fuma una dintre țigările lui puturoase din tutun negru, în timp ce, în stilul lui rapid, dezbătea problema curbelor matematice cu un personaj care ținea în mână un caiet mare deschis, din care curgeau filele. Padilla nu s-a arătat prea încântat când a auzit că plecam în Mexic şi m-a avertizat să nu cumva să mă apropii de Chihuahua, provincia lui. Mi-a spus că în Mexico City, unde el personal n-ajunsese niciodată, avea un văr, a cărui adresă am luat-o.

– Nu-ți pot spune dacă o să te jefuiască sau o să te ajute, însă caută-l dacă simți neapărat nevoia să cauți acolo pe cineva, mi-a spus. Acum cinşpe ani, când am plecat de acolo, era sărac lipit. Anul trecut mi-a trimis o carte poştală după ce mi-am luat masteratul. Asta poate înseamnă că vrea să trimit după el. Slabă speranță! Ei, distrează-te şi tu, dacă ai loc, dar să nu vii să-mi spui după aia că nu te-am avertizat să stai acasă.

Brusc, a zâmbit în lumina soarelui şi şi-a încrețit nasul lui scurt şi coroiat şi fruntea ce se curba în spate, în părul lui frumos de mexican.

– Vezi ce faci, să nu dai pe spate toate păsărelele sălbatice locale.

N-am fost nici măcar în stare să-i răspund la zâmbet, ca să mă arăt sociabil, atât de nepotrivit era acest sfat pentru un om îndrăgostit.

Prin urmare, nimeni nu mi-a urat acel fericit bon voyage pe care mi l-aş fi dorit. Toți m-au prevenit, într-un fel sau altul, şi m-am gândit chiar şi la Eleanor Klein şi la ce-mi spusese Jimmy despre cum fusese trasă în piept acolo în Mexic şi la tot ce pățise. Mi-am spus însă că nu aveam de traversat decât Rio Grande, şi nu Acheronul, însă oricum mă simțeam pe undeva copleşit. Într-adevăr, mai degrabă din cauza stării stranii în care mă aflam decât a destinației. Uimirea ce-o simțeam față de această stare era aceea că unitatea umanității poate n-ar fi corect să fie formată doar dintr-o singură celulă, ci din două. Nici măcar vânătoarea de şoimi cu vulturi nu mă amăra aşa de tare cât mă amăra faptul că tot ce i se întâmpla Theei trebuia automat să mi se întâmple şi mie. Iar lucrul ăsta mă speria.

Desigur, la momentul acela nu îmi dădeam seama care e problema. Puneam totul pe seama călătoriei în Mexic şi a vânătorii. Şi în cele din urmă i-am spus Theei, într-o seară, în timp ce cânta la chitară, cu un deget mare rotunjit, plusat pe coarda din spate – trata instrumentul cu mare nonşalanță şi acesta îşi dezvăluia forța – i-am spus:

– Chiar trebuie să mergem în Mexic?

– Dacă trebuie? mi-a răspuns ea şi a oprit corzile din vibrat cu mâna.

– Poți să divorțezi rapid şi în Reno şi în alte locuri.

– Dar de ce să nu mergem în Mexic? Am fost acolo de câteva ori, de multe ori. Ce nu-ți convine?

– Dar celelalte locuri ce-au?

– Păi am o casă în Acatla şi mergem să prindem nişte şopârle din alea, şi alte animale. În plus am aranjat cu avocatul lui Smitty să divorțez acolo. Şi mai e un motiv pentru care e mai bine să ne ducem acolo.

– Ce motiv?

– Nu o să mai am mulți bani după divorț.

Am închis ochii şi mi-am dus palma la frunte de parcă aş fi încercat să-mi ajut uimirea ce mă copleşea să-mi intre în cap.

– Păi, Thea, scuză-mă dacă nu te pot urmări. Credeam că tu şi Esther sunteți pline de bani. Şi cum explici toți banii din frigider?

– Augie, ramura mea din familie n-a avut niciodată prea mulți bani. Unchi-meu, fratele tatei, e cel care e bogat, iar Esther şi cu mine suntem singurele lui rude; ne-a dat întotdeauna bani de buzunar şi ne-a crescut în bogăție. Dar se presupunea că ne vom căsători cum trebuie. Iar Esther aşa a şi făcut; s-a căsătorit cu un om bogat.

– Şi tu la fel.

– Da, dar acum s-a sfârşit şi pot să-ți spun că a fost şi un scandal. Nu ceva de care ar trebui să îți pese, doar o prostie. Dar am plecat de la o petrecere cu un cadet de marină. Arăta exact ca tine. Nu că am făcut ceva cu el. Mă gândeam la tine tot timpul, numai că tu nu erai acolo!

– Un substitut!

– Ei bine, grecoaica aia a ta nici măcar substitut n-a fost pentru tine!

– Păi n-am pretins nici un moment că toată vremea aia pe care am petrecut-o la St. Joseph m-am gândit la tine.

– Nici la Esther?

– Nici.

– Vrei să te cerți sau mă laşi să-ți povestesc? Nu încerc decât să-ți explic ce s-a întâmplat. Era mătuşă-mea în vizită la mine – ți-aduci aminte de bătrânică – şi am dat o petrecere acasă la Smitty. Şi m-a văzut pipăindu-mă cu puştiul ăsta. Augie, chiar nu merită să fii gelos. S-a întâmplat la mii de kilometri depărtare şi nici nu ştiam că o să vin la Chicago să te caut. Doar

că nu-l mai puteam suporta pe Smitty. Trebuia să îmi găsesc pe altcineva. Chiar şi un alt puşti, cum a fost băiatul ăla de la marină. După asta mătuşă-mea s-a dus acasă şi unchi-meu m-a sunat şi mi-a spus că e cu ochii pe mine. Şi ăsta e un al doilea motiv pentru care trebuie să mergem în Mexic, să facem bani.

– Cu vulturii? am strigat eu.

Mă deranjau o grămadă de lucruri.

– Cum îți imaginezi tu că o să facem ceva cu un vultur? Şi dacă reuşeşte să prindă amărâtele alea de şopârle sau orice altă vietate. Ce mama mă-sii!

– Nu doar şopârle. O să facem şi filme de vânătoare. Trebuie să pun la bătaie lucrurile pe care ştiu să le fac. Putem să vindem articole la National Geographic.

– De unde ştii că putem? Şi cine o să le scrie?

– O să avem materialul şi după aia găsim pe cineva să ne ajute. Întotdeauna dai de cineva de genul ăsta, în orice parte a lumii.

– Dar, iubire, nu poți să te bazezi pe aşa ceva. Ce-ți închipui tu? Nu merge aşa de uşor.

– Nu, nu cred că e chiar aşa de greu. Ştiu o grămadă de oameni în toată lumea şi toți sunt gata să-mi facă un serviciu. Îmi imaginez că n-o să fie uşor să antrenăm pasărea aia. În plus, în Mexic se trăieşte mai ieftin.

– Şi toți banii pe care-i cheltuieşti acuma? În apartamentul ăsta?

– Smitty plăteşte toate cheltuielile până la pronunțarea divorțului. Nu te deranjează, nu?

– Nu, dar poate ar fi mai bine să o iei mai încet, să nu te acoperi cu aur.

– De ce? m-a întrebat şi se vedea că ea chiar nu înțelege.

Nici eu nu puteam să pricep ideile pe care le avea despre bani. Dădea treizeci de dolari pe o pereche de foarfece franțuzeşti într-un magazin cu argintărie de pe Michigan Boulevard – o hudubaie care adăpostea un întreg trusou de argint –, iar apoi foarfecele alea nu apucau nici măcar să taie un fir de ață sau să reteze un nasture, ci dispăreau în fluxul de articole din genți şi cutii, la spatele maşinii, fără să mai apară vreodată. Şi în acelaşi timp îmi vorbea despre economiile pe care aveam să le facem în Mexic.

– Nu te deranjează că cheltuim din banii lui Smitty, nu?

– Nu, i-am spus şi într-adevăr, chiar nu-mi păsa. Dar ia să presupunem că nu aş fi mers cu tine în Mexic – te-ai mai fi dus de una singură? Cu tot cu vulturul şi aşa mai departe?

– Sigur. Dar nu-i aşa că vrei să vii cu mine?

Ştia totuşi că nu mai puteam să stau aici şi s-o las să plece aşa cum n-aş fi fost în stare să-mi scot singur ochii. Chiar dacă mergeam după vulturi africani, condori, păsări roc sau phoenix. Avea inițiativa şi mă târa după ea; dacă aş fi avut eu o idee diferită, independentă, poate că aş fi încercat să preiau conducerea. Însă n-aveam nici una.

Aşa că m-a întrebat dacă nu voiam cumva să rămân şi, văzând că mi se citea pe față cât o iubeam, şi-a retras întrebarea şi a tăcut; singurul sunet care s-a mai auzit a fost cel al chitarei când a lăsat-o pe podea.

Apoi mi-a spus:

– Dacă te îngrijorează vulturul, nu te mai gândi la asta până nu ajungem acolo. Îți arăt eu cum se face. Numai nu te mai gândi dinainte la el. Sau gândeşte-te ce minunat o să fie când o să reuşim să antrenăm pasărea şi ce frumoasă este.

Am încercat să o ascult, dar scepticismul meu de om crescut în West Side din Chicago nu-mi dădea pace, mă trăgea de mânecă şi îmi spunea: „Nu, ce-o mai fi şi prostia asta?“ Şi, de vreme ce ne aflam foarte aproape de grădina zoologică, m-am dus până acolo să le văd vulturul, care stătea cocoțat pe un trunchi de copac într-o colivie înaltă de vreo zece metri, conică, asemenea

unei colivii de papagal, cu culorile sale de fum şi soare împroşcate cu verde şi postura bipedă, cu pantalonii lui turceşti de pene, ca de ienicer – cu capul aplecat, ochiul ucigaş şi viața profundă a penelor sale. Oh! În parcul acela vechi, cu peluze şi cu bănci de fier forjat acoperite de coclеală, în umbra copacilor obişnuiți şi lumina soarelui din grădină, nu arăta defel ca o pasăre pe care să şi-o dorească cineva. M-am gândit, oare cum şi-ar putea cineva închipui că-l poate îmblânzi? Şi, de asemenea, mai bine ne-am îndrepta spre Texarkana, cât mai repede, înainte să se facă mare cât casa.

Sosise şi scrisoarea de la avocatul lui Smitty. În ziua în care am primit-o ne-am pus tot calabalâcul în maşină şi am părăsit oraşul, îndreptându-ne spre St. Louis. Şi întrucât am pornit destul de târziu, n-am ajuns prea departe. Ne-am oprit şi am făcut popas, dormind pe pământ sub o foaie de cort. M-am gândit că nu eram prea departe de Mississippi, pe care îmi doream să-l văd. Eram foarte emoționat.

Ne-am întins sub un copac mare. Un trunchi secular ca ăla încă mai avea pe el nişte frunzulițe – şi era greu de crezut că lucrul ăla enorm putea trăi din frunzele alea mititele. Şi curând puteai distinge foşnetul frunzelor mişcate de vânt sau de fojgăiala insectelor. Întâi aproape şi tare; apoi, mai departe, în munți. Şi dintr-odată îți dădeai seama că oriunde era întuneric se auzea acest sunet al insectelor, continental şi emisferic, iar şi iar, ca o maree, continuu şi dens ca stelele.

Ziua Memorială a Masacrului – pe 30 mai 1937 poliția din Chicago a tras în membrii sindicali care participau la un miting la Uzina Republic Steel.

Capitolul XV

Cu ce clasă am pornit! Eram pe creasta cea mai înaltă a plăcerii. Aveam tot norocul în dragoste pe care ni-l puteam dori şi care era poate îmbunătățit de diferențele dintre noi, căci, în anumite feluri, Danae sau Flora la Belle Romaine nu mi-ar fi putut fi mai străine decât ea, iar eu la rândul meu, numai Domnul ştie cât de straniu îi păream ei, venit cum eram dintr-un Chicago barbar. Dar aceste diferențe cred că au redus greutatea personalității prețioase şi a poverii veterane din care face întotdeauna parte familiaritatea.

Modul în care am pornit la drum şi tot ce am făcut sau am văzut, ce am mâncat, sub ce copaci ne-am scos hainele şi ce protocol am stabilit pentru sărutat, de la față spre picioare şi înapoi la sâni, lucrurile asupra cărora eram sau nu de acord sau ce animale şi oameni ne-au ieşit în cale, mi le pot aminti în orice moment. Unele lucruri le pot vedea fără să simt prea mult din istoria lor anterioară, aşa cum fac păsările sau câinii care nu au o condiție umană, ci trăiesc mereu în aceeaşi vârstă, aceiaşi la picioarele lui Charlemagne indiferent dacă pe un şlep din Missouri sau pe un maidan din Chicago. Şi adesea acesta este modul în care copacii, apa, drumurile, ierburile îți pot veni în minte, verzi, albe, albastre, abrupte, pătate, ridate, cu vene proeminente, cu miros, aşa că pot să îmi fixez în memorie o furnică de pe coaja zgrunțuroasă a unui copac sau grăsimea de pe o bucată de carne sau capătul de ață colorată de pe gulerul unei bluze. Ori astfel de trăsături distinctive ca atunci când vezi într-o tufă de trandafiri variațiile de căldură ce îți fac sufletul şi vintrele să se zgârcească în anumite locuri, căci nu-ți doreşti decât să răspunzi; când până şi floarea de mucegai a răului te face să vrei să reacționezi, să vibrezi. Vreau adică să spun că această căldură umană care circulă şi încălzeşte, când se concentrează într-un punct de tensiune, îşi proiectează în interior dogoarea şi arde cu jăratic şi dureri tipice, lăsând în urmă o dâră de febră şi foc a cărei parte corespunzătoare este întunericul şi vidul înghețat. Aşa că există trandafiri ce ard, există dureri, există circuite arse. E rar când descoperi ființe fără astfel de rupturi şi interferențe.

Thea şi cu mine am avut şi noi parte de probleme. Mă ținea în nesiguranță, aşa cum o țineam şi eu pe ea. Eu pentru că arătam, prin puterea obişnuinței îndelungate, nonşalant și nelegat de nimic; era greu să mă schimb. Iar ea pentru că nu îmi putea face nici o promisiune. Pur şi simplu nu voia. Ştiam că Smitty n-ar fi divorțat de ea doar din cauza unui amărât de cadet naval. Îmi dădeam seama că în genul ăsta de cercuri sociale sus-puse nu era chiar aşa de important că mai călcai din când în când pe bec. Când i-am pus problema asta, mi-a confirmat.

– Desigur, mi-a spus ea. Din când în când. Din cauza lui Smitty. Ei – şi din cauza mea. Dar n-avem nevoie să ne gândim la asta. Pentru că nu am simțit cu nimeni ce simt cu tine. Şi, până la urmă, ce ştiu eu ce o să mai fie într-un viitor îndepărtat? Nu mi s-a mai întâmplat aşa ceva niciodată. Ție?

– Nu.

– Vai, nu-mi spune! a exclamat ea, nimerind-o la fix. Ești gelos! Vai, Augie, să ştii că alții ar trebui să fie geloşi pe tine. Ei, şi nu tu. Astea n-au fost decât nişte episoade. Ştii, lucrul ăsta poate fi cel mai lipsit de importanță din lume. Dacă e bun, de ce să te superi? Şi dacă e prost, nu poate decât să-ți fie milă. Şi poți să mi-o iei în nume de rău pentru că am încercat şi eu? Ai vrea să nu îți spun adevărul?

– Oh! Da... Nu. Nu sunt sigur. Poate că nu.

– Hai să spunem că nu m-am uitat după alții – ce ştiu eu? Şi dacă ție nu-ți pot spune adevărul şi tu nu mi-l poți spune mie...

Da, da, ştiam că adevărul avea şi el rostul lui, dar cu ce îmi era acum de folos?

Dorea să îmi spună şi să ştie tot. Palidă cum era, a devenit şi mai palidă pe măsură ce a năpădit-o această dorință de a spune şi a şti, şi adesea gravitatea ei se învecina cu panica. Pentru că sigur că şi ea era geloasă. Da, era geloasă, îmi făcea bine uneori că îmi dădeam seama de asta. Dorea să fie dureros de sinceră şi când se întâmpla asta, tremura şi se speria.

Uneori mă gândeam că pura gelozie față de soră-sa o făcuse să mă privească cu alți ochi. Nu era cel mai plăcut gând. Dar de fapt e foarte normal ca atunci când începi să doreşti ceva s-o faci din cele mai greşite motive; există o dorință şi mai aprigă care te determină în sensul ăsta. Altminteri n-ar mai exista pe lume motivații umane, ci doar unele nefericite, crude, ce promit doar iluzia unora mai bune, mai coapte. Căci, după cum ne-o demonstrează istoria acestei lumi, motivele inferioare nu sunt singurele ce te conduc. Pentru că altminteri de ce s-au înverşunat nefericiții să se gândească numai la cele mai bune dintre cele mai bune? Să-l luăm de pildă pe amărâtul ăla de Rousseau, în tabloul pe care ni l-a lăsat despre sine, cu fața nerasă şi lăptoasă, cu perucă, în timp ce plângea la reprezentația propriei sale opere ce se juca în fața monarhului, la curte, încurajat de plânsetele doamnelor înduioşate, dorindu-şi cu ardoare să le înghită lacrimile ce le curgeau pe obraz – acest porc bătrân de Jean-Jacques, care nu era în stare să se înțeleagă cu o singură ființă omenească, pleacă în pădurile din Montmorency ca să se gândească el şi să scrie despre cea mai bună guvernare, despre cel mai bun sistem de educație. Şi la fel, Marx, cu buboaiele lui înfiorătoare şi sărăcia lui lucie şi moartea copiilor lui, al cărui gând a fost că îngerul istoriei va încerca în van să zboare împotriva vântului trecutului. Şi îi pot pomeni pe mulți alții, mai puțin măreți, dar nu mai puțin îngrijorați, stricați sau perverşi, năzuind încă să se distingă de alții prin puterea scopurilor lor nobile şi crezând în cel puțin un lucru destoinic. Şi asta este dorința mai aprigă ascunsă sub cele aparente.

Oh, sigur, era geloasă. Dar mai erau şi alte defecte şi trăsături inferioare. Lucruri la care nu mă gândeam în legătură cu persoana mea, dichisit cum eram în pantaloni de stofă fină sau din piele de căprioară, cu ghete, şi cuțit în teacă, în timp ce conduceam maşina de parcă plecam de la curtea din Greenwich de-a lungul Tamisei, abia întors dintr-o incursiune împotriva spaniolilor, cu flori caraghioase la pălărie. Iată cum mă vedeam eu, plin de satisfacție şi îmbujorat; mi-aş putea găsi aici o scuză parțială pentru faptul că eram un prost fericit, căci îmi plesnea inima în piept de extaz. Dar şi ea putea fi unică, când se împăuna, țanțoşă, lăudându-se şi întrecându-se cu alte femei; sau când cerşea complimente sau mă forța să-i admir părul şi pielea, pe care n-aveam nevoie să mi se spună să le admir. Sau când am descoperit-o băgându-şi hârtie igienică în brasieră. Hârtie igienică, auzi! Ce idee stranie avea despre sine – nu-şi dădea absolut deloc seama ce are! De

ce să vrea alți sâni? Mă uitam şi eu la ce avea sub bluză, mi se păreau perfecți, şi rămâneam perplex de atâtea întrebări.

Aş putea să mai enumăr şi alte dificultăți, precum strângeri de inimă, vexări, dureri de stomac, sângerări din nas din cauza stresului, vomitat, frica veşnică de a nu fi rămas însărcinată. Şi avea şi atacuri de snobism legate de originea ei şi se lăuda cu talentul ei muzical. De fapt n-am auzit-o cântând la pian decât o singură dată, într-un restaurant, într-o după-amiază. S-a dus la podiumul pe care stătea orchestra şi poate că instrumentul era dezacordat din cauză că fusese folosit pentru jazz; oricum, n-a rezistat energiei pe care a revărsat-o asupra clapelor, corzile au început să se ciocnească, elementele s-au răsturnat. S-a oprit brusc şi s-a întors tăcută la masă, cu stropi de sudoare pe nas. Mi-a spus:

– Nu sunt în formă azi.

Ei, nu-mi păsa mie dacă ştia să cânte sau nu, însă ei i se părea că e important.

Însă aceste defecte, pe care le aveam şi eu şi ea, ar fi putut fi corectate sau schimbate. Ce nu era esențial m-am gândit că ar fi putut fi dat cu piciorul deoparte; ca obiectele din tabără, pe care le dădeam deoparte când ne stăteau în drum; uitam să le punem bine – mă gândesc acum la o zi anume în special; erau nişte căni de aluminiu, nişte undițe şi nişte curele pe o pătură. Era după-masă; ne aflam la picioarele munților Ozark, departe de drum, în pădure, lângă o păşune. Acolo sus era un desiş de conifere mai joase şi deasupra, câțiva copaci mai înalți, şi terenul care se întindea dedesubt. Din cauză că apa nu era bună la gust, am pus în ea whisky. Vremea era caldă, aerul lucea, norii erau albi şi grei, bogați, periculoşi, atârnând peste noi mătăsoşi. Câmpul liber din față sclipea şi se cocea, grâul arăta asemenea unei întinderi de sticlă, iar vitele şedeau cu picioarele în apă. Întâi zăduful şi apoi whisky-ul ne-au făcut să ne dăm jos hainele, cămăşile, apoi pantalonii şi, în cele din urmă, tot. Am fost tulburat să văd rozul sânilor ei, atât de grei, împungând înainte, şi în pofida tuturor lucrurilor, am stat nemişcat, cumva intimidat de ei. Când mi-am pus jos farfuria de metal şi am început s-o sărut, îngenuncheați amândoi, şi-a trecut mâna peste părul de pe burta mea; uneori mă uimea unde se nimerea să mă sărute cu duioşie, şi nu ştiam de unde o să vină tresărirea de fericire. Mi-a

oferit numai un obraz la început şi, când îi luam gura, nu îmi mai dădea drumul la buze o vreme, până ce nu-şi încolăcea brațele în jurul capului meu. Simțeam, cu mâinile ei pe cap şi acoperit de căldură, că mă împreunam cu ea până la cel mai mic firişor de păr de pe trupul ei. Nu îşi închidea ochii, însă nu îi ținea deschişi ca să mă vadă; plini şi languroşi, nu făceau nici un efort, ci doar primeau sau oglindeau. Curând nici eu n-am mai putut observa nimic, însă mi-am dat seama că ieşisem din ascunziş, din vizuină, părăsindu-mi sforțările, scopurile, observațiile, nemaivoind nimic altceva decât ce-şi dorea ea, decât ce-ar fi vrut ea să simtă şi să simt. Am stat aşa o bucată de vreme, relaxându-ne şi desfăcându-ne încet din strânsoarea brațelor, apoi apropiindu-ne din nou, sărutând gât şi claviculă şi marginea feței şi părul.

Între timp, norii, păsările, vitele din apă, lucrurile îşi păstrau distanța şi nu era nevoie să le strângi, să le explici, să le păstrezi în minte, ci doar să te afli printre ele, eliberate pe pământ aşa cum erau în pârâul lor sau în aer. La asta mă refeream când uneori spuneam că pot să mă simt exact ca o viețuitoare. Dacă am menționat maidanele din Chicago şi moşia lui Charlemagne, am făcut-o pentru că am eu motivele mele. Pentru că dacă ar fi să mă gândesc la un moment, mi-aş aminti albinele şi muştele de praf din arşița bine împărțită de pe o stradă din El – ca de pildă Lake Street, unde se află terenurile de gunoaie şi sticle goale – ca o teribil întocmită biserică a nebunilor, cu infinitele compartimente unde adoratorii ei îşi târăsc căruțul încărcat cu zdrențe şi oase. Şi mă copleşea uneori nefericirea când îmi dădeam seama că eu eram zămislit într-un astfel de loc. Oare cum se face că ființele umane se lasă aşa de uşor păcălite de coțcăriile istoriei în timp ce nişte biete viețuitoare privesc totul cu aceiaşi ochi dintâi?

N-am mai avut parte de multe astfel de după-amiezi după ce ne-am apucat să dresăm vulturul. În fond, dragostea poate fi elementul ce reuşeşte să adune personaje mitologice în jurul Muntelui Olimp sau al Troiei, precum Paris, Elena, sau Palamoni şi Emilii, însă trebuia să începem să ne câştigăm pâinea de toate zilele. Şi nu se putea face acest lucru decât în maniera aleasă de Thea, şi anume să trimitem o pasăre să vâneze animale. Prin urmare, clipele aurite de răgaz din timpul excursiei noastre au luat sfârşit în Texarkana.

Văzând acel animal fioros în colivia sa, am simțit un întuneric în suflet şi apoi o şiroire pe picioare de parcă aş fi făcut pe mine; nu se întâmplase asta, ci era ceva legat de venele mele. Dar m-am simțit întru totul amețit, în fiece nerv al trupului, când am văzut cu ce ne confruntam, şi mi s-a înnegurat privirea. Pasărea părea a fi înrudită direct cu cea care pogora asupra lui Prometeu o dată pe zi. Sperasem că va fi o pasăre mai măruntă şi că, crescând-o de mică, avea să învețe să ne arate un pic de afecțiune. Dar nu – spre disperarea mea –, iată-l, la fel de mare precum cel din Chicago, cu aceleaşi izmene turceşti sau de paraşutist ce îi coborau până jos pe picioarele lui nemiloase.

Thea era teribil de entuziasmată şi nerăbdătoare.

– Oh, ce frumos e! Dar ce vârstă are? Nu e vulturaş; pare ajuns la maturitate, trebuie să cântărească vreo douăsprezece livre.

– Treizeci, am spus eu.

– Nu, scumpule, nu.

Bineînțeles că se pricepea mai bine decât mine.

– Dar nu l-ați luat direct din cuib, nu? l-a întrebat ea pe proprietar.

Acest tip în vârstă, care avea o grădină zoo pe marginea drumului, cu lei de munte şi armadillo, câțiva şerpi cu clopoței, era un păcălici cu mutră de căutător de aur de pe vremuri sau de şobolan de deşert, cu genul de ochi care îți cer să crezi că şarlatania din ei nu e decât o ciudățenie a naturii sau un efect al luminii nefavorabile. Dar eu nu slujisem în salonul de biliard al lui Einhorn degeaba şi nici n-aveam educația bunicii Lausch de florile mărului, şi am recunoscut ce escroc nemernic şi ce căcănar era de fapt.

– Nu, n-am urcat după el. L-a adus un tip când era mic de tot. Da’ cresc tare repede.

– Mi se pare că a trecut de adolescență. Zic că e în floarea vârstei deja.

Thea a spus:

– Vreau neapărat să ştiu dacă a fost lăsat liber vreodată, să vâneze de unul singur.

– N-a fost niciodată lăsat afară din colivia aia, de când a ieşit din ou. Ştiți, domnişoară, sunt aproape douăzeci de ani de când îi trimit animale unchiului dumneavoastră.

Credea că George H. Cutare era unchiul ei.

– Dar bineînțeles că o să-l cumpărăm, a spus Thea. E atât de minunat. Deschideți, vă rog, colivia.

M-am repezit în fața ei pentru că mi-era teamă să nu-i scoată ochii. Nu era o problemă dacă dresa şoimi mai mici pe pajiştile calme din est în compania doamnelor şi a domnilor pasionați de acest sport; dar eram la marginea Texasului, aproape că puteai să simți mirosul de deşert şi de munți, iar ea nu mai pusese mâna pe un vultur până atunci, chiar dacă ştia să umble cu păsări de calibru mai mic şi era în stare să prindă şerpi veninoşi. Cu mănuşa pe mână, a întins o bucată de carne printre gratiile coliviei. Vulturul şi-a întins capul şi a luat-o. A mai încercat o bucată, iar el s-a suit pe brațul ei cu acel fâsâit aproape imperceptibil al aripilor sale desfăcute care e atât de înspăimântător în sine, acel umăr ridicat cu forța sa avântată şi vârfurile aripilor cu subsuoara ruginie de înger al morții sau cu adâncitura aceea profundă din interiorul aripii. Ghearele lui se agățaseră bine de brațul ei în timp ce rupea din carne. Totuşi, când a dorit să îl dea jos, a atacat şi a lovit cu ciocul. Am încercat apoi eu să îl prind, iar el m-a lovit deasupra mănuşii şi mi-a făcut nişte tăieturi adânci în braț. Mă aşteptam la aşa ceva, ba chiar şi la mai rău, şi am fost întru câtva uşurat că s-a întâmplat aşa de rapid, căci mi-a mai tăiat din frică. Cât despre Thea, fascinată şi mai palidă la față ca oricând, cu şapca ei cu cozoroc verde, iute, puternică, cu capul sus, înălțat de țelul de a-l prinde şi îmblânzi, pentru ea sângele care țâşnise pe brațul meu nu reprezenta acum decât un incident, asemenea pietrişului care ne scârțâia sub tălpile ghetelor. Când acționa avea această atitudine față de accidente – căzăturile sau tumbele de pe cal sau motocicletă, tăieturile de cuțit sau orice fel de accidente de vânătoare.

În cele din urmă am transferat pasărea în spatele maşinii. Thea era fericită. Aveam lucruri de făcut, ca de pildă să îmi bandajez braţul şi să aranjez cutiile, ca să îi fac mai mult loc păsării, ceea ce mi-a permis să îmi ascund posomoreala. În timp ce bătrânul, ascultând-o pe Thea cum îşi descrie planul, aproape că nu era în stare să-şi ascundă zâmbetul de sub mustăţi. Ca mulţi entuziaşti, Thea nu îşi dădea decât rareori seama de ce credea celălalt, care se prefăcea că ascultă cu luare-aminte. De vreme ce bătrânul primea un preţ exagerat pentru vulturul lui sau, cum vedeam eu situaţia, găsise un loc pentru cel mai nesuferit client al său, acesta se arăta foarte mulţumit şi plin de maliţie. Aşa că am plecat cu maşina, cu fiinţa aceea care ne supraveghea în spatele ei. Am observat cât de bucuroasă şi încrezătoare era Thea şi am luat notă că sub scaun era o puşcă.

Mi-aduc aminte de o verişoară a bunicii Lausch care a recitat „Vulturul“ lui Lermontov în ruseşte; n-am înţeles poezia, dar recitarea a fost minunată şi romantică. Era oacheşă, avea ochii negri, gâtul vânjos, dar mâinile lipsite de forţă. Era mult mai tânără decât bunica, iar bărbatu-său era blănar. Nu încerc decât să strâng laolaltă puţinul pe care-l ştie un orăşean despre vulturi şi descopăr lucruri curioase: vulturul de pe bani, vulturii avântaţi în aer din Bombay, vulturul simbol al Asociaţiei de Vânători, înconjurat de fulgere, pasărea lui Jupiter şi a naţiunilor, a republicilor, ca şi a lui Caesar, a legiunilor şi ghicitorilor, Colonelul Julian, Vulturul Negru din Harlem; corbii lui Noe şi Ilie, care e posibil să fi fost de fapt vulturi; vulturul singuratic, suveranul animalelor. Şi, de asemenea, cel care se hrăneşte cu stârvuri.

Ei, dacă ni se pune un pic de timp la dispoziţie, cu toţii ajungem să cunoaştem aceste legende, mai mult sau mai puţin.

Pasărea îmi păruse a fi în floarea vârstei, însă bătrânul avea aproximativ dreptate, deşi probabil că îi dăduse cu vreo opt luni mai puţin. Vulturii americani sunt în general negri la pene până ajung la maturitate; înainte să capete o parte albă a penajului, năpârlesc de multe ori. Iar al nostru nu şi-o căpătase încă, acel bănuţ alb de pe cap, ca un ochi atins de albeaţă; era încă un Prinţ Negru, nu un Rege. Totuşi era extrem de chipeş, cu capul lui proiectat înainte şi cu pene albe şi catifelate printre cele mai negre, cu ochii care păreau nişte pietre scumpe sângeroase, neexprimând nimic alta decât

cruzime în liniile lor mărunte şi faptul că el se afla acolo pentru propriile sale nevoi; reprezenta un manifest al acestei idei prin toată fiinţa lui. La început l-am urât din tot sufletul. Noaptea, când trebuia să ne trezim din cauza lui, ne întrerupea dragostea. Dacă dormeam sub cerul liber şi mă trezeam şi n-o găseam pe Thea lângă mine, o descopeream cu el; sau mă respingea şi mă trimitea să văd dacă totul e în regulă cu el – piedicile de la picioare, cârligul care perfora capetele piedicii, cureluşa care lega cârligul. Şi dacă luam o cameră de hotel, el o împărţea cu noi. Îl auzeam cum păşeşte; trosnea din pene sau sâsâia, ca atunci când se prăvăleşte zăpada. Ea era absorbită complet de el, era o idée fixe pentru ea, aproape ca un copil, şi îi lua răsuflarea. Când mergeam cu maşina, se întorcea tot timpul să se uite în spate la el, sau când mâncam, iar uneori chiar mă întrebam dacă şi în celelalte momente tot la el se gândea.

Sigur că trebuia îmblânzit, ca să nu avem pe capul nostru un animal puternic şi sălbatic şi să nu crească continuu antagonismul între captiv şi stăpâni. Şi de vreme ce n-aveam încotro, trebuia să mă înţeleg cu el. Nu îmi cerea să îl iubesc; nu-l interesa aşa ceva câtuşi de puţin. Cu el te înţelegeai dându-i carne. Thea chiar pricepea care e mecanismul îmblânzirii şi era normal, de vreme ce ştia cum se face, să se gândească la el mai mult decât mine. Curând a început să ni se aşeze pe pumn ca să-şi mănânce porţia de carne de vită. Trebuia să te obişnuieşti cu asta. Îţi răsucea pielea prin mănuşă cu ghearele lui şi o vătăma destul de tare. A trebuit să mă obişnuiesc şi cu loviturile pe care le dădea cu clonţul când se hrănea. Dar mai apoi am văzut vulturi pe stârvuri şi am apreciat că el se purta ca o pasăre mândră, de rang mai nobil.

Aşa că traversam Texasul şi era îngrozitor de cald. Ne opream de câteva ori pe zi ca să lucrăm cu pasărea. Când am ajuns aproape de Laredo, unde era deşert, ajunsese să vină şi pe pumnul meu şi pe al ei, din spatele maşinii. Şi această umbră mare ne acoperea inima cu mirosul şi puterea ei – penele de Etna şi deschizătura încleştată a clonţului. Apoi, fără de mişcarea pregătitoare pe care o observi la alte animale, se întâmpla adesea să proiecteze o linie dreaptă şi grea de excrement înainte de a se găti să zboare înapoi în spate. Thea era terminată de fericire că progresa. Şi eu la fel, în ceea ce o privea, şi pentru o sumă întreagă de motive, printre care admiraţie, căci vedeam cum reuşeşte să îmblânzească vulturul.

Păsărilor care vânează trebuie să li se pună glugă pe cap; Thea îşi pregătise una deja, o acoperitoare cu un smoc şi cu şireturi pe care le trăgeai sau le slăbeai înainte să laşi animalul să se ridice în aer şi să îşi pândească prada. Dar înainte să i se pună glugă vulturului trebuia să fie complet sub control şi eu a trebuit să îl duc pe braţ vreo patruzeci de ore, fără să dorm. Nu voia să se dea jos, iar Thea m-a ţinut treaz. Asta s-a întâmplat în Nuevo Laredo, taman peste graniţă. Am tras la un hotel plin de muşte, o cameră cafenie cu un cactus uriaş şi plin de ţepi, care bloca fereastra. Şi acolo, întâi m-am plimbat de jur împrejur, iar apoi m-am aşezat şi am stat jos în întuneric cu braţul pe masă, istovit. După câteva ore, o amorţeală mi-a cuprins toată mâna şi umărul, până la os. Şi mă pişcau muştele, pentru că n-aveam decât o singură mână liberă şi nu voiam să îl sperii. Thea a trimis un băiat după cafea, pe care i-a luat-o din mână în pragul uşii. Îl vedeam cum se chiorăşte la noi, încercând să se lămurească ce-i cu noi, pentru că ştia că avem cu noi pasărea şi poate chiar zărise forma lui pe braţul meu martirizat sau ochiul său alert.

Când am tras la scara hotelului şi am deschis uşa din spate a maşinii am fost întâmpinaţi de o mulţime uluitor de mare. În câteva minute se adunaseră mai mult de cincizeci de oameni şi de copii. Vulturul mi s-a aşezat pe mână ca să-şi primească porţia de carne şi copiii au strigat: „Ay! Mira, mira – el águila, el águila!“ Presupun că era o privelişte extraordinară, de vreme ce sunt destul de înalt şi purtam şi acea pălărie care te înalţă şi pantaloni de velur şi, în plus, veneam în trena frumuseţii şi importanţei Theei. Şi, oricum, vulturul e respectat din timpuri străvechi în Mexic, din cauza vechii religii şi a acelei clase măreţe de cavaleri din zilele masacrului cu săbii obsidiene la care a fost martor Diaz del Castillo. Copiii, după cum spuneam, ţipau, în timp ce el se legăna pe pumnul meu: „El águila, el águila!“ Şi, pentru că auzeam pentru prima dată spaniola, am înţeles cu totul alt cuvânt, şi anume Caligula, numele împăratului roman. M-am gândit în sufletul meu cât de potrivit era. Caligula!

– El águila!

– Si, Caligula, am zis eu.

Numele ăla a fost primul motiv de satisfacţie pe care mi l-a dat.

Acum îmi prinsese brațul de masă torturându-l, iar gura şi pieptul mi s-au umplut de gemete pe care nu le puteam scoate. Trebuia să îl târăsc după mine peste tot, până şi la toaletă şi, fie că şedeam sau stăteam în picioare, îi simțeam ochiul ațintit asupra mea şi comentariul pe care încercam să i-l desluşesc şi voința pe care încercam să i-o simt. Din starea de moleşeală capricioasă, când mă ridicam să plec, se înfoia tot, începea să îşi balanseze gâtul şi ochii i se înviorau; strânsoarea ghearelor sporea. Nu încerc să îmi minimalizez teama pe care am simțit-o când a trebuit să merg cu el la toaletă pentru prima dată. L-am ținut cât de departe eram în stare, în timp ce el încerca să îşi întindă aripile şi să îşi schimbe poziția picioarelor lui groase.

O, putere a observației! Mi se pare că lupta noastră se datora exact acestui lucru. Conversația pe care o avusesem cu Thea în legătură cu trăitul sub ochii altora, am povestit-o. Când s-a făcut oare atâta rău printr-o simplă privire şi când a aparținut ochilor un asemenea despotism înfiorător? Cain a fost blestemat drept între ochi tocmai ca să nu-şi poată ignora nici un moment imaginea în fața altor oameni. Iar poliția îi însoțeşte pe acuzați şi pe suspecți la baie, gardienii se pot uita cât poftesc la deținuți printre gratii sau pe ferestruică. Şefii şi tiranii care aparțin publicului nu te lasă să uiți de tine o clipă. Vanitatea face acelaşi lucru în particular şi în orice tip de oprimare tu eşti supusul şi nu poți să nu fii conştient de tine; eşti văzut, deci trebuie să fii conştient că eşti privit. În cele mai personale acte ale vieții duci cu tine prezența şi puterea altuia; îți extinzi ființa lui în gânduri, unde el sălăşluieşte. Moartea, cu monumentele ei, face ca imaginea oamenilor importanți să fie astfel amintită. Aşa că a trebuit să suport privirea lui Caligula. Şi am făcut-o.

S-a împotrivit glugii multă vreme. De câteva ori am încercat să i-o punem şi mi-a sfârtecat mâna rău, iar eu l-am înjurat cu sete; dar am continuat să-l port pe mână. Din când în când, Thea mă mai înlocuia, dar greutatea era mult prea mare pentru ea şi după o oră îl ademeneam înapoi pe brațul meu istovit. În ultima perioadă năucită nu am mai fost în stare să rămân în cameră şi am plecat cu el pe stradă unde țipetele cu care era întâmpinat l-au făcut să se foiască. Am intrat cu îndrăzneală la un film şi am şezut în ultimul rând; aici sunetul l-a tulburat şi mai tare şi mi-a fost teamă că o să o ia razna. L-am dus înapoi în cameră şi i-am dat bucăți de carne ca să-l

liniştesc. Apoi, în mijlocul nopții, sub lumina becului cu infraroşii din trusa fotografică a Theei, am mai încercat încă o dată gluga şi, în sfârşit, a acceptat-o. Am continuat să îl hrănim cu ea pe cap şi a fost calm. Ochii acoperiți îl făceau mult mai docil. Din acel moment a început să stea ori pe pumnul meu, ori pe al Theei şi a primit gluga fără să mai dea cu ciocul.

După această victorie şi după ce l-am lăsat pe Caligula pe noptieră cu gluga cu ciucuri pe cap, ne-am sărutat şi am dansat, tropăind prin cameră. Thea s-a dus să se pregătească de culcare, iar eu am adormit în pantaloni şi am fost ca şi mort vreo zece ore. Ea mi-a scos ghetele şi m-a lăsat să dorm.

În următoarea după-amiază, fierbinte şi strălucitoare, am plecat la Monterrey; copaci, tufişuri, pietre, pe atât de explicite pe cât le putea face scânteierea şi condimentul acelei arşițe. Pasărea uriaşă, când Thea a scos-o afară, a părut să îmbrățişeze această căldură cu un soi de senzualitate care se trezea. Mă simțeam amețit de la somnul prea lung şi de la dârele de fierbințeală iradiantă ce se ridicau în spirale din drum şi pietre. De asemenea, labele şi pernuțele, limbile şi fălcile cactuşilor şi ale vertebrelor lor, praful ca o răşină, pereții descuamați şi fărâmicioşi îți puneau şi ochii şi pielea la încercare. Însă pe măsură ce maşina urca şi ziua se răcorea, ne-am înviorat amândoi.

Nu ne-am oprit în Monterrey, am cumpărat doar câteva provizii – mai mult carne crudă pentru Caligula, decât altceva. Curiozitatea serii din acest oraş străin m-ar fi reținut – era aşa de verde, iar clădirile îi erau roşii, umanitatea atât de numeroasă în locul deschis de lângă gara cu intrările şi ferestrele ei joase. Dar Thea voia să continue să conducă şi să lase în urmă arşița. Nu a fost un drum uşor, tarlalele nu erau împrejmuite şi ne ieşeau încontinuu vite în drum; iar drumul nu avea marcaj de noapte şi făcea curbe prosteşti. Se lăsase şi ceața, deşi luna era aproape plină, şi animalele se ridicau imense în fața noastră din spatele acestei cortine fumurii şi uneori dădeam nas în nas cu călăreți şi lăsam în urma noastră zgomotul potcoavelor şi şfichiul molcom al frâielor.

Într-un orăşel de dincolo de Valles ne-am oprit să ne petrecem ce mai rămăsese din noapte, şi asta pentru că am insistat eu. Aerul era tăios, stelele înțepătoare, cocoşii se auzeau în depărtare, iar componenta veşnic neadormită a târgurilor mexicane a apărut să ne vadă cum scoatem afară

vulturul, cu aceeaşi solemnitate pe care ar fi avut-o înfăţişarea unei icoane sfinte duminica, şi, aşa cum se întâmplase pretutindeni, îşi spuneau cu toţii unul altuia „Es un águila!“ Am vrut să-l las în maşină unde deja excrementele şi mirosul lui de orătanie erau pregnante, însă el n-a părut să fie de acord. Dacă-l lăsai singur toată noaptea, era nesuferit dimineaţa, iar Thea era de pe acum atât de absorbită de cariera lui încât pentru moment aproape nici un alt considerent nu avea precedenţă. Pentru că urma să scrie o nouă pagină în cartea istoriei. Aceşti tineri galanţi, fii ai unor mari oameni de finanţe, care zburau cu avionul în anii ’20 şi decolau cu scopul de a depăşi recordul de la New Orleans la Buenos Aires, peste jungle ce uneori îi cuprindeau şi pe ei şi pe avioanele lor, probabil că vor fi trăit şi ei astfel de pasiuni. Thea continua să îmi amintească cât de puţini oameni din Evul Mediu încoace reuşiseră să dreseze vulturi. Am fost de acord că era ceva deosebit şi că o admiram peste poate; chiar i-am mulţumit lui Dumnezeu pentru că eram ucenicul sau asistentul ei. Dar am încercat să îi spun că prezenţa vulturului în cameră mă deconcerta când încercam să fac dragoste, ceea ce era o situaţie jenantă; şi, de asemenea, că nu era de fapt decât un animal, nu un copil sugaci care avea nevoie să i se dea piept sau biberonul. Însă Thea nu putea să-mi înţeleagă argumentele, nevăzând mai departe de obiectivele ei legate de pasăre, pe care nu se îndoia nici o clipă că le împărtăşeam şi eu. Credea că singurul lucru asupra căruia nu cădeam de acord era cum să avem grijă de ea. Motivul puterii pe care vulturul îl avea asupra ei, care îi afectase într-o manieră similară pe practic toţi cei pe care-i cunoşteam şi care, într-o anumită măsură, chiar dacă într-un loc diferit, mă afecta şi pe mine, era cel care ne târa şi ne împingea înainte. Desigur, de vreme ce ai apucat să pui mâna pe coada unui vultur, ca să zic aşa, cum puteai oare să mai dai înapoi? Odată ce te porniseşi, trebuia să continui. Dar nu, ceea ce o mâna pe ea era pasiunea cu care-şi dorea să-l înveţe să prindă şopârle.

Lângă uşa posadei ardeau două boţuri murdare de lumină, pe kerosen, asemenea unor prune de tuleu vrâstate cu negru. Lespezile caldarâmului erau lunecoase, însă nu de la rouă sau ploaie, iar mirosurile pe care nu eram încă în stare să le disting se ridicau puternic amestecate – mirosul de paie, de lut, cărbune, de fum de ocote, prăjeală, piatră, rahat şi mălai, pui fiert, piper, câine, porc, măgar. Nimic nu mai era ca înainte; totul era straniu. În curtea hambarului, care s-a cutremurat de groază când l-am băgat înăuntru

pe Caligula cu gluga pe cap; şi în dormitor, unde aerul parfumat al muntelui rămuros se revărsa peste peretele alb şi peste miasmele comunității, aşa cum impulsul din largul oceanului zvârle la mal portocalele putrede şi resturile de gunoaie; şi aşa cum o femeie indiană dă deoparte plapuma de pe patul cu cadru de fier în formă de maimuță albă, fantastică.

Nu am avut parte de un somn prea lung în noaptea aceea, căci spălătoresele şi-au făcut apariția dis-de-dimineață la hârdaiele lor şi au început să lovească rufele cu maiul; se râşnea porumb; animalele se hârjoneau, mai ales măgăruşii, care îşi îndeplineau nevoile; iar biserica se umpluse de dangăt. Totuşi Thea s-a trezit fericită şi s-a pus imediat pe treabă, dându-i lui Caligula cărnița de dimineață cu care-l mai îmbuna, în timp ce eu am traversat camerele pline de umezeală după pâine şi cafea.

Călătoream destul de încet, din cauza vulturului. Acuma Thea voia să îl învețe cum să zboare după o nadă. Nada era o potcoavă cu aripioare de pui sau de curcan legate de ea; o atârnasem de o bucată de piele de vițel şi când o aruncam, Caligula se zbârlea tot în aşteptare şi se înălța după ea. O parte din problemele sale erau acelea pe care le-ar fi întâmpinat un pilot de avion, ca de pildă calcularea distanțelor şi testarea curenților de aer. La el nu era vorba de mecanica simplă pe care o aplică fiecare pasăre de mărime mică ce se duce şi aterizează după cum îi vine la socoteală, ci era o faptă ce presupunea o administrație anevoioasă. Când urca în aer îndeajuns de sus, părea la fel de uşor ca o albină şi mai târziu l-am văzut atingând asemenea altitudini încât părea că se răsuceşte şi face tumbe, şi abia era cât un porumbel – probabil că profita de diversele goluri de aer cald şi rece. Oricum, era extraordinar modul în care reuşea să se înalțe şi să rămână acolo, de parcă ar fi planat asupra focurilor din atmosferă, de parcă ar fi condus lumea de acolo de sus. Dacă motivul său era rapacitatea şi dacă totul se baza pe actul uciderii, avea în acelaşi timp o fire ce simțea triumf în a urca dând din aripi până la cel mai înalt prag de aer la care poate ajunge ceva făcut din carne şi oase. Şi în a o face prin puterea voinței, nu ca alte forme de viață care ajungeau la o astfel de altitudine, acei spori sau semințe de paraşută care nu erau acolo în calitate de indivizi, ci doar ca mesageri ai speciei lor.

Cu cât pătrundeam mai adânc spre sud, cu atât mai profund părea cerul, până când, în Valea Mexic, am avut impresia că el conține un element mult prea puternic pentru a accepta vreo formă de viață în cuprinsul lui şi că strălucirea înfocată a albastrului ținea piept unei astfel de amenințări şi, uneori, asemenea unei teci sau a unei membrane, îşi manifesta greutatea ce o purta făcând burți. Aşa că atunci când, mai târziu, Caligula a zburat sus, peste craterele vechi ale câmpiei, peste aceste bule de cărbune ale tărâmului de sub pământ, peste roşul periculos de la soarele de pretutindeni şi apoi peste hainele mițoase de zăpadă ale vârfurilor acestor conuri – alunecând ca Satana – ei bine, aici aşteptaseră preoții, înainte să apară spaniolii, ca să se arate Aldebaran în mijlocul cerului şi să le spună dacă viața va mai continua încă un ciclu, şi aici îşi primiseră semnul lor astronomic, construindu-şi noul loc în interiorul pieptului spintecat şi golit al victimei umane pe care o sacrificaseră. Şi de asemenea, tot de acolo din jur, adoratori deghizați în zei şi zei deghizați în păsări săreau de pe platforme proptite pe pari înalți şi planau atârnați de frânghii – şerpi cu pene şi vulturaşi, acei voladores, sau zburători. Mai există astfel de ființe înaripate la bâlciuri, rămăşițe, întruchipări sau echivalente ale vechilor creaturi. În loc de oase sau piramide de cranii ce încă mai au pe tigvă fire de păr sau bucățele de carne, găsim lângă drumuri cadavre de câini, şobolani, cai şi măgari; oasele dezgropate din mormintele închiriate temporar sunt aruncate în mormane când se sfârşeşte perioada de închiriere; şi iată sicriele ce par a fi un fel de glumă grosolană pe corpurile feminine, vândute pe tarabe, negre, albe, cenuşii, în toate formele, cu franjurii lor grei de moarte tăvăliți în argint de Sapolio pe un fundal negru. Cerşetorii cu vocile lor schelălăinde de pe treptele bisericii interpretează pentru noi ultimele clipe de neputință, într-o spaniolă străveche, bisericească şi îşi arată prin zdrențele fâlfâinde cioturile şi bubele. Cărăuşii cu lungile lor sfori de cânepă, pe care le înfăşoară în jurul frunții pentru a menține greutățile pe spinare, stau întinşi în gunoi la ora siestei expunând aceeaşi neglijență de care au parte morții. Şi asta nu face decât să accentueze cât de deschis se primeşte moartea pretutindeni, în frumusețea acestui loc, şi cum e acceptat faptul că fiecare poate avea parte de brutalitate – chiar şi cei mai mândri pot fi ciupiți, pălmuiți, doborâți, tăvăliți în noroi; pentru că moartea azvârle ce e mai rău în fața oamenilor şi face cu atât mai îngrozitor şi mai absurd faptul că un om care n-a fost nicicând atins de nimic rău poate fi aruncat cât colo în groapă, că se poate azvârli pământ peste el.

Când Caligula se înălța sub bolta acestui cer, mă întrebam uneori ce legătură crea el cu acest element de o forță aproape imposibil de suportat, stăvilită de vechile ciocuri de ceainic ale craterelor antice.

Dar încă nu ajunsese să se înalțe. Zbura greoi la mică înălțime în urma nadei şi a vâscoaselor potroace stricate de căldura soarelui. Iarăşi şi iarăşi îi aruncam nada şi el plonja la înălțime joasă, căci era singurul mod de-al face să se mişte. De câte ori Thea greşea distanța, mă făcea să mă clatin, de vreme ce era legat de mine cu o frânghie care îmi fusese petrecută pe sub brațe. Alerga să se uite la el cum devorează carnea de pui şi îmi făcea semn când trebuia să trag de lesă. Aşa că, încet-încet a învățat să se întoarcă înapoi pe pumn şi să aştepte să i se arunce nada. Oricât de izolat era priporul de munte unde ne opream să exersăm, aveam parte de un public de păstori sau de țărani îmbrăcați în costumele lor albe, ca de pijama, cu sandale cu talpă din bucăți de anvelopă, copii şi munteni cu o impasibilitate ridată care arăta cât de serios tratau acest spectacol.

Cât despre Thea, uneori arăta mai barbar decât ei în ciuda rujului civilizat şi a formei convenționale a pantalonilor de călărie pe care îi purta. Avea brațul întins, pe care ateriza vulturul, cu aripile şi picioarele strânse, cu penele pieptului răvăşite de la curenții de aer. Îi flutura şi ei şapca. Eram foarte mândru de ea. Găseam că e cel mai splendid spectacol uman pe care-mi fusese dat să-l văd pe lume. Îmi încercuia sufletul asemenea unei panglici diafane. Mă striga şi pe mine, când mă duceam țanțoş înainte să iau pasărea şi mă admira ce galant arătam. Eram, bineînțeles, mulțumit, deşi nu mi se urca gloria la cap.

Peste zece zile am ajuns în Mexic. Thea trebuia să se întâlnească cu reprezentantul avocatului lui Smitty, aşa că am stat acolo o perioadă, în pofida dorinței ei de a merge cât mai repede la Acatla. Ne-am instalat într-un hotel foarte ieftin numit La Regina, cu numai trei pesos pe zi. Nu îi deranja prezența vulturului, iar locul era liniştit şi modest, neobişnuit de curat, cu un luminator în centru şi galerii prin care intrai în camere, duşuri sau toalete. Hotelul arăta şi el foarte bine şi era gol. De sus părea a avea o formă de diagramă. Scaunele şi mesele erau aşezate geometric, dar nu prea avea cine să le folosească. Şi curând am aflat că regina care dăduse numele hotelului era antica şi licențioasa zeiță născută în Cipru. În dulapuri era plin

de vase pentru irigatoare, şi paturile erau dotate cu foi de cauciuc sub aşternuturi, lucru care ne irita. În timpul zilei eram singuri în hotel, cu cameristele, pe care le distram. Găseau caraghios faptul că locuiam într-o casă de rendez-vous şi ne serveau, ne spălau rufăria şi ne călcau pantalonii, ne aduceau cafea şi fructe, pentru că eram singurii oaspeți permanenți. Spaniola Theei le amuza – eu de-abia începusem să învăț câteva vorbe –, precum şi rugăminţile ei, pentru că le chema când ne aflam încă în pat şi le cerea să ne aducă mango pentru noi şi carne pentru vultur. Încurajați să ne simțim ca acasă, nu ne mai acopeream decât cu un prosop când ne duceam să facem duş şi când voiam să scap de vultur nu se supăra nimeni că intru în alte camere. Doar noaptea aveam neajunsuri în La Regina; deşi clienții erau probabil oameni respectabili, nu ştiau deloc să păstreze liniştea şi foarte puține uşi mai aveau geamuri la ferestruicile de deasupra. Totuşi, şi noi eram la rândul nostru treji mai la orice oră, ne duceam să vizităm oraşul şi dormeam foarte mult în timpul zilei. Îmi odihneam brațul, ale cărui tăieturi începeau să se vindece. Thea mă ducea la tot felul de restaurante şi cluburi de noapte, la grădina zoologică şi la biserică. Călărețele din Chapultepec, acele doamne patriciene cu pălării cu borul tare, fuste imense şi pantofiori de piele neagră, mulați pe picior, ce călăreau cu şaua pusă pe o parte, m-au impresionat. Credeam că lumea e mult mai mare decât îmi închipuisem eu. I-am spus Theei:

– Nu prea am habar de multe, încep să îmi dau şi eu seama de asta.

Ea a râs şi mi-a răspuns:

– Eşti bine-venit să întrebi orice lucru pe care ți-l pot eu explica. Dar cât de mult vrei de fapt să afli?

– Oh, o grămadă, de fapt, i-am spus, pentru că eram şi eu uimit şi zăpăcit de cât de splendid mi se părea totul.

Voiam să rămân acolo, dar aveam de dus la bun sfârşit afacerea cu vulturul, iar Theei nu-i plăcea foarte mult oraşul.

Nu puteam să pun la îndoială deciziile pe care le lua în ceea ce îl privea pe Caligula – mă dădeam după ea şi aveam încredere în ce spune, căci dovedise că se pricepe. O astfel de jivină m-ar fi făcut bucățele dacă m-aş fi

apucat singur să îl dresez, asta presupunând că aş fi avut curajul să o fac. Nu, în ceea ce îl privea pe vultur, făceam cum îmi spunea şi, deci, o sprijineam. Când am aflat mai multe despre asta, m-a luat cu frig, gândindu-mă la câte precauții nu ştiuserăm să ne luăm. Ar fi trebuit să purtăm măşti din plasă de sârmă, mai ales când îl învățam să renunțe la nadă şi să se întoarcă pe pumn, deoarece vulturii pleşuvi sunt foarte periculoşi atunci când au prada în gheare. Putea să îi scoată ochii. Dar acest lucru nu s-a întâmplat şi, în cele din urmă, a izbutit să îl învețe să răspundă la comandă şi să vină imediat ce era chemat la bucata de carne din mână. Îi vorbeam şi îl tratam cu mare blândețe. Îi plăcea să fie mângâiat cu o pană. S-a îmblânzit foarte mult, însă de fiecare dată începea să îmi bată inima cu putere când îi puneam gluga sau i-o luam.

La hotelul La Regina am chemat cameristele speriate să vină să fie prezente când lucram cu el. Thea le-a aliniat pe toate şi le-a spus:

– Hablen, hablen ustedes!

Trebuiau să sporovăiască. Pentru că voiam să îl obişnuim pe Caligula cu prezența oamenilor şi cu sunetul vocilor lor. Aşa că femeile indiene, îmbrăcate în halate de lucru, speriate şi în acelaşi timp amuzate – s-au aşezat într-un şir şi s-au uitat la Thea cum coboară pe mână vulturul de pe şifonier. Una din aceste puicuțe a pățit exact ce mi-am imaginat eu prima dată când l-am văzut, a făcut pe ea când i-am scos gluga şi i-am descoperit fața nemiloasă, cu clonțul-sabie şi găurile nărilor. Iar asupra lui Caligula prezența acestor femei a avut un efect neaşteptat; a mâncat şi după aceea a părut că se apleacă spre Thea asemenea unei pisici care vrea să se frece, să se contorsioneze şi să se atingă mieros de picioarele unei femei.

– Oh, ia uită-te la el, a strigat Thea. Augie, vezi ce face, vrea să fie mângâiat!

Apoi s-a arătat nerăbdătoare că nu putem pleca mai repede din oraş.

– Acum e momentul. Ar trebui să fim în spațiu liber cu el.

– Păi, hai să ieşim cu maşina.

– Nu, nu putem. Trebuie să mă duc să mă întâlnesc cu avocatul. Dar nu mai suport să pierd vremea. Acuma ar trebui să mergem acasă. Să începem să îl învățăm să vâneze.

Voia să spună că era timpul să îi facem cunoştință cu şopârlele. Nu cu varietatea gigant, cu volane în jurul gâtului, pe care mi le arătase în fotografii, prada pe care o urmăream, ci cu şopârle mai mici. Şi în plus trebuia să îl obişnuim pe Caligula cu caii şi măgarii; aceste şopârle gigant se aflau în zonele puțin accesibile de munte, departe de drumuri, şi nu puteam să îl ducem pe braț pe Caligula tot timpul.

Am simțit că poate Thea n-ar fi trebuit să se grăbească aşa de tare cu divorțul. Poate că din cauza asta nu îşi primea partea ei de drept. Nu voiam să-i cer detalii şi mă gândeam că probabil fusese îndeajuns de mult timp moştenitoare ca să ştie să aibă şi singură grijă de ea. Ce ştiam eu despre asta? În plus, nu voiam să aflu toate amănuntele despre ea şi Smitty şi, dacă aş fi întrebat-o, mi le-ar fi spus. Aşa că am ocolit subiectul şi am folosit timpul liber de care dispuneam făcând poze cu Caligula pe brațul meu în fața catedralei; până când nişte polițişti călare care au apărut parcă galopând afară de pe poarta clădirii ne-au alungat din piață. S-au purtat destul de grosolan cu mine. Din câte am înțeles, spuneau că vulturul e periculos şi că voiau să-mi vadă actele. S-au purtat mai politicos cu Thea, dar cu nişte zâmbete de fante care oricum ne-au făcut s-o luăm la picior. Thea mai voia încă să vândă articole ilustrate despre Caligula revistei National Geographic sau Harper's. Cunoştea un scriitor la Acatla care ne-ar fi putut ajuta; şi îşi făcea însemnări într-un carnețel foarte arătos, din piele roşie şi cu un creion auriu ataşat la coperți. Şi în orice clipă era gata să îl scoată pe genunchi şi să scrie în el, cu gâtul îndoit, câteva cuvinte pe pagină, în timp ce, oprindu-se să se gândească sau să îşi amintească ceva, îşi mişca mâna asemenea unei persoane care haşurează o pictură. Mă uitam aşa de atent la ea că observasem până şi faptul că încrețiturile de la baza degetelor ei semănau cu ale mele.

– Scumpule, în ce oraş din Texas a vrut să vâneze un iepure?

– Parcă la Uvalde, nu?

– Nu, dragă. Sau nu ştiu, crezi?

Îmi punea mâna pe coapsă. Aici în oraş se dăduse cu ojă pe unghii. Străluceau. Şi îşi pusese şi o rochie de catifea, una roşie şi moale, care cădea în valuri grele. Nasturii aveau formă de scoici. Ne aşezaserăm sub un copac într-un scaun din fier. Şi îi priveam pielea albă a sânului simțindu-i dogoarea, la fel de palpabil ca mâna ei caldă prin stofa subțire a pantalonilor. Am tras concluzia că o să ne căsătorim imediat ce se va pronunța divorțul.

Capitolul XVI

E ciudat

Că firea ne sileşte să deplângem

Ce-am săvârşit cu-atâta stăruinţă.

Antoniu şi Cleopatra[17]

Am găsit casa Theei pregătită pentru noi. Dacă era într-adevăr casa ei. Poate că era a lui Smitty. Mă gândeam că o să aflu eu când va veni momentul potrivit. Nu era nici o grabă, în definitiv.

Turnurile şi acoperişurile oraşului s-au arătat în depărtare şi au fost apoi acoperite de stâncile muntoase, trecând în spatele steiurilor de mii de picioare înălțime înainte ca drumul care cobora să se transforme în stradă şi să ajungem în piața catedralei – sau zócalo. Am parcat maşina acolo şi, întrucât aleea spre vilă era îngustă, am luat-o pe jos. Chiar şi dacă am fi fost doar noi doi, tot am fi fost întâmpinați de o liotă de copii, cerşetori, gură-cască, tot felul de patroni de hotel care-şi lăudau localul şi aşa mai departe, însă vulturul de pe mâna mea a scos o droaie din magazine şi din cafenele, precum şi din piața acoperită cu o copertină ce se întindea taman la picioarele catedralei. O grămadă de oameni au recunoscut-o pe Thea şi au început să îşi manifeste bucuria cu mici țipete şi chirăieli, fluiere, sombrero aruncate în aer şi, în mijlocul acestei escorte turbulente ce ridica în jurul nostru un nor de praf, am urcat cele câteva sute de metri mai sus de zócalo, pe terasele din piatră tăioasă, până la poarta vilei. „Casa Descuitada“ am citit eu pe o bucată de țiglă albastră prinsă sub ramurile unui rodiu – Casa fără Griji. Am intrat şi am fost primiți de bucătăreasă şi de un băiat în casă. Mamă şi fiu, şedeau la o distanță destul de mare unul de celălalt, amândoi în picioarele goale pe piatra roşiatică a verandei, ea lângă bucătărie, iar el lângă uşa dormitorului. În şal ea ținea un bebeluş şi, la vederea păsării, chiar şi cu gluga pe cap, a făcut câțiva paşi înapoi spre bucătărie. Am dus

vulturul în altă parte. L-am băgat în baie, acolo avea să-şi aibă reşedința; el s-a cocoțat pe rezervorul cu apă sau cisternă, căci sunetul apei care se prelingea părea să-l încânte. Băiatul, Jacinto, a venit după noi să vadă cum ne descurcam cu el. Era înnebunit de plăcere.

Uneori mă gândeam că dacă motivul pentru această încercare rizibilă era acela de a câştiga bani, mai bine m-aş fi concentrat eu asupra problemei banilor şi cum să dau lovitura; în felul ăsta i-aş fi putut da drumul lui Caligula sau l-aş fi putut da altcuiva. Dar ştiam că, de fapt, obiectivul Theei nu era să facă bani. Nu încercam să trec cu vederea noblețea proiectului ei, cât de străvechi era, genul de ambiție implicată în el sau aspectul unui joc de noroc pe care-l avea; eram chiar conştient şi de legătura pe care o avea, în vremurile străvechi, cu această extraordinară aventură a domesticirii. Da, în ciuda resentimentelor mele şi groazei pe care o simțeam față de vultur, dorindu-mi să se transforme într-o stană de piatră sau să crape pe loc, vedeam şi această parte, şi ce îi putea oferi ei, căci ea se arăta plină de o energie strălucitoare. Dar mă gândeam: Ce era aşa de greşit în a ne bucura pur şi simplu de dragostea noastră şi de ce aveam nevoie de un vultur pentru asta? Aşa că, dacă aş fi pus mâna pe parale, măcar eliminam acest pretext. Apoi nu mi-a luat mult să înțeleg că e teribil de frivol să îți bați prea mult capul cu problema banilor. Nerezonabilă, poate, în legătură cu posibilitatea de a prinde acele şopârle, Thea avea totuşi în posesia ei vulturul şi făcuse deja nişte paşi în direcția respectivă, în vreme ce gândurile mele de a face bani nu rămâneau decât nişte fluturări ale imaginației. Ce făceam eu aici în inima Mexicului, cu pantalonii şi pălăria mea de vânătoare dacă voiam să fac bani la modul serios? Pe scurt, mi-am dat pentru a nu ştiu câta oară seama cât de important era acest subiect al banilor în sine. În jurul meu era toată această vastă umanitate care se întreținea, săpa, căra, culegea, ținea, servea, reîntorcându-se zi de zi la ocupațiile ei, onestă sau glumeață, plângăcioasă, ipocrită sau fermecătoare, şi banii, dacă nu secretul, erau oricum dincolo de orice secret, ca un fel de rudă a secretului sau un asociat sau reprezentant al lui în fața tuturor popoarelor.

Şi iată-ne ajunşi. Ni s-a servit prânzul – supă, pui cu sos negru de ciocolată, cu roşii şi avocado, cafea şi gem de guava. Şi această mâncare delicată,

stranie, care îți aţâța cerul gurii, m-a provocat, în timp ce o savuram, să mă gândesc la chestiunea banilor.

Casa era arătoasă şi spațioasă, mai mare decât părea din afară, pentru că din grădină coborai în camere. Pereții erau roşcați, iar podelele de un roşu mai întunecat sau din gresie verde. Erau două patiouri, una cu o fântână şi cu scăunele în formă de butoiaşe, învelite în piele de vițel; cealaltă se afla lângă bucătărie, un fel de curte a unui grajd dezafectat, şi acolo am continuat să-l dresăm pe Caligula. Zbura spre noi de pe țigla care acoperea şopronul în care dormea Jacinto.

De pe veranda unde mâncam ni se întindea în fața ochilor întreg oraşul şi vârfurile de munți. Aproape imediat dedesubt se afla zócalo, podiumul orchestrei, înconjurat de viță şi de copaci monstruoşi. Catedrala avea două turnuri şi un dom burtos, în nuanțe de albastru, cu o crustă fină, de parcă fusese răscopt într-un cuptor de pământ, încins bine, iar pe alocuri avea acel spectru mutilat de culori pe care îl regăseşti în pântecele unei cărămizi. Sta proptit pe pietrele inegale din piață şi din când în când în mijlocul admirației resimțite te făcea să fii străbătut de un soi de tristețe, amărăciune sordidă, îngrețoşătoare, atât de bine încorporat era în peisaj. Clopotele stăteau spânzurate asemenea unor vite bătrâne şi schilave, verzi şi tocite, iar uşile se deschideau spre pâcla densă în care se aflau altarele moarte şi albe şi imagini hăcuite şi zgâriate de topoare, ghimpi, brăzdate de răni negre – unele dintre acestea şocând prin lenjeria feminină zugrăvită pe şoldurile lor, aşa zgâriate de unghii şi ciumpăvite cum arătau, sângerând până la urzeala degetelor lor albe. Apoi, pe un deal alăturat se afla cimitirul, alb şi țepos, iar de cealaltă parte, mai înaltă, într-un fel de stea de şanțuri ce se întretăiau, o mină de argint, şi acolo îți puteai da seama unde se înstăpânise forța marilor investiții. O bună bucată din pântecele muntelui era mâncat de maşinării. M-am arătat intrigat şi am urcat până acolo într-o zi. Era cu siguranță ciudat ce de mecanisme întâlneai pe tot întinsul Mexicului, ce exemplare vechi care rodeau şi se târau, agregate care săpau tuneluri sau gropi, scarabeuri mecanice, drăcii englezeşti sau belgiene, vagoneți sau locomotive fabricate în Manchester, legate la capătul unor vagoane bolnave ticsite de bărbați înfăşurați în pături şi de soldați.

Deja din oraş, de-a lungul drumului ce ducea la mină, gunoiul era aruncat într-o vale mică, cu dâmburi gelatinoase de materie în putrefacție; aici locul era înțesat de vulturi. Şi într-unul dintre cele mai înalte locuri pe care le puteai zări cu ochiul liber, pe un țanc de piatră, era o cascadă. Uneori era învăluită într-un nor, însă de obicei se zărea doar bura stropilor, mai străvezie decât aerul, deasupra crestelor copacilor. Mult mai jos erau pini, formând colți triunghiulari pe solul povârnit; şi apoi urmau copaci şi flori tropicale, precum şi centura de piatră fierbinte pe care sălăşluiau şerpi şi porci sălbatici, căprioare şi acele iguane gigantice pe care veniserăm să le prindem. Acolo unde şedeau ele lumina era arzătoare.

Într-un Paris sau o Londră unde nu se disting nuanțele luminii solare, în tentele sale de cenuşiu şi în văluri, acesteia nu i se recunoaşte adevărata putere şi există mulți oameni care locuiesc în sud şi care se gândesc cu jind la acele locuri ale căror virtuți se leagă de răcoare şi frig. Cred că Mussolini nu glumea defel când se gândea să arunce în aer bucăți întregi din Alpii şi Apeninii lui pentru a lăsa să se prelingă curenții reci şi cețoşi ai Germaniei peste peninsulă şi să transforme peruginii şi romanii în adevărați luptători. Acelaşi Mussolini care, mort fiind, a fost atârnat de picioare, iar poalele cămăşii i-au scos la iveală vintrele dezgolite şi muştele, cărora le declarase de asemenea război, i s-au preumblat pe fața destinsă acum din grimasa obişnuită a fălcilor sale late, cum atârna cu capul în jos. Doamne! Şi țiitoarea lui, cu sânii ciuruiți de gloanțe, a fost şi ea spânzurată de picioare. Dar ce vreau eu, prin acest contrast al expunerii, al dezgolirii în opoziție cu lumina discretă, este să arăt acele pretenții sau iluzii pe care le are de fapt cel care încearcă să le ascundă. Am menționat deja că Thea avea între fotografiile pe care le purta cu ea şi una a tatălui ei, făcută în sudul Chinei, într-o ricşă. A aşezat-o pe noptieră, frumos încadrată într-o ramă, şi deseori m-am trezit că îl studiam. Pantofii săi făcuți de mână ridicați de pe solul pe care se afla cantonezul cu fața turtită. În costumul lui alb. Şi de fiecare dată mă gândeam ce înseamnă să fii astfel ales, să fii astfel distins. Poate că mă uitam la el cu respectul special pe care îl are iubitul sau viitorul soț al fiicei lui. Dar, în orice caz, el şedea ca un gentleman lângă taxiul său uman. În jurul său, spectatori dintre milioanele de chinezi se holbau la el, cu fețele lor atinse de spectrul foametei, vehicule purtătoare de păduchi, rămăşițe ale războaielor, ultimele resturi ale unui număr uriaş ce se scufundase deja în pământ, mort, şi bâzâind sau țopăind pe deasupra Asiei asemenea unor

microorganisme ale vastei băi pe care o întruchipa oceanul cu acele sale de soare.

Ei bine, în lumina fierbinte zăream muntele neîmblânzit, cu cercul său semitropical unde bântuiau iguanele printre frunzele uriaşe şi florile splendide, unde erau muncitori şi țărani, şi nu îmi dădeam de fapt seama câți vizitatori din zonele reci şi înfrigurate plăteau o grămadă de parale ca să se afle acolo. Foarte aproape de noi se afla un hotel de cinci stele, numit Carlos Quinto. Piscina lui strălucea în grădină, albastră şi albă asemenea căldurii şi vremii din paradis, şi pe alee se vedeau maşini străine, de dimensiuni considerabile. Acatla începea să atragă oameni ce pe vremuri mergeau la Biarritz şi la San Remo, dar care acum doreau să plece din zonele politice. Veniseră deja nişte spanioli, din ambele părți ale dezastrului, şi nişte franțuzoaice, şi japonezi şi ruşi, şi o familie de chinezi care aveau un bar şi care făceau alpargatas cu tălpi din frânghie. Colonia americană era şi ea extinsă, aşa că locul fierbea şi gemea de lume. La început n-am ştiut asta.

Îmi plăcea să arunc o privire în grădinile hotelului Carlos Quinto de vizavi, la barul de pe terasă, la înotătorii din piscină, la vânătorile organizate, cu căprioarele pregătite într-un țarc mic. Administratorul era de origine italian; purta pantaloni de diplomat şi o haină cu model de brăduți care îi ascundea posteriorul lat. Avea părul lins şi fața oglindea încredere pentru cei din afară, dar ascundea o mare îngrijorare. Am observat ce degete iuți avea, cum le scotea şi le băga în buzunarele vestei unde ținea tot felul de obiecte importante pentru îndatoririle lui. De sus, de pe zidul curții noastre, Thea m-a prezentat; se numea da Fiori. Grădina hotelului avea un capăt care îi era rezervat familiei lui şi spre care dădea fereastra dormitorului nostru. Dimineața, bunicul da Fiori, tatăl lui cel mărunțel, ieşea cu o şapcă pe cap şi cu un costum englezesc de modă veche, de o culoare verde închis, pufoasă, cu o centură peste haină şi cu nasturi rotunzi. Îşi pieptăna vârful mustăților cu degetele sale păroase şi, când mergea, picioruşele sale abia păreau să-l susțină. Ne plăcea enorm să ne ridicăm în capul oaselor din pat, unul lângă altul, goi cum eram, şi să îl privim umblând ca un şoricel printre florile uriaşe. Apoi apărea fiu-său, deja pieptănat, palid, plictisit; intrând cu ghetrele în roua florilor, se apleca şi-i săruta mâna lui taică-său. Şi apoi ieşeau şi cele două fetițe, ca nişte tortulețe albe, şi mama lor cea pufoasă.

Toți duceau mâna moşuleţului la gură. Asta ne oferea un motiv de mare plăcere. Apoi se aşezau sub un copac şi le era servit micul dejun.

La ora asta vulturul învățase să ne recunoască vocile, a mea şi a Theei, şi atunci când îl chemam lăsa nada şi venea să se hrănească cu carne din mâna noastră. Era momentul să îi facem cunoştință sau să-l învățăm la şopârle. Alea vii erau mare belea, pentru că mereu fugeau şi erau şi tare mititele. Iar cele moarte nu-i conveneau Theei. Îşi bătea tot timpul capul cu cele pe care i le aducea Jacinto; a sugerat să le dopăm pe alea un picuşor mai mari cu niţel eter, cât să nu fugă prea repede. Mie mi-erau dragi. Unele dintre ele se îmblânzeau imediat. Le mângâiai pe căpşor cu degetul şi deveneau afectuoase, ți se suiau pe mânecă, pe umăr, în păr. Noaptea, când luam cina, mă uitam la cele care şedeau lângă luminile aprinse care atrăgeau insecte, la gâtul lor moale care pufăia şi la limbile lor, despre care se credea că au puterea să audă. Mi-aş fi dorit să le lăsăm în pace, gândindu-mă la animalul acela tunător a cărui greutate se proțăpise pe rezervorul de la closet, cu picioarele şi ciocul lui ca lama de cuțit. Thea era uneori amuzată, alteori aspră cu mine când spuneam asta, şi de câte ori mă dojenea pentru afecțiunea pe care le-o arătam acestor copii auriți ai lui Hyperion, îmi venea şi să râd şi să mă fâstâcesc. Pentru că era clar că se gândise şi ea la asta.

Îmi spunea:

– Dementule! Confunzi orice cu afecțiunea umană, ca un sălbatic. Ține-ți pentru tine sentimentele astea prosteşti. Şopârlele astea n-au nevoie de ele, şi dacă ar simți pentru tine ce simți tu pentru ele nici n-ar mai fi şopârle – ar fi prea încete şi în curând ar dispărea ca specie. Şi uită-te, dacă ai fi mort în iarbă, exact aceste şopârle ți-ar intra în gură ca să vâneze gândăcei, de parcă ai fi un trunchi de copac.

– Da, şi Caligula m-ar mânca.

– Foarte posibil.

– Şi tu m-ai îngropa?

– Da, pentru că eşti iubitul meu. Sigur că da. Tu n-ai face la fel?

Spre deosebire de Lucy Magnus, nu îmi spunea niciodată „bărbate“ şi nici nu folosea vreun alt termen domestic. Uneori credeam că părerile ei despre căsătorie semănau mult cu ale lui Mimi, mai puțin faptul că nu erau aşa de polemice.

Această conversație despre şopârle a fost una din multele discuții pe care le-am purtat asupra aceluiaşi subiect general şi, încet-încet, Thea m-a făcut să înțeleg încotro bătea. Nu puteai să mă faci să recunosc că o situație e imposibil de rezolvat şi că e fără sorți de izbândă, căci eram încontinuu în căutarea unei soluții şi, de fapt, problema se punea dacă eram un om prea optimist sau prea prost. Însă presupun că binele pe care-l simțeam în mine funcționa pe baza unui principiu. Câtă vreme ea cred că n-avea deloc înțelegere pentru capacitatea mea imensă de a îmi întreține speranțele. Părea că de fiecare dată când cineva se hotăra să mă confrunte cu un rău, credeam cu încăpățânare că trebuie să existe un remediu sau mă trăgeam deoparte şi mă uitam în altă direcție, trăgându-i şi pe ceilalți după mine. Aici avea dreptate când mă acuza de asta; şi tot încerca să mă facă să adopt punctul ei de vedere.

Cu toate acestea tot nu puteam să sufăr când şopârlele alea mici erau lovite şi începeau să sângereze, din măruntaiele lor minuscule, de o delicatețe miniaturală, ce se zăreau de sub ghearele tăioase ale lui Caligula, în timp ce el se uita chiorâş şi îşi deschidea clonțul.

Într-o dimineață de duminică, când orchestra duduia şi scuipa în zócalo, unde începuse să cânte din zori, iar căldura era uscată în patioul bucătăriei, după micul dejun – am servit ouă-ochiuri – lucram amândoi cu vulturul. Nu era puțin lucru să auzi zgomotul făcut de aripi în spațiul încins al aerului. Jacinto ne adusese o şopârlă mai mare. Am legat-o cu o bucată scurtă de gută pentru pescuit de un par, ca să nu fugă cumva. Apoi a apărut vulturul, năpustindu-se înspre ea cu ghearele sale amenințător de ascuțite în aerul uscat şi electric, plin de praf zorit, şi s-a grăbit să îşi împlânte pintenii în şopârlă. Dar lăsasem ața de la undiță îndeajuns de lungă încât animalul să alerge în jur şi acesta şi-a deschis gura şi un bici de furie a țâşnit înspre jivina uriaşă care se apropia de el, apoi şi-a închis fălcile şi a rămas agățat de coapsa păsării, chircit de forța atacului şi a muşcăturii sale. Una din acele coapse care făceau pasărea să arate ca un călăreț al lui Attila care galopează

prin aer. Caligula a scos un sunet. Nu cred că mai fusese lovit în viața lui şi uimirea sa a fost enormă. A smuls de pe el şopârla şi, după ce şi-a încleştat ghearele în ea şi a rănit-o de moarte, a sărit mai încolo. Nu puteam să mă dau de gol, însă în adâncul sufletului m-am bucurat să îl văd pe Caligula astfel ofensat. Şi-a pigulit cu ciocul penele ca să descopere unde fusese rănit.

Thea s-a arătat foarte furioasă pe el, se înroşise la față. A strigat:

– Prinde-o! Fă-i felul!

Dar când vulturul i-a auzit vocea, s-a ridicat în aer şi a zburat spre ea să-şi primească porția obişnuită de carne. De vreme ce a venit către ea, a trebuit să îi dea voie să aterizeze şi şi-a întins brațul. Dar era foarte mânioasă.

– Oh, nenorocitul! Nu se poate să-i dăm voie să fugă aşa de un animal atât de mic! Ce ne facem? Oh, Augie, nu mai râde ca prostul!

– Nu râd, Thea, e de la soarele care-mi intră în ochi!

– Şi acum ce să mai încercăm?

– Am să iau eu şopârla şi îl chem pe Caligula înapoi. Biata creatură, e deja moartă.

– Jacinto, omoară lagarto, a spus Thea.

Cu mare plăcere, băiatul a venit în fugă de la hambar, lipăind cu picioarele lui desculțe, şi a lovit animalul cu o piatră în cap. Eu l-am aşezat, mort, pe mănuşă, iar Caligula n-a refuzat să vină, însă n-a vrut să-l mănânce. A zgâlțâit şopârla cu mare furie şi a zvârlit-o cât colo pe jos. Când i-am oferit-o a doua oară, o biată fărâmă de carne plină de praf, a făcut la fel.

– Oh, cioară nemernică! Să nu-l mai văd în ochi!

– Ei, Thea, nu te înfierbânta aşa, i-am spus. N-a mai pățit aşa ceva până acum.

– Să nu mă înfierbânt?! De câte ori trebuie să iasă din găoace? De câte ori? Ar trebui să aibă instincte. Am să-i sucesc gâtul ăla al lui! Cum crezi că o să se lupte cu alea mai mari dacă o amărâtă ca asta îl sperie aşa?

– Păi dacă l-a durut, ce voiai şi tu?

Dar iar dădeam dovadă de acea atitudine în care încercam să umanizez animalele şi ea a dat supărată din cap. Credea că un animal sălbatic nu are voie să se comporte aşa.

Am dus vulturul pe rezervorul lui de apă şi Thea mi-a dat apoi voie s-o împac. I-am spus:

– Gândeşte-te ce progrese deosebite ai făcut deja cu el. Nu ai cum să dai greş. O să ne descurcăm noi, sunt sigur. În definitiv nu trebuie să se poarte pe atât de sălbatic pe cât arată. E încă foarte mic.

În cele din urmă, la orele după-amiezii, i-a trecut supărarea şi a propus pentru prima dată să mergem la barul lui Hilario, în zócalo, să bem ceva. Câtă vreme se arăta neplăcut impresionată de Caligula, mă simțeam şi eu oarecum condangat, împreună cu el. Deşi Thea s-a arătat tare drăgăstoasă când ne-am dus în dormitor să ne schimbăm pentru ieşirea de după-amiază în zócalo. Şi-a dat hainele jos. Cele de deasupra erau aspre, cele de dedesubt mătăsoase. Şi când a rămas goală, fumând o țigară, s-a uitat cu alți ochi la mine, cum şedeam fără cămaşă şi îmi dădeam jos ghetele în umbra arşiței şi în culoarea ce radia dinspre țiglele acoperişului. M-am dus şi mi-am lăsat capul pe pieptul ei. Însă am ştiut că nici în dragoste nu aveam aceleaşi năzuințe. Ea credea că trebuie să existe o acțiune pentru care dragostea te pregăteşte şi te eliberează. Această acțiune se întâmpla să fie legată direct de Caligula. Asta însemna el pentru ea. Dar întrucât acum începuse să-l suspecteze că prefera să primească din mână carne în loc să se ducă să o vâneze, se gândea şi la mine poate, întrebându-se dacă voi reuşi să împing dragostea noastră către următorul lucru necesar.

Ne-am ridicat din pat şi ne-am îmbrăcat. În bluza de dantelă pe care o purta arăta aşa de dulce. Părul îi cădea lung pe spate. M-a luat de braț, nu pentru că ar fi avut nevoie să fie sprijinită, ca să nu alunece pe pietrele ascuțite, ci

ca să îmi fie aproape şi, în umbra pomilor fructiferi arăta foarte mult ca atunci în St. Joe, ca o fetişcană.

De vreme ce familia Fenchel avea această proprietate din Acatla de multă vreme, ea cunoştea bine oraşul. Dar la barul lui Hilario ne-am aşezat la o masă mică; nu avea chef de altă lume. Cu toate astea, au apărut diverşi care i-au dat binețe, au întrebat-o de soră-sa, de mătuşă, de unchi, şi de Smitty, şi bineînțeles că m-au măsurat pe mine din cap până în picioare. Mulți dintre aceştia n-au mai plecat. Thea a continuat să mă țină de braț.

Din perspectiva mea, de om născut şi crescut în Chicago, aceşti oameni păreau aproape cu toții ciudați şi străini. Din când în când, Thea îmi explica cine sunt şi ce făceau, şi uneori nu pricepeam ce-mi spune. Iată, de pildă, că acest neamț chel fusese pe vremuri dansator, iar pe partea opusă şedea un bijutier, iar blonda, nevastă-sa, era de fel din Kansas; iată şi o femeie de cincizeci de ani care era pictoriță, iar tipul cu care era părea a fi un fel de cowboy, un cowboy din Reno; şi apoi venea un fătălău plin de bani, pe vremuri mare amator de bărbați. Şi o femeie care când deschidea gura te impresiona cu inteligența ei; părea să mă privească sever; la început am crezut că era din cauză că îi luasem locul lui Smitty. Numele ei era Nettie Kilgore şi s-a dovedit a nu fi fată rea deloc, ci doar cu o privire cumva nerăbdătoare şi arătând a alcoolică. Nu îi păsa câtuşi de puțin de Smitty. Ei, mai cunoscusem eu oameni groteşti la viața mea, dar nici unul care să facă din asta o specialitate personală. Colonia de străini din acest oraş era un fel de Greenwich Village sau Montparnasse, sau echivalentul unui loc ca ăsta din vreo douăsprezece țări. Mai erau un exilat polonez, un austriac cu barbă şi, din nou, Nettie Kilgore; o pereche de scriitori din New York, unul pe nume Wiley Moulton, iar celălalt, prietenul lui, cu simplul nume de Iggy; mai era un tânăr mexican, Talavera, al cărui tată avea un serviciu de taxiuri şi închiria şi cai. Un tip care şedea lângă Iggy s-a dovedit al doilea bărbat al primei neveste a lui Iggy. Numele lui era Jepson şi era nepotul unui explorator african. Ei bine, îi vedeam pentru prima dată pe toți aceşti oameni, şi acest lucru a continuat toată seara. În vreme ce Thea şi cu mine, abia ieşiți dintre cearşafuri, şedeam unul lângă celălalt. Era un mod de distracție cam curios, care nu mă prea atrăgea. Eram aproape la fel de amuzat de ursulețul kinkajou pe care îl ținea Hilario într-o cuşcă şi pe care îl hrăneam cu chipsuri. Acest animăluț cu ochi mari.

Mă simțeam flatat când lumea credea că eu eram dresorul vulturului. Desigur, spuneam: „Oh, Thea e de fapt şeful!“, dar lumea părea să creadă că doar un bărbat ar fi în stare să se descurce cu o pasăre de o asemenea mărime. Cu toții, mai puțin chipeşul tânăr cafeniu şi zdravăn pe nume Talavera, care a spus că el ştie ce bine se pricepe Thea la animale. Nu pot spune că m-a încântat prea mult contribuția lui la conversație, deşi trebuie să recunosc că părea a fi dintr-o altă categorie decât restul găştii. Nu reuşeam să trec peste aerul lor straniu. Persoana care şedea lângă el părea să posede un fel de creastă de os exact pe mijlocul țestei, iar dosul palmei lui semăna cu scobitura tălpii altcuiva – albă, îngroşată şi cu alură de mort. Şi apoi, Nettie Kilgore. Şi după aia Iggy, cel cu ochii roşii. Şi apoi un tip în secret poreclit Ethelred Niciodată Gata – în tradiția bunicii Lausch sau a Comisarului Einhorn, mai făceam de-astea, mai dădeam câte o poreclă. Şi apoi Wiley Moulton, scriitorul de poveşti stranii. Avea o burtă mare şi păr lung; fața lui avea o oarecare subtilitate, cu pleoapele ei maronii; avea dinți mărunți şi pătați de tutun; degetele păreau toate curbate îndărăt la ultima falangă.

Unii dintre aceşti oameni se vedea că munciseră pe rupte, că se dăduseră peste cap să escaladeze cu înverşunare imensul lanț muntos al potrivniciei celorlalți pentru a demonstra cine sunt ei.

– Carevasăzică aveți de gând să prindeți monştri cu pasărea aia? a spus Moulton.

– Da, aşa vrem, a spus Thea foarte calm.

Avea ea o mare calitate, nu putea să fie împinsă în nici un fel să facă modificări în planurile ei sau în părerile pe care le avea, doar pentru a se înțelege cu alții.

– Nu-mi plac măgăriile de genul ăsta, îmi spunea ea întotdeauna.

– Au mai făcut-o şi alții, ziceam eu.

Şi iată că din nou orchestra publică din zócalo a început să duduie şi să lovească tobele dedesubt, aşa că aerul părea să tremure de la marşul acela sacadat. Era aproape ora amurgului. Tinerii se plimbau, dar la pas sprințar,

aşa că simțeai un fel de flirt combinat cu un zbor disperat, amândouă odată. Artificiile săreau în aer. Un scripcar orb cânta şi se tânguia, cu arcuşul scârțâind dansuri macabre, făcându-le serenade turiştilor. Apoi catedrala a început să îşi sune clopotele, acea voce dogită a unei tăceri uriaşe, cu crustă. Şi datorită acestui vacarm, toți oamenii ăştia pe care îi apucase cheful de vorbă au fost amuțiți o bucată de timp; şi-au băut berea sau şi-au dat pe gât păhărelele de tequila, cu sarea linsă de pe degetul mare în stil mexican şi muşcând din feliile de lămâie.

Thea voia să o ajute Moulton cu articolele; când am fost din nou în stare să ne auzim vocile, l-a întrebat de asta.

– Nu mă mai ocup cu asta acum, a spus el. Câştig mai mult dacă lucrez cu Nicolaides.

Nicolaides era redactorul unei reviste de scandal la care contribuia şi Moulton.

– Luna trecută m-au rugat să mă duc să-l intervievez pe Troțki şi n-am vrut, pentru că prefer să scriu pentru Nicolaides. În plus mă secătuieşte de puteri să dau următorul capitol la timp.

Mi-am dat seama că Moulton avea tot felul de vorbe pregătite pentru orice ocazie şi că era în stare să spună orice. Orice! Nu voia decât să prindă o ocazie în fluxul conversației.

– Dar pe vremuri scriai pentru reviste, a spus Thea, şi măcar poți să ne înveți cum se face.

– Din câte înțeleg, domnul March nu e scriitor.

– Nu.

Am răspuns în numele meu.

De fapt ce încerca să afle el era ce profesie aveam. Presupun că îşi dădea seama că nu am de fapt una pe care să fiu în stare să o anunț sus şi tare chiar şi în fața unor oameni atât de umblați – pentru că îmi imaginez că bătuseră

lumea în lung şi în lat, şi cam aşa păreau să fie. Moulton mi-a zâmbit, nu fără un dram de bunătate. Cu ridurile acelea adânci din jurul ochilor lui, părea să semene extraordinar de bine cu o femeie grasă pe care o cunoşteam, din cartierul meu.

– Păi, la o adică, poate vă ajută Iggy dacă eu nu pot.

Moulton şi Iggy erau prieteni, dar această recomandare ştia toată lumea că e o simplă glumă, pentru că specialitatea lui Iggy erau poveştile de groază pentru Doc Savage şi Jungle Thrillers. Nu era în stare să scrie nimic altceva.

Îmi plăcea de Iggy Blaikie ăsta. De fapt numele lui adevărat era Gurevici, dar nu avea panaşul pe care îl asocia el cu mândrele nume anglo-saxone ale eroilor săi. Astfel că, întrucât pe Gurevici îl abandonase şi Blaikie nu fusese niciodată un nume real, a devenit în totalitate Iggy. Arăta ca un obişnuit al salonului de biliard. Ca băiatul care ține găleata în colțul de ring al lui Nagel şi el nițel legănat şi dornic să care pumni în dreapta şi în stânga. Purta un jerseu de apaş şi o pereche de sandale cu talpă de frânghie de la magazinul chinezesc; era slab, dar cu o față roşie şi scârboasă, cu ochi verzi injectați şi o gură de o lărgime de broască, cu pielea gâtului încrețită, murdară, doar pe jumătate rasă; vocea îi era întretăiată şi conversația doar parțial coerentă. O înțelegea doar cineva care avea experiență cu astfel de oameni, care şi-ar fi dat seama că e inocent, căci altminteri oricine ar fi putut să-l ia drept vânzător de stupefiante, distribuitor de droguri sau vreun găinar mai mărunt. Era genul de om a cărui înfățişare te îndemna să tragi o concluzie total greşită.

Cât despre tânărul Talavera, nu aveam idee ce să cred despre el. Era clar că mă măsura din priviri şi că mă făcea, privindu-mă astfel din exterior, să mă simt conştient de cum arătam, cu fața mea bronzată şi părul lăsat să crească liber. Mă simțeam întru câtva cam neghiob, dar trebuia să recunosc după toate astea că şi eu mă uitasem atent la el. Nu aveam îndeajuns de multă experiență să mă arăt suspicios față de un tânăr care e de-al locului şi care se agață de vizitatorii străini, mai ales de femei. Dar astfel sunt multe personaje falite cărora le aparțin nume străvechi, în Florența, în fața cafenelei Gilli, sau tinerii în pantaloni strâmți care aşteaptă la capătul funicularului în Capri să agațe fete olandeze sau daneze. Şi dacă aş fi avut atâta experiență, poate că tot n-aş fi ghicit adevărul despre Talavera. Era un

tip greu de citit. Foarte chipeş, arăta ca Ramon Novarro, actorul de cinema, dar era şi molatic şi țanțoş, şi se spunea că ar fi de profesie inginer de mine; acest lucru nu avea să fie niciodată dovedit, însă Talavera n-avea nevoie de un loc de muncă, avea un tată bogat; era şi sportiv pe deasupra.

I-am spus Theei:

– Nu cred că tipul ăsta mă înghite.

– Ei şi? mi-a răspuns ea nepăsătoare. Nu facem decât să închiriem cai de la taică-său.

Pentru Caligula am încercat întâi un măgăruş, dar, deşi stătea cu gluga pe cap în şa şi se ținea bine, măgarul era înnebunit de groază şi îşi păstra capul rigid. Apoi am încercat să folosim cai, dar şi aceştia mureau de frica lui. Nu reuşeam să mă țin în şa dacă Thea mi-l dădea pe braț. Şi nici ea n-a avut mai mult succes. În cele din urmă, Talavera Senior a adus un cal bătrân care participase la revolta lui Zapatista şi fusese rănit în luptele de gherilă. Animalul ăsta sur nu mai părea bun de altceva decât de a fi călărit de un picador şi de a-i fi spintecată burta în ring. Dar cu vulturul s-a purtat foarte bine. Eu unul mi-aş fi zis în sinea mea că nu era pe lume animal mai trist decât acesta care acceptase vulturul în spinarea sa. Bătrânul Bizcocho, aşa se numea calul ăsta; era greu să îl faci să meargă la altceva decât un fel de trap molcom, deşi mai avea în el destulă vână cât să tragă un galop-două.

L-am dus întâi pe un teren viran, ca să exersăm. Afară din oraş, dincolo de cimitir şi de oasele sale care zăceau accidental pe pământ, cu efluviile grele ale florilor înşirate de-a lungul pereților albi ai cavourilor; întâi veneam eu, pe animalul sur care mergea încet, cu tropot, cu vulturul cocoțat pe braț; apoi Thea, pe alt cal; şi Jacinto în veşmântul lui alb ce semăna cu o pijama şi picioarele lui negricioase, care mai că atingeau pământul, cum stătea călare pe măgar. Treceam pe lângă un cortegiu funerar, deseori al unui copil, iar tatăl care purta el însuşi sicriul pe cap se dădea deoparte de pe drum – şi la fel şi întreg cortegiul, inclusiv muzicanții – şi cu ochii lui, ca laptele întunericului, şi cele câteva firişoare de mustață mongolă lipite pe umflătura sălbatică a gurii, aproape supărat, chiar ostil, urmărea cu privirea vulturul care trecea pe lângă el. Şi se auzea aceeaşi şoaptă: „Mira, mira, mira – el águila, el águila!“ Aşa treceam pe lângă pietrele albe şi pe lângă

zidurile ce se cojeau în arşiță, pe lângă ciulinii de culoarea fierului, pe lângă oasele morții, pe lângă giulgiul celui veşnic adormit ce fâlfâia umilit în spate; şi de asemenea pe lângă copilaşul ucis de febră ce era purtat înăuntru.

Ne urcam pe un platou, de unde oraşul zăcea pe jumătate acoperit într-o groapă pitorească, şi acolo exersam cu Caligula, ca să îl obişnuim să îşi ia zborul în timp ce ne mişcam. Când a învățat acest lucru, încrederea Theei în el a fost complet recâştigată. De fapt, ne descurcam bine. El şedea pe brațul meu, eu îl îmboldeam pe Bizcocho să o ia mai repede la picior, iar vulturul se proptea bine cu picioarele şi îmi strângea carnea brațului prin mănuşa de demon. Eu îi scoteam gluga şi dezlegam lanțul – ca să fac asta trebuia să dau drumul la frâu şi să strâng crupa calului între pulpe –, iar Caligula scotea pieptul înainte cu o bătaie a aripilor lui imense şi începea să se înalțe.

În câteva zile, Bizcocho era gata şi, cuprinşi de un mare entuziasm, ne-am dus într-o dimineață în căutarea şopârlelor uriaşe. Jacinto a venit şi el cu noi să le scoată din ascunzişul lor de piatră şi am coborât muntele spre locul lor tropical. Acolo căldura era groasă; se aduna şi stagna între stânci, fărâmicioase şi mâncate de ploile acide, până ce se transformaseră în grote şi căpătaseră forme cambodgiene. Şopârlele erau într-adevăr gigantice, cu volane sau vele imense – acele membrane antice. Aici mirosul era şerpesc şi părea să ne aflăm într-o epocă a şerpilor printre veninurile iuți ale gardeniilor verzi şi livide. Am aşteptat, iar băiatul, precaut, a plecat să caute pe sub frunze cu un par lung, căci iguanele erau sălbatice. Acolo, pe o treaptă de piatră de deasupra noastră am zărit una care se uita la noi, dar atunci când am arătat-o cu degetul, i-am zărit capul cu guler elisabetan trăgându-se iute înapoi. Aceste animale erau la fel de iuți şi de îndrăznețe ca oricare altele şi săreau de oriunde şi de la orice înălțime, dintr-o pură contorsionare a corpului, ca nişte peşti. Aveau nişte muşchi zdraveni, la fel ca peştii, iar zborul le era monstruos de frumos. Mă mira că nu se transformau în nişte ghiulele mici, într-un fel de gloanțe de argint, dar când aterizau brusc continuau să alerge fără să facă nici cea mai mică pauză. Erau mai iuți decât mistreții.

Thea mă îngrijora. Ştiam în ce stare de spirit este. Locul era abrupt, nu era destul spațiu ca să te mişti cum trebuie, iar ea s-a întors şi a dat pinteni calului să meargă înainte. Eu eram împovărat cu vulturul, iar bătrânul

Zapatista nu era în stare să se întoarcă la fel de repede, deşi era destul de docil şi înțelegea ce înseamnă să îți asumi un risc. Aşa că auzeam mai degrabă decât vedeam ce se întâmpla în momentul ăla.

– Thea, am strigat, pentru numele Domnului, potoleşte-te!

Dar ea a strigat ceva către Jacinto şi în acelaşi timp mi-a făcut semn să îmi ocup locul. Voia să mâne şopârlele către o vale pietroasă unde nu era chip să se mai ascundă. Uneori argintii, alteori de un cenuşiu prăfuit sau de un verde coclit, aşa arătau în timp ce fugeau. În cele din urmă mi-a făcut semn să scot gluga de pe capul vulturului şi să îi dau drumul din strânsoare. Am făcut un salt, Bizcocho a pornit la vale, pe solul plin de pietre care se rostogoleau, iar Caligula îmi strângea brațul cu ghearele; am desfăcut băierile glugii şi i-am dat-o jos, am dezlegat şi legătura de la picior şi el s-a înălțat, înainte, în aerul profund al muntelui, mai sus, către vibrațiile înalte ale albastrului. Venind înapoi şi plecând din nou, s-a ridicat la o mare înălțime şi a rămas acolo în aşteptare.

Thea a sărit jos pe pământ şi a înhățat parul de la băiat. El nu făcea decât să-l treacă prin tufişurile stufoase şi să rupă cu el flori splendide de un roşu sângeriu, care cădeau în țesătura ferigilor, şi striga: „Ya viene!“ O iguană a fugit în jos pe pietre. Caligula a văzut-o şi s-a luat după ea. În culorile sale cernite, arăta precum o ființă cu pene şi armură care venea fulgerător ca o amenințare din ceruri. Jos pe pământ iguana şi-a făcut saltul ei pur, a căzut, a fugit, s-a îndoit când Caligula s-a aplecat spre ea, a alunecat din strânsoarea cruntă a ghearelor lui, s-a rostogolit, zvârcolindu-se pe burtă să scape de umbra care o urmărea cu atâta repeziciune, şi a fugit din nou. Am văzut cele două fețe cumplite şi fioroase şi, în momentul în care Caligula şi-a pus piciorul pe monstru, acesta şi-a deschis gura angulară plin de o stranie furie şerpească şi l-a lovit pe vultur în gât. Jacinto a scos un strigăt, iar Thea a țipat ascuțit, văzând una ca asta. Ce tare s-a mai scuturat Caligula, însă doar ca să se elibereze. Iguana a căzut şi a fugit, lăsând dâre sclipitoare de sânge pe pietre. Thea a strigat: „Du-te după ea! Prinde-o! Uite că fuge!“ Însă vulturul nu a urmărit-o pe pantă; a aterizat şi a rămas acolo, bătând din aripi. Când n-a mai putut auzi foiala şopârlei, şi le-a strâns pe lângă corp. Şi n-a zburat către mine.

Thea a urlat la el: „Laş împuțit! Cioară ce eşti!“ A luat de pe jos o piatră şi a aruncat-o spre el. N-a țintit foarte precis. Caligula n-a făcut decât să-şi ridice capul când piatra a trecut pe deasupra lui.

– Potoleşte-te, Thea! Pentru numele lui Dumnezeu, o să-ți scoată ochii!

– N-are decât să încerce să mă atace, că-l omor cu mâinile mele. Numai să încerce!

Se vedea că îşi pierduse mințile, căci nu se mai citea nici un pic de rațiune în ochii ei. Am simțit că mi se răcesc mâinile când am văzut-o astfel. Am încercat să o opresc să mai arunce încă o piatră şi, când n-am reuşit, am alergat să scot din teacă puşca, ca să pot s-o folosesc şi de asemenea să o iau de lângă ea. Nu l-a nimerit pe Caligula nici de data asta, însă piatra a lovit mai aproape şi el s-a ridicat în aer. În vreme ce se înălța, m-am gândit: La revedere, pasăre! Iată-l cum pleacă spre Canada sau Brazilia. Ea m-a tras de piepții cămăşii şi cu mare durere şi lacrimi şiroinde a strigat:

– Ne-am pierdut timpul cu el, Augie. Oh, Augie. Nu e bun de nimic. E un neisprăvit!

– Poate că jivina aia l-a rănit.

– Nu, la fel a reacționat şi cu aia mai mică. E speriat.

– Păi, a plecat. A şters-o.

– Unde?

A încercat să se uite, dar cred că nu era în stare să vadă cum trebuie, din cauza lacrimilor. Şi nu mai eram nici eu sigur care din diversele pete de pe cer era el.

– Sper să-şi rupă gâtul! a spus ea tremurând de furie, cu fața roşie şi inflamată.

Ce impostor! Care arăta ca o maşină cruntă de război, aşa de cumplită, o asemenea căpetenie, şi de fapt avea un cu totul alt spirit.

– O fi rănit, de a luat-o aşa la goană?

– Păi nu l-ai bombardat cu pietre? i-am spus eu.

Şi din nou am simțit că eram implicat, căci pe brațul meu fusese el îmblânzit.

Ei bine, era greu să primeşti o asemenea lovitură de la sălbatica natură, să descoperi că era îmbinată cu atâta umanitate; la fel cum erau animalele care i-au îmbrățişat pe Odiseu şi oamenii lui şi au vărsat lacrimi deasupra lor în curtea lui Circe.

Ajunşi acasă, unde ne-am dus cu mare tristețe, am trimis caii înapoi la Talavera, cu Jacinto. Thea nu ar fi rezistat să se întoarcă pe jos de la grajduri, iar eu nu voiam să plec de lângă ea. Intrând în patio, am auzit țipetele bucătăresei, care a dat năvală în bucătărie cu bebeluşul ei, căci Caligula se învârtea de colo până colo pe acoperişul şopronului.

I-am spus Theei:

– Uite vulturul, s-a întors. Ce vrei să facem cu el?

Ea mi-a zis:

– Nu-mi pasă de el. Nu vreau să fac nimic. S-a întors doar pentru carne, pentru că e mult prea laş ca să vâneze de unul singur.

– Nu sunt de acord. S-a întors pentru că nu crede că a făcut nimic rău. Pur şi simplu nu e obişnuit cu animale care îi ripostează când le înhață.

– N-ai decât să îl dai pisicilor să-l mănânce din partea mea.

Am luat dintr-un coş de lângă sobă nişte carne şi m-am dus la el; a venit pe pumnul meu şi eu i-am pus gluga, l-am priponit, apoi l-am aşezat pe rezervor, în locul lui întunecos și răcoros.

A trecut cam o săptămână în care numai eu i-am fost custode. Thea s-a preocupat de alte lucruri. Şi-a făcut o cameră obscură şi s-a apucat să îşi developeze filmele cu poze pe care le făcuse pe drum. Vulturul a rămas în

grija mea; eu îl scoteam la aer şi numai eu îl primeam pe braț în patio, asemenea unui om care vâsleşte într-o barcă uriaşă de unul singur. Şi în acest răstimp simțeam şi o greutate în stomac, un atac de dizenterie, astfel încât am avut ocazia să-l văd mult mai des decât mi-ar fi plăcut. Doctorul mi-a prescris carbozom şi mi-a spus să nu mă ating de tequila şi de apa din oraş. Poate că, cine ştie, mă împărtăşisem cam mult din acea tequila fumurie, care te cam scotea din uz dacă nu erai obişnuit cu ea.

Dar renunțarea la nobila îndeletnicire a vânătorii ne făcea tuturor rău. Casa era tristă în timp ce Thea stătea închisă în laboratorul ei. Trist poate că nu e cuvântul potrivit când te gândeşti ce dezamăgire şi ce furie cumplită erau ținute în frâu. Şi nu puteam nici să stau în pat în timp ce Caligula era neglijat, pentru simplul fapt că ar fi devenit periculos din cauza foamei, ca să nu mai pomenesc motivele legate de omenie.

În spatele unui teanc de hârtie stocată lângă cămin pentru a folosi la aprinderea focului am găsit un volum mare, fără coperți, tipărit cu un scris frumos. Conținea Cetatea soarelui a lui Campanella, Utopia lui Morus, Discursurile şi Principele lui Machiavelli, precum şi selecțiuni ample din St. Simon, Comte, Marx şi Engels. Nu mi-amintesc exact ce persoană ingenioasă realizase această antologie, dar era într-adevăr ultimul răcnet. A plouat două zile şi m-am afundat în ea în timp ce lemnul ud încerca să ardă, iar eu aruncam în foc butuci întregi de ocote răşinos, încercând să întețesc cum trebuie flăcările. Era prea multă umezeală pentru a încerca să-l scot la zbor pe Caligula. Şedeam pe capacul de la closet şi îi dădeam de mâncare prin deschizătura glugii, îi băgam aproape în gură ca să mă întorc cât mai repede la carte. Eram de-a dreptul fascinat şi uitam şi cum să stau aşezat, înțepeneam într-o singură poziție, complet năucit de toată acea îndrăzneală a minții şi de raționamentul strălucit. Am vrut să vorbesc cu Thea despre asta, însă pe ea o preocupau altele.

I-am spus:

– A cui e cartea asta?

– Ei, e o carte, acolo. A cuiva.

– Păi bine, dar sunt nişte lucruri grozave în ea.

Ea s-a arătat bucuroasă că am găsit ceva cu care să-mi omor timpul, dar nu o interesa subiectul. Mi-a atins obrazul cu mâna şi m-a sărutat pe celălalt obraz; totuşi, a făcut-o doar ca să mă trimită în treaba mea. M-am dus să mă plimb în grădina ploioasă. De pe culmea zidului l-am văzut pe bătrânul da Fiori printre copaci, scobindu-se în nas.

Apoi m-am dus înăuntru să-mi iau ponchoul de cauciuc, pentru că tare mai tânjeam după companie. Thea mă rugase să îi cumpăr nişte hârtie fotografică, aşa că aveam un motiv să ies până în oraş. În timp ce mergeam cu pas rapid pe dalele late, terasate, din piatră, în ploaia molcomă, am văzut un porc cu picioare lungi şi păr creț care zăcea întins în noroiul roşiatic al şanțului şi o găină care-l ciugulea de păduchi. Iar gramofonul cânta la localul lui Hilario printr-un megafon:

Tres cosas hay en la vida

Salud dinero y amor.

Şi după aceea ceva sinuos şi lent de Claudia Muzio sau poate Amelita Galli-Curci din Bijuteriile Madonnei. Eleanor Klein avusese pe vremuri acest disc. Mă întrista, dar nu mă deprima.

În harnaşamentul meu de vreme rea am trecut prin fața catedralei unde cerşetorii îşi înmuiau stindardele lor de lână și îşi arătau cioturile ciunge şi încrețite. Le-am lăsat câteva monede în urmă; în definitiv, paralele îi aparținuseră inițial lui Smitty; m-am gândit că se cuvine să le dau la rândul meu mai departe.

De pe a doua terasă cu flori de la localul lui Hilario m-a strigat cineva şi şi-a lovit capacul de tablă al halbei cu bere Carta Blanca în aşa fel încât să-mi atragă atenția. Era Wiley Moulton, care mi-a spus:

– Hai sus!

M-am dus cu bucurie.

Lângă Iggy mai erau alte două persoane la masă care întâi mi s-au părut a fi soț şi soție. El mergea binişor pe cincizeci de ani, însă se purta ca şi cum era mai tânăr, o persoană uscățivă, slabă şi înaltă. Dar mai întâi m-am uitat la fată, care mi-a fost prezentată cu simplul nume de Stella. M-am bucurat să dau ochii cu ea. Îi depăşea pe toți din casă prin frumusețe, fie ei om, animal sau plantă. Trăsăturile i se ridicau abia perceptibil de pe suprafața feței ei pline de tâlc; avea nişte ochi pe care i-aş putea numi plini de amor. Era normal să mă bucur c-o văd; cred că, la fel ca revoluționarii care le pipăiau trecătorilor mâna să vadă dacă erau oameni de rând sau aristocrați, tot aşa poți să identifici şi persoana pe care o iubeşti. Stella era iubita tipului ăstuia, Oliver. Şi, deşi atunci când m-a privit păruse relaxat, de fapt era suspicios, şi aceasta-i iraționalitatea umană, pentru că doar el aranjase lucrurile în aşa fel încât să fie invidiat.

Moulton a explicat la scurtă vreme după aceea că eu nu eram căsătorit.

– Aha, Bolingbroke, mi-a spus.

– Cu mine vorbeşti?

– Păi sigur că cu tine. Nu poți arăta ca un personaj şi să te aştepți să nu primeşti apoi numele lui ilustru. Mi-a picat lisa când te-am văzut şi mi-am zis: ăsta e tipu' care trebuie să poarte numele de Bolingbroke, dacă nu cumva deja îl poartă. Nu te deranjează, nu?

– De ce ar deranja pe cineva că i se spune Bolingbroke?

Fiecare, după cum îi era felul, arborase o mină amabilă, malițioasă sau compătimitoare.

– Acesta este domnul March. Bolingbroke, care e numele tău mic?

– Augie.

– Ce mai face Thea?

– E bine.

– Nu te-am prea văzut. Probabil că vă ocupați tot timpul cu vulturul.

– Da, aşa e, suntem foarte ocupați.

– Te-am admirat ca toată lumea când ai venit în maşină şi ai scos pasărea. Şedeam aicea sus şi mă uitam la întreaga scenă. Dar înțeleg că a zbârcit-o.

– Cine ți-a spus?

– Oh, umblă vorba că e un eşec.

Mişelul ăla mic de Jacinto!

– E adevărat, Bolingbroke? Pasărea aia falnică e de fapt nevolnică? E laşă?

– Vai, am spus eu, ce de aiureli! De ce ar fi un vultur diferit de altul? Sunt cu toții cam la fel. Un vultur e un vultur, un lup e un lup, un liliac e un liliac.

– Da, aşa e, Boling. Aş zice însă că în speciile noastre suntem cam la fel. Şi totuşi, orice diferență e interesantă. Aşa că povesteşte-ne despre vulturul vostru.

– Nu e încă pregătit pentru genul ăsta de vânătoare. Dar va fi în curând. Thea se pricepe foarte bine să îi îmblânzească.

– Nu neg. Dar dacă e genul fricos probabil că a fost mult mai uşor de îmblânzit decât un vultur cu adevărat amenințător, ca vârtejul ăla înaripat care prindea pe vremuri soiul ăsta de şopârle.

– Caligula este un vultur pleşuv american, specia cea mai puternică şi mai sălbatică.

Oriunde mergeai tot aceiaşi oameni îți stăteau în cale, genul de oameni care niciodată nu doresc să îți reuşească un proiect extraordinar şi care mor de plăcere când ceea ce e neglijabil e păstrat cu sfințenie, în timp ce orice alt efort mai important se năruie în țărână. În numele scriitorilor pe care îi citeam, m-am simțit lezat.

– Oliver este redactorul unei reviste, mi-a spus Iggy. Poate că vrea să publice povestea vulturului tău.

– Ce revistă e asta?

– Wilmot’s Weekly.

– Da, am venit aici pentru perioada vacanței, a completat respectivul Oliver.

Arăta cam neghiob, nu prea inteligent, cu buze subțiratice, o mustață mică şi pometi noduroşi. Era clar alcoolic, și în plus un om vanitos. Era foarte recentă poziția superioară pe care o ocupa în lume. Moulton şi Iggy îl cunoşteau din New York şi unul din primele lucruri pe care mi le-a spus Moulton despre el era că de-abia cu doi ani în urmă dacă îi dădeai lui Oliver ăsta drumul în casa ta riscai să te trezești că ți-a şparlit din haine şi că le-a vândut pe whisky; și că ultima dată când avusese veşti de la el era băgat la balamuc, îi făceau tratamentul cu insulină, şi îl apucaseră rău bâțâielile. Şi acum iată-l, pus la patru ace, cu o maşină decapotabilă nouă-nouță şi cu frumusețea asta de fată care se presupunea că ar fi actriță. Şi chiar era redactorul revistei Wilmot’s Weekly. Despre care acum ne spunea:

– De fapt ne interesează în special să publicăm articole cu temă politică.

– Ei, pentru Dumnezeu, Johnny, nu încerca să ne spui că e genul de revistă serioasă – că nu publici decât perle de înțelepciune acolo. Că n-a fost niciodată aşa!

– Totul s-a schimbat odată cu venirea noilor proprietari. Mă înțelegi, le-a spus el şi a schimbat subiectul într-un mod care curând a devenit uşor de identificat. Săptămâna trecută mi-am scris autobiografia. Exact înainte să venim aici. Mi-a luat o săptămână. Copilăria într-o zi, adolescența în următoarea, şi restul în cinci zile în cap. Zece mii de cuvinte pe zi. Iese luna viitoare.

Când vorbea despre sine o făcea cu o asemenea satisfacție că, pentru moment, arăta sănătos şi, ei bine, lucios ca o pagină de revistă. Apoi recădea în starea lui jalnică imediat ce se schimba subiectul, şi arăta foarte împuținat.

Stella a zis:

– Stăm la Carlos Quinto. Vino să bem ceva.

– Da, de ce nu, a spus şi Oliver. Ar trebui să profităm de servicii, că şi-aşa costă de te omoară. Putem şi noi măcar să stăm în grădină.

Am plecat, pentru că eram de fapt enervat peste măsură de treaba cu vulturul, după împunsăturile lui Moulton. Eu unul aş fi crezut că eşecul lui Caligula o să îmi trezească un soi de plăcere, dar, destul de curios, nu aşa s-a întâmplat. Înainte, se băga în dragostea mea; acum că picase, îmi făcea şi mai mult rău. Brusc, Thea părea să fi pierdut orice interes față de locul respectiv, şi mă simțeam complet prostit. Ce se întâmpla de nu puteam să ne păstrăm puritatea sentimentelor neştirbită? Îmi dau seama că am făcut cunoştință cu acei scriitori din cărțoiul cu utopii la un moment destul de ciudat din viață. În acele utopii, zămislite din speranță şi iscusință scriitoricească, cum ai fi putut oare trece cu vederea acea parte a firii sau cum ai fi putut oare să reuşeşti să îți păstrezi nealterate sentimentele?

M-am dus acasă hotărât să nu dăm înapoi şi, ca orice cuplu american normal, să îl convingem pe Caligula să zboare până va învăța să prindă acele iguane gigant.

Întâi voiam să îi zic vreo două de dulce lui Jacinto pentru că îl luase gura pe dinainte, dar n-am dat de el. Şi nici Thea nu era acasă. Bucătăreasa mi-a spus:

– Están cazando.

– Que?

– Culebras, mi-a spus ea, pe acea voce care semăna cu un firişor de antichitate, că avea mereu sunetul firav şi distant.

Am căutat cuvântul în dicționar. Plecaseră să vâneze şerpi. Caligula era la el în baie.

S-au întors noaptea. În urma lor se târa un ciopor de copii, o parte din gaşca lui Jacinto, care țipau unul la altul în lumina de foc a porții de la Casa Descuitada. Într-o cutie, Jacinto ducea doi şerpi.

– Unde-ai fost, Thea?

– Am fost să prindem viperele astea – foarte frumoase.

– Cine? Şi doar n-ai fost cu toți copiii ăştia după tine?

– A, nu. S-au luat după noi când ne-am întors şi le-a spus Jacinto ce aveam la noi.

– Thea, ştiu că eşti grozavă când e vorba să te duci să capturezi vipere. E minunat! Dar de ce nu m-ai aşteptat şi pe mine? Sunt periculoase, nu, jivinele astea?

– Nu ştiam când o să te întorci. A venit un cărbunar şi mi-a spus că a văzut nişte vipere, aşa că am plecat imediat după ele.

Le-a pus într-una din cutiile pe care le pregătiserăm pentru iguane şi ele au fost primele piese din colecția ei. Încet-încet veranda s-a transformat într-o galerie de şerpi, aşa că bucătăreasa voia să îşi dea demisia, fiindu-i teamă pentru copil.

Era momentul potrivit să pomenesc vulturul, căci Thea era reîmprospătată de succesul ei. M-a ascultat şi s-a arătat destul de rezonabil, gata să fie convinsă, căzând de acord că Caligula merita să îi mai acordăm o şansă. Nu aş fi crezut niciodată că voi ajunge să intervin în favoarea lui pe lângă ea. Jacinto s-a dus în dimineața următoare să ia caii de la Taravera. La poarta vilei, am aranjat toate cursele, coliviile, și parul, şi când s-a întors Jacinto, eram acolo şi noi, cu Caligula, care, ca de obicei, arăta uriaş şi periculos. M-am încruntat văzând privirile sceptice pe care i le arunca din când în când Thea. Şi am pornit. Vorbeam uneori cu el şi îl mângâiam cu o pană. I-am spus:

– Puiule, de data asta n-ar strica să-ți faci meseria.

Am ajuns în acelaşi loc, la bârlogul iguanelor, şi m-am dus mai sus decât data trecută, ca să îi ofer lui Caligula posibilitatea să vadă panta pietroasă mai bine. Şi acolo am așteptat. Mă strângea cu ghearele foarte tare; am încercat să îmi trec o parte din greutatea lui pe coapsă, ca să nu îl țin

încontinuu pe brațul ridicat. Bizcocho alunga muştele feroce care se agățau sclipitoare de coastele lui cenuşii.

Thea venea călare mai jos şi am văzut-o intrând pe un platou de ferigi. Îl zăream pe alocuri şi pe Jacinto care urca stâncile albe ca nişte turnuri şi începusem să aud câteva din aceste gigante fojgăind şi aterizând cu zgomot după ce fugeau și săreau, şi mă uitam la florile voluptuoase cum tremură aprig.

Deodată mi-am dat seama ce înseamnă să mergi să vânezi, nu cu o armă, ci cu o ființă, o ființă vie pe care ai ştiut cum s-o înveți pentru că ai intuit că toate tipurile de inteligență, de la cea mai firavă pâlpâire până la steaua de primă mărime sunt în esență similare. L-am atins şi l-am mângâiat. Voind parcă să vadă dacă totul e în ordine, a ridicat şi Bizcocho capul. Şi exact în momentul ăla, Thea şi-a smuls bandanna din păr, făcând semnul pe care-l stabilisem. Am găsit şiretul glugii şi am îndemnat calul să galopeze în jos, simțind că nu era momentul în care să mă cruț în vreun fel. Bizcocho a pornit foarte repede. Probabil că alesesem o cărare mult prea abruptă, pentru că armăsarul cel bătrân a luat-o la galop mult mai repede ca de obicei. L-am strâns între pulpe şi am scos gluga şi lațul. Strigam: „La atac!“ când şi eu dintr-odată am luat-o la vale, peste capul calului, care lovea cu copitele pietrele ce se desprindeau, încercând să-şi păstreze echilibrul. Cădea, şi la fel şi eu. Am simțit cum picioarele lui Caligula mă împing în momentul în care s-a ridicat de pe braț şi apoi am zărit culoarea propriului meu sânge pe panta pietroasă. M-am lovit de pământ şi am alunecat. Am auzit nechezatul înnebunit al lui Bizcocho şi țipătul lui Jacinto.

– Rostogoleşte-te mai departe, te rog! a strigat Thea. Augie, scumpule, rostogoleşte-te! Loveşte cu copitele! E rănit!

Dar una din copitele lui Bizcocho m-a pocnit drept în cap şi mi-am pierdut cunoştința.

Antoniu şi Cleopatra, Actul V, Scena I – William Shakespeare, Opere 7, Editura Univers, Bucureşti, 1988, traducere de Leon D. Levițchi

Capitolul XVII

Unora dintre noi ne trebuie o grămadă de timp ca să descoperim care este preţul de a fi în natură şi care sunt faptele legate de această situaţie. Cât de mult durează depinde de cât de repede se dizolvă zaharurile sociale. Dar când în cele din urmă se dizolvă, ai un gust diferit în gură, care îţi dă veşti diferite, ce se înregistrează cu înnegurată uimire şi ţi se oglindesc în ochi. Şi aceste veşti diferite sunt acelea că din existenţa vastă te ridici într-un fel sau altul, dar că în orice clipă te poţi întoarce înapoi. În orice clipă; poate chiar în următoarea.

Ei bine, bietul Bizcocho mi-a spart capul, dar şi el îşi rupsese un picior şi Thea l-a împuşcat. Inconştient fiind, n-am auzit împuşcătura. Ea şi Jacinto m-au ridicat cu greu pe calul ei. Băiatul a încălecat alături de mine şi m-a ţinut ca pe un sac de făină. Sângele îmi curgea din cap şi pierdusem şi o parte din dinţi, din falca de jos. Aşa că, prăvălit în braţele lui Jacinto şi cu bandanna pe care Thea o folosise pe post de semnalizator atât de îmbibată încât nu mai putea absorbi sângele care-mi curgea, am fost dus la casa doctorului. Când ne aflam aproape acolo, m-am trezit şi am întrebat:

– Unde e vulturul?

Un accident de vânătoare era ceva ce niciodată n-ar fi putut s-o facă pe Thea să verse lacrimi, chiar şi unul atât de rău ca ăsta. Nu plângea deloc. Întrucât eram asurzit de la starea de leşin sau de la sângele închegat în păr sau de la pământul care-mi intrase în urechi, n-am auzit, ci mai degrabă am văzut cu câtă sete l-a înjurat pe Caligula. Am simţit un fel de undă sau de fâşie a pielii capului cum mi se încreţeşte sau mi se închirceşte pe cap. Am înregistrat şi faptul că mâna ei, pe care mi-o ţinea încleştată pe picior, avea dâre de sânge pe ea. Avea o paloare pronunţată. Cu această profunzime şi îngustime superficială a vederii pe care o ai în astfel de momente, faţa ei mi s-a arătat înaintea ochilor cu pete de lumină de la modelul de bănuţi de alamă de pe pălăria ei, cu o spuzeală de fierbinţeală pe nas şi pe buze.

Am început să aud mai bine; am auzit copiii strigând „Es el amo del águila! El águila!“ Care probabil că se rotea pe undeva în ceruri, cu aripile lui uriaşe şi şalvarii lui de puf, cu ciocul lui spintecător. Întreaga înălțime a spațiului îmi apărea foarte mare. Simțeam că mă târăsc pe fundul ei. Thea a spus:

– Ți-a căzut un dinte.

Am dat din cap. Ştiam unde e locul gol pe gingie. Oricum, mai devreme sau mai târziu tot ajungi să pierzi un dinte.

Două femei au ieşit din curtea doctorului cu o targă rulată şi m-au pus pe ea. Continuam să îmi pierd din când în când cunoştința, fiind extrem de slăbit. Dar, pe măsură ce am traversat patioul, mi-am revenit şi am admirat ziua, care era peste măsură de frumoasă. Totuşi, m-am gândit după aia că din cauza mea murise Bizcocho, că supraviețuise nopții alunecoase de împuşcături de gherilă a nebunului de Zapatista şi că fusese probabil prezent la răstignirea oamenilor pe cruci sau atunci când li se umpluseră pântecele cu furnici, că fusese trăsnit de focurile de armă care explodau în jurul lui şi că până la urmă eu fusesem cel care îl omorâsem.

Doctorul avea o floare la butonieră când a apărut şi zâmbea. Dar în mare era posomorât. Camera lui puțea a medicamente şi eter. Mi s-a administrat o doză de eter care m-a făcut să miros urât zile în şir după aia. Şi am continuat să vomit. Eram acoperit cu bandaje; aveam fața țeapănă de la cicatrici şi zgârieturi. Nu puteam să mănânc decât terci sau supă de curcan şi nu eram în stare să stau în picioare. În turbanul de bandaje auzeam un fel de sâsâit de parcă aveam în el un robinet sau un jet de apă. Din cauza durerii şi acestui sâsâit sau şiroieli, îl bănuiam pe zâmbărețul ăla posomorât că nu-şi făcuse cum trebuie meseria şi mă îngrijoram în legătură cu țeasta mea din cauza modului neglijent în care mexicanii tratau măcelul, boala şi înmormântarea; dar doctorul s-a dovedit mai târziu a fi făcut o treabă bună. Însă în momentul ăla sufeream, eram tare amărât, aveam cearcăne mari la ochi, obrajii mi se scofâlciseră, şi eram şi ştirb. Cu bandajele alea pe mine mi se părea că semăn cu mama şi, din când în când, cu fratele meu Georgie.

Şi chiar şi după ce mi s-au vindecat zgârieturile şi durerile de cap mi-au mai trecut, tot mă simțeam măcinat de ceva şi nu înțelegeam care e motivul.

Thea a început să-şi piardă şi ea răbdarea. Ratarea lui Caligula şi faptul că fusesem un asemenea idiot încât să îl îndemn pe bietul Bizcocho să se avânte de pe culmea unei creste o dezamăgiseră îngrozitor. Cu nerăbdarea şi îndrăzneala care o caracterizau, îi venea foarte greu să înghită faptul că trebuia să fie ținută pe loc de incompetența mea după ce întreprinsese un asemenea lucru, îl plănuise şi reuşise să controleze animalul. Thea l-a trimis pe Caligula la prietenul tatălui ei din Indiana, pentru grădina lui zoologică ce semăna cu cea de la Trianon. M-am gândit cât de mult i-ar fi plăcut să audă asta bătrânului şobolan de deşert din Texarkana. Am ieşit şchiopătând să văd vulturul, băgat în colivie şi gata ambalat, urcat în maşină. Peticul alb al maturității începea să i se întrevadă pe cap; ochiul nu îi era defel mai puțin imperial şi ciocul, cu scopurile sale clare de respirație şi sfârtecare, era la fel de impresionant ca înainte.

I-am spus:

– La revedere, Calig.

– Drum bun, cale bătută, impostor mârşav ce eşti, i-a spus Thea.

Eram aproape gata să plângem, amândoi, pentru că ni se năruiseră speranțele şi aşteptările noastre fuseseră terfelite. Mănuşile şi gluga au rămas multă vreme aruncate şi uitate într-un colț.

Thea a stat cu mine, m-a urmărit şi m-a îngrijit câteva săptămâni şi în tot acest timp mi-a fost din ce în ce mai clar că, dacă nu dădea semne de nerăbdare, existau însă şi alte expresii care nu i se puteau nici acelea citi pe chip. Când am început să mă fac bine, nu am vrut să o las să mai stea cu mine doar de dragul meu şi pentru a-mi ține companie, dacă asta însemna să arate în halul ăla. Am avut una din acele discuții în contradictoriu despre sacrificiu; ea nu voia să mă lase singur, iar eu insistam să iasă, deşi nu voiam să plece să vâneze tocmai şerpi. Dar cineva îi vânduse un pont despre nişte vipere verzi-roşii şi ce nu-mi arăta ea, îngrijindu-mă cu răbdare în timp ce zăceam surd şi tras la față în turbanul meu, ca urmare a marelui eşec – ceea ce nu-mi arăta ea era că şedea şi visa cum o să prindă şerpii ăia. Mi-am dat seama că era plictisită şi că avea nevoie de activitate.

La început s-a dus să vâneze porci mistreți şi alte astfel de jivine, ca să îmi facă mie pe plac, dar mai târziu a început să aducă şerpi din munți într-un sac de iută. Pentru că îi făcea bine, n-am făcut mare caz. Îmi dădeam seama că îşi revine pe măsură ce trece timpul. Numai că nu voiam să se ducă singură la vânătoare şi m-am rugat de ea să îşi cheme nişte prieteni să meargă cu ea, nu doar pe Jacinto. În oraş se găseau şi amatori de vânătoare, aşa că uneori o însoțea doctorul, iar alteori tânărul Talavera.

Aşa că stăteam singur, colindând prin vilă în halat şi bandaje, prin grădină, de-a lungul verandei pline de şerpi care se încolăceau în paie şi îşi scoteau limba – îi priveam cu răceală. Îmi dădeam seama că era mai puțin din teamă cât din antagonism. În definitiv, îmblânzisem un vultur şi deci realizasem ceva în încleştarea mea cu fiarele sălbatice, aşa că puteam să îmi atribui o oarecare doză de curaj. Nu trebuia să fiu tot timpul înveşmântat într-o manta a îndrăznelii sau să iubesc chiar toate animalele. Şi mirosea a şarpe, la fel cum miros fructele stricate de mango sau fânul putred, la fel ca mirosul pe care îl simțisem când mersesem în căutarea iguanelor gigant.

Când nu mă apuca nerăbdarea, mă aşezam într-unul din scaunele din piele de vițel şi citeam din cartea utopiilor. Încă mă mai chinuia dizenteria şi dimineața simțeam acea greutate învăluitoare a măruntaielor care mă făcea să alerg la budă, la vechiul coteț al lui Caligula. Acolo lăsam uşa deschisă. Puteam astfel să urmăresc întregul oraş, care acum că eram în ultima lună de toamnă, după ce trecuseră valurile acelea cumplite de căldură, avea o frumusețe ieşită din comun. Aici nu existau anotimpuri, de fapt, ci umbrele unor climate mai aprige variau lunile, dinspre nord sau dinspre sud. Zilnic se zărea acest albastru cert, în timp ce forțele puternice ale cerului se vădeau liniştite deasupra țiglelor acoperite de muşchi. Această frumusețe albastră îmi oferea o compensație mare, precum şi cartea, când aveam starea necesară s-o citesc. Altminteri, mă lălăiam pe acolo, melancolic şi lipsit de puteri, simțindu-mă ca ultimul leneş. Întrucât mi se scofâlciseră obrajii, oasele deveniseră proeminente, iar ochii îmi căpătaseră o lucire adormită, din cauza sentimentului de jenă pe care l-ar fi arătat dacă s-ar fi deschis mai tare. Şi îmi lăsasem un fel de mustață indiană, din fire blonde, de-o parte şi de alta a gurii.

Thea îşi bea cafeaua, îmi spunea să mă fac bine, îşi punea sombreroul cu bănuți de alamă şi pleca să ia caii. Eu ieşeam și mă uitam cum încalecă. Cu o imperceptibilă îngreunare a trupului ei plin de încredere, se aşeza în şa. Nu mă mai întreba dacă nu vreau să stea cu mine, ci doar îmi recomanda să fac o plimbare după-amiaza. I-am spus că o să mă străduiesc.

Moulton şi Iggy au venit să mă vadă, iar Moulton mi-a spus:

– Boling, arăți ca dracu'!

Aşa că m-am simțit şi mai întristat şi m-am cufundat în butoiul cu melancolie, împresurat de tot felul de gânduri negre care îmi chinuiau sufletul.

Şi Stella, iubita lui Oliver, şi-a exprimat regretul că n-arătam bine când am vorbit cu ea peste culmea zidului grădinii. Am observat că şi fața ei era umbrită de gânduri. În zilele acelea beam o cantitate considerabilă de limonadă şi tequila, şi-am invitat-o să mi se alăture. M-a refuzat. Cu regret, mi-a spus:

– Ce mi-ar plăcea să vin. Şi poate că o să mă hotărăsc într-una din zile. Mi-ar plăcea să stăm la taclale. Dar ştii că trebuie să ne mutăm din Carlos Quinto.

Nu ştiam şi, înainte să pot afla de ce, slăbănogul de Oliver a apărut ridicându-şi picioarele să nu calce florile, cu gleznele lui de cal îmbrăcate în ciorapi de mătase cu jartiere şi cu gura lui mică şi roşie îmbufnată. A tras-o de lângă zid, fără măcar să-mi adreseze cuvântul.

Ce naiba avea?

Moulton mi-a spus că e gelos.

– Iar ea zice că trebuie să se mute.

– Da, Oliver a închiriat vila japonezului ăluia. Japonezu' trebuie să se ducă înapoi la Nagasaki. Oliver spune că cucoanele de la hotel o tratează de sus

pe Stella. Pentru că ştiu că nu-s căsătoriți. Dacă aş avea o prietenă ca asta, m-ar durea drept undeva de ce zic scroafele alea bătrâne!

– Dar de ce se instalează aici? Nu are revista de la New York pe care trebuie s-o coordoneze?

– Face totul din Mexic, mi-a spus Iggy.

Iar Moulton a zis:

– Ei, pisici! Stă aici pentru că a dat de belea.

– Crezi că a delapidat bani? l-a întrebat Iggy, uimit.

Moulton arăta ca şi cum ştia mai multe decât credea că se cuvine să ne spună. Fund gras. Mijlocul lui borțos se revărsa printr-o cămaşă zugrăvită cu ananaşi. Până şi lui îi era vag ruşine de modul în care arăta în lumina soarelui. Pleoapele îi erau la fel de înnegrite ca şi degetele lui de fumător şi clipea întruna.

– Jepson zice că a auzit că tipu' vrea să dea o petrecere mare în onoarea venirii Stellei la vilă, să le facă în ciudă babelor ălora de la Carlos, a spus Iggy.

– Da, o să le-arate el tuturor, o să-i dea pe toți pe spate cu succesul lui. Cine a crezut că nu e decât un vagabond internațional – adică aproape toată lumea de pe pământ care l-a cunoscut vreodată – o să aibă o surpriză. Măi, să fie! Oamenii au rămas cu toții exact unde i-a lăsat, iar acu' o să vină el să le ia maul la toți. Că doar şi el a umblat prin lumea asta largă, doar că nu-şi aduce aminte, pentru că era țeapăn de beat.

În momentul în care spunea lucrurile astea, mi-a apărut în minte imaginea lui Oliver într-un bordei din Mongolia, unde soldați în haine din petice îl priveau cum zace în propria-i boraltă, mort de beat. Lui Moulton îi plăcea să arate că lucrurile bolnave şi amărâte şi gunoiul erau cele care construiau de fapt unitatea lumii. Presupun că doar amuzamentul făcea această atitudine suportabilă, aşa că devenise expert în amuzament. Toți oamenii ăştia, întreaga colonie, procedau aşa.

Ei bine, m-au vizitat la vilă. Apoi, după vreo jumătate de oră, Moulton n-a mai avut ce spune. Stinseseră în scrumieră vreo duzină de țigări, iar Moulton a început să arate teribil de plictisit. Epuizase acest colțișor în care şedea şi se vedea că-i face rău că mai trebuie să rămână acolo.

– Bolingbroke, a spus el, nu trebuie să stai închis în casă doar pentru că porți turbanul ăla. Hai cu noi la zócalo. Ne mai întâlnim şi noi cu oameni sau mai stoarcem o înghețată de la automat. Hai, Boling. Pe cai.

– Da, hai cu noi, Boling.

– Tu nu, Iggy. Du-te acasă. Eunice mă boscorodeşte că nu te las să munceşti.

– Dar credeam că eşti divorțat, Iggy, am spus eu.

– Este, da' nevastă-sa îl ține în frâu. Îl face să stea cu copilul de câte ori ea şi bărbatul de-al doilea ies în oraş.

Ajunşi la Hilario, ne-am aşezat printre florile de pe veranda care dădea spre piață. Erau flori mai simple, potrivite vremii mai răcoroase. Mai puțin crăciunița cea roşie, steaua Crăciunului, cu colțișorii ei catifelați şi proeminenți, mai plondidă decât toate. Era foarte interesant pentru mine că aceste flori nu aveau nici un cuvânt de spus în legătură cu locul sau cu momentul în care răsăreau, şi totuşi reprezentau un asemenea triumf al frumuseții, acoperind zidul acela neînsemnat. Am văzut şi micuțul kinkajou care dădea ocol cuştii lui pătrate de sus până jos, înainte şi înapoi. Chiar și în mijlocul celui mai cumplit accident, trebuie să te arăți agil – să nu îți ardă de dormit decât când vine ora de culcare.

S-a aşezat şi Moulton şi a continuat să facă mişto de Iggy. Eunice primea ea cecurile cu salariul lui Iggy de la New York şi îi dădea lui Iggy bani de buzunar, numai cât considera ea. Dar Iggy chiar nu ştia cum să-şi drămuiască banii. N-ar fi făcut decât să se ducă la foco rojo cu ei şi fetele i i-ar fi luat pe toți. Iggy, cu ochii lui verzi injectați şi gura lui blândă de broscoi, se simțea cumva bine să fie descris în compania târfelor de la foco rojo.

– Eunice are nevoie de bani pentru aia mică. Că altfel mi i-ai lua tu la poker. De fapt asta-l scoate pe Wiley din minți, că n-are cum să-mi stoarcă nici o para.

– Ei, pe dracu, da' ce, crezi că mă doare pe mine undeva că-l văd pe Jepson venind aici şi dându-se mare pe socoteala ta, cu banii tăi pe care-i primeşte de la Eunice?

– Eşti plecat cu sorcova! Are el banii lui. Bunicu-său a făcut o expediție în Africa. Nu e cioacă.

Ca să fie aproape de fiică-sa, o fetiță tuciurie extrem de alintată, Iggy locuia în aceeaşi vilă cu fosta lui nevastă. Asta mai ales ca s-o apere pe ea şi pe fetiță de Jepson. Cred că probabil Iggy încă o iubea pe Eunice.

Acum umblam şi eu cu el şi cu Moulton. Cum casa noastră era goală, căci veranda se umplea de şerpi, şi nu eram încă îndeajuns de puternic să merg şi eu cu Thea, dar nici destul de neputincios să nu mă simt dornic de mişcare, şi cum încă nu mă trăgea ața să mai încalec un cal sau să merg la vânătoare, fiind în realitate la o răscruce în viața mea, tot tărăgănam şi amânam luarea unei decizii. În plus, mă intrigau Moulton şi Iggy şi ceilalți membri ai coloniei internaționale. Nu puteam să nu recunosc că mă atrăgeau. Le-am învățat rapid jargonul. Dar m-am şi săturat de ei destul de repede.

Şi cel mai ciudat era modul în care te trezeai dis-de-dimineață şi vedeai aerul, un auriu luminos, rarefiat, dar tare, înainte ca influențele zilei să îți răpească această impresie. Dar nu vedeai nici un motiv pentru care, în ceea ce privea conținutul aerului, influențele astea să fie aşa cum erau, josnice, pline de chin sau rizibile.

Sub rodiu, aşezat pe banca de lemn, Iggy mă ruga să-l ajut să îşi rezolve problemele. Ajunsese într-un punct mort cu nuvela şi trebuia să creeze o întorsătură neaşteptată în intrigă. Povestea era despre un matroz lăsat la mal care îşi bea mințile. Un metis indian îi propune să transporte culi ilegal în Hawaii. Dar el descoperă că între lucrătorii de pe plantație sunt spioni, aşa că în inimă i se trezeşte din nou mândria lui pierdută de ofițer din marina americană şi se hotărăşte să dea în gât întreaga bandă autorităților. Însă trebuie să se ia la trântă cu dezertorul indian care acum îl bănuieşte. Iggy se

tot dădea de ceasul morții să își rezolve povestea, iar eu mă duceam desculț să mai iau o sticlă de tequila.

Apoi venea Moulton şi plecam. Bucătăreasa îmi pregătea masa de prânz, dar mie nu-mi plăcea să mănânc singur. Cumpăram tacos de la piață, ceea ce nu îmi făcea deloc bine la stomac, sau îmi luam un sendviş de la chinez.

Ca nu cumva să i se adune prea multe lucruri în cap şi să le țină pe toate în ordine, Bacon punea să i se cânte muzică în camera alăturată în timp ce concepea Noua Atlantidă. Dar jos la zócalo automatele cântau toată ziua Salud Dinero sau Jalisco, şi era un vacarm cumplit, bocăneala rapidă şi dual㠹 a mariachilor şi dondăiala scripcarului fonfăit şi orb care scârțâia din arcuş ca nebunul, plus zarva făcută de motoarele şi claxoanele autobuzelor, şi tot acest amestec constituia albia dizarmoniilor mele. Prin urmare, cel mai adesea mă simțeam confuz şi înconjurat de pericole ce erau la fel de cumplite precum cerul şi de priveliştile montane, extraordinare pe măsură ce se închipuiau în fața ochilor mei. Oraşul vuia şi zumzăia în timp ce se acorda noului anotimp.

În timp ce Iggy se tot căznea să spună cum aveau să se bată americanul şi metisul pe semnalele care ar fi avertizat paza de coastă, ne îndreptam spre hotelul lui Moulton. Trăgea de mine să stau cu el până îşi termina următorul capitol cu marțieni. Nu putea să-şi sufere munca; în primul rând singurătatea pe care o implica. Eu şedeam pe acoperiş, deasupra camerei lui, cu umerii încovoiați, cu mâinile acoperindu-mi genunchii şi priveam spre munții înnodați şi îmi tot băteam capul meu prostit de atâta căldură, întrebându-mă unde ar putea fi Thea.

Ieşind din camera lui cenuşie de atâta fum de țigară, ca să se gândească, Moulton umbla agale în pantalonii scurți care-i dezveleau genunchii concavi şi picioarele lui mari şi groase; îşi îngusta ochii de pe fața aceea imensă şi se uita la oraş de parcă era un focar de larmă. Îşi turna o băutură, căci era fumător înrăit; şi, ocupat cum era cu amestecatul băuturii, aprinsul țigării, trasul pe nări, scuturatul scrumului, suflatul fumului pe nasul lui satiric, părea să se subînțeleagă că toate gândurile lui meritau efortul. Arăta copleşit de plictiseală. Şi se pricepea cum să mă facă să mă potrivesc şi eu momentului caracteristic stării lui – acest scrum, această gheață, aceste mucuri de țigară, această coajă de lămâie şi acest pahar lipicios, un spațiu

care gâfâia de atâția timpi morți. Avea grijă să îi mai împărtășească cineva soarta, la fel ca toată lumea, şi îți făcea ceva de te obliga parcă să simți ce simțea şi el. De altfel, Moulton ştia să descrie asta. Zicea: „Plictiseala înseamnă putere, Bolingbroke. Plictisitul reuşeşte să obțină ce vrea mai repede decât alții. Când eşti plictisit, eşti respectat“. Cu nasul lui mititel, cu coapsele grase şi degetele acelea pătate de tutun şi cu vârfurile date peste cap, reuşea să mă constrângă cu explicațiile lui şi credea că are mai mult efect asupra mea decât ar fi fost de fapt în stare să aibă. Când vedea că nu îl contrazic, se simțea mulțumit că mă convinsese, şi nu era primul care făcea o astfel de greşeală. Ştia, într-adevăr, să poarte o conversație cum se cuvine, aşa că îi plăcea ca realitatea vieții sale să fie cea a conversațiilor. Asta îmi convenea şi mie.

– Ei, asta e, hai să facem o pauză şi să jucăm blackjack.

Avea un pachet de cărți în buzunarul cămăşii. Aşa că sufla scrumul adunat pe masă şi tăia cărțile ca să le împartă şi, când vedea că privirile mele se îndreaptă încă spre munți, îmi spunea grosolan, ca să mă distragă:

– Da, e sus, acolo. Hai, amice, dă cărțile. OK. Ia şi tu una. Vrei să pariezi? Pun gâtul că în zece minute am luat potul.

Moulton era mare amator de jocuri de cărți, în special de poker. La început jucam la localul lui Hilario şi când Hilario a început să mârâie că ne lungim prea mult cu jocul, care dura până noaptea târziu, ne-am mutat în restaurantul soios al chinezului. Curând am început să îmi pierd tot timpul jucând. Se pare că vechiul trib al huronilor credea că jocul reprezintă un remediu împotriva bolii. Poate că aveam şi eu vreo boală. Şi sigur o avea şi Moulton. Nu putea să trăiască fără să facă pariuri. Eu îi răspundeam la pariu, punând pesos pe masă, tăiam în căutarea asului, jucam fribble – pe care el îl numea pin-ball – şi chiar put-and-take, cu un titirez mititel. La poker eram norocos şi aveam mână bună, pentru că învățasem să joc într-un loc de maeştri, salonul de biliard al lui Einhorn. Moulton se plângea: „Măi frate, cred că ai studiat cu Capablanca al pokerului. Nu-s în stare să îmi dau seama când mergi la cacealma pentru că ai o mutră aşa de inocentă. Nimeni nu poate să aibă o astfel de expresie chiar tot timpul“. Asta cam aşa era, deşi poate ar fi trebuit să spun că intenționam de fapt să fiu cât pot de bun la jocul ăla. Ştiam şi eu atâta lucru. Dar, Doamne Dumnezeule! Prefăcătoria!

Când te gândeşti ce maeştri ai disimulării sunt în jurul nostru! Şi dacă natura ne-a făcut să trăim la fel ca viermii şi gândacii, ca să scăpăm de viespea parazitară şi să păcălim alți duşmani prin simplă imitație – ei, atuncea fie! Dar asta nu mai este problema noastră.

Şi cu Thea mă purtam de parcă nu se întâmplase nimic, și totuşi ştiam că ne îndepărtăm unul de altul. Iar dacă nu arătam ce disperat sunt din cauza asta, era doar aşa, ca să-l trag pe Moulton în piept, mergând la cacealma cu un singur juvete în mână.

De ce şerpi? De ce trebuia să se ducă să vâneze şerpi? Venea înapoi cu saci întregi care colcăiau şi care-mi făceau intestinele să reacționeze violent; şi apoi îi trata cu atâta dragoste că nu eram în stare să văd în gestul ei decât excentricitate. Trebuia să fii foarte atent să nu-i provoci să lovească geamul cuştii, pentru că asta le provoca răni la gură care se vindecau foarte greu. Şi în plus aveau paraziți care le intrau printre solzi şi trebuiau să fie pudrați sau îmbăiați cu mercurocrom; unora trebuia să li se facă inhalații cu ulei de eucalipt, din cauza problemelor cu plămânii, pentru că şerpii fac tuberculoză. Cel mai greu era când îşi lepădau pielea, căci parcă năşteau atunci când nu reuşeau să se desprindă de ea şi până şi ochii li se înceţoşau de o peliculă lăptoasă. Uneori Thea lua forcepsul ca să îi ajute sau îi acoperea cu cârpe umede ca să înmoaie pielea, sau îi ducea pe ăia mai neastâmpărați în apă și în apă era o bucată mare de lemn care plutea astfel încât jivina să-şi poată odihni căpşorul când obosea de atâta înotat. Dar apoi venea o zi când ieşeau strălucitori, iar prospețimea podoabelor lor mă încânta până şi pe mine, duşmanul lor, şi îmi făcea plăcere să mă uit la pielea lepădată din spatele căreia apăreau regenerați în toată splendoarea lor verde sau roşu-pestriță, asemenea unor rodii cu semințe sau a unei cruste poleite cu aur.

Între timp, Thea şi cu mine nu mai eram mulțumiți unul de altul. Eu nu puteam să sufăr şerpii şi faptul că se ocupa de ei. Mă simțeam prins între două ciudățenii, a ei şi a oraşului care-şi trăia din plin anotimpul. Dar nu-i spuneam asta. Când mă întreba dacă nu vreau să merg cu ea la vânătoare, îi spuneam că încă nu mă simt complet refăcut. Iar ea se uita la mine şi i se citea pe față ce gândeşte, că beau ca porcul şi joc cărți, aşa că dacă uneori

mă prezentam în fața ei slab, bolnav, cu gânduri secrete care mocneau în mine, cu ce remediu am fi putut fi oare noi doi de acord?

– Nu-mi plac tipii ăia cu care te învârți, îmi spunea.

– Da' nu fac nimic rău, îi răspundeam eu nonşalant, însă răspunsul meu era rău.

– De ce nu vii mâine cu mine? Talavera a găsit un cal blând pentru tine. Sunt nişte locuri pe care aş vrea să ți le arăt, absolut minunate.

– Păi ar fi grozav, îi spuneam. Când o să mă simt pregătit.

Încercasem să îl tolerez pe Caligula, ceea ce fusese pentru mine un efort în sine; trăsesem de mine la maximum şi nu mai aveam resurse. N-aveam defel de gând să mă apuc să mă entuziasmez împreună cu Thea în legătură cu vânătoarea de şerpi. Era un mod prea extrem de a o drăgăli, necesita o vigoare ce nu putea să se mulțumească cu țeluri obişnuite. Dacă ea voia să se ducă şi să prindă cu lațul de gât aceste animale periculoase, să le țină în cuşti şi să le ia veninul, foarte bine. Dar eu, personal, ştiam de-acum că aşa ceva cu siguranță nu era de mine.

A plecat în munți şi a lipsit două zile. Când s-a întors, am aflat că venise, dar nu m-am dus acasă; jucam la localul lui Louie Fu şi nu puteam pleca. A doua zi de dimineață am zărit-o în grădină, îmbrăcată în pantalonii de călărie şi cizmele acelea greoaie pe care le purta când mergea după şerpi, dintr-o piele groasă şi rezistentă pe care nu erau în stare s-o străpungă colții. Pielea ei albă arăta că nu se simțea bine, că e îmbufnată; nu se odihnise şi tânjea şi suferea, voia să mă pedepsească. Se vedea în cearcănele din jurul ochilor că se pregăteşte de tărăboi. Părul ei negru de pe cap răspândea dogoarea adunată de la soare şi de-a lungul acelor firişoare care i se întindeau în dezordine pe frunte ardea firul roşu, care era parte din secretul negrului.

Mi-a spus înverşunată:

– Unde-ai fost?!

– Am ajuns acasă foarte târziu.

Era înfierbântată, tremura, nu mai avea răbdare şi lacrimile grele şi limpezi îi măreau ochii, sugerând nebunia durerii pe care o arătau uneori. Vedeam că e gata să o bufnească plânsul, dar ea n-a făcut decât să stea acolo, tremurând:

– Ştii că şi eu te-am aşteptat pe tine, noaptea trecută, i-am spus şi ea nu mi-a răspuns.

Amândoi eram loviți, însă nu eram încă pregătiți de ceartă. Tremura mai degrabă de teama de a nu claca, decât de mânie.

– Ce te atrage atât de tare la oamenii ăia? m-a întrebat ea pe un ton imperios. Cred că te fac să îți fie ruşine cu mine, de când cu povestea cu Caligula. Râd de mine.

– Chiar crezi că le-aş permite una ca asta?

– Ştiu eu cu cine am de-a face mai bine decât tine. Moulton ăla e un oribil.

S-a apucat apoi să-i desființeze pe Moulton şi pe ceilalți rezidenți. Am ascultat-o şi în acest fel am reuşit să ne ignorăm adevăratele probleme. Nu puteam încă să ne luăm la harță.

Uneori, aproape mă convingeam că sunt gata să o iau la picior şi să străbat munții cu lațurile de şerpi, cu aparatele foto şi cu puştile. Nu mi-ar fi stricat nici mie puțină mişcare, pentru că eram iritabil şi plin de energie şi pentru că tânjeam să revenim la starea de spirit din Chicago. Dar nu reușeam să îmi iau inima în dinți.

Mi se părea că trebuie să continui să joc poker. Eram înaintea tuturor şi nu puteam să renunț. Moulton continua să strige că am luat pielea de pe toți de acolo; trebuia să le dau oamenilor o şansă să se revanşeze. Aşa că pachetul de cărți pe care-l țineam între degete era la ordinea zilei şi învățasem să împart cărțile cu mare dexteritate şi agerime. În curând au început să mă caute diverşi care nici măcar nu mă cunoşteau şi m-am trezit încoronat peste masa de joc de la restaurantul chinezesc. Louie Fu, în pardesiul lui

croşetat, zicea şi el acelaşi lucru. Eram Bolingbroke sau Vulturaru' pentru turiştii străini care se aşezau la masă să joace, vagabonzii internaționali, cum îi numea Moulton. Aveam în buzunare tot felul de bani străini. Nu ştiam nici eu cât. Dar aveam bani. Banii mei, nu pe ai lui Smitty. Nu mai era nici un frigider cu bancnote ascunse între verdețuri şi oale; Thea nici nu se gândise vreodată să îmi dea banul meu de cheltuială. Dacă n-aş fi fost aşa bolnav, m-aş fi simțit înstărit, prosper, cu lirele, dolarii, pesoşii, francii mei elvețieni. Dar numai norocul meu superficial ținea cu mine; eram dărâmat bine, bandajat în nişte tifoane murdare, slab mort, oraşul părea că ar vrea să îşi dinamiteze propriul corp în mii de bucățele, Thea colecționa şerpi coral şi cu clopoței, eu trebuia să câştig un război al nervilor cu spatele meu îngrijorat ca să pot şedea liniştit la Louie sau în camera de hotel a cuiva, sau chiar la foco rojo unde se muta uneori jocul. Acolo erau târfele în fundal; în față era un băruleț pe unde o frecau soldații, înainte să devină bârlogul preferat al turiştilor. Soldații citeau benzi desenate, mâncau fasole şi beau pulque. Pe grinzi umblau şobolanii. Fetele găteau, măturau sau citeau şi ele, sau îşi spălau părul în curte. Un copchil pe jumătate despuiat cu un chipiu pe cap țăcănea la clapele unei marimba; bilele mici şi negre de la capul bețelor lui loveau cu repeziciune. Simțeam că trebuie să fac şi eu ceva ca lumea, ca să nu fie totul chiar degeaba, aşa că urmăream cărțile.

Nu am reuşit să o conving pe Thea când i-am spus că o să merg cu ea de îndată ce aveam să mă simt mai bine, şi nici ea nu m-a convins cu gesturile ei. A consimțit să mă însoțească în unele seri în oraş şi mi-a făcut bine să-i văd picioarele acoperite de fuste, nu de pantaloni. Însă m-a ars la ficați când i-au sosit actele de divorț şi i-am spus, aşa cum plănuisem să fac: „Hai să ne căsătorim", şi ea a dat pur şi simplu din cap că nu. Apoi mi-am adus aminte cum odată, înfricoşată de spectrul unei sarcini, lăsase să-i scape cât de frică îi era să îi mărturisească lui taică-său că eu eram tatăl. Unde la început acest lucru mă dezamăgise şi apoi mă sâcâise nespus, acum mă făcea să mă simt foarte îndurerat. Pentru că vedeam de bună seamă lucrurile şi din perspectiva ei, una era să umbli cu un tânăr care îți e doar însoțitor şi prieten de pat în însoritele zile de dragoste, şi cu totul alta este să ai cu tine ființa plină de metehne pe care trebuie s-o suporți pe vreme rea. Ştiam cum aveam să îi apar unchiului ei milionarul puternic cu nasul lui ca o pătlăgică plină de fire albe de păr şi havanele lui, special concepute pentru el. Era adevărat că Thea îl sfidase şi că voia să devină independentă financiar; dar,

întrucât nu putea conta pe mine, nu putea nici să se lepede complet de familie de dragul meu. Dacă mi-ar fi plăcut la fel de mult să alerg după vulturi, șerpi, cai, puşti şi fotografii, poate că ar fi făcut şi pasul ăsta. Dar nici nu reuşeam să scot aur din piatră seacă, nici nu voiam să prind şerpi şi mă simțeam destul de arțăgos. Speram că Theei o să-i piară interesul pentru toate astea; în timp ce ea, pe de altă parte, presupun că aştepta să mă satur de Moulton şi compania.

Între timp avea loc fiesta după fiesta. Orchestra plonja în amin, clănțănea, bocănea, zbiera; artificiile înfloreau şi explodau unul după altul, procesiunile se legănau unele după nițele odată cu imaginile care se succedau. O femeie a făcut infarct şi a murit la o paranghelie care a durat cinci zile şi se iscau tot felul de scandaluri. Doi bărbați, amanți, s-au certat din cauza unui cățel şi unul din ei a luat somnifere. Jepson şi-a uitat haina la foco rojo; madama în persoană, doamna Negra, i-a adus-o acasă. Fosta nevastă a lui Iggy l-a dat pe Jepson afară, aşa că acesta s-a rugat de Moulton să îl lase să doarmă pe veranda lui. Moulton nu voia să-l lase să stea acolo pentru că încerca mereu să împrumute bani și îi bea şi whisky-ul. Acuma Jepson trăia pe străzi, dar cum oraşul era acoperit de spuma durerilor sale, nu îl prea observa nimeni pe acolo. Nici lupii sau porcii sălbatici sau chiar iguanele gigant sau cerbii n-ar fi fost observați în oraş dacă ar fi coborât să se adăpostească acolo din munți.

Un praf lucitor plutea peste tot şi albea nopțile. Hotelurile şi magazinele doreau zarvă, aşa că plăteau pentru muzici şi pentru focurile de armă şi pentru dangătele de clopot, dar oricum nu le-ar fi ajuns banii pentru a menține la nesfârşit aceste fieste, aşa că energia pentru ele probabil că venea din această antică adorare a zeilor şerpilor de foc şi ai oglinzilor fermecate şi ai monştrilor celor mai înfiorători. Până şi câinii alergau şi mormăiau de parcă de-abia s-ar fi întors de pe tărâmul umbrelor, Mictlan. Vechea credință a indienilor era că aceştia purtau cu ei sufletele morților. Mai domnea şi o epidemie provocată de o amoebă intestinală care era trecută sub tăcere, însă înmormântările se împleteau cu celelalte procesiuni. Aveau loc spectacole fastuoase. Un cor de cazaci a cântat la catedrală; preotul nu mai văzuse în viața lui asemenea îmbulzeală, aşa că a făcut o criză; i-a certat şi le-a făcut semn cu degetul tuturor, plângând şi spunând că ne aflăm în la casa de Dios. Nu că i-a folosit la ceva în fața mulțimii

aceleia. Nu pot spune că ruşii ăia n-arătau în elementul lor în zócalo, îmbrăcați cum erau cu rubaşcă, cizme şi pantaloni băgați în carâmbi, umblând gânditori noaptea şi consumându-şi țigările lor lungi. O companie de operă braziliano-italiană a dat o reprezentație cu La Forza del destino. Au cântat şi au duduit cu mare vână, dar ca şi cum nici ei înşişi nu aveau încredere în ce spun. Aşa că şi eu m-am arătat sceptic. Thea nici nu s-a întors să vadă al doilea act. Apoi a urmat un circ indian care a dat un spectacol jalnic. Echipamentul acrobaților arăta de parcă fusese şutit dintr-o oțelărie; caii erau ponosiți rău; actorii erau nişte indieni michoaca solemni, care făceau tot felul de acrobații fără nici o plasă sau alte corzi de siguranță. Micuțele sălbatice care au apărut în pantalonii lor murdari să jongleze, să meargă pe sârmă şi să facă alte giumbuşlucuri n-au scos nici un zâmbet şi nici n-au făcut plecăciuni publicului.

Astfel că n-am zărit nimic familiar în acest oraş, cu excepția amintirilor mele – ca acelea care mi-au venit în minte când am văzut ruşii, care mi-au amintit de bunica Lausch.

Până într-o zi, foarte liniştită, în care stăteam pe o bancă în zócalo, mângâind o pisică ce tot încerca să mi se bage la subsuoară, şi am văzut câteva maşini imense pătrunzând până la uşa catedralei. Erau nişte maşini vechi, dar puternice, părând turnate parcă din fontă, cu capote lungi şi cu tăietura joasă a automobilelor europene luxoase. Imediat mi-am dat seama că în maşina din mijloc se afla un personaj important, căci din celelalte două au răsărit bodyguarzi, şi m-am întrebat cine o fi fost omul ăla aşa de însemnat şi totuşi aşa de căzut în dizgrație. În mulțimea de gură-cască se aflau şi doi polițişti mexicani, morocănoşi şi mândri de tunicile lor, pe care imediat şi le-au netezit; dar gărzile de corp erau europene sau americane, îmbrăcate cu haine şi jambiere de piele. Îşi țineau mâna pe patul armei şi arătau tracasați; mi se părea că habar n-aveau să-şi facă slujba. Aşa m-am gândit eu, căci în Chicago avusesem din când în când ocazia să văd cum arată nişte gărzi autentice.

Era o zi răcoroasă. Purtam jacheta aceea groasă cu multe buzunare pe care mi-o cumpărase Thea de pe Wabash Avenue, cea care ți-ar fi salvat viața dacă te-ai fi pierdut prin pădure. Dar aveam fermoarul deschis, aşa cum şedeam acolo la soare. Pisica mă tot mângâia cu botul şi mă frământa cu

lăbuțele sub braț – îi pipăiam şira spinării amuzat şi mulțumit şi mă uitam să văd cine o să iasă din limuzina din centru acum că aranjamentele erau complete. Un aghiotant a făcut un semn cu capul şi una din gărzile de corp a pus mâna pe mânerul portierei, dar se vedea că habar n-are cum să o deschidă, şi toți au rămas acolo, neputincioşi şi morți de jenă, până când uşa de vizavi a fost nerăbdător trântită, cu un scrâşnet metalic al tapițeriei vechi, iar capetele cu pieptănături străine, cu ochelari şi bărbi s-au înclinat, oglindindu-se în geamul de sticlă impecabil lustruit. Ici şi colo se zărea câte o servietă; am crezut că recunosc în aceste serviete o tentă politică. O persoană spunea ceva, zâmbitoare şi vorbăreață, în receptorul telefonului şoferului. Şi apoi a ieşit persoana principală, cu o săritură agilă; era foarte roşcovan şi energic, nonşalant, ager, cu o bărbuță ascuțită. Imediat, fără să mai piardă un moment, s-a apucat să studieze fațada catedralei. Purta o scurtă cu guler de blană, ochelari mari, avea un obraz oarecum flasc, dar care nu reducea în nici un fel aerul ascetic pe care-l comunica. Cum mă uitam la el, m-am decis, brusc impresionat, că ăsta trebuia să fie Troțki, venit din Mexico City, marele exilat rus, şi ochii mi s-au mărit de uimire. Întotdeauna ştiusem că viața o să îmi ofere ocazia de a cunoaşte un om cu adevărat important; şi, ciudat, gândul mă purtase la Einhorn, condangat să şadă într-un scaun şi să studieze fețele din ziare, redus doar la observarea celor care îi răsăreau în cale. M-am simțit copleşit de entuziasm şi m-am ridicat imediat în picioare. Cerşetorii şi pierde-vară strângeau deja bănuți în stilul lor medieval, iar speculanții şi potlogarii şi ceilalți arătau cui puteau rănile şi bubele căpătate pe străzi şi ascunse sub bandaje şi zdrențe. Cu capul înclinat pe spate, Troțki se uita şi estima biserica aceea vastă şi, cu o săritură în care nu i se citea defel povara vârstei, a urcat scările şi a intrat repede înăuntru. După el a urmat un val de oameni; tipii cu servietele – membri ai organizațiilor radicale pe care le cunoşteam în Chicago purtau întotdeauna cu ei genul ăla de serviete – şi de asemenea o matahală de om cu păr lung de femeie, şi unii din bodyguarzii ăia caraghioşi şi cerşetori limosnita cu litaniile lor care îi declarau aproape morți, cum ziceau ei, au intrat prin deschizătura întunecoasă a uşii bisericii.

Şi eu voiam să intru înăuntru; mă simțeam incitat de apariția acestui om faimos şi cred că aerul acela incitant pe care îl avea era impresia pe care o făcea tuturor – indiferent de maşina aceea veche în care mergea sau de trena lui cam zbanghie – că naviga printre aştrii imenşi, de cea mai înaltă

importanță, că era în stare să rostească cele mai însemnate cuvinte omeneşti şi termeni universali. Când eşti ca şi nevoit să te mulțumeşti cu un alt soi de navigație decât pe aceste înălțimi înstelate, cum eram eu, şi nu faci decât să pluteşti în derivă printr-un golfuleț puțin adânc, târându-te de la un banc de moluşte la altul, e incitant să ai ocazia să întrezăreşti măreția adâncurilor profunde. Şi, chiar mai importantă decât o măreție bine stabilită se vădea a fi măreția exilului, căci exilul era pentru mine semn al persistenței de a atinge cele mai nobile țeluri. Aşa că eram peste măsură de încântat; mă scuturau fiorii în interiorul scăfârliei, de parcă m-ar fi bătut cineva cu coada unei mături, ceea ce mi-a adus aminte că aveam capul încă bandajat şi că n-ar fi rău să o las mai moale. Am rămas acolo să privesc până când avea să iasă din nou.

Dar motivul pentru care vă povestesc toate acestea este acela că una din gărzile lui de corp s-a dovedit a fi prietenul meu Sylvester, pe vremuri proprietarul cinematografului Star, student la inginerie, la Facultatea de Mecanică, fostul soț al surorii lui Mimi Villars şi fost angajat la metrou. L-am recunoscut în țoalele lui occidentale. O, zei! Cât de sever, melancolic, plin de importanța misiunii şi năucit arăta! La fel ca toți ceilalți, ducea cu el un pistol; avea pantaloni evazați la spate şi burta îi atârna peste curea. Am strigat după el: „Sylvester! Hei, Sylvester!“ M-a privit atent, de parcă mi-aş fi permis o mare necuviință; totuşi, era curios. Eram plin de o bucurie drăcească şi îmi vuia capul. Mă înroşisem rău la față de atâta râs şi emoție, pentru că mă simțeam nespus de fericit să-l văd.

– Măi, Sylvester, nătărăule, nu mai ştii cine sunt? Augie March. Vrei să spui că stai acolo şi nu mă recunoşti? Doar nu m-am schimbat chiar aşa de tare, nu?

– Augie? a întrebat el şi buzele acelea ale lui vinete şi amare s-au arcuit într-un surâs palid, neîncrezător.

Întrebarea din vocea lui îi făcea glasul să tremure.

– Sigur! Eu sunt, prostule! Doamne, cum ai mai nimerit şi tu aici? Şi ce faci cu flinta aia de la brâu?

– Dar tu cum ai ajuns aici? Măi, frate, dar ştiu că ne plimbăm. Ce-ai păţit la cap?

– Am căzut de pe cal, i-am spus, şi în ciuda bucuriei de a-l revedea imediat mi-a trecut prin cap o varietate de explicaţii rezonabile, dar nu deosebit de adevărate.

Însă el nu m-a întrebat nimic, ceea ce m-a uimit. Acum nu mă mai uimeşte aşa de tare acest lucru, căci am învăţat între timp mai multe despre preocupările de moment ale oamenilor.

– Mamă, ce bine că ne-am întâlnit, Sylvester! Cum ai ajuns să faci asta?

– Am primit sarcină – cum adică? Voiau pe cineva cu cunoştinţe tehnice!

Cunoştinţe tehnice! Cum încă râdeam de bucurie că l-am întâlnit, mi-am permis să trag un râs şi în legătură cu asta. Bietu' Sylvester, cu aerele lui de mare inginer. Era clar că rezultatul întâlnirii ăsteia n-avea să aibă nici în clin, nici în mânecă cu adevărul. Şi eu îmi pregătisem o istorie în cazul în care mă întreba ce căutam pe acolo. Dacă cineva s-ar gândi să transforme falsitatea unei singure zile obişnuite în aluviuni, ar reuşi să blocheze Amazonul pe o distanţă considerabilă. Însă ea nu apare niciodată sub o astfel de formă, ci se distribuie peste tot, ca nitrogenul din cartofi.

– Şi? am zis eu. Îl însoţeşti pe Troţki peste tot, îl cunoşti bine, nu? Tre' să fie nemaipomenit. Mi-ar plăcea să-l cunosc.

– Ţie?

– Doamne, îmi dau seama că n-aş avea ce căuta pe acolo. Dar cum e, ca om? Crezi că aş putea măcar să fac cunoştinţă cu el, Sylvester? Ai putea să mă prezinţi.

– Da? Aşa, una-două? mi-a spus Sylvester amuzat, cu ochii lui cu pleoapele lăsate. Ţi se pare floare la ureche, nu? Ce tip glumeţ mai eşti şi tu. Ei, trebuie să plec. Dă-mi un telefon când mai treci prin oraş. Mi-ar plăcea să ne vedem; să bem o bere. Ţi-aduci aminte de Frazer din Chicago? Acuma e unul din secretarii bosului. Să nu uiţi ce-am vorbit!

Îl chema unul din oamenii din garda de corp, aşa că s-a îndreptat rapid spre maşini.

Oliver l-a înjurat pe japonez că-l întârzia cu vila, dar japonezul a plecat până la urmă în Japonia, iar Oliver s-a mutat în ea şi s-a pregătit să dea o petrecere monstru, cu cei mai de vază oameni din oraş. Asta avea să le facă mult sânge rău duşmanilor lui de la Carlos Quinto. Moulton l-a ajutat să întocmească o listă de invitaţi şi a trimis invitaţii locatarilor mai vechi. Au venit tot felul de terchea-berchea, ceea ce se lega numai bine de necazurile pe care le avea şi care erau de ceva vreme de domeniu public. În oraş apăruse un agent de la trezorerie care nu şi-a ascuns deloc identitatea, ci s-a apucat să le spună tuturor, foarte mucalit, ce hram poartă. S-a tolănit într-unul din scaunele de plasă de la Hilario şi s-a apucat să sugă bere de parcă ar fi fost în vacanţă, sau să dea alune la kinkajou. Oliver a reuşit să se arate netulburat când a trecut prin piaţă, şi el şi Stella puşi la patru ace, ca de obicei. Cu cât mai calm arăta, cu atât mai dezastruoasă era situaţia, şi mi-a părut rău de el. Stella era înfricoşată. De câteva ori a încercat să-mi dea de înţeles că i-ar fi plăcut să stăm de vorbă despre asta. Nu mi s-a părut nici un moment nefiresc faptul că eu eram persoana cu care dorea ea să-şi discute problemele. Însă n-a avut şansa s-o facă. Oliver era tot timpul cu ochii pe ea.

I-am spus lui Moulton:

– Da’ de ce-l caută pe Oliver? Tre’ s-o fi făcut lată, că doar altfel n-ar fi trimis ei un tip de la Washington.

– Tipu’ zice că n-a plătit impozitele, dar cred că e mai grav de-atât. Oliver e genul vanitos şi prost, dar nu e el aşa de cretin să intre în asemenea belea. Cred că e mai rău de atât.

– Săracu’ Oliver.

– Lasă că e un nemernic.

– Da, poate. Da’ la modul general, vreau să spun, ca fiinţă umană....

– Da, general, mi-a spus el gânditor.

După aia mi s-a părut că s-a redresat, pentru că mi-a zis:

– Poate că şi la modul general tot nemernic se cheamă că este.

Între timp, era instructiv la modul cumplit să vezi cum se purta Oliver, care încerca să facă pe impasibilul. Dar îşi pierdea controlul în infinite moduri. Într-o după-amiază s-a luat la bătaie cu Louie Fu. Louie era, e adevărat, un tip ciudat, cu chicoteala aia a lui spaniolo-chineză, şi în plus era un scârțan bătrân, şi îmi închipui că în China, pe timpul foametei, culegea boabe de orez din bălegar; aşa că nu-l mustra deloc conştiința să scurgă băuturile neterminate într-o singură sticlă de suc. Cu pieptul ăla al lui scofâlcit, acoperit de lâna cenuşie şi noduroasă a puloverului său deşirat, în spatele tejghelei de zinc, turna într-o singură sticlă sucul de portocale şi-l punea în frigider; Oliver l-a surprins şi i-a tras un pumn în față. Ăsta a fost un lucru groaznic. Louie a țipat. Familia lui s-a înfuriat şi a început să zbiere. Toți străinii s-au ridicat de la masa de cărți. A venit şi poliția şi a închis localul. Am luat-o pe Stella de mână prin perdeaua de mărgele şi-am tras-o în cealaltă parte a localului, unde se vindeau articole de băcănie, şi în timp ce ieşeam în stradă, am văzut o ceată de oameni ieşind în trombă dinăuntru şi urmărindu-i pe arestați până la primărie, unde era şi tribunalul. Ochiul lui Louie era deja învinețit tare, şi cum striga, i se vedeau muşchii încordați ai gâtului. Oliver a plătit câțiva cântăreți mexicani de pe stradă să-i cânte din chitară. Iar pledoaria pe care a ținut-o s-a legat de pericolul acțiunilor lui Louie, din cauza amoebei. Oliver n-ar fi putut să nimerească mai prost când a ales să susțină că încerca să protejeze sănătatea publică.

Magistratul i-a tras peste mână en seguida când l-a văzut că încearcă să răspândească un zvon iresponsabil despre dizenterie. Era un bărbat masiv şi îndesat, care creştea tauri pentru arenă şi care stătea cu pălăria pe cap în sala de tribunal de parcă ar fi fost un prinț al afacerilor, o persoană puternică din umbră. I-a trântit o amendă uriaşă pe care Oliver a plătit-o pe loc, cu o figură binevoitoare, chiar dacă încruntată, în acelaşi timp amuzată. Banii erau singurul lucru care părea că nu-i lipseşte. Şi Stella cum a reacționat la asta – în rochița ei de dantelă fără mâneci şi cu pălăriuța pe cap? Mi-a aruncat o privire imploratoare din ochii ei mari, să văd şi eu cu ce se confruntă ea. Cu toate lucrurile care se întâmplau în oraş e drept că nu-i

acordasem atenția cuvenită. Şi mă rog ce-i trebuise ei să poarte o rochie aşa de elegantă la partida de poker de după-masă din localul lui Louie? E posibil că nici n-avea decât rochii din astea, elegante. Şi nici n-avea unde merge decât în locurile în care o ducea Oliver. Era straniu. Mi-a spus:

– Trebuie să stăm de vorbă într-una din zile. Curând.

Dar nu era momentul potrivit. Oliver revenise printre noi şi le-a spus lui Moulton şi lui Iggy diverse lucruri ciudate, precum:

– Am bătut sălile de tribunal din toată lumea.

Şi:

– Ei, acuma nu o să mai poată să se ascundă cu pântecăraia şi să spună că nu există nici o amoebă.

Şi:

– Căcănaru' ăla gălbejit! Măcar i-am tras-o!

Ascultându-l, mă simțeam straniu la rândul meu, înfăşurat cum eram în bandajele mele, cu cărțile de joc, cu banii de toate naționalitățile, cu inima cât un purice şi tălpile care mă mâncau. Mă simțeam ca un personaj din viziunile unui teozof, sau cam aşa ceva.

La cină, Thea mi-a spus:

– Am auzit că a fost tămbălău în oraş. Ai fost şi tu implicat?

Nu mi-a plăcut deloc. De ce trebuia să formuleze întrebarea astfel? I-am povestit istoria sau, mai bine zis, i-am spus versiunea mea. Oricum, am văzut-o cum se încruntă. În timp ce-i povesteam de Stella, mi-am dat seama că voiam să o zugrăvesc ca fiind îndrăgostită de Oliver. Thea nu m-a crezut.

– Augie, mi-a spus ea. Ce-ai zice dacă am pleca de aici? Măcar pe perioada sezonului. Hai să plecăm din mijlocul oamenilor ăstora.

– Şi unde vrei să mergem?

– Mă gândeam să mergem cu maşina la Chilpanzingo.

Chilpanzingo era un loc din zona de deşert. Însă eram dornic să mergem. Aveam de gând s-o fac. Totuşi, ce să fac acolo?

– Sunt animale interesante acolo, a spus ea.

Aşa că i-am răspuns evaziv:

– Păi cred că nu mai durează mult şi o să mă simt în stare să merg.

– Arăți cam obosit, mi-a spus. Dar cum vrei să arăți dacă duci o viață aşa de nesănătoasă? Înainte să vii aici nu puneai picătură de alcool în gură.

– Păi n-aveam de ce. Da' nici nu mă fac criță.

– Nu, mi-a răspuns ea cu amărăciune. Bei doar cât să îți continui greşelile.

– Greşelile noastre, vrei să spui, am corectat-o eu.

Aşa că ne-am aşezat la cină posomorâți şi abătuți din cauza dezamăgirii şi a mâniei. Apoi, după ce am mai cugetat, i-am zis:

– Am să merg cu tine la Chilpanzingo. Prefer să fiu cu tine mai degrabă decât cu orice ființă din lume.

M-a privit cu mai multă căldură decât îmi arătase de o bună bucată de vreme. M-am întrebat dacă aveam şi altceva de făcut în Chilpanzingo în afară de vânătoarea de şerpi. Dar ea n-a pomenit de aşa ceva.

Cu toții încercăm să creăm o lume în care să putem exista şi, adesea, ce nu putem folosi nu putem de fapt distinge, însă lumea reală este deja creată, iar dacă plăsmuirea ta nu corespunde, atunci chiar şi dacă te simți nobil şi insişti că există ceva mai bun pe care lumea îl numeşte realitate, acea realitate superioară nu trebuie să depăşească ceea ce, în actualitatea ta, despre care ştim aşa puține lucruri, poate fi aşa de surprinzător. Dacă e o situație fericită, poate fi surprinzătoare; dacă e nefericită sau tragică, nu este cu nimic mai rea decât cea pe care o inventăm.

Capitolul XVIII

Astfel că am fost de acord să plec cu Thea la Chilpanzingo; a urmat un interval foarte scurt în care amândoi ne-am arătat recunoscători. Eu apreciam faptul că o lăsase mai moale, iar ea era fericită că e încă preferata mea. Aşa că în seara în care Olvier dădea petrecerea de casă nouă, mi-a spus:

– Hai să mergem să vedem care-i treaba.

Şi am înțeles că o făcea pentru mine, pentru că eu voiam să merg la petrecere. E puțin spus că voiam să merg. Tânjeam ca un câine să mă duc, căci şezusem închis în casă două zile în şir, ca să mă arăt de bună credință. M-am uitat precaut la ea şi am observat cum încerca să-şi susțină propunerea cu un zâmbet brav, dar m-am gândit, la naiba, hai totuşi să mergem!

La această dată, ştiam deja ce credea Thea despre aceşti oameni, de fapt aproape despre toți oamenii, cu umanitatea lor defectuoasă. Nu putea să îi sufere. Şi excentricitatea ei mergea până într-acolo că ea propunea un soi complet diferit de umanitate. Presupun că nu există ceva care să-i împiedice pe oameni să pretindă condiții ideale. De fapt sunt puține lucruri care să-i împiedice de la ceva. Thea avea standarde multe, dar nu era de condangat pentru faptul că şi le stabilise așa de sus în mod arbitrar. Pentru că atunci când vorbea cu mine de vreo persoană anume, se arăta mai degrabă speriată decât disprețuitoare. Oamenii cu care trebuia să se lupte o periau, iar ceea ce aş numi ipocrizie obişnuită, acele mici manifestări accidentale ale maşinăriei sociale, îi erau foarte greu de suportat. Cât despre lăcomie şi invidie, autoaprecierea unsuroasă, urile şi distrugerea, înşelătoria, mâncătoria, avea un nivel de toleranță scăzut pentru ele şi vedeam cum i se citesc lucrurile astea în ochi, într-un mod foarte periculos, la câte o întrunire. Aşa că, bineînțeles, ştiam că nu vrea să meargă; dar eu îmi doream din tot sufletul, iar ideea mea era că dacă eu sunt pregătit să-i suport şerpii, poate şi ea să reziste o seară.

Drept pentru care, mi-am pus hainele bune. Mi-am dat jos turbanul şi am lăsat doar o bucată de tifon pe locul ras din cap. Thea şi-a pus o rochie neagră de seară, cu un rebozo de mătase neagră. Însă n-a fost nimeni care să ne observe când ne-am făcut intrarea. În viața mea nu mai văzusem o şleahtă de nechemați ca la petrecerea aia.

Când am ajuns la vilă ne-am trezit înghițiți de o gloată uriaşă care acoperea întreaga stradă. Am văzut cei mai uluitori vagabonzi şi vagaboande, reprezentanții de seamă ai celor mai cumplite metehne, poponari, maimuțoi, gogomani, drojdia societății de cea mai joasă speță, respirând prin toți porii, lăfăindu-se, clămpănind şi celebrând notorietatea. Pentru că nu era un secret că Oliver era căutat de autorități şi că asta era ultima extravaganță pe care şi-o mai permitea. Probabil că Thea era ultima persoană din oraş care n-avea habar de ce se întâmpla.

O parte din oaspeți zăceau împrăştiați în grădină cu sticle în mâini, gata să dea ochii peste cap sau deja duşi de mult; florile japoneze fuseseră călcate în picioare, iar în iazul cu peşti pluteau sticle de tequila. Servitorii erau depăşiți, iar lumea îşi turna singură în pahare, spărgea bucățoaie de gheață cu sfeşnicele, înhăța paharul altuia. În patio, orchestra care fusese plătită să cânte îşi scârțâia arcuşurile fără tragere de inimă, iar oaspeții mai treji dansau. Thea a vrut imediat să plece, dar în momentul în care tocmai voia să propună asta, am văzut-o pe Stella lângă un portocal. Mi-a făcut un mic semn şi a trebuit să mă duc să vorbesc cu ea; abia aşteptam. Iritat că Thea încerca să mă târască de acolo după ce abia pusesem piciorul în casă, nu i-am aruncat nici o privire. Şi când Moulton, îmbrăcat cu frac, dar cu veşnicii lui pantaloni scurți, a invitat-o la dans, i-am pasat-o imediat. Credeam că antipatia pe care i-o purta Thea era exagerată şi că nu avea deloc ce să îi strice dacă dădea o rundă, două prin sala de bal.

De când cu procesul lui Oliver, când Stella îmi spusese că vrea să îmi vorbească, eram pornit şi abia acum îmi dădeam seama de asta. Nu ştiu ce mă pălise de eram aşa de nerăbdător. Dar eram sigur că urma să se întâmple ceva şi că o să am şi eu un rol; că până la urmă aveam să îi dau de capăt. Aşa că am plecat de lângă Thea, traversând curtea în care lumea dansa, conştient de privirile pe care mi le arunca şi în care se citea rugămintea de a nu o lăsa singură, şi de asemenea o supărare foarte mare. Dar nu vedeam cu

ce o deranja atât de tare şi apoi voiam să aflu despre ce e vorba în partea astalaltă. Vedeam problemele altuia mult mai bine decât pe ale mele personale şi, din pricina confuziei şi a neputinței pe care o simțeam în legătură cu călătoria la Chilpanzingo sau, mai bine zis, a faptului că urma să mă arunc orbeşte în vâltoarea acestei călătorii, aveam poate nevoie de şansa de a mă simți sigur şi activ şi de a crede că siguranța şi capacitatea de a fi activ n-au dispărut de tot. Dar de fapt m-am simțit copleşit de slăbiciune când am văzut-o pe Stella chemându-mă la ea. Nu că intenționam să fac ceva cu ea. Mă gândeam doar că mă simțeam atras, dar că nu se va întâmpla nimic. Aveam să fac schimb de confidențe cu o femeie frumoasă. Acest lucru îmi gâdila grozav vanitatea, pentru că, desigur, se subînțelegea că o asemenea femeie nu putea să ceară ajutor decât unui bărbat de acelaşi calibru cu ea. Uitam că tocmai picasem lat de pe cal şi că pe față mi se vedeau vânătăile. E genul de lucru pe care e uşor să-l uiți. Dar mi-a dat prin cap că ultima dată când se întâmplase să fiu chemat puntru o astfel de discuție între patru ochi fusese cu Sophie Geratis, atunci când ne aruncaserăm unul în brațele celuilalt. Şi ce credeam despre asta? Un gărgăune nemernic care nu-mi dădea pace făcea atâta caz de această comoară de zahăr candel a aprecierii, pe care mi-o oferea această femeie, încât nu puteam judeca cum trebuie. Desigur că mă simțeam şi foarte serios; ştiam că e în bucluc. Dar faptul că ea alegea să se consulte cu mine şi să-mi solicite ajutorul – căci ce altceva ar fi putut să vrea de la mine decât ajutor? – era ca un fel de amabilitate pe care mi-o arăta mie şi mă simțeam îndatorat încă înainte ca ea să deschidă gura.

Mi-a spus:

– Domnule March, contez pe ajutorul dumitale.

Imediat m-am simțit copleşit. I-am zis:

– Sigur, bineînțeles. O să fac tot ce-o să pot.

M-a scuturat un fior de bunăvoință. Judecata mi-era începtoşată, însă sângele îmi clocotea în vene.

– Cu ce pot fi de folos?

– Păi poate ar fi mai bine să îți spun care e situația. Hai să scăpăm de aglomerația asta.

– Da, am fost eu imediat de acord, privind în jur.

Ea a crezut că mă uitam după Oliver şi mi-a spus:

– Nu-i aici. Mai durează o jumătate de oră până să sosească.

Pe mine însă mă mustra conştiința în legătură cu Thea, în primul rând. Însă când Stella m-a prins de mână şi m-a dus în spatele copacilor, am simțit atingerea ei urcându-mi-se pe braț şi mai sus, şi pe măsură ce înaintam împreună cu ea, consecințele faptelor mele nu mi-au părut niciodată mai depărtate, nici mai rele decât în momentul în care dădusem spargerea aia. Mă simțeam plin de curiozitate să aflu adevărul despre Oliver, însă ştiam că era o ființă pe atât de curată pe cât eram şi eu în propriii mei ochi.

– Probabil că ai aflat de tipul trimis de la guvern să pună mâna pe Oliver, mi-a spus ea. Toată lumea ştie de el. Dar ai idee de ce a venit aici?

– Nu, de ce?

– Revista Wilmot's Weekly a fost cumpărată cu bani de la guvernul italian. A venit la New York un reprezentant al lor care a făcut tranzacția. A cumpărat revista şi l-a numit redactor-şef pe Oliver. Toate lucrurile importante care apăreau erau gândite şi trimise de la Roma. Acuma, Malfitano ăsta a fost arestat acum două luni; de-aia nu ne-am mai întors. Nu ştiu pentru ce l-au arestat. Şi acum l-au trimis pe tipu' ăsta după Oliver.

– De ce?

– Nu ştiu de ce. Eu nu mă pricep decât la showbiz. Întreabă-mă de pildă de ce apare nu ştiu ce nume în revista Variety şi sunt în stare să-ți explic, probabil.

– Se prea poate să vrea ca Oliver să depună mărturie împotriva italianului. Cel mai bun lucru pe care l-ar putea face ar fi să se întoarcă înapoi, zic eu.

Oliver e genul ăla de ziarist hârşâit care oricum nu vede nici o diferență între un guvern sau altul.

Ea n-a înțeles bine ce i-am spus:

– Dar nu e chiar aşa de bătrân.

– Să cadă cu ei la înțelegere şi să se ducă înapoi.

– E exact ce nu are de gând să facă, a spus ea.

– Nu? Nu-mi spune că are de gând s-o şteargă? Unde, pentru numele Domnului?

– Nu-ți pot zice. N-ar fi cinstit din partea mea.

– În America de Sud? E nebun dacă crede că o să îi meargă. Iar dacă o să fie nevoiți să alerge după el, o să-i apuce pandaliile. Că nu e cine ştie ce figură importantă.

– Nu, dar el crede că e ceva foarte serios.

– Şi tu ce crezi?

– Cred că mi-a ajuns, mi-a spus ea.

M-a privit cu suprafețele întinse şi nețărmurite ale ochilor ei în care luminițele de la lampioanele din grădină se preschimbau complet în licăriri ale intențiilor ei.

– Vrea să fug cu el.

– Nu! Să pleci în Guatemala, Venezuela...? Unde?

– Asta nu pot să-ți spun, deşi am încredere în tine.

– Dar cu ce bani? Mai are puşi deoparte? Nu prea cred. O să locuieşti cu el pe plajă undeva. Probabil că speră că îl iubeşti în felul ăla. Aşa să fie?

– Oh, nu chiar aşa de mult, nu, mi-a spus ea, de parcă îmi spunea ceva ce voia şi ea să înțeleagă mai bine.

Presupun că trebuia şi ea să spună că îl iubeşte cât de cât, ca să nu pară complet lipsită de caracter. Vai de amărâtul ăla de iepure trecut, romantic, slăbănog şi prostit de Oliver! Parcă vedeam norocul lui imaginar la bani şi amor şi maşini ducându-se pe copcă, şi pentru o fracțiune de secundă mi-a părut rău de el. Am reuşit şi să întrezăresc pentru o clipă lipsa ei de recunoştință, Însă n-am putut să mă concentrez prea mult ca s-o discreditez. Înaintea ei, ascuns după copacii care ne fereau de petrecerea zgomotoasă, simțeam că ceva se întâmplă cu mine, ceva care îmi seca cea mai vitală parte a caracterului, într-un punct în care nu puteam face nimic.

– Petrecerea nu e decât un pretext, mi-a spus ea. De fapt a plecat să ducă maşina la şosea şi s-o ascundă acolo, apoi o să vină să mă ia şi pe mine. Zice că polițaii sunt gata să ne aresteze.

– Oh, da' e apucat rău, am zis eu foarte convins. Cât de departe crede el că o să reuşească să fugă în maşina aia roşie decapotabilă?

– Are de gând să o părăsească pe undeva de dimineață. E foarte serios. Are şi armă. Şi a cam luat-o razna. În după-amiaza asta o ținea îndreptată spre mine. Zice că vreau să-l trag pe sfoară.

– Bietul dobitoc! Se crede mare grangure în exil. Trebuie s-o ştergi cât de repede poți. Cum naiba ai reuşit să intri într-o asemenea belea?

Ştiu că îi puneam o întrebare prostească. Că doar nu ştia nici ea ce să-mi răspundă. Unele căi în viață nu poți decât să le ghiceşti sau să-ți rămână neştiute, pentru că n-ai afla nimic despre ele. Da, fusese o prostie; dar şi eu aveam atâtea exemple de tâmpenii pe care le făcusem sau le spusesem şi de la care pur şi simplu nu mă putusem abține.

– Ei, păi îl cunoşteam de ceva vreme. Era un tip simpatic şi avea şi o groază de bani.

– Ei bine, mai bine nu-mi spui.

Ea mi-a zis:

– N-ai venit şi tu în Mexic pentru un motiv asemănător?

Aşadar asta credea ea că ne leagă pe noi.

– Am venit pentru că eram îndrăgostit.

– Păi da, e o femeie frumoasă, presupun că asta schimbă lucrurile. Şi totuşi... mi-a spus ea cu o viclenie şi o franchețe bruscă în glas – şi ar fi trebuit să intuiesc faptul că era aşa – e casa ei, nu, şi toate lucrurile sunt ale ei? Tu ce ai al tău?

– Ce am?

– N-ai nici un lucru, nu?

Sigur că n-aveam de gând să fiu ipocrit, să o contrazic şi să fac mutre, de parcă niciodată în viața mea nu mă gândisem câtuşi de puțin la chestiunea banilor. Căci altminteri ce erau hârtiile pe care le purtam prin buzunare, bănuții ăia amestecați, câştigurile mele, un curcubeu de diferite naționalități, pe care îi înhățasem la localul Chinezului? Se puseseră în pot până şi ruble țariste, lucru pentru care îi învinovățeam pe cântăreții ăia cazaci. Nici o grijă, mă interesaseră banii, nu zic, aşa că ştiam prea bine ce voia ea să spună.

– Am ceva al meu, i-am spus. Pot să-ți dau îndeajuns de mulți bani ca s-o ştergi de aici. Tu ai vreun ban?

În acest moment al conversației noastre ne apropiaserăm de momentul în care urma să cădem la învoială.

– Am un cont în bancă la New York. Dar la ce-mi foloseşte aşa ceva acuma? Pot să-ți dau un cec pentru pesoşii pe care mi-i împrumuți. Acu' pe loc n-am cum face rost de bani. Trebuie să mă duc în Mexico City şi să telegrafiez din Wells Kargo la bancă.

– Nu, nu vreau nici un cec.

– Stai liniştit că e acoperit – nu trebuie să-ți faci griji!

– Nu, nu. Te cred pe cuvânt. Vreau să spun că nu-i nevoie să-mi dai nici un cec.

– De fapt ce mă gândeam eu să te rog era să mă duci până în Mexico City, mi-a spus ea.

Mă aşteptam la rugămintea asta, deşi nu cred că avusesem vreo intenție să o ajut. Dar când mi-a făcut-o, ceva mi s-a întâmplat. Am tremurat, de parcă fusesem atins de mâna destinului. Să admitem că întotdeauna încercam să obțin lucrurile pe care le speram; totuşi, prin ce mister oare reuşeau oamenii să îmi ofere aceste lucruri?

– De ce – adică, de unde şi până unde? am spus, tratând rugămintea ei nu ca pe un simplu plan de salvare, ci ca pe o propunere care mă implica direct şi personal.

Tămbălăul şi chiräielile celor de la petrecere se auzeau tare, iar mica dumbravă de portocali în care ne aflam semăna cu ultima bucată de câmp la care încă n-au ajuns cosaşii. În orice minut mă aşteptam să fim întrerupți de cine ştie ce beţivan sau de vreun cuplu care avea chef de pipăială. Ştiam că trebuie să ies de acolo şi să o caut pe Thea. Dar trebuia să rezolv asta mai întâi.

– Nu trebuie să îmi faci propuneri, i-am spus. Te ajut oricum.

– Cred că ai interpretat greşit. Mă rog, nu te condang, dar să ştii că greşeşti. Poate că nici nu mi-ar conveni să interpretezi lucrurile altfel, însă... Nu sunt eu omul care să aibă atâta aroganță încât să creadă că mi se cuvine să scap din belea în cel mai plăcut mod. De fapt nici nu mă cunoşti. Şi în momentul ăsta nu mă pot gândi la nimic altceva decât cum s-o şterg mai repede de lângă nefericitul ăsta care a luat-o complet razna.

– Îmi pare rău. Îmi cer scuze. Vorbeşte gura fără mine.

– Nu, nu e cazul să te scuzi. Nu e ca şi cum n-am şti amândoi cum devine chestia. Recunosc că îmi fug ochii şi că m-am gândit de multe ori la tine.

Dar unul din lucrurile pe care le-am gândit este acela că şi eu şi tu suntem genul de oameni pe care alții încearcă mereu să îi potrivească în planurile lor. Iar dacă nu ne conformăm dorințelor lor, ce se întâmplă? Dar n-avem timp de subiectul ăsta acuma.

Am reacționat extraordinar de puternic la auzul acestor vorbe. Pur şi simplu m-am topit. Eram recunoscător pentru modul direct de a spune pe nume unui adevăr care mă urmărise anonim ani îndelungați. Într-adevăr, eram genul de om care să fie băgat în planurile altora. Am simțit o mare emoție la auzul acestui adevăr. Adevărul conta aici. Pentru că recunosc printre altele că aveam în fața mea o femeie care nu m-ar fi trimis în boxa acuzaților pentru defectele mele şi nici nu m-ar fi judecat. Pentru că mă cam săturasem să primesc tot felul de bobârnace şi să fiu luat la refec de judecata altora. Dar asta e tot ce simțeam.

Totuşi, n-aveam timp să discutăm mai pe larg. Oliver putea să se întoarcă dintr-o clipă în alta. Îi făcuse bagajul şi i-l luase cu el, dar ea reuşise să-şi ascundă totuşi câteva haine.

– Ascultă, i-am spus eu, nu te pot duce în Mexic, dar pot să te scot o distanță bunicică în afara oraşului, unde o să fii în siguranță. Hai să ne întâlnim lângă maşina noastră în zócalo. El în ce parte o ia? Poți să ai încredere în mine. N-am nici eu nici o poftă să-l văd în închisoare. Doar n-am nici un motiv.

– Urma să o ia spre Acapulco.

– OK, bine. Atunci noi o s-o luăm în direcția opusă.

Carevasăzică voia să ia vaporul la Acapulco, nefericitul!

Sau poate că plănuia să scape prin junglă, spre Guatemala, ce nătărău fără minte! Păi dacă nu-l căsăpeau indienii ca să-i ia tenişii în două culori, crăpa sigur de epuizare.

M-am grăbit să o găsesc pe Thea. Dar ea plecase, aşa mi-a spus Iggy, îl părăsise pe Moulton în mijlocul salonului de dans.

– Avea draci, mi-a spus Iggy. Te-am căutat. Apoi mi-a spus să-ți zic că pleacă spre Chilpanzingo la prima oră a dimineții. Era tulburată şi tremura, Bolingbroke. Unde-ai dispărut?

– Las' că-ți spun eu altă dată.

Am alergat spre zócalo şi am deschis uşa maşinii. La scurtă vreme a apărut şi Stella şi s-a strecurat înăuntru. Am degajat frâna şi am răsucit cheia să pornesc maşina. Dar bateria era dusă din cauză că maşina nu mai fusese de mult folosită. Motorul începuse să duduie, dar n-a vrut să pornească. Ca să nu consum bateria şi mai tare, am pus mâna pe manivelă. În momentul în care am început s-o învârtesc, în jurul meu s-a adunat o mulțime de gură-cască, veşnica gloată din piețele mexicane care vine să urmărească ce se întâmplă. Asudând la manivelă, mă simțeam complet scos din fire şi le-am zis câtorva:

– Şterge-ți-o de aici, valea, nenorociților!

Dar asta nu mi-a adus decât fluierături şi vorbe pline de dispreț şi i-am auzit folosind vechea mea poreclă, el gringo del águila. Dacă aş fi putut i-aş fi omorât pe toți, ca în ziua aceea când am vrut să-l fac bucăți pe automobilistul ăla de pe şosea, când mă urmărea bătăuşul ăla. Dar mi-am lipit pieptul de radiator şi am respirat adânc. Stella nu avusese destulă minte în cap să se aplece şi să se ascundă în maşină – presupun că voia şi ea să vadă ce se întâmplă şi să fie gata de fugă dacă era cazul. Însă acum o recunoscuseră şi era deja prea târziu.

– Augie, ce faci?

Sperasem din tot sufletul că Thea plecase direct la Casa Descuitada, ca să îşi facă bagajele pentru călătoria la Chilpanzingo. Dar iat-o aici, atrasă de mulțimea care se adunase în jurul maşinii. S-a uitat lung la Stella prin parbriz.

– Unde te duci cu ea? Nu e gazda de la petrecere? De ce m-ai lăsat singură la petrecerea aia înfiorătoare?

– Nu te-am părăsit.

– Cu oribilul ăla de Moulton. Nu? Păi să ştii că n-am dat de tine nicicum.

Nu puteam să mă prefac că faptul că o lăsasem singură la petrecere nu era un lucru extrem de serios.

– N-am lipsit decât câteva minute, i-am spus.

– Şi acum unde te duci?

– Ascultă, Thea, fata asta a dat de necaz.

– A, da?

– N-auzi ce-ți spun?

Stella n-a ieşit din maşină şi nici nu şi-a schimbat poziția în spatele geamului pătat şi prăfuit.

– Şi te-ai găsit tu s-o ajuți? m-a întrebat Thea supărată, ironică şi întristată.

– Crezi ce vrei, i-am spus, dar să ştii că habar n-ai cât de urgentă e treaba şi în ce pericol se află.

Eram scos din răbdări de dorința frenetică de a pleca de acolo şi mă simțeam încolțit.

Iar Thea, înfăşurată în rebozo, mi-a aruncat o privire – pătrunzătoare, imploratoare, fermă şi neputincioasă totodată. Avea ea un fel de tulburare, de parcă era un fel de adeptă a universalismului, crezând că acolo unde se afla ea acționau legile principale ale lumii. Şi asta o făcea să tremure, dar îi dădea şi îndrăzneală. Astfel că nu ştiam la ce să mă aştept din partea ei într-un asemenea moment.

Încă ceva: era, la fel ca Mimi, o teoreticiană a dragostei. Se deosebea de Mimi prin aceea că Mimi ținea să facă tot ce se putea chiar dacă ceilalți o dezamăgeau. Şi poate că Mimi nici n-avea nevoie de ceilalți decât ca martori sau accesorii. Thea, pe de altă parte, era mai deşteaptă. Auzisem de la mulți bărbați, mai ales de la Einhorn, că femeile sunt fanatice când iubesc, căci pentru ele viața întreagă se împleteşte în jurul acestui lucru, pe

când bărbații îşi găsesc câteva puncte vitale de care să se ataşeze şi prin urmare au puterea să evite monomania. Întotdeauna aflai o mare parte a adevărului de la Einhorn.

– Este adevărul adevărat, i-am spus. Oliver a înnebunit şi a încercat s-o omoare azi.

– Ce de aiureli îmi spui! Pe cine crezi că ar fi în stare să rănească amărâtul ăla? În plus, de ce trebuie să fii tocmai tu ăla care s-o protejeze? Cum reuşeşti să te bagi în chestii de-astea?

– Pentru că, am răspuns eu, fără să mă mai ostenesc să încerc să vorbesc raţional, m-a rugat s-o ajut să plece din oraş. Încearcă să ajungă în Mexico City şi nu poate să se ducă cu autobuzul. Pentru că e posibil să o aresteze poliția şi pe ea.

– Chiar şi aşa, tot nu înțeleg ce legătură are asta cu tine.

– Dar nu înțelegi? M-a rugat!

– A, da? Sau te-a rugat pentru că tu ți-ai dorit asta?

– Şi cum crezi că aş fi putut să îi sugerez aşa ceva? am spus.

– De parcă n-ai şti ce spun! Doar te-am văzut în preajma femeilor. Ştiu cum te porți când trece o femeie arătoasă, ba chiar şi una mai puțin arătoasă.

I-am spus:

– Păi...

Şi eram gata să-i explic că e un lucru normal. După care n-am vrut decât să îi spun:

– Şi tu ce-ai de zis despre toți tipii ăia din est şi ofițerul ăla de la marină şi toți ceilalți?

Dar m-am abținut, deşi aproape că mi s-a umflat gâtul de un gust amar. Timpul era de maximă importanță, mi-am amintit eu, zărind toate acele fețe

mexicane care ascultau acest schimb de replici, de parcă ar fi fost versete din Noul Testament.

– De ce trebuie să te porți așa? i-am spus. E așa de greu să mă crezi pe cuvânt că e în pericol? Lasă-mă să acționez cum cred eu de cuviință. Şi apoi n-avem decât să discutăm mai târziu, între patru ochi.

– Te grăbeşti aşa de tare din cauza lui Oliver? Nu poți s-o aperi de el aici?

– Ți-am zis că e periculos. Uite! i-am spus, deja scos din răbdări. Se pregăteşte să fugă şi vrea să o târască şi pe ea după el.

– Ah, vrea să scape de el şi tu o ajuți.

– Nu! aproape că am țipat şi apoi am coborât vocea. Nu înțelegi chiar nimic din ce-ți spun? De ce eşti aşa de încăpățânată?

– Pentru numele Domnului, n-ai decât să te duci, dacă nu mai poți. La ce bun stai de vorbă cu mine? Ce, aştepți să-ți dau eu voie? Pentru că să ştii că n-am de gând. Îmi spui numai prostii. Nu e în nici un fel obligată să plece cu el dacă nu vrea.

– Bine, nu e obligată, dar eu tot o ajut.

M-am aruncat peste manivelă şi am vârât-o cu forță în botul maşinii.

– Augie, ascultă-mă! Nu pleca! Doar ştii că am hotărât să mergem la Chilpanzingo de dimineață. De ce n-o iei şi pe ea la noi? Doar nu o să îndrăznească să ne deranjeze acolo.

– Nu, am hotărât deja. Mi-am dat cuvântul.

– Vrei să spui că ți-e ruşine să te răzgândeşti şi să procedezi cum trebuie!

– Poate, am spus. S-ar putea să vezi lucrurile mai clar decât mine, dar asta n-o să mă oprească în nici un fel.

– Nu pleca! Te rog!

– Ştii ce, i-am spus. De ce nu vii şi tu? O duc până la Cuernavaca şi după aia în câteva ore suntem înapoi.

– Nu, nu vin.

– Atunci ne vedem mai încolo.

– Cu un compliment-două oricine obține ce vrea de la tine, Augie. Ți-am mai spus asta. În ce poziție mă pune acest lucru? Am venit după tine. Ți-am făcut complimente. Dar asta nu înseamnă că pot să întrec pe oricine care se nimereşte să îți facă altele.

Cu asta m-a nimerit drept în inimă şi ce mi-a spus a durut-o şi pe ea. Ştiam că o să îmi sângereze multă vreme sufletul de la vorbele astea. Am strâns în mână manivela şi am învârtit-o cu o putere supraomenească. Reacția motorului aproape că mi-a smuls-o din mâini şi am sărit la volan. În lumina farurilor am zărit rochia Theei; stătea nemişcată şi probabil aştepta să vadă ce am de gând. Singura mea dorință era să plec de acolo. Dar maşina deja o pornise pe caldarâm şi mi se părea că nu mai pot să o controlez. Deseori se întâmplă aşa cu maşinăriile: dacă te arăți şovăielnic, decid ele pentru tine.

Am luat-o pe drumul spre Cuernavaca, urcuş abrupt, prost marcat. Ne-am ridicat deasupra nivelului oraşului, care şedea ca jăraticul în perimetrul său; şi am mărit viteza cât am putut de tare, căci ne văzuse destul de multă lume şi Oliver avea să prindă în curând de veste. M-am gândit că dacă Stella reuşeşte să se bage într-un taxi în Cuernavaca o să îi fie mai bine decât într-un autobuz, pentru că autobuzul se oprea peste tot şi Oliver putea s-o prindă uşor din urmă.

La o viteză cumplită pentru drumul ăla întunecos am urcat spre Cuernavaca, chiar în timp ce, în aerul negru şi în mireasma de portocală ce se mistuia în iureşul nostru, pericolul de care fugeam părea că se micşorează şi se reduce cu fiece minut care se scurgea; iar fuga noastră în susul muntelui, cu maşina, ca să scăpăm de fârțângăul ăla de Oliver, începea să mi se pară exact cum o caracterizase Thea – prostească. Această Stella tăcută, stând pe scaun, care aprindea țigări cu bricheta din maşină, ar fi putut uşor să împiedice un bărbat precum Oliver să-i facă vreun rău. Chiar şi dacă o amenințase cu arma, probabil că o făcuse într-un moment de tulburare şi era

aproape cert că ea fugea mai degrabă de bătăile de cap pe care i le dădea el decât de amenințările lui.

– Uite nişte lumini pe drum, a spus ea.

Erau semnale luminoase care arătau că trebuie să ocolim. Am continuat să merg foarte uşor pe o potecă veche făcută de căruțe până am ajuns la o săgeată mare bătută în cuie, care era îndreptată în sus. În ambele direcții se vedeau urme de roți. Întrucât ocolisem spre dreapta, am luat-o spre stânga, lucru care s-a dovedit o greşeală. Am urcat pe un drum lung, care se îngusta, auzeam cum roțile strivesc ierburi şi tufe, însă eram prea speriat ca să dau înapoi şi am continuat să aştept să se lărgească drumul, ca să pot să întorc maşina. Până la urmă am ajuns într-o porțiune în care m-am gândit eu că pot să încerc să întorc şi am răsucit tare de volan, forțând motorul, căci mi-era teamă să nu moară. Maşina greoaie n-a reuşit să execute cercul. Am debreiat încet, am băgat în marşarier, dar transmisia era proastă. Am forțat ambreiajul şi motorul s-a înecat. Ceea ce nici nu mai conta prea mult, pentru că simțeam că terenul e neobişnuit de moale sub roata dreaptă din spate. Când am ieşit din maşină, am văzut că nimerise pe un smoc de iarbă exact pe marginea unui hău care se căsca. Nu puteam să măsor distanța din spatele nostru, însă urcasem o grămadă, mai mult de cincizeci de picioare. Am simțit că mă acopăr de sudori reci şi am deschis încetişor uşa şi i-am zis pe o voce joasă Stellei: „Repede!“, iar ea m-a înțeles şi s-a strecurat afară. Am băgat mâna pe fereastră şi am întors roțile, aducând maneta într-un punct mort. Maşina s-a rostogolit câteva picioare şi s-a oprit în peretele muntelui. Dar bateria murise, iar manivela n-avea cum să mai funcționeze.

Ea mi-a spus:

– Şi acum stăm blocați aici toată noaptea?

– Bine că n-am pățit-o mai rău, să rămânem aici de tot. Şi eu care i-am zis Theei că mă întorc în câteva ceasuri, am spus eu.

Bineînțeles că Stella auzise toată conversația mea cu Thea. Acest lucru schimba foarte mult lucrurile. Era ca şi cum, după discuția purtată în dumbrava de portocali, Thea ne oferise mie şi Stellei ocazia să ne cunoaştem din nou, în alt mod. Eram oare eu atât de van şi nătâng, iar Stella

atât de lipsită de scrupule? N-am pomenit nimic de asta. Stella era genul care ştia cum să se poarte ca şi cum n-avea rost să se coboare să răspundă acuzațiilor unei femei înnebunite de durere. Cât despre mine, mă gândeam că dacă era adevărat ce spusese Thea despre mine, probabil că acest adevăr mi se citea pe frunte şi, dacă era atât de vizibil, chiar că nu mai era nimic de spus. Şi, după toată goana şi zbuciumul asudat şi graba teribilă, faptul că mă găseam aici în vârful muntelui ca un miriapod cu un rând de picioruşe care nu mai aveau un punct de sprijin, în timp ce celălalt rând încerca în continuare să zorească, îmi crea un sentiment foarte neplăcut.

– Dacă am avea vreo doi oameni care să apuce botul maşinii şi s-o îndrepte, am putea să o pornim rostogolind-o la vale.

– Ce spui? a zis ea. Să o rostogolim cu farurile în halul ăsta?

E drept că farurile luminau foarte palid.

– Şi oricum, de unde să găsim doi tipi care să te ajute?

M-am dus totuşi să caut ajutor şi am coborât până la săgeata uriaşă care indica o direcție inexistentă. Peste câmpiile acoperite de ierburi nu eram sigur dacă zăream stele sau lumini, însă aveam acuma atâta minte în cap să nu mă apuc să mă duc după ele să văd ce erau. Trebuiau să fie multe lunecări de teren de genul ăsteia pe drum până să dau de un posibil sat. Sau, cine ştie, poate că aş fi dat de un paradis sudic. Simpla rostire a acestei expresii, „paradis sudic“, reprezintă o încercare de a familiariza extraordinare convulsii de foc cu distanțele de milioane de ani lumină (şi oare de ce, de la un spațiu la altul, trebuie neapărat să fie vorba de foc). Erau însă lunecări de teren şi scaieți şi cactuşi, de la uriaşa specie mexicană până la pernițele care ți se agață cu ticăloşie de picioare; şi animale sălbatice, de asemenea. N-a trecut nici o maşină pe drumul ăla ocolit şi mi-a dat prin cap că următoarea maşină care avea să treacă pe acolo ar fi putut fi maşina lui Oliver. Îl aşteptam oare acolo să vină şi să mă împuşte cu pistolul? Am renunțat şi m-am reîntors la maşină. În spate aveam nişte pături şi o foaie de cort. În timp ce bâjbâiam după ele cu lanterna, mă gândeam cât de multă antipatie aveam pentru maşina asta şi pozițiile false în care mă pusese. Am întins foaia groasă de cort pe iarba udă şi după ce m-am ghemuit şi m-am liniştit, am continuat să simt în mine zorul şi

zbuciumul. Îmi făceam griji în legătură cu Thea; ştiam că probabil avea să mă repudieze. Nu avea să mă ierte niciodată pentru ce făcusem.

Şi acum Stella şedea lângă mine aproape, pentru că era frig. Mirosea bine, părul şi pudra de pe față – presupun că răcoarea muntelui îi dădea acestui parfum o savoare deosebită. Îi simțeam toată greutatea corpului, moale şi plin, de la şolduri până la sâni. Şi dacă înainte mă gândisem doar în treacăt că aş putea fi corupt, acum această senzație era mult mai vie.

Presupun că dacă e să petreci noaptea cu o femeie într-un pripor părăsit de munte, nu există decât un singur lucru de făcut, dacă e să ne luăm după impulsurile secrete ale acestei lumi. Sau poate nu atât de secrete. Iar femeia, care s-a dat peste cap să aducă un element de pericol în acest joc, cu cât vine din această lume, cu atât mai puțin se pricepe să se desprindă de regulile ei. M-am gândit că în criza ce pare să se declanşeze atunci când un bărbat şi o femeie se găsesc singuri în acelaşi loc nu se poate întâmpla absolut nimic cu uşurință până ce prima dificultate nu este îndepărtată şi până ce nu se arată cum de bărbatul este bărbat, iar femeia femeie; de parcă trebuie depăşită o încercare a vieții, iar pretențiile bărbatului şi ale femeii trebuie şi ele satisfăcute. Spun că mă gândeam la asta şi am procedat în consecință. Erau foarte multe lucruri de luat în considerare. Însă o doream nespus pe femeia asta. Şi, brusc, cu un impuls care îți lua răsuflarea, aşa a simțit şi ea. Limba ei mi-a pătruns în gură, iar mâinile mi s-au strecurat pe sub hainele ei. N-avea nici o importanță dacă mai aveam şi alt gând, căci acesta nu putea fi decât unul exterior mie. Şi pe măsură ce i-am scos lucrurile de pe ea, în răcoarea nopții, umerii ei, sânii ei, fierbințeala ei umedă peste care m-am prăvălit mă înnebuneau, iar vocea îmi suna ciudat. Ea îmi vorbea rapid în ureche, îşi ridica trupul, îmi strivea fața, îşi aduna sânii să mi-i ofere, dăruindu-mi-se ca un trofeu. A făcut multe lucruri ca o femeie ce învățase de la bărbați ce anume le făcea plăcere. Făcea asta cu o oarecare inocență. Parcă a trecut abia o clipă de la această explozie şi, fericită, a început să vorbească, sărutându-mă din când în când. S-a amuzat că atunci la petrecere mi-a spus că i-am interpretat apropoul greşit şi că m-am scuzat. Ştiusem atunci că vorbele ei nu contau defel. Inevitabilul care ne împinsese unul spre celălalt în acest colț de munte, pe iarba udă, era mai puternic decât toate celelalte considerații. Ştiuserăm cu toții asta, toți trei. După ce încerci să trăieşti rațional, până la urmă te supui tot impulsurilor

iraționale. Thea prevăzuse că o să fac asta. Cu atât mai iritat mă simțeam de ea, de parcă dacă n-ar fi prezis ea una ca asta nici nu s-ar fi întâmplat. Şi m-am gândit cu cruzime că dacă nu mi s-ar fi pus în cale şi nu mi-ar fi spus ce să fac n-ar mai fi trebuit să mă lupt cu propria mândrie. Aveam ideea asta complet nerezonabilă că încercase să strice totul în ceea ce mă privea. Dar eram gata să aduc şi alte argumente fără să trebuiască să ajung până la baza inevitabilului.

Între Stella şi mine nu se mai putea discuta decât un singur lucru, oare ce era între noi avea să fie permanent? Dar gândurile mele se îndreptau mai ales spre Thea. Şi, întrucât nu puteam mărturisi una ca asta, nu puteam spune nimic altceva cinstit. Aşa că n-am vorbit despre nimic real. Ea a pomenit o dată numele Theei, remarcând că avea standarde imposibil de atins, din câte se părea. În cele din urmă am tăcut amândoi, apoi am dormit, un lucru mai intim decât discuția.

O noapte asemănătoare avea să fie pentru mine, ani mai târziu, cea petrecută la bordul unui vapor aglomerat care mergea de la Palma de Mallorca la Barcelona. Cabinele erau pline şi am dormit pe punte, unde era o gloată de acei oameni cunoscuți sub numele de prostime, muncitori în salopete de blugi, familii întregi, copii de țâță, fetişcane cu stomac sensibil care vomitau în mare, cântăreți care îi ziceau din acordeon, bătrâni pe lăzile de pe punte – asemenea unor cadavre sau cufundați în meditație, cu picioare stângace, eliberate, şi burți uriaşe. O noapte tristă, umedă, cu fulgi de funingine de la cărbunele ieftin. Ofițerii mărunți, îmbrăcați în alb, ce păşeau peste trupurile culcate pe scânduri. O tânără texană s-a strâns lângă mine în haină; mi-a spus cu franchețe că încercase să dea de un alt american în mulțimea aceea de străini. Aşa că a stat lipită de mine toată noaptea, iar în răcoarea de crevete a zorilor, când lumina rozalie a mării zvârcolinde ne-a învăluit, mi-a adus aminte foarte puternic de Stella.

Scularea s-a făcut în zarva spaniolă a punții ude şi în acest altfel de soare al unor zori fumurii şi albe şi în această linişte muntoasă de curte a docurilor, asemenea unei tăceri ce urmează imediat după un accident de maşină, şi în care se aude doar din când în când un greier firav şi acoperit de armură, care încearcă să țârâie şi el. Frigul gri-verde s-a coborât dinspre stânci, iar fumul dintr-un sat răzleț s-a amestecat cu el. Un astfel de miros de cărbune,

mirosul familiarității şi al unei dimineți bine-venite pentru unii, mi-a dat măsura unei ultime senzații distante. Stella s-a ridicat în picioare, înfăşurată în pătură şi a încercat să privească peste buza hăului; vederea acelui abis mi-a înghețat sângele în vine.

Nişte indieni au îndreptat maşina pentru câte un pesos de căciulă. Când am început s-o împingem, motorul a pornit şi ne-am continuat drumul spre Cuernavaca, unde i-am plătit o maşină care s-o ducă spre Mexic după ce i-am dat toți dolarii pe care îi aveam la mine. Mi-a spus că o să mi-i dea înapoi prin banca din Wells Fargo şi a urmat o discuție din acelea despre datorii, care e atât de greu de purtat cu adevărat. N-o credeam oricum, însă banii erau singurul subiect pe care-l puteam aborda. Nu simțea recunoştință față de mine, asta e cert, dar, de vreme ce simțea nevoia să şi-o exprime, a continuat pe tonul ăsta şi a lăsat restul deoparte. A spus, totuşi:

– Mă vei căuta oare cândva?

– Sigur că da.

Cum aşteptam în soare taxiul, eram la marginea pieței, lângă tarabele cu flori, în picioare, pe dalele lunecoase de la corolele aruncate pe jos ce răspândeau uleiurile lor slabe pe caldarâm. În fața noastră se aflau gheretele măcelarilor, iar în cârlige atârnau burțile, măruntaiele şi stârvurile, pe care muştele aproape că dezlănțuiau un adevărat vacarm şi zburdau asemenea primilor stropi de ploaie ce răpăie pe un zid roşiatic de cărămidă. Sub tejgheaua măcelarului stătea pe vine un copil golaş ce îşi deşerta încet intestinul. Ne-am preumblat încet în jurul galeriei late de oțel, cu acoperişul de sticlă ce se înălța peste toate oalele şi cratițele împachetate, peste ardeii graşi, peste carnea de vită, peste banane, carne de porc, orhidee, coşuri împletite, şi peste această străfulgerare, chitină, sunet electric şi tare de țesut al dragostei calde, zumzetul sălbatic şi iubitor al gângăniilor albastre şi verzi. De parcă o imensă suveică se învârtea, ce prindea în ea toate firele razelor de soare.

A apărut şi şoferul. Ea s-a asigurat din nou că îmi notasem numele impresarului ei care era cel care ştia întotdeauna de unde s-o ia. M-a sărutat, iar buzele ei au stârnit o senzație nemaicunoscută pe obrazul meu, aşa că m-am întrebat oare ce greşeală eram pe punctul de a comite în acel moment. În

timp ce taxiul s-a îndepărtat încet în mulțimea din piață, am continuat să merg pe lângă el şi ne-am apăsat mâinile una peste cealaltă prin fereastră. Ea mi-a spus:

– Îți mulțumesc. Ai fost un prieten adevărat.

– Noroc, Stella, i-am spus. Să ai parte de mai mult noroc...

– Eu una nu i-aş da voie să mă ia la trei păzeşte prea tare, dacă aş fi în locul tău, mi-a spus ea.

N-aveam deloc de gând s-o las să mă ia la trei păzeşte, m-am gândit când am plecat să dau ochii cu Thea şi să o mint. Nu simțeam de fapt ascuțimea minciunii pe care mă pregăteam să o spun. M-am întors la ea crezând că îi eram acum mult mai credincios decât înainte, aşa că eram convins că aveam să simt pentru ea lucruri mult mai reale. Şi nu m-am aşteptat să mă simt aşa de prost ca atunci când am văzut-o în grădină, lângă un gard viu care făcuse nişte bobițe roşii şi cernite. Purta pălăria ei găurită şi era gata să pornească spre Chilpanzingo. Şi eu eram gata să plec imediat cu ea, dacă avea să îmi dea voie. Mi-o doream înapoi cu mare patimă. Dar apoi m-am decis că poate ar fi mai bine să nu merg şi eu. Ideea mea era că deja cedasem prea mult în fața activităților ăstora stranii; ar fi trebuit să pun punct chiar de la povestea cu vulturul, nu să mă arăt atât de puțin surprins de toate lucrurile acelea bizare de parcă le mai văzusem şi înainte. Dar mă îndreptam cu paşi mult prea repezi spre viitor.

– Ei, bine-ai revenit, mi-a spus ea cu duritate. Nu ştiam dacă să te aştept sau nu. Credeam că nu te mai întorci. Ceea ce nu cred că m-ar fi deranjat prea tare.

– Bine, i-am spus, nu e nevoie să te încurci în vorbe. Zi ce ai de zis.

Aşa că mi-a vorbit apoi altfel şi mi-a părut rău că i-am cerut să facă asta. Într-un fel de țipăt, cu buze tremurânde, mi-a spus:

– Eşti terminat – terminat! S-a sfârşit, Augie! Am făcut o greşeală. E greşeala mea.

– Ia-o mai încet. Ce atâta grabă? S-o luăm pe rând. Dacă de fapt te deranjează că Stella şi cu mine...

– Ați petrecut noaptea împreună!

– N-am avut încotro. Pentru că am luat-o pe un drum greşit, de-aia.

– Oh, te rog eu mult, încetează. Îmi otrăveşte sufletul să te aud vorbind aşa, mi-a spus ea, îngrozitor de nefericită.

Avea o privire bolnavă.

– Păi dacă e adevărul adevărat... am insistat eu. Ce vrei să insinuezi? Nu e cazul să fii geloasă. Pur şi simplu am rămas în pană în creierii munților.

– Nici n-am fost în stare să mă dau jos din pat de dimineață. Iar acum mă simt mai rău, mai rău. Nu-mi îndruga povestea asta. Nu pot să sufăr astfel de poveşti.

– Atunci, i-am spus, privind în jos la dalele de piatră proaspăt spălate şi răcorite de soare, inegale, acoperite de un muşchi verde de catifea, dacă ai intenția să gândeşti astfel de lucruri şi să te torturezi aşa, n-am ce-ți face.

Ea mi-a spus:

– Mi-aş dori cumva să fie doar problema mea.

Aceste vorbe m-au făcut să adopt o atitudine bățoasă:

– Păi da, chiar că e problema ta, i-am spus. Să zicem că a fost aşa cum zici tu. Nici nu mi-ar fi aşa de greu să îți povestesc după toate câte mi le-ai spus tu, cu tipul ăla de la marină şi alții, când erai căsătorită cu Smitty. Oricum mi-ai luat-o cu mult înainte.

Amândoi ne-am înroşit, cum ne priveam față în față.

– Nu credeam că eşti în stare să-mi întorci în felul ăsta ce ți-am povestit, mi-a spus ea cu greutate, iar tremurul din vocea ei mi-a trimis un fior de gheață pe spinare, asemenea peticelor acelea solide de apă sărată care se

formează odată cu primul îngheț pe malul oceanului, şi nici nu ştiam că ai să îmi ții cont.

Arăta foarte rău, cu privirea aceea mai degrabă strălucitoare decât prietenoasă din ochii ei negri, cu o paloare pronunțată; nările ei fremătau de parcă ar fi acceptat o parte din boală, de parcă ar fi mirosit otrava despre care vorbea. Şi animalele şi toate obiectele animalice, scaunele din piele de vițel, pălăriile de pai şi piele de şarpe, capetele cu coarne, mițoase, toate păreau a împărtăşi un raison d'être aproape mort, inutil, brutal sau nu păreau decât o grămadă informă, o harababură, când ea nu se simțea bine. Iar ea, la rândul ei, arăta obosită, cu gâtul înțepenit şi umerii încovoiați. Nici măcar mirosul ei nu era cel normal. Şi era împresurată de sus până jos de cea mai cumplită gelozie; dorea, tânjea să îmi facă rău.

Am crezut, nu ştiu de ce, că starea asta o să îi treacă repede. Dar tremuram şi eu. Şi i-am spus:

– Nu eşti în stare să îți imaginezi măcar pentru o secundă că nu s-a întâmplat nimic, nu? Doar pentru că am stat toată noaptea împreună, nu poți decât să crezi că am făcut şi dragoste.

– Da, poate e irațional, mi-a spus ea. Dar indiferent dacă e irațional sau nu, poți să-mi spui cu mâna pe inimă că n-a fost aşa? Poți?

Mă pregăteam, cu încetineală, să îi spun exact asta, pentru că era necesar – şi mă simțeam un monstru să afişez acea față mincinoasă când nici măcar n-apucasem să mă spăl de mirosul Stellei –, dar Thea m-a oprit. Mi-a spus:

– Nu, nu spune nimic, că nu eşti în stare decât să repeți acelaşi lucru. Ştiu. Şi nu mă pune să îmi imaginez nimic. Că deja mi-am imaginat tot ce se putea imagina. Nu te aştepta să fiu supraom. Nici n-am măcar de gând să încerc. Şi-aşa mă simt mult prea lovită, mai copleşită decât credeam.

N-a izbucnit în plâns, căci lacrimile, asemenea unei neguri subite şi la fel de tăcute, i-au apărut în ochi.

Acest lucru mi-a înmuiat sau topit toată asprimea, ca o dogoare bruscă. I-am zis:

– Hai să ne potolim, Thea, şi m-am dus spre ea, însă ea s-a tras înapoi.

– Mai bine rămâneai cu ea.

– Ascultă-mă...

– Vorbesc serios. Acum faci pe tandrul cu mine. Peste zece minute o să faci la fel cu ea, iar peste cincisprezece minute cu cine ştie ce vagaboandă. Nu ai substanță. Cum ai fost în stare să te încurci cu o astfel de femeie? Asta aş vrea eu să ştiu.

– Cum? Păi am cunoscut-o când l-am cunoscut pe Oliver, prin Moulton.

– De ce nu a apelat la Moulton atunci? De ce la tine? Pentru că tu ai flirtat cu ea.

– Nu, ci pentru că a văzut că o compătimesc. Şi-a dat seama şi de relația mea cu tine, şi probabil a crezut că o să înțeleg mai uşor decât alții situația unei femei.

– Da, ăsta e exact genul de minciună care-ți vine ție uşor la îndemână. Te-a ales pe tine pentru că abia aşteptai să o serveşti şi s-a gândit că o să facă ce vrea din tine.

– Nici poveste, i-am spus eu. Greşeşti. Se simțea încolțită şi mi-a părut rău de ea.

Dar, bineînțeles, mi-am amintit senzația aceea din crângul de portocali, acel lucru care îmi sorbea din vitalitate şi pe care nu-l puteam stăvili. Se pare că şi Thea ştia ceva despre asta, ceea ce m-a uluit. Încă din Chicago prezisese că o să mă duc după orice altă femeie care va alerga după mine. Măcar dacă nu m-ar fi descris cu atâta acuratețe plină de cruzime. Însă atunci când eram în Chicago mă simțisem mulțumit că n-am nici un fel de secrete față de ea; acum fluctuam cu mintea împâcloşată, de parcă mi-ar fi fost fatal să rămân fără nimic de ascuns.

– Nu voiam decât să o ajut, i-am spus.

Ea a strigat:

– Ce tot spui acolo – s-o ajuți! Pe tip l-a ridicat poliția exact în momentul în care ai plecat.

– Pe cine? Pe Oliver?

Asta m-a lăsat mască.

– L-au arestat? Poate că n-ar fi trebuit să ne grăbim aşa. Dar mi-a fost teamă că o s-o târască după el. Căci chiar avea pistol şi l-a lovit pe Louie Fu, începuse să devină violent şi m-am gândit c-o s-o forțeze...

– Amărâtul ăla prost, pricăjit şi bețiv? S-o forțeze? Pe aia? Şi mă rog pe cine a mai forțat el înainte în viața lui? Că doar nu i s-o fi băgat în pat sub amenințarea armei, nu? Nu-i decât o curvă! Însă nu i-a luat mult să îşi dea seama ce fel de om eşti, că o să îți fie teamă să nu cumva să nu corespunzi aşteptărilor ei, să nu cumva să nu fi omul pe care-l dorea ea, ştia că o să îi faci jocul. Pentru că tu faci jocul tuturor.

– Te oftici pentru că nu ți-l fac pe al tău tot timpul. Da, presupun că ea m-a înțeles. Nu mi-a zis „fă aia, fă ailaltă“. M-a rugat. O fi văzut şi ea că m-am săturat să mi se spună...

Asta a făcut-o să îmi arunce o privire de o scârbă suverană, ca şi cum ar fi fost brusc lovită de o pală de vânt; şi-a muşcat o clipă buza cu dinții. Apoi mi-a zis:

– Ăsta n-a fost un joc. Deşi văd că tu aşa îl vezi. Pentru mine n-a fost, a fost adevărat. Atât cât am putut eu, aşa l-am văzut. Poate pentru tine o fi fost un joc. Mă gândesc că aşa a fost. Poate pentru că nu îl concepi altminteri.

– Nu vorbim despre acelaşi lucru. Nu despre dragoste. Ci de celelalte lucruri pe care le faci şi din cauza cărora eşti aşa de imposibilă.

– Eu? Imposibilă? mi-a spus ea cu gura uscată, în timp ce-şi ducea mâna la piept.

– Păi, cum poți crede că nu ai fi – vulturul şi toate celelalte, şerpii, vânatul zilnic?

Asta a fost încă o lovitură.

– Şi ce vrei să zici, că te arătai doar indulgent? În legătură cu vulturul? Pentru tine n-a însemnat nimic? Şi tot timpul ăsta credeai că sunt imposibilă?

Mi-am dat seama ce lucru îngrozitor îi făcusem spunând asta, aşa că am încercat să o mai dreg.

– Dar ție nu ți se pare că sunt ciudate lucrurile astea? Nici măcar un pic? am spus.

Asta i-a pus un nod în gât, iar lacrimile dinainte nu mai însemnau nimic în comparație cu această senzație de acum. Mi-a spus:

– Multe lucruri mi se par mie ciudate. Unele dintre ele poate mult mai tare decât ți se par ție faptele mele. Iubirea mea pentru tine, asta însă n-a fost în nici un fel ciudată. Însă acum tu eşti cel care începe să mi se pară ciudat, ca multe alte lucruri de pe lumea asta. Poate sunt eu țicnită, că nu ştiu să procedez decât în modul ăsta aparte. În loc să fac lucrurile cum le face toată lumea şi să fiu falsă. Carevasăzică...

Aici am tăcut, dându-mi seama că modul ei de a vedea lucrurile era cel corect.

– N-ai făcut decât compromisuri...

Nu puteam suporta să văd cât de mult suferea. Din când în când aveam impresia că n-o să mai fie în stare să adauge încă un cuvânt, căci avea gâtul încleştat şi abia putea scoate un sunet, păstrându-le pe toate în suflet.

– Eu nu te-am rugat să faci asta... nici o clipă. De ce nu mi-ai spus ce simțeai? Ai fi putut să-mi spui. Nu voiam să îți par imposibilă.

– Dar nu ai fost imposibilă propriu-zis. Nu, n-ai fost.

– Presupun că tu nu vrei să spui nimic nimănui. Dar cu mine ai fi putut să nu te porți aşa cum o faci cu toată lumea. Ai fi putut să fii cu mine cum nu puteai fi cu nimeni altcineva. Nu există pe lumea asta o persoană cu care să

poți fi tu? Vorbeşti oare cu cineva? Da, presupun că uneori dragostea ia înfățișări stranii. Crezi că această ciudățenie îți oferă o scuză. Dar poate că dragostea ți-ar părea ciudată şi stranie în orice formă ar veni, poate că pur şi simplu nu ți-o doreşti. În acest caz am făcut o greşeală, pentru că am crezut că ți-o doreai. Şi tu de fapt nu ți-o doreşti, nu-i aşa?

– Ce vrei să-mi faci, să mă faci una cu pământul? Asta doar pentru că te simți aşa de geloasă şi chinuită...

– Da, sunt geloasă. Mi-e rău fizic şi mă simt dezamăgită, căci altfel probabil nu m-aş purta aşa. Ştiu că nu eşti în stare să rezişti. Dar sunt dezamăgită. Nu sunt numai geloasă. Când am venit să te caut, în Chicago, aveai cu tine o fată şi când ai venit să mă vezi la început nu te-am întrebat dacă o iubeai sau nu. Ştiam că nu puteai să fi simțit mare lucru pentru ea. Dar chiar dacă ar fi fost o legătură importantă pentru tine, m-am gândit că tot trebuie să încerc! Mă simțeam foarte singură, ca şi cum lumea era plină de lucruri, dar golită de oameni. Ştiu, mi-a mărturisit ea, făcându-mă să mă simt mai nenorocit ca înainte, că probabil sunt nițel nebună.

Mi-a spus pe o voce răguşită şi joasă.

– Probabil că sunt, trebuie să recunosc. Dar m-am gândit că dacă o să reuşesc să comunic cu o altă persoană, poate o să reuşesc să comunic şi cu ceilalți. Şi că oamenii n-o să mă mai scârbească şi nu o să îmi mai fie teamă de ei. Pentru că ceea ce simt eu nu poate fi din vina oamenilor, nu în halul ăsta. Nu ei sunt cei care îmi trezesc acest sentiment. Da, am crezut că poate tu mă vei ajuta să reuşesc lucrul ăsta. Şi ai reuşit. Şi am fost aşa de fericită că te-am găsit. M-am gândit că îți dădeai seama ce faci pentru mine şi că te simțeai norocos şi special. Şi de-aia nu simt acum doar gelozie. Mi-am dorit să nu te mai întorci. Îmi pare rău că ai venit. Nu eşti special. Eşti ca toți ceilalți. Te plictiseşti repede. Nu vreau să te mai văd.

Şi acum şi-a aplecat capul. Plângea. Pălăria îi căzuse de pe cap şi atârna doar de bentiță. În adâncul pieptului meu, asemenea unei veverițe înnebunite care a fost prinsă într-un horn, în vălătucii tremurători şi mătăsoşi de fum, sălăşluia o senzație înfiorătoare. Am încercat să mă apropii de ea, iar ea s-a îndreptat, s-a uitat în ochii mei şi a strigat:

– Nu vreau să faci aşa ceva! N-am nevoie; nu-ți pot permite una ca asta. Ştiu că tu crezi că întotdeauna sunt unele lucruri care pot fi trecute cu vederea, dar eu nu sunt aşa.

A trecut pe lângă mine, spre uşă, unde s-a oprit.

– Eu plec la Chilpanzingo, mi-a spus.

Se oprise din plâns.

– Vin cu tine.

– Nu, nu vii. Nu mai jucăm jocuri. Mă duc singură.

– Şi eu ce să fac?

– Nu mă întreba pe mine. Te lămureşti tu singur.

– Am înțeles, i-am spus.

Eram sus în cameră, strângându-mi hainele, arzând tot, cu lacrimi şi strigăte care nu reuşeau să se dezlănțuie şi mă sufocam şi cu lespezi de milă stivuite în suflet, când am văzut-o coborând în zócalo cu o puşcă, urmată de Jacinto care ducea bagajele. Urma să plece într-o secundă. Voiam să îi strig „Nu pleca!“, aşa cum îmi strigase ea mie noaptea trecută în zócalo, să-i spun ce greşeală făcea. Dar, în supărarea mea, greşeala ei era că mă abandonează pe mine. Senzația asta m-a făcut să tremur când am încercat să strig după ea. Doar nu avea să mă părăsească. Am alergat prin casă să urlu din spatele zidului grădinii de lângă bucătărie.

Ceva în înfățişarea mea a speriat-o pe bucătăreasă; şi-a luat repede copilul şi a şters-o când m-a văzut. Şi brusc m-am simțit aşa de plin de furie şi durere, că m-am sufocat. Am deschis furtunos uşa grădinii şi am alergat năvalnic către zócalo, însă maşina nu se mai afla acolo. M-am întors şi am tras un picior porții, căutând cu ochii ceva pe care să-l atac şi să îl distrug. Săltând şi plesnind de supărare, am smuls pietre din solul grădinii şi le-am aruncat spre zid, dând tencuiala jos. M-am dus în sufragerie şi am făcut bucăți scaunele din piele de vițel, sticlăria, am rupt perdelele şi am dat

tablourile jos de pe pereți. Apoi m-am trezit pe verandă, am zdrobit toate cutiile cu şerpi, le-am întors cu fundul în sus şi am stat să privesc panica monştrilor care s-au revărsat din ele şi au fugit, căutând un loc în care să se ascundă. Am răsturnat toate cutiile, până la ultima.

Apoi mi-am luat valiza şi am plecat. M-am îndreptat cu paşi furioşi către zácalo, cu pieptul scuturat de hohote de plâns.

Pe veranda localului lui Hilario se afla Moulton. Nu i se vedea decât fața, deasupra paravanelor. El a privit în jos. Moulton, prelatul scursorilor.

– Hei, Bolingbroke, unde-i fata? Oliver e la mititica. Hai sus, vreau să stăm de vorbă.

– Du-te dracului!

Nu m-a auzit.

– De ce cari valiza după tine? mi-a zis.

M-am îndepărtat şi am mai colindat prin oraş o vreme. Ajuns în piață, l-am întâlnit pe Iggy, cu fetița.

– Hei, de unde ai mai răsărit? L-au arestat pe Oliver azi-noapte.

– Oh, îl bag undeva pe Oliver!

– Te rog, Bolingbroke, nu vorbi aşa în fața copilului!

– Nu-mi mai spune Bolingbroke.

Am continuat totuşi să merg cu el, aşa cum se plimba cu copilul de mână. Ne-am uitat la tarabe şi în cele din urmă i-a cumpărat copilului o păpuşică din pănuşi de porumb.

Mi-a povestit despre necazurile lui. Acum că nevastă-sa o rupsese cu Jepson, oare ar fi fost cazul să se însoare din nou cu ea? Eu nu i-am spus nimic, dar îmi simțeam pleoapele încinse de lacrimi, în timp ce-l priveam.

– Deci ai ajutat-o pe Stella să o şteargă, hm? mi-a spus. Păi mă gândesc că ai făcut ce trebuia. Ea de ce s-o pățească din cauza lui? Wiley zice că noaptea trecută el urla de furie că l-a părăsit.

Apoi mi-a zărit în sfârşit valiza din mână şi mi-a spus:

– Oh-oh, îmi pare rău, omule! Te-a dat afară, nu?

Am tresărit, fața mi s-a schimonosit, am făcut un semn mut şi am izbucnit în lacrimi.

Capitolul XIX

Şerpii au fugit – s-au întors probabil în munți. Nu m-am întors la Casa Descuitada să aflu ce s-a întâmplat. Iggy m-a dus într-o cameră din vila în care stătea el. O vreme n-am făcut nimic, n-am făcut decât să zac în celula caldă din piatră de la etajul casei. Urcai scările până se terminau şi apoi continuai restul drumului pe o scăriță de lemn. Aici m-am întins pe patul scund şi am rămas acolo zile în şir, bolnav. Dacă Tertullian ar fi venit la fereastra cerului să se bucure de priveliştea dangaților, cum a promis, mi-ar fi zărit poate piciorul intersectându-se cu raza sa vizuală în lumina soarelui. Iată cum mă simțeam.

Iggy venea şi-mi ținea companie. În cameră se afla un scaun cu picioare scurte pe care şedea ore întregi fără să zică vreo vorbă, cu bărbia proiectată înspre piept, motiv pentru care avea grumazul încrețit şi umflat, şi cu pantalonii ținuți de nişte şireturi de alpargatas, ca ale unui biciclist care îşi leagă manşetele pantalonilor ca să nu se încurce în lanț. Astfel şedea, cu capul plecat şi cu ochii lui verzi cu pleoape inflamate. Din când în când suna clopotul de la biserică, bălăngănindu-se înainte şi înapoi de parcă era sunetul scos de apa cărată de cineva, care era limpede şi bună, însă într-o găleată murdară rău, iar persoana caro o căra se împiedica şi aluneca pe nişte trepte. Iggy ştia că trec printr-o criză şi nu voia să mă lase singur. Dar dacă încercam să zic ceva, îşi întorcea spatele către mine şi nu voia să accepte nimic din ce-i spuneam, chiar şi după ce mă încurajase să vorbesc. Desigur că i-am povestit totul, până când nu am mai putut trage aer în piept şi apoi am avut impresia că mi-a acoperit fața cu mâna şi nu mi-a mai dat voie să spun nimic. Aşa că după ce am dat să mă înăbuş de câteva ori, n-am mai încercat să vorbesc. M-am gândit că venea doar din milă şi că stătea acolo să fie sigur că nu mă înec. Cumva se şi răzbuna pe mine într-un mod obscur, cum stătea acolo şi mă compătimea.

Oricum, şedea lângă peretele frumos şi uscat pe care cădea soarele ce pătrundea peste pervazul unde aterizau porumbeii cu picioruşele lor roşii şi cu aripile care fluturau într-un nor de praf şi paie. Uneori chiar îşi culca obrazul pe tencuială.

Ştiam că făcusem o greşeală. Şi cum zăceam acolo şi mă gândeam la asta, simțeam cum mi se rotesc ochii în cap de parcă ar fi încercat să găsească o cale de scăpare. Se întâmplase ceva cu puterea mea de a uita, fusese ştirbită. Greşelile şi vinile veneau din toate părțile şi îmi rodeau ficații. Rodeau, iar eu asudam şi mă întorceam pe toate părțile – simțeam un fel de vanitate în această întoarcere.

Încercam din nou să spun:

– Iggy, ce aş putea oare să fac ca să îi dovedesc că o iubesc?

– Nu ştiu ce. Poate că nu eşti în stare să-i dovedeşti, pentru că n-o iubeşti.

– Nu, Iggy, cum poți spune una ca asta! Chiar nu mă vezi în ce hal sunt?

– Atunci de ce ai plecat cu tipa aia?

– Nu ştiu, a fost un fel de revoltă. De unde să ştiu eu! Doar n-am inventat eu ființele omeneşti, Iggy.

– Habar n-ai care-i treaba încă, Boling. Îmi pare rău pentru tine, îmi spunea el de lângă peretele lui. Zău că da. Dar trebuie să ți se întâmple aşa ceva până să înveți cum stau lucrurile. Prea le-ai primit pe toate pe tavă. Trebuie să te prăvăleşti şi tu şi să fii strivit în felul ăsta. Dacă nu pățeşti așa ceva, nu o să înțelegi niciodată cât de rău ai rănit-o. Trebuie să afli cum este şi să îți mai scadă din lungul nasului.

– E mult prea mânioasă. Dacă m-ar iubi, n-ar fi aşa de mânioasă. Trebuie ea să aibă un motiv pentru atâta mânie.

– Păi, i l-ai dat cu prisosință.

N-avea sens să te cerți cu Iggy, aşa că zăceam acolo în tăcere şi în schimb încercam să vorbesc şi să o conving în gând pe Thea, însă nu reuşeam decât să pierd încontinuu. De ce făcusem asta? O rănisem tare rău, ştiam asta. Vedeam la fel de clar cum o vedeam pe ea spunându-mi, albă la față, şi cu gâtul încleştat: „Sunt dezamăgită!“ „Draga mea, ascultă-mă!“, voiam să îi spun eu, „sigur că fiecare dintre noi ajunge să fie dezamăgit la un moment

dat. Doar ştii şi tu asta. Cu toții o pățim şi cu toții îi lovim pe alții la rândul nostru. Mai ales când e vorba de dragoste. Şi eu te-am lovit, dar te iubesc şi ar trebui să mă ierți, ca să putem continua.“

Poate că ar fi trebuit să-mi fi încercat norocul cu şerpii din piscurile fierbinți de munte, să mă furişez după ei cu lațuri pe solul cafeniu, în loc să mă lălăi prin oraşul amețit unde lucrurile se dovedeau a fi mult mai periculoase.

O lovisem tare rău când îi dezvăluisem ce credeam despre vânătoarea ei. Dar nu încercase şi ea la rândul ei să mă doboare la pământ şi să mă strivească când mă atacase şi îmi spusese cât de van eram, cât de puțin se putea conta pe mine, cum mă uitam încontinuu după alte femei şi cum n-aveam nici un dram de conştiință? Şi oare era adevărat, cum spunea ea, că dragostea îmi apărea ca fiind stranie, indiferent de forma pe care o îmbrăca, chiar dacă nu erau la mijloc vulturi şi şerpi?

M-am gândit la asta şi am fost uimit să îmi dau seama cât de mult adevăr se afla în aceste vorbe. Păi bine, dar aşa şi era! Şi eu care întotdeauna crezusem că în ceea ce privea dragostea eram de partea mamei, împotriva bunicilor Lausch, doamnelor Renling sau fetelor ca Lucy Magnus.

Dacă n-aveam bani sau o profesiune sau îndatoriri, oare nu alesesem asta ca să fiu un devotat şi liber adept al dragostei?

Eu, un servitor al dragostei? Nu eram defel! Şi dintr-odată mi-am simțit inima urâtă şi mi-a fost silă de mine. M-am gândit că țelul meu de a mă păstra simplu nu era decât o înşelătorie, că nu eram nici un pic bun la suflet şi afectuos şi am început să îmi doresc ca oraşul Mexic de dincolo de acele ziduri să vină înăuntru peste mine şi să mă ucidă, să fiu aruncat în praful de oase şi printre crucile contorsionate şi ascuțite ale cimitirului, hrană pentru insecte şi şopârle.

Acum începusem, iar această investigație teribilă trebuia să continue. Dacă aşa eram eu, cu siguranță că nu aşa le apăream altora şi acesta era probabil secretul meu. Prin urmare, dacă voiam să le fac altora pe plac, înseamnă că o făceam pentru a-i duce de nas sau pentru a le arăta eu lor, nu? Şi asta probabil că se întâmpla pentru că aveam impresia că toată lumea îmi era superioară şi că aveau ceva ce eu n-aveam. Dar oare cum mi se păreau mie

oamenii, fantastici? Nu voiam să fiu cum credeau că aş fi, ci voiam să le fac pe plac. Să explicăm mai pe larg! Un destin independent, în plus şi dragoste – ce zăpăceală!

Probabil că eram un monstru să creez atâta zăpăceală! Dar nu, nu puteam fi monstru şi suferi în acelaşi timp. Ar fi fost prea nedrept. Nu puteam crede una ca asta.

Nu era normal să cred că toți ceilalți aveau mai multă putere de a fi. Păi bine, dacă e pe aşa, era clar ca bună ziua că nu era aşa, ci doar o închipuire, o exagerare a modului în care erai privit, o interpretare greşită a faptului că erai plăcut pentru ceva ce nu erai sau erai antipatizat pentru ceva ce nu erai, atât din greşeală, cât şi din lene. Soluția nu era să-ți pese de asta, ci în cazul ăsta să ştii cum să faci să îți pese şi să înțelegi ce e plăcut şi antipatic în tine însuți. Dar credeți că pe fiecare nou-venit îl preocupă asta şi e prevăzător? Nu. Şi te interesează oare ca tuturor să le pese? Nici pomeneală. Pentru că oricum nimeni nu poate să arate ce reprezintă fără să aibă o senzație de dezgolire şi ruşine, şi nu îi poate păsa în timp ce îl preocupă asta, ci trebuie să se arate mai bun şi mai puternic decât toți ceilalți, nebunule! Şi între timp nu simte nici un fel de putere în ființa sa, ci îi înşală pe alții şi e înşelat, se bazează pe înşelătorie şi crede nefiresc de mult în puterea celor puternici. Şi în tot răstimpul ăsta nici un lucru autentic nu e lăsat să răsară şi nimeni nu ştie ce e real. Şi asta este desfigurata, degenerata, întunecata omenire – simplă umanitate.

Dar atunci, dacă umblăm cu toții în lume atât de capabili şi cu un scop aşa de precis, cu o ținută aşa de mândră şi puternică, îți poți oare permite să şchiopătezi sub forma unei creaturi stupide, fragile şi amărâte, care râde şi e inofensivă?

Nu, trebuie să unelteşti în adâncul inimii tale să pari diferit. Fiind viața exterioară atât de puternică, iar instrumentele ei atât de uriaşe şi teribile, iar spectacolele atât de grozave, iar gândurile atât de mărețe şi amenințătoare, produci şi tu o ființă care poate să existe dinaintea ei. Inventezi un om care poate să se înfățişeze dinaintea unor aparențe cumplite. Astfel, nu poate fi tratat drept şi nici trata nedrept, ci poate trăi. Şi asta este ce face biata umanitate încontinuu. Ea este compusă din aceşti inventatori sau artişti, milioane de astfel de ființe, fiecare încercând în felul său să recruteze alți

oameni care să joace un rol secundar şi să îl susțină în plăsmuirile sale. Marii şefi şi lideri recrutează cel mai mare număr şi în asta stă puterea lor. Există o singură imagine care iese în evidență, îi conduce pe restul şi îşi poate impune pretenția că este autentică şi că are mai multă forță decât altele, sau o singură voce intensificată la rang de tunet ce se aude peste celelalte. Apoi o invenție uriaşă, care este poate chiar invenția lumii înseşi şi a naturii, devine lumea reală – cu oraşe, fabrici, clădiri publice, drumuri, oştiri, diguri, închisori şi filme –, devine realitatea. Acesta este scopul luptei umanității, de a recruta pe alții în versiunea realității tale. Şi atunci până şi florile şi muşchiul de pe pietre devin muşchiul şi florile unei versiuni.

Iar eu arătam cu siguranță ca un recrut ideal. Dar lucrurile inventate nu deveneau niciodată reale pentru mine, indiferent de cât de tare mă îndemnam eu să cred că erau.

Adevărata mea vină era că nu puteam să stau credincios sentimentelor mele celor mai pure. Asta era ceea ce săpa o groapă atât de mare în ființa mea. Poate că Thea nu putea nici ea să suporte un şir prea lung de zile senine, acest lucru mi-a dat prin cap a fi motivul pentru care se îndepărtase de mine. Poate că şi ei îi venea greu, cu alegerea ei. Cu un an înainte, înainte ca Mimi să intre în bucluc, Kayo Obermark îmi spusese că asta li se întâmplase tuturor la un moment dat. Toată lumea ajungea să simtă amărăciune față de alegerea făcută. Poate că în final alegerea respectivă era amărăciune în sine, pentru că dacă voiai să ajungi la ceea ce ți-ai ales aveai nevoie de curaj, pentru că era vorba de ceva intens şi intensitatea este ceva ce fragila umanitate care suntem noi nu poate suporta prea multă vreme. Şi, de asemenea, alegerea nu poate fi ceva ce avem deja – ceea ce avem deja nu ne e de prea mare folos sau nu ne câştigă respectul. Oh, acest lucru mă făcea să simt un mare dispreț, modul în care mă simțeam, întărâtat şi sălbatic. Nişte nenorociți de sclavi! mă gândeam. Laşi neisprăviți!

Cât despre mine personal, care nu eram cu mult mai bun decât unii dintre cei mai răi, invenția mea şi lucrul meu special erau simplitatea. Doream simplitatea şi refuzam complexitatea şi în asta mă arătam viclean şi îmi suprimam multe deschideri din adâncul inimii şi eram la fel de prefăcut ca toată lumea. Altfel de ce mi-ar fi trebuit să tânjesc după simplitate?

Personalitatea este în primul rând un lucru care nu îți oferă siguranță. Tipologiile sunt pe de altă parte sigure. Aşa că aproape toți oamenii se autodeformează în aşa fel ca teroarea cumplită să le dea pace. Nu e ceva nou. Oamenii primitivi, cei temători îşi aplatizează capul sau îşi perforează buzele sau nasurile, îşi ciopârțesc degetele mari sau îşi fac măşti la fel de teribile ca teroarea însăşi, se vopsesc sau îşi fac tatuaje. Totul e făcut pentru a preîntâmpina teroarea care nu e bine venită ființei tale.

Spune-mi câți Iacobi există oare care dorm pe piatra rece şi se forțează să o transforme în căpătâi sau se duc pe covorul îngerilor şi se luptă cu teroarea cumplită pentru a îşi câştiga dreptul de a exista? Aceşti oameni bravi sunt atât de puțini încât au devenit părinții unor întregi seminții.

Cât despre mine, mă îndreptam spre oricine îmi oferea un adăpost de această puternică teroare dezlănțuită şi această răceală sălbatică a haosului, prin urmare mă abandonam îmbrățişărilor temporare. Nu era un lucru foarte curajos. Că mă purtam ca mulți alții în privința asta nu reprezenta o consolare. Dacă erau atât de mulți înseamnă că şi ei probabil sufereau la fel ca mine.

Ei bine, acum că ştiam acest lucru, îmi doream o a doua şansă. Mă gândeam că trebuie să încerc să fiu din nou viteaz. Aşa că m-am hotărât să mă duc şi să încerc s-o înduplec în Chilpanzingo şi să îi spun că deşi eram un om slab mă puteam încet-încet schimba dacă avea să aibă răbdare cu mine.

De îndată ce am luat această hotărâre, m-am simțit mult mai bine. M-am dus la peluqueria şi m-am bărbierit. Apoi am luat prânzul la localul lui Louie Fu şi una din fiicele lui mi-a călcat pantalonii. Eram foarte căzut, dar şi fremătând de speranță. Vedeam deja cum o să se albească la față când o să mă denunțe, cum i se vor întuneca ochii şi cum mă vor săgeta. Dar şi cum o să-şi pună brațele în jurul meu. Pentru că şi ea avea nevoie de mine. Şi toată forța ei excentrică, care venea din îndoiala că dorința ei va mai putea avea vreodată încredere în cineva, se va opri şi se va pogorî asupra mea.

Imaginându-mi cum se va întâmpla, mă topeam, mi se încălzea şi se înmuia pieptul, începea să mă doară, să se umple de tânjet. Vedeam lucrurile întâmplându-se aievea. Aşa mi se întâmplă mereu, imaginația mi-o ia

înainte şi pregăteşte drumul. Sau, după cum s-ar părea, marele meu vagon personal, întunecos şi mătăhălos, nu poate să purceadă pe un teritoriu nou şi străin. Însă imaginația asta a mea, asemenea armatei romane care invada Spania sau Galia, construieşte străzi şi ziduri chiar dacă sunt numai provizorii, numai pentru o noapte.

În vreme ce şedeam doar în chiloți şi îmi aşteptam pantalonii, a ieşit afară cățeluşa lui Louie Fu. Apatică şi grasă, mirosea ca bătrâna Winnie. S-a aşezat țăpoi în fața mea şi a început să mă fixeze. Nedorind să fie mângâiată, s-a tras înapoi, țăcănind din gheruțe, când am încercat s-o ating, şi mi-a arătat colțişorii ei bătrâni. Nu că ar fi supărat-o ceva, dar voia să se întoarcă înapoi în izolarea ei. Ceea ce a şi făcut, sub perdea, cu un oftat extrem. Era foarte bătrână.

Autobuzul, un autobuz vechi de țară din State, a sosit asemenea unei cabriolete din timpuri străvechi. Eram deja înăuntru, cu biletul în mână, când a apărut şi Moulton şi mi-a spus prin fereastră:

– Ieşi afară, vreau să îți spun ceva.

– Nu, nu ies.

– Vino, că e important, mi-a spus el serios. Nu fi prost.

Iggy i-a spus:

– De ce nu-ți vezi de treaba ta, Wiley?

Fruntea lată şi nasul lătăreț ale lui Moulton erau acoperite cu o sudoare albă.

– Da’ ce, e mai bine să-l las să se bage în ceva care o să-l dea peste cap?

Înainte să poată interveni Iggy, dacă asta era cu adevărat intenția lui, Moulton mi-a prins mâna strâns lângă burta lui tare, mi-a trecut zdravăn brațul pe sub al lui şi cu o grabă grosolană m-a obligat să fac câțiva paşi rapizi peste lespezi şi peste gunoiul rozaliu, pe tocurile mele scâlciate.

– Adună-te, mi-a spus. Talavera a fost iubitul Theei, băiete. Iar acuma e cu ea în Chilpanzingo.

M-am smuls din strânsoare. Voiam să-i bag mâna în gât, să îl strâng de gât până îşi dă duhul.

– Ig, a strigat el. Ia-l de pe mine!

Iggy, care era exact în spatele meu, m-a înhăţat şi m-a tras.

– Dă-i drumul!

– Aşteaptă, doar n-o să îl omori aici, cu toţi poliţaii şi lumea asta din jur. Mai bine ai lua-o la picior, Wiley. Se zbate ca un taur furios.

Voiam să îl arunc şi pe Iggy la pământ, cum mă ţinea de braţ.

– Nu fi prost, Boling, mi-a spus Moulton. E pe bune. Chiar crezi că am chef să mă cert cu tine? Nu ţi-am spus decât ca să-ţi fiu de ajutor, să nu suferi. E un loc periculos. Talavera o să te omoare.

– Da, mare bine i-ai mai făcut! i-a spus Iggy. Uită-te şi tu la faţa lui!

– E adevărat că a plecat cu ea, Iggy? am zis, oprindu-mă.

Eram aşa de sfâşiat şi de rupt pe dinăuntru că de-abia am fost în stare să pun întrebarea asta.

– Păi a fost cu ea înainte, a zis Iggy. Mi-a spus un tip ieri că Talavera a plecat la Chilpanzingo imediat ce a plecat Thea.

– Dar când au fost împreună?

– Acum câţiva ani. Aproape că se mutase de tot cu ea la Casa Descuitada, a zis Moulton.

Nu mă mai puteam ţine pe picioare şi m-am lăsat să mă prăbuşesc lângă podiumul orchestrei. Mi-am acoperit capul cu mâinile şi am tremurat, cu faţa pe genunchi.

Moulton s-a arătat aspru cu mine.

– Mă uimeşte modul în care te comporți, March, mi-a spus.

– Dar cum vrei să se comporte? Nu îl mai bate la cap, i-a spus Iggy.

– Se poartă ca un copil şi tu îl încurajezi, a spus Moulton. Mi s-a întâmplat şi mie, ți s-a întâmplat şi ție. I s-a întâmplat şi lui Talavera când a apărut cu Smitty şi apoi cu el.

– Nu, nu-i aşa. Talavera ştia că e căsătorită.

– Dar care-i diferența? Chiar dacă Talavera e un filfizon jocheu asta nu înseamnă că nu are şi el sentimente. Ei, nu se cuvine să afle asta fiecare bărbat care o păteşte aşa? Nu era normal s-o aflu şi eu? Nu era normal s-o afli şi tu? Asta e una din faptele vieții şi toată lumea trebuie să le ştie.

– Dar omul o iubeşte încă. Tu te-ai înfuriat când cineva i-a tras-o nevesti-tii, dar nu pentru că o iubeai.

– Ei, dar ea îl iubeşte? a întrebat Moulton. Atunci ce făcea cu Talavera în munți după ce March a fost lovit la tărtăcuță şi a căzut la pat?

– Nu făcea nimic cu el în munți, am strigat eu, făcând spume din nou. Dacă e în Chilpanzingo acum, nu face decât să stea acolo, nu să fie cu Thea.

M-a privit lung, cu o curiozitate forțată. Mi-a spus:

– Frățicule, pun gâtul că şi tu vezi ce văd şi ceilalți, doar că te încăpățânezi să o ții pe a ta. De ce nu ți-a spus că a fost cu ea înainte de tine? Şi ce făceau acolo, crezi că se țineau de dezbateri şi că nu şi-a pus poalele în cap pentru el?

– Nu s-a întâmplat nimic! Nimic! Şi dacă nu taci din gură îți bag unul din pietroaiele astea pe gât!

Însă şi el era foarte pornit şi nu avea de gând să se oprească; nu se juca, avea el ceva în cap. Avea ochii larg deschişi şi ațintiți la mine.

– Paguba ta, prietene, dar să ştii că femeile nu judecă. Nu sunt ele de nasul unui tânăr vesel şi nevinovat ca tine. Pe ce pui pariu că şi-a dat pantalonii jos pentru el şi că nu şi-a ținut la păstrare bunătățile din coş doar pentru tine?

Am sărit la el. Iggy mă ținea de la spate, iar eu l-am ridicat de la pământ şi am încercat să scap de el trântindu-l de podiumul orchestrei, dar el nu mi-a dat drumul, şi când m-am aruncat cu toată greutatea peste el, strivindu-l, a rostit cu greutate:

– Dumnezeule, ți-ai pierdut mințile? Nu încerc decât să te țin să nu faci vreo prostie!

Moulton plecase deja, în josul străzii aglomerate, care ducea la piață. Am urlat după el:

– Foarte bine, porc de câine! Lasă c-ai să vezi tu! Te omor!

– Potoleşte-te, Boling, un polițist stă cu ochii pe tine.

Un polițist indian şedea pe locul de parcare al unei maşini din apropiere. Probabil era obişnuit să vadă tot felul de gringo beți cum se iau la harță şi se încontrează.

Iggy m-a împins jos, pe un genunchi; îmi ținea încă mâinile strâns.

– Acu' pot să îți dau drumul? Nu te duci după el?

Am scos un fel de hohot şi am dat din cap. M-a ajutat să mă ridic.

– Uită-te în ce hal arăți, murdar tot. Acuma o să trebuiască să îți schimbi hainele.

– Nu, n-am timp.

– Hai la mine în cameră. Măcar te scutur de praf cu o perie.

– N-am de gând să pierd autobuzul ăla.

– Vrei să spui că tot mai vrei să te duci acolo? Trebuie să fii într-o ureche.

Dar mă hotărâsem să mă duc. M-am spălat pe față la Louie în local şi m-am suit în autobuz; cineva îmi ocupase locul şi toate păsărelele care mă priviseră de pe podiumul orchestrei păreau să fi înțeles ce se întâmplase, că eram un amărât de cabron care-şi pierduse femeia.

Iggy s-a suit cu mine în autobuz. Mi-a spus:

– Nu-l asculta pe el. A încercat şi el să îi intre în pat şi i-a făcut propuneri de nu ştiu câte ori. Murea să se culce cu ea. De aia l-ai interesat şi venea la tine la vilă. La petrecerea lui Oliver a încercat din nou să o convingă. De-aia a plecat aşa de devreme.

Nu mai conta aşa de mult; era ca un chibrit aprins lângă o vâlvătaie.

– Nu te încăiera pe acolo. Nu fi nebun. Talavera e în stare să te omoare. Poate că ar trebui să vin şi eu şi să am grijă de tine. Vrei?

– Mersi. Nu vreau decât să fiu singur.

Nici el nu voia să vină cu mine de fapt.

Autobuzul cel hârbuit a scos brusc un sunet, ca o armată de maşini de cusut dintr-o hală. Prin gazele de eşapament, imaginea catedralei apărea de parcă ar fi fost reflectată în oglinda unui râu.

– Plec, a spus Iggy. Nu uita, m-a avertizat el din nou, coborând din autobuz, eşti prost dacă te duci acolo. O cauți cu lumânarea.

În timp ce autobuzul se rostogolea afară din oraş, o țărancă amabilă şi-a împărțit bancheta cu mine. Când m-am aşezat, am simțit mânia explodând din nou în mine. Oh, focuri, focuri! Spasme şi crampe de gelozie, violente şi pârjolitoare. Îmi țineam fața în palme şi îmi venea să îmi dau duhul.

De ce făcuse asta oare? De ce se încurcase cu Talavera? Să mă pedepsească? Ce mai fel de a pedepsi pe cineva!

Păi bine, dar atunci se făcea şi ea vinovată de lucrurile pentru care mă acuzase pe mine! Mă uitam eu peste umăr la Stella? Păi bine, dar şi ea se uita peste umăr la Talavera şi îşi pregătise deja răzbunarea.

Unde era pisicuța pe care o avuseserăm în Chicago? Brusc m-a pălit întrebarea asta. Pentru că o dată fuseserăm plecați două zile în Wisconsin şi când ne-am întors, mititica plângea de foame. Apoi Thea a început să plângă de mila ei şi a ținut-o în sân tot drumul până am ajuns la piața din Fulton Street ca să îi dăm un peşte întreg de mâncare. Şi unde era acum pisica aia? Probabil că o părăsise pe undeva, nicăieri anume – şi iată cât de permanente erau legăturile Theei.

Apoi m-am gândit cât de mult o iubisem, că simțisem o asemenea plăcere că până şi încrețiturile degetelor noastre semănau; şi acum aceste degete îl atingeau pe Talavera, acolo unde mă atinseseră şi pe mine. Şi când m-am gândit cum o să facă cu altul ce făcuse cu mine, că o să uite de sine în acelaşi mod, că o să îşi iasă din minți de atâta tandrețe, cu ochii măriți, cu capul lăsat, deschizându-şi picioarele, lucrul ăsta aproape că m-a terminat. Îi priveam în imaginația mea şi sufeream cumplit.

Dorisem să mă căsătoresc cu ea, dar nu s-o posed. Nu, nu, nevestele nu îşi posedă soții aşa cum nici soții nu-şi posedă soțiile, şi nici părinții copiii. Aceştia ori pleacă, ori mor. Aşa că singura posedare e cea de moment. Dacă o poți face şi pe asta. Şi câtă vreme fiece dorință dăinuie, ea dăinuie în fața negativului său. Iată de ce încercăm mereu să facem semnul obstinat al posesiunii. Precum acte de proprietate, certificate, confrerii, promisiuni şi alte astfel de lucruri permanente.

Ne-am îndreptat hurducăind spre Chilpanzingo, prin arşiță, întâi am trecut de munții cafenii şi noroşi, apoi de stâncile golaşe şi de plantele verzi de Florida. Când am intrat în oraş, cineva s-a agățat de o latură a autobuzului pentru o cursă gratuită, înhățându-mă de braț şi încleştându-şi tare degetele pe brațul meu. M-am luptat şi le-am descleştat. Sărind jos, acest pasager clandestin mi-a lovit palma, în timp ce încercam să-l prind. M-a durut şi am fost furios.

Iată şi zócalo. Ziduri albe şi murdare cufundate în pământ şi farmecul spaniolesc mâncat de şoareci ce se pogora din balcoane într-o stradă oribilă,

de Sevilla în putrefacție, prăbuşindu-se în mormane revărsate de gunoi.

M-am gândit că dacă îl văd pe Talavera pe stradă am de gând să îl omor. Cu ce? Aveam la mine un briceag. Nu era destul de bun. În piață am căutat un magazin de unde să-mi cumpăr un cuțit, dar n-am găsit nici unul. Însă am zărit un loc pe care scria „Cafenea“. Era o deschizătură pătrată şi neagră într-un perete, de parcă ar fi fost săpată în deşertul sirian în urma unei înmormântări de acum o mie de ani. Am intrat înăuntru, cu unicul gând de a fura un cuțit de pe tejghea. Dar nu erau nici un fel de cuțite acolo, ci doar lingurițe, cu gâturile acoperite de zahăr. O bucată de plasă albă de țânțari spânzura ruptă, ca un fel de dantelărie minusculă, delicată, creată fără nici un scop anume.

Ieşind din cafenea, am văzut maşina ei parcată în fața unui soi de magazin cu obiecte de fier din New Orleans, o hardughie care stătea să cadă. Fără să mă mai gândesc la cuțite, am alergat spre el şi am intrat înăuntru. Nu se zărea nici un vânzător la tejghea; nu era decât un bătrân care curăța nisipul de pe aleea curții interioare dărăpănate. Mi-a spus care era numărul de la camera Theei. L-am pus să suie să o întrebe dacă vrea să mă primească. Ea mi-a vorbit printr-o crăpătură a oblonului. Ce voiam? M-am suit repede pe scări şi când am ajuns la uşile mari de lemn ale dormitorului ei, i-am zis:

– Trebuie să stăm de vorbă.

Mi-a dat drumul şi când am intrat m-am uitat să văd dacă zăresc semne că fusese el pe acolo. Înăuntru era obişnuita dezordine, haine şi echipament. Nu îmi dădeam seama dacă erau doar ale ei sau dacă o parte erau şi ale lui. Nu că ar fi făcut cine ştie ce diferență. Eram hotărât să trec cu vederea astfel de lucruri.

– Ce vrei, Augie? mi-a spus din nou.

Am privit-o. N-avea privirea ei obişnuită, ageră, şi arăta rău; părul ei negru şi lucios îi cădea din piepteni. Purta un fel de halat de mătase. Părea că abia şi-l pusese pe ea. În arşița aia prefera să umble goală prin cameră. Când am încercat să îmi amintesc cum arăta goală, mi-am dat seama că nu-mi era greu deloc. Mi-a zărit ochii privindu-i pântecul şi mâna i-a coborât să îşi strângă halatul în jurul corpului. Văzând acea mână cu degete bronzate şi

rotunde, am simțit cu amărăciune că privilegiile mele fuseseră retrase şi trecute asupra altui bărbat. Le doream înapoi.

Am zis cu fața roşie:

– Am venit să te întreb dacă nu putem să fim din nou împreună.

– Nu, nu cred că se mai poate.

– Aud că Talavera e aici cu tine. E adevărat?

– Te priveşte asta cumva pe tine?

Am luat acest răspuns drept o confirmare şi m-am simțit străfulgerat de durere. I-am spus:

– Presupun că nu. Dar de ce trebuia să te încurci imediat cu el? De îndată ce am găsit eu pe cineva, trebuia şi tu să o faci. Nu eşti cu nimic mai bună decât mine. L-ai ținut de rezervă.

– Cred că singurul motiv care te-a făcut să vii până aici este că ai auzit de el, mi-a spus ea.

– Nu, am venit să te întreb dacă nu îmi mai dai o şansă. El nu are prea mare importanță pentru mine.

– Nu? a spus ea, cu acea căldură albă a feței pe care o avea.

Mi-a zâmbit fugar, gânditoare.

– Sunt gata să uit de el dacă mă mai doreşti.

– Mi l-ai scoate pe nas zi de zi, de câte ori ne-am certa.

– Nu, nu e adevărat.

– Ştiu că mori de grijă să nu cumva să apară şi să vă bateți. Dar nu e aici, aşa că poți să stai liniştit!

– Deci a fost aici!

Nu mi-a răspuns. Oare îl alungase? Poate că da. Cel puțin acea combinație de speranță şi anxietate putea să înceteze acum. Desigur că îmi fusese teamă. Dar speram şi că poate am să îl ucid. Aş fi încercat. Deja mă gândisem la asta. Mă gândeam că şi el m-ar fi înjunghiat.

Mi-a spus:

– Nu mă vei putea iubi, gândindu-te că am fost cu altul. Acum probabil că îți doreşti să ne ucizi pe amândoi. Probabil că-ți doreşti să îl vezi căzând de pe culmea unui munte de la zece mii de picioare înălțime, iar pe mine în sicriu.

Am tăcut şi în timp ce mă privea, ce stranie imagine a ei mi s-a arătat, în această cameră spaniolă igrasioasă, cu soarele tropical pătrunzând prin crăpăturile oblonului – putreziciunea din oraş, peticul țepos şi contorsionat de fier de pe pantă, baloanele însângerate de bougainvillaea, şi buzele cărnoase şi fruntea munților ce se prosternau sau cântau; apoi dezordinea din cameră, cârpele şi lucruşoarele scumpe pe care le folosea laolaltă, cum îi veneau la mână, şervețele de hârtie sau desuuri de mătase, rochii, aparate foto, cosmetice. Făcea lucrurile rapid, sperând că le făcea bine. Desigur că nu credea ce venisem să îi spun. Nu credea pentru că nu simțea, şi nu simțea din cauza unei legături întrerupte.

– Nu trebuie să te hotărăşti pe loc, Thea.

– Nu, ei bine – presupun că nu. S-ar putea să am alte sentimente mai încolo, deşi nu cred. Acuma pe loc, nu văd la ce ai fi bun. Mai ales când mă gândesc cum te porți în fața altora. Aş vrea să ai parte de tot răul din lume. Aş vrea să te văd mort.

– Şi eu te iubesc încă, i-am spus.

Şi probabil că era evident, pentru că nu mințeam. Stăteam în picioare, tremurând. Dar ea nu mi-a dat nici un răspuns.

– Nu vrei să fim ca înainte, i-am spus. Cred că de data asta nu aş mai da greş.

– Cum crezi că ai putea face asta?

– Majoritatea oamenilor sunt probabil în aceeaşi stare în care sunt şi eu. Dar trebuie să existe un mod de a face lucrurile mai bine.

– Oare? a spus ea. Mă gândeam eu că aşa o să crezi tu.

– Desigur. Cum să sperăm altceva altminteri? Cum să ştiu altfel ce să îmi doresc? Dar de unde ştii?

– Ce îți dorești să îți demonstrezi prin mine şi ceea ce ştiu eu? mi-a spus ea pe o voce joasă. M-am înşelat de atâtea ori – mai multe decât aş vrea să pomenesc acum cu tine.

A schimbat subiectul.

– Jacinto mi-a trimis un mesaj în legătură cu şerpii, mi-a zis. Dacă ai fi fost atunci în fața mea, te-aş fi pocnit în cap.

Dar am simțit că asta era una din insultele mele care n-o supărau aşa de tare. Am avut impresia că a zâmbit cumva pe jumătate aprobator. Dar nu puteam spera prea mult din asta, pentru că zâmbetele şi privirile pierdute, încăpățânarea, intenția de a lovi alternau cu repeziciune pe fața ei albă, umbrită şi nervoasă şi am înțeles că nu era în stare să îşi lămurească sentimentele pentru mine. Nu mă puteam aştepta la un răspuns. Nu mai exista acea legătură.

Într-un acvariu fără apă, acoperit cu petate din pai, am zărit acum o creatură rotofeie şi plină de solzi, plină de negi, ca o murătură, cenuşie, cu pinteni cenuşii de piele şi gheare, răsuflând cum stătea pe burtă.

– Văd că ai o colecție nouă, am spus.

– Pe ăsta l-am prins ieri. Este cel mai interesant de până acum. Dar nu mai rămân mult aici. Plec la Acapulco şi apoi iau avionul spre Vera Cruz, după

care mă duc la Yucatan. Vreau să descopăr unde au migrat din Florida nişte flamingo nemaivăzuți.

– Lasă-mă să te însoțesc.

– Nu.

Şi aşa s-a petrecut întâlnirea noastră. Deloc cum mi-o imaginasem eu.

Capitolul XX

Ajuns înapoi la Acatla, am început să aştept. Speram să primesc totuşi veşti de la Thea şi, deşi era o cauză pierdută, am continuat să mă duc să întreb la poştă. Neprimind nici o ştire, mă duceam apoi să beau tequila cu beţivanii. Nu mai jucam poker la localul lui Louie şi nu mă mai vedeam cu nimeni din gaşca aia. Jepson fusese ridicat pentru vagabondaj şi trimis înapoi în State, aşa că nevasta lui Iggy îl voia în sfârşit pe bărbatu-său înapoi. Fetiţa ştia şi ea ce se petrece şi când i-am văzut împreună plimbându-se pe afară, am simţit cât de multe înţelegea deja la vârsta ei şi mi-a fost milă de ea.

Şi aşa, în anumite după-amiezi aurii, lângă taverna unde stăteam pe o băncuţă în pantalonii mei şifonaţi şi cămaşa murdară, neras de vreo trei zile, îmi venea să încep a spune: „O, voi creaturi ce faceţi umbră pământului, ce faceţi voi! Până şi fericirea şi frumuseţea sunt asemenea unui film“. De multe ori îmi dădeau lacrimile. Sau mă înfuriam din nou şi îmi venea să urlu. Dar câtă vreme nici o altă creatură nu este dojenită pentru zgomotul pe care-l face, pentru urletele, răgetele, ţipetele, croncănelile, zbieretele ei, în cazul speciei umane se presupune că există moduri mai delicate de uşurare. Totuşi, mă duceam pe un drum de munte unde m-ar fi auzit doar vreun indian în trecere, care oricum n-avea să comenteze ce auzea, şi acolo îmi spuneam tare păsul sau strigam, ceea ce mă făcea pe moment să mă simt mai bine.

În acele zile am avut un tovarăş, un rus care fusese părăsit de corul de cazaci după o încăierare. Mai purta pe el încă tunica lui de serj cu margini albe şi cu găuri de la gloanţe. Era foarte mândru şi nervos şi îşi rodea unghiile. Avea pielea capului golaşă, strălucind ca un fel de lumină blândă pe solemnitatea chipeşă a feţei lui, mereu bărbierită cum se cuvine. Avea nasul drept, gura cu o linie de ranchiună plină de tandreţe şi sprâncene negre, continue, ilustre. Să mă ia naiba dacă n-arăta exact ca portretul poetului D’Annunzio pe care l-am văzut cândva.

Bea şi rămăsese fără un sfanţ, şi avea şi el să fie arestat în curând, ca şi Jepson. Mie îmi mai rămăseseră foarte puţini bani, dar cumpăram din când

în când câte o sticlă de tequila, drept pentru care se ținea după mine.

Ei bine, aveam acelaşi sentiment în legătură cu relația dintre mine şi el ca în legătură cu fetița lui Iggy, de care mi-era milă pentru lucrurile pe care trebuia să le priceapă. La început nu mi-a convenit că îmi ține companie. După aia a început să îmi placă de el. Şi, întrucât doream să-i vorbesc cuiva despre Thea, i-am mărturisit lui totul. I-am povestit totul. Credeam că o să mă compătimească. Acele crețuri multe şi adânci de durere de pe fruntea lui mă făceau să cred asta.

– Aşa că vezi ce greu mi-a fost, i-am spus. Nu stau deloc pe roze. Sufăr tare. O parte din timp am senzația că sunt pe jumate mort.

– Aşteaptă, mi-a spus el, că n-ai văzut nimic încă.

Asta m-a enervat foarte rău. Şi i-am trântit-o dintr-odată:

– Păi bine, egoistul naibii!

Voiam să-l trântesc la pământ; eram destul de beat la ora aia s-o fac.

– Ce vrei să spui, măi, gunoiule! Cazac împuțit! Eu îmi dezgolesc aicea sufletul şi tu...

El nu voia de fapt decât să transfere starea de suferință asupra persoanei lui. Cu capul lui golaş, nasul lui roşu şi gura lui plină de ranchiună. Nu era chiar un ticălos. Şi era până la urmă în firea lucrurilor. Doar şi el avea o viață. Şedea acolo fără nici o speranță. Mirosea ca o marcă de pudră de picioare expirată pe care o avusesem pe vremuri acasă. Dar în acelaşi timp era simpatico.

– Bine, amice, i-am spus. Te cred, ai luat-o şi tu în bot. Se poate să nici nu mai ajungi să vezi Harbinul sau cum s-o fi numind locul de unde eşti.

– Nu Harbinul, Parisul, mi-a spus el.

– Bine, biet neisprăvit, Parisul. Parisul să fie.

– Aveam un unchi la Moscova, mi-a spus, care se îmbrăca în haine de femeie şi mergea la biserică. Şi speria lumea pentru că avea barbă şi arăta foarte fioros. Un poliţist i-a spus: „Ştiţi, domnule, mie îmi păreţi a fi bărbat, nu femeie“. La care el i-a răspuns: „Ştiţi, mie îmi păreţi femeie, nu bărbat“. Şi a plecat. Toată lumea murea de frica lui.

– Asta e o poveste bună, dar cum se leagă cu faptul că încă n-am văzut nimic?

– Vreau să spun că ai fost dezamăgit în amor, dar că habar n-ai cât de multe alte lucruri există în afară de amor de care să fii dezamăgit. Eşti norocos să fii dezamăgit în amor. Mai încolo s-ar putea s-o păţeşti mult mai rău. Nu te gândeşti că probabil unchiu-meu trebuie să fi fost disperat de ajunsese să meargă aşa la biserică şi să-i sperie pe toţi? Trebuia să îşi exercite şi el puterea. Simţea că nu mai are decât vreo câţiva ani de trăit.

Ei, m-am prefăcut că nu-l înţeleg pentru că îmi convenea să îl fac să pară ridicol, dar ştiam foarte bine ce încerca el să mă facă să pricep. Nu e atât de groaznic până la urmă că viaţa ţi se sfârşeşte, ci că se sfârşeşte cu atât de multe dezamăgiri esenţiale. Asta e un fapt.

În cele din urmă a trebuit să încetez să mai ies cu el. S-a apucat de codoşlâcuri, lucra pentru Negra care era madama de la foco rojo, aşa că m-am hotărât să fac şi eu o mişcare. Mi-am vândut tot echipamentul meu de filfizon, cizmele de călărie şi jacheta salvatoare de la Lacul Huron lui Louie Fu şi cu pesoşii primiţi am plecat în Mexico City. Am renunţat să mai aştept ca Thea să mă ierte. A fost foarte trist să mă instalez la Regina fără ea. Conducerea hotelului şi cameristele şi-o aminteau şi pe ea şi vulturul şi îşi dădeau seama că eram falit; nu mai aveam nici maşină, nici genţi, nici fiară sălbatică, nici bucurie şi nu mai mâncam mango în pat etcetera. Cuplurile de amanţi făceau zgomot noaptea, iar ăsta nu mai era un loc pentru mine. Dar era ieftin, aşa că mi-am astupat şi eu urechile.

De la Stella din Wells Fargo n-am primit nici un bănuţ. Totuşi aveam numărul lui Sylvester la Coyoacan şi aveam de gând să îl sun dacă rămâneam complet pe geantă. La început m-am gândit să încerc să dau de vărul lui Manny Padilla. Nu semăna deloc cu Manny, ci era slăbănog, cu o piele roşie, cu dinţi sclipitori şi înfometaţi, un tip care ştia să facă gologani.

Voia să mă conducă prin oraş, dar Thea mi-l arătase deja; voia să îmi facă cunoştinţă cu literatura spaniolă şi în cele din urmă mi-a stors şi nişte parale. Mi-a zis că o să îmi cumpere de ei o pătură, după care nici că şi-a mai arătat faţa.

Mă durea tot corpul de dorul Theei, deşi ştiam că de-acuma ea nu mai era pentru mine, căci se îndepărtase complet de mine din cauza minţii ei dificile şi a caracterului meu sucit. Prin urmare, colindam prin oraş, gândindu-mă la toate cele. Mă uitam la mariachi şi la schilozii care-şi cântau litaniile de moarte la vioară sau la florărese şi la albinele care poposeau pe tarabele cu dulciuri. Oriunde te întorceai zăreai zăpada unuia dintre vulcani, un întreg munte care plutea peste oraş. Mă străduiam să nu mă uit deloc în oglindă zilele astea, căci arătam tras la faţă şi bolnav. La un moment dat m-am gândit că dacă Moartea ar fi venit şi m-ar fi bătut pe umăr, întrebându-mă „Eşti gata?“, aş fi cugetat o clipă şi i-aş fi spus „Da“. Aşa că într-un anume fel murisem şi dacă era un lucru pe care să-l fi aflat, acesta era cât de imposibil este să trăieşti fără să ai ceva infinit puternic şi grozav. Totuşi oraşul era frumos – chiar şi imaginile respingătoare, nefericirea, zmângălelile de pe pereţi erau luxuriante – era plin de căldură şi asta mă ţinea în viaţă. Inima mă durea şi mă simţeam bolnav, dar nu eram tot timpul copleşit de disperare.

În cele din urmă am luat legătura cu Sylvester. A venit să mă vadă şi mi-a împrumutat nişte bani. La început nu a vorbit prea mult. Mi-am dat seama că nu putea vorbi despre lucruri politice, confidenţiale.

– Arăţi lihnit şi zdrenţăros, mi-a spus. Dacă nu te-aş cunoaşte, aş zice că eşti vreunul din vagabonzii ăia panamericani. Trebuie să te pui pe picioare.

Mă simţeam ca un obiect pe care Caligula l-a lăsat să cadă pe pământ de la o mie de picioare înălţime. Aerul vâjâia în jurul meu. Culorile arătau la fel ca acelea din Ierusalim. Totuşi, ridicându-mă de pe jos, ameţit, voiam să mă menţin pe poziţie. Să plec şi să mă ţin pe poziţie în acelaşi timp! Imaginaţi-vă! Nu e puţin lucru, lucrul ăsta. Sylvester şi-a dat seama că voiam să mă reconstruiesc, nu să mă dezmembrez de tot. Mi-a rânjit, cu ridurile lui negricioase, veşnic amuzat de mine.

– Am avut un mare ghinion, Sylvester, i-am spus.

– Da, înțeleg. Păi, vrei să stai pe-aici până ți se schimbă norocul sau vrei să te întorci la Chicago?

– Tu ce crezi? Ce ar fi mai bine să fac?

– Mai rămâi. Avem pe cineva de încredere care te poate găzdui dacă îl roagă Frazer.

– Aş fi tare îndatorat. Aş fi recunoscător, Sylvester. Cine e tipul ăsta?

– E un prieten de-al Bătrânului, de demult. Te-ar găzdui. Nu îmi place să te văd în halul ăsta.

– Vai, mulțumesc, Sylvester. Mulțumesc.

Aşa că apoi a venit Frazer şi m-a luat să mă prezinte tipului simpatizant, pe nume Paslavici. Era un iugoslav prietenos care locuia într-o vilişoară, afară din Coyoacan. Avea în jurul gurii nişte riduri mari şi în interiorul lor creşteau țepi mici şi lucitori, aşa cum e plină de cristale mici o geodă, minunea universului rocilor. Era un tip foarte original. Avea capul în formă de ceapă şi bine tuns. În grădină, unde era când ne-am întâlnit, zăpuşeala tremura pe deasupra creştetului domului său.

Mi-a spus:

– Eşti bine-venit. Mă bucur întotdeauna să am companie. Poate doreşti să îmi dai lecții de engleză?

– Sigur că da, a spus Frazer.

Înfățişarea lui Frazer se schimbase. Nicicând nu-mi fusese mai clar de ce îi spunea Mimi pe vremuri „Predicatorul“. Cu linia aceea îngândurată dintre ochi chiar arăta a preot. Şi a ofițer din armata confederată. Părea să aibă mari greutăți care o atârnau pe creier şi să fie preocupat de lucruri superioare.

M-a lăsat apoi cu Paslavici şi, din nu ştiu ce motiv, m-am simțit ca şi cum m-ar fi băgat într-un depozit sau într-o rezervă, dar eram obosit şi nu-mi mai păsa ce crede el. Paslavici mi-a arătat odăile şi grădina. M-am uitat la

păsări, în colivie sau libere, la păsările colibri din flori şi din țepii de cactuşi care aplaudau. Întinşi în iarbă sau în picioare pe potecă se aflau zei mexicani care se încleştau şi se țineau strâns şi îşi răcoreau dinții şi limbile fierbinți în aerul albastru.

Paslavici era un om blând, îngrijorat, cumsecade şi încăpățânat, care trimitea articole despre Mexic pentru presa iugoslavă. Se considera bolşevic şi revoluționar, dar era cel mai tipic exemplu de tip lacrimae rerum; totul îl mişca şi îl podideau lacrimile la fel cum dă pinul clei. Cânta Chopin la pian şi când executa un anume marş îmi spunea: „Frederic Chopin a scris asta în timpul unei furtuni când era în Mallorca cu George Sand. Ea ieşise cu barca pe Mediterană. Când s-a întors, el i-a spus: «Credeam că te-ai înecat!»“ Apăsând pedalele cu pantofii lui mexicani, te făcea să te gândeşti la Nero când juca o tragedie. Înainte de toate, lui Paslavici ăsta îi plăcea nespus cultura franceză şi era pornit să mă educe. De fapt avea o obsesie pentru predat şi zicea mereu: „Învață-mă lucruri despre Chicago! Învață-mă cum a fost cu generalul Ulysses E. Grant. Şi după aia te învăț şi eu. Îți povestesc despre omleta cu şuncă a lui Fontenelle. Facem schimb“.

Era foarte avid. „Fontenelle voia într-o vineri să mănânce o omletă cu şuncă, dar s-a pornit o furtună cumplită, cu tunete. Aşa că în cele din urmă a aruncat omleta pe fereastră şi i-a spus lui Dumnezeu: „Seigneur! Tant de bruit pour une omelette“. Asta îți punea lucrurile într-o altă lumină. Se legăna, cu ochii închişi, pronunțând foarte atent. Sau îmi zicea: „Ludovic al XIII-lea adora să facă pe bărbierul şi îşi bărbierea gentilomii, că le plăcea, că nu le plăcea. Şi îi plăcea şi să se prefacă în chinurile morții aşa că se schimonosea şi mai mult; şi-a petrecut noaptea nunții în acelaşi pat cu alte cupluri şi asta a fost ultima expresie a degenerării feudale“.

Poate că aşa o fi fost, însă Paslavici îl iubea pentru că era francez. Mă ținea după cină şi îmi repeta conversațiile dintre Voltaire şi Frederic cel Mare, de la Rochefoucauld şi Ducesa de Longueville, Diderot şi o tânără actriță, Chamfort şi nu mai ştiu cine. Îmi plăcea de Paslavici, dar uneori era treabă grea să îi fii oaspete. Trebuia să merg şi să joc biliard cu el la un club pe Caile de Uruguay. Şi să beau cu el, când avea chef de băut. Nu voiam să beau după-masa, pentru că mi-aducea prea tare aminte de momentele de beție cu tequila din Acatla. Dar şedeam şi dădeam gata câteva sticle de vin.

Mii de gene moi de elan ale soarelui din pădurea arămie se strecurau printre copaci; grădina era verde în timp ce forma de femeie a vulcanului dormea în zăpadă. Eram oaspete şi oaspeții trebuie să vină în întâmpinarea gazdelor lor. Plăteam pentru găzduire învățându-l lucruri despre liga superioară etcetera.

Între timp, mă mai întremasem şi eu; şi apoi a venit în vizită Frazer şi a dezvăluit motivul pentru care mă pregătiseră.

– Ştii că poliția secretă din Rusia vrea să îl omoare pe Bătrân, mi-a spus Frazer.

Ştiam asta. Citisem în ziar despre atacul cu mitraliere de la vila lui şi Paslavici îmi dăduse şi alte amănunte.

– Ei bine, mi-a spus Frazer, un tip pe nume Mink care este şeful poliției ruseşti tocmai a sosit în Mexic să se ocupe de campania împotriva Bătrânului.

– Ce groaznic! Şi ce puteți face ca să îl protejați?

– Păi, întărim vila şi avem o gardă de corp. Dar n-am terminat încă să fortificăm locul cum trebuie. Nu avem destui polițişti pentru asta. Stalin îi vrea capul pentru că el reprezintă conştiința lumii revoluționare.

– De ce îmi spui mie toate astea, Frazer?

– Uite cum stă treaba. Ne-am gândit la un plan. Poate că Bătrânul va reuşi să scape de agenții ruşi călătorind incognito prin țară.

– Adică cum, incognito?

– Asta e informație confidențială, March. Vreau să spun că va trebui să-şi dea jos barba şi mustața, să-şi taie părul, să treacă drept turist.

Ei bine, m-am gândit că asta suna tare caraghios. De parcă l-ar fi pus cineva pe Gandhi să meargă deghizat în prințul Albert. Cum să trebuiască un om ca ăsta, ce fusese pe vremuri aşa de puternic şi impunător, să se transforme şi

să se umilească? Într-un anume fel, deşi văzusem şi cunoscusem destule necazuri, m-am simțit foarte lovit de acest lucru.

Am spus:

– Şi a cui a fost ideea asta?

– Păi au avut loc nişte discuții, a răspuns Frazer cu mina lui de revoluționar profesionist, care voia să îmi sugereze că nu e treaba mea. Am încredere în tine, March, ori n-aş fi propus să faci parte din planul ăsta.

– Păi şi cum pot eu să particip? am zis.

A spus:

– Dacă Bătrânul o să călătorească incognito ca turist prin Mexic o să aibă nevoie de un nepot din State.

– Vrei să spui că eu aş fi ăla?

– Tu şi o tovarăşă care o să fie soția ta. Vrei?

M-am văzut conducând prin Mexic cu acest om mare, urmărit de agenți secreți. Mă simțeam mult prea istovit să mă bag în aşa ceva.

– Dar să nu crezi că se lasă cu tăvăleală cu fata, a spus Frazer.

– Nici măcar nu te pot urmări. Încerc să mă refac dintr-o relație cu cineva.

Dumnezeule Atotputernic, m-am gândit eu. Te rog nu mă băga într-un alt vârtej de apă care să mă absoarbă şi să mă împiedice să fiu eu. Desigur că voiam să fiu de ajutor, iar povestea cu salvarea şi pericolul mă atrăgea. Dar nu mă simțeam deloc în stare să mă perind prin munții Mexicului prin bazaruri şi natură roşie, amețit de moarte şi zgomote.

– Îți zic asta, pentru că Bătrânul e un tip foarte moral.

Frazer vorbea de parcă şi el era foarte moral. Asta să i-o spună lui Mutu'! m-am gândit eu.

– Oricum n-o să vrea, i-am spus. E o idee țicnită.

– Asta e decizia celor care îl protejează.

Dar mie mi se părea că înfățișarea lui constituia modul prin care îşi câştiga o pâine. Fața lui. Decât să te lase s-o atingi, ar fi preferat să-i fie jupuită şi să îi fie ținută drept exemplu de martiriu. Cum a fost şi cu Sfântul Ioan şi Irod. Şi aici a trebuit să mă opresc o clipă şi să mă întreb despre martiriu. Acolo, în Rusia, se afla duşmanul care nu s-ar fi dat deloc înapoi să îi îndeplinească dorința. L-ar fi omorât cât ai zice peşte. Moartea discreditează. Supraviețuirea este cheia succesului. Vocea celui mort se stinge. Nu mai rămâne nici o amintire. Puterea instituită umple pământul, iar destinul reprezintă ceea ce supraviețuieşte, prin urmare ceea ce există este ceea ce este drept. Şi iată ce mi-a trecut prin cap.

– O să trebuiască să-ți iei cu tine un pistol. Te sperie ideea?

– Pe mine? Bineînțeles că nu, am spus. Nu partea asta, oricum.

Am reflectat în sinea mea că trebuie să am cel puțin găuri în cap ca o strecurătoare să nu spun nu. Eram oare atât de flatat de şansa de a fi în prezența acestei personalități istorice de marcă, traversând în grabă munții? Maşina avea să gonească nebuneşte. Fiarele sălbatice aveau să fugă din calea noastră. Pământul se va învârti cumplit. Şi el nu-mi va vorbi, pierdut în gândurile lui despre nație şi destin. Lumea pierdută va striga după noi cu o voce secretă, iar în urma noastră va veni o echipă de asasini internaționali ce ne va urmări, aşteptându-şi şansa.

– Uneori mă întreb, am spus, dacă oamenii care au de gând să spună adevărul n-ar trebui să se asigure mai întâi dacă se pot apăra cum trebuie.

– Ăsta nu e un punct de vedere valid, mi-a spus Frazer.

– Nu? Poate. Era doar o idee.

– Ei, o faci?

– Chiar crezi că sunt genul de om potrivit?

– Avem nevoie de cineva care să arate a american.

– Mă gândesc că timp aş avea, am spus, dacă nu durează prea mult.

– Câteva săptămâni, cât să-i fentăm pe Mink şi oamenii lui.

A plecat şi am rămas aşezat în grădină unde şopârlele se gâdilau în iarbă şi unde păsările înecau în culori minunate pereții fierbinți. Zeii stăteau în picioare sau întinşi închipuind cu persistență imagini de vulcan cenuşiu care îi reprezentau ca pe forțe ale vieții. Paslavici cânta Chopin la etaj. Ideea care mi-a venit apoi a fost cum nimic nu era mai cumplit decât să fii obligat de altcineva să îi simți puterea învingerii legată de cât de groaznic este să exişti, cât de cumplit să speri şi să guşti din aceeaşi disperare. Cum dintre tot ce ți se impune acesta este cel mai rău lucru. Nu doar să fii cum te fac, ci să ai senzația că îți dictează. Dacă nu eşti aliat cu cineva puternic, cu siguranță ajungi să disperi până la urmă şi gura ta ajunge să bea sânge.

Paslavici a ieşit afară pe verandă în halatul lui albastru şi m-a întrebat cu blândețe dacă nu voiam ceva de băut.

– Ba da, am spus.

Eram foarte îngrijorat în privința acestui plan.

Dar planul n-a fost pus în aplicare şi atunci când s-a întâmplat asta m-am bucurat. Mă torturasem rău din cauza asta şi pierdusem nopțile gândindu-mă cum o să colindăm oraş după oraş până la Jalisco sau până departe în deşert. Dar Bătrânul n-a fost de acord. Am vrut să îi trimit o scrisoare şi să îi spun că îl consideram un om foarte deştept, dar apoi m-am gândit că nu s-ar fi cuvenit să discut eu secretele activității lui politice. Probabil că şi-aşa îl apucaseră pandaliile când îi făcuseră o astfel de propunere.

Oricum, acum simțeam că Mexicul începuse să îşi facă efectul asupra mea, că nu mă mai puteam împotrivi şi că era cazul să mă întorc în State. Paslavici mi-a împrumutat două sute de pesos şi mi-am cumpărat bilet pentru Chicago. Plecarea mea l-a afectat foarte tare şi mi-a spus de mai multe ori în franceză că o să îi lipsesc. Şi mie, bineînțeles. Era un om foarte decent. Nu prea vezi mulți din ăştia pe lume.

Capitolul XXI

Pe drumul de întoarcere din Mexic spre Chicago am făcut un ocol sau un fel de pelerinaj în afara zonei de est a oraşului St. Louis şi m-am îndreptat spre Pinckneyville să-l văd pe frate-meu George după mulți ani. Crescuse om în toată firea, o matahală cu paşi nesiguri. Cearcănele cafenii de pe pielea lui albă arătau cât de mult se lupta şi el, în felul lui, aşa cum o facem toți când consimțim să trăim. La fel ca atunci când, după ce ne-a sunat ceasul, părăsim compania în care am fost şi mergem singuri să ne prăbuşim de câteva ori cu un rival pe care noi ni l-am ales, în camera sa secretă, asemenea chiliei dinăuntrul unui munte sau pivniței uriaşe de sub podele. Şi aşa se simțea şi George.

Cu toate acestea era un om care arăta bine, la fel cum fusese un copil frumos. Acum ca şi atunci cămaşa i se lăbărța la spate în stilul ăla fără noimă, iar părul îi creştea ca un morman castaniu de câlți, exact ca înainte, cafeniu şi auriu, peri tari şi deşi. Eram într-un fel mândru de el că îşi înfrunta soarta cu demnitate. Îl învățaseră meseria de cizmar. Nu putea să opereze una din acele maşini pe care le vezi duduind sub masca lor de protecție într-un atelier de reparații, cu discuri scârțâitoare şi perii circulare şi nu era nici în stare să facă pantofi de unul singur, dar se pricepea să pună flecuri şi tălpi. Jos în subsol, sub verandă, acolo muncea. Era o verandă lată, căci locul era plasat destul de departe ca să poată fi socotit din sud, iar clădirile erau mari, albe, făcute din lemn. Vițele-de-vie dădeau o culoare verde jumătății prăfuite de fereastră de dedesubt. L-am văzut aplecat prin ea, luând cuiele din gură şi băgându-le prin piele.

– George! am spus, uitându-mă la bărbatul care era acum.

M-a recunoscut imediat şi s-a ridicat, fericit, şi la fel ca în zilele de demult a spus:

– Bună, Aug! Bună, Aug! pe vocea lui nazală.

Această repetiție a celor două cuvinte, dacă se prelungea prea mult, se transforma în tânguială. Aşa că m-am dus la el, întrucât el nu se mişcase să vină la mine.

– Ei, ce mai faci, bătrâne? i-am spus.

L-am tras spre mine cu un braț şi mi-am pus capul pe umărul lui. Purta o cămaşă albastră de lucru; era masiv, alb şi curat, cu excepția mâinilor. Ochii, nasul şi gura mică de pe fața lui nedezvoltată erau ca întotdeauna, simple. Am fost mişcat că nu avea idee cât de mult s-ar fi putut plânge că îl neglijasem, şi că nici nu mă văzuse bine şi se bucurase.

Nu-l mai vizitase nimeni de vreo trei sau patru ani, aşa că mi-au dat permisiunea, în mod special, să stau cu el toată ziua.

– Ce-ți mai aduci aminte, Georgie? l-am întrebat. Pe bunica, mama, Simon, Winnie?

Cu surâsul lui discret el a pronunțat după mine aceste nume, ca în cântecul pe care îl cânta pe vremuri când alerga cu cățelul pe lângă gardul încârligat de sârmă, despre cum toată lumea o iubeşte pe mama. În gura lui umedă, dinții îi erau albi şi sănătoşi, deşi caninii erau foarte ascuțiți. L-am luat de mână, care acum era mai mare decât a mea, şi am plecat să ne plimbăm prin curte.

Era la începutul lui mai şi frunzele stejarilor crescuseră mari, întunecate şi sănătoase; la fel de luxuriante, dedesubt se întindeau frunzele late de sabie ale păpădiilor, iar aerul cald, care mirosea a câmpie joasă, ne înconjura. Am mers de-a lungul zidului, care la început n-a fost pentru mine decât un zid. Dar apoi deodată m-am simțit descumpănit când mi-am dat seama că bietul George era prizonier şi nu ieşea de acolo niciodată. Aşa că, fără să mai cer permisiunea, am ieşit din curte. S-a uitat la picioarele sale pe drumul necunoscut, să vadă încotro o luau, pentru că era speriat. La un magazin de la o intersecție i-am cumpărat un pachet de biscuiți din bezea şi ciocolată. I-a luat, dar n-a vrut să îi mănânce, punându-şi pachetul în buzunar. Ochii lui se roteau acum foarte neliniştiți şi i-am spus:

– Bine, George, acum ne întoarcem.

Asta l-a calmat.

Când a auzit clopoțelul care vestea cina – care scotea un clinchet asemănător clopotului de biserică al unui orăşel de şoricei dintr-o grădină zoologică pentru copii –, obişnuit să răspundă pe loc, a pornit spre cantina mare şi verde. M-a lăsat acolo. A trebuit să îl urmez. Şi-a luat tava şi, împreună cu ceilalți oameni deconectați care îşi răzuiau farfuriile de metal şi se hrăneau, dând din tărtăcuțele lor seci, fără să scoată un cuvânt sau să ne observe, ne-am aşezat şi am mâncat.

Trebuie să fie simplu ca bună ziua să îți faci planuri să te îngrijeşti de astfel de ființe, să le îmbraci, să le hrăneşti, să le duci la culcare în dormitorul comun. Probabil că nu e mare brânză.

Tot restul călătoriei m-am gândit că ar trebui să facem ceva pentru Georgie, să nu-l lăsăm să-şi petreacă restul vieții în felul ăsta; m-am gândit de asemenea cât de repede ne grăbeam să ne agățăm de scuza că facem ce e practic pentru astfel de elemente, precum deținuții, orfanii, schilozii, retardații sau cei bătrâni. Şi m-am hotărât că după ce o s-o vizitez pe mama, o să mă duc să vorbesc cu Simon în legătură cu Georgie. Nu aveam ceva special în minte să îi propun. Dar mi-am zis că Simon avea bani, prin urmare trebuia să ştie ce putea face cu ei. Şi oricum, în timp ce mă întorceam în Chicago, m-am gândit la Simon. Voiam să îl văd.

De la o instituție m-am dus direct la cealaltă, din Chicago. Dar cele două locuri erau foarte diferite unul de celăltalt. Mama nu mai stătea în cămăruța de lângă bucătărie, ci era instalată în ceva ce aducea a apartament, cu un covor Gulistran pe podea şi draperii la ferestre. Telefonasem că urma să vin şi ea m-a aşteptat în salon, sprijinindu-se în bastonul ei alb. I-am vorbit de departe, ca să n-o sperii. Ea şi-a înclinat capul ca să mă localizeze şi cu vocea ei plângăreață de bucurie îndurerată mi-a strigat numele. De sub ramele ochelarilor ei, de un negru opac, sprâncenele de pe fața ei lunguiață şi rozalie s-au ridicat de parcă ar fi încercat să îşi folosească ochii. Apoi m-a sărutat şi mi-a şoptit. Mi-a pipăit fața şi a spus:

– Eşti prea slab. Augie, de ce eşti aşa de slab?

Şi apoi, o siluetă prelungă la rândul ei, aproape la fel de înaltă ca mine, m-a dus la ea în cameră prin intrarea din spate. Pe scări s-a stârnit un miros de peşte fiert; asta s-a potrivit cu starea mea de nostalgie a fiului care se întoarce acasă şi m-a făcut să simt parcă de-adevăratelea dogoarea din zilele de demult, când stăteam în bucătărie cu mama.

Pe şifonier erau lipite toate cărțile poştale pe care i le trimisesem din Mexic şi mai erau şi fotografii cu Simon şi Charlotte. Ca să le arate vizitatorilor care încă aveau vedere bună. Însă în afară de supraveghetor şi nevasta lui, care nu-l putea suferi pe Simon, cine venea în vizită? Anna Coblin, din an în paşte. Sau Simon însuşi. Venea înăuntru, vedea ce confortabil e ea instalată în salonul ei burghez şi se simțea satisfăcut. Şi ea îşi dădea seama că e tratată într-un mod satisfăcător. Pe încheietură avea o brățară de argint, purta tocuri şi avea un radio cu un zigzag mare de crom pe difuzor. De fapt, când bunica Lausch îşi pusese la vedere lucrurile ei bune de Odessa la azilul Nelson, încercase să afişeze o palidă umbră a bunăstării în care trăia acum mama aici. Iată cum reuşiseră frații Lausch să o neglijeze pe bătrâna doamnă, neizbutind să aprecieze legitimitatea şi fără nici un simț al standardelor. Şi totuşi nu era treabă uşoară pentru mama să trăiască la standardele pe care i le impuneau Simon şi Charlotte. Simon era şi mai dificil decât Charlotte, dacă acest lucru era posibil, din câte am înțeles de la ea. Era foarte pretențios. Îi deschidea dulapul şi îi inspecta toate hainele să vadă dacă sunt curate sau dacă lipsea ceva de pe umeraşe. Ştiam cât de neplăcut se poate Simon purta când făcea ceva pentru binele şi bunăstarea ta; putea să agite lucrurile rău de tot.

Dar poate acea aromă condimentată, somptuoasă, de sos de peşte, care venea din vremurile de odinioară m-a făcut să critic prea mult momentul prezent, exagerând greutățile prin care trecea mama şi imaginându-mi că draperiile şi covorul Gulistan erau doar zăbrelele de aur ale unei colivii. O femeie oarbă, care îmbătrânea, trebuia totuşi şi ea să aibă o cameră, orice fel de cameră, aşa că de ce să nu aibă una confortabilă? Mai mult, poate era vina mea că îi vedeam şi pe Georgie şi pe mama ca pe nişte prizonieri, şi că eram nefericit, că eu mă plimbam de frunza frăsinelului în timp ce libertatea lor era limitată.

– Augie, să te duci să-l vezi, mi-a spus ea. Nu fi supărat pe Simon. I-am spus şi lui să nu fie.

– Mă duc, mamă, de îndată ce-mi găsesc o cameră şi mă mai liniştesc.

– Dar ce-ai de gând? a zis ea.

– Oh – găsesc eu ceva. Ceva interesant, sper.

– Ce? Ai din ce trăi, Augie?

– Păi, aici da. Ce vrei să spui, mamă? Doar trăiesc oricum.

– Atunci de ce eşti aşa de slab? Deşi hainele de pe tine sunt de calitate bună – am pipăit materialul.

Păi asta ar mai fi lipsit, să nu fie. Thea plătise un preț piperat pentru ele.

– Augie, să n-aştepți prea mult până să îl cauți pe Simon. Vrea să te vadă. Mi-a spus să-ți zic. Vorbeşte tot timpul de tine.

Simon voia să mă vadă. De îndată ce mi-a auzit glasul la telefon, a spus:

– Augie! Unde eşti? Stai pe loc. Vin imediat să te iau.

Îl sunam dintr-o cabină telefonică de lângă noua mea locuință, care nu era departe de cea veche, în South Side. El locuia în apropiere şi a ajuns în câteva minute cu Cadillacul lui negru, această cochilie frumoasă şi emailată care lua curbele aşa de uşor, de ziceai că e bijuterie. Mi-a făcut semn şi am intrat în maşină.

– Trebuie să mă întorc imediat, mi-a spus. Am plecat fără cămaşă; nu mi-am pus pe mine decât pardesiul şi pălăria. Ei, ia să te vedem.

Mi-a spus asta, însă nu s-a uitat prea atent, în ciuda grabei de a mă vedea. Desigur, conducea, dar nu avea nevoie de mai mult decât să atingă cu mâinile lui cu manichiura făcută pietrele prețioase ale volanului – ceva care părea a fi jad. Practic, maşina se conducea singură. Am crezut că îi părea rău de cearta pe care o avuseserăm în legătură cu Lucy şi Mimi. Eu nu mai

eram supărat, însă priveam şi eu înainte. Simon se împlinise binişor. Raglanul subțire cu nasturii lui cafenii se deschidea pe burta lui gogonată şi goală. Şi fața îi era mai lată şi grosolană, autocrată. Grăsimea ei nu era clară, cum e în cazul altor fețe. Doamna Klein, mama lui Jimmy, avea şi ea o față grasă, aproape orientală, dar acolo grăsimea lumina ceva. Totuşi am descoperit că nu îl puteam critica pe Simon acum că îl revedeam după atâta vreme. Indiferent de ce făcuse sau ce mai învârtea acum, în momentul în care l-am revăzut, am simțit din nou aceeaşi dragoste. Nu aveam ce-i face. Mă copleşea. Voiam să fim din nou frați. Şi de ce venise în fugă după mine dacă nu voia şi el acelaşi lucru?

Ei bine, acum voia să ştie cât de greu o dusesem şi eu nu aveam deloc intenția să îi povestesc. Ce făcusem în Mexic?

– Eram îndrăgostit de o fată.

– A, da? Şi mai ce?

Nu i-am spus nimic despre vultur sau despre eşecurile şi lecțiile mele. Poate că ar fi fost mai bine. Oricum mă critica în sinea lui pentru comportamentul meu instabil şi pentru sentimentalism. Ce mai puteam pierde dacă îi spuneam faptele? Totuşi ceva ce aducea cu mândria m-a oprit. Iată cât de scurt s-a dovedit de fapt primul val de dragoste. Deci mă judeca – ei şi ce dacă? N-avea decât. Nu eram eu ăla zdrobit, şifonat, cu capul dogit, cu dinți lipsă, dezamăgit şi aşa mai departe? Şi nu aş fi putut oare să îi spun: „Ei, asta e, Simon. Iată-mă“. Nu, ce i-am spus eu a fost cum m-am dus în Mexic să rezolv ceva important.

Apoi a început să vorbească despre el. Îşi lărgise afacerea şi o vânduse cu un profit covârşitor. De vreme ce nu voia să aibă deloc de-a face cu familia Magnus, se băgase în alte afaceri şi îi mersese extrem de bine. Mi-a spus:

– Să ştii că pe ce pun mâna se transformă în aur. În definitiv, am pornit afacerea când eram încă în Criză şi când totul se presupunea că e terminat şi că nu se mai poate face nimic.

Apoi mi-a povestit cum cumpărase clădirea unui spital vechi la o licitație şi o transformase într-un complex de apartamente. În şase luni încasase

cincizeci de mii de dolari pe ea şi apoi organizase o companie administrativă care să aibă grijă de clădire în numele noilor proprietari. Acum deținea şi o mare parte din acțiunile unei mine de cobalt din Spania. Vindeau cobaltul în Turcia sau într-un alt loc din Orientul Mijlociu. Avea şi o concesiune pentru automatele care vindeau cartofi chips în nişte gări. De fapt, nici Einhorn însuşi n-ar fi îndrăznit să viseze la astfel de afaceri, darămite să le mai şi facă să aibă profit.

– Cât crezi că valorez la ora actuală?

– O sută de mii?

A zâmbit:

– Ei, dă-ți drumul un pic, a spus. Dacă nu sunt milionar, atunci înseamnă că am greşit la calcule.

Acest lucru m-a impresionat; cine n-ar fi fost impresionat? Nu a avut cum să nu vadă asta. Cu toate acestea, cu o privire întunecată în ochii ăia ai lui albaştri şi autocratici, s-a uitat la mine şi m-a întrebat:

– Augie, nu cumva crezi că îmi eşti superior tocmai pentru că nu ai bani, nu?

Întrebarea m-a făcut să râd şi poate că am râs mai mult decât era cazul. I-am spus:

– Asta e chiar o întrebare aiurea. Cum aş putea? Şi chiar dacă ar fi aşa, ce-ți pasă ție?

Apoi am spus:

– Presupun că e adevărat că oamenii îşi aranjează lucrurile în aşa fel încât să pară că o duc mai bine decât cei apropiați lor. Dar să ştii că nu m-ar deranja să am bani şi eu.

Nu i-am spus că înainte de toate îmi doream o soartă îndeajuns de bună şi că asta era prima pe lista mea.

Răspunsul meu l-a mulțumit.

– Pierzi o grămadă de timp prețios, mi-a spus.

– Știu.

– Ar trebui să nu te mai codeşti atâta. Nu mai eşti un copil. Până şi George e ceva, e cizmar.

Știți, eu chiar îl admiram pe Georgie pentru modul în care îşi accepta soarta. Îmi doream să am şi eu una mai clară și să pot să renunț la pelerinajul ăsta al meu. Nu simțeam că aş fi mai bun decât Simon, deloc chiar. Dacă într-adevăr m-aş fi simțit bine în pielea mea, poate că m-ar fi invidiat. Dar la cum stăteau lucrurile, ce era de invidiat?

Copleşindu-mă fizic, cu pantoful lui modern cu vârf ascuțit pe pedala de cauciuc a acceleraţiei, conducea maşina de-a lungul străzilor. Această maşină mândră, care avea panaş, era regală, şi nu era fratele meu prințul Detroitului, plin de forță şi întunecime? Păi, şi ce dacă, ce dacă era o forță în lumea maşinilor? Nu era de ajuns? Şi ce să îți doreşti mai bun de-atât? Nu eram deloc mândru de mine, credeți-mă, şi încăpățânarea cu care îmi doream o soartă „superioară“, independentă. Nu eram nici vrăjitor, asta era clar, nici nu aveam stea în frunte, nici nu fusesem desemnat să mă pun în calea lui Apollyon cu înfiorătorii săi solzi şi picioare de urs, nici nu mi-era scris să descopăr răspunsul tuturor ruşinilor mele ca Jean-Jacques în drum spre Vincennes, prăbuşindu-se plin de emoția concepției că societatea mârşavă este de vină pentru tot ce s-a întâmplat cu tandrul, impulsivul, iubitorul de mine. Nu aveam nici o astfel de calitate aurită cu care să mă laud şi, mă rog, cine mai eram şi eu, să nu mă hotărăsc odată şi să mă încăpățânez aşa? Singurul lucru pe care-l puteam spune era că, deşi îmi doream această soartă independentă, nu mi-o doream doar de dragul meu.

Oh, dar de ce să mă apuce seriozitatea? Ea este destinată unei mâini de oameni, e un dar sau o binecuvântare şi, deşi cu toții o deținem într-o oarecare măsură, numai favoriții sorții pot vorbi de ea simplu şi sobru.

– Ei, şi când te-apuci de treabă?

– Aş vrea şi eu să ştiu. Dar se pare că e unul din lucrurile acelea pe care nu le poți zori.

– Păi, lumea n-are încredere în tine dacă nu ştie cu ce te ocupi şi nici nu le-o poți lua în nume de rău.

A oprit în fața apartamentului său şi a parcat neglijent Cadillacul, ocupând trei locuri şi lăsându-l pe portar să-şi bată capul cu asta. Cum urcam rapid şi fără zgomot cu liftul, am ajuns la uşa de un alb de fildeş a apartamentului său. În timp ce-o deschidea, striga deja la slujnică să îi facă imediat nişte ouă cu şuncă. Se purta ca un suveran, un rege Francisc întors de la vânătoare; se împăuna, zbiera, întorcea lucrurile cu susul în jos, nu atât ca să îmi arate mie vastele sale camere, ci ca să le domine, în stilul său tipic. Ei bine, erau covoare enorme şi lămpi la fel de înalte precum nişte păpuşi în mărime naturală sau nişte idoli feminini, pereți îmbrăcați de sus până jos în mahon, sertare pline de lenjerie şi cămăşi, uşi glisante care deschideau rafturi întregi de pantofi sau şiruri nesfârşite de haine, cutii cu mănuşi şi ciorapi, sticle de apă de colonie, mici casete, becuri care luminau colțurile, apă care clipocea în cabina de duş. A făcut unul. Eu am intrat singur în salon; acolo era o vază uriaşă de porțelan şi în secret m-am suit pe un scaun ca să îi ridic capacul şi să mă uit în ea, unde am văzut un balon mare de sticlă în formă de dragoni şi păsări. Bomboniere le erau pline cu bomboane – am mâncat nişte bomboane cu cocos şi nişte bezele cu caise, plimbându-mă prin cameră în timp ce Simon îşi făcea duş. Apoi am mers să mâncăm, pe o frumoasă masă rotundă, cu placă de marmură. Scaunele erau din piele roşie. Porcul de metal care ținea marmura era sculptat cu păuni şi fețe de copii. Servitoarea a apărut din albul orbitor al bucătăriei cu şunca şi ouăle şi cafeaua. Mâna lui Simon, plină de inele, s-a întins să verifice dacă ceaşca e destul de fierbinte. Se purta ca un lord Moltocurante italian, cerând cu exigență calitate maximă şi criticând tot ce i se punea în față.

Ştiam că urcaserăm cu liftul, dar nu observasem la ce etaj anume ne opriserăm. Acum, după micul dejun, când m-am rătăcit printr-una din enormele camere acoperite de covoare, întunecoase precum un Pullman când șade cu transperantele trase în stație, am tras deoparte o perdea şi am realizat că eram cel puțin la etajul douăzeci. Nu apucasem să mă uit încă la Chicago de când mă întorsesem. Ei bine, iată-l din nou, vederea de vest de

la fereastra aceasta, un oraş cenuşiu şi noduros cu chingile negre şi dure ale căilor ferate, cu industria uriaşă ce clocotea şi vaporii ce tremurau în aer, cu urcuşul şi coborâşul stadiilor în care erau clădirile în construcţie sau demolare asemenea unor platouri şi, peste toate acestea, diversele puteri şi subputeri şedeau ghemuite şi priveau ca nişte sfincşi. O muţenie îngrozitoare acoperea totul, ca o judecată finală ce nu avea să-şi găsească cuvintele nicicând.

Simon a venit după mine. A strigat:

– Hei, ce naiba faci în camera asta întunecoasă, pentru Dumnezeu? Haide, azi ieşim împreună.

Dorea să văd cum era viaţa lui. Şi poate că se gândea că o să dau de ceva care poate că îmi va face cu ochiul, în ideea că poate îmi cream şi eu un viitor.

– Dar ia stai puţin, mi-a spus. Ce costum de clovn ai pe tine? Nu poţi ieşi în lume îmbrăcat în halul ăsta.

– Ascultă, o prietenă de-a mea mi-a ales costumul ăsta. Oricum, pune mâna să vezi materialul. Nu e nimic în neregulă cu costumul.

Însă pe faţă i se citea nerăbdarea; mi-a tras haina de pe mine şi a spus:

– Dă-l jos!

M-a îmbrăcat într-un costum de flanel la două rânduri, de un gri pal foarte elegant. Era clar că îmi stătea scris să n-am para chioară, dar să fiu veşnic bine îmbrăcat. M-a îmbrăcat din cap până în picioare într-o lenjerie grozavă, ciorapi de mătase, pantofi noi, şi a chemat servitoarea să îmi dea la curăţat costumul şi să mi-l trimită acasă – căci avea coatele lucioase. Restul de lucruri i-a spus să le pună pe foc. Aşa că în foc au aterizat. Mi-am şters faţa cu batista cu monogramă, care era acum a mea şi mi-am mişcat degetele de la picioare în pantofii mei înguşti, încercând să mă acomodez cu ei. Şi ca să le pună capac la toate, mi-a mai dat şi cincizeci de dolari. Am făcut eforturi să îl refuz, dar mi s-a împleticit limba în gură.

– Hai, nu mai gângăvi, mi-a zis. Trebuie să ai şi tu un ban în buzunar ca să fii la înălțimea hainelor pe care le porți!

Avea o agrafă mare de aur cu care îşi prinsese banii şi toate bancnotele erau noi.

– Acu' hai să mergem. Am treabă la birou şi Charlotte vrea s-o iau la cinci. E la contabil, verifică socotelile.

A pus să i se aducă Cadillacul şi am plecat, nemaioprindu-ne deloc în această cochilie lucitoare şi dură cu radio care cânta.

La birou, Simon purta o pălărie de parlamentar şi, în timp ce dădea telefoane, pantofii lui din piele de crocodil dădeau jos obiecte de pe masă. Punea la cale o afacere în care urma să cumpere macaroane din Brazilia şi să le vândă la Helsinki. Apoi şi-a manifestat interesul pentru nişte utilaje de minerit din Sudbury, Ontario, care erau solicitate de o companie din Indochina. Apoi nepotul unui membru în cabinetul ministrului a venit cu o propunere despre materiale impermeabile. Şi după el, un tip pe față l-a convins pe Simon să se ocupe şi de nişte stofe depreciate din Muncie, Indiana. Pe care le-a cumpărat. După aia le-a vândut ca material de căptuşeală unui fabricant de geci de piele. Toate astea în timp ce continua să vorbească la telefon şi înjura şi îi tiraniza pe toți, dar doar pentru că aşa se cădea, nu din mânie, pentru că râdea foarte des.

Apoi ne-am dus la el la club să luăm prânzul, ajungând la o oră târzie. În sufragerie nu se mai servea. Simon s-a dus la bucătărie să țipe puțin la chelnerul-şef. Văzând nişte friptură pe un platou, a rupt o bucată de pâine şi a înmuiat-o în sos, acoperind carnea cu firimituri. Chelnerul a protestat şi Simon l-a bruftuluit, râzând furios în nasul lui: „Dacă-i pe-aşa, de ce nu te duci să serveşti lumea, boule?"

În cele din urmă ne-au dat de mâncare, după care Simon a început să aibă senzația că după-amiaza se târăşte cu pas de melc.

Ne-am dus în salonul unde se jucau cărți şi ne-am băgat pe gâtul unora care jucau poker. Mi-am dat seama că era urât de toți, dar că nimeni nu-i putea ține piept. I-a spus unui tip chelbos: „Dă-te mai încolo, Crețule!" şi s-a

aşezat la masă. „Ăsta-i frate-meu“, a spus, de parcă le poruncea să se uite la mine îmbrăcat cum eram în costumul opulent din flanel gri şi gulerul cu butoni. Eu m-am aşezat în spatele lui, într-un scaun de piele.

Apoi se tot întorcea şi îmi descria diverşi oameni, prefăcându-se că vorbeşte pe un ton coborât.

– Îl vezi pe ăla în albastru, ăla cu trabuc în gură, Augie? E avocat, dar nu profesează, are biroul deschis doar ca să zică şi el că e avocat. Da' trăieşte din jocul de cărți. Dacă n-ar mai juca nimeni cu el, mâine ar fi pe ajutor de şomaj. La fel şi nevastă-sa. Ea joacă prin toate hotelurile luxoase. Iar ăstălalt, de stă acolo, p-ăsta îl cheamă Goonie. Taică-său are o fabrică de crenvurşti şi el a studiat la Harvard. Dacă aş avea un fiu ca ăsta, păi mai degrabă mi-aş turna şampanie pe puță decât să-l trimit la facultate. Nenorocitul! Eu l-aş pune să bage umplutură în crenvurşti. E burlac. N-o să aibă fii niciodată, da' îi plac băieții, iar anul trecut a încercat să agațe un marinar la State and Lake şi puștiu' i-a învinețit un ochi. Iar acolo e Ruby Ruskin – e un tip de treabă. Îşi vizitează bătrânu' în penitenciarul Joliet cel puțin o dată pe lună. Bătrânu' a intrat la zdup pentru amândoi, pentru incendiere.

Jucătorii care nu se uitau urât la el sau care nu rânjeau păreau că-şi țin răsuflarea şi m-am gândit că Simon o să ajungă cu siguranță s-o ia în bot. După aia a spus:

– Ian ascultați, băi, tembelilor, vreau să vă uitați bine la frate-meu. E radical şi abia s-a întors din Mexic. Augie, ia spune-le cât de repede ne paşte revoluția şi cum o să le atârne greutăți de gât şi o să-i arunce în canal.

A luat potul cel mare – probabil că a câştigat şi pentru că restul erau mult prea zdruncinați ca să mai fie în stare să joace – şi a plecat de la masă țanțoş.

– Ăştia ar fi în stare să te strângă de gât cât ai clipi din ochi, i-am zis. De ce îi faci să te urască în asemenea hal?

– Pentru că şi eu îi urăsc pe ei. Şi vreau să ştie asta. Ce-mi pasă mie dacă pulifricii ăştia mă urăsc? Nu-s decât nişte păduchi. Îi disprețuiesc!

– Atunci de ce eşti membru în acelaşi club cu ei?

– De ce nu? Îmi place să fiu membru la un club.

A jucat cu crupiera de la masa verde de Douăzeci şi Şase pe ţigări, trântind cu sete păhărelul de piele cu zaruri, şi a câştigat din nou. Băgând nişte havane în buzunarul meu de la piept, mi-a spus:

– Hai să mergem la frizerie. Ai nevoie de o tunsoare, iar mie oricum îmi place să merg acolo. Doamne, ce-mi mai plac frizeriile!

Ne-am oprit la Palmer House unde aveau scaunele alea mari, de episcop. Când au terminat să ne ajusteze, bărbierească, şteargă cu prosopul fierbinte, aburească, lustruiască, se făcuse cinci şi ne-am grăbit să intrăm în maşină şi să o luăm pe scurtături ilegale ca să ieşim din Loop. Charlotte aştepta în stradă în costumul ei tivit cu blană, cu o frumusețe posacă, imensă. Era foarte contrariată că trebuise să aştepte şi imediat ce l-a văzut, a şi început:

– Simon, unde-ai fost? Ştii cât de tare ai întârziat?

– Ia mai taci! a spus el. Uite-l pe frățiorul meu. Nu l-ai văzut de doi ani şi nici nu eşti în stare să dai bună ziua, te grăbeşti să dai din clanță.

– Ce mai faci, Augie? mi-a spus ea, pe un ton mai degrabă viguros decât prietenos, întorcându-şi capul peste gulerul ei de blană spre locul din spate. Cum ți-a plăcut în Mexic?

– A, foarte mult.

Era aranjată după ultimul răcnet şi cu sprâncenele şi gura desenate drept ar fi părut atrăgătoare dacă n-ar fi fost evident cât de greu încercată părea în trupul ei masiv şi în ceea ce privea răbdarea. Mecanismele ei de a-şi ascunde nerăbdarea scârțâiau rău de tot. Desigur că a observat că eram deja îmbrăcat într-unul din costumele lui Simon. Nu că ar fi obiectat din cauza unui fleac ca ăsta, doar că luase notă de el. Când vorbea cu tine, avea un mod cicălitor şi poruncitor şi era un judecător aspru şi neiertător, iar tu erai acuzat. Trebuia să ai mare grijă ce spui. Dar oricum ea tot ajungea la concluzia pe care o voia ea. În costumul ei tivit cu blană, mare şi arătoasă,

era ca un demnitar de la tribunal, chiar dacă avea buzele rujate şi ochii făcuți. Iar eu eram un fel de pirat chipeş, larron de mer, doar că nu eram destul de îndrăzneț să îi răspund.

Un lucru care o deranja era că, fără să am para chioară în pungă, păream complet în largul meu față de multe din satisfacțiile de care se bucură cei bogați. Pe gratis şi fără dureri de cap. Bineînțeles că nu era adevărat, ci o aparență. Cu toate acestea, o enerva în mod special faptul că nu păream măcar un picuşor mai stresat.

La cină am încercat să vorbesc cu Simon despre Georgie, dar el mi-a spus:

– Nu-mi face probleme în plus. Nu îmi face probleme în plus. O duce bine. Ce vrei?

– Şi ce te doare pe tine de frate-tău George, când nici măcar n-ai reuşit să te hotărăşti ce faci cu propria ta viață? mi-a spus Charlotte. E aşa uşor să te transformi într-un pierde-vară.

Simon i-a zis:

– Taci din gură! Mai bine pierde-vară decât ca soțul lu' vară-ta, Lucy, ginerele lui unchi-tău. Lasă-l în pace pe Augie. Poate exact pierde-vară îşi doreşte el să fie! Şi ce dacă îi trebuie mai mult să se aşeze şi el?

– Ai pierdut vreo doi dinți, nu? mi-a spus Charlotte. Cum s-a întâmplat? Arăți ca dracu'...

Ar fi continuat poate pe tonul ăsta, însă a sunat soneria şi persoana primită în casă de servitoare a păşit pe hol şi a intrat în sufragerie. Charlotte a tăcut. Mai târziu am privit înăuntru şi am zărit o siluetă feminină uriaşă şezând în întuneric. M-am dus să văd şi eu cine era femeia asta din Brobdingnag. Şi, ce să vezi? Era mama lui Charlotte, doamna Magnus, care şedea lângă vaza de porțelan, care nu o ajuta cu nimic să pară mai măruntă, la cât de mare era şi ea. Până şi în întuneric, tenul doamnei Magnus, frumos şi sănătos, şi părul ei împletit şi nasul ei lat şi calm şi dimensiunile ei m-au mişcat adânc.

– De ce şedeți pe întuneric, doamnă Magnus? am spus.

– Aşa trebuie, mi-a spus ea simplu.

– Păi de ce?

– Pentru că ginerele meu nu vrea să mă vadă.

– Dar ce s-a întâmplat? i-am întrebat pe Charlotte şi pe Simon.

Charlotte a spus:

– Simon a urlat la ea că se îmbracă în haine de proastă calitate.

– Pentru că, mi-a spus Simon, supărat, vine în vizită cu rochii de nouăşpe dolari jumate. O femeie cu jumătate de milion de dolari! Arată ca mârțoaga vânzătorului de haine vechi.

Datorită mie, Charlotte şi-a adus mama să stea la masă. Mâncam cireşe şi beam cafea. Charlotte nu s-a mai luat de mine, însă pe Simon l-au apucat pandaliile la vederea doamnei Magnus şi a rochiei ei cafenii. A încercat să citească ziarul şi s-o ignore – nu spusese nici un cuvânt când a intrat ea în cameră –, însă în cele din urmă a zis, şi puteai să îți dai seama că era plin de draci:

– Ei bine, zgârcioabă bătrână, văd că tot de la nevasta portarului îți cumperi hainele!

– Las-o-n pace, i-a spus Charlotte tăios.

Dar deodată Simon s-a aruncat peste masă, dând pe jos cireşele şi răsturnând ceşcuțele de cafea. A înhățat-o de guler pe soacră-sa, băgându-şi bine mâna în rochie şi i-a sfâşiat-o până la brâu. Ea a țipat. Şi iată sânii ei uriaşi şi moi înveliți într-o fâşie de pânză roz. Ce uimire imensă m-a cuprins să-i văd dintr-odată! Ea a oftat adânc şi şi-a acoperit bustul gol cu mâinile, după care s-a întors cu spatele. Cu toate astea, în țipetele ei erau şi hohote de râs. Cât de tare îl mai iubea pe Simon! Şi el o ştia.

– Ascunde-te, ascunde-te! a spus el, râzând.

– Neghiob dement, a strigat Charlotte.

A luat-o la goană pe tocuri să îi aducă maică-sii o haină şi s-a întors şi ea râzând. Erau cu toții foarte mândri, îmi închipui.

Simon a scris un cec şi i l-a dat doamnei Magnus.

– Uite, i-a spus, cumpără-ți ceva şi nu mai veni aici îmbrăcată ca o femeie de serviciu.

S-a dus şi a sărutat-o pe cozi şi ea i-a luat capul în mâini şi l-a sărutat de două ori mai mult, cu mare haz.

M-am dus să-l văd pe Einhorn, care era cam palid şi tras la față. Lucrurile nu prea mergeau cum trebuie. Se dusese la spital şi se operase de prostată cât lipsisem. Totuşi avea încă o prezență impunătoare, la fel ca în pliantele în care vindea asigurări şi în tăieturile din ziar şi în fotografiile înşirate peste tot în apartament. În mijlocul acestora atârna portretul Comisarului – ăsta da, bărbat! Ce cap mândru şi nobil – cu faimosul necrolog dedesubt! Tillie plecase în vacanță cu nepotul, iar Mildred, care acum îi era şi mai bună prietenă lui Einhorn, rămăsese să supravegheze casa. În pantofii ei ortopedici solizi s-a ridicat la bariera biroului, tăiată şi adusă de la vechiul birou de vizavi. Expresia din ochii ei te îndemna parcă să intri în război cu ea. Nu pe mine, slavă Domnului. Părul începuse să-i încărunțească. Al lui Einhorn era nins, ceea ce-i făcea ochii şi mai negri. Mi-a observat costumul la două rânduri pe care mi-l dăduse Simon şi mi-a spus:

– Te descurci bine, văd, Augie.

Casa puțea. Cărțile cădeau de pe rafturi. Busturile marilor oameni erau pierdute pe sub negurile tavanului. Scaunele din piele neagră se țineau încă bine, dar se deteriorau totuşi şi ele.

Einhorn s-a apucat să se plângă zdravăn de Mimi Villars, care îi nenorocea fiul.

Mimi s-a arătat şi mai rea când a vorbit de el şi de ceea ce-i făcuse lui Arthur.

– Lasă că-ți spun eu cum e bătrânul, mi-a zis. Face al dracului pe impresarul pentru sine. De fiecare dată când merge la baie vrea să publice un articol despre asta. Ştiu că toată lumea e vanitoasă şi că asta face să meargă lumea mai departe. Poate că nici n-o fi vanitate. Poate că atunci când ai un glonț în cap continui şi tu să te gândeşti ce pălărie frumoasă ai. Continui să te gândeşti la petrecerea la care ai fost invitat să mergi sâmbătă şi aşa mai departe. Dar există o limită în toate. Dacă nu te poți ține de ea, măcar trebuie să îți dai seama că nu procedezi cum trebuie. Bătrânul nu vrea decât ca Arthur să îi facă cinste şi să îi aducă glorie, însă nu îi dă prin cap să îi dea vreun sfanț ca să îl ajute să valoreze şi el ceva. Şi părinții care au bani şi nu le dau nimic copiilor ar trebui să rămână fără o para. Ar trebui să ajungă pe stradă la cerşit. Eu l-aş lua şi l-aş pune pe bătrân într-un colț la State and Lake cu o cănuță la cerşit, asta aş face. Şi ştii doar că bunicul i-a lăsat toți banii lui Arthur. Ştia el că nu e o idee bună să se încreadă în fiu-său. Arthur tot încearcă să termine un roman, o carte grozavă, în care am mare încredere. Ştii doar că nu se poate să muncească în condițiile astea.

Einhorn avea într-adevăr nişte bani, deşi ea exagera valoarea averii lui. Totuşi n-am încercat s-o contrazic. Nu mai eram nici eu păcălit de Einhorn. De atunci de când mă întorsesem de la Buffalo şi îmi găsisem familia decimată, când mă îndemnase să îl pedepsesc pe Simon, nu mai simțeam vechile mele sentimente de prietenie față de el. Şi, dacă vreți să ştiți, pentru că el şi Tillie mă avertizaseră pe vremuri să n-aştept nimic de la ei, repetându-mi mereu cum Arthur o să moştenească totul, nu mă puteam abține să nu am sentimentul că nimeni nu se ridicase la pretențiile lor şi că acum nici ei nu se mai mulțumeau unul pe altul. Iar acum poate că aveam şansa să mă desprind complet de ei.

– Desigur, mi-a spus Mimi, cu o frântură din vechea ei amărăciune. Acuma am o slujbă destul de bunicică, însă iarna trecută m-a doborât gripa şi n-am fost în stare să muncesc. N-a fost numai asta, căci Owens ne-a aruncat afară în stradă pentru că nu am fost în stare să plătesc chiria şi ne-a găzduit o prietenă de-a noastră din Dorchester. Dar eu şi Arthur a trebuit să dormim pe canapea. Amândoi pe canapea, iar eu eram şi cu gripa. De dimineață era aşa de obosit că atunci când prietena mea a plecat la muncă, s-a suit la ea în pat. Aşa că, mi-a spus ea cu râsul ei de actor de comedie universală, i-am spus în cele din urmă că ar trebui să încerce să îşi găsească o slujbă. A spus

că o să încerce şi s-a sculat într-o dimineață la opt şi s-a întors la zece. Mi-a spus că a primit o slujbă la raionul de jucării la Wieboldt şi că avea să afle detaliile a doua zi. De dimineață a plecat la nouă şi s-a întors la unsprezece. Îi spuseseră ce are de făcut, însă înainte să înceapă voia să scrie un capitol important despre Kierkegaard – parcă am eu habar despre lucrurile astea... Deci s-a dus din nou a doua zi la opt şi jumătate şi s-a întors pe la prânz, concediat, pentru că responsabilul de etaj i-a spus să ia de jos o bucată de hârtie, iar el i-a răspuns: „Ia-ți-o singur, câine. Că doar nu te doare spatele“. Apoi l-a luat şi pe el gripa şi a trebuit să mă scol şi să îi cedez lui canapeaua. Dar, mi-a spus ea, îl iubesc. Nu mă plictisesc niciodată cu el. La cât de prost ne merge în viață, măcar în dragoste să-mi fie şi mie bine. Şi tu? mi-a zis, uitându-se atent la mine, la bronzul meu de Mexic, la aerul îmbătrânit de necazuri şi experiență, căci fusesem aruncat pe pietre de Bizcocho şi eram terminat şi din cauza Theei. Păi modul în care mă întorsesem trebuie că avea ceva în comun cu întoarcerea acasă a unui supraviețuitor din oştirile lui Crassus care a traversat deşertul estic, de-abia reuşind să scape cu viață din masacru, în armura lui sfâşiată.

Oricum, fusesem avertizat şi răs-avertizat. De pildă Padilla mi-a spus:

– Pentru numele lui Dumnezeu, March, la ce ți-o fi trebuit ție să te trambalezi acolo, cu o tipă ca aia şi un vultur pe deasupra? O muiere care prinde şerpi şi mai ştiu eu ce alte bâzdâgănii! La ce te aşteptai? Nu e de mirare că arăți în halul ăsta. Nu-mi face nici o plăcere să îți mai zic şi eu, dar ai căutat-o cu lumânarea.

– Manny, dar ce era să fac? Dacă m-am îndrăgostit de ea...

– Şi ce, dragostea trebuie să te nenorocească? Mi se pare că ultimul lucru pe care cineva ar trebui să îl facă ar fi să se distrugă din motive de dragoste – la ce bun atunci?

– Ai dreptate, dar nu o iubeam cum ar fi trebuit. Vezi tu, am zbârcit-o. Ar fi trebuit să fiu mai pur, să fiu statornic. Ceva a fost în neregulă cu mine.

– Bătrâne, hai să-ți spun eu una bună, mi-a spus Padilla. Te învinovățeşti prea mult şi nici măcar n-ai motive destul de temeinice. Asta pentru că eşti prea ambițios. Vrei prea mult şi de aceea dacă nu-ți reuşeşte ceva, dai prea

tare vina pe tine. Dar e o iluzie. În zilele noastre întrebarea se pune cât de ticălos poate fi un om, nu cât de bun. Nu eşti în rândul lumii. Mergi împotriva curentului. Sau cel puțin ar trebui să recunoşti ce căcănară e situația, iar tu nici măcar asta nu faci. Ar trebui să o laşi mai moale cu hoinăreala şi să te reîntorci la facultate.

– Să ştii că e posibil. Doar că încerc să îmi adun şi eu gândurile.

– Păi ai toată după-amiaza pentru asta. Ce, nu poți face două lucruri în acelaşi timp?

Şi apoi şi Clem Tambow mi-a spus cam acelaşi lucru. Urma să îşi ia în curând diploma şi arăta acum foarte matur, cu mustața lui deasă şi cu trabucul în gură. Se îmbrăca într-un costum de amărăştean şi hainele îi miroseau a detergent de vase şi a transpirație masculină.

– Ei, barosane, văd că ai rămas neschimbat, mi-a spus.

Acum, Clem şi cu mine ne simpatizam foarte tare, era un tip de milioane, cu inimă tare bună, sarea pământului, care era plin de compasiune şi apreciere pentru problemele umane în general. Dar la cum vedea el lucrurile, mă încurcasem ca un nebun cu o bogătană şi dacă o luasem în bot nu era decât vina mea. Asta voia el să zică, pentru că în definitiv nu mai eram chiar acelaşi care fusesem când plecasem de acolo.

– Şi cum merge cu campania de căutare a unei sorți demne, Augie? m-a întrebat Clem, pentru că, vedeți dumneavoastră, mă cunoştea destul de bine.

Doamne, oare de ce trebuia să facă aşa mişto de mine! Nu încercam şi eu decât să mă port cum trebuie şi şi-aşa îmi spărsesem creştetul, îmi pierdusem dinții, o luasem rău pe coajă între timp, vajnic luptător în campanii de mântuială. Doamne, cum mai umblam după chilipiruri, în slujba dragostei, ce mai amator de aventuri nebuneşti eram eu, recrutul ideilor sublime, cel mai grozav băiat de viață! Păi bine, dar pentru oricine care ştia cum stă treaba pe lumea asta era jalnic, nu glumă, faptul că refuzam cu încăpățânare să duc o viață de om dezamăgit. Era un motiv destul de serios pentru a vărsa câteva lacrimi pline de compătimire, în opinia lui Clem, dar şi de a râde cu lacrimi, căci era o mare păcăleală. Aşa

că o ratam deznădăjduit, în timp ce Clem se prăpădea de râs. Iar eu nu i-o puteam lua în nume de rău.

Ştiți de ce le păream aiurea celorlalți? Cred că era din cauza diviziunii sociale a muncii. Specializarea lăsa în urmă indivizi ca mine. Nu ştiam nici cum să sudez un obiect, nici să decongestionez traficul, nici să îndepărtez un apendice, nimic de genul ăsta. Am discutat asta şi cu Clem care îmi împărtăşea opinia. Clem nu era deloc un puturos. Mi-a spus acum că începuse să deștelenească teritoriul psihologiei şi că multe lucruri i se clarificaseră, pe care înainte nu le putuse pricepe. Sigur, îşi mai bătea încă singur cuie în talpă. Mi-a spus: „Noțiunile cele mai valabile le-am căpătat la o vânzare de obiecte salvate dintr-un incendiu“, însă începuse să capete încredere în punctul lui de vedere. S-a agitat foarte mult când m-am întors, declarând că eram unul din puținii prieteni pe care-i avea. Asta nu era deloc fals. Pentru că țineam foarte tare la el. Ei bine, apoi a venit în vizită şi mi-a spus că trebuie neapărat să mergem la Teatrul Oriental şi să luăm cina. Clem trebuia să-ți facă cinste până îşi dădea ultima para din buzunar, după care nu-l deranja dacă îl tratai şi tu cu ceva. Îi plăcea să arate îngrijit, deşi avea mai tot timpul o față schimonosită de furie, ridată sau râdea cu gura până la urechi, dezvelindu-şi dinții încălecați, avea capul mare, iar costumul pe care îl purta era prosper, solid, costumul unui om între două vârste, un costum de bancher; avea însă picioare prea lungi, pantofi scâlciați, şosetele erau antice, Argyles, purta un pulover cu guler pe gât şi pe deasupra mai şi puțea a tutun.

Aşa că ne-am dus la Teatrul Oriental. Stelele se strecurau pe bolta albastră în acel loc, ca în O mie şi una de nopți. L-am auzit pe Milton Berle cum cânta „Râule, nu mi te apropia de uşă“, apoi am privit nişte dansatori deznodați, ca nişte păpuşi din catifea care stau aşezate pe canapea, după care un număr cu cățeluşi ce traversau scena în automobile şi o trupă de fete care cântau la cimpoi. Întâi ne-au cântat „Annie Laurie“ şi apoi au trecut la numere de muzică clasică. Au interpretat „Liebestod“ şi „Valse Triste“, după care a urmat piesa de rezistență, atât de proastă că am plecat la restaurant.

Reîntors la aerul său demn, după ce dăduse drumul la nişte hăhăieli nebune în galerie, Clem a comandat o cină chinezească copioasă – porc în sos dulce

acrişor, muguri de bambus, pui cu ananas, ouă fu yung şi ceai, orez, şerbet, prăjiturele cu migdale. Am curățat totul şi între timp am stat de vorbă.

– Ia imaginează-ți numai, mi-a spus el, că exact în momentul ăsta am fi într-un dahabiyeh pe Nil, navigând spre prima cataractă. Câmpurile înverzite şi copiii care aruncă cu pietre în păsările grele şi florile împrăştiate peste tot, în timp ce noi mâncam curmale umplute cu afrodiziace şi copile încântătoare ce sosesc vâslind în ritmul muzicii pânzelor triunghiulare şi aşa mai departe. În drum spre Karnak să copiem inscripții. Ei, cum ar fi?

– Păi abia ce-am sosit dintr-un alt loc exotic...

– Da, dar ai sărit peste etape. Nu erai pregătit să te duci deocamdată acolo. N-ai vrut să faci lucrurile pe rând. De-aia nici n-a fost un succes, călătoria asta. Acuma, dacă ai fi egiptolog, ai putea să faci această călătorie pe Nil.

– Bine, atunci mă fac egiptolog. Nu-mi trebuie decât vreo zece ani de studiu.

– Ia uită-te la el, vesel şi binedispus după cină, cu o față aşa plăcută, păi la stilul ăsta poți să ajungi proprietarul clădirii. Ha, ha, ha! Mamă, ce mai figură îmi eşti!

– Vreau şi eu să înțeleg, i-am spus eu, flatat şi zâmbitor, de ce tocmai pe Nil?

– Pentru tine? E ceva excepțional, a spus Clem. Când mă gândesc la tine trebuie să mă gândesc în termeni excepționali. La nivelul realizărilor.

Prinsese jargonul ăsta de la universitate. Unul dintre cuvintele lui favorite era „a remunera“, cuvânt ce se folosea când dădeai mâncare unui şobolan care a rezolvat o problemă, ca să-l încurajezi. Între timp, cu buze roşii şi cărnoase, râs încruntat şi față posesivă, cu nasul imens cu tunelurile sale, arăta ca un suveran.

– Eşti şi tu ca unul din prostimea de pe mal care le ovaționează pe copilele coapte ce vâslesc pe râu? Nici pomeneală. Tu eşti o personalitate distinsă. Eşti un om sensibil.

Printre scursorile ca noi, ce se învârtesc în mascarada omenirii, tu apari ca un înger.

Am încercat să îi închid gura, dar el mi-a spus:

– Ei, nu te ambala, că n-am terminat încă. S-ar putea să nu-ți placă ce-ți spun.

– Păi nu mă mai ridica în slăvi aşa, ca să nu trebuiască să mă faci după aia bucăți.

– Nu suntem în acelaşi univers discursiv. N-am ajuns încă la ceea ce Sfântul Toma numea nivelul primei intenții. N-am zis că te consider înger; numai noi, boțuri comune de lut, personal nefericit şi mediocru, te vedem cum apari ca şi cum ai veni la un bal, zâmbind şi strălucind de fericire. Ai ambiții. Dar eşti ambițios oricum, în general. Nu eşti destul de concret. Trebuie să devii concret. Cum era Napoleon. Sau Goethe. Uită-te de pildă la profesorul Sayce care chiar a mers în călătorie pe Nil. Nu-i scăpase nimic din ce mişca pe malurile râului, preț de o mie de kilometri. Ştia totul de-a fir-a păr. Nume, adrese. Date. Întreg misterul vieții rezidă în datele particulare.

– Dar ce-ți veni aşa deodată cu Egiptul? am spus. Şi în plus, las' că ştiu şi eu că am multe probleme. N-ai nici o grijă.

– Bineînțeles, chiar dacă străluceşti, asta nu înseamnă că nu dai pe dinafară de griji. Parcă nu aş şti! Te văd cum te canoneşti. Ai nevoie de fapt de nişte tratamente de-ale doctorului Freud. Nu ți-ar strica deloc.

– De fapt, i-am spus eu, întru câtva îngrijorat, am început să visez lucruri foarte ciudate în ultima vreme. Ia ascultă. Noaptea trecută am visat că eram în casa mea, undeva – şi m-a surprins oricum că aveam o casă a mea, ca să nu mai pun la socoteală visul în sine. Stăteam în sufrageria mea frumoasă, cu un musafir. Şi, ce să vezi? Aveam două piane. Două piane mari, ca de concert. Şi apoi, oaspetele meu, care era un om foarte manierat – ca şi mine de altfel, ne mişcăm în cercuri decente –, mi-a spus: „Nu e ciudat să aibă cineva trei piane mari?“ Trei! M-am întors şi Doamne, Dumnezeule, apăruse şi al treilea pian! Şi tot încercam să înțeleg de unde şi până unde

aveam deja două în casă când nu-s în stare să cânt nici ca o cizmă la pian. Mi s-a părut de-a dreptul sinistru. Şi deşi eram destul de bulversat, n-am lăsat să se vadă nimic. I-am spus tipului respectiv: „Sigur, normal că am trei piane“, de parcă n-aveai cum să ai mai puțin de trei. Şi m-am simțit cel mai josnic impostor.

– Mamă, ce caz. Ai fi un adevărat conservator pentru o minte ştiințifică. Ai fi cea mai mare colecție de necunoscute care s-a aşezat vreodată pe canapeaua unui psiholog. Am senzația că tu ai sindromul nobleței. Nu te poți adapta la situațiile reale. Se vede pe tine. Vrei să existe un Om, cu O mare, cu o statură impunătoare. Şi cum suntem prieteni din copilărie, îmi dau seama ce gândeşti. Ți-aduci aminte cum veneai la noi acasă în fiecare zi? Ştiu eu ce vrei. O, paidea! O, rege David! O, Plutarh şi Seneca! O, cavalerism, o, abate Suger! O, Palat Strozzi, o, Weimar! O, Don Giovanni, o, creneluri ale dorinței îndeplinite! O, ființă dumnezeiască! Spune-mi, prietene, greşesc prea tare?

– Nu, nu greşeşti, am spus.

Eram în acest separeu cu lambriuri de lemn din restaurantul chinezesc şi totul părea să fie cum trebuie, cu bună dispoziție, prietenos. Când un gând important nu trebuie să fie un solilocviu, ştiu ce ocazie valoroasă e aia. Pentru că sunt puține persoanele de față cu care poți să spui exact ce gândeşti, aşa cum ai vorbi cu tine însuți.

– Zi mai departe, Clem, i-am spus.

– În clasa a patra am mers la Şcoala Mottley. O aveam învățătoare pe doamna Minsick. Te scotea în fața clasei şi îți dădea o bucată de cretă. „Acuma, Dorabella, ce floare ai de gând să miroşi?“ Hă, hă, hă! Ce mai râdeam. Fetița asta, Dorabella Feingold, începea să ridice nasul şi să miroasă până i se vedeau chiloțeii şi albul ochilor de extaz. Şi apoi spunea „brebenei“. Era exercițiul zilnic. Stephanie Kreizcki spunea: „Violete, trandafiri, năsturei“. Ținea trabucul între degete şi îl mirosea cu nasul lui umflat. Imaginează-ți numai clasa asta mizeră, cu toți gogomanii ăia mici, plini de varză murată şi pâine şi ciolan de porc, cu sânge de emigrant şi mirosuri de leşie şi de cârnat kielbasa şi bere făcută în casă. De unde se treziseră ei cu această eleganță floral? Ei, la naiba! Şi apoi bătrâna doamnă

Minsick le dădea o steluță aurie, ca să îi remunereze pe ăia merituoşi. Aia, cu mecla aia cu gură de rechin şi țâțe care-i atârnau până la buric, şi care era în stare să se chiorască cu privirea ei de vultur până şi în coşul de gunoi. Ei bine, copiii mai obraznici spuneau: „Varză stricată, doamnă!“ sau „flori de cuc“ sau „lături“. Pentru asta te lua de guler şi te ducea la director. Dar copiii ăştia mai drăcoşi aveau dreptate. Cine naiba mai văzuse brebenei? Păi eu umblam prin canal cu un ac de scutec doar pentru că nepricopsitul de frate-meu îmi zisese că o să prind peştişori aurii acolo.

– Asta e o poveste tristă. Dar nu înțelegi că ambele categorii de copii aveau dreptate? Unii apărau ce ştiau, pe când alții tânjeau după ceea ce nu ştiau. Doar nu vrei să spui că există unii copii sau oameni pentru care nu pot exista niciodată flori? Nu poate fi adevărat.

– Ştiam eu că o să-ți placă faza asta cu mirositul cretei pentru că ai un superego puternic. Vrei să accepți. Dar de unde ştii ce accepți cu adevărat? Trebuie să fii sărit să iei totul exact cum ți se pune în față. Nimeni n-o să îți mulțumească vreodată pentru efort. Şi ştii bine că ai să te distrugi dacă continui să ignori principiul realității şi ai să încerci sa înveseleşti scena murdară. Ar trebui să accepți datele dobândite de experiență. De ce nu vrei să citeşti nişte psihologie? Că mie mi-a făcut foarte bine.

– Atunci am să împrumut nişte cărți de la tine, dacă tu crezi că-i aşa de important. Numai că, să ştii, ai încurcai borcanele rău de tot. Am să îți explic cum văd eu lucrurile. Nu poate fi niciodată un lucru bun să te oferi să mori, dar dacă asta îți spun ție datele experienței, atunci trebuie să mergi după ele. Şi înțeleg de asemenea ce vrei să spui când zici că nu-s concret. Uite cum stă treaba: în lumea de astăzi individul trebuie să fie dornic să ilustreze un punct de existență din ce în ce mai îngust şi mai limitat. Şi eu nu sunt specialist.

– Păi din câte spui, ştii să îmblânzeşti păsări.

Da, până acum ăsta părea să fie unicul meu domeniu de specializare.

Şi este întru totul adevărat, trebuie să fii unul din acele spirite care par să sară ca arse şi să fie conduse complet de un scop social. Dacă cineva e nevoie să se ducă şi să se întindă sub caldarâm, tu trebuie să fii ăla. Sau într-

o mină. Sau să construiască carusele la carnaval. Sau să inventeze nume pentru noi sortimente de dulciuri. Sau încălțări de copii cu talpă laminată. Sau să se ducă şi să pună peste tot afişe cu gagicuțe în frizerii şi cârciumi. Sau să te duci să mori într-unul din rolurile mai mici, cu doar un gând-două în cap, aceste idei limitate şi persistente ale funcției tale.

Eu întotdeauna am crezut că nu prea exista speranța pentru ce doream eu, dacă trebuia neapărat să fii specialist, de genul doctor sau expert. Şi dacă erai expert, trebuia să comunici cu alți experți. Şi nu ți-ar fi păsat de amatori, pentru că aşa se poartă experții cu amatorii. Şi în plus specializarea înseamnă că te afli în fața unor lucruri cu grad mare de dificultate, căci altfel de ce ți-ar mai trebui un specialist? Eu aveam sloganul lui Padilla: „Ori uşor, ori deloc“.

Mimi s-a amuzat tare de tot când i-am povestit experiențele mele din Mexic.

– Văd că te-ai distrat, nu glumă! mi-a spus.

M-a făcut să mă simt prost în legătură cu Thea; iar despre Stella a spus:

– Tipii ca tine reuşesc să le facă foarte uşoară viața anumitor femei!

Nu ne fusese nici unuia dintre noi uşor, dar nu puteai să-i spui aşa ceva lui Mimi. După ce şi-a însuşit povestea în versiunea care i-a convenit ei, n-a mai vrut să asculte, ci, cu vigoarea ei ce i se citea pe față, gura ei mare şi roşie ce se lățea şi lăsa să iasă afară vocea ei de corn de vânătoare sau de tubă, mi-a zis vreo două exact cum făcuse şi Clem. Că ar fi bine să mă potolesc odată. Motivul pentru care nu vedeam lucrurile aşa cum erau ele era pentru că nu voiam; pentru că nu îmi plăcea de ele în forma lor reală. Însă provocarea lui era să le dau o formă mai bună în minte, ci să adaug fiecare slăbiciune umană în acest peisaj – pe cei răi, criminali, bolnavi la cap, invidioşi, care călcau peste cadavre, cu instincte de animal de pradă, care sorbeau ultima picătură de viață de la alții. Să încep cu asta. Să accept faptul că în general oamenii erau plini de ură şi că făceau eforturi mari ca să se poată uita unul la celălalt. În mare parte, voiau să fie lăsați în pace. Şi căutau cu îndârjire irealitatea întrucât aceasta era ultima lor speranță, căci

atunci puteau şi ei în sfârşit să se îndoiască de justețea lucrurilor pe care le ştiau despre sine. Poate că ea exagera această mânie divină şi depăşea ce simțea în realitate. Cu toate astea, avea cearcăne mari şi vinete de atâtea griji în perioada asta.

Când apărea şi Arthur începea imediat să vorbească despre lumi şi slujbe. De îndată ce se ivea schimba invariabil subiectul către asta.

Era o anume slujbă pe care îl tot îmboldea s-o ia. Dar el spunea: „E o farsă!“ Şi apoi începea să râdă molcom, în maniera lui posacă, iar pielea i se încrețea în jurul ochilor:

– Da, da’ banii nu-s o farsă.

– Oh, te rog, Mimi. Nu fi absurdă.

– Nici n-ar trebui să munceşti cine ştie ce.

Cu toate astea, el reuşea să facă acea slujbă să pară absolut, imposibilă. Am început să mă gândesc că ar fi genul de slujbă care mi s-ar potrivi mie, dacă aş fi cât de cât calificat pentru ea.

M-am întâlnit cu Arthur când mă plimbam şi l-am întrebat de ce n-o dorea el.

Era o după-masă răcoroasă, iar el purta căciulă şi pardesiu. Slăbise foarte tare şi era osos, avea umerii ascuțiți şi m-a impresionat asemănarea cu unchiul lui, Dingbat, şi cum încorporase aceeaşi moştenire, dar într-un mod diferit. Era clădit la fel ca şi Dingbat, cu un tors slăbănog, față prelungă şi mers rapid, cu vârfurile picioarelor în interior. Avea pantofi cu o linie fină, era la fel de elegant ca un cavaler cu picioarele în scări sau coada unei şopârle care se strecoară într-o crevasă. Dar sănătatea lui Arthur era mai proastă decât cea a lui Dingbat şi era mai negricios la față; iar în respirație se simțeau cafeaua şi tutunul. Când zâmbea îşi dezvelea dinții stricați. Cu toate acestea, avea farmecul bărbaților din familia Einhorn când voia el.

Modul lui de a gândi era extrem de rafinat. Uneori credeam că e gata să spună sau să considere orice. Preferințele mele personale se îndreptau spre

gânduri folositoare. Adică gânduri care răspundeau unor întrebări şi te împingeau înainte. Arthur spunea că e un mod greşit de a vedea lucrurile; adevărul era mai adevărat când n-avea legătură directă cu nevoile tale. Ce nevoie personală ai de pildă când investighezi modul în care lumina se filtrează dinspre cele mai îndepărtate stele şi care chiar şi la acea viteză inimaginabilă decade şi se fragmentează pentru că îmbătrâneşte atât de tare de-a lungul călătoriei ei? Această întrebare m-a fascinat.

Dar să mă întorc la slujbă: era vorba de un milionar care se apucase să scrie o carte şi care avea nevoie de un asistent care să îl ajute cu documentarea.

– Crezi că aş fi potrivit?

– Dar bineînțeles că da, Augie. Te interesează?

– Păi, am nevoie de o slujbă. Ceva care să îmi lase îndeajuns de mult timp liber.

– Îmi place cum îți orânduieşti viața. Ce ai de gând să faci cu timpul liber?

– Să-l folosesc.

Nu-mi plăcea ce implica. De ce el putea să aibă timp liber, pe când eu trebuia să dau socoteală de al meu?

– Sunt curios, atât. Unii oameni par întotdeauna să ştie ce o să facă, iar alții dimpotrivă. Sigur, eu sunt poet, deci relativ norocos. M-am gândit de multe ori, dacă n-aş fi poet, oare ce aş fi? Politician? Uită-te şi tu ce s-a întâmplat cu munca de o viață a lui Lenin. Profesor? E o viață prea liniştită. Pictor? Oricum nimeni nu mai ştie ce e cu pictura. De câte ori scriu un poem dramatic, nu reuşesc să înțeleg de ce ar vrea personajele mele să fie altceva decât poeți.

Prin urmare, iată cum arăta Chicago când m-am întors. Mi-am găsit casă în South Side. Mi-am luat înapoi cutia cu cărți de la Arthur şi m-am pus pe citit în camera mea. Arşița din iunie s-a făcut atât de cumplită încât curțile umbroase au început să degaje mirosul de pământ umed, de subsol, la lei ca şi regatul plutonian al canalelor şi gurilor de scurgere, şi mortarul şi gălețile

cu smoală încinsă de pe acoperişuri, muşcatele, lăcrămioarele, trandafirii ce se cățărau pe case, ba chiar uneori devastarea înflăcărată a gunoaielor de la oborul de vite când bătea tare vântul. Eu îmi citeam cărțile şi îi scriam aproape în fiecare zi Theei, prin Wells Fargo, dar nu mi se întorcea nici un răspuns. A venit o scrisoare care mi-a fost trimisă înapoi din Mexic şi aceea era de la Stella. Era acum în New York. Nu mă aşteptasem să îmi scrie o scrisoare aşa de reuşită; am decis că o subestimasem. Îmi spunea că nu poate încă să îmi dea banii înapoi; că trebuia să îşi rezolve problemele cu sindicatul ei mai întâi. Dar că, de îndată ce avea să îşi găsească o slujbă, avea să îmi plătească datoria.

Simon îmi dăduse nişte bani ca să mă înscriu la şcoala de vară de la universitate. Acum mi-a dat prin cap că mi-ar plăcea să fiu profesor şi m-am înscris la câteva cursuri de pedagogie. Mi-a venit greu să stau în bancă şi să citesc manualele. Simon era întotdeauna gata să mă ajute dacă voiam, deşi el personal nu vedea rostul universității.

Încercam în continuare să pun mâna pe slujba pe care o refuzase Arthur, la milionarul care voia să scrie o carte. Numele milionarului ăsta era Robey. Fusese studentul lui Frazer, când Frazer preda, şi de asta îl cunoştea Mimi. Era înalt şi adus de spate, se bâlbâia destul de tare, avea barbă şi fusese căsătorit de vreo patru-cinci ori – Mimi îmi spusese aceste lucruri. Arthur zicea că voia să scrie un fel de istorie sau trecere în revistă a fericirii omeneşti din perspectiva celor bogați. Nu eram prea sigur că voiam să fac asta, însă nu doream să îl las pe Simon să continue să mă întrețină, încercam să iau bani cu împrumut de la Einhorn, dar el îmi scotea pe nas faptul că eram prieten vechi cu Mimi. Mi-a spus:

– Nu pot să-ți împrumut nici un ban. Îți dai seama că trebuie să îmi cresc nepotul. E destul de greu. Şi dacă îi dă prin cap lui Arthur să îmi mai pună încă o pleaşcă de-asta în poală, acum, în pragul bătrâneții?

Nu voia în ruptul capului.

Aşa că m-am dus cam îndoit la Arthur să-l rog să îi dea lui Robey un telefon şi să pună o vorbă pentru mine.

– Augie, ăsta e un tip ciudat, o să te amuze.

– La naiba, nu vreau să mă amuze. Nu vreau decât o slujbă.

– Păi, trebuie să încerci să îl înțelegi. E foarte straniu, în parte, moşteneşte asta de la maică-sa. Ea credea că este regina oraşului Rockford, Illinois. Purta coroană. Avea tron. Se aştepta ca toată lumea din oraş să îi facă plecăciuni.

– Locuieşte în Rockford?

– Nu, are o casă aici în South Side. Când era student îl aducea un şofer la campus. Multă vreme a fost înnebunit să pună mâna pe Cărțile Importante şi cumpăra spațiu în rubrica de reclame din ziare unde punea citate din Platon sau din Locke. Ca de pildă: „Viața neexaminată nu merită trăită“. Are o soră care şi ea e țicnită – Caroline. Se crede spanioloaică. Dar tu ai talentul să te descurci cu genul ăsta de personalități. Cu tata ai fost extraordinar.

– Păi de fapt țineam la el.

– Poate că o să-l îndrăgeşti şi pe Robey.

– Din ce spui, îmi sună a dement. Nu mai vreau să mă înconjor de oameni ridicoli. Nu e bine.

Însă nu mult după aceea, într-o după-amiază ploioasă, m-am trezit față în față cu acest tip Robey, la el acasă, pe malul lacului. Şi ce față avea – ce înfățişare! Ochi mari, umflați şi reticenți, o barbă roşcată, buze roşii, posace şi o pată roşie pe nas; cu o noapte în urmă, fiind beat sau adormit, dăduse cu capul în uşa taxiului. Se bâlbâia rău de tot; când îl apuca, făcea mare efort, îşi fixa sufletul, îşi întorcea capul până i se citea în ochi această disciplină ce se împletea cu un fel de ură. La început m-a uluit şi mi-a părut rău de el când i se ciocneau dinții sau scotea un fel de mârâit. Dar curând mi-am dat seama cât de fluent putea fi în ciuda acestui neajuns.

Cu ochii ăia ai lui reticenți, cu vinişoare roşii, se uita la mine ca la cineva care trebuia să dea socoteală pentru faptul că se născuse fără privilegii şi fără avere şi îşi deschidea gura înainte să înceapă să vorbească, de parcă ar fi vrut să separe partea de sus şi de jos a bărbii.

Mi-a spus:

– Ce-ar fi sssssă llll-uăm pppp-rânzul?

Am mâncat o mâncare oribilă – pastă de scoici, ceafă afumată, pe care a tăiat-o el în felii, cartofi fierți, fasole şi cafea reîncălzită. M-a cam amărât că un milionar te putea invita la un prânz cu o mâncare aşa de proastă.

N-a vorbit decât el. Întâi trebuia să îmi dea nişte coordonate despre el, mi-a zis. În calitate de colaborator al lui, trebuia să cunosc lucruri personale. A început să îmi povestească despre cele cinci căsnicii, acceptându-şi partea lui de vină pentru fiecare dintre divorțuri. Dar aceste căsătorii făceau parte din educația lui; prin urmare, se cuvenea să le evalueze. M-am simțit dezgustat. Am sorbit din cafea şi am lăsat-o să se scurgă înapoi în cană printre dinți şi m-am strâmbat. Dar el n-a observat. Era la a treia nevastă, un obiect cumplit de plicticos. Ce-a de-a patra îi dăduse posibilitatea să-şi sondeze cu adevărat caracterul. Cred că încă o mai iubea. În timp ce îi vibra gâtul şi încerca să pronunțe un cuvânt mai complicat, l-am întrerupt. Aveam de gând să spun:

– Ce-ar fi măcar să facem un ibric proaspăt de cafea?

Dar n-am avut inima. L-am întrebat în schimb:

– Dar puteți măcar să-mi spuneți care o să fie îndatoririle mele?

În momentul acela şi-a mai dat drumul.

– Am nevoie de un sfat, mi-a zis. Ajutor! Trebuie să îmi clarific unele concepte, gggândirea, am nnnevoie de claritate. Cartea asta o să fie ddddeosebită.

– Dar despre ce este?

– Nu e nnnumai o carte – e un ghid, un ppprogram. Eu am venit cu ideea, dddar acuma începe să mă depăşească. Am nevoie de ajutor.

În timp ce vorbea despre ajutor, se vedea că e înspăimântat.

– Am dddescoperit prea multe. N-a fost decât o întâmplare că eu am fost acela, dar acuma m-am trezit încălțat cu iresponsabilitatea.

Ne-am dus în salon să ne continuăm conversația. Mergea greoi, târşâit, de parcă voia mereu să îşi amintească să nu îşi lovească cocoşelul când păşea.

Continua să burnițeze; lacul arăta ca laptele. Înăuntru, lămpi palide luceau pe pluş, pe stacojiul de Orient îndepărtat şi pe mahon. Erau paravane persane şi coifuri al căror vârf se termina într-un smoc de păr de cal, busturi ale lui Pericle, Cicero şi Atena şi câte şi mai câte. Şi era şi un portret al maică-sii. Bineînțeles, femeia arăta țicnită şi purta o coroană, un sceptru în mână şi un trandafir în alta. Machetele de corăbii cu minereu, înfăşurate în cețuri, ce-şi purtau încărcătura de la Duluth la Gary, gemeau. Robey şedea sub o lampă, iar lumina îi scotea în evidență foliculii de sub barbă care explodaseră într-o spuzeală de acnee.

Poate că n-o fi el foarte deştept, a început Robey să spună plin de umilință, dar ce să facă? Nu putea nici să scape de ideile care îi colcăiau în cap. Nimeni nu putea să scape de ideile lui şi toată lumea se confrunta cu acelaşi lucru, şi anume faptul că erau sute de lucruri la care să te gândeşti şi pe care să le afli. Era de datoria lui să facă tot ce putea. Şi iată cum îşi masca zelul, pe care cu toate acestea îl simțeam clătinându-i-se amarnic în spinare.

Această carte, a continuat el, voia să fie numită Gaura acului. Pentru că nu existase niciodată viață spirituală pentru cei bogați dacă nu renunțaseră la toate cele. Însă nu numai bogații se îndreptau spre dezastru. În viitorul apropiat, tehnologia urma să genereze abundență şi toată lumea urma să aibă de toate. Avea să fie inegalitate, însă nu foamete sau nevoi cumplite. Oamenii urmau să aibă de mâncare. Ei bine, şi când vor avea de mâncare, ce se va întâmpla atunci? Edenul libertății, abundenței şi dragostei, visul Revoluției Franceze se va îndeplini. Însă francezii fuseseră mult prea optimişti crezând că atunci când vechile civilizații decrepite vor fi distruse nu ne va mai opri nimic din a pătrunde în Paradis. Însă nu era aşa de simplu. Ne confruntam cu cea mai groaznică criză din istorie. Şi nu înțelegea prin asta război, după care o redresare. Nu, urma să aflăm în sfârşit dacă există sau nu un paradis pământean.

– Deja ppppâinea e aproape gratis în America. Ce se vvva întâmpla când lupta pentru pâine este o-o-o... Vor elibera bunurile omul sau îl vor înrobi?

Aproape că uitai să te mai gândeşti la înfăţişarea lui caraghioasă şi la colecţia complicată de paravane, antichităţi, arme, sănii ruseşti, colaci şi cozi de coifuri, casete de sidef. Şi totuşi, chiar şi atunci când se afla în sferele sale înalte, arăta nenorocit, gata să izbucnească în lacrimi. Între timp gustul şuncii ăleia mucegăite pe care o mâncasem îmi venea pe gât încontinuu.

– Mmmmaşinile vor crea un adevărat ocean de bunuri. Dictatorii n-au cum să stăvilească asta. Omul va accepta moartea. Să trăiască fără Dumnezeu. Ăsta e un proiect foarte cccurajos. Sfârşitul iluziilor. Dar ce valori vor avea în loc?

– Asta e o întreprindere de mare anvergură, i-am spus.

– Dar, mi-a zis, asta o să fie de-abia la finalul ccccărţii. Cred că ar trebui să începem cu Aristotel care se întreabă câte bunuri lumeşti îţi trebuie până să te apuci să practici virtutea.

– N-am citit prea mult Aristotel.

– Păi, ăsta e unul din lucrurile pe care va trebui să le faci. O să te plătesc pentru asta, nu-ţi face griji. Dar vreau să scriem o carte bine documentată, cu adevărat savantă. Vom acoperi grecii şi romanii, Evul Mediu, Italia renascentistă şi pppplănuiesc şi o diagramă, cu minoanii sus, Calvin foarte jos, Sir Walter Raleigh, sus; Carlyle, o porcărie; ştiinţa modernă, un punct mort. Complet neinteresantă.

În următoarea jumătate de oră, n-a reuşit să fie coerent decât pe alocuri; se vedea că obosise şi începuse să bată câmpii, clipea din ochii lui vrâstaţi cu linii de foc şi tuşea în pumn.

– Acuma ssssspune-mi mai multe lucruri despre tine, mi-a zis.

Nu ştiam de unde să încep şi mi-a venit să îl omor pentru că îmi punea asemenea întrebare. Însă oricum nu era atent. După felul în care se uita la

ceas, îmi dădeam seama că se întreba cât o să mai dureze până o să fie singur din nou.

Aşa că l-am rugat să îmi spună unde e closetul şi el mi l-a indicat. Când m-am întors părea să-şi fi recăpătat interesul pentru carte şi voia să mai discute despre ea. Mi-a spus că era sigur că eram omul potrivit care să îl ajute. Şi a început să îmi facă un plan. Partea întâi, obiectivele generale. Partea a doua, păgânii. A treia, creştinii şi aşa mai departe. A patra, exemple practice de fericire supremă. Începuse din nou să fie entuziasmat. Şi-a scos un papuc din picior şi l-a pus pe o carte sau album care stătea pe o măsuță şi din când în când îl punea la loc. Spunea că inițial creştinismul fusese gândit pentru cei din clasele inferioare şi pentru sclavi şi din acest motiv răstignirea şi cuiele din carne şi toată grandoarea aceasta de pedeapsă erau necesare. Însă la polul opus, polul fericirii, trebuia să fie ceva de o greutate egală. Bucurie fără păcat, dragoste fără de întuneric, prosperitate plină de veselie. Nu ceva care să strice mereu lucrurile. O, epocă minunată a dragostei altruiste şi timp al omului nou! Nu creatura amărâtă, întunecată, desfigurată, îngrădită de falsitatea sa, mincinoasă din născare, biciuită de sărăcie, mirosind urât de la atâta laşitate, un hău de gelozie mai adânc decât o latrină, mort în fața trăirilor asemenea unei verze veştede, un vierme în inima frumosului, o moluscă în fața datoriei, torcând acelaşi fir al coconului preocupărilor din propria sa gură. Fără lacrimi pe care să le verse şi îndeajuns de multă răsuflare ca să poată râde; crud, ticălos, parazit, mârşav, cârcotaş, anxios şi poltron. Instruit asemenea unui soldat prusac de către strigătele grosolane ale fricii sale pe post de sergent. Robey mi-a turnat toată această peltea; şi-a dat frâu liber gurii.

M-am gândit, Doamne, ăsta e nebun de legat! La ce milionar dus cu pluta mi-a fost dat să ajung? Dar în tot răstimpul ăsta inima mea vibra şi toate aceste lucruri mă loveau în suflet. Gândul meu cel mai ascuns era, Doamne, ai milă de nefericiții de noi! Şi acest gând tainic se împletea cu un altul: Chiar dacă Dumnezeu s-ar fi arătat milostiv, iată pe cine îşi irosea el mila.

După care Robey s-a întors iar la mine. Era genul care trecea iute de la o stare la alta.

A naibii burghezie, mi-a spus, ar fi trebuit să conducă şi să ofere exemple de fericire. Însă nu era decât un mare eşec. Bâjbâia orbeşte. O clasă dominantă

de tot râsul, pentru că nu ştiuse decât să imite circularea banilor în lume, să înhațe toate şansele de a face profit, asemenea apei care încearcă să ajungă la nivelul maxim, şi să imite maşinăria. Robey nu mai suna ca el acum, nu la fel de sincer cum sunase înainte, ci pedant. Îşi scărpina piciorul şi continua să-i dea înainte, asemenea unui profesor care ține un curs, şi cu barba aia a lui, ca un cuib de paie, arăta ca una din curiozitățile din camera aceea.

Însă eu îmi păstrasem multe din ticurile dobândite de pe vremea când îl adulam pe Eihnorn, aşa că reuşeam să îl apreciez. Şi am îndepărtat conştient anumite lucruri pe care aş fi dorit să le critic, spunând:

– Ați pomenit ceva despre salariu. Ați putea să îmi dați detalii?

Acest lucru l-a impresionat neplăcut.

– Ddddar cât doreşti? Până mă lămuresc cum te descurci, o să îți dau o sumă rezonabilă.

– Ce înseamnă rezonabilă?

– Cincisprezece dolari pe săptămână?

– Probabil că e o încurcătură. Cincisprezece? La stilul ăsta, iau aceiaşi bani din ajutorul de şomaj şi nu trebuie să mişc un deget.

Asta chiar m-a indignat.

– Optsprezece atunci, a spus el repede.

– Ia încercați să chemați un instalator să vă repare chiuveta pentru mai puțin de jumătate de dolar pe oră. Încercați să mă duceți de nas cumva? Cred că glumiți!

– Dar gândeşte-te la educația pe care ai s-o ccccapeți. Şi nu e doar o slujbă, ci o ccccauză.

S-a arătat foarte bulversat.

– Ei bine, atunci poate douăzeci de ddddolari şi poți locui sus, fără să plăteşti chirie.

Ca să mă aibă la dispoziție şi să-mi frece ridichea când avea el poftă, zi şi noapte? Nu avea el să vadă aşa ceva!

– Nu, i-am spus, treizeci de dolari pe săptămână, pentru treizeci de ore de lucru.

Îl ustura rău că trebuie să scoată banul. Vedeam că i se strângea inima numai pentru că trebuia să se gândească la aşa ceva.

În cele din urmă a spus:

– Bine, dar asta când începi să dai randament. Pentru început îți dau douăzeci şi cinci.

– Nu, treizeci, v-am spus.

A strigat:

– De ce mă supui calvarului ăstuia, să ne târguim ca la pppiață? E absolut îîîngrozitor. Ce naiba! Atunci la ce ne mai batem capul?

Avea o privire plină de ură. Însă m-a angajat totuşi.

În fiecare zi venea cu alt plan. Întâi a vrut să facă o secțiune istorică şi m-a pus să citesc Max Weber, Tawney şi Marx. După aia, a trebuit să renunț la asta şi să mă apuc să mă documentez ca să scriem un pamflet asupra filantropiei. Ura cu pasiune toți milionarii filantropi şi dorea să lovească în bogătaşii puritani care arătau atât de rău şi se simțeau atât de nefericiți. A pomenit şi numele unor veri de-ai lui în sensul ăsta, şi aşa mi-am dat seama că se plăteau polițe în familie. Până şi păduchele gras şi tupeist de pe Wall Street, care suge sângele cu poftă, făcea mai mult bine în forma sa diavolească decât aceşti bogătani care mureau de grijă, zicea el, exact ca şi restul lumii. Erau pur şi simplu îngrijorați. Şi începea să îi porcăiască preț de vreo oră.

Eram obişnuit cu proiectele entuziaste care n-ajungeau niciodată să părăsească hangarul inventatorului. Ca operele indexate ale lui Shakespeare la care lucra Einhorn pe vremuri. Şi înțelegeam foarte bine ce dorea Robey de la mine: exact ce dorise şi Einhorn, şi anume un om care să-l asculte. Vorbea încontinuu la telefon cu mine sau trimitea după mine maşina sau mă vâna în bibliotecă sau mă aştepta în fața sălilor de clasă de la universitate.

În primele luni m-a îngropat în tot felul de cărți pe care trebuia să le citesc. N-aş fi ajuns în veci să trec prin toți grecii şi strămoşii şi istoriile alea ale Romei şi ale Imperiului Răsăritean sau mai ştiu eu ce. Nici nu înțeleg de ce ar vrea cineva să se afunde în halul ăla în astfel de materiale. Dar mie îmi convenea de minune să şed în bibliotecă printre mormane de cărți.

De două ori pe săptămână ne întâlneam pentru nişte sesiuni oficiale. Veneam cu carnețelele cu note, pregătit să îi răspund la întrebări cu citate şi parafraze. Când se purta profesionist era în regulă, doar că avea stări ciudate, când vocea i se întretăia, îl apuca amocul, părul i se ridica în smocuri țepoase pe cap şi se înroşea rău la față, vocea îi tremura de lacrimi sau mânie şi era mult prea scos din sărite şi tulburat să mai vorbească cu mine despre Aristotel şi teoriile despre fericire şi aşa mai departe. Uneori mă uimea şi îmi făcea surprize cu adevărat neaşteptate. Ca de pildă atunci când, după ce-l căutasem prin casă într-o zi, l-am găsit şezând pe un scaun la bucătărie, înfăşurat în halatul de baie, dând cu otravă de gândaci într-un bufet în timp ce sute de jivine ieşeau de acolo în goană, punându-şi practic lăbuțele în cap şi căzând de pe pereți. Ce mai moment glorios a fost ăla! A făcut mare balamuc, mânuind cu înverşunare spray-ul, plin de pofte sângeroase, respirând cu un şuierat la fel de puternic ca al spray-ului însuşi, în timp ce insectele se prăbuşeau la fel de grase ca nişte bobi mari de fasole sau o ştergeau de nebune, la fel ca într-o goană după terenuri din Oklahoma, în toate direcțiile.

Surprins într-o astfel de postură, Robey a încercat să-şi domolească emoția şi să se poarte de parcă n-ar fi urât cu pasiune gândacii şi nu i-ar fi ucis cu o plăcere drăcească. Era destul de trist că nu era în stare să recunoască asta. În plus mi-am dat şi seama că intrasem peste el într-un moment nepotrivit şi ştiam că o să mă țină de rău din pricina asta. Că nu va fi în stare să se abțină.

A tresărit violent, de parcă l-aş fi atins pe şale şi s-a dat jos de pe scaun.

– Nu, e prea mult. Mmmmişună pppeste tot prin ccccasă. Am pus o felie de pâine în prăjitor şi fffelia a sărit din prăjitor împreună cu un ggggândac prăjit. N-am mmmmai rezistat.

Toată furia lui, ca jăraticul ce face o gaură în paie, s-a revărsat brusc şi m-a condus în salon unde în lumina soarelui se zăreau câlții ieşiți din tapițerie şi petele de lacrimi de pe catifeaua verde rămasă fără nasturi, plină de praf. S-a şters de soluția otrăvitoare şi uleioasă pe halat, spunând:

– Ai lucrat la materialul acela despre Renaşterea italiană, despre ppprinți şi uuumanişti – ce-au mai suferit fără Dumnezeu! mi-a spus, uitându-se aiurea. Dar erau ei înşişi asemenea lui Ddddumnezeu. Ce curaj! Şi ce îîîngrozitor! Trebuia însă să se întâmple, trebuia cccca omul să îndrăznească.

În toamnă şi-a pierdut complet controlul. A continuat să îmi dea lucruri de făcut şi îmi luam cei treizeci de dolari cu conştiința împăcată, dar n-a reuşit să scrie nici un rând.

Deseori mă întrebasem cu ce soi de femei ieşea când nu era căsătorit, târfe mai dezghețate sau doamne din propriul lui cerc social sau poate vagaboande pe care le culegea de pe stradă, sau studențele cuminți şi aşa mai departe. Am fost surprins. Îi plăceau stripteuzele comune din North Side, de pe Clark Street, Broadway, Rush, sau alte asemenea locuri, care se târguiau cu el ca precupețele. Şi se lăsa jumulit ca şi cum i-ar fi plăcut să fie pedepsit de ele, zâmbind chiar. A încercat să mă învețe şi pe mine la astfel de fete, dar eu mă combinasem din nou cu Sophie Geratis. Iar el de fapt voia să îl însoțesc. Ceea ce am făcut de câteva ori, mergând cu el prin nişte bombe din North Side. O stripteuză s-a legat de barba lui; el s-a înclinat politicos. Numai ochii lui roşii, pe care nu şi i-a dezlipit de pe ea – la acel moment ea se îmbrăcase deja într-un taior gri –, aveau o privire scandaloasă. Însă i-a spus pedant:

– Pe vremea reginei Elisabeta bărbierii aveau lăute şi chitare în frizerii, astfel ca domnii care aşteptau acolo să poată cânta după pofta inimii. Asta pentru că dura ceva vreme să ți se dichisească barba şi pletele.

În aceeaşi seară în care a făcut această observaţie blajină l-au apucat pandaliile şi a smuls aparatul de taxat dintr-un taxi. Eu trebuia să cobor pe Fifty-fifth Street, dar m-am gândit că şoferul s-ar putea să îl pocnească şi am preferat să îl las pe el întâi acasă.

Dar tot nu s-a potolit. Era foarte sensibil şi tânjea la părerea mea bună; cu toate acestea, trecea aşa uşor dintr-o stare în alta, umil un minut şi în minutul următor atent să nu cumva să dorm în front, strigând sau îmbufnându-se, cu gura aia a lui mare şi roşie, care se schimonosea de nefericire sau mânie. Mi-aduc îndeosebi aminte de o zi anume. Ninsese şi era soare, era o zi proaspătă şi frumoasă, însă el avea draci şi îşi băga nervos fiecare deget în mănuşile din piele de porc, smucindu-le. Mă hărțuia încontinuu. Aşa că i-am spus:

– De fapt nu vreți să lucrez pentru dumneavoastră. Vreți pe cineva pe care să vă vărsați nervii.

Şi mi-am pus vechiul meu pardesiu, care era din păr de cămilă, rărit pe alocuri, şi am pornit să traversez curtea. A venit după mine să se scuze. În pudra groasă a zăpezii eram încălțat cu şoşoni, dar el a venit după mine în pantofii lui scumpi din piele deschisă la culoare, care alunecau, spunându-mi:

– Hai, Augie, să nu ne certăm. Pentru numele Domnului. Ascultă, îmi pare rău.

Dar eu am continuat să merg, scos din fire. Şi în acea seară m-a sunat să vin să-l iau din centru. Mi-am dat seama că nu era în regulă. Mi-a spus că o să fie în Pump Room, unul dintre cele mai spălate locuri din oraş. Când am ajuns acolo şi am întrebat de el, mi l-au adus doi valeți îmbrăcați simandicos. Era beat, mut, țeapăn şi de-abia mai era în stare să îşi mişte fața sau limba din gură.

Ajunsese încet-încet să depindă de mine. Într-un fel era ca Einhorn pe vremuri, descoperise că nu voiam să profit de el şi că eram un om pe care te puteai bizui. Şi, cu ciudățeniile lui, aiurit cum era, cu manifestările alea de sălbatic din jungla guineză sau scălâmbăielile alea în care cădea uneori din cauza forței lui vitale, avea totuşi ceva care mă atrăgea. Probabil că era acea

forță, fără îndoială, care tortura umanitatea din el şi care era torturată la rândul ei. Şi câtă vreme stătea necăsătorit şi împărțea casa cu soră-sa Caroline – ei bine, ea nu îi făcea cine ştie ce bine. Era zărghită rău. Şi când a descoperit că fusesem în Mexic, s-a amorezat de mine, căci se credea spanioloaică. Îmi scria bilețele, de genul, „Eres muy Guapo“. Şi din când în când sosea câte o telegramă de la ea, cu: „Amigo, que te vaya con toda suerte, Carolina“. Era dusă bine, biata femeie.

Dar în fond nu era ca şi cum n-avusesem grijă înainte de frate-meu, George. Nu-mi pierdusem calitățile sau îndemânarea, şi uneori oamenii intuiau acest aspect.

Uneori îmi doream să fi putut şi eu să fiu cizmar.

Capitolul XXII

În vechea mea cameră de la Owens pe care în sfârşit mi-am recuperat-o, m-am pus şi eu la punct cu schimbările vremii, industriale, militare, ştiinţifice. Şi eu la rândul meu am trecut prin tot felul de variaţii destul de drastice, veşti proaste, bani aruncaţi pe fereastră, vise pline de dorinţă, întâmplări nemaiînchipuite asemenea animalelor care li se arătau în serile pline de arşiţă Părinţilor din deşert, totuşi mă bucur să spun că, la cum văd eu lucrurile, n-am păţit nimic rău. Poliţia n-avea motiv să se ia de mine, în ciuda a ceea ce ar fi putut adăuga moraliştii. Cele mai groaznice ofense erau doar în imaginaţia mea, unde de altfel le şi este locul, în timp ce, asemenea unei întreprinderi mari şi ocupate care încearcă să rezolve toate cele, raţiunea mea cocea tot felul de idei despre cursul vieţii mele. Ajunsesem şi la anumite concluzii, uneori fragmentare – ca de pildă, motivul singurătăţii nu poate fi decât reunirea; sau, oh, e foarte obositor să ai o părere personală în legătură cu toate subiectele –, dar alteori erau foarte pline de tâlc, aşa cum se va vedea la momentul potrivit. Colindam prin Chicago, sociabil ca de obicei. Dar încă mai reverberau în mine loviturile şi smuciturile pe care le încasasem în Mexic. Thea nu mi-a scris, pierzându-se în negura albastră a mărilor străvechi, probabil în urma unei specii de flamingo, cu cine ştie ce nou amant care n-o va înţelege mult mai bine decât mine, şi instalându-se pe vreun parapet cu flintele şi laţurile ei, cu aparatul de fotografiat şi binoclul ei. Avea probabil să îmbătrânească astfel, rămânând neschimbată.

Nici eu nu întineream şi prietenii mei făceau glume despre înfăţişarea mea, care nu era din cele mai prospere. Când zâmbeam mi se zăreau dinţii lipsă din falca de jos şi arătam oarecum mânjit sau pocnit, sărutat de faţa bătută de nevoi a experienţei atotcuprinzătoare. Părul începuse să îmi crească în sus, copios, acoperindu-mi cicatricele de bătrân vânător de munte. Fără doar şi poate aveam o sclipire de verde în ochi, asemenea vărului Cinci Propităţi, şi mergeam peste tot cu un trabuc între dinţi şi cu un aer cam de pierde-vară, uituc, eliptic, uneori cu o bucurie drăcească în priviri, dar, ah, mult mai puţin ciripitor ca pe vremuri. În vreme ce cugetam la una-alta, ridicam adeseori obiecte de pe stradă, pentru că mi se părea că arată a monede; cartuşe de metal, capace de sticle, bucăţele de folie de aluminiu îngropate în

praf, în speranța că a dat norocul peste mine. Îmi doream de asemenea să dea colțul cineva şi să îmi lase mie totul. Asta era rău, căci cine ar fi putut să mă fericească aşa murind, pe care să nu-l iubesc şi care să nu vreau să trăiască cât mai mult? Şi la ce mi-ar fi servit să găsesc monede, chiar şi de câte un sfert de dolar, în momentele finale, de punct culminant ale vieții? Păi, nici cât negru sub unghie, prieteni, la nimic nimicuța.

Mă amuza şi faptul că mă tot căzneam să prind un certificat de profesor de şcoală primară, pentru că zău dacă arătam genul, zic eu. Dar țineam morțiş să îl capăt. Îmi plăcuseră grozav orele de practica predării. Mă mişca foarte tare când făceam asta; nu îmi venea deloc greu să mă port natural cu copiii – şi în definitiv, Doamne iartă-mă, de ce să nu îmi vină uşor? Dar haideți să nu ne apucăm să punem întrebări ale căror răspunsuri se află printre cel mai bine păstrate secrete ale universului. În clasă sau afară, în tămbălăul din curtea şcolii, în mirosul de pipi care venea de pe hol, în sunetele tremurate ale pianului ce se auzeau din sala de muzică, printre busturi, hărți şi raze de praf de cretă, eram fericit. Mă simțeam acasă. Îmi doream să le dăruiesc copiilor ce aveam eu mai bun şi să le spun tot ce ştiam eu.

La aceeaşi şcoală preda latină şi algebră fostul meu vecin Kayo Obermark. Lățos, îngălat şi gras, zăcea pe vremuri în pat în clădirea lui Owens, când era uşă-n uşă cu mine, în izmene, cu pulpe acoperite de păr creț şi picioare urât mirositoare, fixând zidul cu încăpățânare în timp ce, fără să se uite, stingea țigările în spatele lui într-o tigaie plină de grăsime în care prăjise salam. Avea lângă pat o sticlă de lapte în care să-şi facă nevoile, căci nu-i plăcea să se ducă la baie.

Acum copiii săreau ca nişte lăcuste în jurul lui în timp ce se plimba prin curtea şcolii, posac, asemenea unui împărat. Avea o față lată, cu toane, albă, denivelată. Bucăți de şervețele stăteau lipite de ea; mirosea ca şi cum ar fi fost răcit şi vorbea fornăit. Dar nu era cu adevărat posac, asta era doar morga lui, şi era mulțumit că predă aici.

Mi-a spus:

– Te-am văzut când veneai cu maşina încoace.

– În dimineața asta s-a nimerit să pornească motorul.

Adevărul e că aveam un Buick vechi de zece ani pentru care un tip extrem de simpatic luase şi pielea de pe mine. În dimineţile prea geroase nu pornea şi îmi dădea rău de furcă, băgasem în ea două baterii, la sfatul lui Padilla, dar avea un defect fundamental, căci avea bielele îndoite. Totuşi, dacă o împingeai, îşi dădea drumul şi întrucât avea şi un scaun pliant la spate şi o capotă lungă, părea o maşină pe cinste.

– Te-ai însurat? a zis Kayo.

– Nu, îmi pare rău să spun.

– Eu am un băiat, mi-a zis el mândru. Nu mai întârzia nici tu. N-ai pe nimeni? Nu e greu să-ți găseşti o fată. E de datoria ta să faci nişte fii. Era o dată un filosof care a fost prins de elevul lui în spatele unui portic făcându-şi de cap cu o femeie, la care el i-a spus elevului: „Nu râde! Căci zămislesc un fiu!“ Da' ce tot aud, ai fost în Mexic cu un circ sau un carnaval şi n-a lipsit mult să fii asasinat?

Era într-o pasă bună şi m-a plimbat în jurul curții de câteva ori, arătându-se extrem de amabil în stilul lui superior şi citând tot felul de versuri pe o voce încordată de tenor:

Piară-ntre oameni şi zei dihonia şi învrăjbirea,

Piară mânia ce scoate din fire chiar oameni cu mintea,

Patima care-i mai dulce ca mierea când picură-n pieptul

Omului, tot se strecoară şi-n sinea lui creşte ca fumul;[18]

Les vrais voyageurs sont ceux-la seuls qui partent

Pour partir; cœurs légers, semblables aux ballons,

De leur fatalité jamais ils ne s'écartent,

Et, sans savoir pourquoi, disent toujours: Allons![19]

Această ultimă strofă era probabil o aluzie către mine, prin care mă acuza că am o inimă prea zglobie şi că spun la revedere cu ignoranță. După câte se vedea, aveam o pleiadă de critici în jur. Cu toate acestea, deşi era o zi geroasă, ieşise soarele, trenurile treceau înspre abisul negru peste un terasament de beton gălbui, copiii urlau şi se învârteau pe tot cuprinsul curții vaste, în jurul bățului de steag şi cățărându-se în bărcuțe, iar eu mă simțeam deosebit de mişcat.

– Zău că ar trebui să te însori, mi-a spus Kayo.

– Păi mi-ar plăcea. Mă gândesc şi eu adesea. De fapt chiar astă-noapte am visat că mă însurasem, dar că nu era plăcut deloc. M-a întors pe dos. Visul a început bine. Veneam de la slujbă şi pe pervaz erau nişte păsărele frumoase şi miroseam carnea care se frigea pe grătar. Nevastă-mea era foarte arătoasă, dar ochii ei frumoşi erau plini de lacrimi, nişte lacrimi mari şi grele. „Lu, ce s-a întâmplat?“, i-am spus. Iar ea: „Copiii s-au născut pe neaşteptate în după-masa asta şi mi-e aşa de jenă, că i-am ascuns“. „Dar de ce? De ce să-ți fie jenă?“ „Unul din ei e vițel“, mi-a spus ea, „iar celălalt un fel de insectă.“ „Nu pot crede aşa ceva. Unde sunt?“ „N-am vrut să-i vadă vecinii, aşa că i-am ascuns în spatele pianului.“ M-am simțit groaznic. Dar erau totuşi copiii noştri şi nu era normal să stea în spatele pianului, aşa că m-am dus să mă uit. Şi acolo, pe scaun, în spatele pianului, nu era alta decât maică-mea care, după cum ştii, e oarbă. I-am spus: „Mamă, de ce stai aici? Unde sunt copiii?“ Şi ea m-a privit cu un soi de milă şi mi-a spus: „Oh, fiule, ce faci? Trebuie să te porți cum se cuvine“. Atunci am început să plâng. M-am simțit tragic şi i-am spus: „Dar nu asta îmi doresc să fac?“

– Ah, bietul de tine, mi-a spus Kayo plin de milă. Nu eşti cu nimic mai rău decât alții, îți dai seama, nu?

– Cred că ar trebui să îmi simplific existența. Câte necazuri trebuie să îndure o ființă? Vreau să spun, chiar e o sarcină pe care trebuie să o

îndeplinesc? Nu se poate, pentru că singurul bine pe care l-am văzut vreodată a fost făcut de oameni care erau în momentul ăla fericiți. Dar, să-ți spun drept, Kayo, de vreme ce eşti genul de om care înțelege lucrurile astea, întotdeauna m-am simțit atins în mândria mea de faptul că nu-s deloc în stare să mă justific şi că mereu mă manipulează alții. Realitatea vine din autojustificare şi ăsta e cel mai neplăcut aspect al unui om neajutorat. Oh, nu ca un înotător în ocean sau un copil ce se joacă în iarbă, ființe inocente în mâinile grandioase ale Creației, însă nu poți sta aşa inocent pe obiecte create de om, i-am spus eu lui. În natură poți avea încredere, dar într-o lume de artefacte, trebuie să fii foarte circumspect. Acolo trebuie să cunoşti şi nu poți să ai atâtea pe cap şi să mai fii şi fericit pe deasupra. „Uitați-vă la ce-a rămas din mine, voi cei puternici, şi plângeți!“ Ei, n-are importanță că Ozymandias nu mai e acum decât o pereche de picioare fără trunchi; pe vremea lui cei umili trebuiau să trăiască în umbra lui, şi aşa trăim şi acuma, în umbră, cu acte de credință în eficiența unor invenții, ca de pildă ridicarea în stratosferă, coborârea în subteranul metroului, traversarea podurilor, a tunelurilor, urcatul şi coborâtul cu liftul, unde întreaga noastră siguranță e încredințată altora. Unor lucruri făcute de mâna omului care ne adumbresc. Şi acest lucru este valabil până şi în legătură cu carnea de pe masă, căldura din țevi, cerneala de pe hârtie, sunetele din aer, astfel că toate lucrurile sunt la fel, au aceeaşi greutate, acelaşi rang, clocotul furiei lui Dumnezeu pe pagina unu şi vânzările de la Wieboldt[20] pe pagina doi. Externe şi la fel. Ei bine, atunci ce îți justifică existența, aşa cum s-ar cuveni? Aceste realizări tehnice, care încearcă să te facă pe tine să existi în calea lor?

Kayo mi-a spus, nu foarte surprins de ce îi zisesem:

– Lucrul despre care vorbeşti tu acum se numeşte moha – e un cuvânt din graiul indienilor Navajo, care se găseşte şi în sanscrită şi se referă la opoziția finitului. Aşa apreciem la noi în Bronx forțele care ne condiționează. Dragostea este singurul răspuns pentru moha, a fi infinit. Adică toate formele de dragoste, eros, agape, libido, philia şi extazul. Ele sunt întotdeauna aceleaşi, însă uneori domină o însuşire, iar alteori domină alta. Uite, mă bucur că am avut ocazia să ne întâlnim din nou. După câte se pare, ai devenit un băiat mai serios. De ce nu vii să o cunoşti pe nevastă-mea? Soacră-mea stă şi ea cu noi şi e genul de femeie bătrână cam anostă, care face caz din orice, dar putem să o ignorăm. Ne ajută foarte mult cu

copilul, apropo. Dar mă bate încontinuu la cap ce grozav e cumnatu-meu. Tipul e depanator de radio şi e un bou notoriu. Dar vino la cină şi mai putem conversa. Vreau să îmi vezi şi băiatul.

Aşa că m-am dus cu el acasă; era tipic pentru Kayo să facă astfel de invitații. Dar nevastă-sa era neprietenoasă, extrem de suspicioasă. Copilul era foarte drăgălaş pentru vârsta lui, o vârstă, bineînțeles, foarte fragedă. Cât am stat în vizită a apărut şi cumnatul; îl interesa Buickul, care slavă Domnului în seara aia mergea cum trebuie. Mi-a pus tot felul de întrebări, pentru că îi plăcea scaunul pliant, şi apoi l-a condus un pic şi s-a oferit să-l cumpere. Am fixat un preț decent, acceptând să pierd o parte din bani, însă nepomenind nimic despre bielele îndoite, mi-e jenă să spun.

Ei bine, a vrut să-l cumpere pe loc, aşa că ne-am dus la el acasă unde mi-a dat un cec pentru o sută optzeci de dolari, încasabili la banca Continental Illinois. Dar după aia n-a mai vrut să mă lase să plec. În glumă mi-a zis că n-ar fi rău să-i dau şansa să-şi recâştige o parte din bani la poker. Nevastă-sa juca şi ea. Era clar că încercau să mă curețe. Kayo a trebuit să participe şi el la joc, ca să dea impresia că se desfăşoară totul în bună regulă. Dar de fapt încercau să mă tragă în piept. Ne-am aşezat la masa rotundă de lângă sobă cu un ibric de cafea şi lapte condensat şi am jucat o bună parte din noapte. Bancul de lucru cu aparatele stricate de radio se afla exact acolo în bucătăria aceea mare. Soțul s-a enervat pe soție pentru că pierdea. Dacă ar fi câştigat şi ea, înseamnă că ar fi luat de două ori mai mulți bani, dar de vreme ce ea pierdea, a înjurat-o şi ea a urlat la el. Kayo a pierdut şi el. Eram singurul care câştigam şi aş fi preferat să nu se întâmple una ca asta. De fapt, în drum spre casă, i-am înapoiat lui Kayo banii. Dar apoi cumnatul a blocat cecul două zile mai târziu, iar eu a trebuit să mă duc să iau înapoi maşina, care nu mai voia să pornească. A urmat o scenă neplăcută. Iar Kayo a fost foarte supărat şi n-a prea vrut să mai stea de vorbă cu mine la şcoală o vreme, deşi după un timp s-a mai dezmorțit. Presupun că n-ar fi trebuit să vând maşina aia fără să îi spun că are bielele îndoite.

Sophie Geratis, prietena mea din vremurile în care organizam mişcarea sindicală în rândul personalului hotelurilor, era acum femeie măritată, dar voia să divorțeze de bărbatu-său şi să se căsătorească cu mine. Mi-a mărturisit că soțului ei îi plăcea să calce pe de lături cu alți bărbați şi că nu

îi dădea nici o atenție. Îi dădea o grămadă de bani şi îi cumpărase şi o maşină, însă nu o voia decât de paravan. Vindea un anume produs serelor şi acest produs era sub monopol, aşa că avea o viață uşoară şi un şofer care îl ducea zilnic pe tot traseul serelor care înconjurau oraşul, în pălărie şi mănuşi regulamentare. Prin urmare, Sophie petrecea o grămadă de timp cu mine, aranjându-mi camera de sus de la Owens într-un mod în care nu mai fusese niciodată dichisită. Se mira că dorm fără față de pernă şi mi-a adus câteva.

– Eşti zgârcit, mi-a spus. Nu, eşti doar neglijent, că doar apreciezi lucrurile bune.

Aici avea dreptate. Sophie era foarte inteligentă, chiar dacă fusese cameristă. Eram zgârcit la unele lucruri. Când mergeam într-un bar sau club de calitate îmi pipăiam buzunarele şi mă îngrijoram la gândul sumei de pe nota de plată. Şi bineînțeles că ştia şi ea asta.

– Dar ştiu şi că dai la altul dacă ştie cum să-ți ceară. Şi nici asta nu e o treabă bună. Ce să mai vorbim de maşina aia, care e o imensă prostie. Ai fost un gogoman s-o cumperi.

Cu privirea ei largă şi pătrunzătoare, bronzată şi înceată, Sophie era tare frumuşică. În plus, cum am zis, era ageră la minte, deşi era înclinată să îşi desconsidere acest dar. Nu folosea banii ăia mulți pe care îi dădea bărbatu-său. Purta o pălărie cu flori poloneze pe care o cumpărase de la magazinul Goldblatt şi îşi spăla desuurile la mine în chiuvetă. Stătea în combinezon şi fuma o țigară. Paradoxal în toată treaba asta era faptul că se purta foarte tandru, era bună cu mine, şi nu numai pentru că ar fi avut nevoie de mine, ci dimpotrivă, pentru că eu aveam nevoie de ea. Cu toate astea nu eram deloc pregătit să mă însor.

– Ne-am înțelege foarte bine dacă m-aş potrivi mai tare cu ambițiile tale, mi-a spus. Sunt bună de amantă, dar nu de nevastă. Când a apărut fata aia care te-a chemat la ea, m-ai aruncat cât colo. Probabil că ți-o fi ruşine cu mine. Îți sunt de folos mai ales când te simți slăbit sau deprimat. Lasă că te ştiu eu. Nimic nu e îndeajuns de bun pentru tine ca să vrei să-l păstrezi. Taică-tău o fi fost vreun copil din flori al unui aristocrat.

– Mă îndoiesc. Fratele meu spune că era şofer la o spălătorie în Marshfield. Nu m-am gândit niciodată că ar fi fost vreun barosan. În plus, a găsit-o pe mama lucrând într-un atelier de pe Wells Street.

– De fapt nu mă vrei, nu-i aşa?

Ăsta era modul ei de a mă întreba de ce nu voiam să păşesc odată pe o cărare a vieții şi să încetez să mă tot uit peste câmpuri. Dar nu exista lucru pe care să mi-l doresc mai tare! Să vină! Să se consume odată, să se termine cu starea superfluă din momentul în care pendula va începe să bată! Iar nevoia pentru lucrurile importante şi mistice din viață, care, nesatisfăcută, dăinuie în noi asemenea unui izvor al misterelor tainice, să fie potolită şi să aibă şansa de a demonstra că nu este o nevoie diavolească. Oare Sophie credea că nu voiam şi eu o nevastă, şi fii şi fiice, sau că nu voiam să am şi eu o îndeletnicire zilnică? În acel moment m-am ridicat în picioare şi i-am spus cât de tare greşea în ceea ce mă privea.

– Dar atunci ce mai aştepți? mi-a spus ea, bucuroasă. Pe cai! O să-ți fiu o soție bună, doar ştii asta. Şi eu am nevoie de un început.

Atunci m-am înroşit şi, jenat, am simțit că mi se împleticeşte limba în gură.

– Vezi? mi-a spus cu o franchețe întristată şi cu o gură mare, umbrită, rujată, în timp ce lumina electrică strălucea pe umerii ei goi şi albi. Nu sunt destul de bună pentru tine. Dar atunci cine e?

Nu voiam încă să mă căsătoresc, asta i-am spus. Dar ceea ce avea Sophie să îmi spună nu era departe de ceea ce încercase să-mi explice amicul meu cazac, atunci când mă simțisem atins în mândria mea. Ceea ce voise de fapt să-mi spună el, cum de altfel mi-am dat pe loc şi fără doar şi poate seama, era că nu pot fi lovit îndeajuns de destinul altor oameni. Şi nu cred că vorbea aiurea, căci el însuşi pribegea dintr-o parte în alta, şi la ce bun să colinde astfel, din Moscova în Turkistan, apoi în Arabia, Paris, Singapore? Nimeni nu se leapădă de astfel de cazne asumându-şi postura de pelerin, privind temple şi docuri şi fumând țigări lângă mormanele de oseminte istorice şi peste solul de nenumărate ori digerat, acolo unde oamenii au rămas şi au pățit-o rău de tot.

Aşa că pe faţa Sophiei, mai matură acum decât chipul drăgălaş pe care îl zărisem prima dată în birourile sindicalului, se citea durerea. Dar ea nu m-a mai părăsit de astă-dată şi atunci când, auzind-o pe Thea ciocănind, îşi acoperise coapsele. Ştia acum, bănuiesc şi eu, câtă dezamăgire rezidă cu gustul pe care ți-l lasă existența. Însă eu nu voiam să mă căsătoresc cu ea. M-ar fi bătut la cap, pentru binele meu, mult prea mult, mă gândeam eu. Deci acesta era încă un suflet care voia ceva de la mine şi pe lângă care aveam să trec în zbor.

– O aştepți pe fata aia, mi-a spus ea plină de invidie, dar fără să ghicească.

I-am spus:

– Nu, n-am s-o mai văd niciodată.

Cu toate acestea, undeva tot mă îndreptam eu, căci nu trebuie să vă luați complet după aparențe. Eram pe punctul de a trage nişte concluzii extrem de importante. De fapt stăteam lungit pe canapea într-o stare de maximă contemplare într-o după-amiază, îmbrăcat încă în halat şi contramandându-mi treburile în spiritul plin de inspirație al respectivei zile, când a apărut Clem Tambow, pe care îl pălise o idee proprie.

Clem nu avea multe vicii care să îl conducă pe panta pierzaniei, cred eu, însă alea pe care le avea erau mai mult decât evidente în acea ocazie – se sculase târziu, era buhăit, cu costumul lui la două rânduri în neordine, arătând exact ca acel bătrân pe care La Bruyere îl considerase atât de sordid, puțind a mahorcă, plin de scame şi peri de pisică pe haine, folosind produse de doi lei de pe tarabe, precum aftershave-ul ieftin, ciorapii de poliester sau mătase artificială şi aşa mai departe, ca să nu mai pomenesc aerul ăla suveran de om care n-are deloc grijă de el. Lăsând asta la o parte, şi el şezuse întins în pat în această zi solemnă şi cafenie de Chicago şi ticluise un plan.

Avea de gând să profeseze. De îndată ce avea să îşi ia diploma de psiholog în iarnă, plănuia să deschidă un cabinet, într-unul din zgârie-norii mai vechi de pe Dearborn, lângă Jackson, şi să se specializeze în consultanță profesională.

– Tu? am spus. Dar n-ai muncit măcar o zi în viața ta!

– Păi asta mă şi face ideal pentru genul ăsta de meserie! mi-a răspuns el, căci avea răspunsul gata pregătit. Pentru că-s relaxat. Acuma pe bune, Augie. Ți-aduci aminte de Benny Fry, de la sala de biliard? Începe să se ajungă. Face şi terapie cu cuplurile căsătorite, şi face şi teste de sarcină pe iepuri.

– Dacă ăsta e acelaşi individ la care mă gândesc şi eu, ăla de purta pantofi cu tocuri mai înalte, nu l-au dat în judecată luna trecută pentru că a profesat fără licență?

– Da, dar nu ne împiedică nimic să facem asta legal.

– Nu vreau să îți stric cheful, i-am spus, încă pătruns de propriile mele experiențe amare. Dar cum ai să faci rost de clientelă?

– A, nici o problemă. Ți se pare cumva că oamenii au habar de ce vor? Aproape că te roagă să le spui tu ce să facă. Iar noi o să fim experții la care vor apela.

– Oh, nu, Clem. Nu o să fim.

– Augie, țin neapărat să te bagi şi tu. Nu vreau să mă arunc singur. Eu o să dau testele de aptitudine, iar tu o să faci interviurile. Cu noua tehnică nondirectivă Rogers îi laşi oricum pe ei să vorbească. Nu e deloc greu. Ascultă-mă, n-o să continui să treci de la o slujbă dementă la altă slujbă dementă.

– Ştiu, însă, Clem, astăzi mi s-a întâmplat ceva important.

– Iar te încăpățânezi, mi-a spus el. Putem să facem bani frumoşi.

– Nu, Clem. Ce sunt eu în stare să fac pentru bărbații şi femeile astea? Mi-ar fi ruşine să le iau banii în genul ăsta de birou de plasare.

– Ei, baliverne! Doar nu îi bagi tu într-un loc de muncă, le spui doar pentru ce ar fi potriviți. E o activitate modernă. Activitățile astea moderne sunt cu totul deosebite.

– Nu mai insista, i-am spus sever. Nu înțelegi că mi s-a întâmplat un lucru important azi?

În momentul ăla şi-a dat seama că eram într-adevăr tulburat. I-am făcut o declarație lungă, care mi-aduc aminte că suna cam aşa:

– Am o senzație, i-am spus, despre axele vieții, față de care trebuie să fii paralel, altminteri întreaga ta existență se dovedeşte doar o clovnerie, ce ascunde tragedia. Probabil că am senzația asta încă din copilărie, şi de aia am vrut să îmi raportez existența la aceste axe, şi am spus „nu“ ca un căpos la toată lumea care încerca să mă convingă de ceva, doar din cauza unei amintiri care nu-mi dădea pace în legătură cu axele astea, dar care nu mi-a fost niciodată clară. Dar în ultima vreme am început să simt tâlcul acestor axe extraordinare din nou. Când nu te mai căzneşti să îți aduci aminte, vine de la sine, ca un dar. Stăteam întins pe canapea aici până să vii tu şi brusc mi s-au profilat în minte, tremurătoare. Adevărul, iubirea, pacea, belşugul, rostul, armonia! Şi tot zgomotul de fond, distorsiunile, vorbăria, diversiunile, eforturile, nimicurile superflue s-au topit de parcă nici n-ar fi existat. Şi cred că fiecare om ajunge la un moment dat să distingă aceste axe, chiar dacă e un nenorocit de om, dacă are răbdare să tacă şi să aştepte. Ambiția de a face ceva special şi minunat pe care am nutrit-o întotdeauna nu este decât o laudă vană care deturnează aceste cunoştințe, care sunt din cele mai vechi, mai vechi decât Eufrat, decât Gange. Şi în orice moment viața se poate din nou reculege şi omul poate fi regenerat, fără să trebuiască să fie neapărat un zeu sau un servitor public precum Osiris care în fiecare an este sfârtecat în bucăți de dragul prosperității comune, ci un om pur şi simplu, finit şi finisat cum este el, poate şi el să ajungă la aceste axe. Şi atunci totul se luminează. Şi trăieşte adevărata fericire. Până şi durerea lui devine fericire dacă ea este sinceră, iar neajutorarea lui nu îi ştirbeşte puterea, căutările lui nu îl îndepărtează de la sine, nici măcar marile glume şi păcăleli sociale nu îl fac neapărat ridicol, iar dezamăgirile repetate nu reuşesc să îi răpească dragostea. Moartea nu poate fi teribilă pentru el dacă nici viața nu este astfel. Iar îmbrățişarea altor oameni adevărați îi va îndepărta groaza de schimbare rapidă şi de viață scurtă. Şi să ştii, Clem, că nu e fantezie ce îți spun, pentru că întreaga mea viață constituie un test în acest sens.

– Măi, dar chiar nu te poate scoate omul din ale tale, a zis Clem.

– Am crezut că dacă ştiu mai mult, o să mi se simplifice problema, şi poate că ar trebui să îmi termin facultatea. Dar de când am început să lucrez cu Robey am ajuns la concluzia că nu pot să utilizez nici măcar zece la sută din ce ştiu deja. Şi am să-ți dau un exemplu. Am citit despre Masa Rotundă a regelui Arthur când eram copil, şi la ce îmi va servi asta vreodată? Mi s-a rupt inima când am citit despre sacrificii şi isprăvi pure, dar ce să fac eu? Sau să luăm Evangheliile. Cum se presupune că le vei folosi? Păi, nu poți, pentru că sunt inutilizabile! Şi după aia te duci şi mai bagi peste ele încă o mie de sfaturi şi de informații. Tot ce ți se adaugă la bagajul de informații şi nu poate fi utilizat e pur şi simplu periculos. Oricum, deja sunt prea multe astfel de lucruri, tocmai mi-am dat seama de asta, prea multă istorie şi cultură pe care să încerc să le rețin, prea multe detalii, prea multe ştiri, prea multe exemple, prea multe influențe, prea mulți tipi care îți spun să fii ca ei şi toată această enormitate, abundență, turbulență, torent de Niagară. Pe care cine se presupune că trebuie să o interpreteze? Eu? Păi n-am atâta minte să le pun pe toate la punct. Mă las purtat de entuziasm. Sentimentele mele nu au nici o şansă dacă mă apuc să stochez date şi mă transform într-o enciclopedie. Uită-te şi tu, doar ca să îți dau exemplu de perioada pe care cineva o petrece pregătindu-se pentru viață: un om poate petrece patruzeci, cincizeci, şaizeci de ani astfel, închis între pereții propriei ființe. Şi toată această experiență extraordinară nu va avea loc decât între pereții propriei ființe. Şi toată conversația aceea elevată o să se petreacă doar între aceşti pereți. Şi toate realizările vor rămâne acolo. Şi toată strălucirea. Şi chiar şi ura, monstruozitatea, invidia, crima, toate vor fi acolo. Şi nu va fi decât un vis teribil, hidos despre existență. Este mai bine să sapi şanțuri şi să îi loveşti pe alții în cap cu lopata decât să mori între pereții ăştia.

– Haide, haide, ce încerci să dovedeşti?

– Nu vreau să dovedesc chiar nimic. Crezi că am asemenea ambiții, să mă scol eu şi să dovedesc diverse? Aproape toată lumea pe care o cunosc eu a încercat să demonstreze într-un mod sau altul cum păstrează ei universul în picioare. Iar asta vine din efortul cumplit de a te menține pe tine în picioare şi se extinde la universul întreg datorită strădaniei exagerate la care te supui. Dar nu e nevoie de nici un efort. Sau cel puțin n-ar trebui să fie nevoie. Nu

faci tu asta. Lumea stă în picioare pentru tine. Aşa că nu vreau să fiu nici reprezentativ, nici exemplar, nici şef de promoție sau vreun alt model de excelență. Tot ce vreau e ceva al meu, să pot cugeta la mine însumi. De-aia ce spun eu acum sună aşa de pompos şi sunt aşa de tulburat. Vreau un loc al meu. Chiar pe culmile muntoase ale Groenlandei m-aş duce bucuros, şi nu mi-aş mai împrumuta niciodată ființa pentru planurile altuia.

– Atunci spune-mi, înainte să mor de nerăbdare, ce ai pus la cale?

– Mă gândesc să îmi cumpăr o proprietate şi să mă instalez acolo. Chiar aici în Illinois mi-ar plăcea, deşi nu m-ar deranja nici Indiana sau Wisconsin. Nu îți face griji, nu mă gândesc să mă fac fermier, deşi poate o să mă ocup nițel şi de asta, dar ce vreau eu este să mă căsătoresc şi să îmi fac o casă a mea şi să încep să predau. O să mă însor – şi bineînțeles că nevastă-mea va trebui să fie de acord cu planurile mele –, şi apoi o scot pe mama de la azil şi pe frate-meu George din Sud. Cred că Simon s-ar putea să îmi dea şi ceva bani ca să încep. Oh, nu mă aştept să înființez vreun Ostrov al Fericirii. Nu mă consider un Prospero. N-am statura lui. N-am nici o fiică. Şi nici n-am fost vreodată rege. Nu, nu caut sălaşul hiperborean al lui Pindar în care zeii îți hărăzesc o viață fără de lacrimi, tinerețe fără bătrânețe...

– Ăsta e cel mai fantezist lucru pe care l-ai scos din cap până acum. E un plan demn de mintea ta zănatică. Mă face cumva să mă simt mândru de tine, deşi sunt în acelaşi timp şi îngrozit când mă gândesc la ce-o fi umblând în creierul ăla al tău când în exterior arăți aşa de calm şi liniştit. Dar de unde ai să faci rost de elevi pentru şcoală?

– Mă gândeam că poate o să capăt o acreditare de la statul în care mă aflu sau de la autoritățile care se ocupă cu aşa ceva, să mi se dea copii în grijă de la orfelinate. În felul ăsta o să primesc pentru ei bani de casă şi masă şi o să am şi copiii la dispoziție.

– Plus unii personali?

– Sigur. Mi-ar plăcea grozav să am copii. Îmi doresc copii. Şi copiii ăştia de la orfelinat care au dus-o rău...

– Şi care e posibil să fie nişte mici John Dillinger sau Basil Banghart sau Tommy O'Connor[21]. Dar înțeleg ce speri. Crezi că o să îi iubeşti şi că o să se transforme cu toții în mici Michelangelo sau Tolstoi şi o să le dai o şansă şi o să îi salvezi, şi astfel vei fi părintele lor bun şi sfânt. Dar dacă îi faci aşa de buni, cum o să se descurce oare pe lumea asta? O să trebuiască să îşi petreacă întreaga viață în singurătate.

– Nu, zău că nu, pentru că am trăi împreună. Aş fi foarte fericit. Mi-aş face şi un atelier de tâmplărie. Poate chiar aş învăța să îmi repar propria maşină. Frate-meu George ar putea să-i învețe să facă încălțări. Poate că aş studia limbi străine ca să îi învăț şi pe ei. Mama ar putea să stea pe verandă, iar animalele ar veni la ea, la picioare, cocoşi şi pisici. Şi poate o să ne apucăm să plantăm şi pomi.

– Cum văd eu, e clar că şi tu vrei să fii rege, mi-a spus Clem. Băi păcătosule, vrei să faci pe suveranul patriarh peste toate femeile şi copiii ăştia, inclusiv peste nepricopsitul de frate-tău. Taică-tău şi-a părăsit familia şi nici tu nu te-ai lăsat mai prejos, iar acu' te-ai trezit că vrei să repari greşelile.

– Întotdeauna se găsesc motive urâte, i-am spus. Întotdeauna sunt şi motive urâte. Aşa că tot ce pot spune e că eu nu vreau să le găsesc. Nu ştiu ce credea nefericitul de tata – din câte se vede, a procedat şi el ca mulți alții, s-a băgat într-o situație, după care a şters-o. Aparent în căutarea libertății. Da' cel mai sigur în căutarea altor belele şi suferințe. Dar de ce să vreau să merg cu jumătățile de măsură când eu de fapt caut ceva durabil, veşnic, când încerc să ajung şi eu acolo unde duc axele vieții? Ştiu că nu am cine ştie ce şansă să înving complicațiile cele mai cumplite ale vieții şi puterea meshuggah[22], aşa că vreau să încep şi eu de jos, mai simplu.

– Îți doresc succes, mi-a spus. Dar nu cred că se va îndeplini.

Ei bine, acum eram mânat de această idee nobilă, proiectul meu. Eram într-un moment de cotitură. O vreme m-am gândit foarte serios că m-aş putea însura cu Sophie, dar doar în febra grabei de a începe odată. Când, hodoronc-tronc! A izbucnit războiul în acea teribilă după-amiază de duminică şi nu m-am mai putut gândi la altceva. Imediat m-am aprins. Într-

o singură noapte mi se duseseră toate părerile personale pe apa sâmbetei. Unde dispăruseră oare? Probabil că erau pitite pe undeva. Dar acuma nu-mi mai păsa decât de război şi eram încins. Cât de mult se cuvine oare să fii preocupat de un astfel de eveniment? Mie îmi păsa de nu mai ştiam de mine. La început m-au apucat toate pandaliile, îi uram pe duşmani şi abia aşteptam să mă arunc în luptă. Făceam ca toţi dracii la cinematograf şi urlam şi băteam din palme când se dădeau ştirile. Ei bine, lucrul care îţi trebuie cel mai mult este exact cel pe care îl apuci când ai şansa s-o faci, mă gândesc eu. După o vreme, dacă mă mai gândeam la ideea aia a mea măreaţă, îmi spuneam că după ce se termină războiul o să reuşesc să mi-o pun cu adevărat în aplicare, dar că nu puteam face asta când toată lumea era înnebunită şi preocupată de acest proiect generator de haos, când saturni mâncători de carne de om distrugeau mii de vieţi omeneşti în dreapta şi în stânga mea. Aşa că m-am dus şi le-am ţinut o cuvântare prietenilor mei, spre marea uimire a întregii lumi, despre muşuroiul universal de furnici pe care duşmanul l-ar institui dacă ar câştiga războiul, un destin din ghearele căruia nimeni n-ar mai putea să scape, o omenire sub o unică stea guvernatoare, un deşert uman desfăşurându-se asemenea unui covor spre monştrii-piramide ai puterii. Câteva secole mai târziu, pe suprafaţa aceluiaşi pământ, sub lumina aceluiaşi soare şi a aceleiaşi luni, unde fuseseră cândva oameni precum zeii, nu va mai rămâne decât această umanitate-insectă care se va transforma în ceva tot atât de ciudat ca şi universul ameninţător din afară şi care îl va imita creând o regularitate mecanică a omului pe atât de invariabilă pe cât sunt legile fizicii. Ascultarea va reprezenta dumnezeirea, iar libertatea va fi a diavolului. Nu vor exista noi Moise care să călăuzească lumea în exod, pentru că printre piramidele cele noi nu se va putea naşte nici un Moise. A, da, m-am proptit pe picioarele de dinapoi asemenea unui orator şi am început să ţin discursuri tuturor.

Apoi m-am dus să mă înrolez voluntar, dar s-a dovedit că Bizcocho îmi cauzase leziuni interne. Armata de medici ai marinei m-a pus să tuşesc şi cu toţii au fost de acord că aveam hernie inghinală. Mi-au recomandat să îmi fac operaţie, care se făcea gratis.

Aşa că m-am dus la Spitalul Municipal să mi-o fac. Nu i-am spus nimic mamei, căci nu îi povesteam niciodată genul ăsta de lucruri. Sophie mi-a zis:

– Eşti complet sărit să te duci la cuțit când asta te-a scutit de armată.

A luat-o ca pe o insultă personală. Pe bărbatu-său îl recrutaseră, motiv pentru care cu atât mai mult ar fi trebuit să stau pe lângă ea şi, deci, dacă mă duceam la spital însemna că n-o vreau. Totuşi, m-a ajutat să trec cu bine peste asta. M-a vizitat şi Clem în salon, şi la fel şi Simon, însă Sophie a venit zi de zi.

Operația nu mi-a priit şi după ce mi-au făcut-o n-am putut multă vreme să stau în picioare drept, mergând peste tot uşor cocoşat.

Spitalul era plin ochi şi ai fi zis că te afli în hărmălaia din timpul postului sau din timpul unui carnaval. Era pe Harrison Street, unde veneam pe vremuri cu mama să-şi ia rețetă de ochelari şi nu departe de locul unde m-am dus să identific cărbunarul ăla care murise, un loc mohorât şi tunător, din piatră golaşă şi maronie, în fața căruia maşinile roşii se îmbulzeau şi claxonau. Fiecare pat, fereastră, cadru separat în care erai plasat, fiecare colț era plin de orori colorate, iscate din cele mai adânci haznale. Şi nu foarte departe, vocile de balamuc țipau, cântau, ciripeau şi sunau ca o adunătură de păsări tropicale din Parcul Lincoln. În zilele calde mă duceam pe acoperiş şi priveam oraşul. În jurul meu se întindea Chicago. În repetarea sa, el îți epuiza imaginația prin detalii şi unități, mai multe unități decât avea creierul celule sau decât cărămizile Turnului Babei. Cazanul de furie al lui Ezechiel, fierbând pe un foc făcut din oase. Un tremur misterios, un praf, un vapor, o emanație a efortului stupefiant era purtată de aer, peste mine, peste acea mare clădire, atât de plină cum era, şi peste clinici, puşcării, fabrici, cantine, morgă, cartierul săracilor. Şi aşa cum în fața marilor opere ale Egiptului şi Asiriei sau în fața mării nu reprezinți nimic, aşa te simțeai şi aici. Neînsemnat.

Simon a venit în vizită şi mi-a aruncat o pungă cu portocale pe pat. A urlat la mine că nu m-am dus la un spital particular. Era scos rău din sărite şi nimic şi nimeni nu era scutit de privirea lui oțărâtă.

Dar urmau să mă externeze, deci de ce făcea atâta caz? Eram încă adus din spate, de parcă mă cususeră aiurea, dar mi s-a spus că era o stare temporară.

Toate bune şi frumoase, m-am reîntors în South Side şi am descoperit că Padilla lăsase o tipă să locuiască în camera mea, ca oaspete al lui şi mă mutase pe mine la el. Faptul că această tânără locuia în camera mea era de formă, simplă chestiune de etichetă, pentru că şi el locuia cu ea. Dar nu era niciodată acasă. Lucra la un proiect cu uraniu la universitate.

Locuia într-un apartament înghesuit şi neaerisit. Ipsosul de pe pereți stătea să cadă şi era ținut doar de vopseaua groasă. Vecinii erau familii de şomeri, păsări de noapte care ieşeau pe fereastră pe la patru dimineața, în izmene, să salute curioşi ziua cea nouă, tot felul de pipițe, filipinezi curați şi vioi, bătrâne bete şi tipi cu moace mohorâte. După ce coborai un şir interminabil de scări ieşeai din clădirea asta şi traversai un gang de o fantezie arhitecturală ieşită din comun, lung şi orizontal, un fel de seră chinezească unde nu creştea nimic între cadrele stacojii şi aracii de diverse mărimi, bucăți vechi din ziarul Tribune pe care-şi făceau nevoile cânii şi pisicile, gunoaie. În stradă, pe lângă cilindrii tomberoanelor, te aflai la numai un pas de un lăcaş religios pentru budişti care fusese pe vremuri o biserică. Apoi un restaurant chinezesc. După aia o agenție de pariuri, mascată ca de obicei sub firma unei tutungerii unde toți cumpărătorii agitau formulare de curse, şi pensionari, şi şefi de cartier şi barosani care îşi mestecau trabucurile şi polițai. Nu mă simțeam foarte în largul meu în genul ăsta de aşezământ. Mi-a luat multe luni să mă întremez şi nu mi-era bine deloc. Şi cam în perioada asta am primit o scrisoare de la Thea, adusă cu Poşta Militară din San Francisco, în care îmi spunea că s-a căsătorit cu un căpitan de aviație. Se simțea obligată să îmi spună acest lucru, dar poate că ar fi fost mai bine să n-o fi făcut, pentru că durerea aproape că m-a întors pe dos. Ochii mi s-au scufundat şi mai tare în orbite, iar mâinile şi picioarele mi s-au răcit şi m-am întins în patul murdar al lui Padilla, bolnav şi complet distrus.

Desigur că n-aveam cum să caut consolare la Sophie. Nici nu ar fi fost lucrul potrivit, să accept să mă consoleze şi să nu îi spun de ce eram aşa de amărât. Clem a fost cel căruia i-am povestit cât de doborât mă simțeam.

– Ştiu cum e. Am fost combinat cu fata unui polițist şi mi-a făcut acelaşi lucru anul trecut, mi-a spus. S-a măritat cu un cartofor şi a plecat în Florida. Oricum, mi-ai spus mai demult că se terminase.

– Da, i-am spus.

– Dar văd că voi cei din familia March sunteți o familie romantică. Mereu dau nas în nas cu frate-tău şi o tipesă blondă. Până şi Einhorn i-a văzut. Îl cărau în spate de la Teatrul Chinezesc, de la Lou Holtz, se dusese să vadă spectacolul Junona şi Păunul-Papagal – acuma nu mai iese aşa de des şi, ştii cum e, atunci când iese vrea şi el să profite de o zi întreagă. Şi în timp ce călărea cu pelerina lui neagră pe capul lui Louie Elimelek, fostul boxer, cu cine altul se întâlneşte decât cu Simon şi tipesa. Din ce spune el e vorba de aceeaşi tipă. O bucățică zaftige[23], într-o etolă de vizon.

– Biata Charlotte, am zis eu, imediat cu gândul la cumnată-mea.

– Da' de ce-o plângi pe Charlotte? Ce, crezi că ea nu înțelege cum e cu viața dublă? O femeie cu bani să nu ştie aşa ceva? Dublă, sau chiar şi mai şi? Când practic asta e legea pământului?

Deci m-am pricopsit cu încă un subiect la care să mă gândesc în timpul convalescenței când de fapt nu-mi doream decât să plec odată din Chicago, în locul unde se petreceau toate evenimentele mondiale.

Într-o zi m-am nimerit în West Side. Mă dusesem să o iau pe mama la plimbare în Parcul Douglas. Ne făcea la amândoi bine, pentru că încă mai aveam probleme cu mersul. Parcul Douglas într-o lumină rece, plin de muşchi, cu bănci care nu mai erau bine întreținute acum, pe timp de război, cu bătrâni aşezați pe ele, ziare, blănuri, pereți cu stucatură – hârtii ce zburau nebuneşte peste lagună. Mama începuse să se mişte cu încetineala caracteristică oamenilor bătrâni şi mergea oarecum crăcănat; se bucura totuşi de aerul rece şi avea încă pe chip o culoare calmă şi netedă de om sănătos.

Tocmai o conduceam înapoi la azil când a tras în fața noastră maşina lui Simon. Avea lângă el o femeie care nu era Charlotte. I-am văzut etola de blană şi părul blond. Imediat Simon mi-a zâmbit şi mi-a făcut semne pe muteşte să nu îi spun nimic mamei de prezența ei. Apoi a ieşit pe trotuar şi s-a văzut clar că nu îi este pe plac acest beton din West Side, atât de plesnit şi acoperit de rumeguşul lăsat de tarabele băcanilor şi ale măcelarilor. Arăta foarte bine. De la pantofii din piele de Cordoba până la licăririle de rubin ale butonilor de la manşete, cu cămaşa albă pe alb, cu o cravată Sulka, cel mai probabil, un pardesiu Strook, totul lucrat de mână, nu simple hanțe cu

care să te acoperi de frig, cum erau pieile de capră ale lui Crusoe. Şi trebuie să recunosc că, sosind astfel, era demn de invidie.

Venise oare să o vadă pe mama? Sau să i-o arate fetei? Ca să înțeleagă ea cine sunt, a spus cu plăcere:

– Măi să fie! Frate-meu! Ce surpriză plăcută! De ce nu apucăm niciodată să ne vedem? Şi, mamă, cum îți mai este?

Cu un braț după umerii fiecăruia dintre noi, s-a întors către maşină, unde fata ne-a dat prietenoasă din cap.

– Ce grozav că s-a adunat toată familia, a spus.

M-am întrebat dacă nu cumva mama s-a prins că se purta aşa pentru că mai era cineva de față; poate că s-o fi prins. Dar cum să fi ştiut ea în inocența ei ce să creadă despre aceste două trupuri special tratate şi dichisite, învelite în cele mai alese haine, alintate, care mergeau în caroseria şi între pernele înalte ale Cadillacului asemenea unei perechi de romani de carnaval ce se plimbă într-o maşină pe Corso, fata asta cu sâni avântați şi Simon?

Simon făcea bani, nu glumă. Una dintre companiile în care investise fabrica acum un produs-minune pentru armată. De câte ori pomenea faptul că banii curgeau gârlă, râdea, de parcă se mira şi el de sine şi îmi spunea că speră să îl prindă din urmă pe milionarul meu, pe Robey, şi să scrie şi el o carte. Şi atunci aş fi asistentul lui personal. O glumă care nu îmi era pe plac. Şi pentru că veni vorba, Robey se pregătea să plece la Washington. Nu părea să fie în stare să explice de ce se ducea acolo, ci doar că trebuia neapărat să se ducă.

Simon mi-a spus:

– M-am oprit doar o clipă, să văd dacă eşti bine, mamă. Nu pot să stau. Şi îl iau şi pe Augie cu mine.

– Duceți-vă, copii, a spus ea.

Se bucura să ne ştie împreună.

Am condus-o pe scări până înăuntru. Când am rămas singuri, Simon mi-a spus, pe un ton cât se poate de serios:

– Să ştii că o iubesc pe fata asta, aşa că nu e cazul să intri la idei.

– A, da? De când?

– Păi, e ceva vreme.

– Dar cine e? De unde e?

Mi-a răspuns cu un zâmbet:

– Şi-a părăsit bărbatul exact din seara în care ne-am întâlnit. Într-un club de noapte, în Detroit. M-am dus doar pentru două zile, într-o călătorie de afaceri. Am dansat cu ea şi mi-a spus că nu are de gând să mai rămână nici măcar o zi cu tipul ăla. I-am spus: „Vino cu mine“ şi de atunci suntem nedespărțiți.

– Aici, în Chicago?

– Păi sigur că da, unde altundeva? Augie, vreau să o cunoşti. E timpul să vă ştiți. Stă singură foarte mult pentru că – înțelegi de ce. Ştie de tine. Nu te teme, nu i-am spus decât lucruri bune. Ei, bine atunci! a zis el, de la înălțimea lui superioară, căci era mai înalt cu vreo zece centimetri decât mine.

Era rumen în obraji ca un măr, poate că din cauza sfruntării. Mi-a răspuns la întrebarea nerostită despre Charlotte, spunând:

– Nu credeam că o să-ți vină aşa de greu să mă înțelegi.

– Nu, nu mi-e greu.

– Asta n-are nimic de-a face cu Charlotte. Eu nu îi spun lui Charlotte ce să facă. N-are decât să se ducă să procedeze şi ea la fel.

– Chiar crezi că ar face-o? Crezi că poate?

– E problema ei dacă nu poate. Problema mea – problema mea este Reneé, aici de față. Şi persoana mea.

Pentru o secundă, în timp ce rostea „persoana mea“, a avut o căutătură încrâncenată şi parcă şi-a urmărit sufletul cu gândul printre o seamă de primejdii, în jos. Nu îmi dădeam seama ce fel de primejdii. Nu înțelegeam încă. Însă eram cu toate acestea fascinat de el, de amândoi.

– Renée, ăsta e Augie, a spus el, întorcându-mă spre ea, pe trepte.

Mi-a fost greu să îmi intre în cap, după ce am ajuns s-o cunosc mai bine, că era aşa de importantă pentru el.

Deşi minionă, avea carne pe ea. Se vedea linia sânilor plini şi bogați sub haine – du monde au balcon se numeşte asta în capitala sexului – şi toate aceste minunății se continuau şi erau vizibile prin ciorapii ei de mătase. Foarte tânără, avea fața machiată într-o tentă groasă, aurie, cu buzele conturate îndrăzneț, cu un ruj puternic; genele şi sprâncenele ei păreau să fie presărate şi unse cu praf auriu; părul, blond, părea parcă pus, asemenea perucilor de la Versailles; avea piepteni de aur, ochelari cu ramă aurie şi purta şi bijuterii de aur. Tocmai mă pregăteam să spun că arată imatură, dar poate asta însemna că nu purta toată încărcătura asta de aur cu totală încredere; poate doar o femeie masivă ar fi putut face asta. Nu neapărat cineva gigantic la modul fizic, ci o persoană a cărei capacitate de a purta podoabe era într-adevăr considerabilă. Una dintre aceste femei versate din societate ale căror ace de păr şi barete, şi borcănele, şi piepteni din Asiria sau Creta par aşa de ciudați cu cleştişorii lor ondulați şi aurul pătat şi bronzul mâncat de cocleală verde, tipic casetelor din muzee – acele fete sacre, culcate pe paturi de către preoți ca să aştepte vizita nocturnă şi secretă a lui Attis sau a cine ştie cui altul, fecioarele care luau parte la încleştările anuale fierbinți din grădini, cântărețe focoase, sirience, amorite, moabite şi aşa mai departe. Iar linia continuă cu acele femmes galantes, doamne ale amorului, ca Eleonora de Aquitania, infante, Caterina de Medici, curtezane, muieri sălbatice, ca acelea din cluburile de noapte din zilele noastre sau din saloanele de la clasa întâi ale vapoarelor de croazieră, acele pasagere seducătoare pentru care bucătarul-şef complotează să creeze cel mai reuşit sufleu, peşte în foitaj şi alte surprize. Asta se presupunea să fie Renée şi în opinia mea nu reuşea pe de-a-ntregul să fie. Ai spune că

pentru aşa ceva nu trebuie decât să te laşi în voia instinctului! De parcă ar fi totul floare la ureche! În primul rând nu ştii ce instincte vor ieşi primele la suprafață!

Renée mi-a părut o femeie foarte suspicioasă. De-a lungul nasului ei, ca o lumină, licărea un fel de suspiciune şi nesiguranță.

De îndată ce Simon a trebuit să coboare câteva minute din maşină, prima ei remarcă a fost:

– Îl iubesc pe fratele tău. Din primul moment în care l-am văzut m-am îndrăgostit şi voi fi îndrăgostită de el până la moarte.

Mi-a întins mâna, înmănuşată, să i-o strâng.

– Crede-mă, Augie.

Dacă era adevărat ce spunea, era cumva păcat că trebuie să arunce o umbră de îndoială asupra acestui adevăr prin acest exces de zel. Jocuri şi iar jocuri. Jocuri în jocuri. Chiar dacă, în ciuda jocurilor, rămân pe undeva şi nişte lucruri care sunt spuse din suflet.

– Vreau să ne cunoaştem mai bine, a continuat ea. S-ar putea să nu-ți dai seama, dar Simon veghează asupra ta; contezi enorm pentru el. Ar trebui să auzi cum vorbeşte de tine! Spune că de îndată ce ai să te aşezi, ai să fii un om important. Şi eu nu doresc decât să mă vezi ca pe femeia care îl iubeşte pe Simon şi să nu mă judeci prea aspru.

– De ce aş face una ca asta? Din cauza cumnatei mele?

Când am pomenit-o pe Charlotte, am văzut cum se crispează. Dar după aceea şi-a dat seama că nu aveam intenția s-o fac să se simtă prost.

Simon vorbea mereu de Charlotte. Asta m-a surprins. Îi spunea prietenei lui:

– Nu vreau să te amărăşti din cauza ei. O respect. N-aş putea s-o părăsesc, oricare ar fi situația. În felul ei, e persoana cea mai apropiată de mine din lumea asta.

Avea o imagine romantică şi despre Charlotte. Iar Renée trebuia să suporte asta şi să ştie că nu va putea niciodată să aibă drepturi exclusive asupra lui. Nu mi-a luat mult timp să îmi dau seama că în felul meu şi eu făcusem ceva similar cu Thea şi Stella, mă pusesem la adăpost de una punând-o pe cealaltă în calea ei, ca să nu mă trezesc la mila nici uneia din ele. În aşa fel ca nici una din ele să nu îmi facă rău. Oh, m-am lămurit în sfârşit cu asta. Normal că ştiam ce făcusem. Nu era cum spunea Simon. Nu era nici măcar considerația de bun-simț că el şi Charlotte dețineau multe bunuri împreună. Am încercat să îi explic lucrul ăsta şi să îl previn, dar n-am făcut decât să îl zăpăcesc. Totuşi, înainte să încerc am aşteptat să cunosc toți termenii problemei cum se cuvine.

Şi situația dintre el şi Renée era următoarea: aproape în fiecare dimineață el o lua de la apartament; ea aştepta afară sau într-un restaurant din apropiere. Apoi mergea cu el la birou, unde nu intra, deşi majoritatea angajaților o cunoşteau. După aceea se ducea de una singură la cumpărături sau cu alte treburi; sau citea o revistă şi îl aştepta până se elibera. Toată ziua se ținea după el sau îl aştepta pe aproape, iar seara îl ducea până în pragul uşii şi pleca acasă cu taxiul. Şi, în timpul zilei, oră de oră aproape, aveau loc crize în care țipau şi zbierau unul la altul – ea îşi gogona ochii şi se cambra şi îşi înțepenea grumazul, iar el îşi pierdea cumpătul şi uneori încerca s-o plesnească în timp ce fața i se schimonosea şi dinții i se încleştau de furie. Nu reuşise să îşi repare dintele spart din față şi datorită acestuia încă îl zăream pe vechiul Simon; în spatele acestui businessman şi investitor înfloritor, cu un aer teuton, se ascundea şcolarul pe care bunica Lausch îl trimisese să servească la mese într-un hotel de sezon. Motivele pentru care el şi Renée se certau erau de obicei haine, nişte mănuşi, o sticlă de parfum Chanel sau servitoarea. Ea n-avea nevoie de servitoare, îi spunea el, de vreme ce nu era niciodată acasă şi putea să-şi facă patul şi singură. La ce îi trebuia s-o aştepte o femeie? Dar Renée ținea morțiş să aibă tot ce avea şi Charlotte. Era complet obsedată de Charlotte, mai rău ca o soră, şi deseori apărea la acelaşi club de noapte sau îşi lua bilete la acelaşi muzical. Aşa că ştia cum arată şi ce poartă, şi o studia. Cerea să aibă şi ea măcar aceleaşi facilități, şi atâta vreme cât era vorba de obiecte precum genți, rochii, pantofi din piele de crocodil, dominouri, brichete Ronson, cererile îi puteau fi satisfăcute. Dar cea mai rea ceartă a avut loc atunci când a cerut să aibă şi ea maşină, cum avea Charlotte.

– Ce miloagă eşti! i-a spus el. Charlotte are banii ei, nu înțelegi?

– Dar nu are ce îți doreşti tu. Eu sunt cea care are asta.

La care el a urlat:

– Tu, şi câte altele! Eu zic să nu te amăgeşti! Sunt multe femei pe lumea asta.

Iar asta a fost una din puținele dăți în care s-a simțit prost că l-am surprins într-o astfel de postură. De obicei nu părea să îi pese. Iar ea, după acel discurs în care spusese că vrea să ne cunoaştem mai bine, a presupus că a rezolvat această problemă cu cele câteva cuvinte rostite şi nici că mi-a mai adresat cuvântul.

– Vezi cum se poartă frate-tău? a strigat.

Nu, nu vedeam cum se poartă. Vedeam doar că era tot timpul cuprins de furie, pe față sau mascată.

Brusc îl apuca şi striga:

– De ce nu te-ai dus ieri la doctor? Cât ai de gând să mai stai cu tusea asta? De unde ştii că n-ai ceva la plămâni?

(Ceea ce mă făcea să mă uit în direcția pieptului ei, aproximativ – ca la pieptul oricărei ființe vii, sub blănuri şi mătase, sub brasieră, sub sâni, trebuia să fie ceva acolo.)

– Dar bineînțeles că nu te-ai dus! Că doar am verificat. Am telefonat acolo, hoață ce eşti! Pun gâtul că ai crezut că mă cred prea important să îi dau telefon în legătură cu tine sau că mi-e teamă că ajunge la urechile lui Charlotte.

(Pentru că mergea la acelaşi doctor ca Charlotte; era cel mai bun.)

– Ei, am făcut-o şi pe asta! Nici nu te-ai dus. Nu eşti în stare să spui adevărul. Niciodată. Tare mă îndoiesc că o faci măcar în pat. Până şi când îmi spui că mă iubeşti mă minți.

Şi ăsta e un exemplu de mânie sub forma solicitudinii.

Abia aşteptam să mă vindec de hernie şi să mă duc la război. Să mă duc odată! mă gândeam. Dar încă nu eram apt şi între timp căpătasem o slujbă provizorie la o companie de aparatură de birou. Era o slujbă foarte simandicoasă şi selectă. Nu aş fi căpătat-o niciodată dacă n-ar fi fost lipsă de mână de muncă. Dacă aş fi stat la compania asta, m-aş fi putut transforma într-un fel de prinț al vânzărilor, călătorind cu autobuzul companiei de două ori pe lună la St. Paul, cu şapte trabucuri bune la fiecare călătorie şi o coborâre plină de demnitate în stația de autobuz, suflând aburi pe nări în aerul de iarnă şi cu mapa în mână. Dar nu, eu trebuia să mă înrolez în armată.

– Ei bine, măgarule ce eşti, mi-a spus Simon, credeam că o să ajungi şi tu la vârsta de mijloc, dar probabil că eşti prea nătărău pentru asta şi vrei să te cureți. Dacă chiar vrei să te duci să fii împuşcat şi să stai în ghips şi să vomiți sânge, să zaci prin noroaie şi să crăpi lături din coji de cartofi, n-ai decât! Dacă te nimereşti pe lista de răniți, o să îmi meargă şi mai bine la afaceri. Ce mai scofală pentru mama să aibă doar un copil normal! Şi eu? O să rămân singur pe lume. Pentru mine singura idee inteligentă e să fac un bănuț, pentru frate-meu, nu!

Dar eu am mers înainte. Numai că tot n-au vrut să mă primească la infanterie sau la marină, aşa că m-am înrolat la Marina Comercială şi urma să plecăm spre Golful Sheepshead ca să ne pregătim acolo.

Următoarea dată când l-am văzut pe Simon, am dat din întâmplare peste el pe Randolph Street şi el nu s-a purtat ca de obicei.

– Hai să intrăm să mâncăm ceva, mi-a spus, pentru că eram în față la Henrici’s şi aveau în vitrină un castron de căpşune, care erau în afara sezonului.

Chelnerii îl cunoşteau, dar el nu le-a răspuns aproape deloc când i s-au adresat, în loc să se împăuneze, cum făcea de obicei. Când ne-am aşezat şi şi-a scos pălăria, paloarea lui m-a făcut să tresar.

Am zis:

– Da’ ce s-a întâmplat? Care-i treaba?

– Renée a încercat să se sinucidă azi-noapte, mi-a spus. A luat somnifere. Am ajuns acolo exact când începea să îşi piardă cunoştinţa, am zgâlţâit-o şi am plesnit-o, am făcut-o să meargă, am băgat-o într-o baie rece până a ajuns acolo doctorul – şi e în viaţă. O să fie bine.

– Chiar a încercat? A vrut să moară?

– Doctorul spune că nu a fost cu adevărat în pericol. Poate că n-a ştiut câte pastile să ia.

– Asta nu îmi sună credibil.

– Nici mie. E posibil să fi jucat teatru. E mare actriţă. Asta n-a fost nici pe departe prima dată.

Mi-am făcut o idee despre necazurile prin care trecea şi care probabil că păreau lipsite de sens. Asta m-a afectat.

– Însă oamenii sunt în stare să joace teatru până când devine realitate, a continuat el. Se lasă duşi de val.

Şi a spus:

– Pentru plăcere plăteşti un preţ mare, OK. Dar să presupunem că plăteşti un preţ şi pentru nici un fel de plăcere. Doar pentru că încerci să ai parte de ea. Pentru că ţi-o doreşti. Plăteşti pentru ceea ce-ţi doreşti, nu întotdeauna şi pentru ceea ce primeşti. Asta înseamnă să plăteşti un preţ. Altfel, unde e preţul? Plata este în ceva pe care ai toate şansele să îl pierzi.

– Cu ce pot să te ajut?

– Ai putea să mă împingi în faţa unui tren, mi-a spus.

A început să îmi povestească ce se întâmplase. Charlotte aflase de Renée.

– Cred că ştia de multă vreme, mi-a spus, dar probabil că voia să aştepte.

M-ar fi mirat dacă Charlotte n-ar fi ştiut. Informațiile şi gândurile legate de Simon îi curgeau prin minte la orice oră. Toată lumea îl cunoştea în centru. Chelnerul care a adus căpşunele în nişte castronele de cositor a spus:

– Poftiți, domnule March.

Renée îl însoțea pe Simon peste tot şi se afişau împreună încontinuu, cu riscul de a fi descoperiți. De ce, de pildă, îl aducea până aproape de pragul casei? Într-o zi, după ce a plecat de acolo, am găsit pe podeaua maşinii unul din pieptenii ei de aur şi el mi-a spus:

– Lua-o-ar naiba, nu are deloc grijă!

După care l-a băgat în buzunar. Acuma, e imposibil ca în doi ani de zile Charlotte să nu fi descoperit ceva – fire de păr blonde, batiste, cutii de chibrituri în torpedo de la coafoare unde nu fusese niciodată; sau să nu fi citit în sărutul dat de Simon când se întorcea acasă cu pălăria şi ziarul de seară în mână, în sărutul pe obraz sau în palma conjugală de pe spate, că doar cu cinci minute înainte, în timpul care i-ar fi luat să parcheze maşina sau să suie cu liftul, el a fost cu alta. Cu siguranță că a ghicit. Şi bănuiesc că o vreme şi-o fi spus în sinea ei:

– Dacă nu văd, nu mă deranjează.

Cu genul ăsta de orbire, nu complet deliberată, ci încleştarea strânsă a celor care ştiu să îşi aşeze cum trebuie planurile. Ca un om care se luptă cu un grizzly pe viață şi pe moarte şi, cu fruntea apăsată de blana mițoasă a ursului, se gândeşte ce are de făcut duminica următoare, pe cine să invite la cină şi cum să aranjeze masa.

Dar cu Charlotte nu ştiai niciodată cum stai. Poate că înțelegea că dacă face scandal o să îl determine să comită ceva nesocotit, dintr-un simț al onoarei şi al romantismului, aşa că preferase să se poarte cu mănuşi.

Odată mi-a explicat:

– Frate-tău are nevoie de bani, de foarte mulți bani. Dacă nu ar avea bani de cheltuit, oricât de mulți ar vrea, ar muri.

Când am auzit vorbele astea am fost uimit – era într-o dimineață foarte călduroasă, în sufrageria însorită, cu covor barbar din zgârie-norii în care locuiau, cu vazele şi brizele sale fierbinți care îndoiau plantele, iar ea trona ca o matroană imensă într-un neglijeu de satin alb, cu un portțigaret între buzele ei rujate, dar cu o mină la fel de severă ca a oricărui Magnus, unchi sau văr. Era ca şi cum mi-ar fi dat de înțeles că ea era cea care îi salva viața lui Simon.

Dar adevărul e că Simon avea nevoie de parale. Renée trăia în acelaşi stil ca Charlotte. Iar el avea sentimentul că aşa se cuvine; şi ținea să trăiască pe picior mare, era orgoliul lui în joc. Când el şi Charlotte plecau în Florida, venea şi ea la vreo zi după şi stătea la un hotel de acelaşi calibru. Lui nu-i păsa deloc de costuri. Dar ce îi otrăvea viața era sclavia grijii continue şi a aranjamentelor pe care trebuia tot timpul să le facă. Intrase în asta ca să îşi sfideze nevasta şi se pomenise însurat de două ori.

Bietul Simon! Mi-era milă de el. Mi-era milă de frate-meu.

Şi în tot răstimpul ăsta continuase să îmi spună că această legătură n-avea cum să dureze la nesfârşit. Cum adică? Cât de mult avea să se întindă? În cele din urmă, se gândea el, Renée avea să îşi găsească un tip bogat cu care să se mărite. Chiar am fost de față odată când au discutat despre asta.

– Tipul ăsta, Karham, de la club, a spus el. M-a întrebat de tine, după ce ne-am întâlnit atunci din întâmplare cu el. Vrea să te scoată în oraş.

– Nu vreau, i-a spus ea.

– Ba da, nu fi proastă. Trebuie să te chivernisim şi pe tine. Are o grămadă de parale. E burlac. Se ocupă cu asfaltarea străzilor.

– Nu mă interesează ce bani are. E bătrân şi urât. Are gura ştirbă. Drept cine mă iei? Lasă-mă-n pace!

Şi-a încrucişat brațele, supărată, cu bicepşii ei mici încordați – era o zi călduroasă de vară aşa că purta o rochiță fără mâneci; şi-a strâns genunchii şi a privit fix prin parbriz. Trebuie să ne aducem aminte că aproape toate conversațiile astea aveau loc în maşină.

După aceea i-am spus lui Simon:

– Pe tine te vrea de bărbat.

– Nu, cu mine vrea doar să aibă o legătură. Îi convine aşa. Doar îi e mai bine decât în postura de soție.

– Ce înfumurat mai eşti, Simon. Chiar crezi că nu se poate gândi la o viață mai bună decât asta în care umblă toată ziua cu tine cu maşina şi citeşte reviste despre vedete de cinema cât stai tu să dai telefoane?

Dar ceea ce îmi spunea el acum la Henrici's era că Charlotte se hotărâse cu câteva săptămâni în urmă să îi vorbească şi să îi spună că această aventură a durat prea mult. Că trebuia să îi pună punct. Urmaseră tot felul de certuri. Dar nu pentru că el n-ar fi fost de acord cu Charlotte. Ştia şi el că trebuie să o rupă şi îi spusese lui Renée, iar ceea ce se întâmplase cu ea fusese şi mai rău. Țipase, îl amenințase că îl târăşte prin tribunale şi leşinase. După aceea, intervenise avocatul lui Simon. I-a chemat să se întâlnească în biroul lui să rezolve totul. Lui Renée i s-a spus că Charlotte n-o să fie de față, dar Charlotte a apărut. Renée a înjurat-o. Charlotte a plesnit-o. Simon a plesnit-o şi el. Apoi au început să țipe cu toții, căci aveau motive mai mult decât întemeiate.

– Dar de ce a fost nevoie să o plesneşti?

– Păi să fi auzit ce spunea! Şi tu ai fi procedat la fel, mi-a spus. M-a luat valul.

În cele din urmă, Renée a fost de acord să plece în California cu condiția să primească bani. Şi a plecat. Însă acum apăruse înapoi şi îi spusese la telefon că e însărcinată.

– Puțin îmi pasă, i-a spus Simon. Eşti o escroacă. Ai luat paralele şi ai plecat în California când ştiai prea bine că ai de gând să vii înapoi.

După o perioadă de tăcere, ea a închis telefonul. Şi în momentul ăla i-a dat lui prin cap că o să încerce să se sinucidă. Şi, sigur că da, când a ajuns la hotel, a nimerit taman după ce înghițise ea pastilele.

Era în luna a patra.

– Şi acuma ce să fac? a spus.

– Păi ce e de făcut? Nimic. O să ai un copil. Cine ştie dacă nu cumva exact în felul ăsta ne-am nimerit să apărem pe lume şi tu şi George şi eu?

L-am consolat şi eu cum m-am priceput.

Homer, Iliada, Cântul XVIII, 105-108, traducere de G. Murnu, Studiu introductiv şi comentarii de D.M. Pippidi, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1955, p. 340

Drumeții neaoşi însă sunt numai cei ce pleacă / Doar ca să plece; inimi umplute cu pustiu, / Destinul lor haotic necontenit îi joacă! Şi haide! Spun întruna, de ce, nici ei nu ştiu; Charles Baudelaire „Călătoria“, ciclul „Moartea“, în vol. Florile răului, ediție alcătuită de Geo Dumitrescu, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1967, p. 407

Este vorba despre volumul uriaş de vânzări pe care îl realiza celebrul lanț de magazine înființat în 1883 de către William A. Wieboldt în oraşul Chicago.

Nume de infractori celebri din Chicago în anii ’20

Meshuggah – nebun, țicnit (în idiş în original)

Plin, cu forme pline, durduliu (în idiş în original)

Capitolul XXIII

Dacă marea galaxie Andromeda ar depinde de puterile tale să nu se spulbere, unde s-ar afla oare acum decât căzută prin vreun hău? Păi bine, March, lasă sufletul profetic al întregii lumi să viseze cum cele ce vor veni (S.T. Coleridge) îşi vor chema în ajutor giganții, mobilizatorii, cezarii şi atlaşii. Tu, însă! Recrut demn de milă, unde îți e locul în toată adunătura asta? Hai, du-te şi însoară-te cu o nevastă iubitoare şi instalează-te la ferma şi academia lui March şi nu te băga în calea națiunilor când acestea se înfruntă furioase. Prietene, am spus, adresându-mă mie, relaxează-te şi las-o mai moale. Timpul se află în mâinile oamenilor puternici cărora tu le pari asemenea unui bun de consum de care se preocupă şeful unei companii mari Sears, Roebuck, şi tu îmi vii crezând că poți să îndrepți lucrurile şi să nu duci o viață plină de dezamăgiri (sic!).

Şi totuşi, conştiința mea se decisese. Mă dedicasem acestui ideal şi nu puteam să stau locului, şi în fine sosise ceasul mult aşteptat. Era o ploaie cu vânt, care te dobora şi risipea fumul, întreg oraşul era leoarcă şi negru, până şi stâlpii din gara de pe La Salle Street plângeau. Clem mi-a spus:

– Nu te crede mai norocos decât eşti. Ai mare grijă să nu iei sculament. Nu spune secretele tale nimănui doar ca să îi satisfaci curiozitatea. Nu te căsători fără să stai mai întâi logodit şase luni. Dacă te trezeşti în belea, pot oricând să-ți trimit câțiva gologani.

Am făcut cerere pentru şcoala de contabili şi farmacişti de la marină şi m-au primit. O vreme a trebuit să mă ciorovăiesc cu un psihiatru. De ce mă rog indicasem cu un X că faceam în pat? Am insistat că patul meu era întotdeauna uscat.

– Dar ai pus un X în dreptul întrebării, pe coloana cu răspunsuri afirmative.

Nu-şi dădea oare dumnealui seama, i-am zis, că după ce cineva a completat douăzeci de chestionare şi a dat cinci examene în condițiile în care nu dormise de treizeci de ore, i se poate întâmpla să mai şi greşească?

– Da, dar de ce taman această greşeală şi nu alta? a întrebat el cu viclenie.

Am început să îl urăsc nespus, cum şedea acolo pe fundul lui alb şi rece, în timp ce ochii lui galeşi trăgeau tot felul de concluzii neplăcute despre mine. I-am spus:

– Vreți să mărturisesc că fac pipi în pat chiar dacă nu o adevărat? Sau vreți să spuneți că mi-ar plăcea să fac pipi în pat?

Mi-a spus că aveam un caracter agresiv.

În orice caz, înainte să încep cursurile, ne-au trimis să facem o croazieră de instrucție în Golful Chesapeake. Am navigat în sus şi în jos prin zăduful străveziu. Nava era o tărăboanță veche, cu mai multe punți, de pe vremea lui McKinley. Albă, o brutărie de fier, acoperită de făină, plutitoare, se bălăcea în dreapta şi în stânga, aiurea, toată săptămâna. Feriboturile albe cu stâlpi Dixie treceau pe lângă noi, foarte elegante. Sau balenele acelea cu acoperiş lat, care aveau pe punte avioane mici de jucărie şi dinspre laturile cărora se înălța un fuior monstruos de fum, de parcă ar fi fost câlți. Făceam simulări de schimburi de focuri şi de părăsire a vasului de vreo opt sau zece ori pe zi. Bărcile cădeau cu zgomot din cârlige; recruții se revărsau în ele, părăsind undițele şi plasele de pescuit, cu chef de harță, prostindu-se şi maimuțărindu-se, împungând în dreapta şi în stânga cu cârligele, făcând pe grozavii în fel şi chip, chirăind tot felul de inepții despre organele genitale femeieşti. Apoi treceau la vâslit. Ore în şir de vâslit. Iar apa se încrețea asemenea unui strat imens de andive.

Între asemenea momente puteai să te însoreşti la coada acestei brutării pictate şi vechi, verticale, iar lădițele, lăptucii stricați, portocalele, căcații şi crabii mici ne urmau sau dispăreau în jetul de apă. Cerul emailat, soarele cu spițe de aur. Mă face să mă gândesc la imaginea cu proştii cu peşte şi prăjituri şi vâslaşii cu vâsle făcute din polonice pe care am văzut-o într-unul din tablourile bătrânului maestru Hieronymus B. – acest vas leneş, cu cântăreții excursionişti şi puiul fript cocoțat într-un copac; şi tigva morții ițindu-se în rămurelele de deasupra. Şi alte scene: ouă trase în țeapă pe lama cuțitelor și tropăind pe nişte picioruşe minuscule; oameni închişi în cochilii de scoici, duşi spre un banchet de canibali. Hering, carne şi alte bunuri sortite pântecului. Dar, în acelaşi timp, ochii omeneşti priveau cu atenție.

Nu prevesteau nimic bun, dar cum se putea şti acest lucru? Sau regii bogaţi ai Betleemului. Iosif lângă un foc de vreascuri. Şi colo, în luncă, ce se întâmplă? Un lup ce sângerează dintr-o lovitură de jungher mănâncă păstorul care l-a rănit, şi altul aleargă ca nebunul către turnurile de mucava ale cetăţii, castele din oale de piure, cratiţe şi afumătoare transformate în locuinţe.

Mâncam din plin: clătite, cotlete, şuncă, cartofi, muşchiuleţ, chili cu orez, înghеţată, plăcintă. Toată lumea comenta haleala, discuta meniurile şi îşi amintea tot felul de reţete de acasă.

Sâmbăta ancoram în Baltimore, unde cocotele portului aşteptau pe Dealu' Sculamentului şi urmau strigăturile cu versuri tipărite. Venea şi poşta. Simon fusese declarat inapt pentru că nu auzea cu o ureche. „Nu că mi-ar părea rău, Doamne fereşte", mi-a spus el. Lui Clem nu-i mergea bine cu noua afacere. Am primit două scrisori de la Sophie Geratis, care era acum cu bărbatu-său la Baza Militară Blanding. Îmi spunea adio, dar continua să mi-o repete în scrisori diferite. De la Einhorn am primit un mesaj reprodus la mimeograf pe care-l dedica tuturor prietenilor săi înrolaţi în armată, plin de sentimente siropoase şi comicării. Într-un bilet personal mai adăuga că Dingbat era soldat în Noua Guinee, conducea un jeep şi că el n-o ducea prea bine cu sănătatea.

Şi uite aşa au urmat alte săptămâni de captivitate în această croazieră, colindând de-a lungul golfului; aceleaşi valuri de andive şi stridenţă a sistemului de adresare publică, nebuneală la cap, exerciţii cu barca, apă sărată, mese copioase, soare, drăcării şi această continuă zdrăngăneală a celor câtorva elemente existente, numai bună să te asurzească.

În fine ne-am întors la Sheepshead şi am început să studiez contabilitatea şi farmacia marină. Partea ştiinţifică era o consolare. Atâta vreme cât puteam să-mi dezvolt mintea, mă gândeam eu, era bine.

Sylvester era în New York. Şi Stella Chesney, tipa pe care o ajutasem să scape, în Mexic. Desigur că m-am dus mai întâi s-o văd pe ea. Cum am primit prima permisie am sunat-o şi ea mi-a spus să mă duc imediat s-o vizitez. Aşa că am cumpărat o sticlă cu vin şi nişte delicatese de sezon şi m-am dus; şi, bineînţeles, mi-am spus că nu mi-ar fi stricat paralele pe care i le

împrumutasem şi alte asemenea baliverne, dar de fapt ar fi trebuit să recunosc că nu la asta îmi stătea mie gândul.

La ce bun atâta război fără ceva dragoste?

Locul unde stătea ea părea să fie înconjurat de fabrici de textile şi era linişte sâmbăta. Cum urcam scările, mă simțeam foarte emoționat. Dar mi-am spus că nu trebuie să mă gândesc că am putea să continuăm de unde ne opriserăm când eram în Cuernavaca. Cum Oliver era acum la închisoare, erau şanse să fie încurcată cu altul.

Dar iată şi obiectul gândurilor mele ticăloase, cu o față caldă şi plină de sănătate, cu un aer inocent şi fericită că mă vede. Ce mai frumusețe! Inima îmi cânta în piept, fără nici o milă pentru mine. Deja mă vedeam umilit acolo jos, în praful iubirii, cu zeul Eros țintuindu-mă la pământ cu piciorul şi obligându-mă la tot soiul de lucruri imposibile.

Mi-a făcut aceeaşi impresie pe care mi-o făcuse prima dată când o zărisem pe veranda mică de deasupra berăriei Carta Blanca, cu holbatul de Oliver şi cei doi amici ai lui. Apoi m-am gândit cum arăta îmbrăcată în rochița de dantelă pe care o purtase la tribunal când Oliver îl bumbăcise pe Louie Fu. Apoi la imaginea ei din vârful munților, când stătea sub foaia de cort şi când rochia şi juponul zburaseră de pe ea cu atâta repeziciune. Şi iată aceleaşi picioare în capul scărilor, deasupra mea. Erau goale, am văzut eu, cum se proiectau pe albeața ferestruicii luminatorului, reflectându-se pe verdele covorului.

– Ei, ce plăcere, a spus ea şi a întins o mână.

Eram împopoțonat cu hainele mele noi date de stat şi cum am mers spre ea, îmi simțeam izmenele şi şosetele, pantofii noi şi puloverul strâmt şi nădragii. Ce să mai pomenesc de chipiul alb şi ancora brodată pe gulerul meu de marinar.

– Nu mi-ai spus că te-au înrolat. Ce surpriză!

– Când mă uit, mă simt şi eu surprins, i-am spus.

Dar de fapt nu mă gândeam decât dacă s-o sărut sau nu.

Mi-am amintit dintr-odată, până şi obrazul meu resimțea senzația buzelor ei de atunci, din piața fierbinte. Şi fața a început să îmi dogorească. În cele din urmă m-am hotărât că ar fi mai bine să îi spun ce cred şi i-am zis:

– Nu mă pot hotărî dacă e potrivit să te sărut sau nu.

– Te rog! Nu te omorî cu firea.

A râs, vrând să-mi dea de înțeles că ar fi potrivit. Mi-am pus buzele pe obrazul ei, exact aşa cum procedase şi ea cu mine şi instantaneu m-am înroşit, de parcă fusesem electrocutat. Şi ea s-a îmbujorat, mulțumită că o făcusem.

Nu era oare inocentă, fără gânduri ascunse, aşa cum arăta? Ei bine, nici eu nu eram.

Ne-am aşezat şi am început să discutăm. Voia să afle ce-am mai făcut.

– Şi cu ce te ocupi? m-a întrebat.

Adică atunci când nu eram prietenul vreunei frumuseți cu bani sau îmblânzitor de vulturi, sau jucător de poker.

– Mi-a luat o grămadă să mă hotărăsc ce să fac. Dar acum cred că am fost făcut să fiu profesor. Vreau să îmi cumpăr un loc al meu şi să îmi fac o familie. M-am săturat să mă tot învârt fără rost.

– Oh, îți plac copiii? Ai fi un tată bun.

M-am gândit că e frumos din partea ei să spună asta. Şi brusc mi-am dorit să îi ofer ei tot ce aveam. Construcții mărețe au început să mi se înalțe în minte, aurii şi complicate. Poate că ea ar fi fost dornică să renunțe la viața pe care o ducea acum, de dragul meu. Dacă avea pe altul, poate că ar fi fost de acord să-l părăsească. Poate că o să fie ucis într-un accident de maşină. Ştiți cu toții probabil cât de vane sunt astfel de închipuiri. O, voi zei milostivi, nu mi-o luați în nume de rău! Inima începuse să mi se coacă în piept. Nu mai eram în stare să văd cum trebuie; ea mă orbea complet.

Purta papucei de catifea, cu şireturi; părul ei negru era adunat în vârful capului în trei cozi; avea pe ea o fustă portocalie. Ochii ei păreau blânzi şi calzi. Şi m-am întrebat dacă ar fi arătat atât de proaspătă fără un iubit lângă ea şi m-am umplut de îngrijorare.

Ce speranțe zadarnice! – în legătură cu visul de a fi tată, vreau să spun. Şi ea, ce-a făcut? Păi era greu de spus. Mi-a pomenit diverse lucruri despre care nu ştiam nimic. Facultăți pentru femei, carieră muzicală, carieră pe scenă, pictură. Avea cărți de la facultățile respective; de muzică, un pian etcetera; de la teatru, tot felul de fotografii cu autografe şi de asemenea o maşină de cusut, dintr-o fontă dantelată, cam de prin 1910, pe care am legat-o de costume; tablourile ei erau pe pereți – flori, portocale, paturi, nuduri în cadă. Vorbea despre posibilitatea de a fi actriță de radio şi mi-a pomenit de OSU[24] şi de Cantina din Culise[25]. M-am străduit să urmăresc ce spunea.

– Cum îți place casa mea? a întrebat.

Nu era o casă, ci o cameră, o sufragerie înaltă, lungă şi demodată, cu mulaje arhiducale de instrumente muzicale şi pere. Plante, pian, un pat mare decorativ, peşti, o pisică şi un câine. Câinele respira greu – avea deja o vârstă. Pisica se juca în jurul gleznelor ei şi le zgâria; am plesnit-o repede cu un ziar, ceea ce n-a încântat-o. I s-a aşezat pe umăr şi când ea i-a spus „Dă un pupic, Ginger, pusi, pusi!“ pisica a lins-o pe față.

Peste drum erau fabricile de textile. Bucățele de material pluteau şi fâlfâiau dinspre plasele de sârmă de la ferestre. Avioane cu un zgomot puternic rotitor tăiau aerul albastru și senin dinspre Marea Britanie spre California. Ea a turnat în pahare vinul pe care-l adusesem. L-am băut şi capul mi-a zvâcnit în locul lovit. Apoi m-am încălzit binişor şi m-a cuprins o nelinişte amoroasă. Dar, m-am gândit, trebuie să îi menajez mândria. Eu fusesem cel care voise să o părăsească în Cuernavaca. De ce să creadă că mă îndrăgostesc acum de ea? Şi poate că nici n-ar fi bine să fac una ca asta. Dacă se nimereşte cumva să fie genul Cressida, cum o numea Einhorn pe vremuri pe Cissy F.?

– N-am uitat de banii pe care mi i-ai împrumutat şi am de gând să ți-i dau înapoi, a spus ea.

– Nu, stai liniştită, nu de asta am venit.

– Dar probabil că ai nevoie de ei.

– Păi nici n-am apucat să-mi cheltui ultima soldă.

– Tata îmi trimite bani în fiecare lună, din Jamaica. Acolo stă el. Bineînțeles că nu pot trăi din ei. Nu mi-a mers prea bine în ultima vreme.

Asta nu suna a plângere, ci mai degrabă sugera că se poate descurca mai bine.

– Oliver m-a tras înapoi. Am depins de el. Am crezut că sunt îndrăgostită de el. Dar tu, o iubeai pe fata cu care erai?

– Da, am spus.

Şi sunt bucuros că n-a trebuit să spun o minciună, să zic aşa.

– Probabil că m-a urât de moarte.

– S-a căsătorit cu un căpitan de vas.

– Îmi pare rău.

– Nu, n-are sens. E de mult terminată povestea.

– După aia m-am simțit prost. Dar erai singurul care era dispus să mă ajute. Şi nu m-am gândit nici o clipă că...

– Mă bucur că ți-am fost de folos. Din punctul meu de vedere, asta contează.

– Drăguț din partea ta să spui asta. Dar, ştii – acum că a trecut pot să o spun – am crezut că suntem legați de aceeaşi nenorocire. Toată lumea comenta modul în care ea...

– Mergea fără mine la vânătoare. Ştiu.

Sperasem că n-o să-l pomenească pe Talavera.

– Te-ai trezit în necaz fără să îți dai seama, exact cum am pățit şi eu. Cine ştie, poate că o meritai – şi eu la fel. Aşa mi-a trebuit. Urma să mergem împreună la Hollywood. Mexic nu avea să fie decât o excursie; urma să facă din mine o vedetă. Ridicol, nu?

– Nu, deloc. Ai fi o vedetă excelentă. Dar cum a putut Oliver să-ți facă una ca asta când ştia că o să ajungă în închisoare?

– I-a reuşit foarte uşor, pentru că o vreme am fost îndrăgostită.

Mi s-a urcat la cap cuvântul când am auzit-o rostindu-l.

Construiam palate din ce în ce mai înalte, până în cele mai înalte sfere şi în acelaşi timp comiteam nenumărate fărădelegi ca să îmi ating scopul. Pisica îmi zgâria mâna, cum se legăna pe scaun. Credeam că o să îmi dea şi sângele pe nas, de atâta pasiune. Pentru un minut m-am simțit dezgustător şi umflat, şi în secunda următoare mi s-a înălțat sufletul, concertând printre sufletele ei surori, briliante.

– Mai mult decât ridicol, chiar, nu? a spus ea, cu tâlc.

Mai mult? Oh, adică apropo de modul în care îşi plătise călătoria, asta voia să spună? Nu era nevoie să spună asta. Mă durea că simțea nevoia să îmi dea astfel de explicații. Eram foarte norocos că stăteam jos; picioarele nu m-ar fi susținut, altminteri.

– Dar ce ți s-a întâmplat? m-a întrebat ea cu vocea aceea plină de căldură.

Am implorat-o să nu râdă de mine. I-am spus:

– Când stăteam acoperit de bandaje şi jucam poker la localul Chinezului, de unde ți-a venit ideea că suntem legați de aceeaşi nenorocire?

– Sunt sigură că-ți aduci aminte cum ne-am uitat unul la altul în ziua aceea la bar, când cu maimuța aia.

– Kinkajo-ul.

Împreunându-şi mâinile în poală şi înconjurându-şi genunchii cu ele – mişcare pe care am admirat-o, dar pe care mi-aş fi dorit să n-o fi făcut – a spus:

– Nimeni nu ar trebui să pretindă că este întotdeauna sută-n sută cinstit. Mi-aş dori eu să pot fi măcar vreo şaptezeci-şaizeci la sută.

Eu m-am jurat că probabil este o sută zece, două sute. Apoi am spus un lucru pe care nici eu nu m-am aşteptat să-l spun. Am spus:

– Nimeni nu ar trebui să facă pe misteriosul intenționat. Şi neintenționat e destul de misterios.

– O să încerc să nu fac asta. Cel puțin atunci când sunt cu tine.

Era sinceră. Ştiam asta. Am văzut cum i se umple vocea de emoție.

Trupul meu, care este poate tot ceea ce am, această creatură plină de efort, s-a simțit lăsat în voia curentului, neputincios. Voiam să mă duc şi să îi îmbrățişez picioarele, dar m-am gândit că poate ar fi cazul să aştept. Pentru că de ce să cred oare că eram îndreptățit s-o fac? Doar pentru că aşa îmi venea mie?

l-am spus:

– Îți dai seama, presupun, că încep să țin la tine. Dacă fac o greşeală, mai bine spune-mi.

– O greşeală? De ce spui asta?

– Păi, în primul rând, i-am spus, abia am venit. Şi poate o să crezi că mă grăbesc.

– Şi în al doilea rând? Ce te face să vorbeşti aşa de greu?

Vorbeam oare într-un mod neobişnuit? Nici măcar nu-mi dădeam seama.

– În al doilea rând, am senzația că am greşit atunci când am plecat înapoi din Cuernavaca.

– Poate că de data asta o să-ți iasă cum trebuie, a spus ea.

Atunci m-am lăsat să cad la pământ şi i-am îmbrățişat picioarele. Ea s-a aplecat să mă sărute. Aş fi vrut să mă grăbesc, dar ea voia să o luăm încet. Mi-a spus:

– Să închidem animalele în bucătărie.

I-a pus câinelui lesa, am ridicat de jos pisica şi i-am dus acolo. Uşa de la bucătărie se închidea cu un cui îndoit, căci n-avea nici clanță şi nici ivăr. Apoi a dat jos cuvertura de pe pat şi ne-am dezbrăcat unul pe celălalt.

– Oare ce ți-oi fi spunând în sinea ta? a şoptit ea când ne-am întins.

Nu îmi dădeam seama că spuneam ceva. Mi-era teamă să nu-şi lovească capul de perete şi am încercat să i-l protejez cu mâinile, lucru pe care ea l-a priceput în cele din urmă şi m-a ajutat. Eram înfometat şi o sărutam de câte ori reuşeam s-o ating cu buzele, până când ea mi-a prins buza cu dinții şi a tras de ea, a tras de ea. Nu mai simțeam nevoia să depun nici un efort, nu mai aveam nimic de încercat.

Să fi fost o persoană vană, injurioasă sau cinică, nu mai conta acum. Sau să fi fost eu un om prost, necorectat, bâjbâind, provizoriu, pe care nu te-ai fi putut baza, nici asta nu mai conta şi n-avea nici sens şi nici înțeles. Adevărul adevărat despre unul sau celălalt era mai simplu decât orice astfel de descriere.

I-am spus că o iubesc. Era adevărat. Simțeam că ajunsesem la capătul necazurilor mele şi al dorului, şi că acest moment era hotărâtor. Şi cum stăteam întinşi în pat şi ne sărutam, şoptind şi iubindu-ne tot weekendul, aerul era tare şi albastru afară, soarele era splendid şi plutea în jur mândru şi trufaş. Ne-am sculat doar să scoatem cățelul, pe Harry, pe acoperiş. Pisica mergea pe cuverturi, în pat şi ne frământa cu lăbuțele. Singurii oameni pe care i-am văzut au fost doi tipi care jucau cărți pe un banc de croitorie de la fabrica de textile de vizavi.

Însă luni dimineața trebuia să mă întorc la bază. M-a trezit în mijlocul nopții şi m-a îmbrăcat şi apoi m-a condus la metrou.

Am continuat să o întreb: Se căsătoreşte cu mine? Şi ea spunea:

– Vrei să termini cu toate necazurile dintr-odată şi aşa de tare te apasă asta că eşti în stare să faci o greşeală.

Asta se întâmpla exact înainte să răsară zorii, lângă scările metroului ce urmau să mă coboare în infern, taman sub bolta orientală de sticlă şi luminile de camuflaj care atârnau, ca un buchet veşted de flori, de bara groasă de fier. Şi, sub aceste becuri albăstrui, ne sărutam cu feţe iubitoare până când a început să burnițeze şi i s-au udat papucii.

– Iubito, du-te acasă, am spus.

– O să mă suni?

– De câte ori pot. Mă iubeşti?

– Sigur că te iubesc.

De fiecare dată când spunea asta eram aşa de mişcat că mi se revărsa pe creştet până în tălpi o recunoştință fericită şi firişoarele de păr de pe spinare mi se ridicau, înfiorate. Ca atunci când înoți în plăcerea mării şi simți că te atinge ceva din spate. Tot adâncul mării respiră asemenea unei concertine tăcute şi țărmul e vesel de atâtea dungi şi flamuri.

În cele din urmă a trebuit să cobor în tunel şi să iau un metrou. Nu am reuşit s-o văd cinci zile. Şi între timp n-am îndrăznit să rămân în urmă cu cursurile de contabilitate sau să îl enervez pe sergent şi să-mi pierd cumva următoarea permisie. În fiecare seară mă duceam la țărmul mării unde erau cabinele de telefon; şi adesea n-o găseam, căci ducea o viață ocupată. Mi-era cumplit de frică să nu fi petrecut acel weekend cu mine doar din prietenie sau ca să mă facă să înțeleg ce ar fi trebuit de fapt să se întâmple în munți în noaptea aceea. Dacă aşa stăteau lucrurile, eram pierdut, pentru că deja eram mai îndrăgostit decât puteam suporta, de parcă îmi pătrunsese nu ştiu ce mineral în vene şi artere şi mă dureau carnea, oasele, aşa cum te simți când eşti pe punctul de a face gripă.

Toată săptămâna cargoboturile gemeau intrând în port din largul mării, iar Coney Island era învăluită într-o ceață cenuşie sau mov şi eu şedeam cu un spirit suferind de atâta dragoste şi o aşteptam să îmi răspundă. Mi-era teamă că venisem mult prea târziu şi că nu mai aveam ce să aştept. În care caz eram distrus, pentru că acum totul depindea de ea.

Sâmbătă, într-o febră, am ieşit din bază imediat ce s-au terminat toate obişnuitele manevre de paradă. Şi în ce hal eram! Când am traversat podul dinspre Brooklyn, suspendat pe acele proptele spânzurate din cer peste văile de cărămidă, apoi pe lângă fluxul înfocat al apei din port, cu pescăruşii iuți şi navele de război deschise asemenea unor stații vaste de radio aşezate în curți, ca nişte cornuri prin care îşi chemau la luptă ostile Hengist şi Horsa, şi apoi din nou prin tunel, simțeam că dacă va trebui să continui să merg, să merg, n-o să mai rezist şi am să plesnesc.

Dar nu era nevoie să fiu aşa de speriat, căci Stella mă aştepta. Fusese bolnavă de supărare toată săptămâna că nu eram lângă ea, cu temperatură, întrebându-se dacă o iubesc. A plâns când ne-am urcat în pat, apăsându-şi mâinile pe spatele meu şi sânii de pieptul meu. Mi-a spus că atunci când m-a văzut în fața catedralei de la balconul barului, acolo unde era copertina de la Carta Blanca, s-a îndrăgostii de mine. De fapt nici nu avusese nevoie de bani de la mine în Cuernavaca, dar i-a luat totuşi, un pretext de a păstra legătura cu mine. Cât despre Oliver...

– Da' ce-mi pasă mie ce s-a întâmplat cu Oliver? Nu mă interesează, am spus. Vreau să ne căsătorim.

Clem mă rugase să stau logodit şase luni, căci ştia bine ce personalitate şi ce fire aveam. Dar acest sfat era bun pentru genul de oameni care se duc să încerce marfa înainte de a o cumpăra, nu pentru unul ca mine care trăia de o viață întreagă cu un singur obiectiv.

– Sigur, mi-a spus ea. Vreau să mă căsătoresc dacă mă iubeşti.

I-am dat toate asigurările cu putință.

– Dacă mă mai iubeşti după dejun, mi-a spus, întreabă-mă din nou.

Mi-a adus prânzul în pat, un pat pe care-l cumpărase la o licitație, de culoarea fildeşului, pictat cu ghirlande şi trandafiri de Arcadia. Era din Bavaria. Ei bine, m-a servit acolo şi nu a vrut să mă lase nici să îmi ung pâinea cu unt. De parcă aş fi fost prințul elector, m-a tratat regeşte, iar eu la rândul meu le dădeam jivinelor de serviciu bucățele de şuncă şi resturi.

S-a simțit obligată totuşi să îmi mărturisească totul cu gura ei.

– Îmi cumpăr un bilet la Loteria Irlandeză în fiecare an, mi-a spus ea.

Nu vedeam nimic de obiectat în asta.

– De asemenea, sunt mistică, adeptă a învățăturilor lui Gurdjieff.

P-asta n-o ştiam. Mi-a arătat o fotografie cu nenea în cauză, un tip cu capul ras, ochi afundați în orbite şi mustăți din vechea şcoală a luptătorilor din Crimeea. N-am văzut nimic periculos în mutra lui.

Ce altceva? Cheltuia o grămadă de bani pe haine. Asta se vedea; dulapurile gemeau de rochii. Dar nu mi-am bătut capul cu asta. De vreme ce voia să mă urmeze în planul meu cu căminul şi academia, pe care îl sprijinea cu mult entuziasm, ce importanță avea garderoba ei? De fapt, mă mândream că e aşa de elegantă. Şi datora şi bani, mi-a spus.

– Păi, scumpo, nu te îngrijora, o să îi plătim pe toți. C'est la moindre des choses, cum se spune de cealaltă parte a lumii.

După ce am fost drăgălit şi aşezat într-un pat aşa de plăcut ca ăla, m-am simțit ca un împărat şi am rezolvat toate problemele cu un simplu cuvânt.

Ne-am hotărât să ne căsătorim de îndată ce aveam să termin institutul Sheepshead.

United Service Organizations Inc. (USO) – organizație privată, non-profit, care oferă servicii de recreere pentru membrii armatei americane

Stage-Door Canteen – centru celebru de recreere înființat în timpul celui de-al Doilea Război Mondial pentru soldații din armata americană, unde aceştia se puteau întâlni cu personalități celebre din lumea show-businessului

Capitolul XXIV

Văd în fața ochilor un individ pe nume Mintouchian, armean de felul lui, bineînțeles. Stăm împreună într-o baie turcească şi purtăm o conversație, doar că Mintouchian vorbeşte cel mai mult şi îmi explică diverse fapte ale vieții, folosind în principal pilde alegorice. Asta se întâmplă cu o săptămână înainte ca eu şi Stella să ne căsătorim şi eu să fiu expediat pe mare.

Acest Mintouchian era o ființă monumentală, cu un cap tăiat abrupt la spate, aşa cum tind să arate capetele armeneşti uneori, dar leonin la față, cu nişte pometi îmbujorați. Avea nişte picioroange care semănau cu cele ale statuii lui Clemenceau de pe Champs Elysees, în care Clemenceau şade călare împotriva vântului şi se gândeşte la pâine şi război şi la sărăcie şi grandoare, adunându-şi ultimele puteri în nădragii şi jambierele sale.

Şezând noi împreună în această cameră mică, îmbrăcată în faianță albă, Mintouchian şi cu mine eram prieteni la toartă în ciuda diferențelor de vârstă şi venituri – Mintouchian se presupunea că are banul pe el. Arăta de-a dreptul impunător şi avea în voce inflexiuni care imitau zgomotul de cărbune descărcat. Asta probabil că îl ajuta destul de mult la tribunal, căci era de meserie avocat. Era prietenul unei prietene de-a Stellei, pe nume Agnes Kuttner. Agnes trăia pe picior mare într-un apartament, aproape de Fifth Avenue, lângă una din ambasadele latino-americane, mobilat cu piese Empire, cu nişte oglinzi şi candelabre uriaşe, paravane chinezeşti, păsări nocturne din alabastru, draperii groase şi tot felul de astfel de articole de lux. Făcea turul camerelor de licitații şi cumpăra comori ale Romanovilor şi Habsburgilor; ea personal era din Viena. Mintouchian îi pusese la dispoziție un cont, şi, prin urmare, ea n-avea nevoie să se ocupe cu comerțul de antichități, iar apartamentul ei era de fapt căminul lui din afara casei, căci hotelurile uneori sunt prea bătătoare la ochi. Celălalt cămin al lui era în New York, dar nevastă-sa era invalidă. În fiecare seară se ducea şi lua cina cu ea, servită de infirmieră la ea în dormitor. Dar înainte de asta o vizita pe Agnes. De obicei şoferul îl traversa Central Park la 7:45, ca să mănânce cu soția.

Motivul pentru care eram cu el în baie în această după-masă era acela că Stella plecase să facă cumpărături pentru nuntă împreună cu Agnes. Ăştia doi, Agnes şi Mintouchian, erau singurii oameni pe care îi vedeam când primeam eu o zi liberă de la bază în weekend. Lui îi făcea plăcere să ne ducă la restaurantul lui Toots Shor sau la clubul de noapte Diamond Horseshoe, cred, şi alte locuri cu uşi îmbrăcate în aur şi purpură. Singura dată când am încercat să plătesc eu, m-a împins pe uşă afară. Ar fi trebuit oricum să împrumut de la Stella ca să acopăr nota. Dar Mintouchian era foarte larg la mână, şi era băiat de viață. Aproape tot timpul îmbrăcat în haine de seară de un negru rembrandtian, cu ochii lui cu pleoape înroşite şi capul şi urechile colțuroase, dar cu un zâmbet de „zi-le una d-ale noastre“ cu suta pe masă; avea dinți lungi, iar favoriții îi erau oarecum asemenea mustăților de pisică, ceea ce se potrivea perfect cu ridurile sale corupte, inteligente şi gura care i se lățea pe față. Când se afla în mijlocul sexului frumos, nu renunța la zâmbet, dar acum că şedea ca un şef de trib din sudul Asiei înfăşurat în prosopul lui în culori de carnaval, îl lepădase; şi în timp ce conversam ca de la bărbat la bărbat îşi mai ciupea cearcănele de sub ochi să le facă să dispară – unghiile galbene de la picioare le avea date cu un lac sidefiu, cu excepția celor de la degetele mici, care erau dureros îngropate în carnea bătucită a piciorului, cu pielea sa brăzdată de vinişoare. Mă întrebam dacă era într-adevăr unul din aceşti indivizi pe care n-ar fi fost bine să îi atingi, periculoşi, ca Zaharoff sau Juan March, sau suedezul Ivar Kreuger, Regele Chibriturilor, sau Jake Bărbierul sau Brown Trei-Degete. Stella spunea că avea teancuri de bancnote pe care nici n-apucase încă să le împăturească. Era cert că îi punea o sumă frumuşică la dispoziție lui Agnes, pe care o întâlnise în Cuba; pe bărbatu-său îl plătea şi pe el ca să rămână acolo. Oricum, chiar dacă am descoperit că Mintouchian nu era ceea ce se putea numi un om cinstit sută în sută, nu era nici genul de pungaş fără leac. Şi de fapt, ca să poată căpăta o educație în domeniul legal, cântase la orgă pentru filmele mute. Dar acum era un avocat de mare succes şi avea interese de afaceri pe tot globul, şi, mai mult, era om de litere şi lector. Era una din curiozitățile lui să descopere cheia unor evenimente istorice precum construirea Căii Ferate Berlin-Bagdad sau Bătălia de la Tannenberg şi, în plus, ştia o groază despre viețile Sfinților Mucenici. Era una din acele persoane care se ridică cu înverşunare înaintea mea cu tot felul de sfaturi de viață şi iluminări de-a lungul întregului meu pelerinaj pământesc.

Nu puteam să îmi dau bine seama ce vedea el în Agnes, care clar îl avea la degetul mic. Avea ochi de un căprui intens, de persoană aristocrată care frecventa pe vremuri cafenelele şi mergea în zilele Imperiului cu trăsura, deşi probabil la vremea aceea trebuie să fi fost doar un copil. Şi, mai mult, avea o mică adâncitură de fiecare parte a nasului ei obraznic, ceea ce nu îi dădea un aer de om deschis. Şi totuşi era prietena Stellei, iar Mintouchian o iubea. Asta m-a făcut să cuget la dorințele fierbinți ale oamenilor mai bătrâni sau la năzuințele ce nu puteau fi înăbuşite decât demolându-le cu totul în fața morții.

– Moartea! îşi spunea Mintouchian sieşi.

Descria cum a făcut atac de cord. Spunea:

– Nu vreau să îți dau gânduri negre, când mai ai puțin şi urmează să te căsătoreşti.

– Oh, nu, domnule, nu aveți cum. O iubesc prea mult pe Stella ca să mă gândesc la lucruri neplăcute.

– Ei, nu pot spune că sunt la fel de fericit cum eşti tu, dar şi eu simțeam la fel când m-am căsătorit. Poate că starea asta venea şi de la muzica sentimentală pe care o cântam, că asta era meseria mea pe vremea aia. Pentru filmele de aventuri pe mare cântam „Peştera lui Fingal“. Pentru cele cu Rudolph Valentino, „Orientale“, pentru César Cui, „Sehnschut“, de Ceaikovski. Şi de asemenea „Poetul şi țăranul“. Încearcă tu să cânți aşa ceva, când Milton Sills află că Conway Tearle nu s-a scufundat cu Titanicul. Le cântam pe toate ridicând ochii din cursul despre ofense juridice, pentru că toceam pentru examenul de barou. Dar oricum ai lua-o, alea au fost vremuri emoționante. Sau poate crezi că e apă de ploaie?

– Nu, de ce?

– Crezi că sunt un bandit, doar că te abții să mi-o spui în față. Te lupți prea mult să nu dai frâu liber maliției.

– Toată lumea spune asta. De parcă ar trebui neapărat să ai păreri urâte despre alții. Nu susțin că sunt genul angelic, da’ am şi eu respect, pe cât se

poate.

La care Mintouchian a spus:

– Într-o singură zi de meserie văd mai multe decât ți-ai putea imagina. Comedia umană a lui Balzac este joacă de copii prin comparație. Mă trezesc dimineața şi mă întreb: „Ei, şi-acuma în procesul Shiml contra Shiml, cine i-o trage cui? Cine o să sfârşească mai rău până la urmă? Bărbatul care îi smulge copilul mamei care trăieşte în păcat? Amantul care o face să renunțe la copil ca să evite publicitatea care altminteri i-ar distruge afacerile? Mama care e gata să facă orice pentru amantul ei? Ribono shel Olam![26]“

Am fost surprins să aud expresia asta, pe care mi-a explicat-o după cum urmează:

– Tata era portar la o sinagogă şi eu îmi omoram timpul în pivnița lor. Am avut un unchi care a fost colonel în războiul cu burii. Cine ce este? Carevasăzică dacă istoria aruncă asupra noastră o lumină stranie, ba chiar ridicolă, suntem încă serioşi cu toții, nu-i aşa? Pentru că oricum murim.

S-a reîntors la subiectul atacurilor lui.

– Acum câțiva ani stăteam aici pe closet şi mă gândeam la tot felul de lucruri importante când deodată Îngerul Morții m-a prins de nas. Mintea mi s-a împâcloşat. Am căzut cu fața în jos. Cred că dacă n-ar fi fost burta care să atenueze impactul căderii, aş fi putut să mor. Aşa însă, sângele mi-a țâşnit din nas şi s-a împrăştiat pe uşă ca sifonul. Uşă pe care, în vanitatea mea, o închisesem. Apoi, încet-încet, mi s-a reaprins scânteia vieții în trup. Mintea mi s-a reumplut, cu gândurile tipice şi cu lumina rațiunii lui Mintouchian. Acuma, am reflectat eu, eşti Mintouchian din nou. De parcă era după mine. Trebuie să îmi revin sub formă de Mintouchian, incluzând aspectele deprimante? Da, pentru că a trăi înseamnă a fi Mintouchian, dragul meu. Mi-am trecut în revistă toate secretele şi am descoperit că erau toate la locul lor. Tot nu ştiam cine i-o trăgea cui, şi m-am târât la mine în pat şi am tremurat acolo din cauza atingerii morții.

– Dar, îmi spuneam – la aceste vorbe mi-a adresat un zâmbet amabil, cu o privire plină de simțire şi apoi a căscat şi s-a bucurat de lumina aurie – cum

se luptă omul cu maliția. Cum viața merge dincolo de conştiința oamenilor cumsecade şi bine-crescuți. Buna creştere îi împiedică să ştie ce cred ei că înseamnă dreptatea. Pentru că de fapt cu toții credem acelaşi lucru, mai mult sau mai puțin. O iubeşti pe Stella – nu?

– Ca pe nimeni alta.

– A, grozav. Iată ceea ce numesc eu un răspuns de om dintr-o bucată. Când e ziua ta de naştere?

– În ianuarie.

– Aş fi putut să jur. Şi a mea. Cred că tipurile umane cele mai nobile se nasc în ianuarie. E o chestie barometrică – caut-o în cartea lui Ellsworth Huntington. Părinții fac dragoste primăvara când organismul e în cea mai bună stare de sănătate şi atunci sunt concepute cele mai bune specimene. Dacă vrei copii, trebuie să îți faci planul s-o laşi borțoasă pe iubită în anotimpul ăla. Înțelepciunea din bătrâni nu greşeşte. Mai târziu vine ştiința şi descoperă acelaşi lucru. Dar ce voiam eu să-ți spun despre mireasa ta este că până şi ea este la fel ca toți ceilalți, e doar poate mai dăruită şi mai frumoasă. E absolut sigur că s-a gândit la viitor şi alături de tine şi fără tine.

Nu-mi fac griji, nu mor de-amar,

Mă mărit c-un milionar.

Dacă moare-am să-l jelesc,

Şi cu altul mă-nsoțesc.

Însă asta a avut loc în subconştientul ei, care este în afara legii şi nu acceptă să fie cenzurat. Şi ce dacă. Viața merge oricum înainte. Doar că până şi lucrurile legitime şi rezonabile trebuie să treacă prin această Mongolie, prin acest deşert bătut de soare şi fără de copaci. Ce respectăm noi mai mult decât comerțul şi industria? Dar când domnul Cecil Rhodes din Imperiul Britanic plânge cu lacrimi cât bobul de mazăre pentru că nu poate să facă afaceri cu aştrii cei strălucitori, asta nu mai este decadență, ci subconştientul

care vorbeşte peste cele mai importante opere ale acestui individ care crede că are dreptul să facă orice.

Am fost extrem de rănit când a vorbit astfel de Stella. De unde-o scosese şi pe asta, bădăran bătrân, să o pună să mă arunce cât colo în subconştientul ei? Ardeam de resentimente.

– Întâi te apuci să vorbeşti de înțelepciunea din bătrâni, i-am spus eu supărat, după care te apuci să mânjeşti cu noroi iubirea.

– Ei da, sunt un ticălos! a spus el, ridicându-se în dogoarea saunei şi înnodându-şi mai bine prosopul. Nu a fost intenția mea să îți rănesc sentimentele. La naiba! Dacă asta am reuşit să fac cât am stat la taclale, te rog să mă ierți. Văd bine că eşti foarte, foarte îndrăgostit. Dumnezeu să te binecuvânteze pentru sentimentele tale nobile. Şi pleci curând pe mare, iar pericolul, precum şi despărțirea de iubită, ți-au stârnit cele mai puternice emoții în suflet. Dar acest cântecel pe care-l cântă fetițele este şi el o formă de înțelepciune din bătrâni. Ăsta nu trebuie să fie motiv de cinism, ci de mândrie pentru că ne-am învins firea. Mintea omenească a mărginit oceanele explodânde ale spațiului universal; capul a înghițit empireul. Dar n-ar trebui totuşi să trecem cu vederea cât de multe gânduri secrete şi câtă unelteală se petrece.

Ascultă, de vreme ce stăm de vorbă despre asta, am să-ți dau nişte exemple din meseria mea, ca să vezi ce se întâmplă în alte părți ale sufletului. Cu câțiva ani în urmă, nevasta unui client a declarat că a pierdut o brățară valoroasă. O femeie de încredere, mamă a trei copii, cu un soț bogat care îi donase proprietăți în valoare de o sută de mii de dolari, păstrându-şi sieşi doar procura. S-a pierdut brățara? Foarte bine. Nu reprezintă decât o formalitate pentru compania de asigurări. Deci fac ei investigația, se întorc la bărbat şi îi spun: „Nevasta dumitale nu a pierdut brățara, ci i-a dat-o amantului ei, care era falit“. Aoleu, indignare mare! „Nevastă-mea să aibă un amant? Soția mea respectată, mama copiilor mei, care îmi arată mereu afecțiune şi îmi dă dovezi de loialitate? Draga mea soțioară, lumina ochilor mei?“ Şi cu toate astea, femeia îşi pusese poalele în cap, se întinsese cu alții sau cum vrei s-o spui. Bietul om. Era distrus! Cum se poate aşa ceva! Închipuie-ți durerea şi năuceala lui, cum de a putut să ascundă aşa ceva de el. Ce viață complet ratată, după ce a muncit atât de mult ca să poată fi

sigur, să aibă o garanție că viața e posibil să dureze mai mult decât de joi până sâmbătă. Dacă e ceva să merite lacrimi, apoi asta e. Totuşi nu e cazul să ia de bun ce îi spune agentul de asigurări, aşa că vine la mine şi eu îi pun la dispoziție un detectiv particular. Care îi confirmă aceleaşi fapte, că amantul cu pricina e un golan cu cazier pentru codoşlâc şi trafic cu bunuri furate. Îi arată nefericitului de soț chiar şi o poză, ca să vadă şi el cum arată ipochimenul. Nas ca o pătlăgea, perciuni lungi. Ştii genul. Ei bine, nenorocitul înnebuneşte. Şi acum descoperă că în întreaga suburbie în care locuieşte, el e singurul care habar n-avea de asta. Căci cei doi fuseseră văzuți în maşină, pe care o parcau prin toate locurile din vecini. Şi în pădure, şi în tufişuri. Şi adevărul îl loveşte în moalele capului. „Cine dintre voi a văzut această casă în zilele ei de glorie? Şi cum o vedeți oare acum?“

Bietul om. Mi s-a rupt inima pentru el.

Lumea începe să-i spună: „Dă-o afară, omule! Nu fi fraier. Tipul ăsta a ciocănit-o şi pe față şi pe dos şi s-a ținut cu ea pe spezele tale“. Aşa că, nemaifiind în stare să suporte una ca asta, o acuză. Iar ea neagă tot. Până la ultimul detaliu. El îi dă nume, date, locuri şi prin urmare ea nu mai are ce spune. Totul e adevărat. Apoi îi zice: „Nu am de gând să părăsesc casa asta şi copiii, căci sunt ai mei“. Şi el vine la mine să-mi ceară sfatul. Legea e de partea lui. Poate s-o arunce în stradă dacă vrea. Dar vrea oare una ca asta? Nu!

Exact ca femeia lui Osea, care a călcat strâmb, m-am gândit eu: „Rămâi multă vreme numai a mea“.

Şi o să-ți mai spun ceva. Şi ea îşi iubea bărbatul. Ca să vezi cât de încâlcită e situația. Aşa că a renunțat la amantul codoş. Şi apoi vecinii au văzut-o cu bărbatu-său la film ținându-se de mână şi sărutându-se ca nişte tineri amorezi.

M-am bucurat că a ieşit aşa şi că s-au iertat unul pe altul. Inima mi-a tresăltat de bucurie că au reuşit să îşi păstreze căsnicia.

Eu am spus:

– Dar trebuie să îți fie milă şi de nevastă.

– De ea trebuie să îți fie chiar şi mai milă, a spus Mintouchian, pentru că ea a fost cea care a trebuit să mintă şi să ducă două vieți paralele. Secretele astea sunt povara cea mai grea. Vii acasă gâfâind încă sau asudat, cu mintea încețoşată după o şedință de amor. Şi aici ce găseşti? O altă lume, o altă viață; eşti o altă persoană. Ştii exact ce faci. Exact ca un farmacist care trece de la o rețetă la alta. Cantitatea potrivită de atropină sau de arsenic. Căci dacă o greşeşte! Vai şi amar! a spus Mintouchian cu un soi de barbarism personal sau tărie sufletească.

Nu mai voia să contenească.

– Vii acasă. „Bună ziua, soțul sau soția mea.“ „Şi cum a fost azi la birou?“ „Ca de obicei.“ „Văd că ai schimbat aşternutul.“ „Da, şi am trimis şi cecul de asigurări.“ „A, bine.“ Şi deci eşti altă persoană. Unde sunt cuvintele pe care le-ai rostit cu doar o oră în urmă? Au dispărut! Unde e Central? O, prietene drag, Central ne ascultă de departe, din Mongolia! Zici că e vorba de o viață dublă? E o viață cu secrete peste secrete, mistere şi apoi semnul infinitului agățat peste ele. Aşa că cine mai ştie care e scopul şi unde este ora adevărului? Sigur, a zis el, asta n-are nimic de-a face cu tine.

A rânjit şi a încercat să treacă la o dispoziție mai veselă, dar la această oră plana o anumită mohoreală asupra cămăruței de saună ultraluminate. După acest efort, a continuat precum urmează:

– Dar doar pentru că e interesant, o să îți mai povestesc un caz. Despre un cuplu de bogătaşi pe care i-am avut clienți înainte de război. Bărbatul chipeş, nevasta o frumusețe. Connecticut, Yale, genul ăsta de mediu. Bărbatul pleacă într-o călătorie de afaceri în Italia, întâlneşte acolo o italiancă şi are o affaire de cœur şi după ce se întoarce acasă corespondează indiscret cu femeia. Nevasta interceptează o scrisoare de amor pe care el o păstra în buzunarul de la spate. March, nu numai că tipul a păstrat-o, dar acolo unde cuvintele mâinii preaiubite se şterseseră de la transpirația degetelor lui, le refăcuse cu creionul personal. Apoi nevasta vine la mine cu o privire ucigaşă. Acuma eu ştiam cu certitudine că şi ea îşi făcuse de cap cu un prieten de-al ei cât bărbatu-său fusese plecat. Dar ea vrea acum să-l pedepsească pe el. Pentru că ea e cea care l-a prins pe el. Vrea să meargă cu bărbatu-său în Italia, să se întâlnească cu italianca şi să îl pună pe soț să nege în fața ăleia că a iubit-o vreodată. Altminteri, divorțează de el. Normal,

eu nu pot să îi zic lui bărbatu-său ce să facă şi el pleacă cu ea. O călătorie de şaptezeci de mii de kilometri doar ca să îi facă acest număr necesar. Şi apoi se întorc acasă, şi ce să vezi? Eşti un tip inteligent, poți să-ți dai seama.

– Păi descoperă şi el că ea l-a înşelat. Ia ascultă, i-am spus eu, mirosind ceva necurat în ce spunea, cum se face că îmi spui istoriile astea taman înainte de însurătoare? Vrei să zici că ar trebui să mănânc întâi din mâncare şi după aia să o cumpăr?

Ideea mă făcea să fierb.

– Hei, de ce trebuie să te simți neapărat vizat? N-am spus nici o clipă că poveştile astea ți se aplică ție. Probabil că se aplică la modul general. Crezi că aş spune ceva împotriva domnişoarei Chesney? Nu că e prietena lui Agnes, dar nu-s eu omul să omor ardoarea cuiva şi să intervin într-o dragoste curată, că doar e clar că asta simți acuma.

Poate că te interesează totuşi să auzi, cum m-a interesat şi pe mine la un moment dat, ce mi-a spus un tip deştept în legătură cu dragostea şi adulterul. În orice zi în care te simți fericit ştii că n-are cum să dureze, că vremea se va schimba, sănătatea se va transforma în boală, anul se va sfârşi şi tot aşa se va sfârşi şi viața. Într-un alt loc, într-o altă zi, o să se găsească alta pe care s-o iubeşti. Fața pe care o săruți se va transforma în fața alteia, şi la fel şi fața ta va fi înlocuită la rândul ei. Nu ai ce-i face, mi-a spus tipul ăla. Sigur că şi el era un nenorocit ticălos şi un borfaş neisprăvit, o făcătură de om, şi când intra, când ieşea din Bellevue, şi femeile l-au dus în spate toată viața; şi-a părăsit copilul şi nimeni n-a putut vreodată să se bazeze pe el. Dar dragostea este adulter, spunea el, şi exprimă schimbarea. Trebuie să faci pace cu schimbarea. Un alt oraş, o altă femeie, un alt pat, în timp ce tu eşti tot ăla, deci trebuie să te arăți flexibil. Săruți femeia şi îi arăți cât de mult îți iubeşti soarta şi cum adori şi adulezi schimbările din viață. Asculți de această lege. Că avea sau n-avea pungaşul ăsta dreptate, blestemat fie numele lui, să nu crezi că nu trebuie să asculți de aceste legi ale vieții.

Straniul meu dascăl, căci era clar că dascăl era, mi-a spus apoi:

– Dacă te porți alandala n-ai rezolvat nimic. Numai un comportament sistematic este în acord cu voia universului.

– Păi vreau să ascult de aceste legi, am spus. Nu încerc să scap de ele. Şi nici n-am încercat vreodată.

La momentul ăsta sudoarea şiroia pe feţele noastre şi prosopul lui de carnaval, care alunecase de pe pieptul şi subsuorile lui grase până la dumbrăvile de muşchi ale pântecului, semăna cu roba unui înţelept. Niciodată n-aveam să fiu de acord cu ideea că dragostea înseamnă adulter. Niciodată! De ce să ne închipuim una ca asta! Chiar dacă aş recunoaşte faptul că mulţi îndrăgostiţi erau adulteri, precum Paolo şi Francesca sau Anna Karenina, favorita bunicii Lausch. Ceea ce mi-a pricinuit ocazia să reflectez la ce suferinţă presupunea dragostea. Ca atunci când mănânci fructul lovit pentru a nu mânia zeii, singurii cărora le este rezervată fericirea neştirbită.

Arăta ca şi cum ar fi râs cu toată gura, cu o bunătate imensă, impersonală, revărsându-i-se pe chip, asemenea unui înţelept, profet sau guru, un prinţ al experienţei, cu degetele lui de la picioare ca nişte bijuterii. Voiam să îmi împărtăşească înţelepciunea lui.

– Dar de ce trebuie să crezi că lucrul care o să îţi vină de hac este taman lucrul pe care îl susţii cu ardoare? Pentru că tu eşti autorul morţii tale. Care este arma? Cuiele şi ciocanul propriului tău caracter. Care este crucea? Cea făcută din propriile oase care încet-încet nu te mai susţin. Şi soţul sau soţia îşi determină jumătatea să comită fapta. „Dragă soţiorule, tu eşti cel care îmi hotărăşte soarta“, şi-ar putea spune unul altuia, ba chiar arăta cum s-o facă. Peştele îşi doreşte apa, pasărea îşi doreşte văzduhul, iar tu şi cu mine ideea noastră de bază.

– Poţi să-mi spui care este ideea dumitale de bază, domnule Mintouchian?

Mi-a răspuns prompt:

– Secretele. Societatea ne obligă să avem secrete, sigur că da. Frăţia dintre oameni vrea să ne facă să renunţăm la ele prin puterea confesiunii. Dar eu unul trebuie să zămislesc secrete. Voi ajunge cunoscut la moarte prin secretele mele, ca Sfântul Blas, care a fost ucis cu daracele şi a fost apoi făcut patronul dărăcitorilor.

Complicații, minciuni peste minciuni şi încă alte minciuni! a spus el. Deghizări, vodeviluri, personalități multiple, boli, conversații. Chiar şi într-o conversație de câteva minute, îți dai tu seama de câte ori se perverteşte ceea ce simți până să ajungi să îl spui în forma în care îl spui? Cineva îți spune A. Reacția ta este B. Dar nu poți să îi răspunzi cu B, aşa că îl transformi, îl treci prin încrengăturile pieptului tău. De la DC la AC deja s-a intensificat cu patru sute de volți, s-a filtrat. Aşa că în loc de B iese unu minus gamma. Şi înțelege bine, eu sunt un admirator al speciei. Am o admirație profundă pentru geniul acestei rase. Dar o mare parte din acest geniu este destinată minciunii şi efortului de a părea ceea ce nu eşti. Ne place grozav când tipul ăsta, Ulise, se întoarce deghizat ca să se răzbune. Dar ia să presupunem că a uitat pentru ce a venit şi doar stă aşa, deghizat, cu zilele. Asta se întâmplă multora cu un spirit slab care uită pentru ce s-au deghizat, nu înțeleg complexitatea sau cum să se întoarcă la simplitate. Pentru că spun alte lucruri fiecăruia dintre noi, ei uită care este adevărata poveste şi ce îşi doresc cu ade vărat. Cât de rar este un gând simplu şi o inimă curată! Mă plec până şi în fața unui singur moment de astfel de curățenie sufletească, până la pământ. De aia te stimez când îmi spui că eşti îndrăgostit. Apreciez această durabilitate, căci şi eu sunt un îndrăgostit, la rândul meu.

Dumnezeu să-i dea sănătate lui Mintouchian! Ce om bun! Chiar mi-a acordat atenție şi eu i-am răspuns cu aceeaşi monedă.

– Vei înțelege, domnule Mintouchian, dacă îți voi spune că întotdeauna am vrut să devin ceea ce sunt. Dar e un lucru înspăimântător. Pentru că, dacă cumva ceea ce mi s-a dat mie de la natură nu este îndeajuns?

Aproape că-mi dăduseră lacrimile când i-am spus asta.

– Presupun că oricum ar fi mai bine să cedez şi să mă transform în acel lucru. Nu voi forța niciodată mâna destinului ca să creez un Augie March mai bun, nici să schimb vremurile într-o epocă de aur.

– Asta e foarte bine. Trebuie să lucrezi cu ce ai. Şi nici nu poți sta fără să faci nimic. Ştiu că asta e o dublă dilemă, căci dacă faci o mişcare ai putea pierde, dar dacă stai şi nu faci nimic, decazi. Dar oare vei pierde? Nu vei face o invenție mai bună decât a lui Dumnezeu sau a naturii,

transformându-te în bărbatul căruia nu îi lipseşte nici o însuşire sau înzestrare înainte de a face acea mişcare. Căci genul ăsta de faptă nu ne este nouă îngăduită.

– Aşa este şi îți sunt recunoscător, i-am spus. Îți datorez mult pentru explicația asta.

Această scenă avea loc la al cincizeci şi optulea etaj al unei clădiri din mijlocul Manhattanului, în spatele unor uşi glisante din sticlă. N-are rost să fiu atât de blazat încât să nu menționez acest amănunt.

– E mai bine să mori aşa cum eşti decât să trăieşti în pielea unui străin pentru totdeauna, a spus el.

După asta s-a concentrat în tăcere o vreme, de parcă număra picăturile dintr-o pipetă invizibilă. Din ce erau acele picături făcute, esență pură sau fiere?

– Cred că te va interesa să îți spun despre o chestiune care mă preocupă mult în ultimele luni.

Fiere. Vedeam asta acum. Ochii lui mari căpătaseră o expresie mohorâtă şi tristă.

– Motivul pentru care ți-am povestit de o brățară înainte, mi-a spus, este că mă tot gândesc la bijuterii din cauza unui inel cu diamante pe care doamna Kuttner, Agnes, l-a pierdut cu câteva luni în urmă. Mi-a spus că a fost jefuită în Central Park când plimba într-o seară cățelul. Desigur, asta se mai întâmplă.

– Dar de ce să porți un inel cu diamante când scoți câinele afară?

– Asta se explică prin faptul că urma să ne întâlnim. Şi avea urme de degete pe gât. O dovadă destul de solidă, nu? În plus, au găsit-o întinsă între Metropolitan şi terenul dejoacă. A fost condusă de poliție acasă. Destul de convingător, nu?

– Păi sună absolut...

– A luat asigurarea de cinci mii de dolari. Şi acum îți spun că a făcut-o singură, cu rugămintea să ții asta pentru tine.

– Ce?

– S-a sugrumat singură până şi-a pierdut cunoştința. Semnele de pe gât sunt făcute de propriile degete.

– Cum o fi reuşit?

– Ea să nu poată?!

Imaginea vienezei aceleia frumoase sugrumându-se de una singură în parc pe înnoptat m-a stupefiat.

– De unde ştii?

– Pentru că unul din prietenii ei ține inelul pentru ea, în păstrare.

– Dar ce încearcă să facă?

– Aici vine şmecheria. Eu îi dau toți banii pe care şi-i dorește. În afară de asta, îi trimit şi un cec bărbatului ei, în Cuba. Aşa că de ce vrea banii ăştia câştigați prin vicleşug?

– Poate că, cine ştie, sunt bani pentru asigurările sociale? I-ai dat destul?

– E foarte pricepută la bani. Asta e de fapt şi speranța mea. Dacă i-am dat? Sigur. I-am dat o casă în Long Island. Dar, dacă nu o fi asta? Înțelegi încotro bat? Are secrete față de mine; duce o viață dublă.

Îşi dădea şi el seama că încerc să îl consolez.

– Trebuie să fie şi alte explicații, mai simple. Dar dacă are nevoie de ei ca să plătească pe cineva? Oh, avocatura asta m-a făcut suspicios. Însă poți să mă înțelegi şi pe mine, nu? m-a întrebat Mintouchian. Cu fața pe care o am?

Uneori, chiar dacă abia ai cunoscut un om, poți ajunge să te legi foarte tare de el. Cum mi s-a întâmplat mie cu Mintouchian acum.

În această zi specială de duminică, în care Stella şi Agnes nu au apărut pentru că n-au înțeles bine care era programul, Mintouchian a început să dea semne de mare neliniște în timp ce le aşteptam la el la birou. Se apropia ora când trebuia să cineze cu nevastă-sa, ăsta era motivul. În cele din urmă i-a trimis prin şofer vorbă Stellei, la apartament, că o să ne ducem şi noi acolo la nouă şi jumătate, şi apoi m-a dus la el acasă cu taxiul, de cealaltă parte a parcului.

Aşa că am făcut cunoştință cu doamna Mintouchian. Nu mi-am putut da seama de ce suferea. Era îmbrăcată într-un halat albastru din petice şi avea părul cărunt. Era o femeie demnă, aproape trufaşă; am simțit că modul ei de a se comporta aducea cu un soi de îndemânare emoționantă de atlet.

Mi-a făcut o primire teatrală.

– Harold, trebuie amestecate băuturile cu martini în bucătărie.

Aşa că el a plecat din cameră şi, de îndată ce a plecat, mi-a spus, aproape violent:

– Şi dumneata, tinere, ce hram porți?

– Eu? Sunt un client de-al domnului Mintouchian. Vedeți, tocmai mă pregătesc să mă însor.

– Nu mă aştept să îmi spui adevărul, mi-a spus ea. Ştiu că Harold are secretele lui. Vreau să zic, aşa crede el. De fapt eu ştiu totul despre el, pentru că mă gândesc tot timpul la el. Nici nu e aşa de greu, dacă îți petreci tot timpul gândindu-te la cineva. Nu e nevoie să ies din casă pentru asta.

M-a uimit. Şi am simțit că mi se măresc ochii.

I-am spus:

– Eu nu-l cunosc de multă vreme pe domnul Mintouchian, doamnă, dar părerea mea este că e un om deosebit.

– Ah, deci îți dai seama de asta? Da, e un om deosebit, chiar dacă are şi el slăbiciunile lui prea omeneşti.

M-a uluit faptul că în timp ce acest leu, Mintouchian, suferea în ceea ce credea el că sunt brațele singurătății, avea de fapt în spatele său această invalidă, care şedea şi asculta.

Dar apoi a apărut el, cu paharele, şi conversația s-a încheiat.

Ribono shel Olam – începutul unei rugăciuni evreieşti. Cuvintele se traduc literal: „stăpân al universului“.

Capitolul XXV

Îmbătat de dragoste cum eram, păi nimic nu m-ar fi putut ține de la însurătoare. Nu sunt sigur dacă nu cumva Mintouchian nu încerca exact asta să facă, dar dacă asta voia, n-avea nici cea mai mică şansă, pentru că nu eram deloc înclinat să fiu suspicios. Cu toate astea, el mi-a ținut loc de prieten bun. A aranjat cu furnizorii să ne organize un banchet şi a cumpărat trandafiri şi gardenii pentru toată lumea. În fața primăriei aerul era albastru şi părea încărcat de muzici tremurătoare. Când am coborât cu liftul mi-am amintit cum, cu mai bine de un an în urmă, şedeam la etajul de sus al Spitalului Municipal din Chicago şi reflectam cum, dintre toți membrii familiei noastre, cu bunică cu tot, Simen era de fapt singurul care reuşise să nu ajungă spitalizat. Dar acum nu mai aveam nici un motiv să-l pizmuiesc. Pizmă? Păi bine, credeam că îi dădusem clasă, căci mă căsătoream cu o femeie pe care o iubeam şi prin urmare avansam pe unicul curs autentic al vieții. Îmi spuneam că fratele meu este genul de om care n-ar putea lăsa lumea decât aşa cum a găsit-o şi care ar trece soarta moştenită mai departe posibililor lui urmaşi – nu ştiam încă dacă avea vreunul. Da, iată cum astfel de oameni se supuneau tuturor legilor scrise, asemenea vârfurilor de munte care se înclină către respectivii poli magnetici sau asemenea crabilor dintre alge sau cristalelor din peşteri. Câtă vreme eu, ajutat de puterea dragostei, ajunsesem într-o poziție mult mai bună şi mă reprezentam ca un făuritor al realității, nu doar un umil supus, la mila ei. Şi iat-o şi pe mireasa mea, cu fața strălucind de emoție și fericire; voia şi eace voiam eu. Făcuse greşeli la vremea ei, acum toate aceste greşeli fuseseră şterse cu buretele.

Am ieşit împreună pe trepte. Porumbițele mergeau în jurul nostru, iar Mintouchian aranjase să avem un fotograf care să imortalizeze nuntaşii. Se gândise la toate şi se purta tare amabil cu toată lumea.

Cu o zi înainte terminasem cursurile la Sheepshead şi aveam diploma nouă-nouță în buzunar. Mi se schimbase şi zâmbetul, pentru că îmi dăruiseră dinții de jos pe gratis, înlocuindu-i astfel pe cei pe care îi pierdusem în Mexic. Trebuie să mărturisesc că pe lângă dragostea profundă şi mândria pe care o resimțeam în acea zi, aveam în suflet şi un balonaş, o bulă de aer ca

aceea din nivela tâmplarului. Dar mă bărbierisem şi mă pieptănasem ca un actor din filme şi mă îmbrăcasem în noua mea uniformă de înaltă tensiune căreia nu-i lipseau decât decoraţiile şi medaliile de luptă. Mi-ar fi plăcut să am câteva şi să mă fi căsătorit cu fata cea frumoasă în postura de erou care a adus servicii neprețuite patriei lui. Îmi spuneam că m-aş fi purtat cu cea mai mare modestie. Totuşi, e de neînchipuit cât de emoționat eram, cred. Şi nu doar pentru că urma să plec curând pe mare, la scurt timp după nuntă, ci şi pentru că Stella urma ca în săptămâna următoare să plece în Alaska şi Insulele Aleutiene într-un turneu cu OSU. Iar eu nu voiam să se ducă.

Desigur că nu voiam să spun nimic, ca să nu îi stric cheful. Am pozat pentru fotografia de grup, inclusiv cu Agnes şi Sylvester. Mă uitam cu alți ochi la Agnes de când auzisem de autosugrumarea ei. Purta un costum foarte şic, din stofă cenușie, care îi punea şoldurile în valoare, şi un guler care se avânta în sus de parcă ar fi voit să te împiedice să îi vezi gâtul.

Oricum, curcan, şuncă, şampanie, coniac, fructe şi prăjituri, toate erau pe bufet în apartamentul Stellei. Arăta grandios. Robey şi Frazer veniseră împreună în oraş şi i-am invitat şi pe ei, aşa că eram bine reprezentat. Frazer purta uniformă de maior. Barba lui Robey era mai bogată şi se mai îngrăşase cât şezuse în Washington. S-a aşezat de unul singur într-un colț, ținându-şi un genunchi cu ambele mâini și nespunând nimic. Dar se conversa destul şi fără ajutorul lui.

După câteva pahare de şampanie, Sylvester a început să rânjească încontinuu. Sylvester ăsta era un tip haios, melancolic. Voia să fie luat în serios cum se cuvine, dar se trăda cu rânjetele sale care îi ridau pielea oacheşă, iar partea nechibzuită din el se căznea să iasă la suprafață. În costumul său de om prosper de afaceri, la două rânduri, cu dungulițe, şedea lângă mine. Eu o țineam pe Stella de talie şi îi mângâiam rochia de nuntă din satin.

– Ce mai bucățică! mi-a spus Sylvester. Dar bine te-ai mai aranjat! Şi când te gândeşti că pe vremuri lucrai pentru mine!

Asta fusese pe vremea când avea cinematograful Star, pe California Avenue, sub acel dentist care o teroriza pe bunica. Sylvester nu mai era un puştan; înaintase binişor în vârstă. Spunea că nu mai vrea să aibă de-a face

cu politica. Am vrut să îl întreb ce-a făcut în Mexic, dar o zi de nuntă nu era un moment potrivit pentru aşa ceva, drept pentru care am amânat întrebarea.

Omul zilei la această petrecere n-am fost eu, ci mai degrabă Frazer, aş putea spune.

Frazer tocmai se întorsese din Orient. Lucra în Serviciile Secrete şi fusese trimis într-o misiune la Chungking.

Vorbea cu Agnes şi Mintouchian despre Orient. Încă îl mai admiram pe Frazer destul de mult şi mă uitam cu respect la el. Era genul de bărbat ideal şi foarte atrăgător. Avea o eleganță prelungă de american, în modul în care îşi purta cu nonşalanță picioarele lungi şi capul cu perciunii raşi şi care de la bărbie până în creştet arăta că este un soi de om plămădit în aşa fel încât să ajungă uscățiv; ochii săi cenuşii transmiteau senzația de franchețe reținută. Toate semnele feței sale erau puternice, cu ridurile care începeau să se adâncească de la presiunea lumii înconjurătoare. Şi mai avea el ceva – de parcă s-ar fi aflat pe scaunul frizerului exact la sfârşitul bărbieritului, proaspăt dat cu odicolon, cu botul pantofilor lui de bună calitate ițindu-se de sub prosop. Ştia şi aşa de multe lucruri. Să zicem că îl pomeneai pe D'Alembert sau pe Isidor din Sevilla, Frazer era gata să discute aceste personaje. Nu era subiect care să-l încuie. Avea să fie o persoană foarte importantă. Se vedea deja că se îndrepta spre cele mai înalte culmi, de la un pisc al vieții către celălalt. Şi totuşi arăta relaxat. Dar cu cât căpăta mai multă nonşalanță şi relaxare, cu atât mai multă distanță şi grandoare punea între el şi ceilalți; discuta despre Tucidide sau Marx şi construia imagini care semănau cu nişte viziuni istorice. Te apuca tremuriciul până când începeai să clănțăni din dinți. Eram tare mândru să am un astfel de prieten ca musafir. El a dat tonul nunții, care s-a dovedit un mare succes.

Dar, era oarecum înspăimântător să asculți această discuție educativă plină de strălucire; de parcă ai fi atins un cablu de înaltă tensiune.

Declarații, rezoluții, tratate, teorii, congrese, oase ale regilor, Cromwelli, Loyole, Lenini şi țari, hoarde din India şi China, foamete, sfaturi, masacre, sacrificii, le menționa pe toate. Mari adunări în Benares şi Londra, Roma, m-a făcut pe toate să le văd; Ierusalim împotriva lui Titus, Infernul vizitat de Ulise, Parisul, când se măcelăreau caii pe străzi. Cetatea Ur în ruine şi

Memphis. Atomi de pseudotăcere, toate aceste lucruri de mult apuse, care formau un vuiet colectiv. Santinele macedonene. Cârtițe subterane. Domnul Kreindl care împinge la o roată de tun împreună cu camarazii săi. Bunica şi legendarul Lausch în costumul său ca o armură certându-se în gară la Odessa în ziua când a izbucnit războiul japonez. Părinții mei preumblându-se pe lângă laguna din Humboldt Park în ziua în care am fost conceput. Primăvară înflorată.

Şi m-am gândit că erau fără doar şi poate mult prea multe astfel de lucruri cu care să trebuiască să trăieşti. Mai bine să uiți, măcar în parte. Gangele se află acolo cu demonii şi stăpânii săi, dar şi tu ai măcar dreptul de a putea să îți speli picioarele şi rufele în el. Sau dacă ai avea o maşină bună ți-ar lua mai mult de o viață să colinzi toate locurile pe unde au trecut cavaleriile.

Faptul că era posibil să nu mă pot ridica mai mult decât atât mă preocupa în momentul acela, când Frazer se ținea tare pe poziție, dar mai puțin decât m-ar fi supărat înainte de conversațiile mele cu Clem legate de axele lumii şi de cele purtate cu Mintouchian în saună. Mă simțeam tare reconfortat de prezența lui Mintouchian acolo. Şi până la urmă erau un tribut adus zilei nunții mele – toate cele care s-au petrecut. Faptul că la un moment dat s-a isprăvit şampania, carnea de pui s-a mâncat, cei doi jucători de pinacle de la masa de vizavi şi-au pus haina şi au plecat, iar nuntaşii s-au dus şi ei pe la casele lor. Adio tuturor şi mii de mulțumiri.

– Nu-i aşa că prietenul meu Frazer e tare deştept? am spus.

– Da, dar tu eşti iubitul meu, a spus Stella şi m-a sărutat.

Şi aşa ne-am îndreptat spre patul nupțial.

N-am avut decât două zile de lună de miere.

A trebuit să plec cu vasul din Boston. Stella a mers la tren împreună cu mine cu o noapte înainte. Şi despărțirea a fost, bineînțeles, grea. Dimineața am trimis-o înapoi.

– Du-te, scumpo.

– Augie, dragule, la revedere, mi-a spus ea de pe peron.

Unii oameni nu sunt în stare să suporte o despărțire în gară, şi, oh, cât de cumplite erau aceste despărțiri de pe peron din timpul războiului, cu vagoanele care se puneau în mişcare şi lăsau în urma lor mulțimile, şi şinele de cale ferată mânjite de benzină şi oamenii care urcau treptele vagonului.

– Te rog, ai grijă, a spus ea.

– O, sigur că o să am, i-am promis eu. Nu îți face griji. Te iubesc prea mult ca să mă las înecat cu vasul de la prima călătorie pe mare. Ai şi tu grijă ce faci acolo în Alaska.

Îmi vorbea de parcă era după mine, de parcă stătea în puterea mea să avem parte de o călătorie fără primejdii peste apele Atlanticului în vreme de război. Dar ştiam ce vrea să spună.

– Radarul le-a venit de hac submarinelor, i-am spus. Scrie şi în ziare.

Improvizasem această ştire; totuşi a avut un efect benefic şi am continuat să vorbesc cu atâta sare şi piper, de ai fi crezut că sunt un bătrân lup de mare.

A apărut conductorul să închidă uşa şi am spus:

– Haide, scumpo, du-te în vagon.

Până în ultimul moment i-am văzut ochii mari la fereastră. Şi cum se apleca în față, cambrându-şi şoldurile aşezate pe scaun, frumusețea şi grația acestui gest erau ultimele lucruri la care aveam să mă gândesc cu dor în lunile pe mare ce aveau să urmeze.

Aşa că trenul a pornit, iar eu am rămas în mulțime, deprimat şi posomorât.

Şi pe deasupra mai era şi o vreme cenuşie şi bătea vântul, iar corabia, Sam MacManus, era veche. Lângă ea era depozitat un motor negru, pe chei, iar pe ea tot felul de maşinării urâte, unsoare, întunecime, melancolie, ziua însăşi înveşmântată în zale de fier. Oceanul ne aştepta cu provocări teribile şi pline de amar, de parcă ne-ar fi invitat să ne gândim la cât de adânc era, la cât de înghețat şi sărat era, față de temperatura sângelui nostru, sau să

exagerăm această imagine în minte, să ne dăm seama care erau fentele sau pasele lui şi care îi erau adevăratele intenții, căci avea de gând să ne dea de furcă. Nu aveam nicicum de a face cu acea Mediterană traversată de apostoli sau tulburată de trecerea lui Eneas, acea băiță clementă, mătăsoasă, minunată, cu sclipiri de frumusețe, pe lângă care copilăriseră toate semințiile străvechi. În timp ce părăseam portul, oceanul Atlantic, de un cenuşiu brutal, a prins în chingi vasul cu toată puterea lui, zgâlțâindu-l, împingându-l, mormăind; o sfârâială înfometată a prins a săra pereții etanşi.

Însă în dimineața următoare, în soare şi căldură, ne îndreptam cu toate pânzele sus spre sud. Am ieşit pe punte după o noapte întreagă de vărsături – căci pastilele Mothersills nu mă ajutaseră nici un pic – muncit atât de dor, cât şi de grijă în ceea ce privea Alaska.

Corabia între două vârste spărgea valurile de parcă ar fi voit să te facă să simți ce adânc era oceanul şi aerul era dulce, plin de lumină. Era străveziu şi strălucitor. Până şi MacManus cea mânjită de funingine părea că luminează, ca o insectă de bucătărie care a scăpat în grădină în zori. Puntea albăstruie zăngănea sub picioare cu acel zgomot de lanț ruginit al motorului cârmei. Câteva asemănări confuze: nori sau linia îndepărtată a coastei, păsări sau corpusculi îmi treceau în fugă pe sub ochi.

M-am dus să întreb care îmi erau îndatoririle. Nu aveam mare lucru de făcut, de fapt. Eram farmacist şi contabil, după cum am mai spus. Fişete verzi şi vechi în care să îmi pun dosarele. Dulapuri de acelaşi culoare. Un scaun care se rotea şi o lampă puternică la care să citesc. M-am îngropat în acea cabină pentru tot restul voiajului.

Aşa că au urmat câteva zile de avans mecanic peste ape, cu marea de la orizont ridicându-se să ne cuprindă de după nori, asemenea unui crab care dă să înhațe un fluture, bălăngănindu-se în platoşă şi apoi prăbuşindu-se frământată. Plus dogoarea soarelui şi dâra patriarhală de spumă, împroşcând dantelată.

În izolarea mea citeam cărți şi îi făceam o interminabilă cronică epistolară Stellei, pe care speram să i-o trimit de la Dakar, primul nostru port, până în Alaska. Desigur că aveam şi tunuri şi o alarmă de radar care să ne alerteze în caz de pericol, dar altfel timpul pe care l-am petrecut a fost foarte plăcut.

La scurtă vreme s-a răspândit zvonul că îmi plăcea să ascult tot felul de istorioare nefericite, poveşti personale, plângeri şi că dădeam sfaturi bune şi, încet-încet, m-am trezit cu o clientelă zilnică, aproape asemenea unui ghicitor. Doamne apără-mă, aş fi putut să percep o taxă! Clem ştia el ce spunea când mă îndemna să mă apuc de munca de consiliere. Aici o făceam pe gratis şi în condiţii periculoase. Deşi totul părea destul de liniştit. La fiecare început de seară, roşie şi aurie, cu o suprafață de un albastru profund, încordat, dat de oceanul prea plin, apărea câte un individ ce mi se punea în lumină, de parcă ne aşezam într-o sesiune de îndrumare spirituală. Nu pot spune că mă deranja prea tare. Căci îmi dădea o şansă să aflu secrete şi de asemenea să sondez pe îndelete problemele vieții. Practic eram în termeni buni cu toată lumea. Până şi cu reprezentantul sindical, când a văzut că n-aveam nici o intenție să fac pe rigidul şi să mă bat cu pumnul în piept în legătură cu interesele companiei. Iar bătrânul – care urma cursuri de filosofie prin corespondență la mai multe universități, ăsta era hobby-ul lui, şi care din cauza asta tot timpul scria la teme – a început şi el să mă simpatizeze, deşi nu aproba indulgența mea.

Oricum, am devenit confidentul întregului vas. Deşi nu toate confidențele erau de genul care să îți dea speranță.

Nu puțini au fost cei care au veni pe la mine să îmi facă tot felul de propuneri de afaceri cu bursa neagră care mi-ar fi dat ocazia să bag în buzunar bani uşor câştigați pe teritorii străine.

Unul dintre ei plănuia să se facă frizer după război, mi-a spus, pentru că aşa ar fi avut şansa să țină în mână capetele tuturor fetişcanelor arătoase din Kenosha.

Altul, care renunțase la şcoala de brancardieri şi care încă mai purta ghetele cu însemnele Fort Benning, mi-a spus cinstit când a venit vorba de cine urma să îl moştenească în caz de moarte că avea trei neveste cu cununie în diverse zone ale Pennsylvaniei şi New Jersey.

Unul voia un diagnostic, de parcă aş fi fost psihiatru în toată legea şi nu umilul ucenic la mâna a doua al cultului lui Asclepio făcut de Comisia Maritimă care eram.

– Ce crezi, poate am un complex de inferioritate, hm? m-a întrebat unul dintre ei.

Într-adevăr, vedeam foarte multe hibe, dar nu spuneam nimic.

Umanitate depăşită, zorind, zorind mereu, cu ochi umezi.

– Să zicem că te-ai afla într-un necaz...

– Am un prieten care...

– Mi-a spus: „Îl întreții tu o perioadă pe bătrân şi după aia mai vedem noi“.

– A fugit cu o acrobată de circ.

– Acuma, tipa asta, care era şchioapă, lucra în laboratorul de vopsele dintr-o fabrică de sobe...

– Era escroc din ăla, care făcea jocuri cu piramida, pui un dolar şi primeşti cinci...

– Dacă venea cu aia sculată, aştepta să i se întindă covorul roşu, aşa era de egoist...

– I-am spus: „Ian ascultă, băi, coțcarule, băi escroc bătrân...“

– Deşi ştiam că e o scumpă şi aveam cu ea copii, a venit un moment când pur şi simplu n-am mai fost în stare să îmi scot tabla înmulțirii din cap şi în momentul ăla am înțeles: „Nu meriți decât curviştine şi cu ele ai să rămâi. D-alea care să te fure şi să te batjocorească ca pe un câine. Asta e!“

– *Lasciar le donne? Pazzo! Lasciar le donne!*

– Încercam să am şi eu parte de o noapte cu tipa asta înainte să plecăm pe mare. Lucram amândoi la nave. Dar n-am putut. Aşa că săptămâni în şir am umblat cu un prezervativ în buzunar şi n-am reuşit să ajung să-l folosesc. Într-o zi pusesem totul la cale şi atunci s-a nimerit să moară bunica nevestimii. Şi-a trebuit să mă duc să-l iau pe bunicul pentru înmormântare. Nici nu pricepea despre ce-i vorba. Am stat în capelă unde cânta orga. Şi mi-a spus:

„Oh, păi asta e muzica pe care a murit câinele meu ăla bătrân“. Şi s-a apucat să toarne glumă după glumă. După aia a recunoscut-o în sicriu şi a spus, entuziasmat: „Hopa, asta-i mama! Ce face acolo? Mamă, mamă!“ După care a înțeles şi a izbucnit în lacrimi. Oh, ce-a mai plâns. Şi eu. Toți am plâns. Iar eu aveam încă prezervativul ăla în buzunar. Ce spui? Toți sunt nişte nemernici şi nişte hoți. Până şi eu.

– După aia nevastă-mea şi fetița m-au dus la gară. Nu apucasem să mi-o trag cu tipa aia, care probabil că şi uitase între timp şi se combinase cu altul. Şi fetița mi-a spus: „Tați, mă duc să mă picur“. Auzise cum vorbeau băieții. Ne-a apucat râsu’. După aia, la revedere. Aveam inima grea. La revedere, scumpo. Plângea mergând pe lângă tren şi mie îmi venea şi mie să plâng. Şi între timp aveam încă prezervativul ăla în buzunarul vestei. Că nu-l aruncasem.

Fața tipului ăstuia era teşită, subțire, îmbujorată, cu un nas osos, ochi cenuşii şi gură mică.

Dădeam sfaturi, dar cu moderație. Nimeni nu e perfect. În special îi îndemnam pe toți să dea dovadă de dragoste.

Au apărut unele personalități extrem de stranii.

Griswold, de pildă, unul din stewarzi. Fost cioclu, fost mare sculă în costum vărgat, cântăreț de jazz. Un mulatru cu pielea deschisă, tare chipeş şi arătos, cu o bărbuță scurtă care sclipea grațios, cu părul bogat şi dat cu pomadă; arsurile de pe obraji şi le dăduse cu Unguentină. Pantalonii îi coborau voluminoşi şi dungați până la pantoful cu două cureluşe. Fuma frunze de ceai ca să se recreeze şi studia gramatica unui număr de limbi ca să se amuze. Griswold mi-a dat următorul poem, scris chiar de mânuța lui:

Cât de mult, mă întrebi tu, sufăr şi mă perpelesc.

Acuma, scumpo, zău că n-am cum să te păcălesc.

Ambițiile şi aspirațiile nu îmi dau pace

Am o minte ageră, merit ce-i mai bun, n-am ce face.

Genunchiul i se ridica şi cobora rapid în timp ce citeam asta, iar ochii îi erau întunecați şi plini de grijă.

Dacă ar fi să mă opresc asupra fiecăruia dintre aceşti membri ai echipajului, aş face asta în chip de memorial. Căci în cea de-a cincisprezecea zi a călătoriei noastre, când tocmai ne îndreptam spre Insulele Canare, vasul Sam MacManus a fost lovit de o torpilă.

S-a întâmplat taman când ascultam una dintre aceste confesiuni neoficiale, de fapt. Era noapte şi probabil că mergeam cu o viteză de douăsprezece noduri, când deodată am simțit o lovitură cumplită dintr-o parte; ne-a răsturnat. Au urmat îndoituri şi izbituri şi apoi năuceala interioară a unei explozii. Ne-am grăbit să trecem pe puntea exterioară. Deja fire de foc ieşeau dintre plăcile zdrobite şi suprastructura era luminată toată de flăcări. Petice de apă ardeau aproape de noi, iar apa strălucitoare venea din ce în ce mai aproape. Se auzeau țipete înfometate, explozii de aburi, oameni care se aruncau în apă; plute uriaşe zburau într-o parte, eliberate, iar bărcile cădeau cu zgomot din cârlige. Eu şi tipul ăsta ne-am făcut drum cum am putut spre bărci şi am încercat să dăm una jos. Dar se înțepenise. Am strigat la el să sară înăuntru să vadă ce porcărie se întâmplase. Dar n-a părut să mă audă, iar ochii lui mă priveau înnebuniți. „Suie-te!“ i-am urlat, cu o voce straniu răguşită de teroare. Apoi am sărit eu să eliberez barca şi cârligul s-a desprins, şi i-a dat drumul atât de repede şi cu un asemenea impact pe apă, că m-a zvârlit din ea. Gândul meu când m-am scufundat a fost că vasul o să mă sugă împreună cu el pe măsură ce este acoperit de apă. Teama m-a chircit, secătuindu-mi brațele de puteri, dar am încercat să mă lupt, auzind din adâncuri gemete şi simțind atracția orfică şi apoi ce simțuri conştiente mai aveam mi s-au părut asemenea unui fir de păr care este prins în vârtejul cumplit al apei universului.

Am ieşit la suprafață cu dorința vie de a urla, dar neputând s-o fac; fălcile mi s-au descleştat să absoarbă aerul. Şi unde era barca de salvare? Ei bine, bărci şi plute se aflau ici şi colo printre focurile de pe apă. Eu scuipam şi vomitam apă de mare, plângând şi sforțându-mă să mă îndepărtez de corabia în flăcări din care oamenii încă săreau, în albeața focului.

M-am îndreptat spre barca ce plutea la câțiva metri mai încolo. M-am chinuit s-o ajung cuprins de spaima că se va îndepărta. Însă nu se vedeau nici un fel de vâsle care s-o ducă mai departe. Oricum, n-aş fi putut striga după ea; se părea că îmi dispăruse vocea. Însă barca nu făcea decât să plutească în derivă, aşa că am reuşit s-o prind. M-am agățat de ea şi am strigat la cine-o fi fost înăuntru, pentru că nu mai aveam putere să mă ridic. Dar barca era goală. Şi în momentul ăla MacManus s-a scufundat. Brusca stingere a luminii albe a fost semnul care m-a făcut să înțeleg asta. Suprafața apei încă ardea, dar curentul ne ducea repede. Am zărit o plută plină cu oameni în lumina fragmentată a flăcărilor. După aia am mai încercat încă o dată să mă cațăr în barcă. M-am chinuit să mă ridic pe mijlocul ei, unde copastia era mai joasă. Din acea poziție am zărit un om care se ținea şi el de pupă, nefericitul. Am strigat la el, fericit, încântat, dar omul avea capul coborât. Am înotat înnebunit în spatele lui să văd ce pățise.

– Eşti lovit? am întrebat.

– Nu, istovit, a mormăit el.

– Hai, te ajut eu să sui şi după aia îmi dai şi mie o mână. Trebuie să încercăm să vedem dacă nu reuşim să-i mai culegem şi pe alții.

A trebuit să aşteptăm până ne-am recăpătat puterile ca să încercăm. În cele din urmă i-am făcut o treaptă cu mâna şi a reuşit.

Am aşteptat să mă ajute şi pe mine, dar nimic. M-a lăsat să plutesc o grămadă de vreme. Am urlat, am țipat, am înjurat, am zgâlțâit barca. Nici o mişcare. În cele din urmă mi-am aruncat un picior peste o margine şi m-am căznit şi am reuşit să mă cațăr peste copastie. Stătea pe o bancă, cu mâinile între genunchi. Furios, mi-am înfipt pumnul în spinarea lui leoarcă. A icnit, dar în rest nici că s-a clintit, ci doar a întors către mine o pereche de ochi de animal surprins de lumina farurilor.

– Mă laşi să mă înec, nenorocitule? Am să-ți fac creierii chiseliță! am strigat.

N-a răspuns, ci doar şi-a trecut peste mine ochii reci, cu fața tremurândă.

– Ia o vâslă în mână şi hai să căutăm supraviețuitori, am spus.

Dar nu exista decât o singură vâslă. Restul dispăruseră.

Nu aveam ce face, decât să stăm şi să lăsăm barca să plutească. M-am uitat în jur şi am strigat peste apă, în ideea că poate o mai fi fost cineva adus de valuri în direcția asta. Dar nu mai era nimeni. Focurile se micşorau şi se stingeau. Aproape că mă aşteptam să apară submarinul la suprafață şi să ne termine, şi pe jumătate chiar voiam asta. Doar se găsea pe acolo, umblând prin apă. Ce mă gândeam – că o să am o şansă să zbier şi să îi zic vreo două să-l usture? Nu, plecaseră cu toții fără îndoială, continuându-şi poate cina sau jucând cărți. Şi când s-a lăsat întunericul n-am mai văzut nici o lumină a vreunei bărci sau plute.

M-am aşezat şi am aşteptat lumina zilei, când speram că se va însăila ceva la orizont.

Nu se zărea însă nimic. În zori ne-am trezit într-o pâclă asemănătoare celei create de dogoarea unei zile tradiționale de luni, când se spălau rufele, cu un soare care ardea ca o tingire de aramă, iar în distorsiunile din aer şi în culoarea difuză nu puteai vedea la o distanță mai mare de câțiva metri. Am zărit nişte piese de naufragiu, dar nici o barcă. Marea era pustie. Eram complet năucit de moartea acelor oameni şi de dispariția supraviețuitorilor, măturați de ape. Jos, în camera motoarelor, nu avuseseră nici o şansă, probabil.

Amărât şi întristat m-am apucat să trec în revistă situația Aveam semnalizatoare, iar pentru moment nu era nici o problemă cu apa şi mâncarea, căci nu eram decât doi oameni. Dar ce nenorocit îmi dăduse soarta drept tovarăş? Tipul ăsta ce şedea pe băncuță şi pe care îl pocnisem noaptea trecută, cât putusem şi eu de tare, şi ce necazuri avea să îmi facă omul ăsta? Era tâmplarul şi omul bun la toate de pe vas, şi dintr-un anume punct de vedere eram norocos, căci eu nu eram deloc îndemânatic şi nu mă pricepeam să lucrez cu mâinile. A meşterit un soi de velă din vâsla pe care o aveam; şi susținea că nu putem fi la mai mult de două sute de kilometri la vest de Insulele Canare, şi că dacă aveam cât de cât noroc, o să ne îndreptăm direct spre ele. Mi-a spus că în fiecare zi se dusese şi se uitase la hărți şi că deci ştia exact unde eram şi cum funcționau curenții. A dedus

toate astea cu mare satisfacție şi încredere, şi părea absolut netulburat. Cât despre faptul că-l lovisem şi îl blestemasem, n-a scos nici un cuvânt.

Era clădit bine, îndesat şi lat în spate, cu un cap judicios de mic, ca o bilă, lipit de trunchi. Majoritatea părului de pe față îi era alb, dar nu de la vârstă; avea o mustață neagră care se arcuia pe colțurile gurii calm, în jos. Ochii îi erau albaştri şi purta ochelari. O salopetă decolorată i se usca încet în jurul gambelor lui masive.

Mi-am lăsat imaginația să zboare şi l-am văzut cu ochii minții cum trebuie să fi arătat la vârsta de zece ani, citind revista Ucenicul mecanic.

Şi în timp ce îl măsuram cu privirea, făcea şi el acelaşi lucru, bineînțeles.

– Tu eşti domul March, contabilu', mi-a spus el în cele din urmă.

Când voia, putea vorbi pe o voce foarte cultivată, adâncă.

– Aşa e, am spus, surprins de tonul brusc de violă.

– Basteshaw, tâmplarul navei. Apropo, nu eşti şi tu tot din Chicago?

Basteshaw era de fapt un nume pe care-l mai auzisem înainte.

– Nu se ocupa tatăl tău cu vânzarea de imobile? Venea la Einhorn un tip pe nume Basteshaw, prin anii douăzeci.

– Da, s-a ocupat o vreme. Dar de fapt specialitatea lui era comerțul cu legume. Basteshaw, Regele Verdețurilor de Supă.

– Nu aşa îl numea Comisarul Einhorn.

– Dar cum îi spunea?

Acuma era prea târziu să mai dau înapoi, şi i-am spus:

– Îl poreclise Măcelaru' de Mucava.

Basteshaw a râs. Avea dinții lați.

– Grozav! a spus.

Închipuiți-vă! După toate necazurile astea, singurătatea, pericolul, şocul groaznic al dezastrului, răsare de nicăieri această familiaritate a aceluiaşi oraş de baştină şi chiar o gafă legată de o poreclă.

Nu îşi respecta părintele. Şi nici asta nu mi-a plăcut.

Respect? La drept vorbind, a reieşit că îl ura cu înverşunare. Era bucuros că murise. Pot să înțeleg că bătrânul Basteshaw fusese un tiran, un avar şi un om înfiorător. Dar totuşi fusese tatăl tipului.

În culorile frumosului sau ale pierzaniei, în funcție de ce aveai în suflet, marea şi cerul îşi duceau la bun sfârşit ciclurile lor de zi şi noapte, iar apa de pietre scumpe se perinda universal, în timp ce se aşternea furia nopții lucitoare. Zilele erau pline de zăpuşeală. Ne aşezam sub crusta foii de cort, m peticul de umbră. În primele zile abia dacă a adiat câte o boare de vânt, un mare noroc.

Încercam să îmi țin în frâu mintea plină de grijă, care continua să se întrebe dacă o voi mai vedea vreodată pe Stella sau pe mama, pe frații mei, pe Einhorn, pe Clem. Țineam lângă mine semnalizatoarele, la loc uscat. Şansele noastre de a fi culeşi de vreun vapor erau destul de bune. Nu era ca şi cum ne avântaserăm în sudul extrem unde la data aceea nu prea treceau vase.

În timp ce zăduful te zvânta, auzeai uneori vocea sării din apă, asemenea unui foşnet sau unei zăpezi foarte fine ce începea să se topească.

Basteshaw se uita încontinuu la mine pe sub ochelarii ăia ai lui. Părea să mă urmărească şi când moțăia, cu capul dat pe spate, atent, vigilent. Nici măcar verişoara Anna Coblin nu se uita cu mai multă persistență în oglindă ca el. Şedea acolo, cu pieptul lui gros interpunându-se între noi, greoi. Era cât un cal, Basteshaw ăsta. De parcă ținea pe genunchi copite, nu mâini. Dacă mi-ar fi răspuns la lovitură în prima noapte, chiar că aş fi intrat în bucluc. Dar eram prea vlăguiți atunci ca să ne batem. Iar acum părea să fi uitat totul. Avea o maiestuozitate de fortăreață umană şi nu putea fi prins în dezechilibru. Adesea râdea. Dar în timp ce sunetele râsului său se

rostogoleau în spațiile vaste ale mării, ochii lui, mici şi albaştri, nu mă slăbeau o clipă de sub ochelari.

– Dacă e un lucru de care să mă bucur, mi-a spus, e că nu m-am sfârşit din viață înecându-mă. Nu încă, cel puțin. Aş prefera să mor de foame, de frig, de orice altceva. Pentru că tata s-a înecat în lac, înțelegi.

– Da?

Ei, bine, adio, Măcelarule de Mucava. Ăsta a fost momentul când am aflat de moartea lui.

– Pe plajă, la Montrose, în vacanță. Oamenii ocupați mor adesea în vacanță, de parcă n-ar avea timp s-o facă în timpul săptămânii de lucru. Relaxarea e cea care-i ucide. A făcut atac de cord.

– Păi n-ai spus că s-a înecat?

– A căzut în apă şi s-a înecat. Dis-de-dimineață. Stătea pe dig, citind ziarul Tribune. Întotdeauna se trezea înainte de ivirea zorilor, obicei deprins de pe vremea când vindea în piață. Atacul n-a fost puternic şi nu i-ar fi fost fatal. Apa din plămâni l-a dat gata.

Din câte am descoperit, Basteshaw iubea conversațiile medicale şi ştiințifice de orice fel.

– L-au găsit gardienii când au venit să îşi facă rondul. Ziarele de după-amiază au împrăştiat peste tot zvonul că ar fi murit în condiții suspecte. În buzunar avea un teanc de bancnote şi pe degete inele mari, groase. Asta m-a înfuriat. M-am dus pe Brisbane Street şi le-am spus vreo două. Mi s-a părut scandalos. Să faci bani de pe urma necazului cuiva la stilul ăsta. Şi biata mama, îngrozită. Crimă? I-am obligat să publice o notă prin care retractau totul.

Ştiam eu cum arătau notițele alea minuscule din pagina treizeci, scrise cu litere mici.

Cu toate acestea, Basteshaw a anunțat moartea bătrânului cu mare mândrie. Şi-a pus borsalina bătrânului pe cap, mi-a spus, a scos Cadillacul din garaj şi l-a buşit. L-a izbit special de un zid. Pentru că bătrânul nu-l lăsase niciodată să-l conducă şi îl ținea în bună ordine, ca pe un ceas elvețian. Răposatul Măcelar de Mucava era obsedat că lucrurile se pot strica. Când îl apucau dracii şi îi venea să spargă ceva, doamna Basteshaw striga: „Aaron, Aaron, sertarul!“ Țineau forme de metal pentru tarte într-un sertar din bucătărie pe care să le poată scoate şi trânti în fel şi chip. Oricât de furios era, tot pe alea le folosea, niciodată vasele din porțelan.

Basteshaw râdea povestindu-mi asta, dar mie mi-a părut rău de bietul bătrân.

– N-au putut folosi maşina pentru înmormântare pentru că era făcută bucăți. Asta a fost ca un fel de înmormântare vikingă, dacă vrei. După ce l-au băgat în pământ, următoarea mea mişcare – aici am tresărit deja – a fost să o rup cu verişoara mea, Lee. Bătrânul mă obligase să mă logodesc cu ea pe motiv că îmi băteam joc de sentimentele ei. După ce şi-a băgat el nasul, nu mi-a mai trebuit s-o iau nici mort.

– Îți băteai joc? Cum vine asta?

– Pentru că mă culcasem cu ea. Dar jur că nu i-am dat niciodată satisfacția asta bătrânului.

– Păi, poate o iubeai, cu tot cu amestecul bătrânului.

Mi-a aruncat o privire pătrunzătoare. Nu ştiam cu cine aveam de-a face.

– Avea ftizie, iar persoanele cu aşa ceva sunt adesea stimulate cu mare uşurință. Temperatura ridicată acționează spectaculos asupra zonelor erogene, mi-a explicat el pe un ton profesoral.

– Dar ea te iubea?

– Tipele cu temperatură de-asta mare au şi o viață emoțională mai intensă. Îmi dau seama din felul în care vorbeşti despre dragoste că habar n-ai de psihologie sau biologie. Avea nevoie de mine şi prin urmare mă iubea. Dacă

ar fi fost altul prin jur, l-ar fi iubit pe el. Să presupunem că nu m-aş fi născut niciodată, înseamnă asta că n-ar mai fi iubit pe nimeni? Şi dacă bătrânul nu s-ar fi băgat, poate că m-aş fi căsătorit cu ea, dar el a fost pentru, aşa că eu am fost contra. În plus, era pe moarte. Aşa că i-am spus că n-aveam cum să o iau. De ce să îi dau speranțe false?

Bruta!

Porcul!

Şarpele!

Ucigaşul!

El îi grăbise moartea. O vreme n-am mai putut să-l văd în ochi.

– A murit la un an după aceea. Spre sfârşit căpătase o față păstoasă, nefericită. Şi inițial fusese foarte frumuşică.

– De ce dracu' nu închizi gura?

S-a arătat surprins.

– Da' ce-ai, ce te-a găsit? mi-a spus.

– Ascultă, du-te dracului.

Şi pe mine m-ar fi lăsat să mă înec sau să mă mănânce rechinii.

Cu toate acestea, conversația a fost reluată. Ce puteam face în condițiile alea?

Şi acuma Basteshaw mi-a povestit despre o altă rudă de a lui, o mătuşă. Care a dormit cincisprezece ani. Şi apoi, într-o zi, s-a trezit brusc şi s-a apucat să colinde prin casă de parcă nu i s-ar fi întâmplat nimic.

– A picat când avea zece ani. Şi s-a trezit la douăzeci şi cinci, şi imediat m-a recunoscut, de cum m-a văzut. Nici măcar nu s-a arătat surprinsă.

Păi pun gâtul.

– Într-o zi, unchi-meu Mort venea de la slujbă – asta se întâmpla în Ravenswood. Ştii că în zona aia construiesc bungalow-uri? Se întorcea prin spate, printre două case şi pe când trecea pe lângă dormitor i-a văzut mâna cum iese pe fereastră şi trage oblonul. A recunoscut mâna după inel şi aproape că a făcut pe el. S-a împiedicat şi, bineînțeles, ea gătise cina, care era pe masă. Şi i-a spus: „Du-te şi te spală!“

– Incredibil! Se poate aşa ceva? Păi, asta e o adevărată poveste cu frumoase adormite. Avea boala somnului?

– Dacă ar fi fost o frumusețe, n-ar mai fi dormit aşa de mult. Diagnosticul meu e un fel de narcolepsie. Etiologie pur mentală. Poate să fie şi explicația pentru Lazăr. Pentru domnişoara Usher din Casa Usher şi mulți alții. Doar că situația mătuşă-mii dezleagă multe mistere. Secrete importante ale vieții. Mai adânci decât oceanul ăsta. Să țină lucrurile sub control e dorința fiecărui caracter nevrotic. Câtă vreme a dormit, ea a condus jocul. Într-o parte a minții ei ştia ce se petrece, după cum se vede din faptul că a fost în stare să-şi reia viața după cincisprezece ani cu acurateţe. Ştia unde erau lucrurile şi nu s-a arătat surprinsă de schimbări. Avea puterea pe care o capătă cei care stau nemişcați.

A trebuit să mă gândesc şi eu la Einhorn în scaunul lui cu rotile, cum îmi ținea predici despre putere.

– În timp ce se poartă bătălii, avioanele zboară, maşinile produc, banii îşi schimbă stăpânul, eschimoşii vânează, răpitorii bat drumurile – persoana respectivă este în siguranță, stând în pat şi făcând lumea să vină la ea, sau la el. Întreaga viață a mătuşii Ettl a fost o pregătire pentru acest miracol.

– E o poveste extraordinară, am spus.

– Păi să ştii că da. Şi plină de tâlc. Ți-aduci aminte cum marele Sherlock Holmes rumega toate cele în camera sa de pe Baker Street? Dar comparat cu frate-său Mycroft, nu era nimic. Ei, Mycroft ăla! Ăla da om cu creier, March! Nu se mişca din clubul lui şi toate le punea la cale şi toate le ştia. Şi când Sherlock se simțea la ananghie tot la Mycroft se ducea, şi el îi dădea

răspunsul. Şi ştii motivul? Pentru că Mycroft şedea locului, mai mult decât Sherlock. Statul locului înseamnă putere. Regele şade pe posterior, câtă vreme oamenii de rând stau în picioare. Pascal spune că oamenii o pățesc pentru că nu pot sta la ei în casă. Următorul poet laureat al Angliei – presupun – se roagă lui Dumnezeu să ne învețe cum să stăm locului. Ştii pictura aia faimoasă cu călătorul arab care şade cu mandolina şi leul se uită la el? Asta nu înseamnă că leul îi respectă odihna. Nu, înseamnă că imobilitatea arabului controlează leul. Asta e magie. Pasivitate combinată cu putere. Ascultă-mă pe mine, March, bătrânul Rip van Winkle a dat ortu' deliberat.

– Şi cine a avut grijă de mătuşă-ta în timpul ăsta?

– O polacă – pe nume Wadijka. Şi dă-mi voie să îți spun că după ce s-a terminat miracolul, unchi-meu s-a trezit într-o mare dandana. Pentru că îşi aranjase toată viața în jurul mătuşii mele adormite. Ea dormea, iar el îşi vedea de jocul lui de cărți şi de puicuța lui. Şi după ce s-a trezit ea, ne-a fost la toți milă de el.

– Păi dacă veni vorba de milă, am spus eu, de ce nu i-ați arătat acelaşi sentiment mătuşii? Că a pierdut atâta vreme, o bucată uriaşă din viață. Ca şi cum ar fi fost practic în închisoare.

Aici mustața lui Basteshaw s-a lățit într-un zâmbet.

– Pe vremuri eram mort după istoria artei, mi-a spus. În loc să mă duc să fac pe comersantul în timpul verii, cum voia bătrânu', o ştergeam la biblioteca Newberry unde eram singurul adolescent între opt sau zece călugărițe la masa de lectură. Şi odată am găsit o carte de Ghiberti, care m-a impresionat foarte tare. El povestea despre un aurar neamț din suita ducelui de Anjou care era la fel de bun ca sculptorii din Grecia antică. La sfârşitul vieții a trebuit să stea şi să privească cum toate capodoperele lui sunt topite. Atâta muncă şi toată în van. S-a rugat în genunchi: „O, Doamne, creatorul tuturor ființelor de pe pământ, nu mă lăsa să mă închin la zei falşi". Apoi a intrat la mănăstire, acest om sfânt, împreună cu toată agoniseala sa, după care şi-a dat obştescul sfârşit.

O, pacoste! Să vadă cum structura fermă a universului său cedează la sfârşitul vieții. Nenorocire! Dar măcar l-a avut pe Dumnezeu spre care să se întoarcă. Şi dacă n-ar fi avut nici un Dumnezeu? Dacă adevărul ar fi fost şi mai teribil şi mai furios?

– Prin urmare ce reprezintă boala mătuşii Ettl altceva decât o operă de artă? Şi asemenea amărâtului de neamț, ea trebuia să se fi pregătit pentru eşec. Asta vor poeții să spună când vorbesc de ravagiile timpului...

Sau mergi la Roma care e sepulcrul

Presupun că ştii versurile lui Shelley...

Te du la Roma – ce-i deopotrivă

Şi rai, mormânt, oraş, sălbăticie.

Carevasăzică operele de artă nu sunt eterne. Şi frumusețea este perisabilă. Căci nu s-a trezit neamțul ăsta în atâtea dimineți inspirat, cu bucurie în suflet? Ce să îți doreşti mai mult? Nu putea să fie şi fericit şi sigur că are dreptate pentru eternitate. Trebuie să îți asumi şi şansa că a fi fericit înseamnă a avea dreptate.

Aici îi dădeam dreptate; am dat din cap, încuviințând cu inteligență. Acum aveam o părere mai bună despre el. Avea până la urmă ceva, omul ăsta. Avea o anume noblețe a sufletului şi era un om bun din anumite puncte de vedere misterioase. Însă ce mai amestec zăcea în el!

Între timp barca hoinărea prin junghiurile sticloase de lumină şi se îneca gâlgâind cu băutura aceea abruptă.

Şi apoi a trebuit să mă gândesc de câte ori, crezând că am dreptate, s-a dovedit de fapt că greşisem.

Greşisem o dată.

Greşisem de două ori.

De trei ori.

Şi câtă vreme aveam să am de data asta dreptate?

Dar aveam mare încredere în dragostea mea pentru Stella şi în dragostea ei pentru mine.

Pe de altă parte, toate chestiunile de dreptate sau de greşeală aveau să se sfârşească iute, căci era posibil să nu supraviețuim.

Puncte şi cruci de diamant străluceau din panta apelor veşnic pline şi albastre. Peşti şi monştri îşi făceau treaba în adâncuri. Unii din înecații noştri erau probabil pe aproape, poate, şi treceau pe dedesubtul nostru.

Acuma vorbea de mătuşa lui Ettl ca un artist şi suna pompos. Şi nu erau decât câteva zile de când abia fusese în stare să îşi urnească picioarele, şi se chircise de frică, şi acuma uită-te la el, călare pe puterile lui mentale, asudând, cu capul rotund, şezând acolo aşa de viguros.

– De ce s-a înrolat un tip educat ca tine pe post de tâmplar? am spus, punându-i întrebarea care mă muncea de ceva vreme.

Şi atunci a reieşit că era de fapt biolog sau biochimist; sau psiho-biofizician, denumirea care-i plăcea cel mai mult dintre toate. Şase universități îl zburaseră afară din cauza ideilor lui ciudate şi refuzaseră să vadă rezultatele lui experimentale. Cu tot bagajul ăsta de cunoştințe tehnice nu avea cum să se înroleze la infanterie. Aşa că s-a băgat la marină, şi ăsta era cel de-al cincilea voiaj pe care-l făcea. Pe mare putea să-şi vadă în voie de experimentele lui.

De ce trebuia mereu să mă găsesc în tovărăşie cu teoreticienii!

S-a apucat să îmi povestească despre lucrurile la care muncea, începând cu o trecere în revistă a vieții sale.

– Ştii cum orice copil vrea să fie ceva anume când s-o face mare. De pildă, când aveam doişpe ani patinam cu viteză mare şi aş fi putut să mă fac

patinator de performanță. Dar mi-am pierdut interesul. După aia am devenit expert în timbre. Şi de astea m-am plictisit. După aia socialist, şi nici asta nu a durat. M-am apucat să studiez fagotul şi m-am lăsat. Aşa că am epuizat un mare număr de meserii şi nimic nu mi s-a potrivit. Şi după aia, când făceam facultatea, m-a apucat o dorință vie să devin – sau să fi fost – cardinal renascentist. Asta mi-ar fi plăcut grozav să fiu. Un cardinal care să-şi facă de cap, scoțând pe nări fumul vieții, nechezând şi plonjând înainte. Da, măi frate! Şi mi-aş fi trimis mama la mănăstire, iar pe tata l-aş fi ținut într-un sac de iută. Şi i-aş fi comandat lui Michelangelo să depăşească operele pe care le făcuse pentru Farnese şi Strozzi. Spontan, aşa aş fi fost. Viguros. Fără jenă. Fericit ca un zeu. Ah, dar ce poți să faci, să-ți impui ideile asupra vieții? Fiecare îşi doreşte să fie cel mai dezirabil gen de om.

Şi cum începe totul? Păi, să ne întoarcem la momentul când eram doar un puşti înotând în bazinul municipal. Cu o mie de alți ticăloşi mici care orăcăiau, se pocneau, se împingeau, dădeau şuturi. Salvamarii fluieră şi zbiară şi te pedepsesc, polițiştii de serviciu te împung cu degetul în coaste şi nu te scot din „mucos“. O fiară mică şi tremurătoare. Cu buze vinete, sânge subțiat, speriat, coițele stârcite de frig şi cocoşelul chircit. Slăbănogul de tine. Mulțimea care te împinge, te copleşeşte şi nu reprezinți nimic, eşti un nume fără sens, şi nu numai obscur pentru eternitate, ci începând chiar din acest moment. Destinul celor mai josnici e destinul tău. Moartea! Dar nu, trebuie să existe o distincție. Sufletul tău se răzvrăteşte împotriva acestei lipse de nume. Şi apoi exagerează. Îți spune: „Ai fost menit să uimeşti lumea. Tu, Hymie Basteshaw, Stupor mundi! Fruntea sus, băiete. Ai fost chemat şi vei fi ales. Aşa că începe să te şi porți ca atare. Generațiile omeneşti te vor venera câtă vreme vor exista calendare pe lumea asta!“ E un comportament nevrotic, recunosc – scuză-mă că folosesc jargonul ăsta –, dar a nu fi nevrotic înseamnă să te adaptezi la ceea ce se numeşte situația reală. Însă situația reală este aia pe care tocmai am descris-o. Un catralion de suflete care fierb de mânie că sunt sortite să rămână neînsemnate. Realitatea reprezintă şi aceste speranțe intime pe care le plăsmuieşte imaginația. Speranța, răul necesar din Cutia Pandorei. Asigurarea unui destin pentru care merită să suferi. Cu alte cuvinte, dorința de a fi turnat în matricea unui om adevărat. Dar cine e plămădit astfel? Nimeni nu ştie.

Am făcut tot ce-am putut să mă port ca un cardinal renascentist în condițiile moderne existente.

După ce m-am străduit să trăiesc conform minunatului standard, au urmat oboseala, speranța redusă, plictisul. M-a copleşit o plictiseală cumplită. Îi vedeam pe alții suferind şi ei de acelaşi morb, mulți dintre ei negând de altfel faptul că există aşa ceva. Şi în cele din urmă m-am hotărât să fac din plictiseală obiectul meu de studiu. Să mă apuc de studierea lui. Să devin autoritate mondială pe acest subiect. March, asta a fost o zi însemnată pentru omenire. Ce mai obiect de studiu! Ce mai domeniu! Titanic! Prometeic! Tremuram în fața sa. Eram inspirat. Nu puteam să dorm. Îmi veneau idei noaptea şi le notam, grămezi. Ce ciudat că nimeni nu se ocupase de asta sistematic. O, de melancolie, da, dar nu şi de plictisul omului modern.

Am cercetat o mulțime de tratate de specialitate din perioada modernă. Primele concluzii erau clare. Plictisul răsare odată cu efortul fără rost. Ai defecte şi nu eşti ceea ce ar trebui să fii? Plictisul este convingerea că nu te poți schimba. Începi prin a te îngrijora că s-a pierdut variația în caracterul tău şi din cauză că în sinea ta te compari nefavorabil cu alții, iar asta te face să-ți dai seama cât de obositor eşti. Din punct de vedere social, plictisul este o manifestare a puterii societății Cu cât e mai puternică societatea, cu atât mai mult aşteaptă să te afli veşnic pregătit să îți îndeplineşti îndatoririle sociale, şi cu cât eşti mai disponibil, cu atât mai neînsemnat te simți. Luni îți justifici existența prin munca pe care o faci. Dar duminica, cum te justifici? O, duminică hidoasă, duşman al omenirii. Duminica eşti lăsat la bunul tău plac – liber. Liber pentru ce? Liber să descoperi ce se află în sufletul tău, ce simți față de nevastă, copii, prieteni, preocupări. Spiritul omului, înrobit, hohoteşte în tăcerea plictisului, acel antagonist înverşunat. Prin urmare plictisul se poate naşte din încetarea funcțiilor obişnuite, chiar dacă şi acestea pot fi plictisitoare. Este de asemenea țipătul pe care-l scot însuşirile tale nefolosite, soarta nenorocită de a nu servi nici un scop sau plan mai însemnat, de a nu contribui la nici o forță suverană. Ascultarea care nu este dată de bunăvoie pentru că nimeni nu ştie cum s-o ceară. Armonia care nu este desăvârşită. Aceste lucruri sălăşluiesc în spatele plictisului. Dar îți dai şi tu seama de aceste imagini infinite!

Oare? Mă simțeam stupefiat. M-am uitat cum se cațără prin jur ca un alpinist ce escaladează munții propriului creier, zdravăn, cu ochelarii lui calmi şi privirile lui albastre de certitudine.

– Iar eu voiam să abordez acest subiect ştiințific, a continuat el. Aşa că primul meu proiect era să studiez fiziologia plictiselii. Am analizat experimentele pe oboseala muşchilor făcute de Jacobson şi alții şi asta m-a condus la biochimie. Mi-am terminat masteratul în timp record, aş putea zice, pe chimia celulară. Conservam țesuturi vii de şoareci in vitro, după metoda lui Harrison şi tehnica perfecționată de Carrel. Asta m-a făcut să îi descopăr pe von Wettstein, Leo Loeb și aşa mai departe. Cum se face că simple celule îşi doresc nemurirea în timp ce organismele complexe se plictisesc? Celulele au voință îndeajuns ca să persiste în esența lor.

De aici s-au născut anumite descrieri pentru care n-am destul de multe cunoştințe de chimie fizică pentru a le repeta, chinezia enzimelor şi aşa mai departe. Însă concluzia acestor discuții era că pe măsură ce investigase iritabilitatea protoplasmei, descoperise anumite secrete ale vieții.

– Sunt sigur că îți va veni greu a crede ce s-a întâmplat apoi. Nimeni nu m-a crezut.

– Să nu-mi spui că ai creat viață!

– Cu toată umilința de care sunt capabil, exact asta am făcut. Şase universități m-au dat pe uşă afară pentru că am susținut acest lucru.

– Păi bine, dar e o nebunie! Eşti sigur că asta ai făcut?

Mi-a spus scorțos:

– Sunt un om serios. Întreaga mea existență a fost extrem de serioasă. Nu intenționez să îmi pun propria sănătate mentală în pericol făcând afirmații nebuneşti. De fiecare dată obțin exact aceleaşi rezultate – protoplasmă.

– Păi trebuie să fii un geniu.

Nu s-a grăbit să nege acest lucru.

Sper că asta şi era, Doamne iartă-mă. Căci altfel, dacă nu eram cu un geniu în barcă, atunci eram cu un nebun.

– Am descoperit-o din pură întâmplare, mi-a spus. Doar nu sunt Dumnezeu.

– Dar de ce nu şi-au dat seama ce descoperire ai făcut?

– Pentru că n-am reuşit să îi conving. Şi apoi primele celule pe care le-am construit n-aveau două forțe esențiale, puterea de regenerare şi cea de reproducere – erau nişte forme sterile şi fragile. Dar în ultimii doi ani am studiat în special organizarea biologică. M-am specializat în embriologie şi am făcut noi descoperiri.

A trebuit să ia un gât de apă, pentru că vorbise atât de mult că i se uscase gura. Cu capul mare, pieptul masiv, neclintit, calm, era ca o cutie uriaşă cu tot felul de capacități extraordinare. Asemenea unui sarcofag egiptean care urmăreşte contururile trupurilor pe care le cuprinde. Şi asemănarea lui cu un cal devenea din ce în ce mai pronunțată.

– Dar tu nu mi-ai explicat ce face un om cu calitățile tale în postul de tâmplar pe vasul MacManus.

– Îmi continui experimentele.

– Vrei să spui că aveai protoplasmă la bord?

– Da, dacă vrei să ştii.

– Şi acuma pluteşte prin ocean?

– Sigur că da.

– Şi ce-are să se întâmple?

– Păi nu ştiu. E una din formele mele cele mai complexe, mult mai avansată decât forma inițială, perisabilă.

– Şi dacă o să înceapă un nou lanț de evoluție?

– Exact. Ce-ar fi?

– Păi, cine ştie, poate ceva îngrozitor. Să vă ia naiba pe toți, nu vă pasă cum vă bateți joc de natură! am spus, foarte mânios. Până la urmă se va găsi unul din voi care să ardă tot oxigenul din atmosferă sau să ne omoare cu cine ştie ce armă chimică.

Aici a fost de acord că nu era o perspectivă imposibilă.

– De ce trebuie să aibă un singur om puterea de a distruge întregul echilibru al naturii sau să polueze întreaga lume? l-am întrebat.

– Nu cred că sunt prea mari şanse de aşa ceva, a spus.

Şi după aceea n-a mai vrut să continue conversația, ci a picat într-o meditație fascinată.

Adesea Basteshaw părea să se gândească peste capul meu şi se afla într-o bună dispoziție stranie în care îl vedeai cum face câte o observație în sinea lui, şi mohorâtă şi amuzată. Mă făcea să mă întreb ce punea la cale. Şi, vreme îndelungată, deşi încă îşi patrula ochii ăia peste mine şi ştia orice mişcare făceam, şedea uneori la fel de greoi ca o bucată de metal care se răceşte. Iar eu mă umpleam de nelinişte.

Vreo două zile au trecut aşa şi nici o singură remarcă n-a fost schimbată între noi. Asta era ceva ciudat, întâi să mă înnebunească cu vorbăria şi după aia să stea complet izolat. Că tot vorbea de plictiseală! Păi am început să mă simt la fel de țeapăn ca barca însăşi. Însă şi eu eram de vină pe undeva. Mi-am spus: „N-ai decât omul ăsta cu tine, un singur suflet cu care să te înțelegi – şi care e problema, nu te poți descurca mai bine? Că doar sufletul lui seamănă îndeajuns cu al tău, aşa cum un leu seamănă destul de bine cu ceilalți lei, şi nu sunteți decât voi doi aicea, şi s-ar putea să vă spuneți ultimele cuvinte pe care le veți mai spune vreodată. Nu te descurci cum se cuvine, dacă vrei să ştii de la mine“.

Am avut un vis tare straniu în noaptea aceea, lungit pe fundul bărcii; visul a fost următorul, şi anume că o bătrână cu platfus, încălțată în tenişi, cu nasul cârn, mă abordase şi îmi cerşea bani. I-am râs în nas: „Păi bine,

bromfagioaică bătrână, crezi că nu ştiu că o să-i bei pe toți? Se aude cum îți zăngănesc cutiile de bere în plasă!“ „Nu, nu-s cutii de bere“, mi-a răspuns ea, „sunt sticlele cu detergent pentru spălat parbrizul, T-ul de cauciuc şi Bon Ami şi d-alde astea, şi pentru numele Domnului, chiar trebuie să spăl câte patruşcinci de parbrize în fiecare zi de la Dumnezeu? Dă şi mie o para, vrei?“ „Bine, bine“, i-am spus, mărinimos nevoie mare, rânjind cu gura până la urechi. Printre altele, mă făcea să mă simt bine că revăd West Side şi sunt din nou în Chicago. Mi-am băgat mâna în buzunar cu intenția să nu-i dau decât mărunțiş. Nu că aş fi fost chiar zgârcit, dar nu mă prea ajungeam cu banii, să spun drept. Însă, spre surpriza mea, în loc să îi dau prețul unei beri, i-am dat câte o monedă diferită din fiecare fel – juma’ de dolar, un sfert, o zecime, un gologan şi o firfirică. Şi toate astea erau aliniate în palmă, nouăzeci şi unu’ de cenți, şi le-am lăsat să-i cadă în mână. Imediat m-a apucat părerea de rău, căci era mult prea mult. Însă după aia am început să mă simt grozav şi mândru. Şi Fața de Bidon Turtit mi-a mulțumit în fel şi chip; semăna aproape cu o pitică, cu un spate lat. „Ei, te-ai scos, n-o să mai speli parbrize vreo câteva zile“, i-am spus. „Nu că aş avea eu vreunul al meu personal.“ „Hai“, mi-a spus ea cu căldură, „vino să-ți dau o bere.“ „Nu, maică, mulțam, da’ tre’ să plec. Mulțumesc, oricum.“ Am simțit o mare bunătate în suflet. Cu bunătate, am atins-o pe creştetul capului ei bătrân şi m-a străfulgerat un fior de mare bucurie. „Păi bine, babo“, i-am spus, „da’ ai un păr de înger!“ „Şi de ce să n-am“, mi-a spus ea cu blândețe, „la fel ca toate fiicele omului?“

Pieptul îmi plesnea de atâta mirare şi de valuri de fericire întunecată.

„Să dea Domnul să ai parte de adevăr“, mi-a spus bătrâna pitică, spălătoarea de parbrize. A plecat spre umbrele şi răcoarea cavernei sale cu bere.

Iar eu am oftat din plin şi m-am trezit fără să vreau. Stelele erau neastâmpărate şi febrile. Basteshaw dormea în capul oaselor, transversal. Am regretat că nu era treaz ca să încep să vorbesc pe loc cu el.

Dar în loc de fraternitate a doua zi a avut loc o bătălie.

Basteshaw susținea că ne apropiem de uscat; a spus că văzuse păsări şi de asemenea alge şi ramuri care pluteau. Eu nu l-am crezut. De asemenea, culoarea apei începuse să se schimbe, a spus el, era de un verde mai gălbui.

Mie nu mi se părea defel. Atunci mi-a dat peste nas cu cunoştinţele lui ştiinţifice superioare. Pentru că, spunea el, în definitiv el era dintre noi omul de ştiinţă. Văzuse hărţile şi studiase curenţii şi făcuse calculele şi studiase toate semnele şi n-aveau cum să fie două posibilităţi. Dar motivul pentru care continuam să rezist şi să nu-l cred era pentru că mi-era teamă să încep să mă bucur şi să cad într-o depresie cumplită în cazul în care s-ar fi înşelat. Cu toate acestea, necazurile nu au început până ce n-am zărit în partea de apus a orizontului o corabie. Am început să strig şi să sar în sus şi să îmi flutur cămaşa în aer. Parcă înnebunisem. Şi după aia m-am grăbit să dau drumul unui semnalizator. Avusesem foarte mare grijă de echipamentul cu pricina şi citisem instrucţiunile cel puţin de vreo cincizeci de ori. Aşa că m-am apucat să îl pregătesc cu mâini tremurânde şi asudate de atâta nerăbdare.

Atunci, cu vocea aia calmă care era specialitatea lui şi care m-a făcut aproape să cred că nu-l auzisem bine, Basteshaw m-a întrebat:

– Şi, mă rog, de ce vrei să faci semnale?

La naiba! Tipul de fapt nu voia să fie salvat! Voia să dea cu piciorul la şansa de a fi scos din belea!

M-am întors cu spatele la el şi m-am apucat să aşez vasul în apă. Fumul negru a început să se ridice în culoarea pură a aerului. Am continuat să îmi flutur cămaşa. Parcă simţeam deja braţele Stellei cum îmi înconjoară talia şi faţa ei atingându-mi umărul. Şi între timp sufletul îmi clocotea de gânduri ucigaşe la adresa nebunului ăla de Basteshaw, care şedea la coada bărcii cu braţele încrucişate. Mă înnebunea această privelişte.

Dar iată că nu se mai zărea nimic la orizont şi a trebuit să mă întreb dacă nu cumva îmi jucase feste imaginaţia. Eram tare obosit şi pentru prima dată am simţit osteneală şi slăbiciune. Cu acel firişor de speranţă care se îndepărta şi de care îmi fusese teamă, nu îmi mai rămânea decât să mă scufund în întuneric.

– Îmi pare rău să-ţi spun, dar ai avut o halucinaţie, mi-a spus el, în timp ce eu mă scăldam în sudoarea neputinţei.

– Păi bine, nenorocitule, eşti chior? N-ai văzut că e o navă acolo, chiar la linia orizontului!

– Să ştii că am ochi de aviator, mi-a spus el.

Genul ăsta de pedanterie mă făcea să îl urăsc cu pasiune.

– Nărod cu patru ochi, de ce dracului îți doreşti să crăpi aicea? Chiar crezi că ai o busolă în cap? Poate că în capul ăla al tău chiar crezi că ştii să navighezi, dar să nu te aştepți să cred şi eu cu tărie aceleaşi aiureli. Eu unul n-am de gând să-mi ratez şansele.

– Dar liniştește-te. N-o să crape nimeni. M-am uitat cu mare atenție la direcție acum vreo câteva ore şi ştiu sigur că suntem aproape de uscat. Trebuie să fim, că am mers spre est. O să ajungem probabil pe teritoriu spaniol şi o să ne închidă într-un lagăr. Nu fi dobitoc. Chiar ți-e dor de război? Dacă n-ai fi avut un noroc chior, ai fi ars de viu sau te-ar fi mâncat vreun rechin. Acuma, mi-a spus el, pe un ton sever, ascultă-mă cu atenție. Nu îmi place să îmi răcesc gura de pomană. M-am tot gândit şi cred că norocul e de partea noastră. O să acostez în Insulele Canare şi o să mă las luat prizonier. Iar pentru tot restul războiului o să stau acolo şi o să îmi văd de cercetarea mea. Că de război n-am avut cum scăpa acasă, deşi m-am dus până la Washington să fac apel. Acuma. Am o groază de bani în State; bătrânu' mi-a lăsat aproape de o sută de mii şi putem munci acolo. Te învăț şi pe tine. Eşti un tip destul de isteț, deşi ai tot felul de idei țicnite despre tine. Într-un an o să ştii mai multă biochimie decât un doctor. Gândeşte-te că ai dat de o şansă excelentă. Să înțelegi cum se naşte viața şi să afli unul din cele mai profunde secrete ale ei. O să fii mai înțelept decât Sfinxul. Te vei uita la misterul universului cu înțelegere deplină!

A continuat să le zică pe tonul ăsta. Eu mă simțeam înspăimântat şi copleşit. Nu numai de furtuna minții lui, măreață cum va fi fost, ci de faptul că încă o dată îmi apărea sub ochi semnul zodiei de recrut în care fusesem născut.

– Îți spun că asta e o şansă nemaipomenită, căci nu ai doar ocazia să devii eminent sau să îți dezvolți pe deplin facultățile intelectului, ci să asişti la aducerea unei contribuții istorice pentru fericirea omenirii. March, aceste experiențe celulare ne vor oferi explicația originii plictiselii la organismele

complexe. Ce se numea pe vremuri păcatul apatiei. Anticii aveau dreptate, pentru că este un păcat. O orbire de la viață, secesiune, lipsă de receptivitate, un perete opac de carne angoasată şi supraprotejată, care ignoră subtilitățile lui Dumnezeu sau ale Naturii, nesimțind nimic în fața frumuseții ei. March, când ne vom fi eliberat de această plictiseală, fiecare dintre noi va fi poet, fiecare femeie va fi o sfântă. Lumea se va umple de dragoste. Nu va mai fi nedreptate, nici robie, nici vărsare de sânge sau cruzime. Toate vor fi de domeniul trecutului, şi când va vedea aceste orori ale vremurilor trecute, toată omenirea se va aşeza şi va plânge la această amintire, amintirea sângelui şi a vieții oribile a monadelor, neînțelegere şi mânii ucigaşe şi masacre ale inocenților. Se vor topi inimi şi măruntaie la vederea acestei imagini trecute. Şi o nouă frăție a omului va începe. Închisorile şi azilurile de nebuni vor deveni muzee. Asemenea piramidelor şi ruinelor mayaşe, ele vor comemora dezvoltarea greşită a geniului omenesc. Se va manifesta o adevărată libertate, nu una bazată pe politică şi revoluții, care oricum n-au fost niciodată în stare să o aducă, pentru că nu este un dar, căci ea aparține numai ființei umane care nu ştie ce-i plictisul. March, iată spre ce ne vor conduce experimentele mele. Voi crea un ser – un ser ca apa Iordanului. Iar eu voi fi un fel de nou Moise. Şi tu un Iosua. Şi vom conduce un Israel care constă din întreaga omenire. Şi iată de ce nu vreau să mă întorc în State.

Eram întors pe dos complet, mă sufocam. Până şi aerul care mă atingea venea parcă din gura unui profet. Între timp, vasul semnalizatorului continua să împrăştie fum. Iar el se uita la vas cu ochi ostili.

– Eu n-am de gând să dau cu piciorul şansei de a fi salvat. Nu vreau să stau în lagăr. Abia m-am însurat. Şi chiar dacă aş fi sigur că eşti în cunoştință de cauză, tot „nu“ ți-aş spune.

– Crezi că nu sunt în cunoştință de cauză?

Poate că ar fi trebuit să dau dovadă de mai mult tact. Căci şi-a dat seama de ce credeam.

– Eu îți pun la dispoziție o şansă deosebită, mi-a spus. Una pentru care merită să rişti.

– Iar eu am deja un drum în viață.

– A, da? a spus el.

– Da, şi n-am deloc de gând să mă bag să modific cursul omenirii. Nu vreau să mi se facă nici mie nimic, şi nici să mă bag să îi transform eu pe alții. Nimeni n-o să devină poet sau sfânt doar pentru că te joci tu cu el. Dacă stau bine să mă gândesc, şi-aşa mi-a fost destul de greu să ajung unde am ajuns. Nu vreau să mă duc în Insulele Canare cu tine. Îmi vreau nevasta.

El a rămas acolo cu brațele lui uriaşe încrucişate, cu fața golită de orice expresie în timp ce vasul trimitea vălătuci uleioşi şi mătăsoşi în prospețimea marină a dimineții. Roşeața zorilor se mai afla încă pe ape în partea estică a cerului. Iar eu continuam să mă uit înspre orizont.

– Nu cred că răspunsul tău ar fi frivol, te asigur, mi-a spus. Cred că e sincer, dar e minor. Viața se petrece la o scară mai mare. Sunt sigur că mai încolo ai să-mi dai dreptate, după ce vom fi lucrat şi discutat împreună, în Insule. Care din câte am auzit sunt tare frumoase.

– S-ar putea să trecem pe lângă ele cu vreo sută de kilometri la sud sau la nord şi să nu dăm cu ochii de ele vreodată, i-am spus. Văd că ții neapărat să îmi arăți că eşti un mare om de ştiință şi că poți conduce barca cu puterile creierului tău. Păi n-ai decât, dar eu mă las salvat dacă pot.

– E convingerea mea că vom vedea uscat din clipă în clipă, a spus. Aşa că poate ar fi mai bine să stingi semnalizatorul.

– Nu, nu şi nu! am țipat. Am spus nu!

Tipul era dus rău cu pluta. Dar chiar şi aşa, mânios cum era, m-am gândit, poate totuşi o fi vreun geniu şi eu eram cel care n-avea destulă credință.

Iar el mi-a spus liniştit:

– Bine.

M-am întors ca să scrutez cu atenție orizontul când dintr-odată m-a pălit o lovitură puternică care m-a lăsat lat. Mă pocnise în cap cu vâsla. Şi se

pregătea să mă lovească din nou, cu mânerul ei, căci înainte mă pocnise cu partea lată. Moise al nostru, Salvatorul, Mesia! S-a ridicat pe picioarele lui greoaie. Cu o privire care spunea că are o sarcină de îndeplinit, mai degrabă decât cu poftă ucigaşă. Am încercat să mă rostogolesc şi să evit lovitura, strigând:

– Pentru numele Domnului, nu mă omorî!

După aia m-am repezit la el şi în momentul în care mi-am încleştat braţele pe el am simţit că, dacă aş putea, l-aş omorî, atâta furie adunasem în mine. Voiam să îl sugrum. El a lăsat să-i cadă vâsla şi m-a cuprins cu braţele în jurul coastelor. Modul în care m-a prins mă imobiliza. Am tot dat din picioare în timp ce el mă strângea din ce în ce mai tare, până ce n-am mai fost în stare să respir.

Era nebun.

Era un ucigaş.

Două creaturi de uscat înnebunite care se zbăteau pe întinderea apelor, obraz lângă obraz, cheltuindu-şi toate forţele pe care le aveau. L-aş fi omorât dacă aş fi fost în stare. Dar el era mai puternic. S-a aruncat peste mine cu toată greutatea lui enormă, era greu ca plumbul, şi am căzut cu faţa pe una din bănci, pe fundul bărcii.

Şi m-am pregătit de moarte.

Puterile universului aveau să mă ia înapoi aşa cum mă zvârliseră înainte.

Moartea!

Dar el n-avusese de gând să mă omoare. Îmi smulgea de pe mine hainele şi mă lega cu ele. A răsucit cămaşa în frânghii cu care mi-a legat mâinile. Cu pantalonii mi-a legat picioarele. Apoi mi-a scos izmenele şi mi-a şters sângele de pe faţă cu ele şi sudoarea de pe faţa lui. Mi-a smuls barbeta cu care mi-a strâns şi mai bine legăturile.

După aceea a stins semnalizatorul şi a proptit iar în picioare vâsla cu bucata ei de velă şi s-a aşezat cu privirile pironite spre est, spre malul pe care era aşa sigur că-l va zări, în imip ce eu şedeam acolo gol şi trăgându-mi răsuflarea, încă culcat pe o parte, aşa cum mă lăsase.

Apoi m-a ridicat şi m-a aşezat sub pânză pentru că mă ardea soarele. Când şi-a pus pe mine mâinile am tresărit şi corpul mi-a zvâcnit.

– Ți-ai rupt ceva? m-a întrebat el, ca un doctor şi mi-a pipăit trupul, coastele şi umerii.

Eu l-am blestemat până ce am răguşit.

I-am spus:

– Dacă mă dezlegi, îți dau cuvântul de onoare că nu o să mai trimit nici un semnal.

– Nu pot să risc, mi-a spus. E prea important.

Din când în când îmi freca brațele şi picioarele ca să pună sângele în mişcare.

L-am implorat. I-am spus:

– O să mi se cangreneze.

Dar nu, mi-a spus el; eu îmi făcusem alegerea. În plus, a continuat, o să ajungem în fericitele insule curând. Mai târziu în cursul după-amiezii a început să se simtă mirosul brizei de uscat. Mi-a spus:

– Se încălzeşte.

Şi a început să îşi ducă mâna la ochi, ca să se ferească de soare. Şi când a venit seara, s-a întins. A făcut-o greoi şi, în timp ce mă uitam la el şi îi doream răul, şi-a întins picioarele alea mari şi neînfricate şi bolul ăla de neobosite contemplări din care veniseră instrucțiunile de a mă bumbăci şi a mă lăsa legat fedeleş toată noaptea, şi care era posibil să îi dea idei şi mai groaznice mai încolo.

Luna strălucea, ne-a acoperit umezeala, barca mergea încet înainte; abia dacă se mişca pe apă. Iar eu mi-am frecat pielea de pe încheieturi încercând să mă eliberez şi m-am gândit că dacă aş putea să mă târăsc mai încolo poate găseam un colț de metal de la dulăpior să îmi tai legăturile. M-am întors pe spate şi am început să mă chinui să ajung acolo, cu călcâiele. Basteshaw nu s-a trezit. Dormea ca un sarcofag mare, pictat, cu picioarele îndoite şi capul ca o ghiulea.

Mă zgâriase rău pe spate şi în timp ce mă târam mă durea, încât a trebuit să mă opresc şi să îmi muşc buza. Nu părea să mă ajute. M-a copleşit o mare tristețe, şi am plâns încet. Ca să nu-l scol cumva.

Mi-a luat jumate din noapte să ajung la dulăpior şi să îmi eliberez mâinile. Dar în cele din urmă cămaşa s-a rupt şi am încercat să rup barbeta, înmuind-o în apă ca să se mărească. În cele din urmă a ieşit. M-am ghemuit acolo şi mi-am lins încheieturile jupuite. Spatele încă îmi ardea de la bătaia pe care o încasase, dar exista un loc înghețat pe trupul meu, şi anume locul în care păstram o dorință cumplită de a-l ucide pe Basteshaw. M-am târât spre el; nu m-am ridicat pentru că ar fi putut să se trezească şi să mă vadă cum stăteam în picioare în lumina lunii. Acum aveam şansa să îl împing în apă, să-l sugrum sau să-l bat cu vâsla, aşa cum îmi făcuse el mie, să îi rup oasele şi să îi văd sângele țâşnind.

M-am hotărât că primul lucru pe care trebuia să îl fac era să îl leg şi să îi iau ochelarii. După aia mai vedeam noi.

Ei bine, cum şedeam aplecat asupra lui, în vârful picioarelor, plin de răzbunare, cu barbeta în mână, am simțit o dogoare dinspre el. I-am atins uşor obrazul. Omul ardea de febră. I-am ascultat inima. Se auzea o artilerie cumplită acolo, care suna sec.

M-am simțit secătuit de orice dorință de răzbunare. Şi m-am apucat să îl îngrijesc. Am tăiat o bucată de velă ca să îmi fac un poncho, căci restul hainelor îmi erau toate sfâşiate şi am stat şi l-am vegheat toată noaptea.

La fel ca Henry Ware de la granița ținutului Kentucky şi marele şef indian din Ohio, Timmendiquas. E-adevărat că l-a înjunghiat pe Timmendiquas, dar după aia l-a lăsat să plece.

Mă munceau şi amărăciunea, şi mila pentru el. Mi-am dat seama cât de gol era pe dinăuntru, sau cât de golit încerca să fie în efortul de a-şi susține ideile. Căci nu era el cel care, chiar dacă împins mai degrabă de rațiune decât de suflet, încerca să mântuiască şi să salveze întreaga frăție omenească?

A stat în nesimțire toată ziua următoare. Şi s-ar fi curățat fără doar şi poate dacă mai târziu în acea zi n-aş fi observat şi n-aş fi semnalizat unui vas petrolier britanic. Şi m-aş fi curățat şi eu, căci a reieşit că trecusem de mult de Insulele Canare şi eram pe undeva pe lângă Rio de Oro. Marele om de ştiință Basteshaw! Doamne, era complet țicnit! Şi am fi putrezit amândoi în mijlocul mării africane, şi barca ar fi putrezit, şi n-ar fi urmat decât moartea şi ideile nebuneşti până la capăt. Sau m-ar fi ucis şi m-ar fi mâncat, calm încă, complet rezonabil, continuând să vâslească spre țelul lui.

Oricum, ne-au ridicat pe amândoi la bord, amândoi într-o stare jalnică. Primul port în care s-a oprit vasul ăsta de englezoi a fost Neapole. Iar aici autoritățile ne-au băgat într-un spital. Şi au mai trecut câteva săptămâni până să fiu din nou pe picioare, după care l-am întâlnit pe Basteshaw pe coridor, în halat de baie, venind încet spre mine. Părea să îşi fi revenit, încrezător, cu bărbia ridicată. Dar s-a arătat foarte rece. Îmi dădeam seama că mă învinovățea pentru că îi dejucasem planurile. Acum trebuia să se înroleze iar. Nici pomeneală de Insulele Canare. Iar proiectul lui de cercetare – atât de esențial pentru supraviețuirea speciei umane – nu era o treabă pe care să o amâni aşa uşor.

– Îți dai seama, i-am spus eu, punând punctul pe i, încă indignat de ce ni s-ar fi putut întâmpla, că ai greşit, navigatorul lui Peşte? Nu mi-aş mai fi văzut niciodată nevasta dacă te-aş fi ascultat.

M-a auzit şi m-a măsurat din cap până în picioare. Mi-a spus:

– Puterea unui om de a acționa prin intelectul său şi a salva omenirea este acum mai slabă ca oricând.

– Ştii ce, dă-i înainte, salvează omenirea! i-am spus. Dar nu uita că, dacă ar fi fost după tine, erai mort de mult.

N-a mai vrut să vorbească cu mine după asta, şi nici nu mi-a păsat. Ne-am purtat ca doi străini de câte ori ne-am întâlnit pe coridor. Eu nu mă gândeam decât la Stella acum.

Au mai trecut şase luni până când am fost în stare să revin în New York, pentru că au găsit tot felul de motive să mă țină în spital.

Aşa că abia într-o noapte de septembrie m-a lăsat taxiul în fața uşii lui Stella, care era acum şi uşa mea, şi ea a venit în fugă pe scări să mă întâmpine.

Capitolul XXVI

De m-aş fi putut întoarce şi m-aş fi apucat să duc o viață fericită şi paşnică, presupun că puțini oameni ar fi găsit cu cale să se plângă că nu eram pregătit încă sau că nu plătisem prețul acceptării stabilit de cine va fi hotărând astfel de prețuri. Oameni precum cazacul ăla amărât din munții Mexicului sau alți astfel de purtători de cuvânt ar fi trebuii măcar să recunoască faptul că aveam şi eu în sfârşit dreptul la o pauză. Cu toate acestea, n-am avut nici măcar de asta parte cum trebuie. Probabil că era prea mult să cer aşa ceva. Am spus când am început să fac aceste însemnări că o sa fiu cât se poate de clar şi că mă voi ocupa de lovituri pe măsură ce îmi sunt date şi am mai spus că de fapt firea unui om ține de soarta pe care o are. Ei bine, atunci este mai mult decât limpede că soarta sa, sau ceea ce se mulțumeşte el să numească soartă, reprezintă şi caracterul lui. Şi, de vreme ce n-am avut niciodată un loc în care să mă odihnesc şi eu, ar trebui să derive de aici faptul că mi-e greu să stau locului, ba mai mult, că speranța mea este de fapt dorința de a îmi găsi liniştea şi a descoperi astfel axele lumii. Când năzuința se curmă, adevărul îți apare ca un dar – belşug, armonie, dragoste şi aşa mai departe. Poate că nu sunt în stare să suport exact aceste lucruri pe care mi le doresc.

Odată i-am spus lui Mintouchian, când discutam asta:

– Oriunde am stat a fost din bunăvoința cuiva. Întâi din bunăvoința bunicii – căci era de fapt casa ei. Apoi oamenii aceia din Evanston, soții Renling, apoi Casa Descuitada din Mexic, şi la domnul Paslavitch, iugoslavul.

– Unii, dacă nu se străduiesc cât de cât, au toate şansele să adoarmă, mi-a spus Mintouchian. Până şi Fiul Omului şi-a făcut viața amară special ca să aibă îndeajuns de multe în comun cu rasa noastră pentru a-i fi Dumnezeu.

– Am avut ideea asta să îmi construiesc un cămin-internat sau un lucru în genul ăsta.

– N-are cum să meargă. Scuză-mă, dar e o idee ridicolă. Sigur că uneori şi ideile ridicole reuşesc, dar a ta n-are cum, cu atâția copii pe cap. Nu eşti genul, iar Stella cu atât mai puțin.

– Oh, ştiu că a fost o idee caraghioasă asta, că aş fi eu în stare să educ copiii. Cine sunt eu să îi educ pe alții? Nu mă gândeam atât de mult la educație, cât la dragoste. Asta aveam eu în cap. Voiam să am şi eu pe cineva care să locuiască la mine, în loc să se întâmple exact invers, ca de obicei.

Întotdeauna am negat faptul că eram singurul exemplar din specia mea. Dar cât de rar se întâmplă să coincidă imaginația unor persoane diferite! Asta pentru că ambele sunt imaginații ambițioase. Dacă însă îşi doresc să fie satisfăcute, atunci ar trebui să coincidă!

Eu vedeam un lucru şi Stella altul când ne gândeam la chestiuni precum căminul şi internatul nostru. În capul meu era un loc privat, înconjurat de verdeață, de păduri catifelate, grădini strălucitoare şi pajişti elizee, semănate cu semințele ierburilor din Parcul Lincoln. Totuşi ne e sortit să ne lăsăm purtați de complexe şi să auzim lucrurile simple precum cornul îndepărtat al lui Roland, când el şi Oliver sunt spulberați de sarazini. I-am spus Stellei că voiam neapărat să cresc albine. La naiba, m-am gândit, dacă fusesem în stare să mă descurc cu vulturul, de ce să nu mă descurc cu altfel de creaturi înaripate şi să obțin miere în schimb? Aşa că ea mi-a cumpărat o carte de apicultură şi am luat-o cu mine în a doua călătorie pe mare. Dar ştiam deja ce crede ea despre şcoala mea, despre cum trebuia ea să fie: o casă dărăpănată construită de nişte antreprenori şarlatani şi beți morți, sub umbra unor copăcei piperniciți şi amărâți, cu rufele fierbând într-un cazan în curte, orătănii rebegite de atâta sărăcie, copii chirăitori, cu mama oarbă purtându-mi încălțările mele vechi şi George cârpăcind pantofi, iar eu cu un stup de albine prin pădure.

La început, Stella spusese că i se pare o idee minunată, dar ce putea şi ea să spună în acel moment de maximă emoție când ne-am regăsit şi i-am povestit cum se scufundase vasul şi tot restul. A plâns, agățându-se de mine, iar lacrimile ei mi s-au prelins pe piept, ca nişte pârâiaşe aproape.

– Oh, Augie, a spus ea, ce lucruri îngrozitoare ți se întâmplă! Bietul Augie!

Eram în pat. Îi vedeam spatele neted în oglinda italiană, o oglindă mare, rotundă, care şedea agăţată deasupra consolei.

– Ei, la naiba cu războiul ăsta şi cu scufundarea vasului şi toate celelalte, i-am spus. Vreau să ne facem un loc al nostru unde să trăim liniştiţi.

– O, da, a spus ea.

Dar la momentul ăla, ce putea şi ea să spună?

Pe lângă asta, nici nu ştiam de ce să mă apuc mai întâi. Şi bineînţeles nu era decât unul din acele vise aiuristice pe care cineva le visează când încă nu şi-a dat seama ce fel de persoană este şi nici pentru ce este sortit.

Destul de repede, mi-am dat seama că nu puteam decât să fac ce îşi dorea ea, pentru că eu o iubeam mai tare decât mă iubea ea pe mine. Ce voia ea, nu-mi era foarte clar la acea dată. Vedeţi dumneavoastră, în momentul acela nu era decât acel immenso giubbilo al reîntoarcerii acasă şi al faptului că fusesem salvat din naufragiu şi din ghearele acestui Basteshaw; un supravieţuitor romantic, care scăpase ca prin urechile acului; era normal să-i fie înălţate Cerului rugi de mulţumire, scrise de Franz Joseph Haydn şi cântate de Schola Cantorum şi aşa mai departe. Şi, în definitiv, Stella chiar mă iubea şi încă nu avusesem timp de voiaj de nuntă. Aşa că, dacă uneori o vedeam preocupată, mă gândeam că probabil eu eram obiectul preocupărilor ei. Asta era alegerea inteligentă. Dar de fapt nu eu o absorbeam cel mai mult. Ce, credeţi că e uşor să îi scoţi pe oameni din ale lor, din gândurile care îi muncesc de obicei? La început nu aveai cum să îţi închipui că o preocupă ceva deosebit pe o femeie care arăta cum arăta ea, cu asemenea daruri, în nici un caz imateriale, ci solide, cu trupul ei ce se ridica fremătând spre un căpşor delicat cu breton negru şi mătăsos. Spaţiul din jurul anumitor oameni este de fapt spaţiul lor personal şi, când vrei să te apropii de ei, trebuie să o faci traversându-le teritoriul şi prin urmare modul în care te vei comporta este în principiu controlat de ei şi apoi eşti tare uimit să afli că ei suferă, poate chiar mai rău decât alţii, din cauza ideilor lor predominante. Acum, visul meu legat de şcoala-internat nu era o preocupare, ci una din acele milenare idei tembele, cai verzi pe pereţi. Nu trebuie să încerci niciodată să potcoveşti caii Aia, ca să zic aşa. Alte preocupări ale mele se legau de destinul meu sau de ceea ce îţi umple viaţa

şi gândul. Printre altele, mă preocupa Stella, şi deci ce i se întâmpla ei mă afecta automat şi pe mine.

Fără doar şi poate, unii ar putea spune: La naiba! Ce atâta vorbărie despre destin? Şi ar putea spune mai departe că oricum destinul are să vină peste mine într-o zi, ba chiar într-una nepotrivită, când vor fi mai puțini oameni rămaşi pe lume şi mai mult spațiu între ei, astfel că vor creşte nu asemenea ierbii sălbatice, ci mai degrabă asemenea copacilor dintr-un parc, bine izolați, dezvoltându-se de la an la an într-o lumină trandafirie. Acuma, în loc să faceți astfel de analogii, vă gândiți, ia să-i concepem nu ca pe iarbă, ci ca pe un grup de particule, un şal universal de astfel de particule, fiecare dintre ele îndeplinind o funcție, dar nedeținând un destin anume. Şi există chiar o anume şcoală care disprețuieşte ideea că cineva poate fi o persoană şi nu o funcție. Cu toate acestea, eu susțin în continuare punctul meu de vedere despre destin. Conform căruia, o funcție nu reprezintă decât substitutul unei disperări cumplite.

Nu demult, am vizitat Florența, în Italia. Stella şi cu mine locuim acum în Europa, încă de la sfârşitul războiului. Ea a vrut să vină aici din motive profesionale, iar eu mă ocup cu nişte afaceri de care vă voi vorbi numaidecât. Oricum, mă aflam în Florența; călătoresc peste tot; cu vreo câteva zile înainte de asta m-am dus în Sicilia, unde era cald. Dincoace, când am sosit, era frig rău. Când am ieşit din gară, stelele de pe culmea muntelui lătrau. Vântul numit Tramontana năvălea peste noi. Dimineața când m-am sculat, în hotelul Porta Rossa, chiar pe un mal al râului Arno, mi-a fost frig. Camerista a adus cafea şi m-am mai încălzit. O cochilie subțire de metal vechi dintr-o turlă de biserică a răsunat în graba iute şi lucioasă a aerului de munte care ți se întinde în fața ochilor. M-am spălat cu apă fierbinte, stropind podeaua de lemn. Îți dădea un sentiment de confort, în acea zi înghețată, să ieşi într-un trup bine frecat, învelit într-o haină groasă.

Am întrebat recepționerul:

– E vreun loc pe care merită să-l vizitez şi să pot să o fac în doar o oră? La prânz trebuie să mă întâlnesc cu cineva.

Nu vă ascund despre ce era vorba. Eram omul de legătură al lui Mintouchian într-o afacere şi trebuia să mă întâlnesc cu un tip care urma să facă rost de o licență de import de bunuri, ca să putem să scăpăm de o tranşă de bunuri ale armatei pe care le cumpăraserăm foarte ieftin în Germania. Vitamine, mai ales, şi alte produse farmaceutice. Mintouchian ştia totul despre genul ăsta de speculații şi făceam o groază de parale de pe urma lor. Trebuia să mituiesc nu ştiu ce unchi florentin al unui barosan din Roma, şi ăsta era una din persoanele alea civilizate care întotdeauna au cel puțin cinci motive să se simtă superioare față de tine. Oricum, între timp am învățat cum să mă descurc cu ele, iar atunci când am dubii vorbesc cu Mintouchian la telefon şi îmi spune el cum să procedez.

Recepționerul de la Porta Rossa mi-a spus:

– Puteți să vă duceți să vedeți uşile de aur ale Capelei cu sculpturile lui Ghiberti.

Mi-am amintit că nebunul de Basteshaw îl pomenise pe acest Ghiberti aşa că am urmat instrucțiunile omului şi am ajuns în Piazza del Duomo.

Nu erau mulți oameni la Capelă, din cauza frigului, doar câteva persoane stârcite de ger, cu ochi lăcrimoşi, care vindeau suveniruri şi agitau pachete de ilustrate legate în teancuri. M-am dus şi m-am uitat la tăbliile aurite ce povesteau întreaga istorie a omenirii. Şi cum mă uitam eu, în timp ce capetele de aur ale presupuşilor noştri străbuni şi străbune luceau în lumina soarelui, proclamând o dată pentru totdeauna cine sunt, s-a apropiat de mine o doamnă în vârstă care a început să îmi explice ce reprezintă fiecare şi care s-a apucat să îmi povestească istoria lui Iosif, a lui Iacob în lupta lui cu îngerul, apoi despre exilul din Egipt şi despre cei Doisprezece Apostoli. Le-a cam combinat, pentru că în țările latine nu se prea ştiu bine poveştile din Biblie. Şi eu nu voiam decât să fiu lăsat în pace, aşa că m-am îndepărtat, însă ea s-a luat după mine. Avea un beţigaş pe care era atârnată o agendă şi purta văl. Şi în cele din urmă m-am uitat la chipul din spatele vălului, fața pătată de vreme a acestei doamne venerabile, cu pete smolite pe buze. Blana pe care o purta era jerpelită, cu pielea crăpată şi scorojită. Ce voia ea să îmi spună era:

– O să îți povestesc despre porțile astea. Eşti american, nu? O să te ajut pentru că nu ai cum să înțelegi genul ăsta de lucruri fără ajutor. Am cunoscut mulți americani în timpul războiului.

– Nu sunteți italiancă, nu? i-am spus.

Avea un accent care părea oarecum nemțesc.

– Sunt din Piemont, mi-a răspuns. Mulți îmi spun că nu vorbesc engleza ca o italiancă. Nu sunt nazistă, dacă asta încerci să spui. Ți-aş spune cum mă cheamă dacă ai avea cunoştințe cât de cât despre numele nobile, deşi mă îndoiesc, aşa că de ce să mă mai ostenesc?

– Aveți perfectă dreptate. Nu e bine să vă dați numele străinilor.

Am continuat să merg mai departe, în timp ce Tramontana îmi ciupea obrajii, şi m-am pornit iar să studiez sculpturile.

Ea m-a urmărit iarăşi cu picioarele ei lăbărțate, dar rapide.

– Nu am nevoie de un ghid, i-am spus şi am scos din buzunar nişte bani şi i-am dat o sută de lire.

– Ce este asta? m-a întrebat.

– Ce să fie? Bani.

– Ce îmi dai acolo? Nu ştii că trebuie să stau la mănăstire în munți cu măicuțele şi că mă țin într-o cameră cu alte paisprezece femei? Tot felul de femei? Trebuie să dorm cu încă paisprezece în cameră. Şi trebuie să merg pe jos până în oraş pentru că surorile nu vor să ne dea bani de autobuz.

– Vor să vă țină acolo?

– Măicuțele nu-s foarte deştepte, mi-a spus.

Nu era în stare să stea acolo şi să facă tot felul de treburi mărunte şi plictisitoare, aşa că o ştergea în oraş. Era genul rebel. Dar oasele îi ieşeau prin piele, dinții îi erau încălecați, vălul nu reuşea să ascundă firişoarele

tremurânde de păr de pe bărbie şi din jurul gurii, creând o caricatură jalnică a ceea ce odinioară fusese chipul nobil şi neted al unei doamne.

Voiam să mă uit la porți şi m-am gândit, de ce nu-ți dau pace în țara asta?

– Ăsta este Isaac care se duce să facă sacrificiul, mi-a spus.

M-am uitat şi m-am gândit că greşea. I-am spus:

– Nu vreau ghid. Înțeleg care e situația, dar ce vreți de la mine? Mereu vine la mine câte cineva. De ce nu vreți să luați banii ăştia şi...

Începeam să mă simt din ce în ce mai chinuit.

– Cineva! Parcă eu aş fi oricine. Ar trebui să îți dai seama de asta. Eu sunt...

I s-a curmat vocea, aşa de supărată era.

– Şi asta mi se întâmplă mie! a spus.

A început să îşi apese inima cu cotul şi s-a apropiat de mine şi a luat-o de la capăt, acea cerşeală stranie.

O, legi ale distrugerii!

Ce se întâmpla oare, nu durase destul, nu fusese destul de treptat? Vreau să zic, ridurile astea care i se aşternuseră pe față, cenuşiul care înăbuşise negrul, pielea care începuse să îi atârne, muşchii care i se topiseră? Avea oare încă viu în minte imaginea vilei pierdute, soțul sau amanții, copiii, covoarele şi pianul, servitorii şi banii? De ce oare se purta ca şi cum încă suferea de şocul acestei prăbuşiri cumplite?

I-am mai dat o sută de lire.

– Dă-mi cinci sute şi am să îți arăt catedrala şi am să te duc la Santa Maria Novella. Nu e departe şi n-ai să înțelegi nimic din ea dacă nu ai pe nimeni care să ți-o arate.

– De fapt am o întâlnire de afaceri. Dar, mulțumesc.

Am plecat cât am putut de repede. Şi foarte bine am făcut, de vreme ce Ghiberti nu reuşise să mă farmece deloc în momentul acela.

Iar această bătrână doamnă avea şi ea dreptate, căci întotdeauna există un mie căruia să i se întâmple toate cele. Moartea ne îndepărtează toate granițele, şi nu mai suntem persoane. Că asta e menirea morții. Dar când ceea ce reprezintă viața încearcă să se manifeste încă, nu poți decât să te simți revoltat, nu?

Da, în Europa am plecat eu cu Stella după ce am mai făcut trei călătorii pe mare în timpul războiului.

De-atunci m-am apucat să îmi scriu memoriile, de vreme ce, om călător ce sunt, călătorind de unul singur, am o grămadă de timp pe care trebuie să mi-l umplu cumva. Anul trecut a trebuit să stau la Roma două luni. Era vară, iar oraşul înflorise tot, cu flori roşii, încins şi adormit. Toate oraşele din sud sunt oraşe ce picotesc pe timpul verii, iar în timpul zilei această moțăială mă îngreunează şi mă goleşte de culoare. Ca să mă trezesc după-amiaza, trebuia să beau cafea şi să fumez trabuc şi când îmi reveneam după siestă era deja seară. Iei cina şi este o noapte molatică şi lipsită de nerv, verzuie, cu lămpi liniştite, care devin incandescente do-a lungul străzii şi zgârie pulsând adâncul profund al nopții. E din nou vremea să te culci, aşa că te duci şi te cufunzi greoi în pat.

Prin urmare căpătasem obiceiul de a merge în fiecare după-amiază la Café Valadier în Grădinile Borghese, sus pe Pincio, lăsând Roma să se adune sub picioarele mele, şi mă așezam la o masă, declaram că sunt american, din Chicago, și depănam toate aceste întâmplări şi idei. Pe care nu le spuneam ca să mă arăt important, ci probabil pentru că ființele umane au puterea de a vorbi şi pentru că trebuie să și-o exercite la timpul potrivit. Când în sfârşit ai isprăvit de vorbit, rămâi mut pentru totdeauna apoi, şi când ai terminat cu vânzoleala, rămâi nemişcat, dar ăsta nu e un motiv să refuzi să mai vorbeşti sau să te agiți sau să fii ceea ce eşti.

Încerc să merg la Paris cea mai mare parte din timp, pentru că acolo lucrează Stella. E angajata unei companii de film care face filme internaționale. Avem un apartament pe Rue Francois Ier, o zonă destul de

simandicoasă lângă Hôtel Georges V. Cartierul este dichisit şi luxos, însă locul pe care l-am închiriat eu cu Stella e groaznic. Îi aparţine unui bătrân englez şi nevestei lui franţuzoaice. Ei au plecat în Mentone, ca să trăiască de pe urma chiriei uriaşe pe care ne-au băgat-o pe gât; aici e ploaie şi vânt toată iarna. Îmi treceam zilele încercând să mă obişnuiesc cu apartamentul ăsta igrasios, deşi cochet, cu oarecare încăpăţânare, căci era casa mea acum. Dar nu aveai cum să te desprinzi de realitate, cu toate covoarele şi scaunele alea, lămpile care arătau de parcă ar fi crescut în Coney Island, tablouri cu căsuţe de pisici, bufniţe de alabastru cu ochi electrici, cărţi de Ouida şi Marie Corelli legate în piele, mirosind a scuipat. Bătrânul escroc englez care era locataire în acest apartament avea o încăpere pe care el o numea birou, un fel de cămăruţă cu o bucată oribilă de covor, un set de pe vremea lui Pazvante din volumele enciclopediei Larousse şi o masă verde. Sertarele acestei mese din fetru verde erau pline de bucăţele de hârtie mâzgălite cu cifre, transformând lirele în franci, pesos, şilingi, mărci, scuzi, piaştri şi chiar ruble. Moşul ăsta, pe nume Ryehurst, care avea un picior în groapă, şedea acolo într-un costum de mort, dintr-o flanelă violetă fără revere, nasturi sau butoniere, făcea calcule cu lire şi scria scrisori ziarelor despre căderea Franţei şi cum să se înhaţe aurul ţăranilor din ascunzători sau care trecători spre Italia erau mai bune pentru automobilişti. În tinereţea lui depăşise recordul de la Torino la Londra. Exista şi o fotografie cu el în costum de şofer de cursă. Iar în carlingă cu el era un terier irlandez mititel.

Camerele din faţă erau şi alea destul de proaste, însă sufrageria m-a terminat de-a binelea. Stella pleca devreme, ca să fie pe platou la timp, şi chiar dacă exista o bonne a tout faire care să îmi pregătească micul dejun, nu reuşeam întotdeauna să mă îndemn să mă aşez la faţa de masă galbenă cu broderii roşii, din Turkistan, ca să îmi beau cafeaua.

Aşa că mergeam la această cafenea micuţă să mănânc micul dejun şi aici l-am întâlnit într-o bună zi pe vechiul meu prieten Hooker Frazer. La această cafenea, Roseraie, un fel de loc la modă, în care acordurile de jazz pluteau în aer, cu măsuţe rotunde, scaune de răchită, palmieri în ciubere de alamă, covor din fibre sintetice cu dungi maronii, copertine roşii cu alb, abur dintr-un filtru uriaş de cafea cu mii de şmecherii electrice, prăjituri învelite în celofan şi tot felul de lucruri de astea. După ce puneam în funcţiune sobele cu cărbune – camerista noastră, Jacqueline, era tare drăguţă, dar habar n-

avea să facă focul în sobele astea; eu în schimb eram expert, învățasem asta pe vremuri – mă duceam să-mi iau micul dejun. Şi astfel, într-o dimineață, tocmai îmi comandam cafea în cafeneaua Roseraie. Pe stradă se plimbau bătrâni în papuci, de parcă s-ar fi aflat în propriile lor sufragerii acoperite de milieuri, cărând pachete cu carne de cal, căpşune şi altele, întorcându-se de la piață pe Place de l'Alma. Şi deodată a intrat Frazer. Nu-l mai văzusem din ziua nunții.

– Hei, Frazer!

– Augie!

– Ce te aduce la Paris, bătrâne?

– Tu ce mai faci? Arăți înfloritor ca întotdeauna, şi zâmbăreț nevoie mare! Păi, ce să fac, sunt angajat la Fondul Internațional pentru Educație. Cred că anul ăsta m-am întâlnit cu aproape toți cunoscuții mei pe aici. Dar ce surpriză să dau de tine, Augie, în Oraşul Omului!

Se simțea grozav, locul îl inspira, şi s-a aşezat şi mi-a ținut o cuvântare – destul de uluitoare! – despre Paris şi despre cum nu mai există pe lume aşa loc, o capitală a speranței că Omul poate fi liber şi fără ajutorul zeilor, lucid la minte, civilizat, înțelept, plăcut şi tot tacâmul. Pentru o clipă m-am simțit rănit că i-a venit să râdă când m-a întrebat ce căutam acolo. Poate că am micile mele incongruențe, dar dacă acest oraş era al Omului, eu de ce n-aş fi avut loc în el? Şi dacă nu aveam loc, poate că nu era vina mea sută la sută. Atunci al cui Om era acest oraş? Din nou mi se servea versiunea cuiva. Mereu aveam parte de o versiune sau alta.

Dar cine se putea plânge de acest Paris sprințar şi chipeş când el se învârtea asemenea unui carusel – căluții aurii de pe pod, eroii greceşti şi frumusețile sculptate în piatră din Tuileries, încărcata Opéra, vitrinele amețitoare şi culorile cu dichis, obeliscul ca un arminden, înghețata de toate culorile, pachetul cel mai țipător al întregii lumi.

Nu cred că Frazer a vrut să mă supere în vreun fel; era doar surprins că mă vede acolo.

– Locuiesc aici de la sfârşitul războiului, i-am spus.

– A, da? Şi cu ce te ocupi?

– Sunt partener de afaceri cu avocatul ăla armean pe care l-ai cunoscut la nunta mea. Ți-l mai aduci aminte?

– Ah, da, eşti însurat. Şi e şi ea aici cu tine?

– Normal. Joacă în filme. Poate că ai văzut-o în Les Orphelines. E un film despre dezrădăcinați.

– Nu, nu prea mă uit la filme. Dar nu mă miră să aflu că e actriță. E foarte frumoasă, ştii asta. Cum îți merge?

– O iubesc, i-am spus.

De parcă ăsta era un răspuns! Dar nu mă puteți învinui pentru că n-am vrut să îi dau lui Frazer mai multe amănunte. Ia să mă fi apucat să îi explic că şi ea mă iubea, dar că mă iubea în acelaşi mod în care Parisul reprezintă Oraşul Omului, sau cu tot ceea ce aducea ea în plus acestui loc, dacă e să ținem cont de preocupările ei – dragostea reprezentând aici o victorie a dragostei asupra preocupărilor, sau ceea ce Mintouchian numea idei dominante în acea după-amiază din saună. Nu aveam de gând să mă apuc să îi explic asta lui Frazer. Când încercam să discut asta cu Stella, cum mi se mai întâmpla din când în când sau măcar încercam să o fac, păream fanatic – şi poate că aşa îi păream eu ei, cum mi se păreau şi alții mie, că tot îi dau din gură cu ideea lor de parcă încercau să ți-o vândă sau să te recruteze în slujba ei. Asta o transforma pe ea într-o oglindă, într-un fel, unde puteam să-mi zăresc propria mea încăpățânare de demult şi cum probabil arătam atunci când mă înverşunam. Avusese dreptate atunci când ne-am refugiat în grădina japoneză a vilei din Acatla: îmi spusese că semănăm foarte tare. Pentru că într-adevăr semănăm.

Cu toate astea, chiar dacă nu sunt eu omul cel mai cinstit din lume, nu vreau să mint mai mult decât e cazul. Stella în schimb o face. Şi sigur că poți să îi spui minciună sau doar un mod de a-ți apăra părerile. Cred că prefer cea de-a doua versiune. Stella arată fericită şi hotărâtă şi vrea să arăt şi eu la fel.

Şade lângă soba arcuită ca un piept de pasăre din sufragerie, pe scaunul despre care mă avertizase bătrânul domn englez Ryehurst – cu gândul la posibile ravagii – că este o piesă autentică Chippendale, şi arată senină, inteligentă, plină de forță, vitală, uluitor de frumoasă, şi aşa şi vrea să se prezinte restului lumii. Este ideea ei despre cum trebuie să fie. Sigur că de multe ori îmi ia ceva timp să îmi dau seama cum stăm de fapt. Discută despre tot felul de întâmplări de pe platou şi râde cu vocea ei limpede, pieptoasă, de glumele din acea zi. Şi mie, cum mi-a mers? Păi, poate că am avut o întâlnire cu o persoană care venea din lagărul Dachau şi am făcut afaceri cu ea, cu produse de medicină dentară din Germania. Asta mi-a luat vreo oră-două. După care m-am dus poate să vizitez holurile reci ale Louvre-ului şi m-am uitat la picturile din Şcoala Olandeză sau m-am uimit de ce miros de medicamente are Sena, sau poate am stat într-o cafenea şi am scris o scrisoare, şi uite aşa a trecut ziua.

Ea șade şi mă ascultă, cu picioarele încrucişate sub caftanul pe care-l poartă pe post de halat, cu părul ei coafat complicat, pe trei niveluri, cu țigara în colțul gurii şi îmi refuză – cel puțin deocamdată – lucrurile cele mai importante pe care i le cer.

De fapt e de-a dreptul extraordinar cum se întâmplă toate astea. V-ar veni greu să credeți cât de multă muncă trebuie să depui pentru asta. De-abia de curând mi-a trecut prin cap cât de multă. Stella s-a întors de la studio şi s-a dus să facă o baie şi m-a strigat din cadă: „Iubitule, adu-mi şi mie un prosop“. Am pus mâna pe unul din halatele de baie pe care le cumpărasem la magazinul Bon Marche şi am intrat cu el în mână. Încăperea strâmtă a băii era cufundată în lumina amurgului. Cutia de aramă a maşinii de chauffe-eau, cu dinții ei de gaz aprins, azvârlea bucățele minuscule de metal verde în interior, din văpaia cu o mie de lumânări. Trupul ei, mirosind cald şi feminin, era acoperit de apa ce i se scurgea într-o linie calmă peste sâni. Gemulețul dulăpiorului cu medicamente strălucea asemenea unui adăpost de un albastru întunecat în perete, de parcă ar fi fost o fereastră spre o mare înserată şi nu spre ceața de cenuşă a Parisului. M-am aşezat cu halatul pe umăr şi m-am simțit cuprins de pace. Era unul din rarele momente când apartamentul părea curat şi era încălzit; toate lucrurile acelea abominabile se topiseră în fundal, sobele trăgeau bine şi luceau. Jacqueline pregătea cina şi mirosea a sos de friptură. Mă simțeam liniştit şi senin, cu inima uşoară şi

cu degetele flexibile, deschise. Şi să vezi chestie. Îți trebuie un moment ca ăsta să îți dai seama cât de multă durere ai simțit până acum, ba mai mult, că în tot răstimpul ăsta când aveai senzația că nu faci nimic, de fapt munceai din răsputeri. O muncă grea, grea, excavații, săpături, forări, sfredelind tuneluri, ridicând, împingând, urnind stâncile, muncind, muncind, muncind, muncind, gâfâind, trăgând, ridicând. Şi nici una din muncile astea nevăzându-se din afară. Totul se face înăuntru. Şi se întâmplă astfel pentru că eşti neputincios, incapabil să ajungi undeva, să capeți dreptate şi să ți se aducă compensații, şi prin urmare trudeşti înăuntrul tău, te lupți, combați, reglezi conturi, ți-aminteşti insulte, loveşti, dai replici, negi, bâigui, denunți, izbândeşti, păcăleşti, înfrângi, te răzbuni, strigi, persişti, absolvi, mori şi reînvii. Totul de unul singur! Înăuntrul pieptului şi pielii tale, a întregii schelării.

Cum şedea în cadă, Stella trudea şi ea. Mi-era clar. Iar eu mă trudeam la rândul meu, în general. Şi pentru ce?

Toată lumea îmi tot spune ce loc de linişte şi pace e Parisul şi pomeneşte cuvinte precum calme, ordre, luxe et volupté, şi totuşi iată ce trudă cumplită are loc. Fiecare personalitate prețioasă este dramatic conturată şi depune un efort indispensabil. Dacă Stella nu s-ar fi dat de ceasul morții, n-am fi acum în acest oraş plin de calm şi lux, cum e el numit. Hainele, cluburile de noapte şi distracțiile, presupusul joc al studioului şi prietenia artiştilor – care îmi apar ca nişte personaje destul de simandicoase, precum prietenul nostru Alain du Niveau – nimic nu vine de la sine. Să vă povestesc despre Niveau ăsta. E ceea ce parizienii numesc noceur, adică dă mereu spectacole la nunți sau face numere muzicale în pat. Cam asta îl caracterizează.

Oricum, eu unul aş fi preferat să rămân în State şi să avem copii. În schimb sunt într-o sclavie înstrăinată pentru încă ceva vreme. E doar ceva temporar. O să scăpăm din ea.

Am spus că Stella mințea mai mult decât e normal, din păcate. Îmi spunea o seamă întreagă de lucruri care nu stăteau aşa; uita să îmi povestească altele care stăteau aşa. De pildă, mi-a spus că primeşte bani de la taică-său, din Jamaica. Dar nu exista nici un tată în Jamaica. Nu urmase nici facultatea. Şi nici nu-i păsase o iotă de Oliver. Nu era un tip important. Cel care era cu adevărat important era un tip cu greutate, pe nume Cumberland. Nu de la ea

am aflat de el prima dată. Am descoperit de la altcineva că exista acest tip. Şi apoi mi-a povestit de el, spunându-mi că era un escroc. Un om fără principii, adică; altminteri în afaceri nu era numai respectabil, ci chiar grozav. De fapt era unul din personajele acelea puternice a căror poză nici măcar nu ajunge în ziar, pentru că sunt prea importanți ca să li se pronunțe numele. Şi, încet-încet, tipul ăsta, cu care ea se combinase încă din liceu, s-a transformat într-un fel de Jupiter-Amon, cu un ochi asemenea telescopului nou din observatorul de pe Muntele Palomar, aproape la fel de rău ca Tiberius, un țar şi un tiran. Să spun drept, m-am cam săturat de toate personalitățile astea importante, care-ți modelează destinul, adevărate creiere, Machiavelli şi solomonitori răuvoitori, mari mahări, care îşi impun mereu voința asupra altora, absolutişti. După ce am fost pocnit în cap de Basteshaw, mi-am jurat să nu mă mai las în viața mea dus de nas de ei. Dar probabil că acest jurământ este de fapt apă de ploaie, pentru că iată că exact spectrul unei astfel de ființe plana asupra capului meu!

Prima dată când am aflat despre acest Cumberland a fost de la Alain du Niveau, care fusese în New York în timpul războiului, în industria cinematografică. Mintouchian îl cunoştea, şi Agnes. Inițial fusese un prieten de-al lui Agnes. Când ne-am cunoscut, mi-a povestit că era descendent al ducelui de Saint-Simon. Sunt genul de om care acordă mare importanță arborelui genealogic, dar Niveau ăsta n-arăta deloc a os domnesc. Avea nişte ochi albaştri înecați în whisky, pe o față greoaie şi încărcată, cu un ten de om nesănătos. Deşi nu avea probabil intenția asta, fața lui avea o expresie foarte insolentă. Părul rar şi spălăcit îi era pieptănat în maniera unui ofițer britanic, ordonat şi dezolant. Avea pantofi tiviți cu blană; un pardesiu lung, dintr-o frumoasă piele de căprioară, ce îi cădea până la glezne; un trup îndesat. Îi plăcea să urmărească şi să se dea la fete în metrou. Îți spunea cu gura lui cum le agăța şi le descria de parcă erau nişte păsărele amărâte care erau puse în fața unui zeu de foc etcetera.

Eram în holul cinematografului Paramount şi o aşteptam pe Stella când mi l-a pomenit pe Cumberland prima dată. A fost menționat şi numele lui Oliver şi du Niveau a spus: „E încă în închisoare“.

– L-ai cunoscut? am întrebat eu.

– Da. Biata Stella, să decadă aşa de tare, după Cumberland. L-am cunoscut şi pe el.

– Pe cine?

Nu îşi dăduse seama ce spusese. Era genul slobod la gură. M-am simțit de parcă aş fi fost prins într-o galerie de mină de o prăbuşire de teren. O disperare cumplită, furie, gelozie, toate m-au cuprins dintr-odată.

– De cine vorbeşti? Cine-i Cumberland ăsta?

Atunci m-a privit mai atent şi şi-a dat seama că dintr-un motiv anume ochii îmi ardeau şi că sufeream. Cred că a fost foarte surprins şi a încercat să se scoată din bucluc.

De fapt eram de câtăva vreme conştient că e ceva necurat la mijloc şi că mai devreme sau mai târziu aveam să aflu despre ce este vorba. Pe Stella o urmăreau tot felul de creditori. Erau probleme cu neplata unei maşini. Iar ea nici n-avea maşină. Şi apoi mai era şi un litigiu legat de un apartament din oraş. Ce fel de apartament avea ea oare în centru? Şi întrucât probabil că ar fi fost inuman să nu îmi spună, îmi povestise ea cu gura ei despre nu ştiu ce haină de vizon de şapte mii cinci sute de dolari pe care trebuise s-o vândă şi de un colier de diamante. Primea mereu plicuri cu antet pe care nu le deschidea. Şi aveau ceva plicurile astea cu ferestruica lungă şi transparentă prin care se putea citi adresa care încă îmi face sufletul să se chircească.

Şi atunci mai era oare cazul să mă prefac că nu înțeleg ce îmi spusese pe vremuri Mintouchian în saună? Cum aş fi putut oare?

– Cine e Cumberland ăsta? am spus.

Exact în momentul ăla a apărut Stella, din toaleta femeilor şi am luat-o de braț, conducând-o în grabă într-un taxi. Ne-am întors vijelios în apartament şi atunci am izbucnit.

– Ar fi trebuit să ştiu că nu eşti cinstită! am strigat. Cine e acest Cumberland?

– Augie! Nu te ambala! mi-a zis ea, palidă. Ar fi trebuit să-ți spun de el. Dar ce importanță are? Nu dovedeşte decât că te iubesc şi că nu vreau să te pierd povestindu-ți despre el.

– El e tipul care ți-a dat cadou haina?

– Da, scumpule. Dar eu m-am căsătorit cu tine, nu cu el.

– Şi maşina?

– A fost un cadou. Dar, iubitule, eu pe tine te iubesc.

– Şi toate lucrurile din casă?

– Mobila? Dar nu sunt decât nişte biete obiecte. Numai tu contezi pentru mine.

Încet-încet a reuşit să mă liniştească.

– Şi de când nu l-ai mai văzut?

– Nu mai am nici o legătură cu el de doi ani.

– Nu pot să suport să aud de tot felul de tipi din trecutul tău, i-am spus. Nu pot şi pace. N-ar trebui să mă trezesc cu astfel de secrete pe cap,

– Dar, în fond, a strigat ea. Eu am fost partea vătămată. N-am avut decât ponoase de pe urma lui. Am suferit rău. Tu nu suferi decât pentru că ți l-a pomenit cineva.

Acum că se deschisese acest subiect, a fost foarte greu să îl trecem cu vederea. Ea voia să îmi povestească. Ca să îmi dovedească faptul că nu aveam de ce să fiu gelos, a trebuit să îmi spună toate detaliile poveştii, iar eu nu am putut-o opri – un temperament focos, aventuros ca ăsta nu e uşor de controlat, mă înțelegeți.

– Ce mai ticălos! a spus ea. Ce laş odios! Nu a fost în stare de un singur sentiment omenesc. Nu voia decât să îl ajut să îşi distreze tovarăşii de afaceri şi să se dea mare cu mine pentru că îi era ruşine cu nevastă-sa.

Nu se prea potrivea cu atitudinea ei față de bunurile materiale de care se bucurase, precum casa de vacanță din New Jersey, conturile grase, automobilul Mercedes-Benz, ceea ce trăda o fire destul de calculată. Era extrem de bine informată despre sistemul de impozite şi asigurări şi aşa mai departe. Desigur că şi o femeie are dreptul să se priceapă la aşa ceva. De ce să nu se priceapă? Dar mi-era teamă că o să trebuiască să renunț la o explicație ideală legată de trecutul ei. Ei, asta e, în definitiv nu era neapărat necesar să existe una.

– Nu-mi dădea voie să fiu independentă. Dacă afla că mi-am făcut un cont de economii, mă făcea să cheltui banii. Credea că trebuie să stau aşa, neajutorată. Odată, preşedintele unei companii de cherestea pe care îl cunoşteam se pregătea să deschidă un cazinou mare în Long Island şi mi-a oferit cincisprezece mii de dolari pe an să fiu animatoare acolo. Cumberland s-a înfuriat rău când a aflat.

– Dar, ce, afla totul?

– Angajase detectivi. Nu ştii nimic despre ce sunt în stare oamenii de genul ăsta. Ar fi angajat până şi luna dacă ar fi avut ce face cu ea.

– Lasă că am aflat destule deja.

– Oh, Augie! Te rog, scumpule, adu-ți aminte că şi tu ai făcut greşeli. Ai transportat emigranți ilegal din Canada. Ai furat. Şi pe tine te-au dus de nas o grămadă de oameni.

Aşa era, dar de ce nu se putea mulțumi cu faptul că o iubeam şi să termine odată cu pălăvrăgeala asta? Ce voia să îmi spună în legătură cu tipul ăla cu fabrica de cherestea? Chiar avusese de gând să se facă animatoare? Le tot suceam în cap şi şedeam acolo cu un sentiment îngrozitor. Până şi brațele scaunului mi se păreau că mă împung în coaste, iar patul jucăuş, cu flori, bavarez, precum şi toate bibelourile alea şi păsările împăiate, toate mă enervau cumplit. Chiar aveam să o dau din nou în bară? Şi îmi venea din nou în minte gândul care mă bătuse când pluteam în derivă alături de Basteshaw, că iar am comis o greşeală.

Cu toate acestea, credeam că până la urmă o s-o scoatem la capăt. Nu vreau să dau impresii false, de disperare totală. Nu e deloc aşa. Nu ştiu ce sfânt s-a sculat odată din pat, şi-a ridicat faţa, a deschis gura şi a dezvăluit nu ştiu ce vis secret legat de cum binecuvântarea acoperă întreaga Creaţie, însă o acoperă mai tare în unele locuri. Oricine va fi fost el, slăbiciunea mea cea mare e că reacţionez la genul ăsta de vise. Este acel amor fati, asta este, sau o adoraţie misterioasă faţă de ceea ce se întâmplă.

Stella are o anumită candoare, combinată cu viclenie, un fel de seriozitate naivă. Plânge cu mare sinceritate şi cu totală intensitate. Dar nu e treabă uşoară s-o faci să se răzgândească în legătură cu ceva anume. De pildă, am încercat s-o conving să îşi scurteze unghiile; şi le lasă foarte lungi şi când se rup, se rup din carne şi începe să plângă. Şi atunci îi spun: „Pentru numele Domnului, de ce le laşi aşa de lungi?“ şi iau forfecuţa şi i le mai scurtez, şi ea îmi dă voie. Cu toate astea, le lasă din nou să crească. Sau, în cazul pisicii, Ginger, care e foarte răsfăţată şi te trezeşte în timpul nopţii răsturnând lămpile şi vasele de pe masă, ca să-i dai de mâncare, am căzut de fraier când i-am spus că ar trebui închisă în bucătărie pe timpul nopţii. Că tot n-am putut s-o conving.

Repeta încontinuu că voia să fie independentă.

– Normal. Cine nu vrea?

– Nu, vreau să spun că voiam să fac ceva ce îmi trecuse mie prin cap. Nu era doar o chestiune de bani.

Voia să spună că el o oprima, că îi sucea mâna la spate, asta voise să mă facă să pricep.

– De fiecare dată când îmi promitea că o să mă lase să fac ce vreau, îşi călca cuvântul. Aşa că în cele din urmă am fugit şi m-am dus în California. Ştiam pe cineva acolo care îmi oferise o audiţie. Mi-a ieşit grozav şi imediat am primit un rol într-un muzical. Dar când au lansat filmul, replicile mele fuseseră toate şterse. Arătam ca o proastă, zâmbind şi pregătindu-mă să spun ceva, după care nu mai spuneam nimic. După ce am văzut filmul, mi s-a făcut rău. Făcuse uz de relaţiile lui şi îl obligase pe producător să mă scoată din film. I-am trimis o telegramă în care i-am spus că totul s-a sfârşit.

A doua zi am căzut la pat, am făcut apendicită şi m-am dus la spital şi în douăzeci şi patru de ore m-am trezit cu el la capul patului. I-am spus: „Şi ce scuză ai inventat pentru nevastă-ta ca să vii aici?“ O terminasem cu el.

De fiecare dată sunt neplăcut surprins când aud cupluri discutând despre foşti soți sau despre aventuri din trecut. Sunt neobişnuit de sensibil în privința asta.

Sigur că ştiam că ăsta era modul Stellei de a trudi din greu. Nu terminase cu suferințele, nici pe departe. Trebuia să îl aducă pe Cumberland în discuție tot timpul şi prin asta să mă scoată şi pe mine din minți.

– Gata, Stella, te rog, i-am spus în cele din urmă.

– Gata ce? mi-a spus, supărată. Acuma nu o să am voie să mai pomenesc nimic, niciodată?

– Dar nu vorbeşti decât despre asta, şi îl pomeneşti mai mult decât pe oricine altcineva.

– Pentru că îl urăsc. Sunt încă înglodată în datorii din cauza tuturor obligațiilor astea în care el m-a băgat.

– Lasă, o să scăpăm de ele.

– Cum?

– Nu ştiu încă. O să vorbesc cu Mintouchian.

Nu voia să procedez aşa. S-a opus foarte tare ideii ăsteia, dar eu tot m-am dus să îl văd.

Ştia tot despre treaba cu Cumberland, ceea ce nu m-a surprins deloc. Am discutat pe larg despre asta în biroul lui de pe Fifth Avenue.

– De vreme ce tu eşti cel care a deschis subiectul, mi-a spus, scuză-mă, dar femeia asta a fost o mare pacoste pe capul lui. E drept că nu a fost corect cu ea, dar acum a mai îmbătrânit şi deja e o poveste veche. Are şi el familia lui.

Acum fiul lui e şeful companiei şi el spune că nu o să câştige nimic ameninţându-i. Pentru că nu are nici o bază legală.

– Ameninţări? Ce ameninţări? Doar nu vrei să spui că îi hărţuieşte? Dar mi-a spus că n-a mai vorbit cu el de doi ani!

– Ei, nu ţi-a spus tot adevărul – ca să zic aşa.

Am fost complet răvăşit; mi-era tare ruşine. Cum să procedezi într-o asemenea situaţie? Dacă nu te aperi, poţi să o sfârşeşti foarte rău, iar dacă te aperi, poţi s-o păţeşti şi mai rău din cauza asta.

– Mi-e teamă că vrea să îi dea în judecată, mi-a spus Mintouchian. N-are deloc stare.

I-am spus Stellei:

– Trebuie să încetezi odată. Nu intentăm nici un proces. Eşti mereu informată în legătură cu omul ăsta, unde este, ce face. Mi-ai ascuns adevărul. Trebuie să se termine. Într-o săptămână va trebui să plec iar pe mare şi nu vreau să stau să mă gândesc numai la asta luni întregi. Dacă nu îmi promiţi că încetezi, nu mă mai întorc.

Până la urmă a cedat. A plâns cu lacrimi amare, spunând că o şantajez, dar mi-a promis. Stella mea are o faţă caldă, care se îmbujorează uşor. Când începe să plângă, bujorii din obraji încep să i se închidă la culoare şi continuă până sub ochii care păreau atât de încărcaţi de iubire prima dată când i-am văzut în Acatla. Trăsăturile i se ridică aproape imperceptibil pe suprafaţa feţei, de parcă ar avea sânge javanez sau sumatran. Am stat acolo rănit şi reconfortat în timp ce ea plângea. La unele femei plânsul nu e decât o prelungire înverşunată, dar la Stella e momentul adevărului. Ştia că nu e cazul să mai vorbească despre tip, mi-a mărturisit, şi să încerce să-l scoată doar pe el capul răutăţilor.

Aşa că am plecat pe mare într-o stare de spirit mai bună şi ăla a fost momentul când mi-a cumpărat ea cartea despre apicultură. Am studiat-o cu dăruire şi am învăţat o grămadă despre albine şi miere, lucruri care oricum ştiam că n-o să-mi fie niciodată de nici un folos.

Desigur, toată cariera asta de artistă de cinema este menită să îi demonstreze lui Cumberland că e în stare să aibă succes de una singură. Nu are cine ştie ce talent de actriță, dar se face că are. Oamenii nu fac întotdeauna ce ştiu mai bine să facă, ci ceea ce se nimeresc să facă, doar pentru că acolo îi conduc interesele. Dacă se pricep să repare maşini, se apucă să cânte în Don Giovanni; dacă au voce, se fac arhitecți; dacă au talent de arhitecți, devin directori de şcoli sau fac pictură abstractă sau cine ştie ce alte lucruri. Orice altceva! E un mod de a face în ciudă. De a demonstra că eşti pe picioarele tale orice ar fi, de a îndeplini un soi de vis monstruos de genul ăsta, în care n-ai nevoie de nimeni să îți sară în ajutor.

Ei bine, Stella e membră în compania de actori a lui du Niveau şi eu fac comerț cu bunuri de contrabandă – ca să îmi ofer circumstanțe atenuante, pot spune că jumătate din oamenii de afaceri ai Europei se ocupă cu acelaşi lucru. Trebuie totuşi să fac clar faptul că sunt un om care nutreşte speranțe şi că acum speranțele mele s-au fixat pe copii şi o viață liniştită. N-am reuşit încă s-o conving şi pe Stella. Prin urmare în timp ce traversez curenți, trec peste orizonturi ce apun, peste Alpi, scoțând aburi în grabă, sau demarez în trombă în Citroënul meu negru, fumând trabuc şi privind drumul prin ochelari polaroid, la copii mă încăpățânez să mă gândesc, mult mai des decât mă gândesc la afacerile mele.

Mă întreb dacă nu e decât o fază sau ceva de genul ăsta, însă uneori am senzația că sunt deja tată.

Recent, eram la Roma şi o târfă a încercat să mă agațe pe Via Veneto. Erau nişte împrejurări destul de stranii; eu sunt înalt, iar fata care mi-a făcut propunerea era foarte mică, durdulie şi îmbrăcată în haine care arătau că e în al doilea sau al treilea an de doliu. O față tristă. „Vino cu mine“, mi-a spus. Acum, n-aş vrea să mint şi să spun că nu m-a tentat un pic. Întotdeauna eşti întru câtva tentat. Totuşi nu m-a costat prea mult să refuz şi când i-am spus nu, s-a arătat profund rănită, a luat-o personal şi mi-a spus: „Ce s-a întâmplat, nu-s destul de bună pentru tine?“ I-am spus: „Ba sigur că da, signorina, dar sunt căsătorit. Am copii. Io ho bambini“. Ea a părut foarte copleşită şi mi-a spus: „Îmi pare foarte rău, nu mi-am dat seama că ai copii“, şi era gata să înceapă să plângă din cauza greşelii ăsteia. Ca să fiu cinstit, ar fi trebuit să îi explic că era o cioacă şi că îi spusesem asta doar

dintr-un impuls. Dar hai să zicem că sunt perfect conştient de unde îmi vine treaba asta cu trucul despre bambini. Mi-a venit din filmul ăsta în care a jucat Stella, pe care i l-am menționat lui Frazer, Les Orphelines. A trebuit să îl văd de câteva ori pe parcurs şi o anumită scenă mi-a făcut o impresie deosebită în cabina de montaj, această cameră cu uşa de lemn, izolată, cu pereți capitonați, în care mirosea a țigări Gauloise şi a parfum de înaltă clasă. Scena era una în care Stella îl implora pe un doctor italian să ajute o femeie şi copilul ei. O învățaseră să spună corect replicile în italiană şi ea striga „Ma Maria, ed il bambino. Il bambino!“ Iar doctorul, care n-o putea ajuta, dădea din umeri şi spunea „Che posso fare! Che posso fare!“

Am văzut scena asta de mai multe ori şi m-a întristat, grozav, aproape m-a făcut să izbucnesc în lacrimi şi să exclam către Stella: „Uită-te la mine dacă vrei un motiv să plângi. Chiar sub nasul tău! Ce nevoie ai de oameni teoretici şi de aceste emoții prefabricate care nu aparțin oricum acestei lumi?“ Şi durerea aproape că mi se scurgea din ochi.

Se spune că e mai uşor să suferi în contul unor oameni ipotetici, al unor Hecube. Ar trebui să fie mai uşor decât pentru cei pe care chiar i-ai rănit personal, pentru că le poți vedea dușmanii sau călăii mai uşor decât te poți vedea pe tine în rolul de om care persecută şi îi nedreptățeşte pe alții.

Oricum ar fi, iată motivul pentru care îmi imaginam că deja aveam acei bambini.

*

Simon şi Charlotte au venit în vizită la Paris şi s-au instalat la hotelul Crillon. Mi-ar fi plăcut s-o fi luat şi pe mama cu ei, deşi probabil că ea nu s-ar fi putut bucura de nici una din minunățiile de aici. Într-una din zilele astea va trebui să facem un gest grandios pentru ea, m-am gândit; va trebui să mă hotărăsc ce ar fi mai nimerit şi acum mi-o puteam permite şi eu, căci aveam banii. Simon era mulțumit că intrasem în afaceri. Charlotte mă privea şi ea mai binevoitor, deşi voia să afle mai multe amănunte. Ca şi cum exista vreo şansă să scoată ceva de la mine! I-am dus la Tour d’Argent şi Lapin Agile şi Cazinou de Paris, Rose Rouge şi alte locuri de distracție, şi am plătit eu tot. Asta l-a făcut pe Simon să îi spună lui Charlotte cu

mândrie: „Ce părere îți faci? Fratele meu cel mic s-a transformat într-un adevărat om de lume“.

Stella şi cu mine ne-am zâmbit peste masa din Rose Rouge.

Charlotte, această femeie solidă şi suspicioasă, la vreo treizeci şi ceva de ani, arătoasă, de neclintit în opiniile ei, avea pică pe Simon. Tot ce o deranja la Simon se apucase acum să-mi verse mie în poală. Acum că arătam un picuşor mai zdravăn decât înainte şi păream şi eu să fi căpătat câteva idei proprii, începuse să mi se plângă de el. Iar eu eram destul de curios să aflu care-i treaba. În prima săptămână n-am putut dibui prea multe, pentru că am bătut oraşul în lung şi în lat. Du Niveau ne-a ajutat mult; l-au plăcut enorm pentru că era aristocrat autentic şi deci era tratat cu deferență de o liotă de lingăi de prin restaurante şi cluburi de noapte şi taverne haute-couture. Stella a dat şi ea o mână de ajutor.

– Ce mai bucățică! mi-a spus Simon. Nu-ți strică deloc să te țină cineva în priză!

Voia să spună că faptul că aduci bani într-o casă cu o femeie frumoasă îți dă o stabilitate; te face să îți doreşti să îi câştigi.

– Singurul lucru pe care nu-l înțeleg, a spus Simon, e de ce o ții într-o asemenea cocină.

– E greu să găseşti apartamente în zona asta din Paris, de lângă Champs Elysees. În plus, nici unul din noi nu stă prea mult acasă. Dar am în plan să cumpăr o vilă în cartierul St. Cloud dacă ne hotărâm să rămânem aici.

– Dacă vă hotărâți? Nu pari prea dornic.

– Oh – pentru mine nu contează prea tare unde locuim.

Ne-am găsit să ne ducem la Petit Palais la o expoziție de picturi aduse de la Pinacoteca din München. Aceste capodopere extraordinare şedeau pe pereți. Du Niveau ne însoțea, masiv, în haina lui roşie din piele de căprioară şi pantofii lui cu bot ascuțit, foarte bine lustruiți. El şi Simon îşi admirau hainele unul altuia. Stella şi Charlotte purtau etole de vizon, Simon un

costum în carouri la două rânduri şi pantofi din piele de crocodil, iar eu un pardesiu din păr de cămilă, aşa că arătam cu toţii aşa de dichisiţi că ai fi zis că eram şi noi personaje din acele portrete italieneşti de grup în care oamenii erau acoperiţi în aur şi giuvaieruri.

Du Niveau a spus:

– Îmi plac mult tablourile, dar nu pot să sufăr subiectele religioase.

Nici unul dintre noi nu era mare amator de pictură, cu excepţia Stellei care mai pictează din când în când. Nu ştiu cum de ne nimeriserăm acolo. Poate că pur şi simplu nu ni se oferise ceva mai bun.

Eu şi Simon am rămas o vreme în urmă şi l-am întrebat:

– Şi ce s-a mai întâmplat cu Renée?

O culoare purpurie i-a acoperit faţa blondă – între timp mai pusese ceva carne pe el, se împlinise binişor. Mi-a spus:

– Ce-ţi veni să mă întrebi taman acum, pentru numele Domnului?

– Avem loc să vorbim, Simon. Nu ne aud. A păstrat copilul?

– Nu, nu, n-a fost decât o cacealma. Nu era nici un copil.

– Dar ai spus...

– N-are importanţă ce-am spus. M-ai întrebat şi, uite, îţi răspund.

Nu ştiam dacă să-l cred sau nu, era aşa de zorit să schimbe vorba. Şi aşa de irascibil! Nu voia să fie el subiect de discuţie.

Dar la prânz, când Stella şi du Niveau s-au întors pe platou, Charlotte şi-a dat drumul. Şedea dreaptă, înfăşurată în vizonul ei şi avea pe cap o pălărie de velur care îi stătea bine pentru că are o piele pufoasă, ce era acum îmbujorată. Era clar că necazurile lui Simon cu Renée ajunseseră să fie descrise în toate ziarele din Chicago şi că ea presupunea că le citisem. Nu, nu aflasem nimic. Am fost complet surprins. Simon a tăcut mâlc în tot acest

răstimp şi poate că îl chinuia gândul că eu aş fi putut adăuga ceva ce era posibil să-i fi scăpat lui Charlotte. Dar nu eram eu omul ăla; am tăcut şi eu şi n-am întrebat nimic. Renée îl dăduse în judecată şi făcuse tămbălău. Susținuse că are un copil cu el. Dar ar fi putut la fel de bine să mai acuze şi alți trei tipi, mi-a spus Charlotte, şi Charlotte chiar ştia ce spune, să fiți siguri de asta; era o femeie bine informată. Dacă n-ar fi clasat cazul de la bun început, era pregătită să furnizeze o grămadă de probe.

– Îi dădeam eu ei proces! mi-a spus. Curviştina!

Simon a stat mut pe tot parcursul conversației ăsteia. A şezut la masă, dar era ca şi cum n-ar fi fost acolo.

– Fiecare minut petrecut cu el a fost prilej să mai culeagă nişte probe, mi-a spus Charlotte. Nu se opreau la un local fără ca ea să ia de pe masă o cutie de chibrituri şi să-şi noteze data pe ea. Păstrase până şi mucurile lui de trabuc. Şi în tot timpul ăsta se dăduse îndrăgostită. Pentru ce te iubea, mă rog? i s-a adresat Charlotte, izbucnind brusc. Pentru burtoiul tău cel gras? Cicatricea de pe frunte? Chelia? Pentru bani! N-a fost nici un moment vorba de altceva decât de bani.

Am vrut să mă feresc din calea acestei răbufniri; mi-au tresărit umerii. Coborâse aprigă pe capetele noastre şi ne-a fript. Totuşi Simon nu părea răscolit, ci doar gânditor, şi continua să pufăie din trabuc. N-a răspuns la nici una din provocări. Poate că se gândea că aşa cum el însuşi îşi dorise banii, nu o putea condanga pe Renée pentru acelaşi păcat, dar prefera să îşi țină gura.

– Apoi m-a sunat pe mine şi mi-a spus: „Nu eşti în stare să faci copii, ar trebui să îi redai libertatea, el îşi doreşte o familie“. „Hai, încearcă, să vedem dacă eşti în stare să-l iei“, i-am spus. „Ştii bine că nu poți, pentru că nu eşti decât o vagaboandă. Şi tu şi el sunteți nişte neisprăviți.“ Dar apoi i-a trimis o citație şi când au încercat să i-o înmâneze l-am sunat şi l-am învățat să o şteargă din oraş. N-a vrut să plece fără mine. „Da’ ce ți-e aşa de frică?“ i-am spus. „Că doar nu-i plodul tău. A mai fost cu alți trei tipi.“ Se întâmpla să fiu gripată şi trebuia să stau în pat, dar dacă n-a vrut să plece a trebuit să mă duc la aeroport să mă întâlnesc cu el şi mai era şi furtună. În sfârşit, am decolat şi a trebuit să aterizăm forțat în Nebraska. Şi mi-a spus: „Mai bine

aş muri. Că mi-am irosit viaţa oricum“. Şi eu ce să fac, dacă şi-a irosit-o? Ce mai căutam eu acolo? Eu ce aveam de câştigat? De îndată ce i s-a înfundat, a venit cu coada între picioare la mine, şi eu l-am apărat. Dacă n-ar fi avut o idee aşa de anormală despre fericire de la bun început, nu s-ar fi întâmplat nimic. Cine i-a spus că are dreptul să se aştepte la aşa ceva? Şi cine are dreptul ăsta? Nu există aşa ceva, a spus ea.

În fundal, muzicanții îşi treceau lin arcuşurile peste instrumente.

– Acuma tipa s-a căsătorit. S-a măritat cu unul din ăia trei şi a dispărut pe undeva cu el...

Voiam să se oprească. Era prea mult, zborul cu avionul pe furtună şi viețile irosite, iar el arăta din ce în ce mai indiferent, lucru pe care nu-l putea face decât detaşându-se complet. Am început să tuşesc. Am avut un acces lung de tuse. Să vă explic de ce? Pentru că, cu mulți ani în urmă, când eram puşti şi m-am dus să îmi scoată amigdalele, am început să plâng când mi-au pus masca cu eter. Şi o soră a spus: „Nu se poate, plânge? Un băiat aşa de mare?“ Şi alta i-a răspuns: „A, nici pomeneală, e foarte curajos. Nu plânge, tuşeşte“. Şi când am auzit acele vorbe, am început pe bune să tuşesc. Şi iată ce fel de tuse a fost aceea, o tuse de mare necaz. A întrerupt conversația. Maître d’hotel a venit chiar să vadă ce s-a întâmplat şi mi-a dat un pahar cu apă.

Doamne! Câte astfel de conversații îi fusese dat lui Simon să asculte? Dacă nu se oprea, avea să-l transforme în stei de piatră. Şi s-ar fi transformat în aşa ceva de mult dacă nu ar fi avut parte de aceste Renée. Ce poți să faci, să tragi pe dreapta? Asta voia ea să facă el şi ce înțelegea ea prin „drept“. Crimă şi pedeapsă. Dacă voia să spună că oricum trebuie să mori la un moment dat şi că poți s-o faci mai curând decât mai încolo, atunci asta era, crimă.

Era roşu de ruşine, stană de piatră. I se dădeau pe față toate secretele. Secretele lui! Ce mare scofală? Ai fi zis că cine ştie ce taine or fi fost, înalte ca munții Himalaya. Dar nu erau decât lucruri legate de bietele lui eforturi de a se menține pe linia de plutire. De a trăi, nu de a muri. Şi iată de ce trebuia el să se simtă acum ruşinat.

– Ar trebui să te îngrijeşti, eşti răcit, mi-a spus Charlotte sever.

Îmi iubesc mult fratele. Nu e dată să nu mă întâlnesc cu el şi să nu mă simt copleşit de dragoste. Şi el simte acelaşi lucru, deşi amândoi dăm impresia că ne împotrivim.

– Seamănă cu tusea măgărească pe care ai mai avut-o odată, mi-a spus Simon şi m-a privit din nou.

Şi exact în momentul ăla mi-a trecut prin cap ce-l durea pe el mai tare şi mai tare: faptul că nu putuse să-şi ia copilul.

N-am putut să stau mult cu Simon la Paris. Mintouchian mi-a dat o telegramă să mă duc la Bruges şi să caut un tip care avea o idee de o afacere grasă cu ciorapi de nailon, aşa că m-am dus. Am luat-o pe Jacqueline, servitoarea, cu mine, pe post de pasager. Are nişte rude în Normandia şi avea de gând să le facă o vizită de Crăciun, şi cum avea două valize pline cu cadouri, m-am oferit s-o duc.

Jacqueline îi fusese recomandată Stellei de du Niveau. Prima dată când o întâlnise era chelneriță în Vichy, imediat după înfrângerea Franței, iar el se pregătea să fugă din țară. Probabil că s-au împrietenit, lucru greu de închipuit, pentru că ea arată grotesc. Deşi asta s-a petrecut acum ceva vreme, aşa că, cine ştie, poate că el o fi prins ultimele ei zile de glorie. Coada ochilor lui Jacqueline are un unghi ciudat. Are un nas mare, normand, păr blond, nu tocmai sănătos, tâmple cu vinişoare, o bărbie lunguiață şi o gură de profesoară pe care nici rujul nu reuşeşte s-o îmbunătățească. Se dă cu un kil de fard şi miroase dulceag a cosmeticale şi detergent. Are o alură de om ocupat. Tropăie rapid pe podele şi duduie când merge, dar e o persoană cu o fire blândă, deşi e bârfitoare şi are tot felul de ambiții sociale greu de înțeles. Pe lângă slujba de menajeră are şi o altă slujbă, de ouvreuse, plasatoare, la un cinema, tot datorită influenței lui du Niveau. Prin urmare are o grămadă de relații sociale datorită acestei poziții şi are parte de o viață de noapte interesantă după ce se închide cinematograful, când se opreşte la localul Coupole, să bea o cafea. Mereu se ia cineva de ea, vor s-o jefuiască sau s-o violeze, arabi care o lovesc sau încearcă să îi intre pe fereastră noaptea în apartament. Are şolduri late şi

picioare varicoase, în ciuda faptului că se mişcă aşa de agil, şi pe deasupra şi faţa ascuţită şi sânii deformaţi; şi totuşi, cine are dreptul să spună că persoana asta nu mai are pe vino încoace. Nu eu. Este neobosit de mândră de senzualitatea şi spiritul ei aventuros şi ce dacă se îmbracă aşa de ţipător şi e exotică ca un papagal?

Am pornit cu dreptul în această vacanţă. Ea mi-a scos nişte pete de pe haina mea din păr de cămilă cu ceai, un remediu foarte bun, spunea ea, şi eu i-am cărat apoi cuferele doldora, cu lăcăţelele lor care atârnau, şi le-am depozitat în portbagajul Citroënului.

Era frig; un ger cu fulgi de nea. Am înconjurat Etoile şi am prins viteză spre Rouen. Ar fi trebuit să o iau prin Amiens, dar nu ocoleam chiar aşa de tare din cauza ei. E o femeie drăguţă, recunoscătoare şi, în mare, docilă. Aşa că am continuat cu viteza asta mare prin Rouen şi ne-am îndreptat spre nord, spre canal. Ea îmi povestea cum era Vichy-ul pe vremuri şi ce celebrităţi cunoştea de acolo. Era modul ei iscusit de a îndrepta conversaţia spre du Niveau, pentru că nu scăpa nici o ocazie de a discuta despre el cu mine, şi ceea ce voia să îmi spună era să fiu vigilent, pentru că era un om lipsit de scrupule. Nu că nu i-ar fi fost recunoscătoare, să ne înţelegem, dar îmi datora şi mie loialitate şi astfel făcea aluzie la anumite păcate pe care el le comisese. Mi-am dat seama că nu făcea decât să îl învăluie într-o aură de romanţ. El reprezenta un fel de ideal de neatins pentru ea, după care îi tânjea spiritul.

Ne apropiam de destinaţia ei şi nu îmi părea prea rău, deşi era o zi tristă, întunecoasă, şi urma să continui călătoria spre Bruges de unul singur. Drumul prin Dunkerque şi Ostend te îndeamnă la melancolie, căci treci printre ruine, de-a lungul apelor crunte ale Canalului.

La doar câţiva kilometri de ferma unchiului ei, motorul Citroënului a început să dea semne de oboseală şi în cele din urmă ne-am oprit. Am deschis capota, dar nu prea mă pricep eu la maşini. Şi, în plus, era groaznic de frig. Aşa că ne-am pornit pe jos, spre fermă, pe câmp. Urma să îşi trimită nepotul în oraş să facă rost de un mecanic după ce ajungeam la fermă. Dar am avut mult de mers, trei sau patru kilometri pe câmp, un câmp cafeniu, ierbos şi îngheţat, acel gen de câmp pe care se purtaseră odinioară bătăliile Războiului de 100 de Ani, pe care rămăseseră albind oasele englezilor,

trimise mai apoi să fie îngropate în biserici, curățate de lupi şi corbi. După un timp, gerul te face să gâfâi. Lacrimile brăzdau dâre pe fața lui Jacqueline, din ce în ce mai aprinsă sub stratul de fard. Şi eu mă simțeam degerat şi amorțit, din cap până în picioare.

– S-ar putea să ne înghețe stomacul, mi-a spus ea după vreun kilometru. E foarte periculos.

– Stomacul? Cum se poate să-ți înghețe stomacul?

– Se poate. Şi după aia tragi toată viața din cauza asta.

– Şi ce poți face să previi aşa ceva? am spus.

– Trebuie să cânți, a spus, disperată în pantofiorii ei subțiri, parizieni, şi încercând să îşi tragă fularul de bumbac peste ceafă.

Şi s-a apucat să cânte un cântec de cafenea. Mierlele înfrigurate răsăreau în zbor din pădurea de stejari ruginii şi până şi lor le era probabil prea frig să cânte, pentru că n-am auzit nici un fel de ciripit de la ele. Numai vocea slabă a lui Jacqueline care nu reuşea să străbată prea departe peste brazdele subțiri, ca nişte buzunărele de omăt.

– Trebuie neapărat să încerci să cânți, mi-a spus. Altfel, nu ştii ce se poate întâmpla.

Şi, pentru că nu voiam să mă contrazic cu ea în legătură cu superstițiile medicale şi să am dreptate sau să o fac să se simtă inferioară ținându-i lecții despre ştiința modernă, am hotărât în cele din urmă că, ce mama dracului, poate ar fi mai bine să cânt şi eu! Şi singurul cântec care mi-a trecut prin cap a fost „La Cucaracha“. Am continuat să lălăi „La Cucaracha“ vreun kilometru, doi şi să simt cum îngheț pe măsură ce cânt. Apoi mi-a spus, după ce deja ne istoviserăm de tot încercând să respirăm vântul acela înghețat şi să-i dăm înainte cu dieta noastră muzicală:

– Nu era în franceză cântecul, nu?

I-am spus că era un cântec mexican.

La care ea a exclamat:

– Ah, visul vieții mele e să ajung în Mexic!

Visul vieții ei? De ce nu în Saigon? Sau Hollywood? Sau Bogota? Sau Alep? M-am uitat de două ori la ochii ei în care sclipea rouă şi la fața ei înghețată, tremurătoare, pătată de rimel, ca de spiriduş, onestă şi profesorală, pergamentoasă şi totuşi minunată, cu praful fermecat de roz de pe obraji şi gura aceea roşie, ca o capcană; totuşi feminină; totuşi obraznică; totuşi seducătoare în speranța şi încăpățânarea ei. Ce să facă ea în Mexic? Am încercat să mi-o închipui acolo. Ce caraghios! Am început să râd în hohote. Şi ce făceam eu acolo, pe câmpurile Normandiei? La asta oare de ce nu mă gândisem?

– Te gândeşti la ceva haios, M'sieu March? mi-a spus ea şi a păşit în grabă lângă mine, legănându-şi brațele în scurta ei cu mâneci din piele de oaie.

– Foarte haios!

Apoi mi-a arătat ceva.

– Vous voyez les chiens?

Câinii de la fermă săriseră peste pârâu şi se îndreptau în goană spre noi peste pardesiul cafeniu al câmpiei, urlând şi schelălăind.

– Nu-ți fie teamă, a spus, luând o cracă de pe jos. Mă cunosc.

Şi într-adevăr, aşa era. Au sărit în aer şi s-au apucat s-o lingă pe față.

Aveam probleme cu bujia, dar s-au rezolvat rapid şi am pornit-o spre Dunkerque şi Ostend. În locul în care englezii au fost atât de rău bătuți că oraşul a rămas în ruine. Pe ruine se înălțau barăci Quonset. Creasta apei străvechi semăna cu cenuşiul blănii de lup. Apoi, pe plaja prelungă, valurile se spărgeau albe; se fărâmițau în bucățele. Am văzut acest spectru de mânie albă venind din cenuşiul sălbatic şi între timp am luat-o în grabă spre nord, zorit să ajung la Bruges şi să ies din această linie de alb care semăna cu hăul eternității căscându-se exact lângă ravagiile lumii moderne, albită de ani şi

cârcotitoare. Îmi închipuiam că, dacă voi reuşi să ajung înainte să se întunece la Bruges, o să zăresc canalele verzi şi palatele antice. Într-o astfel de zi nu mi-ar fi stricat să am parte de această consolare, căci era o zi aprigă. Eram încă înghețat de la traversarea câmpiilor, însă, gândindu-mă la Jacqueline în Mexic, m-a apucat iar râsul. Asta este acel animal ridens din mine, creatura care râde, care scoate mereu capul la lumină. Ce e aşa de amuzant, de pildă, în faptul că o Jacqueline, bătucită de forțele vieții, se încăpățânează să refuze să ducă o viață de dezamăgire? Sau o fi cumva râsul naturii – inclusiv al eternității –, are impresia că ne poate înfrânge şi ne poate amuți puterea speranței? Nici vorbă, mă gândesc eu. Niciodată. Dar poate că asta e de fapt gluma, pe seama unuia sau a altuia, şi poate că râsul este enigma care le include pe amândouă. Uitați-vă la mine, cum mă duc de colo până colo! Păi, sunt un fel de Columb al lucrurilor ce-ți stau la îndemână şi cred cu tărie că poți ajunge la ele în această imediată terra incognita care se întinde în privirea oricărei ființe. Poate că nu sunt decât un neisprăvit în această încercare. Şi Columb a crezut în fond că n-a reuşit, când l-au trimis înapoi legat în lanțuri. Dar asta n-a dovedit cu nimic că America nu există.

Referințe critice

„Aventurile lui Augie March reprezintă Marele Roman American. Nu e nevoie să căutați mai departe.“

Martin Amis

„O lectură care te prinde într-un vârtej irezistibil și înfricoșător.“

The New York Times

„Saul Bellow este cel mai important scriitor de limbă engleză din cea de-a doua jumătate a secolului XX. Opera lui este perenă și, în același timp, nemilos de contemporană.“

Sunday Times

„Nici un scriitor contemporan nu percepe lumea mai clar decât Bellow.“

The Times

„Saul Bellow are o voce pe cât de ușor de recunoscut, pe atât de greu de imitat. O voce în același timp cultivată și familiară, rezervată și intimă, care tratează cu aceeași ușurință marile teme intelectuale sau politice și micile întâmplări cotidiene. Și, astfel, a reușit să redea în romanele sale, într-o manieră vie și convingătoare, comedia umană a societății americane din cea de-a doua jumătate a secolului XX.

The New York Times

„Cred că romanul a încercat prea mult, în ultimul timp, să imite poezia. Dar el s-a născut de fapt din întâmplări cotidiene, din știri culese de prin ziare. Romancierii de astăzi sunt prea preocupați de nemurire, de formă. Încearcă să-și facă operele să dăinuiască prin perfecțiunea lor formală. Dar cred că ar trebui să riște o confruntare cu efemerul, cu perisabilitatea, cu moartea.“

Saul Bellow

„Odată trecuți de șaizeci de ani, mulți scriitori americani devin Bătrâni Înțelepți. Acesta este modul în care societatea ne pensionează pe noi, scriitorii. Suntem urcați în trenul nemuririi, peroanele sunt pline de oameni care își agită brațele și scandează urale, dar nimeni nu aude nimic.“

Saul Bellow

„Romanul nu se poate compara cu epopeea sau cu monumentele genului dramatic. Dar e tot ce putem face mai bun acum. Este un fel de șopron modern, o căsuță în care spiritul se adăpostește. Un roman se echilibrează între câteva impresii adevărate și o multitudine de impresii false, care formează mare parte din ceea ce numim viață. Ne spune că pentru fiecare ființă umană există nenumărate existențe, că existența unică este în parte o iluzie, că multele existențe înseamnă ceva, tind către ceva, întregesc ceva; ne promite înțeles, armonie și chiar justiție.“

Saul Bellow

„Suprema valoare a eroilor lui Bellow e viața. Aspră, violentă, plină de dezamăgiri și de chinuri morale, dar autentică, trăită printre oameni, sub semnul supremei împăcări cu umanitatea și cu natura.“

Dan Grigorescu

Table of Contents

Cover Page
Aventurile lui Augie March
Cronologie
Capitolul I
Capitolul II
Capitolul III
Capitolul IV
Capitolul V
Capitolul VI
Capitolul VII
Capitolul VIII
Capitolul IX
Capitolul X
Capitolul XI
Capitolul XII
Capitolul XIII
Capitolul XIV
Capitolul XV
Capitolul XVI
Capitolul XVII
Capitolul XVIII
Capitolul XIX
Capitolul XX
Capitolul XXI
Capitolul XXII
Capitolul XXIII
Capitolul XXIV
Capitolul XXV
Capitolul XXVI
Referințe critice